

Protokoll

fra den 27. ordinære kongress 1989
Vedtakene på Kongressen 1989

PROTOKOLL

fra den 27. ordinære
kongress 1989

Kongressens vedtak 1989

Landsorganisasjonen i Norge

PROTOKOLL

fra den 27. ordinære kongress 1989

Kongressens vedtak 1989

Referat ved
GEIR ØVREVIK

AKTIETRYKKERIET A/S 1990

FORORD

Denne protokoll gir et kronologisk referat av forhandlingene på Landsorganisasjonens 27. ordinære kongress 22.–27. oktober 1989. Under kongressen ble det laget referat for hver dag. Dette ble trykket og utdelt til representantene, og det var anledning til å gjøre merknader og foreslå rettelser i de enkelte dagsreferater.

Under debattene er det gjengitt hvor fremsatte forslag er å finne i protokollen, med henvisning til sidenummer til oversikt over fremsatte forslag. I noen tilfeller er forslagene referert i tilknytning til forslagsstileren.

Debattinnleggene er gjengitt i konsentrert form unntatt i de tilfeller hvor manus ble levert referenten i forkant. Alle hovedinnledningene er gjengitt i sin helhet.

Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen.

Geir Øvrevik
(referatansvarlig)

INNHOILDSFORTEGNELSE

Talerliste (register)	6
Formiddagsmøtet søndag 22. oktober	
Åpningen	9
Lederens minnetale	11
Lederens åpningstale	14
Gjestene hilser Kongressen	17
Dagsorden	22
Forretningsorden	22
Konstituering	23
Ettermiddagsmøtet søndag 22. oktober	
Utsmykkingen av Folkets Hus	25
Dagsordens pkt. 3 - Beretningene 1985 - 86 - 87 - 88	27
Dagsordens pkt. 4 - Regnskapene 1985 - 86 - 86 - 88	34
Formiddagsmøtet mandag 23. oktober	
Dagsordens pkt. 5 - Vedtektene	40
Debatten	46
Dagsordens pkt. 6 - Handlingsprogrammet	57
Leif Haraldseths innledning	57
Ettermiddagsmøtet mandag 23. oktober	
Yngve Hågensen's innledning	65
Esther Kostøls innledning	67
Ole Knapps innledning	71
Debatten	74
Formiddagsmøtet tirsdag 24. oktober	
Den politiske situasjon v/DNA's leder Gro Harlem Brundtland	85
Dagsordens pkt. 6 - Handlingsprogrammet	
Fortsettelse av debatten	93
Ettermiddagsmøtet tirsdag 24. oktober	
Fortsettelse av debatten pkt. 6	112

Kveldsmøtet tirsdag 24. oktober	
Fortsettelse av debatten pkt. 6	128
Oversikt innleverte forslag	129
Fomiddagsmøtet onsdag 25. oktober	
Dagsordens pkt. 5 - Vedtektene	
Redaksjonskomiteens innstilling	195
A-pressens refinansiering	200
Ettermiddagsmøtet onsdag 25. oktober	
Dagsordens pkt. 10 - Valg	216
Debatten	220
Formiddagsmøtet torsdag 26. oktober	
Dagsordens pkt. 7 - LOs egen organisasjon	
Evy Buverud Pedersens innledning	229
Debatten	235
Dagsordens pkt. 9 - Diverse forslag	254
Ettermiddagsmøtet torsdag 26. oktober	
Dagsordens pkt. 8 - Hovedavtalene	
Yngve Hågensen's innledning	256
Debatten	259
Dagsordens pkt. 9 - Diverse forslag	271
Bevilgninger	277
Formiddagsmøtet fredag 27. oktober	
Dagsordens pkt. 6 - LOs handlingsprogram	
Innstilling fra redaksjonskomiteen	283
Diverse innstillinger	
Innstilling fra redaksjonskomiteen for øvrige saker	297
Ettermiddagsmøtet fredag 27. oktober	
Dagsordens pkt. 6 - Handlingsprogrammet (forts.)	310
Dagsordens pkt. 11 - Avslutning	329
Deltakerliste	335

TALERLISTE

- Aabø, Anna 125, 210, 319
Aas, Hans-Petter 78, 319
Aas, Rolf 101
Aasen, Eli Marie 83, 192, 319
Aksnes, Brit 185, 325
Andenæs, Ragnar 55, 125
Andersen, Gunnar 238
Andersen, Marthe Kjær 127
Andersen, Per Alf 79, 189
Andreassen, Eli 207
Andreassen, Rigmor 94, 191, 241, 259
Andreassen, Rolf 116
Andresen, Jan 37, 39, 101, 189, 211,
225, 250, 291, 292
Ansnes, Erna 182, 191
Arntsen, Brit Unni 50, 64, 181, 272, 294
Arntzen, Sture 202
Askeland, Terje 126, 270, 291
Aspengren, Tor 330
Balstad, Jan 77
Bauck, Sidsel 65, 76, 189, 221, 226, 260
Bekkevad, Lillian 74, 294
Berg, Eva Vida 244
Berg, Oddvar 264
Bjørndalen, Kjell 106
Blomberg, Terje 185
Blomkvist, Birger 120
Boye, Olav 27, 249, 275, 296, 325
Brundtland, Gro Harlem 18, 85
Bråten, Jan 111, 251, 329
Buberg, Knut 225
Buck, Liv 25, 222
Bærland, Finn 111
Christiansen, Bjørn 55, 127, 299, 306
Christoffersen, Kjell 108, 212, 223
Clausen, Roar 79, 255, 266
Dahl, Britt 187
Dahl, Åse 37, 94
Dahle, Leidulf 205
Delgado, Gunn-Wenche 80
Disch, Eva 110, 223
Eggen, Asbjørn 105
Eggen, Torkel 126
Eidem, Alberth 79
Elnes, Kai Viggo 122
Elsrud, Torggrim 188
Engesæter, Pål 95, 212
Eriksen, Åge 47, 121, 266, 295, 324
Evang, Unni 51, 109
Finborud, Anne 83, 192, 200, 296
Fjellvang, Per 204
Fjæstad, Svein 186, 224
Flesborg, Sven Ole 262
Froyn, Bjørgulf 54, 122
Frøysland, Rolf 95, 190, 266, 293
Furre, Leif 30, 110, 212, 296
Gregersen, Ragnar 242
Gripne, Eli 53, 118, 199, 273
Grønningsæter, Arne 82, 190, 247, 273
Grøttum, Arne 123
Gulbrandsen, Tore 119, 212, 253, 269,
322, 323
Gundersby, Stein 121
Gundersen, Tom B. 272, 276
Hage, Gunnborg 95, 191, 274, 291
Hagen, Erling 32, 82, 191, 250
Hagen, Johnny 184
Hallstrøm, Rune 180
Handeland, Jone 52, 74, 109, 204
Hansen, Magny 55, 123

Haraldseth, Leif 11, 17, 19, 21, 22, 34,
38, 39, 57, 83, 92, 111, 112, 128, 206,
212, 221, 226, 227, 241, 255, 271, 276,
297, 309, 329
Hemmingsen, Iris 270, 318
Hendrichsen, Jardar 39, 115, 207, 251,
264
Henriksen, Johannes 211, 252
Henriksen, Jorunn 50, 181, 273
Hille, Svein 103
Hofstedt, Stein Bruse 213, 249
Hognestad, Bent 184
Holm, Tore 113, 190, 225
Holsæter, Øystein 182, 225
Horgen, Trygve 188, 266, 323
Hornslie, Torhild 115
Hultmann, Tor 319
Husøy, Karin 55, 109, 180
Hysvær, Einar 56, 102, 224, 293
Hågensen, Yngve 65, 227, 256, 271,
297, 299, 301, 305, 308, 309, 312, 320,
321, 322, 323, 324, 325, 330, 334
Ingvaldsen, Arnulf 53, 100, 210
Irvoll, Oddvar 236
Jaaskelainen, Markku 20
Jacobsen, Anne Beth 118, 268
Jamne, Kjell 92, 124, 252
Jensen, Jens Petter 119, 242
Johansen, Gunhild 180
Johansen, Merethe 246
Johansen, Odin 275
Johnsen, Johnny 267, 274, 304
Johnsen, Per A. 207
Johnsen, Trygve 37, 51, 104, 208
Kaldahl, Rolf 36
Kalheim, Terje 54, 100, 308
Karlsen, Jørn 187, 320
Karlsen, Rolf 248
Karlsen, Steinar 48, 106, 225, 267, 276
Klausen, Per 93, 252
Knapp, Ole 31, 71, 282, 291, 292, 293,
294, 297
Knudsen, Egil 205
Kollbotn, Terje 30, 37, 53, 123, 192,
200, 248, 265, 270, 292, 325
Kolstad, Walther 216, 301
Kostøl, Esther 67, 274
Kristiansen, Rune 64, 115
Kvaale, Brit 94
Kvalvik, Arne 110, 186, 211, 265, 320
Langbråten, Arnold 48, 77, 188, 270
Larsen, Knut 183
Larsen, Knut Johan 107, 189, 245, 263
Leerstang, Sveinung 183, 300
Liljeberg, Knut 181
Lillemark, Per 114, 192
Lilleødegård, Lars Erik 226
Lindrupsen, Olav 102, 220, 256, 318
Lund, Dagfinn 122
Lund, Terje Olav 126
Lund, Torstein 123, 190
Lundberg, Tore 226, 237, 301
Lundgren, Astrid 47, 187, 269, 324
Lynnebakken, Berit 180
Lysklætt, Reidar 116, 211
Lysø, Ole 52, 105, 209
Madsen, Charles 121, 293
Martinsen, Kjell 99, 216, 319
Melvold, Juul 189, 251, 292
Midtmoen, Anne-Ragni A. 332
Mjaatvedt, Kjell 115, 192, 270
Moe, Else 113
Moe, Peter André 53, 120, 213, 297,
304
Moen, Helge 186
Moen, Ole 52, 122, 210, 294
Mürer, Kari 106, 190, 245, 261, 271
Myhre, Lars A. 39, 55, 223, 308, 318
Nesje, Øystein 55, 116
Nielsen, Annelise 126, 192
Nielsen, Arnfinn 253
Nielsen, Toralf 126
Nilsson, Liv 22
Nyborg, Anne K. 53, 125
Oen, Erling 267
Olsen, Ernst Rolf 75, 254, 320
Olsen, Eva Nora 186
Olsen, Lillian M. 183, 211
Olsen, Willy 54, 208
Opsahl, Frode 75
Orvik, Sissel Figenschou 184
Ovrum, Trude Langenes 110
Oxholm, Svein-Erik 21, 37, 40, 56, 195,
200, 213
Paulsen, Guri 50, 109
Pedersen, Evy Buverud 229, 341
Pedersen, Roy 265
Pedersen, Thorstein 34, 37, 50, 108

Petersen, Svend 185
Prestegard, Arnhild 247
Ramsdal, Marit 271
Ramsvik, Edvin 127
Reinsvollsvveen, Gerd 50, 81, 128, 296,
308
Risa, Ernst 183, 235, 291
Rodal, Anders Bj. 269
Rødal, Oddvin 252
Rødberg, Hanna 182, 192, 253, 273, 296
Røkenes, Øyvind 189, 225, 248
Rønning, Øystein 186
Røttereng, Kjell 107, 270
Saed, Shafer 241
Sande, Leif 56, 125, 247, 296
Sanden, Mari 45
Scjetne, Harald 54, 185
Selbo, Monica 19
Seideneck, Peter 334
Semmerud, Arne 11
Skogheim, Otto 125, 274
Smedsvik, Vemund 114, 291, 319
Solbakken, Tor Arne 180
Solheim, Anton 248
Spjell, Audun 54, 120, 190, 249
Standnes, Gro 78, 191, 223, 290
Stenberg, Villy 186
Stene, John 112, 268
Stensrud, Ellen 107, 225
Stok, Brit 113
Støen, Iver Erling 110
Sunnarvik, Sollaug 180
Sveen, Arne 245
Sværen, Evy 81, 192
Syltebø, Kåre 32, 46, 77, 124, 323
Sølvberg, Ingebrigt 181
Sørensen, Kjell 100, 209, 265, 275
Thoresen, Finn Erik 55, 117, 203, 248
Thorkildsen, Per 103
Thue, Leif 220
Tjøstheim, Reidar 182
Totland, Nils 25, 227
Trulsen, Aud 111
Trønnes, Arne 124
Tufthaug, Harald 55, 113
Ullestad, Jon Erik 64, 108, 293
Vanderverken, John 20
Vangen, Lisbeth 107, 320
Viinanen, Pertti 19
Vorren, Arthur 188
Wallin, Anne Marie 81
Wang, Finn 93, 237, 328
Watnebryn, Aud 117
Werner Hansen, Jan 187, 222, 272, 274
Wold, Per 121, 204, 224, 290
Worum, Sverre 47, 103, 190, 239, 243,
279, 328
Østbye, Torill 260
Øveraas, Harald 51
Øvrebø, Roar 120, 295
Øynes, Arild 114
Ågotnes, Johanne 182, 274, 318
Åros, Stein 122

Formiddagsmøtet søndag 22. oktober

Landsorganisasjonens kongress ble åpnet presis kl. 11.00 søndag 22. oktober 1989 i Folkets Hus i Oslo.

Åpningsprogrammet besto av et sammensatt kulturprogram hvor både sang, poesi, dans og musikk var med på å understreke både fagbevegelsens historie og arbeiderbevegelsens holdninger og mål. Programmet ble kalt «La de hundre blomster blomstre» og gjennomgangsfigur var John Nyutstumo. Ellers medvirket skuespillerne Arne Garvang, Liselotte Holmene, Bjørn Sand (Stutum) og Totto Osvold. Dansekoreografi- en var ved Lise Eger og Luci Giraad. Musikkarrangør var Arne Garvang, manus/regi ved John Nyutstumo. Ungdomskoret NEO + medvirket med sin dirigent Erlend Rasmussen og Framfylkingens barnekor med sin dirigent Terje Havrøy.

Programansvarlig var AOF Programtjeneste

LOs leder *Leif Haraldseth* takket de medvirkende for åpningsprogrammet og sa at det var tradisjon på LOs kongresser at man startet med kulturinnslag, og det er også tradisjon at kulturinnslagene er samfunnsengasjerende. Kunst og kultur er kanskje de mest virkningsfulle virkemidler vi har når det gjelder å få frem våre holdninger og visjoner.

Haraldseth ga honnør til deltakerne og til AOF som på en glimrende måte fikk i stand et samarbeid og samspill mellom profesjonelle og amatører. Han takket alle for et verdig åpningsprogram for Kongressen og sa seg spesielt glad for at NEO + og Framfylkingen bar bud om at også nye generasjoner står klar til å videreføre fagbevegelsens resultater og visjoner. Alle var nevnt i programmet og han ville overrekke blomster til John Nyutstumo som en takk til alle medvirkende.

Til slutt foreslo Haraldseth at alle var med i Samholdsangen, sammen med NEO + og Framfylkingens barnekor.

Minnetalen

Leif Haraldseth holdt følgende minnetale:

Samhold og vilje til å løfte i flokk er fagbevegelsens styrke. Alle bærer vi i oss drømmen om et bedre samfunn å leve i. Rygggraden i vår bevegelse er de tusener av mennesker over hele landet som bruker sin arbeidskraft, innsats og pågangsmot i arbeiderbevegelsens tjeneste. De fleste er navnløse. De avtjener respekt og honnør i sine nærmiljøer. De går bort uten bred og stor oppmerksomhet. Alle fortjener respekt og honnør fra LOs kongress.

Det er tungt å motta budskap om organisasjonskameraters og venners bortgang. Men vi har minnene tilbake - rike og gode minner, som gjør savnet lettere å bære.

Det er ikke mulig å nevne alle som er gått bort, men de er med oss i våre tanker når jeg nå sier noen ord om dem som gjennom sine tillitsverv og virke i vår bevegelse ble kjent av oss alle.

Budskapet om *Tor Halvorsens* bortgang ble mottatt med dyp sorg i vide kretser. Fagbevegelsen mistet en av sine store ledere. Norge mistet en samfunnsbygger som satte de sosiale reformer i sentrum for sitt arbeid.

Etter en kort periode på en skofabrikk, kom Tor som rørlegger til Hydros bedrift på Herøya. Han vant straks sine arbeidskameraters tillit, og ble formann i landets største fagforening, Herøya Arbeiderforening. I 1969 ble han valgt inn i LOs øverste ledelse. I 1977 ble han valgt til LOs leder.

Tors lederstil var preget av åpenhet, kameratskap og lagspill. I løpet av hans periode ble mange faglige og sosiale reformer virkelighet. Utvidelse av bedriftsdemokrati- et, full lønn under sykdom, lavlønnsgarantien og lik arbeidstid er gode eksempler.

I 1984 ble Tor rammet av en alvorlig sykdom. Det var intet mindre enn imponerende å være vitne til hans viljestyrke, pågangsmot og optimisme i kampen mot sykdommen. Men forsiktig optimisme ble vendt til tilbakeslag. I 1987 ebbet håpet ut. Han tapte kampen mot sykdommen. Tor Halvorsen døde 4. november 1987 etter et lengre tids sykeleie. Fagbevegelsen takker Tor for innsatsen. Lokalt tillitsvalgte i Porsgrunn vil i løpet av denne minnetalen bekranse Tors gravsted.

Einar Gerhardsen var arbeiderbevegelsens største statsmann i vår historie. Han ble avholdt i alle lag av folket, tiljublet av politiske tilhengere, respektert og aktet av politiske motstandere.

Som statsminister ledet Einar Gerhardsen gjenreisningsarbeidet etter krigen.

Her startet også hans rikeste politiske periode. En periode som også ga ham folkets ærestittel: Landsfader.

Disse årene besto av et sammenhengende, aktivt arbeid for å forandre og bygge ut Norge til et fritt, demokratisk og trygt velferdssamfunn. Et rikere og bedre Norge - båret fram på drømmen om frihet, likhet og brorskap.

Vi har mye å takke Einar Gerhardsen for.

En kald februarkveld i 1986 smalt skuddene på Sveavegen i Stockholm. Brutalt ble *Olof Palme* myrdet. Han var en av våre store ledere som forente ideologiske visjoner med praktisk politikk. Olof Palme var internasjonalsisten fremfor noen. En spydspiss for nordisk arbeiderbevegelse i verdenssamfunnet.

Knut Frydenlund var en god venn av fagbevegelsen, og kjent og kjær utenriksminister i mange år. Smidighet, åpenhet og evne til å finne felles utenrikspolitisk plattform, på tvers av politiske skillelinjer, var klare trekk i Knuts arbeide. Han bar på en verdig og klok måte frem arbeiderbevegelsens ideer om internasjonal solidaritet og ansvar.

Josef Larsson overtok som formann i Jern og Metall i 1935, et verv han hadde, til han gikk av med pensjon i 1958. Han satt også mange år i Sekretariatet i LO. I okkupasjonstiden ble han arrestert, sammen med *Viggo Hansteen* og *Rolf Wickstrøm*. *Josef Larsson* ble dømt til døden, men dommen ble omgjort til livsvarig tukthus. Etter krigen tok han også mange og store tak for Jern og Metall og hele fagbevegelsen.

Reidar Albertsen kom til fengselsetaten i 1958, og han ble forbundets leder i 1967. I alle organer han deltok, kjempet han sterkt for sine medlemmers interesser. Det er ikke minst hans fortjeneste at det kriminalforebyggende arbeidet fikk økt oppmerksomhet.

Eivind Strømmen vokste opp med fagbevegelsen i Trondheim. Som forbundsleder i Hotell og Restaurantarbeiderforbundet var Eivind kjent for å være tålmodig, rolig og stø. Som medlem av Sekretariatet satte han også sitt tydelige preg på LOs politikk i mange år. Eivind Strømmen var tillitsvalgt i ordets beste forstand.

Leif Andresen var Oslo-gutt, og en av frontfigurene i Norsk Kjemisk Industrierbeiderforbund i etterkrigstiden. Leif gjorde en betydelig innsats for å reorganisere forbundets fagforeninger etter frigjøringen. Etter ulike posisjoner i forbundet, overtok han som formann i Kjemisk i 1967. Dette vervet hadde han frem til 1974. Leif Andresen satt også i mange år i Sekretariatet i LO.

Lage Haugness var formann i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund fra 1962 til 1974. I Bygning ble han så tidlig som i 1949 forbundets sekretær ved distriktkontoret i Trøndelag og Møre. Lage Haugness la ned en stor innsats både i sitt forbund, og som medlem av Sekretariatet i LO.

Olaf Axelsen var flere tiår en sentral lederskikkelse i Norsk Treindustriarbeiderforbund. I perioden 1975 til 1983 var han forbundets formann. Olaf Axelsen var også sterkt politisk interessert. Han var i mange år medlem av Sekretariatet i LO.

Alfred Nilsen kom med i forbundsstyret i Handel og Kontor etter landsmøtet allerede i 1927. Det var dette landsmøtet som banet veien for HKs inntreden i Landsorganisasjonen. I 1945 overtok Alfred Nilsen som forbundsleder, et verv han hadde i hele 19 år. Med stø hånd, og stor kraft, satte Alfred Nilsen sitt tydelige preg på forbundet i en vekst og fremgangsperiode.

Med bortgangen av *Aksel Zachariassen* mistet arbeiderbevegelsen en av sine største kulturpersonligheter. Azach var forfatteren, foreleseren, journalisten, kulturarbeideren og folkeopplysningsmannen. Han var sjefssekretær i Arbeidernes Opplysningsforbund fra 1950 til 1963. Vi savner Azach, men minnes ham med glede.

Kåre B. Werner var selve hjørnesteinen, og en av pionerene i Norsk Folkehjelp. I over 45 år la han ned all sin arbeidskraft til organisasjonens beste. For sitt sterke solidaritetsarbeide for Spania, og iherdig kamp mot Franco-diktaturet, ble Kåre tildelt en av de høyeste utmerkelse noen utlending kan få, Merito-Civil prisen av den spanske regjeringen.

Olav Brunvand sto sentralt i A-pressen i flere tiår. Fra 1949 til 1978 var han sjef for Arbeidernes Pressekontor. Olav Brunvand var en innsiktsfull, pågående og slagkraftig talsmann for Arbeiderpartiets politikk. Olav Brunvand var også en solid støttespiller for fagbevegelsen.

Ragna Karlsen var en foregangskvinne og drivende kraft for å bryte nye barrierer for kvinnene i fagbevegelsen. Ragna hadde sine røtter i Drammen. Alt før krigen kom hun med i forbundsstyret i Handel og Kontor. Vi husker spesielt Ragna Karlsens banebrytende arbeide som kvinnesekretær i LO fra 1956 til 1968.

Harry O. Hansen arbeidet i LOs arbeidslivsavdeling som sekretær i samarbeidsrådet LO-NHO. Harry hadde vært tillitsvalgt, og fastlønnet sekretær i Jern og Metall. Til oss i LO kom han i 1974. Harry O. Hansen var i alle år spesielt opptatt av stadig utvidelse av bedriftsdemokratiet.

Hvert år drepes fagforeningsfolk rundt i verden, fordi de uten frykt for eget liv står på fagbevegelsens grunnleggende krav: Retten til å organisere seg, retten til et anstendig liv og respekt for menneskerett og menneskeverd.

Mange opplever ikke drømmen om frihet og selvstendighet. *Anton Lubowski* hadde en drøm. Drømmen var å oppleve et fritt og fredelig Namibia, uten apartheid og okkupasjon. I september mottok vi med sorg og avsky meldingen om det brutale mordet på Anton Lubowski. Han var økonomistyrer for fagorganisasjonen, National Union of Namibian Workers (NUNW) og en av lederne for SWAPOs valgkamp. Anton

var både en god venn og nøkkelperson i samarbeidet mellom norsk og namibisk fagbevegelse.

La ham stå som representant for de mange som ikke lar seg kneble av undertrykernes brutale jernhæl.

Men vi hedrer dem alle som representanter for en internasjonal frihets- og solidaritetsbevegelse som også norsk arbeiderbevegelse er en del av.

Jeg vil be Kongressen reise seg og så minnes alle aktive fagforeningskamerater som er gått bort.

Åpningstalen

Leif Haraldseth holdt deretter denne åpningstalen:

Selv en bevegelse som har som mål å omforme samfunnet, har sine tradisjoner. En av dem er at åpningstalen skal være et tilbakeblikk på kongressperioden, mens talen for handlingsprogrammet skal skue framover. Det er en grei og god tradisjon.

Jeg står her i et annet verv enn det jeg ble valgt til på den forrige Kongressen. Jeg rykket opp fordi Tor Halvorsen ble revet bort. Han viet sitt liv til arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen. Han var med på å gi den retning og driv, slik jeg nevnte i minnetalen.

Samtidig ville Tor vært en av de første til å mane oss til å stå på, og gå videre. For det vi er valgt til å ivareta, er en fagbevegelse. Og er det noe LO skal være, så er det en beveger, ja en drivkraft til utvikling.

La oss gå tilbake til situasjonen ved forrige Kongress, se hvor utviklingen har tatt oss, og hvor vi selv vil sette kurs og retning.

Vi gikk inn i 80-åra med et godt utgangspunkt. Men så skjedde det, under det nye regimet, en kursendring, der de muligheter som var skapt ble tapt.

I 1985 var det Willoch som satt på toppen av Regjeringsbygget. Men om han satt høyt, så satt han ikke trygt. Selv om de borgerlige, da, som nå, hadde flertall på Tinget.

Willoch-regjeringen fungerte som en trehjuls sykkel: Høyre var det store hjulet som bestemte retningen, mens Kristelig Folkeparti og Senterpartiet var de to små som skulle holde balansen. Men da – som i dag – sto Carl I. Hagen ved siden av og stakk kjegger i hjulene.

Med et slikt arrangement kan man ikke holde stø kurs – det er lett å tippe over. Det skjedde i 1986. Nå har de samme tre rekonstruert doningen. Men grunnlaget for den videre ferd, er enda svakere enn i 1985; de tre regjeringspartiene er svekket på Tinget, mens Hagen som de er avhengig av, er styrket. Jeg tror vi kommer til å se at den nye regjeringen har sterkere regjeringslyst enn maktgrunnlag.

1985 var også en stigende jappetid; de unge menn og kvinner svingte seg på børsen om dagen, og på discotekene om natten. De skulle gjøre raske klipp og store penger, men viste seg snart å være mer geskjeftige enn fornuftige. Ja, Bør Børson fortøner seg som en edruelighetens apostel, sammenlignet med dem som kjørte rundt i sine børs-traktorer, med mobiltelefon og CD-spiller på dashbordet, og både slalomski og seilbrett på taket. De skulle bevege seg til lands, til vanns og i luften – og helst samtidig; så kjøpt skulle det gå. Ikke rart at det endte med krakk og buklanding.

Jappenes villfarelse og overmot kan en bære over med. Det som er verre, var at deres stil smittet over på langt mer sedate institusjoner. For det skjedde i en tid da regjeringen slapp krefter til, som fikk karusellen til å spinne stadig fortere rundt, og da er det ikke lett å holde hodet klart.

Klarest så vi dette i bankvesenet. Å gå i banken var før i tiden nesten mer høytidelig enn å gå i kirken. Nå ble det mer som å gå i et tivoli, der allslags tilbud ble utropt. Der bankene før hadde forlangt soliditet, sikkerhet eller kausjonister, løp de nå etter kunder for å prakke på dem lån – eller «selge sine produkter» som det het. Ja, det ble nesten risikabelt å gå i banken; stakk du innom for å sette inn noen kroner, risikerte du å komme ut med et forbrukslån. Selv i de siste ukers bankhistorie, kan vi lese resultatene av denne utviklingen i fusjoner og redningsaksjoner.

Da den borgerlige regjeringen falt i 1986, var økonomien brakt i alvorlig ulage. Det var ikke det at det ikke var satset, det ble imidlertid satset feil. Markedsmekanismen beviste sin udugelighet. Økningen i privat forbruk var det ikke grunnlag for i produksjonen. Det ble overinvestert i de mest vidløftige prosjekter.

Resultatet tegnet seg tydeligst i to forhold: I børskrakket 1987 og i bankkrisen som fulgte. Hvem ville trodd at selveste Den norske Creditbank måtte si opp 1200 ansatte, at en industrimann måtte bringes inn for å rydde opp, og at DnC til slutt måtte gi seg inn under Bergen Bank?

Dette var den økonomien Arbeiderregjeringen overtok. Det hadde gått over støvleskaftene. Arbeiderbevegelsen fikk ansvaret for å hale Norge inn på tryggere grunn.

Det er ikke alltid en populær jobb, den å tenne på lyset slik at folk kan se hva som egentlig foregår. Si at «Nå er festen over».

Svirefesten var slutt. På godt norsk: Landet var kjørt på dunken. Børstraktoren måtte kjøres til skifteretten.

Det som fulgte vet vi hva innebar. Det var en devaluering for å rette opp utenriksøkonomien. Det var en innstramning for å redusere kjøpepresset. Det var omlegging av overføringene for å skape mer lønnsomhet.

Og kamerater: De største tak for å rette opp økonomien er det fagbevegelsen som har tatt. Der forhjulet hang utover grøfta, er det vi som har vist, to år på rad, at når det er nødvendig, så skal vi løfte Norge på plass.

Jeg vet at lønnsloven ikke har vært populær blant alle, og aller minst blant mange her. Men å ta felles løft betyr iblant å gjøre ting ingen av oss liker, men alle vet vi må.

Og vi har vært solidariske. Vi har lagt ryggen til hjulet, styrket innsatsen, og tatt tunge tak. Men problemene har ikke vært fraværende.

Det største arbeidsledigheten. For ledigheten er blitt for stor – større enn beregnet og verre enn ventet.

Det vi må holde den opp mot, er den ledigheten vi ville hatt, om vi ikke hadde fått norsk økonomi på skinnene igjen.

Av og til må en ta besk medisin. Vi svelget den med grimaser. Men nå er bedringen underveis.

Og dette skal vi love: For LO er det uakseptabelt med større ledighet i lengre tid. For oss betyr solidaritet at vi ikke slår oss til ro med at det store flertall har gode jobber, hvis mange går uten arbeid. For oss kommer arbeid for alle først. Vårt fremste mål, vår viktigste oppgave er at fabrikkportene skal åpnes for dem som står utenfor, at kontor plassene fylles av dem som i dag står på trammen.

Når vi ser tilbake på perioden fra forrige kongress, er det også en annen lærdom å trekke. Arbeiderbevegelsens seire vinnes ikke en gang for alle. Klarest så vi dette ved storlock-outen i 1986. En slik lock-out hadde vi ikke hatt på en generasjon her i landet, ikke siden 1931. Men lock-outen, som skulle rulle fagbevegelsen tilbake, ble en seier for LO.

Personlig husker jeg best en episode fra den konflikten. Det var da Lars Skytøen slo labben i bordet og satte blikket i TV-kameraet. Ja da, kamerater, da husker jeg salige Ibsens ord om Terje Vigen: «Stundom gnistret hans øyne stygt». Det var ikke rart at arbeidsgiverrepresentantene ble tause. Resultatet husker dere godt. Det ble ny framgang og nye medlemmer.

Og jeg er sikker på at arbeidsgiverne lærte en lekse; en slik provokatorisk linje mot fagbevegelsen, er halsløs gjerning i vår tid. Vi fikk også repetert grunnsatsen fagbevegelsen bygger på: Samhold gjør sterk!

Det er tross alt oppnådd mye også i den siste kongressperioden. Jeg viser her til faglig regnskap som er et bilag til beretningen for perioden.

La meg likevel nevne noen saker. En av våre eldste flaggsaker er båret fram til målet: Lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer. Før den reformen ble gjennomført fra januar 1987, hadde arbeidstiden satt et skille som gikk tvers gjennom arbeidslivet.

Vi har også oppnådd at garantiordningen for lavlønnte er kommet for å bli. Garanti-

ordningen har vært angrepet fra arbeidsgiverne, siden den ble innført i 1980. Tariffoppgjøret 1988 markerte en endring. Det var første gang NHO ikke fremmet krav om å radere den vekk. Jeg vil oppfordre NHO om å fortsette denne linjen.

Fra 1988 har vi også fått ordningen med lavere fleksibel pensjonsalder. Her har vi fått aksept på vårt gamle krav om at de som har slitt mest, kan slippe slitet først.

Disse tre eksemplene – lik arbeidstid, garantiordningen for lavlønte og lavere fleksibel pensjonsalder – er også praktiske eksempler på hva solidaritet betyr, rent konkret for den enkelte. For oss er ikke frihet, likhet og brorskap en talemåte, men et handlingsbud. Det er ikke bare noe vi sier – det er noe vi gjør, ideer vi omskaper samfunnet etter.

Når det gjelder den internasjonale utviklingen, har vi gått inn i en mer løfterik tid. Ved forrige kongress snakket vi ennå om «gammelmannsveldet» i Sovjet. Siden er Gorbatsjov kommet til makten, og har i internasjonal politikk vist seg om en initiativrik og kraftfull leder. Ja, det er slik at det er stormaktene i vest som ofte nøler.

Men selv om tiden er løfterik, er den også farefull. For med de interne reformene går det saktere, og levekårene ser ut til først å bli verre, før de blir bedre. I noen land er reformprosessen ikke begynt – i Tsjekkoslovakia rår det gamle regimet, fra Øst-Tyskland flykter ungdommen.

Håpet ser vi i andre øst-europeiske land. For noen dager siden i Ungarn, der kommunistpartiet avskaffet seg selv og vil bli et sosialdemokratisk parti. Det er en utvikling vi ikke skal hovre over, men tvert i mot glede oss over, og ønske velkommen. For nå kan det sies med en viss rett: «Nå dages det brøder, det lysner i Øst».

Det er en situasjon som kaller på vår solidaritet. For flere av landene i Øst-Europa er i krise, og vi må trå til for at krisen ikke skal ende i katastrofe. I motsatt fall vil det som er en håpefull situasjon for jordens folk, vendes til en miserabel framtid for oss alle. Vi kan derfor ikke bare se på det som skjer, når vi kan påvirke ved vår handling. Støtte til demokratisering og vekst i øst, er mer enn humanitær hjelp, det er solidaritet og innsats for vår felles framtid.

Denne solidariteten uttrykker vi først og fremst i fagbevegelsens egen internasjonale aktivitet. Her har vi tre viktige arenaer. Våre nærmeste arbeidsfeller har vi i Nordens Faglige Samorganisasjon, som er en faglig og politisk smie. For her hamrer vi ut forslag og tiltak der vi lærer av hverandres erfaringer.

Den andre arenaen er Euro-LO. Den blir viktigere og viktigere. Noen ser for seg et Europa samlet til ett rike, men det skal i alle fall ikke bli et Europa for de rike. Europa kan bli mange ting. Vi skal, sammen med de fagorganiserte i de europeiske land, se til at våre holdninger får gjennomslag. Og organisasjonen for det, er nettopp Euro-LO. Gjennom den skal vi bygge den kraft som må til for å virkeliggjøre våre visjoner.

Og disse visjoner går ut over Europa, ja, spenner om hele jorden. Den organisasjonen vi bruker for å ivareta disse interesser er den Frie Faglige Internasjonale, med medlemmer fra alle kontinenter. Med større frihet innad i flere land, tror jeg vi trygt kan imøtese at også den Frie Faglige Internasjonale vil få flere medlemmer, og vil spille en enda større rolle.

I det daglige internasjonale solidaritetsarbeid har vi et viktig redskap i Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité.

Med avspenningen har vi en sjanse som ingen generasjon tidligere har hatt; å gi menneskene varig fred, og menneskeheten politisk frihet og et sosialt løft. 90- årene kan bli forhåpningenes tiår!

Vi skal gjøre vårt til å gi denne framtiden en sjanse. Innen våre egne grenser skal vi arbeide for å gjøre vårt land til et forbilde for andre, slik de nordiske er blitt det for folkene i Øst-Europa. Men de største løft gjenstår å ta over grensene, og mellom folkene. Fagbevegelsens drøm om likeverdig liv for alle mennesker, om politisk frihet for alle folk, om samhold for felles utvikling, har aldri før vært nærmere virkelighet. For nå virker også vårt felles livsmiljø samlende.

Men forhåpningenes tiår er ikke noe vi bare venter på. Det er noe vi skaper. Og det skaper vi ved å bygge på arbeiderbevegelsens eldste innsikt: Samhold gjør sterk.

Sammen skal vi forme framtida. Sammen skal vi forme forhåpningene.

Med disse ord ønskes alle delegatene vel møtt, og jeg erklærer LOs 27. ordinære Kongress for åpnet.

Gjestene hilser

Før LO-lederen introduserte gjestenes hilsningsstalter, grep han anledningen til å gratulere Folkets Hus i Oslo med den nye storstua – landets mest moderne kongressenter. Ledelsen i Oslo Folkets Hus har gjort en imponerende innsats.

– Vi er imponert og litt stolte alle sammen når vi nå kan ønske Folkets Hus til lykke med bedriften. Jeg tror alle er enige i at det var riktig å utsette Kongressen fra mai til oktober slik at vi er de første til å ta storstua i bruk, sa Haraldseth.

Gjestene hilser

Han introduserte så første hilsningsstalter med å si at Oslo bys ordfører nær sagt tradisjonen tro heter Albert Nordengen.

Albert Nordengen ble ønsket hjertelig velkommen og fikk ordet. Han innledet med å si at han så seg selv som den virkelige veteranen når det gjelder å delta aktivt i åpningsseremonien på LO-kongressen.

– Dette er min fjerde opptreden som aktiv, og jeg tror ikke jeg tar munnen for full når jeg tror det kan overgå ledere både fra organisasjonene og fra Arbeiderpartiet når det gjelder opptreden her. – Så jeg føler meg hjemme, sa Albert Nordengen.

Han innrømmet at det var en skuffelse at han måtte takke nei til invitasjonen til å foreta den høytidelige åpningen av Folkets Hus nylig, fordi han var bortreist. Det var med smerte og ruelse at han opplevet at Leif Haraldseth fikk æren istedet.

Han gratulerte imidlertid på det hjerteligste med det nye og effektive kongressenter. Det gamle var ikke dårlig det heller, men her var det bygget for fremtiden.

– I denne nye, fine rammen skal LO-kongressen finne sted, men viktigst er likevel det som skjer innenfor rammen, og jeg er sikker på at deltakerne vil medvirke til at det skjer på beste måte, sa Nordengen, og understreket at Oslo by, ved siden av Folkets Hus danner rammen om kongressen, og gjør det med stolthet.

– LO-kongressen er en viktig begivenhet. LO er en landsomfattende organisasjon med stort ansvar og mange oppgaver. Det gjelder ikke bare lønn og avtaler, men også hensyn til miljø, vekst, ytre miljø, helsevesen, likestilling og hensyn til folk i Europa og resten av verden. At det blir en viktig, mangfoldig og interessant kongress, kan alle som har fått tilsendt dokumentene ha forvissnet seg om, sa Nordengen og ønsket vel møtt til Oslo. Både utenlandske og innenlandske gjester ville forhåpentligvis også få anledning, ved siden av kongressarbeidet, til å fornemme litt av Oslos puls, hjerte og rytme.

– Oslo er langt bedre enn sitt rykte, ville han understreke. De er snille og ser gjerne gjester i byen. Om noen i dag, søndag, skulle treffe på noen mennesker som oppfører seg litt underlig, så ville det sannsynligvis dreie seg om tilreisende fra Molde og Stavanger (cupfinalen).

Oslos ordfører var også stolt over å vise til at byens aktivitet er høy. Noen ville mene for høy. Han gjorde obs på alle heisekraner og graveutstyr.

– Media og revy henter stoff fra gravingen og alle høla i Oslo, men vi er stolte av all gravingen, det betyr fornyelse. Byen kan ikke fornyes uten utbygging av infrastrukturen og vi vil se store resultater, sa Nordengen, som pekte på at Vaterland nå begynner å reise seg etter 25 år med diskusjon. Og 1. februar blir den første lenken i det nye trafikknettet tatt i bruk.

Til slutt ønsket han igjen alle kongressdeltakere velkommen til Oslo, og til lykke med kongressen.

Leif Haraldseth sa at han gledet seg over at han hadde vært stand in for ordføreren ved åpningen av Nye Folkets Hus, selv om han var drammenser. Selv hadde han

deltatt på 8 kongresser – og han håpet at ikke ordfører Nordengen ville slå den rekord. Han takket ordføreren for hilsningstalen.

Haraldseth viste til navnelisten s. 9 og 10 hvor de innenlandske gjestene står oppført. Han foreslo at alle gjestene reiste seg slik at kongressdeltakerne kunne hilse disse. Dette ble også behørig gjort. Han håpet at gjestene kunne se frem til både interessante og resultatfylte dager. Han ga så ordet til partileder Gro Harlem Brundtland som skulle hilse på vegne av de innenlandske gjestene.

Gro Harlem Brundtlands hilsningstale

Gro Harlem Brundtland sa at også hun ville bidra til en oppklaring om deltakelse på LO-kongresser. Dette var hennes fjerde, mens Leif hadde deltatt på åtte. Ordføreren hadde kanskje deltatt på flere **åpninger** enn henne, det var så.

Hun sa at det var en glede å få lov til å hilse på vegne av de innenlandske gjestene. Hun så med spenning og oppmerksomhet frem mot de kommende dagene. Arbeiderbevegelsens evne og vilje til å prege samfunnsdebatten vil igjen vise seg. I dag ser sosialdemokratiet med tro og håp på fremtiden og på utsiktene til mer demokrati. I denne situasjonen blir vårt ansvar enda større. Vi skal brøyte ny mark og utvide perspektivene. Det krever at vi må omstille oss på endringer som skjer raskere, i lys av den teknologiske utvikling. Vi ønsker sterkere økonomisk vekst og vi ønsker større kulturell utfoldelse på alle plan.

Vi står foran store endringer i 90-årene, både i Norge, Europa og internasjonalt. Vi ser i dag stivnede kommunistregimer som bryter sammen og vender seg til sosialdemokratiet for å finne nye svar. Sosialdemokratiets pillarer bygger på en sterk økonomisk vekst i en moderne blandingsøkonomi, og dette skal kombineres med demokratiske reformer. Det er en kjempeoppgave vi har foran oss og denne må vi løse sammen med fagbevegelsen i hele Europa. Våre mål kan ikke sikres uten at vi får økt gjennomslag for våre ideer også utenfor Norge.

For åtte år siden snakket vi om at 80-årene skulle bli mulighetenes år. Slik ble det ikke. Høyrekreftene har preget politikken i store deler av 80-årene. Vi i Arbeiderpartiet har hatt tre krevende år bak oss hvor hovedoppgaven var å få landet ut av den dypeste økonomiske krise vi har hatt i etterkrigstiden. Vi slet tungt, det var som å bære bær i motbakke. Hun ville derfor benytte denne anledningen til å takke fagbevegelsen for at den i denne situasjonen viste samfunnsansvar. Uten et slikt samfunnsansvar hadde vi aldri maktet å komme så langt som vi har gjort på disse tre årene. Skal vi oppnå forbedringer på 90-tallet, må samarbeidet mellom Arbeiderpartiet og fagbevegelsen fortsette. Skal vi oppnå forbedringer, er dette helt nødvendig. Vi skal huske på at i Europa finnes det ungdommer som ikke engang har opplevd at deres far har vært i arbeid.

Haraldseth nevnte noen av de reformer som er gjennomført de siste årene, det gjelder pensjonsforbedringer, det gjelder lengre svangerskapspermisjon og en bedre studiefinansieringsordning. Resultatene av den feilslåtte økonomiske utvikling på midten av 80-tallet har lært oss noe som vi bør minne hverandre om gang på gang. Arbeiderbevegelsen har som sitt fremste ansvar å skaffe arbeid til alle. Dette er en del av vårt trosgrunnlag, men sysselsetting – den fulle sysselsetting – er ingen selvfølge. Vi må kjempe igjen og igjen for å nå dette målet. Vi må være klar over hvor krevende denne oppgaven er. Det krever solidarisk innsats. LO feirer 90-årsjubileum og vi har krevende oppgaver foran oss. Vi skal gjennom felles holdninger og innsats nå nye mål.

Nå er det fare for en kursendring i vårt land etter regjeringsskiftet. Det legges opp til manglende økonomisk styring og en politikk hvor særinteressene får for stor innflytelse. Det legges opp til en skjevere inntektsfordeling, tilbakeslag for skattereformeringen. Det lages nye fradragsmuligheter og dermed gir man grunnlag for at vi får flere nullskatteyttere og lavskatteyttere i vårt land. Nye tider krever nye løsninger. Vi skal arbeide for at morgendagens samfunn blir et likhets- og solidaritetssamfunn, står det i LOs målsettinger foran denne kongressen. Vi skal arbeide for økonomisk vekst,

vi skal arbeide for å verne miljøet, og da må hele arbeiderbevegelsen mobilisere til innsats.

– Jeg er overbevist om at dere på kongressen vil gi fremsynte bidrag til samfunnsutviklingen. Jeg ønsker dere lykke til med arbeidsomme og viktige dager. På vegne av gjestene og våre Framkameraters fremtid ønsker jeg lykke til med Kongressen.

Leif Haraldseth takket Gro Harlem Brundtland og sa at det i nabohuset, Samfunnsalen i Oslo, nylig hadde funnet sted en verdensbegivenhet. Her hadde Framfylkingen arrangert Barnas landsmøte to dager tidligere. 95 barn fra hele landet var samlet til landsmøte. Her hadde man også oppnevnt en representant til å hilse LO-kongressen. Det var landsmøtets yngste deltaker, 8 år gamle Monica Selbo fra Sør-Trøndelag som hadde fått denne oppgaven. Haraldseth ga ordet til henne:

Barna hilser

Monica Selbo holdt denne hilsingstalen:

Kjære kongress! Om 10 eller 20 år vil vi også ha sjansen til å sitte på LO-kongressen og gjøre vedtak for det norske folk. Det gleder vi oss til.

Vi har de to siste dagene startet forberedelsene for å overta etter dere. Det har vi gjort ved å skrive verdenshistorie. Vi har hatt Barnas landsmøte i Framfylkingen.

Derfor ber vi dere om å tenke på at de vedtak som dere gjør på denne kongressen er grunnlaget for det vi skal føre videre om noen år!

For å minne dere om noen av de viktige verdier vi setter høyt, vil Barnas landsmøte gi LO i Norge et veggteppe som symboliserer hovedpunkter fra Framfylkingens Barnepolitiske handlingsprogram.

19 fylkeslag har sydd en rute hver – med et viktig tema for det samfunn vi ønsker oss. Små og store har deltatt.

Ta vare på teppet. Men mer enn det: Ta vare på verdiene som ligger i hver rute. De er viktige for oss.

Framfylkingen og Barnas landsmøte gratulerer LO med 90 år og ønsker kongressen lykke til med forhandlingene. Hvis møtene blir lange, er det lurt å ta en sangleik inni mellom. Da tenker en mye klarere etterpå. Men dere har kanskje ikke tid til det, dere.

Takk for at vi får være her og oppleve åpningen av LO-kongressen. Og vi lover: Vi kommer igjen!

Leif Haraldseth takket Monica for talen og sa at alle ville få anledning til å studere den fine gaven fra Framfylkingen under landsmøtet. De 19 rutene på teppet står for de 19 fylkene og symboliserer deler av Framfylkingens handlingsprogram. Han takket igjen og ønsket dem velkommen tilbake senere.

Haraldseth henledet oppmerksomheten på de utenlandske gjestene. Det dreier seg om gjester fra 34 forskjellige organisasjoner. Navnene står på side 10 og 11 i navnelisten og han ba alle reise seg. Kongressen hilste gjestene med applaus og Haraldseth ga ordet til formannen i Nordens Faglige Samorganisasjon og formann i finsk LO, Pertti Viinanen, som hilste på vegne av de utenlandske gjestene.

Viinanens hilsingstale

Pertti Viinanen sa at det var en stor glede for ham å hilse på vegne av Nordens Faglige Samorganisasjon. Han syntes også det var trivelig å høre de unges hilsen til Kongressen. Han håpet at de kunne lære de voksne noe. Han understreket at nordisk samarbeid er en av grunnpillarene i det internasjonale faglige samarbeidet. Det skjer store endringer i Europa, endringer som krever målbevisst arbeid og samarbeid fra fagbevegelsens side. NFS har i de senere år satset mye av sin kapasitet på Europaspørsmål. Forrige uke kom det en utredning fra NFS om den sosiale dimensjon i den strukturen som bygges opp innenfor EF. Vi har et av medlemslandene innen EF, Danmark, og vi satser på å styrke vårt samarbeid på tvers av EF/EFTA-grensene. Vi

vil arbeide for felles sosiale fremskritt, og jeg tror at vårt utspill kan ha styrket EFTAs forhandlingsposisjon overfor EF. Aktiviteten til NFS er imidlertid helt avhengig av aktivitet også blant medlemsorganisasjonene, i landsorganisasjonene, forbundene og på bedriftsplan. Internasjonaliseringen av bedriftsstrukturen forutsetter sterkere internasjonalt engasjement fra fagbevegelsens side. Vi bør ha like rettigheter i nordiske konserner og vi bør kunne ha innflytelse overfor landegrensene i Europa.

Arbeidsgiverne sprer mer av sin virksomhet til Europa. Det er grunn nok til at også fagbevegelsen må internasjonaliseres. Vi bør arbeide internasjonalt på alle nivåer, helt ned på bedriftsplanet. Vi trenger nye virkemidler for å løse felles saker. Det kreves økt aktivitet.

Jeg håper at det blir en fremgangsrik kongress og vil takke Leif Haraldseth for samarbeidet i de år som har gått. Han så frem til fortsatt samarbeid med den som blir valgt som ny LO-leder.

Internasjonale hilsener

Markku Jaaskelainen fra Den europeiske faglige Samorganisasjon nevnte innledningsvis den omfattende organisasjonstilslutningen til EFS, en tilslutning som er nødvendig i en tid da det internasjonale samarbeidet vil spille en stadig større rolle. – Da er det også den store erfaring og ressursrikdom som 90-årsjubilanten, norske LO, representerer noe vi trenger i høy grad, sa Jaaskelainen.

Han tok særlig for seg den faglige kamp i et integrert Europa. I de store multinasjonale overbygg bør det bli en merkesak å sette menneskene i sentrum både innenfor og utenfor EF. EFS vil holde seg ajour med hva som skjer i forhandlingene mellom EFTA og EF, sa Jaaskelainen. Å få gjennomført demokrati og skjermet de faglige rettigheter innenfor de multinasjonale seksjoner vil bli en livsviktig oppgave for fagbevegelsen. Uten menneskelig integrasjon med sosialt innhold blir det ikke et forenet Europa, mente han.

Han pekte også på endringene som skjer i Øst-Europa. Tiden er inne til å utnytte mulighetene til å få et fredelig og bedre Europa.

Han ønsket tillykke med LO-kongressen, og takket til slutt Leif Haraldseth for hans innsats som styremedlem i EFS, og ønsket ham alt godt videre.

John Vanderverken, Frie Faglige Internasjonale, takket for æren ved å representere FFI og hilse den 27. LO-kongressen i jubileumsåret.

LOs historie er et bevis på alt norsk fagbevegelse har utrettet i dette århundre, sa han, og understreket at innsatsen ikke hadde begrenset seg til å fremme arbeidstakernes rettigheter i Norge. Norsk LO er en av de mest lojale organisasjoner i det internasjonale arbeidet og støtter ikke bare i ord, men i handling den multinasjonale virksomheten og solidaritetsarbeidet.

– LOs handling viser seg i forbindelse med FFI's solidaritetsfond og kanalisering til faglige prosjekter i u-land. Her er LO den 3. største bidragsyter.

Han nevnte videre støtten til kampen mot apartheid i Sør-Afrika, der FFI engasjerer seg i den daglige aktiviteten.

– LO engasjerer seg i handling i den internasjonale solidariteten, og det faglige internasjonale samarbeidet kan ikke overvurderes, sa Vanderverken.

– I dagens verden finnes ikke lenger lokale konflikter. Beslutninger nær sagt overalt kan berøve folk levebrødet på helt andre kanter av verden. Vi ser også eksempler på at problemer eksporteres istedet for å løses. Da Pinochet holdt «sesongutsalg» var den multinasjonale kapitalen klar til oppkjøp. Den invaderer Asia for å utnytte billig arbeidskraft.

De milepælene fagbevegelsen i i-landa har vunnet, er ikke vunnet for alltid. De faglige rettigheter må kontinuerlig forsvares.

– FFI's aktivitet er i utgangspunktet virksomhet innenfor de økonomiske og sosiale rammer, men den politiske utvikling er også FFI's område, lokalt og globalt. Den poli-

tiske, sosiale og økonomiske utvikling er så sammenflettet at vi må delta på alle arenaer, sa Vanderverken.

Han kom inn på den positive utviklingen i forholdet mellom øst og vest de siste tre, fire årene, da vi har fått de første reelle nedrustningsforhandlinger etter den andre verdenskrig. FFI har deltatt aktivt i prosessen, og har hatt direkte kontakt med begge hovedaktørene, Reagan og Gorbatsjov. Til den positive utviklingen hører også at FNs rolle er blitt styrket, både som fredsbevarende organisasjon og som pådriver i arbeidet for en bærekraftig utvikling, sa Vanderverken og understreket i den forbindelse betydningen av arbeidet i FNs miljøkomité som ble ledet av Gro Harlem Brundtland.

Et trekk i det internasjonale bildet som kaller på interesse, er perestrojkaen som har ført til mer pluraliserte samfunn i øst. Han nevnte spesielt de aktuelle begivenheter i Polen og Ungarn som viktige for den faglige integritet.

Faglige rettigheter står fremst i interessefeltet for FFI også på andre kanter av verden. I år besøkte en delegasjon Israel, der man hadde kontakt både med Histadrut og den palestinske fagorganisasjonen. Delegasjonen fikk også bragt de faglige rettigheter for palestinerne på bane i en samtale med den israelske regjering.

- Å fremme de faglige rettigheter vil alltid ha 1. prioritet i FFI, som har 145 medlemsorganisasjoner, 90 millioner medlemmer fordelt på 100 land. Disse sender med dette sine beste hilsener og ønsker til Kongressen, sa Vanderverken. - Vi har en lang vei å gå før vi får en verden der alle kan leve uten frykt og nød, i fred og frihet. Vi må arbeide for en bærekraftig vekst i hele verden, og jeg er overbevist om at denne kongressen vil bekrefte LOs engasjement på dette felt.

Leif Haraldseth takket alle som hadde hilst kongressen med interessante ord og gode ønsker.

Dermed gikk man over til å behandle neste punkt på dagsorden.

Dagsordens punkt 2 - Konstituering

2 a - Fullmaktskomiteens leder, *Svein-Erik Oxholm*, la fram følgende innstilling:

Fullmaktskomiteens innstilling

I medhold av vedtektenes § 5 pkt. 2 har Sekretariatet i møtet 9. oktober d.å. valgt følgende fullmaktskomité:

Svein-Erik Oxholm, LO, leder

Einar Hysvær, NNN

Sverre Worum, SL

Jan Werner Hansen, NTL

Sidsel Bauck, HK

Bjørn Kolby, LO, sekretær

Komiteen har i møter 19. og 22. oktober gjennomgått de innkomne fullmakter.

Fullmaktskomiteen har ikke mottatt noen henvendelser i anledning valgene av representanter og vararepresentanter.

Komiteen innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:
«Fullmaktene godkjennes.»

Oslo, 22. oktober 1989

Svein-Erik Oxholm

Einar Hysvær

Sverre Worum

Jan W. Hansen

Sidsel Bauck

Bjørn Kolby

Til orientering opplyste Oxholm at det ved kongressens åpning var tilstede 297 delegater, pluss sekretariatet.

Fullmaktskomiteens innstilling ble enstemmig godkjent.

Haraldseth konstaterte at det ikke var innvendinger mot innkalling og utsending av dokumenter og erklærte kongressen for lovlig satt.

2 b - DAGSORDEN

Punkt 2 b.

Leif Haraldseth foreslo nytt punkt 2 e til dagsorden, «opptak av nye medlemmer», og la fram følgende innstilling til dagsorden:

Sekretariatets innstilling:

1. Åpning.
2. Konstituering.
 - a) Godkjenning av fullmaktene.
 - b) Godkjenning av dags- og forretningsorden.
 - c) Valg av fire ordstyrere og fire sekretærer.
 - d) Valg av redaksjonskomiteer og valgkomité.
3. Beretning for 1985, 1986, 1987 og 1988.
4. Regnskap for 1985, 1986, 1987 og 1988.
5. Vedtektsendringer.
6. LOs Handlingsprogram.
 - a) 1990-årenes utfordringer.
 - b) En rettferdig inntektspolitikk.
 - c) Familie- og likestillingspolitikk.
 - d) Utdanning - livslang læring.
7. LOs egen organisasjon.
8. Hovedavtalene.
9. Diverse forslag.
10. Valg.
11. Avslutning.

Med den foreslåtte endring ble dagsordenen enstemmig godkjent.

FORRETNINGSORDEN

Enstemmig godkjent ble også følgende forslag til forretningsorden:

Sekretariatets innstilling:

1. Møtets forhandlinger er åpne i den den utstrekningkongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenspunkt 4 behandles for lukkede dører. Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av Sekretariatet, og skal vises ved forlangende.
2. Til å lede møtene velges fire ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse.
Til å føre protokoll velges fire sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl.15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag ertaletiden 10 minutter første og fem minutter annengang. Ordstyreren har forøvrig, når det er påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn en gang og høyst ett minutt til hver sak.
Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren undertegnet med forslagsstillerens navn, nummer og forbund/fylke. Innsendte forslag anses som opptatt.

Etter at det er satt strek med de inntegnede talere, kan ikke nye forslag tas opp. Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsorden, kan ikke behandles.

6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop. I tilfelle avstemmelikhet er forslaget forkastet.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.

Leif Haraldseth foreslo at dirigenten, i samsvar med vanlig praksis, får fullmakt til å endre dagsordens rekkefølge, der det er praktisk av hensyn til kongressens framdrift.

De ble enstemmig godkjent.

Punkt 2 c og d - Konstituering

Følgende innstillinger er for valg av dirigenter, sekretærer og komiteer ble enstemmig vedtatt:

Dirigenter:

Nils Totland, Sekretariatet. Sidsel Bauck, Sekretariatet. Gro Harlem Brundtland, Samarbeidskomiteen LO/ DNA. Svein Fjellheim, NNN.

Sekretærer:

Erna Ansnes, Oslo. Birger Blomquist, NKIF. Aslaug Rindarøy, NKF. Kjell Bjørndalen, Fellesforbundet.

Valgkomité:

Walter Kolstad, leder, Sekretariatet. Liv Nilsson, Sekretariatet. John Stene, Sekretariatet. Arthur Svensson, Sekretariatet. Leif Thue, Sekretariatet. Magny Hansen, Hordaland. Solveig Holm, Fellesforbundet. Jan P. Nilsen, NKF. Anders Bj. Rodal, NAF. Finn Wang, HK. Helge Tystad, NEKF. Sigrun Eidem, NNN. Tor Hultmann, NTL. Hildegunn Brune, NFATF. Lillian Bekkevad, TD.

Redaksjonskomité for Handlingsprogrammet:

Ole Knapp, leder, Sekretariatet. Harald Øveraas, Sekretariatet. Gunnar Grimnes, Sekretariatet. Kjell Christoffersen, Sekretariatet. Jan Bråthen, Sekretariatet. Stein Åros, Rogaland. Kåre Bye, NKF. Ellen Stensrud, Fellesforbundet. Aud Watnebryn, NTL. Magnus Midtbø, NFATF. Gerd Reinsvollsveen, NOSO.

Sekretærer:

Vidar Bjørnstad, Erik Orskaug, Børre Pettersen.

Redaksjonskomité for øvrige saker:

(Behandler også de deler av Handlingsprogrammet, som omfatter tariffpolitikk, nærings- og sysselsettingspolitikk, fred - nedrustning og internasjonale saker.)

Yngve Hågensen, leder, Sekretariatet. Einar Hysvær, Sekretariatet. Edvin Ramsvik, Sekretariatet. Tore Lundberg, Sekretariatet. Lars A. Myhre, Sekretariatet. Marthe Kjær Andersen, NKF. Kjell Martinsen, Fellesforbundet. Lene Paulsen, NKIF. Oddvar Irvoll, HK. Bjørn Christiansen, NBF. Åse Seines Laberg, Nordland.

Sekretærer:

Kaare Sandegren, Juul Bjerke, Magne Nedregård.

Redaksjonskomité for organisasjonssaker:

Evy Buverud Pedersen, leder, Sekretariatet. Anton Solheim, Sekretariatet. Kjell Johansen, NKF. Jens Petter Jensen, Fellesforbundet. Sture Arntzen, HK. Finn Erik Tho-

resen, NGF. Kjellaug Kristiansen Jota, DNP. Arnfinn Nilsen, NAF. Solfrid Johansen, HRAF. Rolf Frøysland, NNN. Gunnar Andersen, NEKF. Anne Finnborud, Oslo.

Sekretærer:

Egon Ivan Løbekk, Grethe Fossli, Bjørn Kolby.

Redaksjonskomité for vedtektene:

(Behandler også forslag om A-pressen)

Svein-Erik Oxholm, leder, Sekretariatet. Evy Buverud Pedersen, Sekretariatet. Jan Werner Hansen, Sekretariatet. Erling Oen, Sekretariatet. Jan Inge Kvistnes, NPF. Trygve Johnsen, Fellesforbundet. Marthe Stensen, NKF. Jan Skrede, NSF. Lisbeth Vangen, Hedmark.

Sekretærer:

Bjørn Kolby, Ingeborg Moen Borgerud.

Punkt 2 e

Leif Haraldseth gjorde innledningsvis oppmerksom på, at i henhold til § 6 punkt 8 tillegges det kongressen å godkjenne nye medlemmer. Han viste til søknaden fra Norsk Kantor og Organistforbund:

Søknad om medlemskap

Søknad om medlemskap i LO fra Norsk Kantor og Organistforbund.

Innstilling: Norsk Kantor og Organistforbund opptas som medlem i LO. Medlemskapet gjøres gjeldende fra 1. januar 1990.

Landsorganisasjonen i Norge har mottatt søknad fra Norsk Kantor og Organistforbund om medlemskap.

Forbundet avholdt sitt landsmøte 16. - 18. juni 1989 hvor et overveldende flertall gikk inn for medlemskap i LO.

Landsmøtet fattet også vedtak om at saken skulle avgjøres ved uravstemning. Uravstemningen er avholdt og resultatet av den var 58 % for å søke medlemskap i LO, 42 % ønsket at forbundet fortsatt skulle være medlem av KFO - YS.

Forbundets sentralstyre behandlet saken i sitt møte den 10. oktober d.å. og oversendte etter denne organisasjonsmessige behandling søknad om medlemskap i LO.

Det er ikke noe i Norsk Kantor og Organistforbund sine vedtekter som er til hinder for å bli opptatt som medlem i LO. To eksemplarer av vedtektene er mottatt.

Forbundet ble stiftet i 1904.

Forbundets medlemstall er pr. dato 813.

Fra forbundet har LO mottatt erklæringer i henhold til vedtektenes § 2 punkt 1 d og e.

Forbundet utgir eget medlemsblad «Norsk Kirke - Musikk».

Haraldseth redegjorde for sekretariatets innstilling som innstiller på at Norsk Kantor og Organistforbund opptas som medlem av Landsorganisasjonen, og at medlemskapet gjøres gjeldende fra 1. januar 1990.

Kongressen sluttet seg enstemmig til, og i tilslutning til applausen kunne Haraldseth ønske de nye medlemmene velkommen i LO-familien.

Haraldseth konstaterte at kongressen var litt forsinket i forhold til kjøreplanen. - Og det irriterer meg som gammel jernbanemann, sa han, men håper at vi sammen skulle kjøre inn forsinkelsen. Han foreslo at ettermiddagsmøtet ble satt igjen kl. 15.30 og fikk Kongressens tilslutning til det.

Møtet ble hevet kl. 13.40, med Internasjonalen sunget unisont.

Ettermiddagsmøtet søndag 22. oktober

Ettermiddagsmøtet ble satt presis kl. 15.30 med *Nils Totland* som dirigent. Han ville på vegne av de valgte sekretærer og meddirigenter takke for tilliten og han understreket at hvis man skulle kunne gjøre jobben sin, var det nødvendig med et samarbeid mellom dirigentbordet og salen. Vi er nødt til å gjøre denne jobben så godt at vi skal føle oss slitne når vi er ferdig med kongressen en eller annen gang fredag. Det er tidsrammen vi har. Med denne tidsrammen er vi nødt til å få til et samspill på kongressen for å få frem kongressens flertallsbeslutninger. Han syntes det var et godt råd Monica fra Barnas landsmøte hadde kommet med, at når det ble for ille, fikk man ta en sang. Dette skulle dirigentene vurdere.

Som LO-lederen sa befinner vi oss nå i Folkets Hus nye storstue. Vi skal i den forbindelse foreta en prisutdeling for utsmykningen av salen. Han ga dermed ordet til 1. sekretær *Liv Buck* i Landsorganisasjonen.

Liv Bucks innledning om utsmykningen av Folkets Hus

- Kamerater, jeg er meget glad for å få snakke litt om den utsmykkingskonkurransen vi har hatt i forbindelse med ombyggingen av vårt Folkets Hus her i Oslo.

Det er jo slik at det offentlige (myndighetene) etter gjeldende bestemmelser må avsette 2% av byggesummen til utsmykning når det bygges offentlige bygg. Nå er ikke Folkets Hus et offentlig bygg, men det er et bygg som er satt opp til offentlighetens nytte og glede. Da er det vel rimelig at et slikt bygg får en utsmykning som ligger på høyde med hva de offentlige bygg får.

Det var derfor veldig hyggelig at styret i A/L Folkets Hus var av samme mening. I forbindelse med ombyggingen besluttet styret enstemmig å bevilge kr. 500 000,- til utførelse av vinnerutkastet. I tillegg besluttet LOs Kulturutvalg å bevilge kr. 60 000,- til premier i den konkurransen som skulle settes i gang. Mottoet for konkurransen ble det som i dag lyser over Kongressen: *Nye tider - nye mål*.

Konkurransen fikk en god oppslutning av kunstnere. 39 kunstnere leverte tilsammen 44 forslag til utsmykningen.

Juryen har bestått av:

Liv Buck, Ellen Lenvik, Laila Haugan, Olav Orud, Istvan Lisztes, Tarald Lunde-vall og Storm Lundberg. Den kom enstemmig fram til fire forslag som den ville premiere:

1. premie kr. 25 000,-.

Motto: Paradigma.

Kunstnerens navn: *Paul Brand*.

2. premie kr. 15 000,-.

Motto: Rundt søylene leker villvin.

Kunstnerens navn: *Harald Oredam*.

3. premie delt kr. 10 000, på hver.

a) Motto: Byggestein. Kunstnerens navn: *Aase Teramoen Rygh*.

b) Motto: Varde-kilde-søyler.

Kunstnerens navn: *Johan H. Mæhlum*.

Juryens bedømmelse var som følger:

Juryens bedømmelse

1. premie - Paradigma

Kunstnerens utkast er i 2 deler. Den ene del omfatter rotunden og den andre del omfatter vestibyle. Juryen har i sin bedømmelse forutsatt at premieren bare gjelder den delen av utkastet som omfatter rotunden, men vil be kunstneren vurdere en enklere løsning, «en introduksjon», i vestibyle. Kunstnerens løsning vil understreke og forsterke spenningen mellom vestibylens «flytende» avgrensninger og rotundens

faste halvsirkel. Kunstneren foreslår en total bearbeidelse av rotunden, dette er juryen fullt ut enig i.

Paradigma betyr felles grunnsyn – ulike størrelser forenet til enhet.

Stårelieffet i rotunden uttrykker seg i et abstrakt formspråk, men henter sin inspirasjon fra gamle norske åkle. Med enkle virkemidler skaper kunstneren et rikt og variert mønster. Bruken av stål gir assosiasjoner til konstruksjoner og byggevirksomhet – til det arbeidende Norge. Kunstverket vil få stor autentisitet og vil bedre miljøet i huset.

Kunstverket bør bearbeides noe i samarbeid med arkitekten.

2. premie – Rundt søylene leker villvin

Sterk form kombinert med dristig konstruksjon kjennetegner dette forslaget. Juryen vil berømme det for dets modernitet, samtidig som det gir assosiasjoner til store kunsthistoriske begivenheter (Tatlins propagandatårn) uttrykker det livsvilje – vekst – samspill – nye mål.

Utkastets forsøk på å bryte etasjebARRIEREN er interessant, men bare delvis vellykket da plasseringen i for liten grad knytter seg til rommenes kontaktpunkt.

3. premie delt – Varde Kilde Søylar

Plasseringen av en vannskulptur i vestibulen er tiltalende. Tilstedeværelsen av vann ville utvilsomt gi rommet en ny dimensjon.

Innvendingene mot forslaget er både av funksjonell og estetisk art. Bassenget er blitt for stort.

Kunstneren har ikke fullt ut brukt de mulighetene som ligger i forslaget, det kan oppleves som noe uforløst rent formmessig.

Juryen berømmer utkastet for fin materialfølelse.

3. premie delt – Byggestein

Forslagets store styrke ligger i dets enkelhet i innhold og form. Kunstneren har ved bruk av minimale virkemidler oppnådd en stor grad av monumentalitet og skjønnhet. Det oppstår en interessant spenning mellom utkastets tilsynelatende stoiske ro og dets innebygde asymmetri – mellom det som er og det som kan bli. Forslaget lar seg vanskelig realisere uten store endringer av dimensjoner og vekt.

Oslo, den 15. juni 1989

Liv Buch (s)

Ellen Lenvik (s)

Olav Orud (s)

Tarald Lundevall (s)

Laila Haugan (s)

Istvan Lisztes (s)

Storm Lundberg (s)

Ved slike konkurranser er det jo slik at man får ulike oppfatninger om resultatet. Det synes jeg er fint. Da får man drøftinger i gang. Kulturen marsjerer inn her i huset for å bli og her i huset skal vi ta vare på den og utvikle den videre.

Hermed gratulerer vi premievinnerne – overleverer dem premiene og gir dem en blomsterhilsen med på veien videre.

Liv Buch overrakte så premiene til de tilstedeværende kunstnerne, Paul Brand, Harald Oredam og Johan H. Mæhlum, pluss blomster til hver, akkompagnert av applaus fra salen.

Dirigenten ønsket prisvinnerne til lykke og takket Liv Buch før han fant tiden inne til egenaktivitet med allsang. Trygve Aakervik akkompagnerte på sin røde gitar og var forsanger til «De unge slekter».

Kongressens rutiner

Dirigenten tok så for seg de praktiske opplegg og gjennomgikk prosedyrene for kongressens behandlinger. Han viste til informasjonshefte, hefte nr. 1, og minnet om at alle skal bære sitt adgangskort synlig for alle under hele kongressen.

Alle stemmeberettigede har rødt stemmekort med rep.nr. på, dessuten forslagsark i mappen. På delegatens bord er utlagt lapper til bruk for dem som vil be om ordet. De skal fylles ut med nummer og navn, fylke og merkes med den aktuelle sak det gjelder.

Dirigenten gjorde oppmerksom på overføringene fra salen, men ingen overføring skjer til serveringsstedene.

Han opplyste at kongressen blir simultantolket til engelsk, tysk og fransk.

- Norsk lov forbyr røyking og det tar kongressen hensyn til. *Dirigenten* vil imidlertid også ta hensyn til røykerne og legge inn et rimelig antall røykepauser, sa Totland, og håpet man ville finne fram til en praksis som både røykere, ikke-røykere og tobakksfabrikanter ble tilfreds med.

Han minnet om at invitasjonen til kongressfesten tirsdag skal byttes ut mot billetter innen kl. 13.00 mandag.

Totland sa videre at de utenlandske gjestene skulle møte utenfor kongress-salen presis kl. 16.00.

Valgkomiteens leder, Walter Kolstad, er en utålmodig mann, sa Totland som henviste til en henstilling fra Kolstad om at valgkomiteens medlemmer møte presis kl. 16.00 til sitt første møte i LOs lokaler i 8. etasje. Han opplyste videre at observatøren fra LOs nye forbund, Ivar Mæland, hadde vært opptatt med sine gjøremål i Fana kirke denne formiddagen. Nå var han ankommet, og han ønsket ham hjertelig velkommen som observatør på kongressen.

Han refererte videre en del permisjonssøknader som ble innvilget.

Under åpningen var det kommet melding om at Storm Lundberg, leder av LOs revisjonsutvalg, var blitt syk. Han foreslo derfor at Håkon Nielsen gikk inn i revisjonsutvalget under kongressen. Dette ble bifalt uten merknader. Han viste også til de oppnevnte medlemmer av tellekorpsen på kongressen. Det dreide seg om 32 delegater pluss en fra sekretariatet. Disse har ansvaret for opptellingen på hvert av de nummererte bordene.

Han henviste også til det som står om referatene fra kongressen, i opplysningsheftet. Eventuelle henvendelser om referatene skal rettes til sekretariatsbordet til høyre for dirigentbordet, sett fra dirigentens side. Man skal der henvende seg til Leif Thorensen.

Dagsordens punkt 3 – Beretningene 1985-86-87-88

Dirigenten henviste til perm 1 bak skilleverk 3, faglig regnskap. Dette er ment som en tilbakemelding til Kongressen om det faglige arbeid som er utført i perioden, men dette er ikke til behandling. Debatten her skal dreie seg om beretningene, som går fra rødt til grønt i fargeomslag, en passende utvikling – i dobbelt forstand.

Dirigenten foreslo at man først fikk en generell debatt for hele perioden og at man deretter behandlet hovedoverskriftene i hver enkelt beretning. Dette ble bifalt.

Debatten

Det var allerede inntegnet en taler, 99 Olav Boye fra Norsk Grafisk Forbund.

Olav Boye holdt følgende innlegg:

Ved tariffrevisjonen i 1988 sa LO's representantskap at den fulle sysselsetting og medlemmenes sosiale og økonomiske standard vil være overordnede hensyn for LO ved tariffrevisjonen. Etter Willoch-årene med total mangel på økonomisk styring, forsto de fleste at det var behov for økonomiske innstramminger. De fleste av oss godtok et inntektspolitisk samarbeid og et moderat oppgjør. LO stilte betingelser om et opp-

gjør mot spekulasjonsøkonomien, lavere rente og pensjonsreform. Så langt var alt greit.

Derimot var jeg helt på linje med den sterke kritikken mot at vi ble fratatt elementære faglige rettigheter som lokale forhandlinger og ikke minst en lønnslov som er klart i strid med ILO's regelverk. Slike tvangsmidler kjenner vi fra diktaturstater og Thatchers fagforeningsfiendtlige politikk i Storbritannia.

Det er ingen tvil om at enkelte har levd under sus og dus i 80-åra. Det gjelder ikke folk flest. Det var bare et lite mindretall som benyttet seg av lånemulighetene, og som i dag sitter med problemene. Fagorganiserte har hatt nedgang i kjøpekrafta, en voldsom øking i renteutgiftene, store grupper har følt permitteringer og oppsigelser på kroppen – stadig flere er avhengig av sosiale stønader. På ti år har inngangsbilletten til en vanlig borettslagsleilighet blitt firedoblet i forhold til lønnsutviklingen. I dag er vår materielle levestandard lavere enn i land vi liker å sammenligne oss med, hevder en forskningsjef i SSB.

Det er ikke bare pensjonister, trygdede og unge i etableringsfasen som har økonomiske problemer i vårt samfunn. Det gjelder også store grupper fagorganiserte med jobb, men elendige lønninger, i forhold til det det koster å holde liv i seg sjøl og sin familie. Det var derfor store grupper som følte Gunnar Berges utspill om at vi alle brukte en månedslønn mer enn vi hadde krav på, som et kraftig og urettferdig slag i ansiktet. Det er ikke mange i dag som oppfatter den karen som en forkjemper for de fagorganisertes rettmessige krav til lønns- og arbeidsvilkår.

Balanse i utenriksøkonomien holdes alltid fram som et av hovedmålene for landets økonomiske politikk. I forbindelse med innstrammingspolitikken viser en til underskuddet i utenriksøkonomien og påstår at vi bruker mer varer og tjenester enn vi skaper.

Det som skapes av varer og tjenester i Norge måles i Bruttonasjonalprodukt. Tallene for 1987 var 53% til privat forbruk, 21% til offentlig forbruk og 28% til investeringer, totalt 102% i forhold til det vi skapte. I kronetall skapte vi 557 milliarder og brukte 569 milliarder i 1987, altså et underskudd på 12 milliarder.

Når et samfunn benytter så store midler til investeringer er det positive signaler, eller er det i dette tilfelle investeringer på gale felter som ikke gir arbeidsplasser og ny økonomisk vekst? Viser disse tallene at vanlige folk har tatt for stor bit av kaka og at det derfor er lønnstakerne som skal tas, mens andre elementer i økonomien fortsatt kan spille fritt etter de markedsøkonomiske prinsipper? Hvorfor er ikke kapitalkreftene strammet opp på samme måte som lønnstakerne? Hva med litt styring av kapitalen?

Børsen har slått alle rekorder hittil i år. Det vil bli omsatt for 90 milliarder kroner i 1989, hvis de holder samme tempo ut året. Den forrige rekorden var fra krise- og innstrammingsåret 1987 – på bare 60 milliarder. Bare en liten del av denne kapitalen tilflyter bedriftene. I fjor vedtok LO's representantskap tiltak mot spekulasjonsøkonomien, bl.a. at omsetningsavgiften på aksjer burde økes fra 1 til 2%. Regjeringen fjernet aksjeavgiften i stedet. Det blir en ren subsidiering av aksjespekulantene på 900 millioner i år. Under valgkampen hevdet Gro Harlem Brundtland at det var LO som hadde bedt om at omsetningsavgiften ble fjernet. Det skulle ha noe med å få til Norsk Venture – Finn Kristensens trylleord for å få til nyinvesteringer i næringslivet. En merkelig måte å bekjempe spekulasjonsøkonomien på, spør du meg.

Norge har Europas og dermed et av verdens høyeste rentenivå. Riktignok har renta fra Norges Bank gått noe ned. Det samme har innskuddsrenta, og i noen mindre grad utlånsrenta. Den effektive renta, hva det koster å ha et lån, har stått omtrent stille. Den lave inflasjonen, som er positiv i seg sjøl, har ført til at vi har fått en høy realrente. Det er derfor dyrere å ha lån i dag, enn på det tidspunkt hvor LO krevde at renta måtte settes ned.

Det er de som påstår at bankenes gode fortjenester i disse dager en en følge av at differansen mellom innskuddsrenta og utlånsrenta er blitt større. Er det riktig, må vi trekke den slutningen at det er vanlige lønnstakere som betaler bankenes lettvinne

utlånspolitikk og deres store tap, gjennom den høye renta på boliglån m.v. Er det slik vi rydder opp i spekulasjonsøkonomien?

De hundre rikeste i Norge eier 600 milliarder kroner. De betaler 2% i skatt. Det er ikke straffbart, de utnytter bare skattereglene. I tillegg kommer den kriminelle skattesnyting som anslagsvis utgjør 6 milliarder hvert år. Den største industriherren hjemme i Drammen har en formue på 177 mill., null i inntekt og betalte 5 620 kroner i skatt i 1988. Norge er et skatteparadis for næringslivets folk. Skattesystemet er den største årsaken til de store forskjeller på folks levestandard i vårt land. Dette urimelige skattesystemet er også basis for vår blomstrende spekulasjonsøkonomi, ved at pengene ofte settes inn i eiendom eller børs, i stedet for å settes opp på et offentlig budsjett til det beste for alle. LO's handlingsprogram har i flere kongressperioder hatt mange gode forslag til å redusere disse urimelige forhold. Har vi ingen respekt for våre egne vedtak eller er våre forslag til tiltak urealistiske? Kanskje vi skal ta innstillingen fra Aarbakkeutvalget alvorlig fra fagbevegelsens side?

Den norske stat har nesten ikke utenlandsgjeld, men nærmere 100 milliarder plassert i utenlandske banker på lav rente (6%). Samtidig har utenlandske banker og finansselskaper plassert store beløp i norske banker og finansselskaper på gjeldende rente i Norge (12%). I fjor betalte vi ut 2.5 milliarder i renteinntekter til utenlandske kronespekulanter. Vi har fått høre at vi måtte plassere deler av oljeinntektene i utlandet for ikke å ødelegge norsk økonomi. På meg kan det virke som om utenlandske spekulanter kan bruke «norske penger» til angrep på den norske krona og fortjeneste på vårt høye rentenivå. Er dette en effektiv måte å bekjempe spekulasjonsøkonomien på?

Det er også andre negative trekk i vårt økonomiske liv som viser at LO og den forrige regjeringen ikke har tatt vårt krav om et oppgjør med spekulasjonsøkonomien særlig alvorlig. Bedriftsherrer legger fortsatt ned lønnsomme produksjonsbedrifter for å slakte verdiene og utvikle eiendommene, som det heter på fagspråket.

La oss ta med enda et eksempel på verdier som går ut og inn av vårt utenriksregnskap. I mange år flagget norske skip ut til bekvemmelighetsflagg, for å slippe unna det norske kostnadsnivået. Det var eksport og ga positive tall i utenriksregnskapet. For en tid siden fikk vi NIS. Det førte til at et stort antall skip kom tilbake til norsk flagg, men med apartheid som modell for lønssystemene. Dette ble import og negative tall i vårt utenriksregnskap. Hvordan kan vi i fagbevegelsen akseptere underskudd i utenriksregnskapet som grunnlag for nedgang i kjøpekrafta og massearbeidsløshet?

I forbindelse med tariffoppgjøret i 1988 uttalte daværende statsminister Gro Harlem Brundtland, at vi måtte velge mellom moderat tariffoppgjør eller massearbeidsløshet. Vi tok henne på ordet og fikk begge delene. Det kan ikke bestrides at arbeidsløsheten de siste årene er brukt som et politisk/økonomisk virkemiddel for å dempe kostnadsutviklingen, dempe prisene, øke eksporten og øke eierinntektene. Selv om folk i den tidligere regjering og i fagbevegelsen sverger på at det ikke er tilfelle, hører vi stadig at «Dette er noe vi ikke kommer utenom». Regnemesterne i SSB advarte på forhånd mot de sterke omleggingene og innstramningene, og sa de ville føre til arbeidsløshetstill som ligger tett opp til dagens reelle tall.

Hvorfor har innstramningene gitt slike store virkninger på arbeidsmarkedet? 95% av alle arbeidstakerne i vårt land er ansatt i virksomheter som baserer seg på innenlandsk etterspørsel, 85% av disse i såkalte skjermede næringer. Av disse jobber 23% i offentlig sektor. 12% er sysselsatt i konkurranseutsatte hjemmenæringer, bedrifter som konkurrerer med importvarer på det norske markedet. Mindre enn 5% er sysselsatt i eksportnæringer. Ved å redusere den innenlandske etterspørselen, gjennom høyrentepolitikken, lønnslover og innstramninger i offentlige budsjetter, rives grunnlaget bort for hundredtusener av offentlige og private arbeidsplasser. Den store arbeidsløsheten i vårt land er en direkte følge av en bevisst politikk fra den forrige regjering.

Det er enda flere argumenter i en analyse av dagens forhold. Min konklusjon er at

vi ikke har fått dekning for de motytelsene vi stilte opp for et inntektspolitisk samarbeid og moderat oppgjør i 1988.

Jeg stiller meg tvilende til mange av de økonomiske påstandene og forslag til tiltak for å bedre vår økonomi.

Jeg fastslår at spekulasjonsøkonomien blomstrer som aldri før.

Jeg fastslår at arbeidsløsheten har stabilisert seg på rekordnivå.

Jeg fastslår at de rike i vårt land har blitt rikere de siste årene.

Jeg fastslår at de fagorganiserte har hatt nedgang i kjøpekrafta og at vi har tvangsløser som hindrer lønnsutvikling og lokale forhandlinger.

Jeg fastslår at arbeiderregjeringa ikke har vist vilje til å følge opp de krav vi stilte for et inntektspolitisk samarbeid, om å ta styring med norsk økonomi og fordele gode- ne på en bedre måte.

Jeg fastslår at fagbevegelsen ikke har vilje til å sette makt bak våre krav.

Jeg mener beretningene og det faglige regnskap viser et for «DNA-rose malt» bilde av forholdene og de resultater vi ikke har nådd. Jeg vil allikevel stemme for å godkjenne beretningene, men vi må komme på offensiven gjennom de vedtak vi skal gjøre på denne Kongressen. Hvis ikke slår vi beina under vår egen troverdighet.

Dirigenten minnet om at den røde lampen på talerstolen lyser når det er ett minutt igjen av taletiden.

Terje Kollbotn, FF, Hordaland ønsket å ta opp en vanskelig og brennende aktuell sak som kan føres tilbake til 1986. Den er naturlig nok ikke tatt med i beretningen, fordi det er i den siste tida saken er blitt avdekket gjennom media.

- Og for hver nye opplysning vi får på bordet, melder det seg stadig flere spørsmål. Personlig har jeg 16 ubesvarte spørsmål, sa han. Såvidt han kunne skjønne var Per Karlsen faglig/politisk sekretær, lønnet av LO, og i den sentrale posisjon hadde han drevet etterretning i samarbeid med overvåkningspolitiet. Samarbeidet ble nylig bekreftet av overvåkningsjefen.

- Ingen vet omfanget av den lyssky virksomheten, men gjennom åra er det mange av oss som har truffet den faglige sekretæren i ulike fora. Mange av oss har også kontakt med utenlandske faglige personer og organisasjoner. Nå føler ingen seg trygg. Sjøl har jeg vært utsatt for svartelisting og yrkesforbud på grunn av politisk engasjement, sa Kollbotn.

Det er kjent at overvåkningstjenesten har drevet registrering av folk med politisk engasjement, særlig på venstresiden. Når det nå er avdekket at denne virksomheten drives i samarbeid med den faglig/politiske sekretæren forgifter det miljøet i fagbevegelsen, mente han.

Kollbotn var glad for at LOs nestleder sto fram og sa i fra at Per Karlsen ikke får jobbe som faglig/politisk sekretær eller i LOs administrasjon. Han tolket det som at slik virksomhet ikke kan aksepteres av LO.

Han mente imidlertid at dette ikke var nok. Det var nødvendig å få alle korta på bordet og svar på en rekke spørsmål. Hvem sto bak Per Karlsen? Hvem tilsatte ham? Hvem var hans nærmeste overordnede?

- Ingen vet hvordan eller hvor omfattende dette spillet har vært. Nå må vi få vite det. Finnes det fremdeles navnelister? Var det ikke slutt med Ronald Byes arkivbrenning? Fant Per Karlsen på dette av seg sjøl, at han skulle gå i samarbeid med overvåkningspolitiet? Uten å rådføre seg med folk på Youngstorget? Det virker utrolig. Finnes det et skjult nett som Per Karlsen har bygget eller er en del av? Dette må vi få besvart fullt ut, sa Kollbotn, og satte fram forslag om at Kongressen gir det nye sekretariatet i oppgave å gjennomgå disse sakene og legge fram en rapport for representantskapet. Videre, at rapporten blir offentliggjort i LO Aktuelt.

Leif Furre, FF, var klar over at det faglige regnskapet ikke var til behandling, som

det heter. Han ville likevel tillate seg en kommentar. Det gjaldt setningen på side 4 der det heter at LO i perioden har støttet A-regjeringens økonomiske politikk.

Det må være vanskelig for LO å si at man støttet en Ap-politikk som har ført til minst 140 000 arbeidsledige, kanskje mer hvis man tar med uføretrygdede, førtidspensjonerte m.v. Han mente at Kongressen burde beklage denne formuleringen i det faglige regnskapet, s. 4.

På Kongressen i 1985 ble det vedtatt et handlingsprogram hvor man fastslo en del satsingsområder, bl.a. skulle overføringene til kommunene økes slik at de ble bedre i stand til å løse sine mange nye oppgaver. Det har ikke skjedd, overføringene er blitt redusert. Man sa at det skulle satses på et høyt investeringsnivå, men det motsatte har skjedd. Investeringene har aldri vært så lave som nå. Som Boye var inne på har man heller ikke skjerpet reglene for aksjespekulantene, snarere tvertimot. Man fjernet omsetningsavgiften på aksjer. Verdien på eiersiden i Norge har økt med 90 milliarder kroner. Eierne i Norge er altså blitt 90 milliarder kroner rikere. De 100 rikeste er ifølge en oversikt blitt 12-13 milliarder kroner rikere. Hva har Arbeiderpartiet gjort? Hva mener de arbeidsledige om utviklingen? I handlingsprogrammet het det også at man skulle satse på et høyt tempo i bygg- og anleggsbransjen. Boligbyggingen skulle styrkes. Det motsatte har skjedd. Selv om antallet boliger er gått opp, er kvadratinholdet i hver bolig redusert slik at boligmarkedet er redusert med ca. 40 prosent. Det foretas omtrent ikke investeringer.

- Det er ikke rart at næringslivet i Norge beklager at Ap-regjeringen går av. Men er de arbeidsledige og de som har sett sine hus forsvinne på tvangsauksjoner av samme mening? spurte Furre som satte frem et forslag som beklaget formuleringen i faglig regnskap.

Dirigenten var av den oppfatning at man ikke kunne fremme forslag til det faglige regnskap, slik han hadde redegjort for innledningsvis. Han mente at representanten kunne finne andre måter å fremme forslaget på, for eksempel putte det inn i en generell bemerkning, men dette var ikke hans problem.

LOs nestleder *Ole Knapp* sa at han ville redegjøre for noen fakta i forbindelse med den såkalte «Per Karlsen- saken». Per Karlsen ble ansatt av faglig-politisk utvalg fra 1.9.86. Han hadde samme instruks å jobbe etter som alle andre faglig-politiske sekretærer. Det finnes ikke fnugg av henvisninger til noe som kunne gi grunnlag for noe i retning av overvåkningsvirksomhet. Hverken faglig-politisk utvalg eller LO hadde på noe tidspunkt noen anelse om at Per Karlsen hadde inngått en avtale med overvåkningspolitiet. Det var tidligere stadig spørsmål fra media om når Per Karlsen skulle komme tilbake til sin stilling. Her må det opplyses at Per Karlsen selv har tatt initiativ til ikke å komme tilbake til sin stilling. Det har også vært spekulert om Per Karlsen skulle få en plass i LOs administrasjon. Per Karlsen har ikke søkt om å få komme inn i en slik stilling, sa Knapp som også gjorde det klart at Per Karstens virksomhet helt og holdent har vært resultat av hans personlige engasjement. Hadde vi i LOs ledelse eller faglig-politisk utvalg hatt den minste anelse om forholdene, hadde vi tatt dette opp med det samme. Det er blitt spurt om hva vi i faglig-politisk utvalg ville sagt hvis vi hadde visst noe. Da hadde vi selvfølgelig advart ham mot denne virksomheten for en mann i en så følsom stilling. Vi har ikke grunnlag for å si at det har vært noen kokkelimonke utover det Per Karlsen har drevet med isolert. Det har vært Per Karlsen - og Per Karlsen alene - som har drevet denne virksomheten. På et tidspunkt benektet Per Karlsen at han overhodet var involvert. Det måtte vi som arbeidsgiver forholde oss til. Vi valgte å stole på det inntil det motsatte var bevist. LOs ledelse tar sterk avstand fra dette som er kommet på bordet nå. Det er skjedd et misgrep av en fagligpolitisk sekretær som har vært totalt ukjent for LOs ledelse, sa Knapp.

Dirigenten refererte følgende fremsatte forslag fra Terje Kollbotn:

Det nye sekretariatet får i oppgave av kongressen å gå igjennom alle sider av den s.k. Per Karlsen-saka, og legge fram ein rapport for Representantskapet. Denne rapporten skal offentliggjørast i LO-Aktuelt.

Kåre Syltebø, Tele- og Dataforbundet, fant det riktig at forslaget fra Kollbotn ble realitetsbehandlet. Dette betyr at Kongressen tar forslaget og saken alvorlig og viser at LOs ledelse bør ha en aktiv holdning i dette spørsmålet.

Dirigenten avviste forrige taler og sa at det var realitetsbehandling nok å oversende forslaget til LOs nye sekretariat. Han trodde også dette oppfylte forslagsstillerens intensjoner.

Vedtak:

Forslaget oversendt LOs sekretariat.

Beretningen for 1985, 1986 og 1987 ble enstemmig godkjent uten merknader.

Beretningen for 1988

Erling Hagen, Handel og Kontor, viste til beretningens punkt 1 og sa at man denne høsten hadde innkalt til tariffkonferanser over hele landet - for å drøfte oppgjøret i 1990. Det hadde imidlertid ikke gått slik. På de konferansene han hadde vært på i Møre og Romsdal var det oppgjøret i 1988 som hadde blitt diskusjonstema. Sentralt i debatten var den brosjyren LO ga ut i forbindelse med oppgjøret. Her sto det en del om forutsetningene for oppgjøret.

Her er hva LO oppnådde:

Lavere pensjonsalder

Men på grunn av kravene til opptjening, faller mange deltidsansatte utenfor. Og hva er det vi har mye av i HK (innenfor privat og kooperativ varehandel). Nettopp: Vi har mange deltidsansatte. Der hvor jeg kommer fra er flertallet av våre medlemmer deltidsansatte. Når vi i tillegg vet at de deltidsansatte i dag får stadig færre timer, skjønner vi hvilken betydning denne reformen har for store grupper av våre medlemmer.

Nedsatt boligrente

Gjennomsnittlig boligrente er i dag (pr. 1. sept. 1989) på 15,1 %. Dette er lite å være fornøyd med.

Prisklausul på 5 %

Hvis prisøkninga oversteg dette skulle det bli nye forhandlinger. Det var ihvertfall det de fleste av oss trodde. Pristigninga paserte denne grensa. Og vi venta, og ingen-ting skjedde.

Lavtlønnsgarantien fortsetter

Flott. Men vi i privat og kooperativ varehandel har ingen lavtlønnsgaranti. Men vi skulle så gjerne hatt en.

Ekstra tillegg til spesielle grupper

Joda, noen fikk litt ekstra pr. 1. april 1988. F.eks. var det generelle tillegget for varehandelen på 1,17 ør pr. time istedet for 1 kr. Jeg er selvfølgelig klar over at det i tillegg var satshevinger som ga de som ligger lavest endel mer. Men med et lønnsnivå på ca. 114 888 (nesten 115 000 for privat varehandel og 117 168 (vel 117 000 for kooperativ varehandel), og dette er pr. 1. april 1989, og det er 10-års-satsenm dvs. for svært mange den topplønna som i framtida bare blir regulert av tilleggene som blir gitt ved de sentrale oppgjørene, blir det uansett for dårlig.

En krone i tillegg til alle

Ja, det er galt å si at vi var overvelda. Tvert imot er vel sjokkert det rette ordet å bruke. Når man for en gangs skyld skal prioritere de sentrale oppgjørene, får vi «verdenshistoriens» laveste tillegg. Når vi i Handel og Kontor gang på gang har slått fast at det eneste solidariske er å prioritere de sentrale oppgjørene framfor de lokale, så var det i hvertfall ikke slik vi tenkte oss det.

Ingen andre grupper får mer inntektsøkning enn LO-organiserte. Det er sånn en mager trøst.

Videre i brosjyra:

Kjøpekraften opprettholdes

Det gikk heller ikke i boks. Bare økningene i kommunale avgifter, eiendomsskatt og strømpriser i den kommunen jeg kommer fra, har spist opp lønnstilleggene for lengst.

Bedre balanse i norsk økonomi

Vet dere hva vi fikk fra ledelsen i den bedriften jeg jobber på? Vi fikk et brev! Og i det brevet stod det at dem var så lei seg, fordi lønnsloven ikke ga dem mulighet til å gi oss større tillegg. Fordi (fritt sitert), bedrifta gikk bra, og dem synes vi fortjente mer lønn. Vi som jobber på denne bedriften har ikke lenger et maleri over sofaen på stua, vi har et innramma brev.

Og hva tror dere min bedrift bruker de pengene til, som de sparer på å slippe å betale mer lønn. Jeg vet ikke. Men jeg vet at mange bruker dem til å investere i utlandet, ofte i bedrifter som produserer de samme produktene som bedriften hjemme i Norge gjør.

Jeg har de siste ukene reist endel rundt i Møre og Romsdal og pratet om tariffoppgjøret 1990. Da fikk vi på bordet flere slike eksempler (f.eks. fra Hydro Aluminium). Og det var det da ikke meningen at man skulle bruke pengene til. Så hvilken bedret balanse i norsk økonomi er det det snakkes om. Det virker heller som mangel på styring! Og jeg vil gjerne understreke at jeg er veldig for banlanse.

Neste punkt i brosjyra:

Økt konkurransevne

Og da stiller jeg spørsmålet om for hvem?

Ca. 95 % av alle norske arbeidstakere er ansatt i virksomheter som baserer sin eksistens på innenlandsk etterspørsel. Innstramminger i den innenlandske etterspørselen svekker med andre ord grunnlaget for mer enn 8 av 10 arbeidsplasser. Styrken på innstrammningene avgjør hvor mange som går over ende. En så sterk begrensning i lønnsutviklinga som lønnsloven betydde, fører med andre ord i seg selv til en rask omfattende økning. Et enkelt regnestykke som man verken trenger å være økonom eller politiker for å skjønne.

Og da blir påstanden om at regjeringa bruker arbeidsledigheta som et virkemiddel i den økonomiske politikken ganske nærliggende. Og det er selvsagt noe Landsorganisasjonens medlemmer aldri kan akseptere.

Siste punkt:

Tryggere arbeidsplasser

Dette skulle vel nå være unødvendig å kommentere. Dessuten er jeg ikke sikker på om jeg tør å kommentere den. Jeg kan lett få problemer med å holde et nødvendig saklighetsnivå.

Nå har jeg punkt for punkt gått igjennom LOs egen brosjyre om hva vi oppnådde og hva som var virkningene av tariffoppgjøret 1988. Og det er ingen tvil om at også sett med LO-briller så var dette tariffoppgjøret en skikkelig fiasko. Sett ut fra et HK-synspunkt er i hvertfall en ting sikkert: Vi vil ikke ha flere slike tariffoppgjør.

Takk for oppmerksomheta.

Leif Haraldseth ville ikke delta i Hagens karakteristik av 88-oppgjøret. Synspunktene får man ta til etterretning. Han konstaterte imidlertid at oppgjøret ble vedtatt av representantskapet og dermed var formalitetene i orden. Hvordan oppgjøret vil bli sett på i historisk forstand gjenstår noen år før vi får se. Haraldseth var overbevist om at 88-oppgjøret i det perspektiv vil stå fram som fornuftig, alt tatt i betraktning.

Man tok så fatt på de gjenslående punkter i beretningen for 1988, som så ble enstemmig godkjent.

Dirigenten konstaterte at dermed var beretningen for hele perioden 85-88 enstemmig godkjent av kongressen.

Før neste punkt på dagsorden gjorde dirigenten oppmerksom på at regnskapene blir behandlet for lukkede dører, og foreslo 15 minutters pause før møtet ble satt igjen kl. 17.00.

Punkt 4 – Regnskapene

Før Kongressen gikk videre på dagsorden, formidlet dirigenten noen praktiske opplysninger og refererte permisjonssøknader som alle ble innvilget.

Han kunne ellers opplyse at finalekampen endte 2-2 etter ekstraomganger, slik at både moldensere og siddiser har fått en ny sjanse.

Dirigenten hadde fått melding om at Storm Lundberg var blitt syk, og fikk kongressens enstemmige tilslutning til å sende en blomsterhilsen til sykehuset med ønske om god bedring.

Man tok så fatt på behandlingen av regnskapene.

Dirigenten ga ordet til LOs hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm* som hadde en del innledende kommentarer før han gjennomgikk regnskapene punkt for punkt, mens de ble vist i diagram på overhead.

Den budsjettering som man såvidt hadde startet med i forrige periode, mente han var kommet inn som en god arbeidsform, med en omfattende budsjetteringsprosess i administrasjonen før behandling i sekretariatet. Han så budsjettering og planlegging som to alen av samme stykke. Opplegget betyr at alle avdelinger har en prosess og diskusjon av virksomheten i forhold til budsjettet.

– I denne perioden er vi for fullt gått inn i dataverdenen når det gjelder regnskapsføring. Det er ikke skjedd uten visse problemer i innkjøringsfasen. Men det har også vært en utviklingsprosess og nå er vi inne i gode rutiner, sa Oxholm.

Oxholm viste til tidligere vedtak på LO-kongressen om overgang til prosentbasert kontingent, slik også de aller fleste forbund har gjort. Denne overgangen har ikke ført til økninger av LOs kontingentinntekter, men dette er ikke egentlig prosentsystemets feil, men selve prosentatsen. Sekretariatet vil få en rapport om dette, på fint kalles det en evaluering, i løpet av kort tid.

Når vi kommer til vedtektene, vil representantene ha merket seg at vi foreslår endringer i paragraf 17. Vi ønsker å avskaffe automatikken når det gjelder overføring til Kampfondet m.v.

Etter nåværende vedtektsbestemmelser vil vi fra LOs side måtte ta inn to kroner fra forbundene for å få en krone mer til LO. Det er naturligvis også et metningspunkt for hvor mye forbundene kan betale. Det er store faste kostnader m.v. I dag salderer LO driften ved hjelp av kapitalinntekter. Fallet i rentenivået har ganske store konsekvenser i så måte.

Oxholm henviste til enkelte hovedposter i regnskapet og kommenterte dem kort. Han sa at man på utgiftssiden har holdt et relativt stabilt nivå gjennom hele perioden.

Etter gjennomgangen av LOs regnskaper ved hjelp av grafiske framstillinger, tok hovedkassereren for seg regnskapene for sykelønnsordningas fond, LOs revisjonskontor, Pensjonsskassa og de andre særregnskapene.

Kst. revisjonssjef ved LOs revisjonskontor, *Thorstein L. Pedersen*, la fram følgende revisjonsberetning:

Revisjonsberetning for perioden 1985–1988

LOs Revisjonskontor har revidert regnskapene for:

- Landsorganisasjonen i Norge
 - Sykelønnsordningens Fond
 - LOs Revisjonskontor
 - LOs Ungdomsutvalg
 - LO-Aktuelt Fri Fegbevegelse
 - Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse
 - Folkets Hus Fond
 - LOs opplysnings- og Utviklingsfond
- for årene 1985, -86, -87 og -88.

Revisjonen har vært utført kontinuerlig og i samsvar med regler for revisjonsskikk.

For hvert av årene i perioden er det avgitt egne revisjonsberetninger, for de tre første årene til LOs Representantskap og for det siste året til Kongressen.

I tillegg til ovennevnte regnskaper har kontoret i perioden revidert regnskapene for en rekke organisasjoner og institusjoner med nær tilknytning til fagbevegelsen. Beretningene for disse er avgitt til disses besluttede organer.

Regnskapsteknisk har perioden vært preget av to store omlegginger, overgang til EDB-førte regnskaper og innføring av budsjettering. For begge deler har det vært visse innkjøringsproblemer. Dette er en i hovedsak kommet over. Det ventes at en nå etterhvert vil dra stadig mer nytte av fordelene ved omleggingene.

Foruten vanlig bilags- og kontorevisjon, har revisjonen videre bestått av kasse-, og bank- og postgirokonto-kontroller, kontroll av andre verdikonti, kontroll av attestasjons- og anvisningsrutiner, kontroll av andre rutiner m.m. samt vanlig årsoppgjør-revisjon.

LOs regnskaper:

- I perioden har det vært arbeidet med omlegging av kontingentsystemet for kontingenten fra forbundene til LO. 1988 var det første året det nye prinsippet med prosentberegnet kontingent ble tatt i bruk, men ulike forhold gjør at effekten av omleggingen ikke fullt ut kommer fram i dette års regnskap.
- I perioden har det vært foretatt en omfattende utbygging og modernisering på LO-skolen, som iregnskapet viser seg med en betydelig økning i bokført verdi.
- I perioden er eiendommen Spireaveien 12-14 solgt med betydelig fortjeneste. Det vesentligste av beløpet er gått inn i LOs regnskap. I Spireaveiens regnskap står bare et mindre beløp som anleggsreserve, dette må enten investeres eller tas til beskatning i 1989.

Sykelønnsordningens Fond:

I perioden har partene i ordningen blitt enige om å fordele midlene mellom seg. LO valgte å bruke renteavkastningen av fondsmidlene til en Fritidsforsikring som ble innført fra 1988. Dette innebærer at den betydelige økning av fondsmidler som har preget perioden vil opphøre.

LOs Revisjonskontor:

Det har i perioden ikke vært økning i revisjonsavgiften. Økte kostander ved kontoret har blitt dekket av oppsparte midler. For at Revisjonskontoret ikke skulle ha enansvaret for revisjonen av eget regnskap, er det i perioden innført at kontorets regnskap blir kontrollert av registrerte revisorer utenfor kontoret.

Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse:

I perioden har dette med å få inn garantiansvarsbeløpet fra en del av garantistene vært et økende problem. Utestående garantiansvar er i perioden økt med et betydelig beløp.

Problemet er tatt opp en rekke ganger fra revisjonens side.

Revisjonen er nå orientert om at det er truffet konkrete tiltak for å få en avklaring, og at en samtidig vil gå inn for en annen fordelingsnøkkel når det gjelder garantiansvaret.

Revisjonen har også påpekt nødvendigheten av å finne en bedre kontroll av innbetaling av premie fra yrkesaktive medlemmer.

Folkets Hus Fond:

I perioden er det fra FHLs side nedlagt et betydelig arbeid med å få en enda bedre oversikt og kontroll med fondets engasjement. Dette har gitt resultater, og rutinene fungerer tilfredsstillende.

LOs OU-fond:

I perioden er støtteordningene til forbundenes kurs- og opplysningsvirksomhet lagt om i retning av at støtten i større grad gis pr. medlem og kan disponeres friere av forbundene selv.

I perioden har det vært arbeidet med bedring av rutinene for direkteinnbetalingene til fondet.

Med bakgrunn i konklusjonene i de enkelte års revisjonsberetninger om at regnskapene kan fastsettes som det enkelte års regnskap, vil konklusjonen i denne samleberetning være.

De framlagte regnskap for perioden gir et slikt bilde av den økonomiske aktiviteten og av den økonomiske stillingen at de etter revisjonens mening kan fastsettes som regnskap for de innledningsvis nevnte organisasjoner og institusjoner.

LOs Revisjonskontor
Oslo, 8. august 1989
Thorstein L. Pedersen
registrert revisor
kst. revisjonssjef

Nestleder i LOs revisjonsutvalg, *Rolf Kaldahl*, la fram følgende beretning:

Revisjonsutvalgets beretning til regnskapene for kongressperioden 1985–1988

Revisjonsutvalget har i henhold til vedtektene gjennomgått regnskapene for kongressperioden.

Revisjonsutvalget har i tillegg til denne samleberetning for perioden avgitt beretninger til det enkelte års regnskap. For de tre første årene til Representantskapet, og for 1988 til denne kongress.

Av saker Revisjonsutvalget spesielt har tatt opp i perioden nevnes:

- anmerkning om en noe sen ferdigstilling av regnskapene
- påpeking av behov for en raskere omlegging av visse rutiner

Når det gjelder Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse, har Revisjonsutvalget med bekymring sett på utviklingen når det gjelder innbetaling av garantiansvaret. Revisjonsutvalget har påpekt alvoret i denne utviklingen, og bedt om at det ble tatt en avgjørelse om den foreliggende situasjon og den framtidige utvikling.

Protokollgjennomgang:

Revisjonsutvalget har etter vedtak på kongressene vært et kontrollerende utvalg overfor kongressens møteprotokoll. Med bakgrunn i dette har Revisjonsutvalget ut-

ledet at dette også omfatter protokollene fra møtene i Representantskapet, Sekretariatet og administrasjonen.

De nevnte protokollene er gjennomgått av Revisjonsutvalget gjennom årene. Revisjonsutvalget har reist spørsmål vedrørende en del saker i disse protokollene, og disse er blitt besvart.

Revisjonsutvalget finner at de framlagte regnskap gir et riktig bilde av vedkommende organisasjoner og institusjoners økonomi, og Revisjonsutvalget gir sin tilslutning til konklusjonen i revisjonens beretning.

Oslo den 8. august 1989
LOs REVISJONSUTVALG
Storm G. Lundberg

Rolf Kaldahl

Håkon Nielsen

Debatten

Ordet ble gitt fritt og første som tegnet seg med innlegg var Terje Kollbotn, FF, Hordaland.

Han tok utgangspunkt i en ganske stor post som det ikke ble sagt noe om hva innebærer. Det gjaldt avsetning i forhold til vedtektenes § 5 pkt. 4-7.

Siden han var på LO-kongress for første gang tillot han seg å være litt nysgjerrig, som han sa. Han hadde derfor slått opp i vedtektenes og funnet at 25 prosent skulle dels gå til utbygging av en sterkere arbeiderpresse, dels til et samfunn med mer velstand og rettferdig fordeling av godene. Han ønsket seg litt mer konkret informasjon og undret om f.eks. det faglig/politiske utvalget i Arbeiderpartiet er en del av dette arbeidet.

Jan Andresen, Fellesforbundet, syntes at det kanskje var for liten avkastning på midlene i LO. Renteinntektene brukes i dag til daglig drift, og der burde stilles strengere krav til avkastningen, mente Andresen.

Ase Dahl, Handel og Kontor, viste til resultatregnskapet og hovedavtalens paragraf 9, om støtte til utviklingsarbeid i bedriftene. Hun fant de angitte beløp så små at dette neppe kunne være en oppfølging god nok av tilleggsavtalen. Bedriftsutviklingstiltak blir stadig viktigere, sa Dahl.

Trygve Johnsen, Fellesforbundet, viste til at man i revisjonsberetningen viser til at regnskapet for revisjonskontoret «for ordens skyld» er revidert av to revisorer utenfor kontoret. Hvorfor er ikke denne revisjonsrapporten tatt med?

Hovedkasserer Svein-Erik Oxholm sa at overføring av midler til A-pressen skjer gjennom bevilgninger til Norsk Arbeiderpresse A.S. I tillegg ytes det lån. Når det gjaldt den faglig-politiske virksomheten, finansieres denne gjennom avsetninger. Oxholm nevnte hvor mye virksomheten koster og sa at det var faglig-politisk utvalg som selv satte opp sine budsjetter. LO betaler etterskuddsvis hvert kvartal.

Om avkastningen på formuen sa han at denne kunne vært enda større. Det manglet ikke på tilbud når det stormet som verst rundt Oslo Børs. LO har imidlertid sett bort fra disse mulighetene og har satset på pantobligasjoner og langsiktige bankinnskudd samt noen aksjer.

Om finansieringen av HABUT-prosjekter sa Oxholm at det er enighet om at disse finansieres gjennom opplysnings- og utviklingsfondet i LO. LO finansierer en like stor del som NHO.

Revisor Thorstein L. Pedersen sa som svar på Johnsens spørsmål at man fra 1986 innførte den ordningen at revisjonskontorets regnskap ble revidert av revisorer utenfor kontoret. Disse har stort sett konkludert med ingen kommentarer, men hvis det var ønskelig, kunne også disse rapportene vedlegges i fremtiden.

Dirigenten mente at man kunne slutte seg til Pedersens unnskyldning, men se til at dette kom inn i ordnede forhold for ettertiden.

Debatten var dermed avsluttet.

Voteringen

Resultatregnskapet for 1985-88 ble enstemmig godkjent.

Balanseregnskapet 85-88 ble enstemmig godkjent.

Enstemmig ble også i tur og orden vedtatt regnskapene for LOs revisjonskontor, LOs ungdomsutvalg, LO Aktuelt/Fri Fagbevegelse, Den Norske Landsorganisasjonens pensjonskasse, Folkets Hus fond og Opplysnings- og utviklingsfondet.

Deretter ble regnskapene for perioden en bloc, innbefattet revisjonsberetning, enstemmig godkjent.

Dirigenten fant at det nå var tid for røykepause, dersom Kongressen kunne tenke seg å fortsette med vedtektsbehandling. Han oppfattet imidlertid signalene slik at det var stemning for å sette punktum for i dag. Han gjorde derfor oppmerksom på at det var et punkt i vedtektene som måtte behandles raskt i morgen, av hensyn til valgkomiteens arbeid. Det gjelder sammensetningen av sekretariatet. Kongressen måtte derfor være forberedt på delt vedtektsbehandling.

Han gjorde videre oppmerksom på at representantene hadde fått et nytt hefte, med Diverse innstillinger. Det meste av forslagene vil bli behandlet i tilknytning til Handlingsprogrammet.

- Dette til opplysning så dere kan være forberedt, sa Totland, før han ga ordet til *Leif Haraldseth*.

Han ba delegatene finne fram heftet med utenlandske gjester, med fortegnelsen over tre inviterte representanter fra Palestine Trade Union Federation.

Han opplyste at LO fredag fikk teleks om at Saher Saed var nektet utreisettillatelse fra Vestbredden. LO tok kontakt både med den norske ambassadøren i Israel og UD, og har fått melding om at begge parter arbeider aktivt for å få omgjort vedtaket. I følge signaler LO hadde fått, var israelsk LO positivt innstilt til å gi utreisettillatelse, men ennå er det ikke kommet noen bekreftelse. Saken hører under forsvarsdepartementet i Israel. På denne bakgrunn foreslo Haraldseth følgende henvendelse til utenriksminister Bondevik fra Kongressen:

LO-kongressen 1989 beklager på det sterkeste at representanten for palestinsk fagbevegelse Saher Saed, en av PTUFs innbudte representanter til kongressen, ikke har fått utreisettillatelse fra Vestbredden. Kongressen krever at norske myndigheter preser på og gjør sin innflytelse gjeldende for at slik utreisettillatelse blir gitt omgående.

Han foreslo følgende sendt den israelske regjering:

Landsorganisasjonen i Norge har bedt den palestinske fagorganisasjon PTUF til sin kongress i Oslo. Kongressen startet 22. oktober. Den palestinske representant Saher Saed fra Nablus har ikke fått utreisettillatelse slik at han kan reise til Oslo for å delta i kongressen. Landsorganisasjonens Kongress krever på det sterkeste at Saher Saed gis utreisettillatelse omgående.

Kongressen sluttet seg enstemmig til forslaget.

Møtet ble så avsluttet med «Frihetens forpost», – allsangen ble ledet av Trygve Aakervik.

Møtet ble hevet kl. 18.20.

Formiddagsmøtet mandag 23. oktober

Møtet ble satt kl. 9.00 med *Svein Fjellheim* som dirigent, og innledet med allsang - «Seiren følger våre faner» - ledet av Tryggve Aakervik.

Dirigenten opplyste at sjefsekretær Alf Frotjold i AOF var blitt syk, og kongressen vedtok å sende blomsterhilsen til ham på sykehuset med ønske om god bedring.

Lars A. Myhre, sekretariatet, fikk ordet til forretningsorden. Bakgrunnen var at mens kongressen i går var opptatt av punkt 4 på dagsorden, ble punkt 10 behandlet annet steds i huset, uten at kongressen visste om det.

- Det fikk vi ikke vite før kl 19.30 i Dagsrevyen der det nærmest ble gitt inntrykk av at Leif Haraldseth hadde bestemt seg for hvem som skal bli ny LO-leder, sa Myhre. Han trodde ikke Haraldseth hadde uttrykt seg så firkanta som den journalistiske framstillingen kunne tyde på. Han mente likevel at kongressen har så mange viktige saker til behandling, bl.a. forholdet til Europa, at for ikke å få skjemet denne debatten av at all oppmerksomhet konsentreres om ledervalget, ville han foreslå at punkt 10 på dagsorden ble framskyndet, slik at man i ro kunne diskutere disse andre viktige sakene.

Jan Andresen, FF, hadde også ordet til forretningsorden. Han var blitt sjokkert da han hørte nyhetene, der Haraldseth går ut og sier hvem han foretrekker som etterfølger. Han hadde håpet Haraldseth ville ha vist så stor respekt for kongressen at den var blitt informert først.

- Dette var uheldig, i tillegg til de momenter Myhre trakk fram, sa han.

Leif Haraldseth måtte innrømme at han ikke helt fikk tak i innholdet i de to innleggene.

- I lang tid har en rekke tillitsvalgte kommet fram med klare oppfatninger av hvem de vil ha valgt som LO-leder. Jeg har hele tiden sagt at jeg vil vente med det til kongressen hadde oppnevnt valgkomiteen. Det skjedde i går. Etterpå fikk jeg anledning til et kort møte med valgkomiteen, der jeg la fram mitt syn. Med det presseoppbudet vi har her på kongressen, bør alle ha forståelse for at jeg ikke kan la være å svare når 200 pressefolk står og venter på å få høre akkurat det, sa Haraldseth, som trodde kongressen ville akseptere at også han var meningsberettiget selv om han tidligere hadde sagt at han ville vente til valgkomiteen var nedsatt.

Jardar Hendricksen, Fellesforbundet, sa at kritikken mot Haraldseth ikke gikk på hans rett til å uttale seg i formannsspørsmålet. Kritikken gjelder at han først informerer pressen, og det beklager vi. Det er ikke i pressen ledervalget skal avgjøres, det skal gjøres her på kongressen, sa Hendrichsen.

Dirigenten sa at det bare forelå et forslag fra Myhre. Han var egentlig glad for forslaget. Man ønsket en så tidlig behandling som mulig, og ingen på landsmøtet kunne egentlig være mot dette, mente dirigenten. Forslaget ble enstemmig tatt til etterretning.

Han refererte så noen permisjonssøknader før han redegjorde for dagens kjøreplan. Meningen var å starte behandlingen av vedtektene, punkt 5 på dagsorden. Innledning skulle gis av hovedkasserer Oxholm. Deretter ville det bli gitt anledning til en generell debatt. Man ønsket også – av hensyn til valgkomiteens arbeid å behandle paragraf 6 i vedtektene så tidlig som mulig. Senere ville man starte behandlingen av handlingsprogrammet.

Han minnet også om henting av festbilletter før kl. 13.00.

Han ga deretter ordet til hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm*, som ga denne redegjørelsen:

Dagsorden pkt. 5 - Vedtektene

Forberedelsene til behandling av vedtektene på denne Kongressen har vært noe spesiell, i den forstand at Sekretariatet 30. mai 1988 nedsatte en struktur- og vedtektskomite med følgende mandat:

1. Komiteen skal behandle innkomne vedtektsforslag fra forbund og samorganisasjoner og avgi innstilling til Kongressen 1989.
2. Komiteen skal dessuten gjennomgå og fremme forslag til eventuelle endringer i gjeldende vedtekter og valgeregler.
3. Med bakgrunn i endringene i forbundsstrukturen skal komiteen særlig vurdere representasjonsordningen i LOs organer.

Spørsmål knyttet til Representantskapet, Sekretariatet og komiteer/utvalg oppnevnt for kongressperioden behandles som særskilt sak og innstilling avgis i august 1988.»

Komiteen har hatt denne sammensetning:

Svein Erik Oxholm, leder, Landsorganisasjonen i Norge, Evy Buverud Pedersen, Landsorganisasjonen i Norge, Liv Nilsson, Norsk Kommuneforbund, John Stene, Fellesforbundet, Nils Totland, Statstjenestemannskartellet, Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge, Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund, Gunnar Grimnes, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Anton Solheim, Norsk Treindustriarbeiderforbund, Arild Øynes, Den norske Postorganisasjon, Bjørn Kolby, Landsorganisasjonen i Norge, Ingeborg Moen Borgerud, sekretær, Landsorganisasjonen i Norge.

Mandatets pkt. 3, siste ledd var direkte foranlediget av at de fem forbund:

Jern- og Metall, Bygning, Papir, Bekledning og Skog- og Land skulle gå sammen til ett forbund fra 1. september s.å., og hvilken representasjon Fellesforbundet da skulle ha i LOs organer for resten av kongressperioden.

I henhold til mandatet avga komiteen en delinnstilling som Sekretariatet fremmet for Representantskapsmøtet 6 september i fjor. Innstillingen er inntatt på side 27 og 28 i vedtektsheftet. Innstilling til vedtak – som dere finner nederst på side 26 – ble enstemmig bifalt av Representantskapet.

Komiteen tok deretter fatt på det oppdrag som var angitt i første del av pkt. 3 i mandatet:

«Med bakgrunn i endringene i forbundsstrukturen skal komiteen særlig vurdere representasjonsordningen i LOs organer.»

For ordens skyld nevnes det at dette gjelder Kongressen, Representantskapet og Sekretariatet.

Kongressen

I henhold til § 5 nr 1 består Kongressen av 300 valgte representanter, samt de faste medlemmer av Sekretariatet, ialt 315.

§ 5 nr 2 regulerer den nærmeste fordeling. 260 representanter velges blant for-

bundene, mens fylkene har 40 representanter. Alle forbund har rett til 1 representant. Forøvrig fordeles representasjonen etter forbundenes medlemstall. Alle fylkene har 1 representant – de øvrige fordeles av Sekretariatet matematisk etter medlemstallet pr. fylke.

Grunntrekkene i någjeldende representasjonsordning ble vedtatt på Kongressen i 1938. Det ble da vedtatt å tallfeste Kongressens sammensetning til 300 representanter, hvor forbundene valgte 4/5 og Samorganisasjonene 1/5.

Forut for 1938 var systemet at forbundene hadde rett til 1 representant pr et bestemt antall medlemmer. Det samme gjaldt for Samorganisasjonene.

Begrunnelsen for forslaget var å sikre et fast antall representanter, slik at Kongressen ikke ble for stor som følge av den store medlemsveksten.

Til Kongressen i 1949 forelå det en bred innstilling fra en særskilt oppnevnt lovkomite. Når det gjaldt Kongressens sammensetning, ble det vedtatt å gi Sekretariatets medlemmer representantstatus. Forøvrig ble det ikke gjort vesentlige endringer, og dagens regler er i det vesentlige uendret siden 1949.

Komiteen har drøftet Kongressens størrelse ut fra någjeldende bestemmelser. Komiteen kom til at det ikke er grunnlag for å foreslå endringer. Antall forbund har ikke økt, og hensynet til å avholde Kongressen i rasjonelle og hensiktsmessige former tilsier at størrelsen ikke økes.

Når det gjelder forbundenes representasjon, er denne matematisk i forhold til størrelsen, og utregnes på basis av antall medlemmer.

Endringene i forbundsstrukturen tilsier derfor ingen endring i vedtektene på dette punkt.

Komiteen drøftet også fylkenes representasjon i Kongressen. Det er i de senere år gjennomført visse endringer i LOs oppbygning lokalt, idet tilsynsutvalgene og fylkeskonferansene er tillagt større formell og reell betydning. Det er derfor komiteens oppfatning at det ikke er grunnlag for å endre fylkesrepresentasjonen uten som ledd i en nærmere vurdering av de nyordninger som er gjennomført.

Komiteen konkluderte på dette punkt med å innstille overfor Sekretariatet at det ikke gjøres endringer i vedtektenes bestemmelser om Kongressens sammensetning. Sekretariatet gjorde 30. juni i år vedtak i samsvar med innstillingen.

Når det gjelder Representantskapet, skal det etter § 8 bestå av 100 valgt av forbundene, 1 representant fra hvert fylke (19) og Sekretariatets faste medlemmer (15) – tilsammen 134 representanter.

Alle forbund har rett til 1 representant, men ingen forbund har rett til mer enn 7 representanter. Maksimaltallet på 7 representanter medfører at Norsk Kommuneforbund og Fellesforbundet blir svært underrepresentert i forhold til sitt medlemstall.

Nåværende modell for Representantskapets sammensetning ble innført på Kongressen i 1949. Inntil da hadde forbundene representasjon i henhold til medlemstallet. Endringen i 1949 ble gjort med sikte på å oppnå et fast antall representanter, men man tok sikte på å få noenlunde samme representasjon som før. Det innebar at Representantskapets antall i realiteten øket til 100 forbundsrepresentanter. Taket ble fastsatt til 5 representanter. På Kongressen i 1961 ble taket hevet til 7 representanter.

De vesentlige endringer som har funnet sted i forbundsstrukturen innebærer at taket på 7 representanter er til hinder for en naturlig representasjon i samsvar med forbundenes størrelse. Dette synes ikke å være i samsvar med forutsetningene da man innførte tak på representasjonen.

Komiteen ble raskt enig om at begrensningen på 7 måtte fjernes. Flere alternativ ble drøftet. Komiteen samlet seg om en modell basert på 1 representant pr 5000 medlemmer opp til 30 000 medlemmer. Videre nok 1 representant pr. 10 000 medlemmer opp til 100 000. Deretter intervall på 20 000 medlemmer opp til 200 000, der representasjonskvoten blir 18.

Fra forbund med mer enn 200 000 medlemmer får 1 representant pr 25 000 nye.

Forslaget innebærer at Representantskapet får tilnærmet samme størrelse som i

dag. Den foreslåtte skala gir en noe lavere representasjon for de største forbund enn en matematisk modell som ved Kongressen, men ivaretar etter komiteens mening de forutsetninger som lå til grunn for representantskapsstrukturen ved behandlingen på Kongressen i 1949.

I merknad til gjeldende vedtekter § 8 pkt. 1 er det fastslått at i de tilfeller 2 fylker slås sammen, skal representasjonen opprettholdes som tidligere for resten av Kongressperioden.

Under henvisning til Kongressens vedtak i 1977, jfr. Representantskapets behandling 6/9-1988, har det samme vært lagt til grunn når det gjelder forbundssammenslutninger i perioden.

Det er komiteens oppfatning at denne praksis bør fortsette også ved senere sammenslutninger, selv om det innføres nye regler. Komiteen henviser til praksis, og legger avgjørende vekt på det forhold at representantskapets sammensetning fastsettes en gang for hele kongressperioden.

Ut fra komiteens tilråding har Sekretariatet innstilt overfor Kongressen. Jeg viser til forslag nr 32 (side 8) sålydende:

«Representantskapet er Landsorganisasjonens høyeste myndighet mellom Kongressene.

1. Det består av representanter valgt av forbundene i samsvar med reglene i pkt 2, 1 representant valgt fra hvert fylke og de faste medlemmene av Sekretariatet.

2. Forbundenes representasjon er som følger:

0 - 5 000 medlemmer =	1 representant
5 001 - 10 000 medlemmer =	2 representanter
10 001 - 15 000 medlemmer =	3 representanter
15 001 - 20 000 medlemmer =	4 representanter
20 001 - 25 000 medlemmer =	5 representanter
25 001 - 30 000 medlemmer =	6 representanter
30 001 - 40 000 medlemmer =	7 representanter
40 001 - 40 000 medlemmer =	8 representanter
50 001 - 60 000 medlemmer =	9 representanter
60 001 - 70 000 medlemmer =	10 representanter
70 001 - 80 000 medlemmer =	11 representanter
80 001 - 90 000 medlemmer =	12 representanter
90 001 - 100 000 medlemmer =	13 representanter
100 001 - 120 000 medlemmer =	14 representanter
120 001 - 140 000 medlemmer =	15 representanter
140 001 - 160 000 medlemmer =	16 representanter
160 001 - 180 000 medlemmer =	17 representanter
180 001 - 200 000 medlemmer =	18 representanter

Deretter 1 representant for hvert 25 000 medlemmer.

Ved fordelingen legger Sekretariatet til grunn det gjennomsnittlige antall medlemmer som hvert forbund har etter betalt ordinær kontingent de sist 12 måneder før Kongressen.

Forbund som i løpet av en kongressperiode er blitt opptatt som medlemmer av Landsorganisasjonen, har rett til 1 representant i Representantskapet i den kongressperiode som løper når opptaking skjer.

Merknad: I de tilfeller 2 fylker slås sammen, skal representasjon opprettholdes som tidligere for resten av kongressperioden.

Det samme gjelder ved forbundssammenslutninger.»

Forøvrig opprettholdes § 8 uendret.

Jeg tar opp forslag nr. 32.

Sekretariatet

I henhold til vedtektene § 6 nr 3 velger Kongressen 15 medlemmer og 9 varamedlemmer til Sekretariatet.

Av de 15 er LOs leder, nestleder, hovedkasserer og førstesekretær som Kongressen velger i henhold til § 6 nr 2, faste medlemmer, mens de øvrige så vidt mulig fordeles på de tre forskjellige hovedyrker.

Vedtektene er ikke til hinder for at det kan velges flere sekretariatsmedlemmer fra samme forbund. I praksis har imidlertid ingen forbund hatt mer en 1 representant, slik at forbundenes representasjon er 11 faste og 9 varamedlemmer; 20 forbund.

Forslag om å knytte representasjonen til forbund i stedet for hovedyrker ble frem satt på Kongressen 1949, men ble forkastet.

Dersom gammel praksis skal følges, dvs. 1 representant pr. forbund uansett hvor mange hovedyrker forbundet dekker - vil de to største forbund ha til sammen 2 representanter i Sekretariatet. Medlemsmessig - blant forbundene i Sekretariatet - representerer de to over halvparten av Sekretariatets medlemsmasse.

I sin innstilling sa komiteen at Sekretariatets sammensetning burde endres.

I forbindelse med hvordan slike endringer i representasjonsordningen burde gjennomføres, vurderte komiteen også andre spørsmål som har sammenheng med Sekretariatets størrelse og sammensetning. Det gjelder blant annet spørsmål om antall tillitsvalgte i LO, spørsmål om begrepet hovedyrker, spørsmålet om det er lederen fra de enkelte forbund som bør velges til Sekretariatet, og Kartellederens status.

Komiteens forslag på disse punkter hadde det til felles at de ordninger man tilrådte ikke burde frata Kongressen dens myndighet til å treffe situasjonsbetingende løsnin ger uten derved å framtvinge en vedtektsdebatt.

Etter vedtektenes § 6 nr 2 tilligger det Kongressen å velge leder, nestleder, hovedkasserer, førstesekretær og det antall sekretærer som Kongressen bestemmer. Både kvinner og menn skal velges.

Antall tillitsvalgte har gradvis økt. I 1977 ble antall økt fra 6 til 8 og i 1985 ble det valgt 9. Det ble imidlertid ikke foretatt suppleringsvalg i forbindelse med Tor Halvorsens bortgang.

Komiteen registrerte at spørsmålet om et lavere antall tillitsvalgte i LO hadde vært gjenstand for diskusjon i den senere tid. Komiteen viste til at vedtektene i dag ikke har fastsatt et bestemt antall, men overlater dette til Kongressen. Det var komiteens oppfatning at spørsmålet om antallet burde tas opp i forbindelse med Kongressen og valgkomiteens arbeid, og slik at det ikke var hensiktsmessig å foreslå å vedtektsfeste regler om et bestemt antall.

Hovedyrker/forbund

Etter vedtektenes § 6 nr 3 skal medlemmene av Sekretariatet så vidt mulig fordeles på de forskjellige hovedyrker. Slik bestemmelsen er formulert, er det ikke til hinder for at det velges mer enn 1 representant fra et enkelt forbund. Komiteen tilrådte likevel at bestemmelsen ble endret slik at den innbyr til større representasjon fra de største forbundene.

Tilrådingen gikk på at forbund med mer enn 100 000 medlemmer bør ha 2 medlemmer i Sekretariatet.

Forbundenes leder

Kongressen står fritt til å velge en annen enn forbundslederen til Sekretariatet. Det ble blant annet gjort i 1985 da nestleder i Handel og Kontor ble valgt.

Ut fra medlemmenes funksjon i forholdet mellom LOs Sekretariat og forbundene, var det komiteens oppfatning at det er mest hensiktsmessig at forbundene er representert i Sekretariatet ved sin leder. Komiteen mente dette bør komme til uttrykk i vedtektene, og foreslo dette som en tilføyelse til § 6 nr 3.

Kartellederen

Vedtektene har ingen bestemmelse om Kartellederens status. De siste Kongresser har fastslått at Kartellederen møter som observatør i Sekretariatet med tale og forslagsrett.

Komiteen pekte på at Statstjenestemannskartetlet har status som forhandlingssammenslutning etter tjenestetvistloven. Under henvisning til Kartellederens reelle status, var det komiteens oppfatning at Kartellederen bør være representert i Sekretariatet.

Komiteen la imidlertid også vekt på at Kongressen i størst mulig grad skal stå fritt til å foreta de valg man mener er riktig når Sekretariatet skal sammensettes. Komiteen ville derfor ikke foreslå noen bestemmelse om at Kartellederne skal være sikret plass. Komiteen foreslo derfor følgende tillegg til § 6 nr 3:

«Dersom lederen av Statstjenestemannskartetlet ikke velges som medlem eller varamedlem til Sekretariatet, møter han som observatør med tale og forslagsrett.»

Komiteens utredning innebærer at Sekretariatets størrelse forblir uforandret med 15 medlemmer og 9 varamedlemmer.

Komiteen la i den sammenheng vekt på at flest mulig av forbundene gis anledning til å møte i Sekretariatet, og forutsetter at man fortsetter den praksis at alle varamedlemmer innkalles til møtene.

Sekretariatet har i sitt forslag nr. 30 (side 7) og innstilling øverst på side 8 bifalt komiteens tilrådning, og foreslår § 6 punkt 3 endret ved at det etter 4. setning tilføyes:

«Forbund som har over 100 000 medlemmer bør ha 2 representanter i Sekretariatet. Forbundene bør være representert ved lederen. Dersom lederen av Statstjenestemannskartetlet ikke velges som medlem eller varamedlem til Sekretariatet, møter han som observatør med tale og forslagsrett. For øvrig opprettholdes § 6 punkt 3 uendret»; at nåværende 5. setning blir nr. 8 setning osv.

Komiteens innstilling er i sin helhet tatt inn som vedlegg 1 i heftet, sidene 22 – 26. Komiteens innstilling var enstemmig.

Etter sitt mandat (pkt. 1) har komiteen gjennomgått og innstilt overfor Sekretariatet på de innsendte forslag. Det dreier seg om 22 forslag til LOs vedtekter, 2 forslag til valgreglene, 32 forslag til samorganisasjonenes vedtekter og 5 til retningslinjene for fylkesorganet.

Etter pkt. 2 i mandatet har komiteen foreslått overfor Sekretariatet endringer på 9 punkter i LOs vedtekter.

Til § 1 foreligger 4 forslag som har det til felles å ta inn i vedtektene at LO skal «arbeide for en sosialistisk styreform». Problemstillingen er vel kjent fra tidligere kongresser. Den har aldri fått gjennomslag.

Hvilke mål vi skal arbeide for gjenspeiles i forslag til Handlingsprogram.

Sekretariatet innstiller i sitt forslag nr 5 på at forslagene ikke tiltres.

I forslag nr 6 fra Tele- og Dataforbundet foreslås det at innledningen til § 1 skal inneholde en formulering om at LO skal være partipolitisk uavhengig.

Sekretariatet viser til § 1 pkt. 5 som fastslår at LO skal arbeide for at fagorganisasjonen alltid er fri og uavhengig, og innstiller på at forslaget ikke tiltres.

NTL foreslår tilføyelse til pkt. 12 om bedre representasjon av kvinner i fagbevegelsens organer. Sekretariatet viser til den generelle bestemmelse i pkt. 12, og det forslag til tilføyelse i § 10 som går på å ta inn kongressvedtaket fra 1985 om sammensetningen av faste styrer m.v.

Med bakgrunn i Grafisk sitt forslag nr. 10, innstilles det på at vi tar inn et nytt punkt til § 1, sålydende:

Å motarbeide alle former for negativ forskjellsbehandling av mennesker på grunn av kjønn, seksuell legning, rase, religion, livssyn eller kulturelle holdninger. LO skal herunder arbeide for økt innsats mot undertrykkelse, forfølgelse og rasisme over alt hvor dette forekommer.

Til § 2 foreligger først et forslag fra Vestfold om at pkt. 1 f om at lønnstakere som står tilsluttet rasistiske parti, også skal utelukkes som LO-medlemmer.

Forslaget foreslås tiltrådt.

NTL foreslår vedtektsbestemt opptak av enkeltmedlemmer.

Sekretariatet viser i sin kommentar at forslaget direkte griper inn i det arbeid som pågår i organisasjonskomiteen, og at realitetsbehandling av problemstillingen må utstå.

Forslaget tiltres ikke.

Spørsmålet om tidspunkt for avholdelse av kongressen i forhold til stortingsvalg og partilandsmøter, er reist i 3 forslag til § 5. Det at årets kongress holdes i oktober er en direkte konsekvens av ombyggingsarbeid som har pågått i huset, og at det ikke var mulig å finne tilfredsstillende erstatning tidligere på året. Altså et engangs-fenomen. Fagbevegelsens påvirkning i programprosessen til de politiske partier vil først og fremst måtte skje ved aktiv deltagelse innad i partiene. I forhold til neste LO-kongress (1993) vil forøvrig denne komme foran for eksempel DNAs landsmøte, som skal holdes i oktober.

Sekretariatet viser til at den någjeldende vedtektsbestemmelse åpner for alle muligheter ut fra de strategiske vurderinger Sekretariatet til enhver tid måtte gjøre. På denne bakgrunn foreslås forslagene avvist.

Til forslag 20 viser jeg til Sekretariatets kommentar og innstilling.

To av forslagene til § 6 omhandler kvotering i LOs ledelse. Sekretariatet viser til at dagens bestemmelse gir kongressen den fleksibilitet den måtte ønske, og innstiller på at forslagene ikke tiltres.

To forslag går på øremerking av arbeidsoppgaver blant de tillitsvalgte. Forslagene tiltres ikke.

Forslag nr 28 «settes opp» mot forslag 30, og tiltres derfor ikke. Forøvrig faller jeg for fristelsen å si at den ballen hører hjemme på landsmøtebanen.

Sekretariatet foreslår i forslag 31 at å fastsette reise- og diettgodtgjøring underlegges Sekretariatet og blir tatt inn i § 11. Etter at en i perioden har adoptert satsene i statens reiseregulativ, er forslaget en fornuftig opprydding i vedtektene.

Til § 9 foreslår Sekretariatet at tilsettingsmyndigheten når det gjelder revisjonssjef og revisorer overføres til Sekretariatet, i likhet med øvrige funksjoner i den sentrale administrasjon.

I ettertid er spørsmålet reist om det er riktig å overføre ansettelsesmyndighet av revisjonssjef til det organ som har det løpende ansvar for LOs økonomi, og som frem-sender de årlige regnskap til Representantskapet.

Jeg legger ikke opp til noen stor diskusjon omkring spørsmålet i denne omgang, men forutsetter en runde i redaksjonskomiteen for vedtektene.

Forslag 34 følger av forslag 31.

Forslaget til § 10 er allerede kommentert i forbindelse med § 1. For ordens skyld nå – det tiltres.

Til § 11 foreligger 3 forslag fra Sekretariatet. Nr. 38 har vi allerede vært innom.

Nr. 37 må sees i sammenheng med nr. 47, og har til hensikt å plassere ansettelses- og oppsigelsesmyndighet i samme organ.

Forslag 39 er en vedtektsmessig stadfesting av gjeldende praksis, og konsekvens av forslag til § 17, 3.

I forslag nr 42 inviterer Sekretariatet til en bred gjennomgang av revisjonsordningene i fagbevegelsen. Den store pengestrøm som går gjennom systemet tilsier alene at kontrollrevisjonsordningen må være god og tas på alvor, i alle ledd.

I forslag 43 foreslås en presisering av § 15 pkt. 9.

§ 17 har jeg introdusert under regnskapsgjennomgangen. Dersom LO skal få finansiere sin omfattende virksomhet og ta opp i seg nye aktiviteter, kan vi ikke lenger leve med en bestemmelse som øremerker 50 øre av hver kontingentkrone. Alternativet måtte være å sende regninga for merkostnadene ut til forbundene. Ut fra for-

bundenes egen økonomiske situasjon, og den totale kontingentbelastning som ligger der i dag, anser jeg alternativet som urealistisk.

På vegne av Sekretariatet vil jeg på det sterkeste anbefale at forslaget vedtas.

Å endre navnet samorganisasjonene har Sekretariatet ikke så stor sans for. Hvorvidt det vil skje som følge av endringer i organisasjonsstrukturen, får en senere kongress ta standpunkt til.

Forslag 49 - 50 - 51 tar sikte på å stadfeste praksis slik det ble gjort i et konkret tilfelle i kongressperioden.

Til slutt noen korte kommentarer til de gjestående forslag.

Navneendring på samorganisasjonene er allerede berørt.

Generell pengeoverføring fra LO sentralt til samorganisasjonene for å gi mulighet for fast bemanning, er Sekretariatet ikke innstilt på å knytte dette opp til sentralt initierte aktiviteter, er en annen sak og trenger ikke vedtektsfesting.

Begrensning av antall samorganisasjoner i hvert fylke anses heller ikke hensiktsmessig eller nødvendig. § 2 ble endret på forrige kongress ved at samorganisasjonene - i forståelse med forbundene - ble gitt myndighet til å rådgje fagforeningene i tvistesaker. Bestemmelsen bør etter Sekretariatets mening fortsatt stå der.

63 - 65 er etter Sekretariatets forslag til språklige endringer. Alt tas ikke tilfølge, men foreslår endring i 2 d om livsstandard.

Pålegg om særutvalg - teknologiutvalg - foreslås ikke tiltrådt.

Til § 3 tiltrer Sekretariatet ikke forslaget, som i realiteten innebærer fast representantskapsordning, men foreslår en opprydding slik det fremkommer i forslagene 72 og 73.

Forslaget om å vedtektsfeste at AOF skal ha styreprerentasjon avvises. Jeg viser til forslag 75 og den begrunnelse som er gitt.

Forslagene 76 og 78 tiltres.

Forslagene frem til § 9 kommenterer jeg ikke, ut over det som er kommentert av Sekretariatet i dokumentet.

Til § 9 bemerkes at en er innstilt på at ordningen med %-kontingent også innføres i samorganisasjonene. Prosent og regelverk er vi imidlertid ikke klare med, men forutsetter at Representantskapet kan behandle saken i sitt første ordinære møte neste år (mai/ juni).

Jeg går ut fra at dirigentene har merket seg at spørsmålet om innføring av prosentkontingent kanskje ikke kommer klart nok frem i voteringstema i forslag nr. 98.

Til de øvrige forslag har jeg ikke særskilte kommentarer.

Dirigenten takket Oxholm og opplyste at det allerede var inntegnet ca. 30 talere til den generelle debatt. Siden man tok sikte på å få gjennomført det meste av vedtektsbehandlingen i løpet av formiddagsmøtet foreslo han taletiden nedsatt til 5 minutter for første gang, 2 minutter for annen. Det ble vedtatt.

Han gjorde oppmerksom på forslag nr. 95 var feil innsendt og trukket av forslagstileren, idet innholdet er dekket gjennom forslag nr. 96.

En rettelse også til sekretariatets innstilling nr. 30. Til § 6 pkt. 3 skal det stå «tilføyes», ikke «rettes».

Han minnet ellers om vedtektenes § 6 pkt. 5, der det blant annet heter at benkeforslag til vedtektene ikke kan tas opp på kongressen.

Debatten

Dirigenten ga så ordet til første taler.

Kåre Syltebø, Tele- og Data, tok på vegne av sitt forbund opp forslag nr 6, som foreslår partipolitisk uavhengighet inntatt i vedtektene.

Han viste til sekretariatets begrunnelse som sier at landsorganisasjonen arbeider for uavhengighet. Han fant heller ingen motsetning mellom forslag nr. 6 og forslagene 1-4 om målsettingen å arbeide for en sosialistisk utvikling. Tvert om.

Han tolket ellers en fri og uavhengig organisasjon ikke bare som uavhengig i forhold til partier, men også til andre organisasjoner og institusjoner, presse og overvåkingspolititi f.eks.

Hans forbund hadde vedtatt at medlemmer av FMI ikke kunne være medlemmer i forbundet. Det er en konkretisering av det foreslåtte punkt her om rasisme. Det vil også utelukke folk fra Stopp innvandringen, mente han.

Han kommenterte også forslagene om tidspunkt for avholdelse av LO-kongressen, og mente at dersom vi vil sikre LOs posisjon som dominerende arbeidstakerorganisasjon og framtreddende samfunnspåvirker, er det av avgjørende betydning at kongressen avholdes slik at vedtakene kan få innflytelse på partilandsmøter og programmer.

Endelig tok han for seg forslag nr. 30. Han mente det var avgjørende at LOs ledelse ble valgt av LO-kongressen ut fra en helhetsvurdering, istedet for å bli et representantskap med forbundsledere fra de største forbundene.

Med dette forslaget fratras kongressen muligheten til å foreta den ønskede helhetsvurdering.

Sverre Worum, Sekretariatet, sa at delegatene hadde fått klokke og andre gaver på kongressen, bl.a. et sukkertøy hvor det het at det var *gøy* å være jente i LO. Han viste til paragraf 6 punkt 2 og argumenterte for innføring av 40% kvoteringsgrense for kvinner og menn. Det heter seg at vi skal ha fleksibilitet, og dette mener jeg det er rom for innenfor en slik ordning. Worum syntes at man kunne pålegge seg denne restriksjonen ettersom det er langt igjen til at likestillingen her i landet er gjennomført. Han refererte fra LOs handlingsprogram som beskriver kampen for økt likestilling. Fortsatt er det slik at kvinnene har alt for mye av omsorgsarbeidet i hjemmet m.v.

Han viste også til forslaget fra Norsk Tjenestemannslag om kvotering ved valg av representanter til råd og utvalg. Her har Sekretariatet sluttet seg til forslaget, og han mente dette styrket begrunnelsen for hans forslag. Han tok også opp forslaget på s. 25 om antallet tillitsvalgte. I dag er det 9 tillitsvalgte i LO. Når man ser på saksfeltene for hver enkelt, slik de er beskrevet i LO- Aktuelt, skjønner man at de har alt for mange arbeidsoppgaver hver enkelt. Man burde utvide antallet slik at de fikk mer tid til å arbeide med sine saksområder.

I dag heter det seg at LO skal ta vare på medlemmene 24 timer i døgnet, og med det perspektivet, burde antallet tillitsvalgte økes. Han sa at han håpet at man etter vedtektsendringene kunne oppleve at det ble enda mer *gøy* å være jente i LO.

Astrid Lundgren, Telemark, viste til forslagene 25 og 26 om fredsarbeid og kulturarbeid. Hun tok opp forslagene sammen fordi hun mente at fredsarbeidet og kulturarbeidet grep mye inn i hverandre. Hensikten med forslaget var at man i enda større grad skulle prioritere freds- og kulturarbeidet i LO. I arbeiderbevegelsen er det ikke nødvendig å begrunne nærmere hvorfor akkurat dette arbeidet er så viktig, sa Lundgren. På en samarbeidskonferanse i Telemark hadde man gått inn for å prioritere disse saksfeltene. Flere bør sette sakene på dagsorden. Derfor bør kongressen vedta våre forslag, sa Lundgren.

Åge Eriksen, Telemark, viste til forslag 1 under formålsparagraf og sa at arbeiderbevegelsen alltid har ønsket kontroll med kapitalkreftene. I stedet har vi opplevd en ny-liberalistisk utvikling i Norge i løpet av 80-årene. Hva har vi fått til i «mulighetenes tiår»? Jo, vi har fått 140.000 arbeidsledige. Utviklingen i den økonomiske politikken har ført til større forskjeller mellom folk. I handlingsprogrammet til kongressen foreslås det at vi skal bygge opp et annet samfunn enn det vi har i dag: Nye tider – nye mål. Vi ønsker ikke en nyliberalistisk utvikling, slik sekretariatet også har uttrykt det i sin innstilling. Her står det at fred, brød og arbeid alltid har vært hovedmål for arbeiderbevegelsen i vårt land. Slik er det fortsatt. I dag seg vi at det er mange uløste oppgaver i velferdssamfunnet. Sosialkøene vokser. Velferdssamfunnet er ikke vunnet en gang for alle. I forslaget til handlingsprogram heter det at vi ønsker oss et lik-

hets-og solidaritetssamfunn. Vi ønsker selvstendighet, frihet og likeverd. Skal vi få dette til, må vi sørge for en bærekraftig utvikling, sa Eriksen som henviste til stortingsmelding 46 1988/89 – Brundtlandkommisjonens innstilling. Skal vi nå målsettingene i kommisjonens rapport, må vi få til noe helt annet en en nyliberalistisk utvikling. Et av de viktigste budskapene i rapporten er at vi må endre prisippene for den økonomiske vekst. Det må vises større solidaritet mellom fattige og rike nasjoner og mellom vår generasjon og de neste generasjoner. Han håpet på støtte for sitt forslag.

Arnold Langbråten, Oslo, viste til forslaget til handlingsprogram og etter hans mening var dette en nyskapning i fagbevegelsen i kampen for det ytre miljø. Vi skal kanskje ikke bli verdensmester i miljøvern, men det viktige er at vi kan skape en bærekraftig utvikling og et livskraftig miljø. Da må vi samtidig sikre den fulle sysselsetting. Som et av de rikeste land i verden har vi en særlig forpliktelse til å gå i bresjen. Folk i de rike landene forbraker i dag 20-40 ganger så mye av jordens ressurser som folk i de fattige landene. Han viste til paragraf 6, 5 og sa at Oslo-delegasjonen var innstilt på å fremme et forslag i tråd med sekretariatets egen innstilling i forslagene til handlingsprogram.

Han støttet også forslag 20 og viste til sekretariatets begrunnelse for dette.

Steinar Karlsen, Fellesforbundet, tok opp sekretariatets innstilling av valg på representanter til LO-kongressen. Han mente at etter innstillingen ville folk fra Oslo som sov utenfor kommunegrensen, komme dårlig ut i representasjonen. Den kan ikke være slik at for å komme i betraktning som representant må du bo på Grünerløkka. Har du en seng utenfor Oslo, er du ikke lenger valgbar. Dette er en dypt urettferdig ordning – slik sekretariatets innstilling nå lyder, sa Karlsen.

Dirigenten ba om at eventuelle forslag måtte leveres før neste taler slik at man kunne få referert forslagene og talerlisten og siden sette strek.

Innkommne forslag

Dirigenten refererte de innkomne forslag til punkt 5:

Steinar Karlsen Fellesforbundet, endringsforslag til sekretariatets innstilling 59.

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylkene til LOs kongress og representantskap opprettholdes slik de er utformet, vedtekter vedtatt av kongressen i 1985, og av LOs representantskap 22. juni 1987.

Guri Paulsen, Norsk Tjenestemannslag,
§ 6 pkt. 2 siste setning endres til:

Ved valget kan menn være representert med opp til 60 %.

Øystein Nesje, NTL,
Nest siste setning, etter komma, endres til:

«møter hun/han som observatør med tale- og forslagsrett».

Arnold Langbråten, Oslo, følgende tas inn i formålsparagrafen:
å arbeide for å sikre miljøet for alt liv innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.

Tas inn som eget avsnitt i pkt. 1.

Peter Moe, Norges Offisersforbund,
§ 6 nr. 3, første setning endres til:

«å velge 15 medlemmer og 15 varamedlemmer til sekretariatet.»

Terje Kollbotn, Fellesforbundet/Hordaland.

1. Samorganisasjonane sin plass i LO si oppbygging må styrkast. Samorganisasjonane må gjerast betre istand til å fungere i samsvar med formålsparagrafen. Dette inneber m.a. auka overføringar av midler frå LO til Samorganisasjonane.
2. Samorganisasjonane styrkast m.a. med 1/2 tids engasjement i kvar samorg. (Forslag 57). Før dette skjer, skal kvar samorganisasjon leggje fram ein aktivitetsplan og budsjett.

Ole Lysø, Hordaland.

Ber om at forslag nr. 105 frå Fylkeskonferansen i Hordaland Vest vert teke opp til realitetsbehandling.

Gerd Reinsvollsvveen, NOSO, Tillegg til § 8:

«Forbund som ikke er representert i sekretariatet har rett til å møte med en observatør fra hvert forbund i sekretariatets møter»

Mari Sanden, NKF,
Forslaget avvises.

Alternativt:

Oversendes Redaksjonskomiteen.

Arnulf Ingvaldsen, Hordaland.

Forslag nr. 18 fra fylkeskonferansen i Hordaland, tas opp til realitetsbehandling på denne kongressen.

Sekretariat/Representantskap får i oppdrag å tilpasse dette, fra og med neste kongress. I så god tid på forhånd at våre vedtak får innflytelse på behandlingen i partia.

Ole Moen, Fellesforbundet, Telemark.

En av de tillitsvalgte i LOs ledelse skal ha som spesialoppgave å bistå fagforeninger i arbeide med å ta vare på arbeiderkulturen som finnes i bedriften når denne blir nedlagt.

Roy Pedersen, Fellesforbundet.

Forslag nr. 17. Fremmes til behandling.

Harald Schjetne, Fellesforbundet.

Forslag nr. 33 oversendes redaksjonskomiteen for vedtektene, til vurdering.

Det ble nå en kort røykepause før møtet ble satt igjen kl. 10.30. Dirigenten oppfordret delegatene til å være raskere på plass etter pausen og sa det ellers ville være vanskelig å bevilge særlig mange avbrudd for en røyk.

Han formidlet også en klage fra representanter som ble forstyrret av for mye snakk bakerst i salen og ba om ro der. Ellers varslet han at det kunne bli nødvendig med ytterligere innskrenkning av taletiden, for å komme i mål til rett tid.

Han ga så ordet til første taler.

Fortsatt debatt

Roy Pedersen, FF, nevnte innledningsvis et par paradokser, at LO er mer redd for sosialismen enn samfunnet forøvrig, og at LO har knyttet seg til et parti som har sosialisme i prinsippogrammet.

Han fremmet forslag nr. 17, og pekte på betydning av plassering av kongressen. For en stor og viktig bevegelse som LO er det viktig at kongressen legges slik at det kan bli maksimal uttelling for vedtakene, at de kommer på en tid som kan gi innspill i partilandsmøtene. Plasseringen er også viktig i forhold til tidspunktet for revisjon av Hovedtalen. Slik det er nå kommer vi noen år på etterslep med viktige punkter.

Han viste også til fylkeskonferansen som tok opp dette med valg til kongressen. Han så det som en fordel at også LO fikk en styrking av det indre demokrati med mer direkte valg til kongressen. Det er bra med glasnost og perestrojka, men vi bør vakte oss for å tro det bare er i øst man har problemer med demokratiet, sa Pedersen.

Han kommenterte forslaget fra Steinar Karlsen og trodde det kunne være greit i store fylker med liten kontakt over fylkesgrensene, men for Oslo og Akershus, der bosteder og arbeidsplasser kan være fordelt over fylkesgrensene, ville ordningen bli for rigid og skape problemer.

Gerd Reinsvollsvveen, NOSO, støttet forslaget fra Skolenes Landsforbund når det gjaldt kjønnkvotering ved valg. Hun støttet også forslaget fra Tele- og Data om partipolitisk uavhengighet.

Hun var ellers enig i forslag 32 når det gjelder sekretariatets sammensetning, men var opptatt av de små forbundene som ikke er representert.

Hun var da særlig opptatt av de viktige politiske diskusjonene som pågår, og som en rekke forbund ikke får anledning til å følge med i. Hun var klar over at alle forbund ikke kunne få plass, det ville bli altfor stort, men en mellommulighet mente hun man kunne komme fram til. Hun satte derfor fram sitt forslag, som er referert tidligere.

Jorunn Henriksen, Grafisk, tok opp forslaget fra Grafisk om at LO skal arbeide for et sosialistisk samfunnssystem, bygget på et sosialt, politisk og økonomisk demokrati.

Det var ikke nok å si at denne debatten har vi hatt tidligere. Hun mente forslaget var blitt særlig aktuelt med den utviklingen vi har hatt, der motsetningene i samfunnet er kommet særs tydelig fram og har vist at det er et sosialistisk samfunn som er i arbeidstakernes interesse.

- Vi er blitt oppfattet som om vi skyver medlemmer fra oss, sa hun, men trodde det var motsatt. Vi må vise at det er vesentlig forskjell på LO og YS.

Guri Paulsen, NTL, hadde endringsforslag til 22, som går på at menn kan velges inntil 60 prosent.

Enda en gang skulle det bli debatt om kjønnkvotering i LO, - og nok en gang var forslaget avvist. Hun mente for- og mot-argumentene var kjent gjennom mange års debatt, og hun ville ikke ta dem opp igjen, men bare minne om at de mål LO hadde nådd, var nådd gjennom kamp.

- Fordi vi ikke har gitt oss. Og vi skal ikke gi oss med å kjempe for at kvinner skal bli synlige i LOs ledelse. En forutsetning for slagordet «nye tider - nye mål» er at kvinner kommer i posisjoner, sa hun. Alternativt ville hun støtte SLs forslag.

Brit Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund, mente likestilling ofte ble definert som noe snevert ved at man teller hvor mange som er representert. Hun ville minne om det politiske innholdet, og se de nye saker som må reises i en sammenheng.

Hun viste til det faglige regnskap og vurdering der av framdriften i likelønn, 30 år etter at ILOs konvensjon ble ratifisert.

Hun minnet også om slitet og spenningen mellom yrke og omsorgsarbeid som kvinner må leve, og syntes det var befriende da Esther Kostøl sto fram på Dagsrevyen og

snakket om kvinners arbeidsmiljø, med spy og blod, uten smusstillegg som er selvfølge for menn.

Hun mente det ikke var tilfeldig at det nettopp var en kvinne fra LOs lederskap som fikk slikt fram i lyset.

Hun tok også et tilbakeblikk på de siste tariffoppgjørene, og hva som er skjedd på den politiske arena med hensyn til likestilling.

- De tre siste oppgjørene har i beste fall befestet, i verste fall øket, lønnsforskjellene mellom kvinner og menn, slo hun fast, og mente det var nødvendig med en opprydding i likestillingsarbeidet. Vi må få kvinner inn i ledende stillinger, ikke som prydding, men som pådrivere. Det smertefulle da er at mannfolk må gi fra seg posisjoner.

Hun støttet ellers forslaget om partipolitisk uavhengighet.

Unni Evang, Norsk Tjenestemannslag, sa seg enig i de som hadde støttet tilnærmet lik kvinne- og manns- representasjon i LOs ledelse, i utvalg og råd innen LO. Kvinne- ne utgjør 40 % av medlemsmassen i LO og vi bør vise mot og vilje til å endre systemet allerede før vi velger vår nye ledelse her på kongressen. Hvis ikke dette skjer, vil kvinnene måtte vente lenge før de blir skikkelig representert. Det sies at LO ikke når frem til kvinner. Spørsmålet er hvorfor? Det er fordi LO hittil ikke har tatt likestillingen på alvor. Sekretariatet har kommet med en negativ innstilling både til vedtaksendring og til formuleringer i handlingsprogrammet. Kongressen bør vedta endringer nå slik at LO kan bli et forbilde for andre forbund. I dag er det forbundene som går foran LO. Vi må være villig til å synliggjøre kvinnene i LO. Nye Tider - nye mål er vårt slagord, derfor bør vi også endre § 6, sa Evang.

Trygve Johnsen, Fellesforbundet, sa at en rekke av sekretariatets endringsforslag virker fornuftige. Han viste særlig til paragraf 5 og argumenterte for at man flyttet tidspunktet for kongressen slik at man bedre kunne påvirke vedtakene på partienes landsmøter, særlig Arbeiderpartiets landsmøte. Nå kom kongressen et halvt år etter at Arbeiderpartiet hadde vedtatt sitt arbeidsprogram for stortingsperioden. Nå utvikler vi en kongress tre år før neste arbeidsprogram skal behandles.

Det er riktignok slik at en rekke av representantene for eksempel på Arbeiderpartiets landsmøter er LO- organiserte, men det ville styrke deres argumentasjon om de hadde en LO-kongress i ryggen.

Johnsen sa at prosedyren i henhold til Hovedavtalen også er skjev. Mange av forslagene her kan neppe følges opp før ved neste tariffrevisjon og da er kanskje mange uaktuelle, det kan man kanskje håpe på. Han sa ellers at han ville støtte de som gikk inn for et lavere antall tillitsvalgte i LO. Dermed ville man få et klarere ansvarsforhold. Om forslag 11 sa Johnsen at dette innebar en diskriminering av enkelte LO-medlemmer. Man skulle tro at alle innen LO hadde klare holdninger mot rasisme, men så lenge dette ikke er tilfelle, får man heller ha med en slik bestemmelse. Han støttet sekretariatets innstilling til § 13. Vi må ha rene og ryddige økonomiske forhold i vår organisasjon. Det er nok av dem som er etter oss.

Harald Øveraas, Sekretariatet, sa at han trodde stemningen i salen var slik at man ønsket valgkomiteen raskt i arbeid. Han ville bidra med synspunkter på et par punkter. Han ville bli svært glad for et vedtak som innebar færre tillitsvalgte i LO. Det vil være en absolutt fordel når det gjelder styring og koordinering i LO. Det kan ikke være slik at man må være valgt for å kunne gjøre en god jobb. Slik er det heldigvis ikke. I Sekretariatet hadde Øveraas reservert seg mot forslaget om at forbund med over 100.000 medlemmer skulle ha to valgte representanter i Sekretariatet. Det finnes gode argumenter for dette, men de er etter min mening ikke gode nok. Det er mangfoldet i Sekretariatet som er det viktigste og dette må vi beholde. Brutalt sagt betyr dette at jeg kan tenke meg å beholde dagens vedtekter. Mangfoldet har preget LO og skal prege det også i fremtiden, ikke kjøttvektprinsippet. Jeg er vanligvis ikke tilhenger av demonstrasjonsforslag, men jeg overveier å stemme for et forslag mot Sekretariatet på dette punkt.

Ole Moen, Fellesforbundet, sa at han syntes åpningen av Kongressen var nok så bra, særlig bra var innslaget med barna fra Framfylkingen. Det fikk ham til å tenke på at disse barna i voksen alder bare vil møte borgerskapets kultur når de i voksen alder skal gå på museer. Borgerskapets etterlevninger tas det vare på, mens lite og ingenting av arbeiderkulturen blir lagt merke til. Når bedrifter nedlegges, jevnes de oftest med jorda. Hverken produkter eller maskiner tas vare på. Han henviste derfor til forslag 26 hvor man går inn for at en av de tillitsvalgte i LO blir ansvarlig for kulturarbeidet. Hovedoppgaven blir å ta vare på arbeiderkulturen i bedriftene. Mange av oss har opplevd bedriftnedleggelse og det er som regel ikke en stein igjen etterpå, kanskje noen gamle protokoller. Han ba om støtte til forslaget og han ville også støtte forslag 17 om endring av tidspunktet for LO-kongressene. Dette innebærer at vi får en høstkongress i 1992. Dette styrker LOs muligheter til å påvirke partienes valgprogrammer før valget 1993.

Ole Lysø, Hordaland, holdt følgende innlegg:

Dirigent – kamerater.

Frå Hordaland har vi sendt inn forslag om endring av paragraf 13. Distriktsforeningen.

Av Sekretariatets innstilling går det fram at dette går på presisering av paragraf 13. Ja, eg skulle ønske det var riktig. Men så lett ser ikkje vi på denne saken. Etter vårt syn er det store mangler i paragrafen! Ja, så store at det for enkelte samorganisasjoner får store økonomiske konsekvenser.

Det får og konsekvenser for dei av våre medlemmer som bur og arbeider i bedrifter som ligg utanfor den kommune der avd. har si adresse. Desse medlemmene kan ikkje naturleg delta i arbeidet som skjer i samorg. på det stedet der bedriften ligger. For dei har formelt ikkje betalt kontingent til den lokale samorg. Dei har gjennom sin avd betalt kontingent for eksempel til Bergen mens dei bur og arbeider i Nordhordland samorg. sitt organisasjonsområde. Og avd. gjør det mest lettvinne. Betaler kontingent til Bergen fagl. Samorg. (som har lavere kontingent). Dermed øker avd. også sin representasjon. Vi minner derfor om at forslag 105 frå Hordaland må være rette måten å endre paragraf 13 til.

Det ville løyst mange problemer for heilt sikkert fleire enn oss. Og kan ikke bety noko prinsipielt for LO sitt vedkommende.

Eg kjem sjøl frå ein samorg. der ein har slite med dette heilt frå starten, og fortsatt sliter med det. Og det er ikkje dei små forbunda som det er problemer med.

Dei gjer greit for seg. Det er dei store, spesielt eit stort forbund. Og det blir ikkje mykje betre når det attpåil er mitt eget.

Lat oss derfor no få ein paragraf 13 i tråd med det Hordaland foreslår så vert det betre for alle parter.

Eg har heilt konkrete eksempel på kor negativt dette slår ut for enkelte, men eg skal ikkje her og no komma nærmare inn på det.

Eg ber på vegne av oss alle som arbeider i ein samorg. ute i distrikts-Norge at kongressen sluttar seg til forslag 105 frå Hordaland.

Det har stor betydning for alle dei sam.org. som er berørt av paragraf 13.

Eg er overbevist om at paragraf 13 ikkje er klar nok når det gjeld plikten til å stå tilmeldt og å betale til den samorg. som skal ivareta LOs interesser i henhold til paragraf 2 i vedtektene.

Så kamerater ver med og rydd opp NO!

Jone Handeland, Handel og Kontor, sa at en del av forslagene til vedtektene insinuerer at LO-medlemmer er styrt av Arbeiderpartiet. Dette er en klar mistenkeligjøring av medlemmer som er fullt ut i stand til å forme sine egne meninger på en uavhengig måte. Forslagene innebærer således en grov anklage mot mange medlemmer. Jeg er av den mening at vi burde styrke vårt politiske engasjement snarere enn å redusere det. De fleste ting som vi foreslår i handlingsprogrammet må løses ad politisk

vei. Når ikke alt vi vedtar får gjennomslag i Arbeiderpartiet, betyr ikke det at det er DNA som styrer oss, men det kan bety at ikke alle outrerte forslag kan støttes. Det er vel stor sannsynlighet for at synet blant medlemmene overstemmer mye med det som kommer til synes ved stortingsvalgene. Flertallet av det norske folk er imot ekstreme standpunkter på begge sider. LO bør støtte de politiske grupperinger som har innflytelse på norsk politikk. Dette behøver ikke å bety at man sår tvil om LOs uavhengighet.

Når det gjelder ekstreme grupper, tar de for seg der de kommer til. Det finnes det mange eksempler på, sa Handeland, som mente at stadige beskyldninger om LOs avhengighet av DNA bare gir gratis ammunisjon til YS i rekrutteringen av medlemmer. Det er i dagens situasjon meningsløst å redusere vårt politiske engasjement. Vi bør styrke det faglig-politiske samarbeidet, sa Handeland.

Arnulf Ingvaldsen, Hordaland, viste til forslaget fra Hordaland om kongressperioden.

Som tillitsvalgte må vi ofte forklare bakgrunnen for det faglig-politiske samarbeidet, og det ville være atskillig lettere å gjøre dette om kongressen i hvertfall ble arrangert i forkant av partiets landsmøter. Jeg synes at tidspunktet ikke bør overlates til Representantskapet men vedtas på kongressen. Jeg stoler ikke på Representantskapet i slike saker, jeg har selv sittet der.

Anne Karin Nyborg, NNN, kom inn på likestilling og kjønnskvoteing og hun støttet de forslagene som var tatt opp - forslag 8. Hun kunne ikke skjønne begrunnelsen for at Sekretariatet har gått mot forslaget. Videre støttet hun forslaget fra Skolenes Landsforbund.

Hun mente at ved å synliggjøre flere kvinner i LO-toppen, ville det hjelpe på rekrutteringen av nye kvinner til LO. Det er viktig at kongressen viser vilje til å gjøre dette nå. Hun viste endelig til forslaget til handlingsprogram, punkt 14, om betydningen av at kvinner og menn deltar i samfunnslivet på like premisser. Hun støttet forslag 22.

Eli Gripne, Norsk Tjenestemannslag, viste til forslag 16 fra NTL om tidspunktet for LO-kongressen hvor man går inn for at kongressene holdes før landsmøtene i partiene. Hun sa at forslagene 17 og 18 var nesten identiske. LO-kongressen ønsker størst mulig politisk innflytelse og da bør kongressene avvikles høsten før partiene behandler sine valgprogram. De politiske partiene har vanligvis landsmøter i mars/april det året det er stortingsvalg. Det er galt at LO da skal komme etterpå med sine standpunkter. Et positivt vedtak her bør støttes slik at neste kongress kan holdes høsten 1992, sa Gripne som gjentok at styrket kvinnerepresentasjon i LO ikke kan påpekes ofte nok. Ellers mente hun etterhvert at gjentakelsens time nå var kommet.

Peter André Moe, Norges Offisersforbund, sa at man ikke skal være så redd for å gjennomføre nye reformer, hvis de er av det gode. Han mente at det var gode argumenter for at forbund med over 100.000 medlemmer kunne få to representanter i Sekretariatet selv om det kunne være prinsipielt uheldig. Det vil være uheldig hvis andre yrkesgrupper dermed faller utenfor. Han var glad for det Øveraas hadde understreket om betydningen av mangfold i organisasjonen. Særlig fra mindre forbunds side er en annen side også viktig, og det er kompetanseoppbyggingen som skjer i Sekretariatet. Han mente dette hensynet kunne ivaretas ved å utvide antallet varerepresentanter.

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, slo et slag for de lokale samorganisasjonene som han mente at LO måtte være med på å styrke. Han kom selv fra en samorganisasjon i Odda som i disse dager feiret sitt 75-årsjubileum. Man skulle utgi et jubileumsskrift for dette og håpet LO ville støtte prosjektet økonomisk også. Samorg. er fellesorganisasjonen på grunnplanet. Samorg. i dette landet har stolte tradisjoner fra starten av

industrialiseringen av Norge. Samorg. bør være skikkelig i stand til å lede aktivitetskampanjer lokalt. Samorg. skal støtte små bedriftsklubber og avdelinger, sa Kollbotn som støttet et forslag fra konferansen i Nord-Trøndelag. Dette innebærer at det blir faste folk i samorg. også på dagtid. Det settes opp lokale aktivitetsplaner og budsjetter for samorg. og han håpet at LO ville støtte en slik styrking av samorg. på grunnplanet. Da kan samorg. bli en maktfaktor på lokalplanet, mente Kollbotn.

Mari Sanden, Norsk Kommuneforbund, viste til forslag 51 om reglene for representasjon og valg til kongressen. Hvis man skal følge Sekretariatets innstilling, vil mange medlemmer få innskrenket valgbarhet fordi de bor i et annet fylke enn der de jobber og er organisert. Hvis et medlem bor i et annet fylke, er vedkommende ikke valgbar lenger. Dette vil i særlig grad ramme folk i Oslo-området og mange pendlere. I Oslo-området er det vanlig at man arbeider i Oslo og bor i et av nabofylkene. Forslaget fra Sekretariatet skaper flere problemer enn det løser. Kanskje et endringsforslag kunne rette dette opp. Hun henviste til innlevert forslag på dette punkt og hun mente at forslag 5 måtte avvises, eventuelt at man sendte saken over til redaksjonskomiteen.

Willy Olsen, NKF, hadde stor forståelse for forslaget fra Finnmark om representasjon knyttet til bopel kunne gi uheldig praksis på Østlandet. Bakgrunnen for forslaget var imidlertid at representanter de valgte fra Finnmark flyttet til Oslo, slik så mange der gjør.

- Dermed kom vi i klemme, for vararepresentanten kunne ikke møte. Vi ønsker å ha representanter som har nærhet til de fagorganiserte i fylket, sa han og opprettholdt forslaget, men kunne til nød gå med på at det ble oversendt redaksjonskomiteen.

Audun Spjell, Norges Offisersforbund, siterte slagordet Nye tider – nye mål. Et samfunn i endring.

- Kunnskap er makt, men kjøttvekta gir også makt, sa han og kommenterte forslag nr. 30. Vi lever i et samfunn med raske endringer og raskere vil det gå. Den nåværende sekretariatsstrukturen er fra 1949, krever kjappe avgjørelser, kjappe reaksjoner.

Sånn sett var forslaget fra Sekretariatet bra, men fratar grupper mulighet til aktiv deltakelse. I enhver god familie er det vanlig at alle sitter til bords sammen, de minste blir ikke sendt på kjøkkenet mens de store mesker seg i stua. Tid og hurtighet blir gjerne ansett som omvendt proporsjonalt med størrelse, men han ville veie inn andre verdier også. - tenk bare på hvilke argumenter en liten organisasjon har når det kan si: vi er små men vi er med i Sekretariatet til den betydeligste organisasjonen.

Terje Kalheim, Oslo, kommenterte forslagene om valg til kongressen. Han foreslo at forslaget som vil utelukke valg av kamerater som er bosatt i et annet fylke enn der de arbeider, ble avvist.

Harald Schjetne, FF, tok opp det prinsipielt betenkelige i overføring av revisor til Sekretariatet fra representantskapet. Revisjonssjefen er ansvarlig for LOs økonomi, dermed blir representantskapet å betrakte som utøvende organ. Han foreslo at forslag nr. 33 ble oversendt redaksjonskomiteen. Når det gjaldt tidspunktet for LO-kongressen anbefalte han det foreliggende forslag.

Bjørgeulf Froyen, NKF, ville skamme seg dersom det skulle skapes tvil om at LO er en antirasistisk organisasjon, men vi måtte prøve å holde tunga rett i munnen. Han mente forslaget fra Vestfold inneholder formuleringer som det kanskje ville være lett for kongressen å vedta, men som det ville bli et helvete for de tillitsvalgte å håndheve.

Hvem er rasistisk? Froyen var av den mening at Fremskrittspartiet enten er et rasistisk parti eller har et program som er beslektet.

- Betyr det at de som er medlemmer av Fr.P skal ekskluderes fra LO? Da vil svaret

bli, at det er ikke meningen med forslaget, og dermed vedtar vi innebygget at Fr.P ikke er rasistisk. Dette går ikke, sa Froyn og ba om at redaksjonskomiteen ser på formuleringene i forslaget.

Harald Tufthaug, Østfold, var enig i at vi skulle være opptatt av LOs ansikt utad. Den faglige Samorganisasjon er et godt navn, men i mange sammenhenger er den ikke kjent for folk, og man må bruke mye tid på å forklare. Han ba om at forslagene nr. 45 og 52 ble oversendt redaksjonskomiteen.

Lars A. Myhre, Sekretariatet, støttet Froyns innlegg. Han kommenterte ellers forslag nr. 30 som gjelder en vesentlig endring i § 6. Han mente det var viktig å markere at det ikke er forbundene som er representert, men at det er kongressen som velger Sekretariatet. Han hadde ikke noe i mot at de store forbundene var representert med en eller flere, men dette burde ikke vedtektsfestes.

Øystein Nesje, Norsk Tjenestemannslag, tok opp forslag 8, og merket seg at Sekretariatet hadde gitt negativ innstilling til tilføyelsen om at det skal tilstrebes at flere kvinner blir representert i LOs organer.

Han mente forslaget vil bety at LO står fram som positiv holdningsskaper. Rundt om i organisasjonen er det mange kvinner som gjør en god jobb, men det går for langsomt med likestillingen. Det har vist seg at tradisjonelle tiltak ikke er tilstrekkelig, der må dette nedfelles i formålsparagrafen, mente han.

I samme forbindelse viste han til forslag 30, der man bruker formuleringen «han» om kartelledere, og med det utelukker at kartellet kan ha kvinnelig leder. Han foreslo formuleringen endret til «han/hun».

Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk, var glad for Sekretariatets innstilling til forslag nr. 10, selv om det ikke var grunn til å være glad over at slike forslag måtte stilles.

Når det gjaldt valg til kongressen, mente han det var galt å stille betingelser om bopel. De fleste fagorganiserte er tilknyttet fagbevegelsen der de arbeider. Han så gjerne at de spesielle problemer som Finnmark hadde reist, ble løst, men det måtte være på en annen måte.

Karin Husøy, Møre og Romsdal, støttet forslaget fra Skolenes Landsforbund og minnet i den anledning om at neste post på dagsorden gjelder Handlingsprogrammet. Der skal trekkes opp de nye mål for morgendagens Norge. Skal vi nå disse målene, må vi arbeide sammen, kvinne og mann. Hun viste også til det vellykete resultat av kvoteringsregelen i Arbeiderpartiet, og minnet også om at NKF har innført kvotering. Det kunne mennene være glade for.

Ragnar Andersen, Sogn og Fjordane, tok for seg forslag 55, om navnebytte på Samorg. Han mente at Samorg. ikke fungerer så bra alle steder, og han trodde mye av grunnen ligger i navnet. Det brukes mye tid på å forklare nye medlemmer hva Samorg egentlig er. Alt skyldtes vel ikke navnet, men det betød en del.

Magny Hansen, Hordaland, tok også for seg Samorgnavnet, som er en velkjent betegnelse for aktive medlemmer. Men for mange som ikke er så aktive, og for nye medlemmer er det ikke kjent.

- Vi skal markedsføre LO på alle måter, og derfor må vi ta diskusjonen nå om Samorgnavnet, sa hun.

Bjørn Christiansen, Norsk Barnevernpedagogforbund, mente at kjønnskvoltering er det kjappeste middelet til å få kvinner inn i ledende posisjoner. Han kunne forstå at menn var redde for å bli kastet ut, men det fikk være grenser.

At det også fantes kvinner som var mot kvotering, trodde han måtte bero på en

misforståelse. At kvinneandelen til kongressen var steget med 2 prosent fra sist, viste bare at det går for seint.

Han støttet forslagene nr. 22 og 28.

Når det gjaldt forslag nr. 30, kunne han forstå at størrelse er et argument for representasjon, men selv ville han legge større vekt på mangfoldet. Han støttet forslagene nr. 3 og 6.

Leif Sande, NOPEF, støttet forslaget om tidsplassering av kongressen, og mente det var viktig at kongressen kom i forkant av partienes landsmøter. Årsaken skulle være åpenbar.

Han støttet også SLs forslag om kjønnskvotering. 40 prosent kvinner i Sekretariatet betyr ikke mer enn en kvinne til. I dag er fordelingen 6-3.

Han var videre opptatt av at forslag nr. 30 svekker kjønnsbalansen, fordi det slår fast at forbundslederne skal være representert. I den anledning viste han til at Kåre Hansen, Handel og Kontor, vek plassen for nestlederen Sidsel Bauck, av hensyn til kvinnerepresentasjon.

Han støttet videre forslaget om partipolitisk uavhengighet. Det bør ikke oppfattes som motstand mot Arbeiderpartiet, men som en styrke av LO som et kraftsenter.

Einar Hysvær, Sekretariatet, var skeptisk til forslaget om tidspunkt for kongressen, på bakgrunn av sin mangeårige organisasjonspraksis. Saklig sett fant han heller ingen grunn til en slik endring. Partiene får de nødvendige signaler før sine landsmøter.

Han minnet om at LO består av tilsluttede fagforbund og representasjonen må gjenspeile de forskjellige yrker. Derfor var det viktig å følge opp når f.eks. 5 forbund slår seg sammen til ett.

Han mente også det var riktig at de enkelte forbund skal bestemme forbundets representasjon.

Når det gjaldt likestillingsspørsmålet mente han at dette ville komme sterkt tilbake under debatten om Handlingsprogrammet.

Svein-Erik Oxholm fikk ordet til oppsummering. Han bestrebet seg på å være kort og ba om forståelse for at ikke alt kunne kommenteres etter en så omfattende debatt.

Når det gjaldt formuleringen han istedet for han/hun, hadde han ingen motforestilling mot at dette ble rettet.

Han hadde også forståelse for argumentene om at de mindre forbund ønsker å bli holdt informert, og at han mente det var andre muligheter for en slik praksis. Det skjer forbundssammenslutning, og redaksjonskomiteen får se på hvordan dette kan løses rent praktisk.

Når det gjaldt representasjon fra de store forbundene ville han sterkt anbefale Sekretariatets innstilling. Det var viktig å legge forholdene best mulig til rette for de store forbundene som representanter i Sekretariatet.

Kvoteringsspørsmålet var som ventet blitt en sak, også på denne kongressen. Han mente forslag nr. 28 måtte sees i sammenheng med andre forslag, bl.a. at det bør være forbundsledere som sitter i representantskapet. Ved å innføre kvoteringsregel griper vi inn i forbundenes landsmøter.

Når det gjaldt kvotering i forbundsledelsen, mente han kongressen måtte beholde sin fleksibilitet i å velge sammensetningen.

Angående øremerking av arbeidsoppgaver bemerket han at alle i LO vel har et ansvar for å ivareta også de oppgaver som er foreslått øremerket, det gjaldt henholdsvis kultur, fred og nedrustning. Men det er også andre oppgaver som skal ivaretas og som da senere måtte øremerkes i vedtektene. Han mente den nåværende praksis gir rom for ivaretagelse, uten at det vedtektfestes.

Han var enig i at man skal forsøke å styrke LOs ledd lokalt, men mente at en navneforandring på Samorg. iallfall burde vente til vi har organisasjonsstrukturdebatten bak oss.

Han mente til slutt at vi har den nødvendige fleksibilitet når det gjelder fastsetting av tidspunktet for kongressen.

Debatten var dermed avsluttet og man gikk over til votering.

Forslagene fra Arnold Langbråten, Terje Kollbotn, Stein Karlsen, Ole Lysø, Marit Sanden, Arnulf Ingvaldsen, Roy Pedersen, Harald Schjetne og Gerd Reinsvollsvveen ble enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Votering

§ 6

Forslagene 22 og 23, Sekretariatets innstilling nr. 24 og Guri Paulsens forslag.

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Forslagene 25 og 26, Sekretariatets innstilling nr. 27 og Ole Moens forslag. Sekretariatets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Sekretariatets innstilling nr. 29 vedtatt mot 2 stemmer.

Sekretariatets innstilling nr. 30, med Nesjes endringsforslag «han/hun» ble vedtatt mot få stemmer.

Forslaget fra Peter André Moe falt.

Dermed var § 6 ferdigbehandlet. Dirigenten foreslo at den videre behandling av vedtektene ble utsatt til redaksjonskomiteen hadde sin innstilling ferdig. Det ble vedtatt.

Klokken var nå blitt 12.14, og det ble 10 minutters røykepause før Haraldseths innledning til Handlingsprogrammet.

Dagsordens punkt 6 – Handlingsprogrammet

Man gikk så over til behandling av forslaget til handlingsprogram og dirigenten ga ordet til LO-leder *Leif Haraldseth* som holdt denne innledningen:

Forhåpningenes tiår

– Vi er nå inne i et tidsskille når det gjelder den sosiale sammensetningen av vårt folk. Det er forsåvidt ikke noe nytt. I hele dette århundre har det funnet sted sosiale endringer. Det nye er at det skjer så hurtig og at en stadig større del av befolkningen omfattes av denne omformingen. Vi får etterhvert en nye mennesketype, hvis mentalitet og kanskje også samfunnsyn kommer til å skille seg mye fra den type mennesker som har vært grunnlaget for fagbevegelsens virksomhet fra den spede begynnelse i forrige århundre og frem til i dag.

En slik mentalitet utvikler ikke solidaritetsfølelsen med andre grupper i samfunnet. Det vil i beste fall bare bli den snevre gruppesolidaritet, i felles frykt for at andre grupper skal gå forbi dem lønsmessig og sosialt. Den største frykt i de mange tilfelle er her frykten for å bli deklassert. I disse gruppene er kravene ofte store, men villigheten til å betale i fellesskapets kasse minker ofte proporsjonalt med trangen til å komme høyest mulig opp på samfunnsstigen.

Når jeg nevner dette er det fordi den utvikling vi nå er inne i og som ingen kan stanse, er en utfordring for norsk fagbevegelse. Skal vi la denne utviklingen gå sin gang uten å gjøre noe spesielt for å få tak i den stadig stigende del av befolkningen som ikke lenger er å finne i de gamle yrker? Eller skal vi forsøke å omstille oss, slik at vi kan få dem inn under fagbevegelsens fold?

Jeg tror neppe at vi vil kunne klare dette uten å gi avkall på noe av det vi har bygd fagbevegelsens eksistens på fram til i dag. For mange av oss vil dette bli en smertefull omstillingsprosess. Hvis vi ikke er villige til en nyvurdering, kan vi kanskje risikere at fagbevegelsen i løpet av de neste 25 årene reduseres til en «retroende menighet».

Det får bli de yngre generasjoner i fagbevegelsen som må ta den nye tid opp til vurdering og eventuelt forsøke å gjennomføre en modernisering, ikke minst i tenkemåte, som er nødvendig hvis vi også i framtiden skal være landets største folkeorganisasjon og helst med enda større tilslutning av landets lønnstakere enn det vi har i dag.

Utfordringen

Jeg vet at mange av dere synes dette er harde ord. Men de er ikke mine. Jeg er imidlertid enig i hovedtrekkene i analysen. Jeg deler stort sett de oppfatningene som kommer til uttrykk i den, men ordene er en annen LO-leders: Konrad Nordahl formulerte dem, på en LO-kongress for 24 år siden. Det var harde ord den gangen. Men vi må erkjenne at de også har gyldighet i dag. For vi har ikke fullt ut maktet å håndtere de utfordringene som Nordahl med klarsyn formulerte den gangen.

Tiden fra begynnelsen av 1950-årene til midten av 1970-tallet var år med en uavbrutt, rettlinjert vekst. I slike tider er reseptene for økonomisk og faglig politikk enkle; mer av samme medisin. Men siden den gang har en slik resept svekket pasienten, enten pasienten har vært bedrifter, offentlig forvaltning, politiske partier – eller fagbevegelsen. Årsaken er enkel. Våre omgivelser har endret seg dramatisk og radikalt. Før var de enkle og forutsigbare. Nå er de blitt ustabile, skiftende og uforutsigbare. Siden omgivelsene har endret seg så radikalt, må også vår tenkning og våre handlinger endre seg like radikalt.

Vi må ikke bare være villige til å tenke mer langsiktig. Vi må se på oss selv, vårt samfunn, ja verden, med nye øyne. Vi trenger en gjennomgripende debatt om våre mål, våre programmer, vår organisasjon.

Forslaget til handlingsprogram for perioden 1989 til 1993 er et godt startsted for en slik debatt. Men det er ikke nok. Debatten må i tiden som kommer også bli videreført, med åpenhet og fordomsfrihet, i alle ledd av organisasjonen.

Klarer vi ikke det, kan vi bli ført inn i en negativ utvikling, en utvikling som kan bli vanskelig å snu. Vi er en mektig, tung og dominerende organisasjon. Mektige, tunge og dominerende var også dinosaurene i sin tid. Ingen av oss ønsker å havne som utstillingsgjenstander i museet for organisasjonsdinosaurer.

I tilbakeblikk gir situasjonen grunnlag for selvkritikk, men ikke selvpisking. Selvkritikk må imidlertid ikke skygge for situasjonens lyse, oppmuntrende sider. Vi er tunge, veletablerte – og, på mange måter, konservative. Men hittil har vi klart å komme helskinnet gjennom vidtrekkende økonomiske, politiske og kulturelle omkastninger i vår samtid. Det må ikke glemmes at vi faktisk har klart å forsvare vår posisjon som den suverent ledende lønnskakerorganisasjon. Til tross for Konrad Nordahls noe skeptiske tonefall, har vi greid å øke vår medlemsopplutning med 50 % siden 1965.

Vi er samlet her som tillitsvalgte og delegater fra alle deler av det norske samfunn. Dette er en påminnelse om at vi også kan være stolte av å tilhøre en organisasjon som er det sterkeste demokratiske element i det norske samfunn.

Vi kan slå oss på brystet over at vi på mange måter har klart oss bra gjennom de siste 24 års stormkast. Men viktigere er det nå å mobilisere all vår tankekraft, og all vår handlekraft til å forholde oss til utfordringene i 90-årene.

Disse utfordringene er våre. Alle vi som er samlet her i dag. Men vi står ikke bare overfor en oppfordring. Vi bærer også et alvorlig ansvar. For hele fagbevegelsens fremtid. Min oppfatning er klar. Selvsagt er det mulig å bøye nedadgående kurver til oppadgående.

Det er gjennomførlig å sikre at Landsorganisasjonen også i fremtiden skal utgjøre den dominerende arbeidstakerorganisasjonen i det norske samfunn.

Det er oppnåelig å sikre at Landsorganisasjonen også i fremtiden skal kunne beholde og styrke sin posisjon som den fremste samfunnsformende kraft i Norge.

Det er en overkommelig oppgave å sikre at Landsorganisasjonen fortsatt skal stå som landets viktigste garantist for frihet, rettferd og solidaritet.

Endringene i vårt eget samfunn, og i det internasjonale samfunn gir grunn til forhåpninger som gjør det neste tiåret til forhåpningenes tiår.

Internasjonale perspektiver

Om noen måneder er det ikke bare slik at vi runder et tiår. Vi er da også på vei inn i dette århundrets siste tiår. Et kort tilbakeblikk antyder de kolossale endringene vår

tid har vært vitne til. I år er det faktisk bare 75 år siden våre besteforeldres europeiske generasjon trakk i uniform og marsjerte inn i det som skulle bli første verdenskrig. En krig som knuste den verden som det nittende århundre hadde skapt. For bare femti år siden var soldatstøvlene igjen på i forberedelse til en ny slagmark, den andre verdenskrig.

I dag kan vi imidlertid slutte ring om en forhåpning. For Europa kan nå feire et annet jubileum, den lengste varige periode uten krig i kontinentets historie. Samtidig opplever vi at etterkrigsårenes fronter ikke bare har forvitret, de slår sprekker, smulder opp og svinner hen: det sovjetiske tøvær, den ungarske revolusjon, den polske omkastning, det øst-tyske regimets indre oppløsning hvor et folk i kollektive kolonner vender det ryggen i marsj fra ufrihet til frihet.

Lenins lære om de demokratiske staters forfall er møtt av sitt historiske motbilde: den autoritære sosialismes hendøing. Vårt århundres to storslåtte samfunnsekspesimenter, det sovjetiske og det kinesiske, har begge på hver sin måte falt i grus. Det ene blodig og tragisk gjennom sommerens ragnarokk på Den Himmelske Freds Plass, det andre under forhåpningenes fønvinder som nå feier fra det Baltiske hav over Kremles murer til de armenske sletter.

I det neste tiåret, forhåpningenes tiår, må norsk fagbevegelse holde høyt og fast vår egen fane, den demokratiske sosialismes. I internasjonal politikkk er hovedoppgaven at vårt banner skal vaie som et samlingsmerke for den tredje vei: mellom liberalisme og autoritære sosialisme.

Vi må arbeide for et nytt Europa på solidaritetstankens grunn, for Det Europeiske Hus. Vi må tilstrebe samarbeid og samordning i vårt forhold til andre EFTA-land og EF. Men vi må også søke kontakter tvers igjennom det teppet som for få år siden var et jernteppe. Frontlinjene er nye og i rask endring, derfor må også vi nyorientere oss i nytt terreng. Vi må ikke bare se på Europa med nye, men også med fordomsfrie øyne.

Norge må søke et forhold til Det europeiske fellesskap som fremmer norske arbeidstakers interesser. Det må sikres adgang og tilpasning til det indre marked. Men medlemskap står i dag ikke på dagsorden.

Norsk fagbevegelses samarbeid med europeisk fagbevegelse må videreføres og styrkes, for at vi i fellesskap skal kunne påvirke det nye Europas marsjretning. Vi må møte utfordringen fra de nye flernasjonale selskapene, og fra liberalistisk politikk, ved å styrke lønntakernes internasjonale organer. De siste årenes utvikling innen Euro-LO, hvor vi også har spilt vår rolle, gir løfter. Euro-LO er i ferd med å utvikle seg til en flernasjonal arbeidstakerorganisasjon som har kraft til å møte de utfordringene et fornyet Europa setter på dagsorden. Skal vi makte dette må vi være villige til både å gi og ta.

Men vår orientering må ikke bare rette seg mot det europeiske kontinentet, vår solidaritet skal være grenseløs. Den skal være internasjonal. Den skal omfatte, som det heter i sangen «Allejordens bundne treller». Vi må få menneskerettighetsarbeidet høyere opp på vår dagsorden. Og vår første oppgave må være å bidra til å sikre de faglige rettighetene. Disse er en uatskillelig del av menneskerettighetene, såvel i utviklings- som i industrialiserte land.

Den langsomme revolusjonen

Arbeiderbevegelsen skapte etterkrigstidens velferdsstat og velferdssamfunn, gjennom hva jeg vil kalle den langsomme revolusjonen. Ikke gjennom tåketung ideologi, men gjennom nære praktiske visjoner for et rettferdig samfunn. Det ble ikke bare snakket om hva som skulle skje i en fjern framtid, men om hvordan levekårene praktisk og konkret skulle bedres for vanlig folk, i dag og i morgen. For som den engelske økonomen Keynes sa: «I det lange løp er vi alle døde». Den langsomme revolusjonen bidro på kort tid til en total omdannelse av vårt samfunn og forandret samtidig politiske holdninger og meninger.

Seieren har fulgt fanene til Det norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonen i

Norge – når vi har marsjert i takt. Den norske velferdsstatsmodellen er internasjonalt et forbilde, og resultatet av at vi har gått i lag. Fattig-Norge er omskapt til en velferdsstat kjennetegnet av privat velstand koplet med politisk frihet og et bredt register av offentlige tjenester.

Skal vi kunne bringe velferdssamfunnet og reformene videre, må vi fortsatt marsjere sammen, men gjennom en avtalt arbeidsdeling hvor begge er med på å bestemme fart og retning. Forholdet mellom parti og fagbevegelse er i Norge et demokratisk forhold, for demokrati er å tenke uavhengig sammen. Her kan formene for samarbeid endre seg, men grunnlaget ligger der – at vi deler felles verdier, mål og visjoner. Og vi har trygghet og styrke i det faglig/politiske samarbeidet til også å møte andre til diskusjoner og utveksling av synspunkter.

Når 1980-årene ebber ut vil vi alle dele en enkel erfaring: Norge er ikke hva det var, og kommer heller ikke til å bli det. Etterkrigstiden er definitivt slutt. Femti, seksti og begynnelsen av 70-årene var på mange måter en av de lengste, varige stabile periodene i vår historie. Mens etterkrigstiden altså var preget av de rettlinjede vekstkurver, vil en internasjonal økonomi i stadig forandring også kunne gi nasjonaløkonomisk ustabilitet. Kurver som svinger og danser i vanskelig forutsigbare bølger.

Disse endringene i våre omgivelser fordrer ikke mindre, men mer overordnet styring. Stram styring og langsiktig planlegging er nødvendig for å sikre de målene som er overordnet i den økonomiske politikken; full sysselsetting, variert bosettingsmønster og et forsvarlig miljø.

Kampen for full sysselsetting har vært og vil være fagbevegelsen viktigste målsetting. Arbeidsledighet er en sløsing med samfunnets ressurser. Det er en tragedie for den enkelte. Arbeid for alle må legges til grunn for den økonomiske politikken og næringsutviklingen. Storting og Regjering må ha dette som utgangspunkt. Vi krever at næringslivet viser reell vilje til satsing for ny vekst og nye arbeidsplasser, i Norge.

Full sysselsetting forutsetter videre en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Det må legges vekt på opplærings- og omskoleringstiltak som gir deltakerne ferdigheter for fremtidens arbeidsmarked. Aktive tiltak må prioriteres framfor passiv utbetaling av kontantstøtte.

En stor effektiv offentlig sektor er nødvendig for sysselsetting, velferd og demokratisk styring. Men vår målsetting har aldri vært hele folket i staten. Vi skal fortsatt base oss på en blandingsøkonomisk modell. Jeg vil imidlertid understreke den gjensidige avhengigheten og behovet for et godt samspill mellom offentlig og privat sektor. Det er i helheten vi kan nå de beste resultatene. I denne sammenheng kan en velutviklet og avansert offentlig sektor bidra til økonomisk vekst og næringsutvikling, om man utnytter alle de mulighetene som er innebygget her.

Fagbevegelsen må være pådriver for en rettferdig fordelingspolitikk, men også for at det blir mer å fordele. Dette gjør at fagbevegelsen tar et ansvar for å bidra til økt verdiskapning, lønnsomhet og styrket konkurransevne.

Men samtidig må det være et ufravikelig krav at den økonomiske veksten må styres slik at den skaper en høyere livsstandard for alle.

Dersom fagbevegelsen i enda større grad enn i dag aktivt skal bidra til verdiskapningen, er dette bare mulig ved at forøket innsats går hånd i hånd med forsterket innflytelse. Avtaleverket må sikre garantier for at arbeidstakerne får bedre kontroll med investeringer og etableringer. Handlinger ledes av hensikter. Når vi i fagbevegelsen de siste årene har vært villige til ikke bare å ta et godt tak i livremmen, men også å stramme den inn noen hakk, var hensikten å senke den norske kostnadsveksten i forhold til konkurrentland – å bedre konkurransevnen. I nær framtid vil det være nødvendig å føre denne linjen videre, gjennom moderate nominelle lønnskrav.

Dette kan føre til uforholdsmessig store gevinster for mange bedrifter. Ut fra rettferdshensyn, men også ønsket om å ha mest mulig sunne og sterke bedrifter, vil vi foreslå at det innføres former for overskuddsdeling. Hovedprinsippet bør være at deler av overskuddet i bedrifter avsettes til lokale fond. Fondene kan brukes til å sikre produksjon og arbeidsplasser, og til å kvalifisere de ansatte. Overskuddsdeling kan

også gi positive bidrag til omstillinger i næringslivet, og i det maktpåliggende arbeidet for å bedre vårt ytre og indre miljø. Mitt syn er at her er det saklig grunnlag for felles sak mellom arbeidstakere og arbeidsgivere.

På betingelse av at Regjeringen ikke innfører en tombolækonomi, bør vi være villige til å delta i et inntektspolitisk samarbeid. Dersom myndighetene forplikter seg til å sikre sysselsettingen, dersom alle grupper innordnes i forsvarlige helhetsløsninger, dersom staten ytterligere bygger ut sosiale goder og en rettferdig fordelingspolitikk – da bør vi være villige til å delta i et inntektspolitisk samarbeid også med den nye regjering. Men jeg må innrømme at de signalene som er kommet i det siste, ikke gjør meg overvettets optimist.

Vi har i dag en regjering som på mange områder er i splid med seg selv, og som har lagt seg til hvile på et svakt parlamentarisk grunnlag.

Vekstkurvene peker nå på ny oppover, prisstigningen har flatet seg ut og synker, det er optimisme i næringslivet. Det er skapt grunnlag for ny vekst, og dermed flere goder å fordele.

Vi vil ikke finne oss i at Det norske Hus omgjøres til en tombolahall, der tilfeldighe-tenes politikk rå. Vi vil ikke finne oss i at Regjeringen bruker det politiske lykkehjul til å fordele gevinster som de nå kan høste som et resultat av den politikk Arbeiderpartiet og fagbevegelsen i fellesskap har båret frem de siste årene.

Vi vil ikke finne oss i en politikk, som fordeler goder etter evangelisten Matheus prinsipp: De som har mye skal få mer. Vi vil ikke ha slingsringsrom for skattesnytere. Vi vil ikke avfinne oss med nullskatteyttere. Vi vil ikke tåle gratispassasjerer. I Norge skal det ikke være dynamikk i smutthullene.

Vi vil forlange at også den nye regjeringen beskikker Det Norske Hus slik at det får en fasong og en møblering, som er i norske arbeidstakeres interesse.

Den økonomiske politikken må løse på vår farlige avhengighet av nordsjøoljen. Det er denne bindingen som gjør oss så hjelpeløst følsomme overfor svingningene i de internasjonale oljeprisene. Vi må hindre at Norge i fremtiden skal kastes som en kork på vannet i de oljepolitiske brottsjøer. Med den lave prisstigningen som Gro-regjeringen og fagbevegelsen har båret frem, er det skapt nye investeringsmuligheter for næringslivet. Gjennom dette kraftaket er det lagt grobunn for å overrisle fastlands Norge med knoppskyttende oljepenger – for å få fart i industrireiseing på fastlandet. Det må skapes dynamikk i borchullene – industriell dynamikk. Investeringer må sikre produksjon og levedyktige arbeidsplasser, ikke spekulasjonsgevinster. Fagbevegelsen vil sette kritiske øyne på bruken av kapital og investeringer.

I et samfunn med stadig mer varierte produksjonsformer, med en blomstrende flora av nye tjenestetilbud og nye livsstilsformer, fordres mer fleksible arbeidstider og mer fleksible arbeidsformer. Vårt utgangspunkt her er at endringer må skje etter styring og under kontroll gjennom kollektive avtaler.

Den del av verdiskapningen som skal tas ut til arbeidstidsreformer, må nå først og fremst settes inn der behovene er størst, og ikke være basert på generelle ordninger for alle. Behovene vil være forskjellige i de ulike livsfasene. Omsorgspermisjoner og fleksible pensjonsordninger er eksempler på slike reformer.

Mange eldre er slitne når de nærmer seg pensjonsalderen, mens andre vil fortsette i arbeidslivet. Det er derfor viktig at pensjonsalderen gjøres fleksibel for arbeidstakere fra 60 år, slik at de som ønsker det kan bli pensjonerte ved denne alderen. Samtidig må de som ønsker å fortsette i arbeidslivet gis denne muligheten, også med mulighet for å kombinere arbeid og trygd. Flexibel pensjonsalder må ikke benyttes til å presse eldre ut av arbeidslivet.

Det er ikke lenger slik at vi har en normalfamilie der far er industriarbeider med hjemmeverende kone og to barn. Normalsituasjonen er i dag et mylder av ulike hus-holdstyper. Både mann og kvinne er i arbeid, med ett eller ingen barn - og vi har fått et økende antall enslige og aleneføldre. Flexible ordninger må derfor ikke bare ta hensyn til produksjonsbehovene og omsorgsansvar, det må også gjennomføres ordninger som tar utgangspunkt i de forskjellige husholdstypene.

Barnefamiliene er særlig hardt presset. Kortere arbeidstid for grupper med omsorgsoppgaver vil bedre barnefamilienes situasjon. En viktig reformoppgave for fagbevegelsen må derfor være å få utvidet permisjon med full lønn ved svangerskap og fødsel til ett år, basert på en deling mellom foreldrene. En del bør kunne tas ut i form av kortere daglig arbeidstid.

Miljøpolitikk

Truslene mot vårt indre og ytre miljø har ført en ny dimensjon inn i såvel norsk som internasjonal politikk.

Hensynet til vårt felles miljø sprenger i dag frem overordnede politiske holdninger på tvers av såvel ideologier som nasjonsgrenser. Våre perspektiver må her være globale, såvel som nasjonale. For i det lange løp kan de problemene som vi står overfor bare løses gjennom internasjonal samarbeid.

Men også i vårt eget hus, må vi sikre miljøet for alt liv. Den økonomiske veksten må være bærekraftig for vårt totalmiljø. Vi må høste av overskuddet, ikke drive rovdrift på ressursene. Miljøstrategien må gå etter to akser. Den ene må rette seg mot dagens forurensningsproblemer og ressursforvaltning. Den andre må legge klare miljøkrav inn i den videre byggingen av vårt nasjonale hus.

Enkelte skaper et motsetningsforhold mellom miljøvern hensyn og arbeidsplasser. Dette er en defensiv innfallsvinkel. Vårt utgangspunkt er ønsket om gode arbeidsplasser og et godt miljø. I sterkere miljøkrav må vi se mulighetene. Andre og bedre produksjonsmetoder skaper økte muligheter for nye produkter. Miljøvernindustri kan bli et viktig satsingsområde for nye arbeidsplasser i årene framover.

Vi må spørre oss om hva som kan gjøres i arbeidslivet for å minske skadevirkningene på det ytre miljø. I dette arbeidet kan vi spille på et etablert tillitsvalgtapparat og samarbeidet mellom ledelse og arbeidstakere.

Det er snakk om en holdningsendring på alle nivåer, både hos ledelse og de ansatte. Jeg er overbevist om at mye kan gjøres uten noen problemer, eller særlige økonomiske belastninger. Andre forbedringer kan skje ved at bedriften betaler nødvendige tiltak og/eller at samfunnet bidrar i en omstillingsprosess.

Spørsmålet om nedleggelse av arbeidsplasser vil være et siste alternativ. Jeg tror vi i de færreste tilfeller vil komme i denne situasjon. Men la meg si det slik - det kan hende at vi etter å ha gjennomgått alle andre muligheter må ta konsekvensen av nødvendige miljøvern hensyn. Da må vi også gjøre hva vi kan for å skape alternativer.

Bevaring av miljøet er et felles ansvar, og må løses i fellesskap. Fagbevegelsen vil ta sin del av ansvaret. Ren luft og rent vann må være vår viktigste gave til kommende generasjoner.

Livslang læring

En annen gave vi kan gi til kommende generasjoner gjennom videreutviklingen av den langsomme revolusjonen, er et godt utdanningssystem. Dette må enda bedre enn i dag gi en trygg livssituasjon for elevene og trene dem både i sosiale og faglige ferdigheter.

Det hevdes at den norske skolen har sakkert akterut når vi sammenlikner med utdanningen i andre vestlige land. Vår utfordring må være at Norge skal ha et utdanningssystem som er et konkurransefortrinn i det internasjonale samfunn.

Den hurtige utviklingen i kunnskap og teknologi gjør at utdanning må ses i et livsløpsperspektiv. Framtida vil kreve at de som allerede er ute i arbeidslivet på nytt må ta videre opplæring. Det blir derfor et stigende behov for å høyne kompetansenivået blant de som er i arbeid. Jeg vil minne om at bare 1/3 av yrkesbefolkningen i år 2000 vil være rekruttert etter 1980. Dette betyr at store deler av våre sentrale samsynsoppgaver i årene framover må utføres av de 2/3 som fikk utdanning før 1980.

Vårt utdanningssystem må bygges på prinsippet om livslang læring. Det må derfor utvikles tilbud om opplæring som også er tilpasset voksnes behov og livssituasjon.

Alle grupper arbeidstakere må få muligheter til videreutdanning, uavhengig av personlig økonomi og sosial posisjon. Arbeidstakernes rett og muligheter til opplæringspermisjon, bør sikres gjennom avtaleverket og f.eks. finansieres gjennom fondsoppbygging.

Et stadig mer komplisert samfunn, stilles det store krav til systematiske og grundige kunnskaper om alle deler av samfunnet, nasjonalt som internasjonalt. Det er her av avgjørende viktighet at fagbevegelsen også styrker sin egen evne til urendning, forskning og dokumentasjon om samfunnsutviklingen. Norsk LO har her gjennom FAFO et redskap som fagbevegelsen i andre land misunner oss.

Organisasjon og fellesskap

Velferdsstaten er i dag satt under press. Med nye uklare politiske maktforhold, kan tilliten til Folketrygden svekkes. Vår politikk siden midten av 60-tallet har hovedsakelig vært basert på offentlige, og ikke medlemsbaserte velferdsordninger. Fødselsattesten og ikke medlemsboka, har gitt adgang til velferdsgoder som trygd og pensjon. Det er nå behov for en debatt i fagbevegelsen om arbeidsdelingen mellom stat og fagbevegelse når det gjelder disse forholdene. Dersom myndighetene ikke klarer å opprettholde sine forpliktelser gjennom velferdsstaten, må vi igjen sette på dagsorden utbygging av egne ordninger gjennom medlemsboka. For fagbevegelsen vil det da være naturlig å supplere det offentlige trygdesystemet med et eget engasjement i forsikring i nært samarbeid med vårt eget forsikringsselskap, Samvirke. Men la meg understreke at folketrygden må være hjørnesteinen i trygdesystemet.

Skal norsk fagbevegelse kunne strekke seg etter og gripe de forhåpninger det er grunn til å ha for det neste tiåret, må vi beholde våre tariffpolitiske og allmennpolitiske aktivitetsområder. Men samtidig satse på at våre medlemmer får størst mulig uttelling i kraft av at de har medlemsboka i orden.

For å få fram mer synlige bevis på lønnsomheten av å være LO-medlem, må det utvikles en bred vifte av service og tjenester. Vi må kunne tjene våre medlemmers interesser, ikke bare i et 6 eller 12 timers, men i et 24-timers perspektiv. Fagbevegelsen skal ikke tjene kvarte eller halve mennesker, vi skal tjene hele mennesket, gjennom hele livsløpet.

Dersom hverken fødselsattesten eller den personlige økonomi kan imøtekomme våre medlemmers behov, må de sikres det gjennom medlemsboka og over forhandlingsbordet. For det er ikke slik som mange tror at det bare finnes to alternative veier å gå når det gjelder velferdsordninger, staten eller privatmarkedet. Det finnes en tredje vei, den kollektive, gjennom fagorganisering. Det er disse kollektive ordningene det nå må blåses liv i, og skapes nye av. Jeg tror at vi her også står overfor nøkkelen til å få fart i nyrekrutteringen til våre organisasjoner.

Klasse- og samfunnsolidariteten er på vikende front. Den snevre gruppesolidariteten er på fremmarsj. For mange synes i dag parolen ikke å være «så samles vi på valen», men «så samles vi i sektoren» - og bakom synger profesjonene. Den snevre sektorinteresse som springer ut av yrkesgrupperinger, er i dag etter min oppfatning fagbevegelsens største utfordring. Den splitter og spalter. Den forblindes av egeninteresser, og har ikke blick for helheten. All erfaring fra andre land peker entydig i en retning: Svekkelse fagbevegelsens paraplyorganisasjoner, da svekkes også fagbevegelsens samlede styrke.

I dette ligger det også et faresignal for at politikk kan forfalle til lykkehjulfordeling, at yrkesgrupper ter seg som konkurrerende trupper i et gateateater, hvor staten - som eneste betalende tilskuer - gavmildt deler ut premier til de som vinner kampen om oppslagene, om synligheten i mediene. Det er i det motsatte LOs hovedstyrke ligger, at vi kan avstemme delkrav til helhetsløsninger, slik at ikke tilfældighetene bestemmer hvem som kommer best ut.

Men jeg er uslitelig optimist. Det er derfor jeg kaller det tiåret vi om et par korte måneder går inn i for forhåpningenes tiår. For ressursene er der:

I vårt verdigrunnlag, i solidaritetstanken, som ikke bare strekker seg ut over klasse-

grensene, men også på tvers av nasjonsgrensene; i fagbevegelsens mannskap, i det brede nettet av erfarne og velkolerte tillitsvalgte; og ikke minst i fagbevegelsens holdninger om at samfunnsendring fordrer organisasjonsendring.

Men da må vi også ha evne til å prioritere, å velge ut det vi først ønsker å realisere. Det andre får komme siden. Klarer vi ikke det, blir vårt handlingsprogram bare en uinteressant ønskeliste. Vi kan ikke gjøre alt på samme tid. For å kunne gjennomføre denne vanskelige oppgaven er det viktig at vi står sammen, solidarisk sammen.

For husk: Samhold gjør sterk!

Behandlingsprosedyre

Dirigenten takket for en utmerket innledning og sa at det allerede hadde tegnet seg over 100 talere til debatten. Han mente det ville være mest rettferdig at alle fikk samme taletid og foreslo 5 minutter for første gangs innlegg og 2 minutter for andre gangs innlegg. Dette ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa at under dette punktet på dagsorden skulle man også behandle alle forslagene til uttalelse (bak skilleark 9 i permen) unntatt forslag 1932 - forholdet til A-pressen som skulle ha en egen behandling med egen innledning. Man skulle heller ikke behandle bevilgninger. Han gjorde oppmerksom på at det etter pausen ville bli tre nye innledninger til handlingsprogrammet, av Yngve Hågensen, Esther Kostøl og Ole Knapp. Han ba også om at forslagene som ble fremsatt skulle relateres til de enkelte avsnitt i forslaget til handlingsprogram. Behandlingsmåten ble enstemmig vedtatt.

Til foretningens orden.

Brit Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund, sa at hun ble overrasket over dirigentens forslag til behandlingsmåte. Handlingsprogrammet er inndelt i 4 og man har 4 innledninger. Da burde det etter hennes mening være 4 debatter også. Her dreier det seg om over 1000 forslag på 26 områder pluss dagsordens punkt 9. Det blir liten muligheter til debatt eller til å fungere som «Norges største politiske verksted» om denne behandlingsmåten velges.

Dirigenten sa at ikke alt under punkt 9 skulle behandles sammen med handlingsprogrammet, ikke A-pressen, ikke bevilgninger. Han syntes fortsatt det var mest naturlig med en samlet debatt fordi forslagene måtte sees i sammenheng med forslag til uttalelser. Det hadde nå tegnet seg 116 debattanter. Hvordan det ville bli med fire debatter, var ikke vanskelig å forestille seg.

Jan Erik Ullestad, Fellesforbundet, ba om at talerlisten ble hengt opp på en av representantene synlig plass slik at man kunne orientere seg om når man skulle ha ordet i en så omfattende debatt. *Dirigenten* lovet at så skulle skje.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk, foreslo at man delte debatten i to, at man fikk en debatt på handlingsprogrammet og en på forslagene til uttalelser. Han trodde mange var overrasket over at man bare fikk en debatt.

Dirigenten forklarte at man burde se uttalelsene i lys av forslagene til innstillinger. Dette er forklaringen på at det er praktisk med en debatt. Der hvor det er uklarheter vil sakene bli oversendt til redaksjonskomiteen og vi vil få en innstilling til behandling senere. Det vil selvsagt da bli anledning til å ta ordet igjen. På denne bakgrunn fastholdt dirigenten sitt forslag om en debatt. Han satte dette opp mot forslaget fra Brit Unni Arntsen. *Dirigenten*'s forslag om en debatt ble vedtatt mot 4 stemmer.

Dirigenten takket salen for stor tålmodighet og overbærenhet og hevet møtet for lunsj kl. 13.25

Ettermiddagsmøtet mandag 23. oktober

Møtet ble satt kl. 15.00 med *Sidsel Bauck* som dirigent. Hun foreslo at man startet ettermiddagsøkten med «Ung flaggsang» – med Trygve Aakervik som forsanger. Etter sangen sa hun at hun trodde rådet fra barnlandsmøtet om en sang av og til ikke var så dumt. Man burde starte hver økt på denne måten, sa dirigenten.

Behandlingen av handlingsprogrammet sto nå på dagsorden. Man ville rullere takerlisten på skjermen slik at man til enhver tid visste hvem som skulle ha ordet. Dirigenten ville foreløpig ikke sette strek men la debatten gå en stund først. Hun henstilte om at forslag ble innlevert denne dagen av hensyn til sekretariatet som skal kopiere alle forslag og dele dem ut til delegatene. Det blir imidlertid ikke satt frist med innlevering av forslag før tirsdag kl. 11.00. Han ba om at man på forslagene avviste hvilket avsnitt i handlingsprogrammet eller hvilken uttalelse forslaget gikk på.

Hun ga deretter ordet til LO-sekretær *Yngve Hågensen* som holdt denne innledningen:

En rettferdig inntektspolitikk

Kongressens behandling av inntektspolitikken har forankring i Sekretariatets forslag til Handlingsprogram for perioden 1989-93, Sekretariatets forslag til uttalelse om tariffpolitikken, LO-leder Leif Haraldseths foredrag om Handlingsprogrammet – hvor også tariffpolitikken i fortid og framtid vies oppmerksomhet – samt erfaringene fra kongressperioden 1985-89. Med ytterpolene lock-out i 1986 og lønnslov i 1988/89 – skulle de siste tariffoppgjørserfaringer sammen med 90-åras utfordringer danne et interessant grunnlag for en tariffpolitisk debatt.

Det er Kongressens oppgave gjennom debatt og vedtak å trekke opp retningslinjene og de overordnede mål for de kommende fire år. Det er Kongressens oppgave å melde ut den fellesnevner fagforbundene skal treffe sin tariffpolitikk på – uavhengig av privat, kommunal eller statlig sektor. Det er gjennom Kongressen fagbevegelsen demonstrerer sin vilje til å utnytte det fellesskap vi utgjør og legge grunnlaget for en tariff- og fordelingspolitikk som blir avgjørende for utviklingen langt utover LOs egne rekker.

Det er gjennom Kongressens drøftinger og vedtak en har innflytelse på de hovedmål som vil ha bærende kraft overfor arbeidsgivermotpartene – det være seg i privat som offentlig sektor.

Samtidig som Kongressen – i tråd med de beste tradisjoner og med bakgrunn i egne vedtekter – overlater til LOs representantskap å ta stilling til krav og oppgjørform foran de enkelte oppgjør.

I Sekretariatets forslag til tariffpolitisk uttalelse sier vi bl.a.:

«Tariffoppgjørene er fagbevegelsens viktigste fordelingspolitiske redskap.»

Bakgrunnen for denne erkjennelsen er to-sidig.

For det første understreker vi betydningen av fagbevegelsens eget ansvar for en solidarisk lønnspolitikk i praksis – og for det andre – skulle myndigheter og arbeidsgivere i fellesskap føre en fordelingspolitikk stikk i strid med fagbevegelsens overordnede mål – er tariffoppgjørene det verktøy en samlet fagbevegelse kan gjøre bruk av for å ivareta medlemmenes interesser i et demokrati.

Tidligere i år markerte LO sitt 90-årige virke. Stolte tradisjoner er den utfordring dagens tillitsvalgte er satt til å forvalte – samtidig som vår oppgave er å stake ut kursen for jubelantens videre ferde.

I tariffpolitikken har den solidariske lønnspolitikken vært en bærebjelke gjennom historien. Viljen og evnen til å forsvare de lavtløntes interesser, kombinert med en rettferdig lønnspolitikk – har vært årsak til mange konflikter, og vil også mot år 2000 kreve fellesskap og solidaritet fra alle hvis vi skal lykkes.

Den solidariske lønnspolitikken er aldri vunnet en gang for alle. Kravet vil selv-

følgelig aldri være at alle skal tjene likt. Kravet vil måtte være at alle som utfører en jobb i samfunnet gjennom sitt arbeid skal ha en lønn som muliggjør at en kan fungere i samfunnet uavhengig av sosiale støtteordninger.

Dette vil gjøre retten til arbeid meningsfylt – uavhengig hvor i landet en måtte bo – og uavhengig av om du jobber i industri – servicenæring – varehandel – kommunal- eller statlig sektor.

Dette vil være en kontinuerlig utfordring for fagbevegelsen – hvor viljestyrke og oppfinnsomhet er avgjørende for hvordan vi skal lykkes. At nær 80 prosent av de lavtlønte er kvinner – forteller oss at lavtlønnsproblemet langt på vei er et likelønnsproblemmål. Dette vil imidlertid Esther i sitt innlegg belyse nærmere. Videreutvikling av garantiordningen i privat sektor – og kanskje spesielt gjennomføre garantiordninger innenfor bransjer – hvor slike ordninger ikke er etablert. Her er selvfølgelig varehandelen den store utfordringen.

Temaet for mitt innlegg er en rettferdig lønnspolitikk, slik overskriften er i vårt forslag til Handlingsprogram. Hvorfor – vil noen spørre? Er det kollisjon mellom en solidarisk og en rettferdig lønnspolitikk?

Uansett hva vi mener, har jeg inntrykk av at LO utad blir oppfattet slik at vi sloss for de lavtløntes interesser, samtidig som vi er svært så kritiske til folk med lønnsnivå noe særlig utover industri-gjennomsnittet.

Et slikt bilde er ikke i overensstemmelse med virkeligheten. Vi vet det. Imidlertid må vi også erkjenne at vi vel ikke har vært dyktige nok eller villige til å erkjenne at lønnsforskjeller basert på kriterier vi aksepterer er en del av en rettferdig lønnspolitikk.

For å ha sagt det i klartekst: Vi har store nok lønnsforskjeller i Norge. Men er forskjellene rettferdige? Er det vi som har utformet kriteriene – eller har vi overlatt det til arbeidsgiverne – og til dels andre? Har vi lønnsssystemer som fanger opp den teknologiske utvikling f.eks. i industrien, som fører til at mere avansert arbeid og større ansvar gir tillegg i lønnen innenfor det overenskomstområde arbeidsoppdragene utøves?

Jeg føler at vi her er inne i et problemområde vi må gi bedre svar på enn i dag.

Det er i mine øyne ingen motsetning mellom rettferdighet og solidaritet. Det er tvert imot en klar sammenheng. Men fremfor alt: Det er gjennom en rettferdig tariffpolitikk vi kan nå en slik oppslutning at vi er sterke nok til å forsvare den solidariske lønnspolitikken.

I Sekretariatets forslag til Handlingsprogram heter det bl.a. i premissene for strekpunktene:

«Det vil være avgjørende for Norge å bedre konkurransevnen. For å oppnå dette må de konkurranseutsatte virksomheters inntjeningssevne og rammebetingelser være retningsgivende for lønnsutviklingen.

Det er Sekretariatets oppfatning at Kongressen skal markere en sammenheng mellom den verdiskapningen vi som samfunn er avhengig av og sikre den økonomiske basis for det velferdssamfunnet vi har ambisjoner om. Helt sentralt i denne sammenheng er konkurranseutsatt industri – hvor rammebetingelser og inntjeningssevne er retningsgivende for lønnsutviklingen, uavhengig av hvilke sektorer vi snakker om.

Her ligger utfordringene i kø både når det gjelder den nære, som den fjerne fremtid. Prinsipielt- og holdningsmessig innebærer ikke dette noe radikalt nytt.

Lønnsutvilingen i siste Kongressperiode – innenfor LO-områdene – og ikke minst utenfor våre tariffområder aktualiserer behovet for en presisering – og en debatt om virkemidler for å virkeliggjøre de mål vi setter oss.

I Sekretariatets forslag til tariffpolitisk uttalelse heter det:

«Inntekstreguleringsloven var nødvendig i en vanskelig økonomisk situasjon, men må ikke bli et permanent virkemiddel i den økonomiske politikken. De store fordelene en har oppnådd etter oppgjørene i 88 og 89 må nå utnyttes maksimalt for å styrke norsk økonomi ytterligere».

Her ligger det to klare realiteter. Inntekstreguleringsloven må opphøre med utløp 31/3-1990 - og de fordeler vi har vunnet må vi ikke skusle bort.

Da er vi igjen tilbake til situasjonen foran oppgjøret 1988, i tillegg til de mange forventninger en kan registrere når det gjelder oppgjøret 1990. Ikke minst utenfor de kollektive avtaleområder LO-forbundene representerer.

I Sekretariatets innstillinger til Kongressen, forutsetter vi en normalisering av tariffsystemene i kommende Kongressperiode. Det innebærer at de lokale forhandlingene som er en del av tariffsystemene, igjen kommer til anvendelse. 80-årenes tariffpolitikk har gitt oss mange erfaringer.

Vi har eksempler på 10 % lønnsvekst og 10 % prisvekst i et og samme år - vi har eksempler på spredning i lønnsutviklingen i privat sektor på fra 2.1 % til 18.3 % i samme år - og vi har eksempel på en stram intern samordning med moderat lønnsutvikling for LO- områdene, men hvor organisasjonene utenfor LO i media blir fokusert som årets lønsvinnere.

Å være den dominerende og ledende arbeidstakerorganisasjon - med vilje til indre samhold, samfunnsansvar og helhetlige løsninger er ingen enkel sak.

Det stiller enorme krav til fagbevegelsen i alle ledd - sentral og lokalt - men ikke minst: at vi får oppslutning fra det enkelte medlem vi representerer - gjennom en demokratisk prosess hvor medlemmene selv får påvirke resultatet.

Men utfordringen går enda lenger. Skal vi videreføre en slik ansvarlig holdning stiller vi bestemte krav til både arbeidsgivermotparter og myndigheter.

Trygghet for arbeid og inntekt må være de samfunnspolitiske mål - og fordelingspolitikken må underbygge solidaritetsprinsipper verdig et velferdssamfunn.

Derfor sier Sekretariatet i sitt forslag til Handlingsprogram at fagbevegelsen også i fremtiden vil se tariffpolitikken i lys av inflasjonsutviklingen, skatte- og avgiftspolitikken, rentepolitikken og alle andre elementer som kan være med å skape trygghet for arbeid - og en rettferdig fordeling.

Inntektspolitisk samarbeid kan være et virkemiddel i tariffpolitikken - hvis målene i den økonomiske politikken er felles for alle aktørene.

Men inntektspolitisk samarbeid vil alltid bare være et virkemiddel, aldri et mål i seg selv. I den aktuelle situasjonen er det av viktighet å understreke akkurat dette.

Kongressens debatt om dette tema må nødvendigvis også ha bakgrunn i erfaringene fra perioden bak oss. Det hører med, men også fordi det er viktig, skal jeg komme med et hjertesukk i den sammenheng, må det være at erfaringsdiskusjonen ikke begrenser seg til uenighet om lønnslov og andre virkemidler i 1988, men også hvorfor vi måtte gå til et slikt skritt.

Den situasjonen vi hadde før 1988 - er den vi møter i 1990.

Vi setter oss på ny de samme målene - og er nødt for å finne andre og bedre løsninger.

Og fremfor alt: la oss aldri være redd for å erkjenne den avgjørende rolle verdiskapning - inntjening, m.a.o. økonomiske virkeligheter har for de muligheter vi som samfunn har til og oppfylle overordnede mål om arbeid for alle - og rettferdig fordeling.

Dirigenten takket Hågensen for innledningen og ga ordet til LO-sekretær *Esther Kostøl* som holdt denne innledningen:

Familiepolitikk og likestilling

Dirigent, Fagforeningskamerater

Bli med meg på et maratonløp under et stort emne - familiepolitikk og likestilling.

Fagbevegelsen har gjort mye for familiene - også kvinnene gjennom tidene - la det ikke herske noen tvil om det. Arbeiderbevegelsen har gjort jobben også på det området.

Imidlertid har nye tider skapt nye behov. Det må vi ta til etterretning og gjøre noe med.

Vår målsetting er å skape et samfunn med god familiepolitikk og reell likestilling.

- Der den enkelte kan forsørge seg selv ved eget arbeid
 - Der barna sikres gode og trygge oppvekstvilkår
 - Der kvinnenens situasjon i forhold til utdanning og arbeidsliv styrkes.
- Det er vel uønskelig i denne forsamling å nevne alle de utilfredsstillende forhold innenfor familiepolitikk og likestilling som i sin utstrekning rammer kvinner sterkest. Men det er allikevel innledningsvis nyttig å minne om det.

De faktiske forhold idag er at

- Norge har Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarked
- kvinner lønnes gjennomsnittlig lavere enn menn
- kvinneyrker er lavtlønnsyrker
- barnehagedekningen utgjør mindre enn en tredjedel av behovet.
- aleneforsørgerens situasjon er meget vanskelig.
90% av aleneforsørgerne er kvinner
- svangerskapspermisjonens lengde og andre permisjonsrettigheter dekker på langt nær de aktuelle behov.
- kvinners arbeidsmiljø fører til stort sykefravær
- hver tredje yrkesaktive i Norge arbeider deltid. 90% av de deltidsarbeidende er kvinner. De deltidsarbeidende har mest ubekvem arbeidstid og dårligst lønns- og arbeidsvilkår.

Alle disse forhold berører likestilling innad i arbeidslivet og derfor av fagbevegelsens primære ansvarsområder.

Etter mitt syn - kamerater - må derfor fagbevegelsen avklare sin rolle og sitt ansvar i forhold til kvinner og den må få en mer konkret rettet likestillingsprofil - dersom vi skal gjøre hva vi moralsk og juridisk er satt til å gjøre.

Det er nå 30 år siden vi ratifiserte ILO konvensjonen om likelønn. Vi har hatt like-lønnsråd - likestillingslov - og avtaler, men har på tross av dette ennå ikke oppnådd lik lønn for likt arbeid i Norge på alle områder. Vi har ikke mer enn så vidt tatt fatt på den vanskelige jobben det er å oppnå lik lønn for arbeid av lik verdi.

Vår uttalte politikk er at et hvert voksent menneske - ikke bare har en rett, men også plikt til å forsørge seg selv.

Når vi så vet at for mange vanlige arbeidsfolk er det en umulighet å forsørge seg selv og sin familie på sin lønn i hel eller deltid, må vi stille spørsmål om hvordan disse urettferdigheter i avlønningen mellom grupper og kjønn er oppstått og enda mer interessant om vi har til hensikt å la urimelighetene få fortsette.

Jeg har i mange år hevdet med stolthet at et fellestrekk for tillitsvalgte i fagbevegelsen er at vi ikke aksepterer urettferdigheter i arbeidslivet. Bli urettferdigheter avdekket, er det vår oppgave å få ordnet opp. Ja, kamerater, her har vi en kjempeoppgave som vi må ta et felles løft for å få gjort noe med. Vi må ikke lenger akseptere

- at det er mindre verdig arbeid å behandle mennesker enn maskiner
- at det er mindre ubekvent å arbeide med skitt som avføring - urin - blod - oppkast - enn f.eks. olje og sement. Ja for den saks skyld for å vaske opp skitten for at vi andre skal ha det rent og trivelig.

- hva er rimeligheten i at det er 3 lønnsstrinns (25.000 kroner) forskjell på avlønning av en ingeniør og sykepleier med like lang utdanning?

Også her må det en snuoperasjon til - vi må tenke annerledes. LO's sentrale utvalg for familiepolitikk og likestilling har hatt en arbeidsgruppe i arbeid som har kartlagt hvordan det står til innenfor de forskjellige forbundsområder/bransjer når det gjelder lønn og kjønn. Det er faktisk innen forsikring kvinner kommer aller dårligst ut. Representantene på denne kongressen vet at det er YS som har trukket til seg de fleste ansatte i denne bransje.

Vår arbeidsgruppe foreslår konkret at det settes igang likelønnsprosjekt innenfor noen bransjer i privat sektor og f.eks. omsorgssektoren i offentlig sektor. Jeg har tillit

til at det nye Sekretariatet vil følge opp dette slik at vi kan komme fra prat til praksis.

Pensjon er et spørsmål som er absolutt knyttet til størrelse av arbeidstid og avlønning. De urimelige forholdene som idag er tilstede når det gjelder kvinners pensjonsforhold må fagbevegelsen være med på å ta ansvar for å rette opp.

Kvinner arbeidsmiljø

Statistikken viser at kvinner har et høyere sykefravær enn menn. ●

Dette har blitt forklart med «det svake kjønn» og at kvinner har omsorg og derfor flere jobber.

Vi vet nå at den viktigste forklaringen er noe som har vært lite påaktet – nemlig kvinners arbeidsmiljø.

Menn og kvinner side om side i typiske kvinneyrker viser et høyere sykefravær for menn. Oppmerksomheten omkring begrepet belastningsslidelse er derfor meget viktig.

Gale arbeidsstillinger, høyt tempo og ensidig arbeid er kvinners belastningstriangel.

Den typiske kvinnearbeidsplass har alle disse 3 elementene.

Store belastninger på dette området fører gjerne til at kvinner velger å arbeide deltid og derved privatiserer sine arbeidsmiljøproblemer.

Inneklimasyke, eller «kontorsyke» som den også blir kalt, er et godt eksempel på at en ikke alltid kan peke på en enkelt problemårsak. Det har vist seg etterhvert at kontorsyken skriver seg både fra luftforurensinger, termisk klima, ventilasjon, ergonomiske forhold, forurensinger og sosiale/psykiske faktorer.

Mobbing på arbeidsplassen er dessverre et stort problem generelt, både for kvinner og menn. Vi vet imidlertid at kvinner i alle aldre er spesielt utsatt for forskjellige former for mobbing, også den form vi betegner som seksuell trakassering og som er en svært negativ miljøfaktor. Derved er det også et ansvar for de faglige tillitsvalgte å ivareta, både de som blir utsatt for trakasseringen og å stimulere til et arbeidsmiljø hvor denne type adferd blir «ryddet ut».

Vårt framtidige engasjement i forhold til det ytre miljø er også viktig i familiepolitisk sammenheng.

Ikke minst fordi det handler om hvordan vi vil overlate denne kloden til kommende generasjoner. Hvordan vi har forvaltet arven.

Lokale likestillingsavtaler

Vi har forhandlet oss til et utmerket redskap for å få satt søkelyset på hvordan forholdene ligger an på den enkelte arbeidsplass og å få gjort noe med det. Når det gjelder lønnsforhold – karrieremuligheter – rekruttering – opplæring – arbeidsmiljøtiltak osv. – nemlig lokale likestillingsavtaler.

Hva opplever vi så – en likegyldighet for å ta dette redskap i bruk. Vi kan telle på noen få hender de lokale likestillingsavtaler som er opprettet. Noe bedre i offentlig enn privat sektor. Nå er ikke opprettelsen av en avtale nok. Den må følges opp, men vi har erfaring for at der hvor man har tatt dette redskap i bruk, har også bevisstheten i forhold til likestilling på den arbeidsplassen øket.

Jeg våger den påstand at hadde andre tilleggsavtaler i hovedavtalen blitt neglisjert på samme måte, hadde det blitt et ramaskrik. Her har vi alle et felles ansvar for at dette avtaleverk blir tatt i bruk.

Arbeidstidsspørsmål

Spørsmålene omkring de ulike arbeidstidsreformer har vært og vil nok også i årene som kommer, være et hett tema i fagbevegelsen. Det ligger i dag klare svar også fra våre medlemsrekker på at behovene for noe mer valgfrihet når det gjelder arbeidstid er tilstede. Kvinnenes inntog i arbeidslivet er en av de viktigste grunnene til behovet for mer fleksible løsninger. Arbeidsliv og hverdagsliv må kombineres på en helt an-

nen måte. Mer enn før synes livsfasen man befinner seg i å være bestemmende for hvilke prioriteringer man gjør i spørsmål om arbeidstidsreformer.

I framtiden kreves en ny type solidaritet blant arbeidstakerne. Den går ut på å forstå hverandres livssituasjon, og ta hensyn til at vi trenger forskjellige ordninger på arbeidsplassene. Unge mennesker med store og viktige omsorgsoppgaver har sterke ønsker om et virkemiddel som kortere daglig arbeidstid for å høyne sin livskvalitet, sin hverdag.

Dette behov har de nå i dag. Vi bør derfor legge all vår makt bak kravet om 1 års svangerskapspermisjon med full lønn hvor foreldre kan velge å ta endel ut i kortere daglig arbeidstid. Omsorgspermisjonen ved adopsjon må økes tilsvarende. Dette betyr i klartekst at de som trenger det mest kan ta ut 6 timers dagen uten å måtte vente til samfunnet har råd til en generell nedsettelse av arbeidstiden. Når vi i tillegg prioriterer fleksibel pensjonsalder fra 60 år, har vi imøtaket de mest framtreddende livsfasebehov på kort sikt. Et viktig familiepolitisk krav.

Vi må sørge for at vi fra LOs side i framtiden medvirker til å imøtekomme de forskjellige livsfasebehov på dette område innenfor kollektive avtaler. Hvis ikke vil det tvinge seg fram individuelle avtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Den utviklingen vil ikke styrke fagbevegelsen.

Videre vil jeg si at en av prøvesteinene for oss i fagbevegelsen tror jeg vil bli det ansvar vi har i arbeidet for å utvikle en trygg og tilfredsstillende barneomsorg.

I tillegg til økt svangerskapspermisjon er en økt utbygging av barnehager det beste et samfunn kan gjøre for barna. Dermed også det beste for familiene som er i en livsfase hvor behovet for trygghet og sikkerhet for barna og behovet for å styrke eget overskudd er meget, meget stort. Fagbevegelsen bør nå være åpen, fordomsfri og aktiv, ikke bare i debatten men også i å ta initiativ til at nye løsninger blir tatt i bruk.

Det er våre barn – barnebarn og barnefamilieene det handler om. Det er også arbeidslivets behov for en trygg og harmonisk arbeidskraft det handler om – kort sagt – det handler om vår felles framtid og den kvaliteten den skal ha.

Vi må i vår søken etter nye løsninger i barneomsorgen klart presisere det offentlige overordnede ansvar. Det går an med politisk vilje å åpne for nye modeller og allikevel ha styring på utvikling og innhold. Utviklingen må ikke i en slik prosess bli at noen får profitere på et offentlig knapphetsgode som barnehager er. Heller ikke må en økning gjennom andre modeller resultere i at kommunene trapper ned sin aktivitet i utbygging av barnehager.

Her må vi følge nøye med.

LOs utgangspunkt og mål må være det offentliges ansvar og at kommunene skal kunne overta barnehagene på sikt. I en overgangsperiode er det viktig å finne flere fellesskapsløsninger som gir de barna som står utenfor en plass innenfor gjerdet i en god barnehage. Videre peker vårt handlingsprogram på det positive i å bruke skolene til aktivitetstilbud utover ordinær skoletid.

Ressursene til barnehagesektoren må imidlertid ikke beskjæres ved en slik utvikling.

Hva vil så den borgerlige siden når det gjelder utviklingen på området familiepolitikk/likestilling.

Hagens Fremskrittsparti vil ganske enkelt sette hele likestillingspolitikken i revers. Det kunne like gjerne hatt navnet tilbakeskrittspartiet. Jeg akter ikke å bruke flere av mine kostbare minutter på ham og det partiet. Enhver kan lese deres program, om min definisjon blir trukket i tvil.

Men hva med regjeringen Syse som nå sitter ved roret. Jo... *«Regjeringen Syse vil bedre småbarnsfamiliens økonomiske situasjon og se dette i sammenheng med målsettingen om å føre en politikk som gir mer reell valgfrihet mellom hjemme- og utearbeid»*, uttalte Syse.

Dette skal Kristelig Folkeparti «ordne» ved bl.a. å tilby familier med barn under 3 år, og som ikke har barnehageplass, kr. 10 000 i kontantbeløp. Tenk, valgfrihet for kr. 10 000!

Beløpet vil dessuten bli redusert dersom barna har fått plass i en barnehage, for tilskuddet skal trappes ned for den enkelte barnehageplass.

For de familiene hvor en av foreldrene ønsker å være hjemme mens barna er under 3 år kan selvsagt kr. 10 000 være en stor hjelp. Men hva med alle de mødre eller fedre for den saks skyld, som ikke har råd til å være hjemme selv med kr. 10 000 i kontanter?

Hva med alle de forsvarsløse barn hvis foreldre ikke er i stand til å gi dem en tilfredsstillende omsorg. Vi vet at omsorgssvikt overfor barn er et stort problem i Norge idag.

Har Kristelig Folkeparti hjerte for disse barna eller skal verden bli snillere for kr. 10 000?

Vi ser av «samarbeidsavtalen» at det skal åpnes for valgfrihet, men hva er valgfrihet når foreldrebetalingen økes og barnehageutbyggingen skal holdes på samme nivå som tidligere? Det vil jo i realiteten bety at vi ikke får flere offentlige plasser, men kun stimulerer til private barnehageplasser. Og en vet at privatisering også går på lommeboka til den enkelte foreldre.

Dette kan lett føre til en utvikling som fremhever forskjellen og – som øker avstanden mellom barn fra ressurssterke hjem og barn fra hjem som ikke har den samme sosiale trygghet – for disse hjelper ikke «mødrelønnen» på kr. 10 000.

Nå har vi vært litt inne på vårt arbeid for barn. Hva så med vårt arbeid med barn?

LO har sin egen familie og barneorganisasjon Framfylkingen. Hvor stor vekt har vi lagt på arbeidet med den delen av vår organisasjon? Hva har vi gjort for å motvirke alle negative krefter som barna er utsatt for i dag? Samtidig som barn og ungdom møter motgang på en rekke områder, overøses de med holdninger fra fjernsyn, blader og filmer som lover andre løsninger på problemene enn de vi tror på.

Hvis vi ikke aktivt jobber for å legge inn litt motvekt – hvordan skal de da se LO-fellesskapet som et naturlig tilbud når de går ut i arbeidslivet. Å satse på barn er den beste investeringen i framtiden vi som organisasjon kan gjøre.

Jeg føler også behov for å komme innom vårt forhold til våre nye landsmenn når vi skal drøfte likestilling. Vi har et særskilt ansvar for å gå foran å vise vei når det gjelder solidaritet med dem som så sårt trenger hjelp.

Vi må akseptere at oppfatningene er forskjellige, men vi må aldri akseptere at medmennesker blir trakasert og utsatt for vold p.g.a. hudfarge og nasjonalitet.

Alle forslag som er kommet i forhold til rasisme og fremmedfrykt viser at solidariteten er levende i fagbevegelsen.

La oss være enige om å samle troppene for felles innsats. Sammen er vi utrolig sterke og oppgavene mange. Vi bør vise for all verden at vi er en fagorganisasjon for nåtid og framtid.

La oss foreta vedtak og prioriteringer på denne kongressen som viser kvinnene/familiene/ungdommen at ja, Landsorganisasjonen er en organisasjon som tar deres hverdagsproblemer på alvor.

Kostøl oppfordret til slutt til en bred likestillingsdebatt. Det trenger vi, sa hun.

Dirigenten takket Esther Kostøl for innledningen og ga ordet til LOs nestleder Ole Knapp som holdt denne innledningen.

Utdanning – livslang læring

For landets økonomi og full sysselsetting er utdanning og kompetanseheving sentrale virkemidler. Utdanning er en langsiktig investering. De barna som begynte i 1. klasse i høst vil være yrkesaktive til midten av det neste århundre.

Hva slags utdanning bør vi gi dem? I et slikt tidsperspektiv bør ingen være for kategoriske. Den samfunnsutviklingen vi nå er inne i gir oss likevel klare holdepunkter.

Et av de mest markerte trekk er at samfunns- og yrkeslivet gjennomgår raske forandringer. Industrien tar i økende tempo i bruk ny kunnskap og ny teknologi. Den

enkeltes jobb får endret innhold og dette stiller krav til ny kompetanse innenfor de fleste fag- og yrkesområder. Nye ledelses- og arbeidsformer, bedriftsdemokrati og medbestemmelsesrett er under utvikling både i privat og offentlig sektor.

Disse utviklingstrekkene gjør at dagens og morgendagens yrkesutøvere må gis muligheter for å mestre teknologiske endringer og skaffe seg nye kunnskaper for å løse nye oppgaver.

Enkeltmennesket må også ha innsikt i et stadig mer komplisert samfunn for å delta aktivt i demokratiet.

Vårt utdanningssystem må bli et viktig redskap for at vi skal bli istand til å takle disse utfordringene. Skolen gir oss et godt grunnlag for videre satsing. Det er likevel vesentlige forbedringer som trengs.

For det første må vi ta ibruk alle de menneskelige ressurser ved at all ungdom får plass i videregående opplæring og ved at alle må få en fullverdig utdanning som fører fram til yrkes- eller studiekompetanse. Retten til utdanning må gjelde uavhengig av bosted og sosial bakgrunn. Vi trenger en jevnere fordeling mellom jenter og gutter ved de ulike utdanningene. En videre utbygging av den offentlige enhetsskolen og fagopplæringen i arbeidslivet vil være den beste måten å nå dette målet på.

For det andre, skolen må legge vekt på å formidle kunnskaper i skolefag som norsk, fremmedspråk, samfunnsfag og matematikk. Vi må samtidig holde fast ved at det utvidede kunnskapsbegrepet skal beholdes. Skolens hverdag må gjenspeile de krav som seinere vil bli stilt til elevene i samfunns- og arbeidsliv. Evner til samarbeid, toleranse, arbeidsdisiplin, innsatsvilje og praktiske ferdigheter må oppøves. Et viktig mål for opplæringen må være at den enkelte yrkesutøver skal sette sin ære i å levere et produkt eller yte en tjeneste av høyest mulig kvalitet.

For det tredje, skolen må bli flinkere til å holde seg ajour med utviklingen i arbeidslivet gjennom et nærmere samarbeid med arbeidslivet. Skolen må raskt kunne tilpasse sine tilbud til endrede behov i arbeidslivet. Vi må få en bedre felles utnyttelse av opplæringspotensialet både i skole og arbeidsliv.

For det fjerde, utdanning og opplæring må ta form av livslang læring og alle grupper arbeidstakere må gis muligheter for etter- og videreutdanning. I det framtidige kunnskaps-samfunnet vil det ellers kunne oppstå nye klaseskiller, mellom de som har disse mulighetene og de som står utenfor. I siste instans vil det bli et spørsmål om å ha et arbeid eller ikke.

Vi må også stille krav om forbedringer av hvert nivå i skole- og opplæringssystemet. Først grunnskolen:

Gjennom noen år har vi opplevd store endringer i barns oppvekstmiljø. Vi har fått en normalsituasjon der begge foreldre er utearbeidende. Det er et økende antall eneforeldre. Barnas muligheter for sosial læring er svekket i oppvekstmiljøet utenfor skolen. Skolen har ikke maktet å holde tritt med de nye oppgaver innen omsorg og oppdragelse den har fått, som en følge av denne utviklingen. Skoledagen bør derfor utvides for å gi elevene bedre tid til å tilegne seg de grunnleggende kunnskapene og muligheter for personlig vekst og utvikling.

Barnas lyst til å lære blir også på andre måter dårlig utnyttet. I forslaget til Handlingsprogram foreslår vi at alderen for skolestart senkes med ett år og tilpasses 6-åringenes forutsetninger. En slik reform vil også frigjøre mange barnehageplasser til de yngste barna. I tillegg bør den tiden barna er på skolen utvides til å bli et heldagstilbud. Dette tilbudet må inkludere et aktivitetstilbud for barna, og være et omsorgstilbud, som også foreldrene kan dra nytte av. Grunnutdanningen til all ungdom bør også styrkes ved at det innføres 10 års obligatorisk grunnutdanning.

Den nye mønsterplanen for grunnskolen utsettes for kritikk fra mange kanter. Planen legger vekt på oppøving til demokrati, medvirkning og ansvar. Skolen skal være lokalorientert i deler av sin undervisning og opplæring skal tilpasses den enkelte elevs forutsetninger. Dette er prinsipper som fagbevegelsen gir sin fulle tilslutning til.

Mønsterplanen bør bli justert der det avdekkes svakheter. Vårt syn er likevel, at i stedenfor å gjennomføre grunnleggende endringer i mønsterplanen, bør hovedopp-

gaven for hver skole i årene fremover være å få gjennomført mønsterplanen i praksis. Til dette trenger skolen støtte fra både foreldre, lokalt arbeidsliv og tilstrekkelige rammer fra offentlige myndigheter.

Den videregående opplæring er kraftig bygd ut i løpet av noen år. Fortsatt blir likevel mange søkere stående uten skoleplass. Mange gis ikke anledning til å ta videregående opplæring fram til yrkes- eller studiekompetanse. For å sikre at alle elever, får et likeverdig tilbud foreslås det i Handlingsprogrammet å lovfeste retten til videregående opplæring fram til yrkes- eller studiekompetanse for all ungdom.

Også yrkesutdanningen i den videregående opplæring er kommet under debatt. Vi trenger en løpende vurdering av om yrkesutdanningen holder mål i forhold til det samfunnet som utdanningen skal brukes i. Vi opplever at innholdet i mange yrker vil bli endret. Nye kunnskaper tas ibruk og foreldes på kort tid. Vi ser også at nye organisasjonsformer er under utvikling i arbeidslivet, med større vekt på delegert ansvar og mer sammensatte arbeidsoppgaver. De almenne fagene som norsk, fremmedspråk, samfunnsfag og matematikk blir viktige redskapsfag for livslang læring, og for å gi den enkelte større innflytelse over egen arbeids- og livssituasjon. Disse fagene bør derfor få en større plass i yrkesutdanningen, enn de har i dag. Opplæringen i almenfag i yrkesutdanningen må få fram en klarere sammenheng mellom teori og praksis, og knyttes til den yrkesutdanningen som gis. På denne måten vil elevenes motivasjon for å lære mer almenfag bli større.

Innen yrkesteori er det også behov for større bredde i grunnutdanningen. Dette vil øke evnen til omstilling til nye oppgaver og for å holde seg ajour med utviklingen innen sitt eget fag. Yrkesutdanningen må likevel ta vare på de fagspesifikke opplæringsmålene. Disse endringene betyr at opplæringstiden for mange fag må utvides.

Fagopplæringen i arbeidslivet er etablert som en viktig del av videregående opplæring. Denne opplæringen utnytter på en god måte opplæringsmulighetene i arbeidslivet. Gjennom medvirkningen fra arbeidslivets parter, sikrer vi lærlingene en opplæring, som er i tråd med de behov arbeidslivet har. Vi mener fagopplæringen har gode vekstmuligheter og fagbevegelsen vil satse på å bygge ut denne opplæringsformen også i framtiden. Fagopplæringen må gjøres gjeldende på flere arbeidsområder og særlig for de tradisjonelle kvinneyrkene.

Undersøkelser viser at det fremdeles er en meget skjev rekruttering til høyere utdanning. Utdanning er makt, og vi krever en mer rettferdig sosial rekruttering til høyere utdanning. Bedre studiefinansiering og velferdsordninger for studentene er viktige forutsetninger for dette.

Framtida vil også kreve at de som allerede er ute i arbeidslivet må ta videre opplæring. Jeg vil minne om at langt under halvparten av de yrkesaktive i år 2000, vil være rekruttert etter 1980. Dette betyr at store deler av våre sentrale samfunnsoppgaver i årene framover må utføres av de arbeidstakere som fikk sin utdanning før 1980.

Mulighetene for slik etter- og videreutdanning er i dag svært begrenset for store arbeidstakergrupper. Det viser seg at de som har relativt høy utdanning fra før, også bruker mest tid på etterutdanning. Store grupper av LO-medlemmer står uten slike tilbud.

Dersom vi skal makte å nå våre mål for samfunnsutviklingen, må det gjøres noe radikalt for å forbedre alles muligheter på dette området. Vi krever derfor at prinsippet om livslang læring må omgjøres til praktiske muligheter for alle.

Den bedriftsinterne opplæringen må systematiseres og inngå i langtidspanleggningen på alle arbeidsplasser, i private bedrifter så vel som i offentlige etater. Planleggningen av denne opplæringen vil reise nye utfordringer til demokratiet på arbeidsplassene. Det enkelte menneske må også ta et ansvar for å ta videre opplæring.

Retten til opplæringspermisjon må bli en grunnleggende rettighet for alle arbeidstakere. Vi må reise krav om dette ovenfor arbeidsgiverne. Dersom vi ikke vinner fram med våre krav avtaleveien, bør vi på nytt reise krav om at denne retten skal lovfestes.

Skoleverket må utvikle flere opplæringstilbud som er tilpasset voksne arbeidstakeres behov. AOF bør også ha viktige oppgaver i denne sammenheng.

Den viktigste hindringen for å ta videre utdanning i dag, er den enkeltes økonomi. I forbindelse med de kommende tariffoppgjør må vi sette fram krav om etablering av fonds for etter- og videreutdanning av arbeidstakerne. Slike ordninger bør vurderes både innen offentlig- og privat sektor, i produksjonsbedrifter så vel som i service- og forvaltningsetater. I tillegg må det offentlige bidra med en utdanningsfinansiering som også er tilpasset de som er vært i arbeidslivet noen år. Bare på denne måten kan livslang læring bli en realistisk mulighet for alle.

Til slutt noen ord om samarbeidet skole – arbeidsliv.:

Fagbevegelsen har lenge ment det er en viktig skolepolitisk oppgave å bringe elever og studenter i nærmere kontakt med arbeidsliv og samfunn. Skolen skal også gi informasjon om fagbevegelsen. Økt kontakt med arbeidslivet vil gi elevene bedre kunnskaper og kritiske holdninger, som de senere vil ha bruk for som yrkesutøvere. Vi er ikke fornøyd med skolens oppfølging av sine forpliktelser på disse områdene. Fagbevegelsen må satse mer for å få fart på dette samarbeidet. Som et ledd i dette arbeidet har vi nylig lansert «LOs skoleservice» der vi henvender oss direkte til hver skole med informasjon. Opprettelsen av ordningen med elev- og studentmedlemskap vil også bidra til bedre kontakt. Det vil ikke minst bli en viktig utfordring til oss alle å åpne bedrifter og etater for å gi elevene innføring og praksis fra arbeidslivet.

Velkommen til debatt om utdanning og livslang læring!

Dirigenten takket Ole Knapp for innledningen. Hun formidlet et par meldinger med komiteinnkallinger og refererte de første navn på talerlisten. Hun ba om at dirigentene ble holdt ajour med hvem som var ute i komitemøter, slik at de ble omplassert på talerlisten etterhvert.

Etter en pause ble møtet satt igjen kl. 16.17 og dirigenten kunne da opplyse at det nå sto over 170 navn på talerlisten.

Debatten

Jone Handeland fikk ordet til forretningsorden. Han hadde studert den lange talerlisten og foreslo at de som hadde tegnet seg for to innlegg slapp til med innlegg nr. to først etter at alle inntegnede hadde hatt ordet en gang. Ellers risikerte man at noen slapp til relativt tidlig og fikk tilsammen 8 minutter til disposisjon, mens andre langt ut i debatten måtte nøye seg med tre minutter.

Dirigenten sa at forslaget var overveid ved dirigentbordet og at man der kunne slutte seg til forslaget med salens bifall. Det ble vedtatt.

Lillian Bekkevad, Tele- og Data, registrerte at det var kommet en del forslag til Handlingsprogrammet som gikk på likestilling og arbeidstid.

På kongressen i 1985 hadde hun stått på talerstolen angående 6-timers dagen, som en del av visjoner og mål dengang.

Nå tok hun opp forslag nr. 792, i del II til H-programmet, og etterlyste 6-timers dagen som en del av de visjoner og mål som nå skal trekkes opp. Hun undret seg på om visjonene var krympet siden 1985.

Bekkevad etterlyste visjonene i fagbevegelsen. Hvor er det blitt av visjonene om sekstimersdagen. De er borte i handlingsprogrammet. Det står ikke noe under arbeidstid og ikke under likestilling. Det står noe om bedring av vilkårene for deltidsarbeidende, og dette er som kjent mest kvinner. Vi kvinnene i fagbevegelsen vet at det stort sett er menn som styrer i fagbevegelsen. Synliggjøringen av kvinner som vi krever, blir avfeid med snakk om rødstrøpetaktikk o.l. Er solidariteten noe vi bare synger om og taler om ved festlige anledninger? Hvor er solidariteten med kvinnene? spurte Bekkevad som sa at rekrutteringen av nye kvinner til fagbevegelsen hemmes av den mannsdominerte holdningen i LO.

Andre sier at det er luksusproblemer når vi snakker om sekstimersdag mens det er massearbeidsløshet. Men er det luksusproblem at kvinner blir diskriminert både

lønnsmessig med pensjonspoengene, særlig de deltidsarbeidende. Hun viste til forslaget hun hadde levert dirigentbordet men som hun ikke fikk tid til å referere.
(Forslag side 148 og 161.)

Dirigenten opplyste at alle forslag ville bli utdelt etter at de var kopiert. Hun opplyste også at det var en tilføyelse på talerlisten på nr. 36. Her vil det bli en 36 b) Olav Lindrupsen, som var falt ut.

Ernst Rolf Olsen, Norsk Sjømansforbund, hadde lett med lys og lykte etter noen omtale av skipsfarten i handlingsprogrammet, men det sto lite og ingenting. I punkt 5,6 står det bare at skipsfarten er en viktig næring. Dette er alt for svakt. Historisk ble næringen i Norge skapt av sjøfolk. Vi har lange maritime tradisjoner i Norge, vi hadde god rekruttering og utdanning av sjøfolk. Sjøfolkenes faglige standard har ikke minst betydning for sikkerheten til sjøs. Vi hadde en livsdyktig norsk skipsfart, men utflaggingen, etableringen av NIS og andre faktorer har ført til stor arbeidsledighet blant norske sjøfolk. Vi har fått total stopp i nyrekrutteringen til næringen. Dermed faller også grunnlaget for den maritime utdanningen bort. Flåten i NIS er stort sett bemannet med folk fra østblokkland, og disse skal nå ivareta NATO-beredskapen. Selv mente han at LO burde arbeide for at norske sjøfolk igjen blir å finne på norske og utenlandske skip. Vi må sikre rekrutteringsstillinger ombord og vi må ta vare på forhandlings- og avtaleretten ombord på norsk skip. Det er nødvendig å norske skip bemannes med norske sjøfolk for at vi skal kunne ivareta beredskapsplikten overfor NATO, mener Olsen.

Frode Opsahl, Tele- og Dataforbundet, viste til handlingsprogrammet s. 9 hvor det argumenteres for etablering av fonds av overskudd i norske bedrifter. Hvilke fonds er det snakk om, er det bedriftsfond, bransjefond eller andre fonds? Det heter også i handlingsprogrammet at LO skal arbeide for en rettferdig inntektspolitikk. Men fondsoppbyggingen kan være med å ødelegge hele inntektspolitikken. Haraldseth hadde vært inne på at overskuddsdeling er nødvendig for omstruktureringen i næringslivet. Det sies at det skal være opp til partene i bedriften å bestemme om investeringene skal benyttes i egne bedrifter eller utenfor bedriften. Ifølge Dagens Næringsliv 7.2.89 sa Leif Haraldseth at i fond innen enkeltbedrifter, blir det opp til partene i bedriften å bestemme om overskuddet investeres i egen bedrift eller i andre bedrifter. Tror man ikke at NHO vil utnytte disse fondene til å fremskynde fusjonsprosesser i næringslivet? Vi ser hva som skjedde etter nedleggelsen av EB på Hasle og flytting av produksjonen til Drammen. Arbeiderne ville da gå ned 19 kroner timen i lønn. Bedriften foreslo i stedet for en mellomløsning at alle pengene man sparte skulle avsettes til et fond – en million kroner spart. Opsahl trodde at en ordning med fond ville vanskeliggjøre de forbundsvisse bransjeoppgjørene.

Vi har sett hva som har skjedd etter at lønnsloven ble innført. Bedriftene går med økte overskudd samtidig som de sier opp flere og flere ansatte. Bedriftenes overskudd øker, innsatsen på børsen øker. Er det så at LOs toppledelse har dårlig samvittighet?

LOs toppledelse må kvite seg med sin dårlige samvittighet ved å stille krav ved 1990-oppgjøret om reallønnsvekst og ta særlig ansvar for kvinnelønningene, kreve individuell minstelønn på 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Glem fondene og sørg for at deler av overskuddene kommer i lønningsposen i stedet for på Børsen. Da er fagbevegelsen med på å sikre arbeidsplasser og åpne for ny vekst.

Når LO foreslår at mer av overskuddet skal i fond i stedet for i lønningsposen til de ansatte, da vil jeg protestere, sa Opsahl, som fremmet følgende forslag til strekpunkt 9:

«Avsnittet strykes»

Sidsel Bauck, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Handel og Kontors landsmøte i fjor høst ble en kraftfull oppvisning av solidaritet med de lavtlønte. Det vil i hovedsak si de av våre medlemmer som arbeider innen varehandelen der lønnsforholdene er til dels elendige.

Parolene landsmøtet samlet seg bak var:

- Det må tas et krafttak for de lavtlønte ved tariffoppgjøret i 1990.
- Ei lønn å leve av for heltidsansatte som ofte er eneforsørgere, for deltidsansatte – som også ofte er eneforsørgere.
- Og her ligger kjernen i et lavlønsproblem som kanskje vi i HK har mest erfaringer med til nå:
- Norge ligger på topp i den rike del av verden når det gjelder andelen deltidsansatte.
- De er kvinner.
- Vi finner dem særlig i bransjer der lønnsnivået er lavt. I detaljhandelen er *annen-hvert* ansatt deltidsansatt.
- De har ikke en lønn å leve av.
- En voksende andel av dem er, som nevnt, enslige forsørgere – uten mulighet til å jobbe full tid.

For denne gruppen handler lavlønn ikke bare om time- eller månedslønnssetter. De handler like mye om arbeidstid.

Det enkelttiltaket som uten tvil ville ha størst effekt for å løfte mange i handelen opp mot ei lønn å leve av, er innføring av 6-timersdagen med full lønnskompensasjon.

Når jeg legger til at økonomisk uavhengighet helt siden vår bevegelses barndom har vært betraktet som et sentralt strategisk mål i likestillingskampen, har dere fått noen av hovedargumentene for hvorfor vi i Handel og Kontor fortsatt mener at 6-timersdag med full lønnskompensasjon er et viktig mål å arbeide mot. Det vil fra vår delegasjon bli fremmet forslag om et eget strekpunkt i handlingsprogrammet om 6-timersdagen.

Målet må være at 6-timersdag eller 30 timers uke skal gi ei lønn å leve av.

Lavlønn handler i mange tilfeller også om likelønn – eller snarere mangel på like-lønn. Med stor skuffelse – og etter hvert raseri – har vi måttet konstatere at utviklingen mot lik lønn for kvinner og menn har stanset opp. Dessverre er det også vanskelig å finne belegg i lønnsstatistikkene for at 80-åra har brakt oss særlig nærmere vår generelle målsetting om lik lønn for arbeid av lik verdi.

Vi har ikke fått til særlig stor utjevning mellom bransjene. Tvert imot virker det som om gamle skjevheter er blitt frosset fast. Vi i Handel og Kontor har vært kritiske til de siste års tariffresultater nettopp ut fra at de bla. har gitt det samme tillegget til de som tjener 100 000 som til de som tjener 300 000. Det er en politikk for å fryse fast forskjeller, ikke for å jevne dem ut. Det kan vi – det vil vi – aldri akseptere.

Vi trenger også i høyeste grad å blåse nytt liv i debatten om hva fagbevegelsen egentlig mener med arbeid av lik verdi. I perioden som kommer må LOs arbeid forses og gis topp prioritet på området. *Uten av vi konkretiserer hva vi mener med arbeid av lik verdi – og for den saks skyld hva vi mener er akseptable lønnsforskjeller – vil vi ikke komme nærmere virkeliggjøring av målet om lik lønn for arbeid av lik verdi.*

Skal vi komme videre med lønnsutjevningen må, etter min oppfatning, lavløns-garantien videreutvikles til en individuell garanti. Etter min oppfatning bør den også suppleres med en konkret garantilønn – en fastsatt grunnlønn som ingen skal ligge under, f.eks. 150 000 kroner i året.

På landsmøtet i Handel og Kontor solidariserer vi oss kraftig og entydig med de laveste lønte. Vi mener det er på tide at hele fagbevegelsen gjør det samme. Vi har arbeidet med lavlønn og likelønn i en årrekke, men problemene er ikke løst. I hvert fall opplever ikke de som har lav lønn, at de er løst. De fortjener nå å bli satt i høysetet for LOs tariffpolitikk. *De fortjener at denne kongressen utvikler tariffpolitiske vir-*

kemidler som kan skape et virkelig gjennombrudd i arbeidet for lik lønn for arbeid av lik verdi.

- Jeg foreslår 3 nye strekpunkter under kapittel 3 i handlingsprogrammet:
- Lavlønnsgarantien videreutvikles til en individuell garantiordning.
- Det fastsettes en garantert grunnlønn det går an å leve av.
- Det utarbeides en handlingsplan for gjennomføring av lik lønn for arbeid av lik verdi. Planen skal også omfatte en opptrappingsplan for de gruppene som å få sitt lønnsnivå hevet.

Kamerater: La LO-kongressen 1989 bli den kongress som erkjenner alvoret i lavlønns- og likelønnsaken - som forplikter seg til å trappe opp arbeidet for en rask løsning.

Sidsel Bauck satte fram forslag.
(Forslag side 130.)

Kåre Syltebø, Tele- og Data, viste til endringsforslag til kap. 26., og at utkastet til H-program uttrykker at hensikten med det faglig/politiske samarbeidet er å legge premisser for å påvirke politiske beslutninger.

Han ville minne om at det er 30 år siden Arbeiderpartiet hadde flertall alene og regnet med at det ville gå nye 30 år før det skjer igjen. Vi burde derfor innse og akseptere at det er to retninger i den politiske arbeiderbevegelsen, den sosialdemokratiske og den sosialistiske, særlig representert ved SV.

Dersom LO skal kunne påvirke, er det nødvendig å forholde seg til begge disse retninger, mente han, og det betød at man måtte utvikle det faglig/politiske samarbeidet som er formalisert med AP og utvide samarbeidet til hele den politiske arbeiderbevegelsen.

Han satte fram endringsforslag.
(Forslag side 173.)

Jan Balstad, Sekretariatet, minnet om at vårt land står foran store utfordringer i årene som kommer og om vi skal lykkes i arbeidet med å skape et samfunn hvor det er godt å leve, er avhengig av hvordan vi organiserer oss. Utviklingen vil være avhengig av den rolle vi kan spille faglig og politisk. Ikke minst vil vår evne til å fornye oss være avgjørende.

Han viste til dramatiske endringer som skjer i Europa til EFs indre marked der prosessen er i gang, et marked med 320 millioner mennesker. Et marked vi er svært avhengige av, og derfor ikke kan stille oss likegyldige til.

Fagbevegelsen må finne gode samarbeidsformer med fagbevegelsen i Europa for å forholde oss til styringen der og få fram vår egen velferdsmodell.

Det vil være av sentral betydning hvordan eurososialismen utformes, og der har norsk og nordisk arbeiderbevegelse stor mulighet for å spille en viktig rolle.

Han slo til lyd for et forpliktende samarbeid i europeisk fagbevegelse som en bærebjelke for å styre kapitalkraftene og få en utvikling til beste for folk flest. Det vil være avgjørende for å unngå å spille i en lavere divisjon i forhold til bedrifts- og kapitaleiere.

Han kom også inn på utviklingen i Øst-Europa og så også den i sammenheng med EFs «fire friheter».

Han mente signalene fra Gorbatsjov kan innebære endringer som det nesten er vanskelig å fatte. Endringene kan ta lang tid, men kan også skje fort. Han så det slik at integrasjonsprosessen i Europa vil omfatte alle land, og ikke bare gjelde økonomi men også politikk og sikkerhet. Selv om Norge er et lite land kan vi ikke si at dette ikke angår oss, vi må ta aktiv del i kampen for den sosiale dimensjon i Europa, sa Balstad.

Arnold Langbråten, Oslo, viste til H-programmets innledning med fred, brød og arbeid som de første paroler. I tillegg kommer bevaring av livsmiljø.

- Dette er mer enn vakre ord, det er arbeiderbevegelsens sjel, sa Langbråten. Han minnet om at veteranene hadde et slagord: gjør din plikt, krev din rett. Videre min-

net han om at grunnloven pålegger myndighetene å legge forholdene til rette slik at folk har arbeid å leve av.

- Nå har vi 140 000 arbeidsløse i Norge. Hva betyr det å være arbeidsløs? Når en mister jobben, mister en grunnlaget under føttene. Det er som et jordskjelv og skaper angst. Derfor er det viktig at fagbevegelsen står på, uansett hva statsministeren heter, sa Langbråten.

Han var redd for usynliggjøring av de arbeidsledige. Hvem ser de 140 000 ledige?

- Dette er alvorlig, for vi kommer til å gå inn i et såkalt tredelt samfunn, der en tredjedel lever på fete gevinster, en del har det rimelig bra og den siste delen bærer byrden for at dette systemet skal fungere, sa Langbråten. Han mente det burde være forbudt å legge ned lønnsomme bedrifter. Spigerverket har vært lønnsomt i 125 år. De ansatte har oppfylt ordet som sier at økt produktivitet sikrer arbeidsplassene. Resultatet ble et annet.

Han satte fram forslag.

(Forslag side 154 og 164.)

Gro Standnes, SL, sa innledningsvis at Skolenes Landsforbund er svært opptatt av at LO markerer seg i kampen for en demokratisk skole og tar et oppgjør med det kunnskapsperspektivet høyrekreftene fremmer.

Hun takket Ole Knapp for perspektivene han trakk opp i sin innledning, og viste til Sekretariatets forslag som omhandler vekst og ny teknologi.

Dette mente hun var for uklart til å markere forskjell mellom LO og NHO.

LO burde markere at man ønsker en kunnskaps-skole, men også en skole som utvikler evne til kritisk forståelse, samarbeid og solidaritet.

Høyrekreftene går inn for den gamle «flere byer i Belgia»-skolen, og det bør vi ta avstand fra, mente hun. - Vi må også ta avstand fra det konkurransesystemet i skolen som motarbeider viljen til samarbeid og solidaritet.

Hun satte fram forslag.

(Forslag side 167.)

Gro Standnes merket seg videre at programmet innledningsvis uttrykker behovet for å styrke fagutdanningen. Da kunne man ikke samtidig programfeste bare to års yrkesutdannelse.

Hun sa videre at SLs landsmøte sa seg glad og stolt over å være med i LO. Vi er ikke så store ennå, men det er vårt håp at LO viser et aktivt skoleengasjement, og da regner vi med å kunne rekruttere mange av de lærerne som står utenfor. Vi ønsker en skole for alle og ikke karrierebrett for de få, sa hun.

Hans-Petter Aas, Norsk Tjenestemannslag, tok opp og refererte forslaget fra Tjenestemannslaget om skattesystemet. Det står i det gamle H-programmet men er ikke tatt med i det nye.

- Da merverdiavgiften ble vedtatt, regnet man med at systemet var selvkontrollerende. Det har vist seg at det motsatte er tilfelle. Systemet har åpnet nye muligheter for næringslivet til å snyte fellesskapet.

Han viste til eksempler. F.eks. en kontroll som omfattet ca 1 prosent og viste at ca. en halv milliard var unndratt.

Han understreket at NTLs forslag bygger på erfaringer. Dette forslaget er også en del av mandatet til det offentlige utvalg som utreder forbedring og forenkling av systemet, og det var derfor viktig at kongressen fattet vedtak som kunne stimulere dette arbeidet.

Han pekte på at det dreier seg om veldige summer som unndras fellesskapet i skatter og avgifter, det kan dreie seg om en størrelsesorden på 120 milliarder. En forenkling og effektivisering av moms-systemet vil derfor ha stor betydning, og LO bør med

styrke reise kravet om styrking av skatt- og avgiftskontrollen, og LO bør med styrke reise kravet om styrking av skatt- og avgiftskontrollen.

Han satte fram forslag.
(Forsalg side 134.)

Roar Clausen, Handel og Kontor, kom inn på avsnittene om industriell virksomhet og «Norge som industrinasjon». Han viste til at Balstad hadde vært med i prosjektet med Industriforbundet og han hadde utviklet seg til å bli en varm talsmann for internasjonaliseringen i næringslivet. Han trodde selv ikke at LOs politiske holdning til internasjonalisering, var veien å gå.

Dette styrker ikke landets eksisterende industrivirksomhet, men svekker den. Mange flytter virksomheten utenlands utelukkende av profittsyn, uten å vurdere hva man kan gjøre med hjemmeproduksjonen. Hvordan er de lokale fagforeningene forberedt på denne utviklingen. De er lite forberedt og de blir svært lite informert før flyttingen er et faktum. Da fagorganisertes rettigheter blir neglisjert og LO neglisjerer mange av de problemer lokale fagforeninger har ved slik flytting. Det heter seg at den enes død er den annens brød, og slik er det også i mange tilfeller her. En nedleggelse et sted fører til bedring et annet sted. Det er et manglende samarbeid i fagbevegelsen ved bedriftsnedleggelse og flyttinger.

LO burde kreve at man ved flytting og sammenslåing gjør rede for bedriftens totale økonomiske situasjon og at man stiller betingelser ved endringene, blant annet for å sikre de faglige rettighetene ute som hjemme. I handlingsprogrammet for perioden 85-89 slås dette fast, men LO har sviktet i oppfølgingen av dette programmet. Vi skal følge vårt eget handlingsprogram, ikke Industriforbundets, sa Clausen.

Per Alf Andersen, NNN, sa at han som Nord-Norge- sekretær hadde godt kjennskap til problemene i fiskerinæringen i nord. Han var godt fornøyd med utkastet til næringspolitisk uttalelse og Handlingsprogrammet når det gjaldt utviklingen i Nord-Norge. I Finnmark er det nå bare ti fiskebedrifter som ikke er rammet av konkurs eller nedleggelse. Det er store problemer ikke bare i Finnmark, men i hele landsdelen. Hovedårsaken til problemene er rovfiske i de siste 10-15 årene. Det er nesten å sammenligne med ulandsproblematikk når vi ser at bedriftene i Nord-Norge stort sett har sendt ubearbeidede fiskeprodukter ut av landsdelen med båt eller trailer. Bedriftene har ikke vært forutseende nok i gode tider, de har ikke investert i videreforedling og effektivisering. Diverse regjeringer har forsøkt å avhjelpe problemene i Nord-Norge ved å servere diverse Nord-Norge pakker, men vi må etter min mening erkjenne at fisket er næringsgrunnet som gjør at folk kan være bosatt i landsdelen. Det er selv betingelsen for bosettingen. Hvis denne næringen går godt, har dette smitteeffekt på offentlig sektor og på andre næringer. Vi må etter min mening opprette et næringsfond, kanskje på 1 - 1,5 milliarder kroner som kan brukes til investeringer for å få til en bærekraftig fiskeindustri, sa Andersen som viste til forslag han hadde fremsatt.

(Forslag side 136.)

Andersen mente også at det var nødvendig å forandre lovverket slik at man fikk en klar plassering av ressursansvaret i fiskeriene. Han syntes forslaget om et Fiskeripolitisk Råd var utmerket. Til slutt takket han Yngve for hjelpen i forbindelse med at fiskeindustriarbeiderne ble diskriminert i forhold til andre ved permitteringer. Takk skal du ha, Yngve.

Alberth Eidem, Norsk Kommuneforbund, sa at det var to perioder i ens liv som var vanskelige, det var perioden som småbarnsforeldre og perioden som aldrende arbeidstakere. I etableringsfasen har de unge store kostnader, og de sliter kanskje begge foreldrene i arbeid for å komme hjem med lite overskudd til barn som trenger all den oppmerksomhet de kan få. Mange kan bli frustrerte og få dårlig samvittighet i en slik

situasjon. Dette kan også gå utover barna. Foreldrene får følelsen av ikke å strekke til. Etter hans mening burde alle småbarnsforeldre ha rett til kortere arbeidstid. Da kunne man få bedre foreldre og lykkeligere barn. All erfaring tilsier at dette ville forebygge mange vanskeligheter både for voksne og barn. Man ville få færre barn med tilpassningsvansker i skolen. Skyldfølelsen erstattes med overskudd, og dette gir også barn – en bedre start. Det stimulerer deres kreativitet og lærelyst om foreldrene har tid til å vise mer oppmerksomhet.

De raske endringene i arbeidslivet krever store omstillinger hos arbeidstakerne. Verst er dette kanskje for eldre arbeidstakere. De får ikke alle gleden over alderdommen, den blir ødelagt av slitasje og sykdom. Stadig flere går over på uføretrygd før tida. Pensjonstilværelsen som mange hadde sett frem til med forhåpninger, kan bli et mareritt for mange. Hvis man fikk redusert arbeidstiden, ville flere kunnet få en god alderdom. Eldre arbeidstakere kan føle seg som en bremsekloss de siste årene. Her bør derfor samfunnet sette inn ressursene i forebyggende arbeid. Støtt derfor sekstimersdagen, sa Eidem.

(Forslag side 147.)

Gunn Wenche Delgado, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Jeg jobber som ekspeditrise i varehandelen og har vært i denne bransjen i tilsammen 10 år og jeg stortrives med yrket mitt, for tro det eller ei, vi i varehandelen mener nemlig at det er et fullverdig yrke selv om vi ikke har studert i mange år. Vi som har vært i bransjen i noen år har nemlig gått i livets skole, den harde og lange veien hvor vi har måttet lære av våre egne erfaringer og feil.

Etter 14 år i arbeidslivet tjener jeg kr. 124 000,-. Noen synes kanskje at dette er bra betaling, men tenk etter, ville du ha klart deg på denne lønna?

Jeg står ikke her bare for å snakke om min syke mor. Statistikken viser nemlig at minst halvparten av voksne arbeidstakere innen varehandelen på landsbasis tjener topp minstelønnsatts på kr. 115 000,- altså det høyeste vi kan komme etter 10 år i arbeid. Jeg er også så heldig at jeg tilhører kategorien «enslig mor» med forsørgeransvar for 2 barn på 7 og 9 år hvorav den minste får plass på fritidshjem men 9 åringen må være alene hjemme etter skolen. Alle som har barn vet hva dette koster både på godt og vondt.

Jeg har også lån på leilighet med alt det innebærer av utgifter. Rentenedgangen har jo som vi vet ikke tilsvart forventningene og husbanklån får man ikke for å kjøpe gamle leiligheter slik som jeg har gjort. Den som tror at det bare er å gå på sosialkontoret hver gang vi har lite penger, må bare tro om igjen. Så enkelt er det bare ikke. Dessuten så har vi litt stolthet her i livet også. Vi ønsker å klare oss selv. Det er vel ikke for mye forlangt at vi vil ha ei lønn vi kan leve av og forsørge våre barn med, enten man er alene eller to om det. Men lønnslov fikk vi og mange mente at det var et solidarisk oppgjør vi fikk i 1988. Alle fikk jo kr. 1,- mer i timen altså like mye (lite) til alle. Jeg har mange ganger undret meg på om det er en solidarisk lønnspolitikk å gi like mye (lite) til en som tjener 105 000 og en som tjener 300 000 eller mer, for da har jeg misforstått ordet «solidaritet» som alle innen fagbevegelsen ynder å snakke gullkantet om.

Ønsker man virkelig å undergrave og skape masseflukt fra yrket? Er det vi som har levd over evne og må settes på plass, er det vi som tjener til vårt daglige brød i varehandelen som blir betegnet som «japper» og må få oss en smekk over fingrene fordi vi har brukt for mye penger slik at den økonomiske situasjonen i Norge ble så elendig som den ble?

NEI, sier vi, det er ikke vi varehandelansatte som er ansvarlige for den eksplosive etablering av butikker og gedigne sentre som er bygd overalt, det er ikke vi lavlønte som har levd over evne og kjørt Norges økonomi til randen av stupet, det er ikke vi ansatte i butikkene som er «japper».

Er det ikke nå på tide å ta de som fortjener å bli tatt. Smekk de som fortjener å få en smekk, still de ansvarlige til ansvar for det de har gjort. Vi ansatte i lavlønsbran-

sjen ønsker ikke lenger å bli gjort til syndebukker for andre. Det er vi lei av. Nu sier vi stopp. Nu forlanger vi, som fullverdige medlemmer av LO, at LO virkelig går ut og slår et slag for oss lavlønnte og legger grunnlaget for et skikkelig 1990 oppgjør i «Solidaritets» tegn. Det er vi som er «grasrota», vi kjenner nesten gresset, som er helt brunsvidd, mellom tennene når vi ikke har penger hverken til det ene eller det andre.

Vi vil ha et LO som gjør noe for oss også. Hva er ellers vitsen med å engasjere oss?

Vi vil ha et sterkt LO som står sammen med oss og ikke mot oss. Da vil nok også medlemstallet i LO øke igjen.

Anne Marie Wallin, Handel og Kontor, sa at den borgerlige optimismen i midten av 80-årene førte til en overoptimisme i varehandelen. Den førte etterhvert til stor ledighet i bransjen. Etableringene ble for mange og de var for løst fundert. Vi fikk det meste av investeringene i samme bransje. Nå er det særlig kontor og kjøpesentra det er for mange av. Innstrammingene som er gjennomført må derfor også omfatte varehandelen. Vi er ikke tjent med store svingninger i bransjen. Vi kan benytte etableringsloven i dag, men den blir lite benyttet fordi de fleste kommuner ønsker all ny virksomhet velkommen. I Sverige er det foretatt en undersøkelse som viser at varehandelen kan betjene en befolkning tre ganger den aktuelle befolkning i Sverige. Forholdene er ikke stort annerledes i Norge. Vi må lokalt og sentralt bruke de virkemidler vi har for hånden, lover og regler og tilskuddsordninger. Særlig ukontrollert har veksten vært rundt de store byene, men det er for lite regionalt samarbeid. Man opplever sentre etablert på hver side av en kommunegrense, like ved hverandre. Varehandelen er preget av tre forhold, dårlig lønnsomhet, lave lønninger og høye priser. Nå bør vi bruke etableringsloven konsekvent for å få slutt på nyetableringen der hvor det ikke er foretatt noen konsekvensanalyser. Det er investert milliardbeløp i lokaler som for det meste står tomme. Tusenvis av arbeidsplasser er forsvunnet. Etableringskontrollen må gjelde alle typer andelsbedrifter, store som små, sa Wallin.

(Forslag side 141.)

Evy Sværen, Handel og Kontor, sa at etableringsloven burde gjøres gjeldende for alle handelsbedrifter, ikke bare de over 1000m. Det har vært en utstrakt bygging av kjøpesentra de siste årene. I Lørenskog hvor hun kom fra bodde det omtrent 25.000 mennesker. Innenfor en strekning på ca. 1 kilometer ligger det mange kjøpesentra, man har Maxi på 4500m, Matland på 4000 m, Mega på 2300 m og man har Rema og andre sentre like i nærheten. Arealene er netto salgsflate. Det heter seg at disse butikene kan betjene en befolkning på størrelse med hele Norges befolkning. Lørenskog ligger også ganske nær Oslo som også har en god del varehandelstilbud. Vi i Handel og Kontor krever at vi blir hørt før det etableres nye handelsbedrifter. Overetableringen går bare utover de ansatte selv, og mange mindre butikker forsvinner. Arbeidsplassene er usikre. Arbeidsgiverne vet ikke engang om retten til fri annenhver lørdag eller andre arbeidstidsbestemmelser.

Gerd Reinsvollsvæen, viste til avsnittet om fagbevegelsen og Europa og sa hun var glad for det som var kommet med i programmet og innstillingen om grunnlaget for forhandlingene og tilpasningen til EFs indre marked. NFS og Euro-LO har gjort en god jobb når det gjelder å bringe den sosiale dimensjon inn i saken. Vi er i fagbevegelsen bekymret for situasjonen og utviklingen i Europa, vi er bekymret for den høye arbeidsledigheten, vi er bekymret for ny-fattigdommen, vi er bekymret for den nyliberalistiske økonomi. Vi skal ikke beskytte oss mot Europa, men vi må understreke at står vi sammen kan vi bevare de faglige rettighetene som vi har opparbeidet oss gjennom mange år. Hun hadde derfor levert inn tilleggsforslag på flere punkter. Hun refererte sine endringsforslag.

(Forslag side 129 og 179.)

Arne Grønningstøer, Norsk Sosionomforbund, sa at det het seg før at det var slutt på at arbeidstakeren skulle stå med lua i handa. Jeg tror neppe det. Den tida er vel nå kommet tilbake mange steder. Fagbevegelsens oppgave er blant annet å bekjempe arbeidsledigheten, men skal vi få en slutt på nedverdigelsen mange langtidsledige i dag kjenner ved å be om penger på sosialkontoret, må hele systemet avskaffes. Alle bør få en ledighetstrygd de kan leve av slik at de slipper å stemple på sosialkontoret og blotte sine liv og husholdningsregnskaper der. Han kom også inn på aids-problematikken og viste til Henki-saken som alle kjente. Utviklingen i USA er nå slik at 1% av arbeidstakerne er HIV-positive, og utviklingen kan lett gå slik her også på lengre sikt. Han foreslo nytt strekpunkt i handlingsprogrammet. LO må aktivt støtte HIV-positives interesser. Han viste også til flyktningers og asylsøkeres problemer i Norge og hadde et tilleggsforslag også på dette punkt. Som replikk til Haraldseths innledning sa Grønningstøer at han ikke hadde noen tro på den tredje vei, den kollektive ordning som erstatning for privat eller offentlig drift.

Han advarte til slutt mot et fagligpolitisk samarbeid som bandt LO for sterkt til Arbeiderpartiet. Han mente også at LO burde satse på å bygge opp en egen ungdomsbevegelse.

(Forslag side 151-171-173-175.)

Erling Hagen, Handel- og Kontor, sa følgende: Innenfor området privat og kooperativ varehandel som jeg representerer er lønnsglidninga minimal. Og det fins mange grunner til det, slik som at den gjennomsnittlige størrelsen på bedriftene er små, at flertallet av de ansatte er kvinner osv.

Til slutt: Jeg tror dere skjønner at det er direkte krise (mange av våre avdelingskontor er også iferd med å bli sosialkontor). Vi ønsker hjelp til å løse disse problemene! beveger seg langs følgende skalaer:

for kooperativ varehandel: 96 252 - 117 168

for privat varehandel: 93 972 - 114 888

Dette er pr. 1. april 1989 (!), og dette er den lønna de fleste må gå på resten av livet (bare endra av de tilleggene som blir gitt sentralt. De siste beløpene er 10-årssatsen (som er det høyeste du kan komme).

Som et medlem sa på et forberedelsesmøte om tariffoppgjøret for noen uker siden: Det er hverken til å leve eller til å dø av. Men situasjonen er verre enn dette i virkeligheten.

Fordi når vi samtidig vet at medlemmene i HK har av praktiske årsaker i realiteten allerede tatt 6-timersdagen, uten å ha fått lønnskompensasjon for det, da begynner situasjonen å bli virkelig ille. Da blir lønnskalaene slik:

for kooperativ varehandel: 75 118 - 91 828

for privat varehandel: 76 942 - 93 668.

Dette skal mange voksne folk både livberge seg selv og unger på. Det sier seg selv at det selvsagt er umulig.

Forretningsførereren i Kristiansund Handel og Kontor, han fikk noen medlemmer til å sette opp oversikt over utgifter og inntekter pr. måned. Dette skjedde etter oppgjøret i 1988. Det dreide seg om medlemmer på 9-årssatsen og 10-årssatsen (hvor vi regner med at flertallet av medlemmene ligger). Han gikk til sosialkontoret med resultatet, og spurte om hvor mye sosialstøtte disse ville få hvis dem søkte. Svaret var at alle kvalifiserte for sosialstøtte (etter at sosialkontoret hadde barbert bort endel av utgiftene f.eks. utgifter til bil og telefon) varierende fra vel 500 til vel 1300 pr. måned.

Slik er situasjonen for LO sine medlemmer i varehandelen (både kooperativ og privat) anno 1989.

Vi prøvde på et lite krafttak ved oppgjøret i 1986, og fikk det delvis til. Vi hadde planer om å ta resten gjennom et oppgjør eller to til.

Og da vi trengte støtte fra LO som mest, da fikk vi lønnsloven, en pekefinger med beskjed om at vi hadde levd over evne, og nå måtte vi vise moderasjon.

Er det rart at vi ble forbanna, og ønska både representantskapet og alt som smakte av inntektspolitisk samarbeid dit pepperen gror.

Og til tross for at LO beviselig har dette lavtlønnsproblemet, så reiser man en debatt om hvordan man skal gjøre medlemsboka mer attraktiv. En stund snakka man til og med om rabattkort for LO-medlemmer i butikkene (som om vi ikke har nok problemer med dårlig lønnsomhet i varehandelen, av massevis av andre årsaker). Sånt gjør oss opprørt. Våre problem ligger liksom på et helt annet nivå.

Howdan skal vi løse problemet med lavtlønn i varehandelen? Vi tror på følgende:

1) Innføring av stillingsvurdert minstelønssystem. Det vil f.eks. også kunne gjøre noe med forskjell i lønn mellom kvinner og menn i varehandelen.

I dag har kvinner ca. 76 % av menns lønn i varehandelen (mot ca. 92 % i industri-en). Dette gjelder uansett stillingsgruppe.

I 1946 var kvinners lønn 70 % av menns i varehandelen. Og i dag altså 76,6 % av menns lønn. Det betyr at kvinnene har økt sin andel av menns lønn i varehandelen med 0,15 % pr. år siden 1946. Fortsetter vi i samme tempo, vil vi få likelønn i år 2145.

2) En kraftig heving av nivået (kanskje så mye som til 150 000 på 10-årsstansen).

3) En individuell minstelønnsgaranti på 95 % av gjennomsnittlig industriarbeider-lønn.

Til slutt: Jeg tror dere skjønner at det er direkte krise (mange av våre avdelingskon-tor er også iferd med å bli sosialkontor). Vi ønsker hjelp til å løse disse problemene! (Forslag side 132-142-167.)

Anne Finborud, Oslo, viste til kap. 21 om flyktninger og sa at det som sto her var altfor svakt. Formuleringene innledningsvis har alvorlige mangler. Man viser til at det er uro og krig som skaper flyktninger og at fagbevegelsen skal vise toleranse overfor internasjonale problemer. - Vi må kunne markere oss sterkere enn som så som en antirasistisk organisasjon. LO skal være en spydspiss i dette holdningsarbeide. Det er uhørt at man her bruker formuleringer som kan forveksles med Høyres politiske program. Frykten for andre kulturer er ikke hovedgrunnen til rasismen. Mye av holdningene finner vi igjen i lovverket, bl.a. de lovene som hindrer utlendinger å få godkjent sin utdannelse her i landet og må fungere som et reservelager av arbeidskraft. Vi må ikke bare vise toleranse og forståelse, men komme med konkrete utspill. Hun viste også til kapitlet om livslang læring. Hun syntes at Knapps innledning hadde vært bedre i formuleringene enn det som står i handlingsprogrammet. Hun ville derfor gi honnør til Knapp for dette.

(Forslag side 145 og 167.)

Eli Marie Aasen, Oslo, sa at miljøarbeidet er viktig og hun viste til stortingsmeldin-gen om Brundtland- kommisjonens rapport. Her heter et av de sentrale begrepene «en bærekraftig utvikling», og vi vet hva som ligger i dette. Vi i LO er på rett vei, det fremgår av forslaget til handlingsprogram. Her er det positive holdninger særlig til privatbilismen i de store byene og til en bedring av kollektivtilbudene. Vår miljøpoli-tikk krever imidlertid mer enn justeringer. Vi er nødt for å se miljøpolitikken og ener-gipolitikken i sammenheng. Miljøproblemene henger i stor grad sammen med utslipp av CO, og dette er et resultat av vår bruk av fossile brensler som olje og gass. Selv om gassen gir mindre utslipp, må vi komme frem til en redusert bruk av fossile brensler totalt. Noen har for stor klokketro på gass fordi om den forurenser mindre. Hun ville heller ikke være enig i mer satsing på vannkraft, men ville at Samla plan fortsatt skul-le ligge til grunn for vannkraftplanene her i landet. Hun slo også til lys for en prispoli-tikk på energi som kan redusere energiforbruket totalt.

Leif Haraldseth fikk til slutt ordet for å komme med følgende redegjørelse: Jeg vi-ser til at Kongressen i går vedtok en henvendelse til utenriksminister Bondevik om at norske myndigheter gjør sin innflytelse gjeldende slik at den palestinske faglige

representant Shaher Saed får utreisetilattelse for å delta på vår LO-Kongress som gjest. Vi fikk i morges beskjed fra Utenriksdepartementets politiske ledelse om at det da var i orden med utreisetilattelse. Vi fikk også en telex fra den norske ambassade i Tel Aviv om at utreisetilattelse var blitt gitt. Kildene var det israelske utenriksdepartementet via den norske ambassade i Tel Aviv. Vi har vært i telefonkontakt med Shaher Saed. Han har så sent som for ca en time siden ikke mottatt sitt reisedokument fra militærmyndighetene i Nablus på Vestbredden.

En kontakt med Utenriksdepartementets politiske ledelse har ført til at det nå er stilt i utsikt at den norske ambassaden i Tel Aviv vil fotgå saken i ettermiddag og i kveld, med sikte på at vår gjest kan sette seg på et fly imorgen tidlig, til Oslo. Vi tar ennå ikke noe for gitt inntil reisedokumentet er hos vår gjest og Shaher Saed på vei til Oslo. Dersom ikke denne saken er i orden til i morgen formiddag, vil vi komme tilbake med forslag til en kraftig protest. Det er vår klare oppfatning at deltakelse i LOs Kongress ikke kan utgjøre noen risiko for Israel.

Dirigenten Gro Harlem Brundtland sa ved avslutningen av møtet at det var kommet i alt 52 endringsforslag i debatten hittil. I morgen tidlig blir det en innledning, siden fortsetter denne debatten. Man gjør klokt i å regne med et sent møte - det blir et langt kveldsmøte.

Takk for i dag, og vel møtt i morgen, sa dirigenten.

Møtet hevet kl. 18.00.

Formiddagsmøtet tirsdag 24. oktober

Kongressen ble satt presis kl. 09.00 med *Sidsel Bauck* som dirigent. Hun foreslo at *Tryggve Aakervik* ledet kongressen i sangen «Jorden er en stjerne» før dagens forhandlinger. Etter sangen sa hun at neste innleder ikke var noe typisk etternavns-menneske. – Jeg synes denne sangen var den introduksjonen du burde ha, Gro, sa dirigenten som dermed ga ordet til partileder *Gro Harlem Brundtland* som innledet om den politiske situasjon. Hun gjorde oppmerksom på at selve innledningen ikke var oppe til debatt, men at redaksjonskomiteen var i fullt arbeid og at debatten om handlingsprogrammet og diverse uttalelser ville fortsette etter innledningen.

Den politiske situasjon

Gro Harlem Brundtland holdt denne innledningen:

Under åpningen søndag understreket jeg den sosialdemokratiske bevegelsens store ansvar når vi skal forme vår felles framtid.

Arbeiderbevegelsen var fra starten av internasjonalt bevisst. Kapitalkreftene kryssset landegrensene og preget menneskers livsforhold og muligheter. Veien er gått gjennom nasjonal innsats for bedre og tryggere kår, for rettferdighet, likhet og menneskelig frihet og verdighet.

I dag ser vi tydeligere enn på lenge, at dette ikke er nok. Skal vi styre utviklingen, må vi styre over grensene. Vi må åpne øynene for det som er rundt oss – hvordan det påvirker oss – og våre egne muligheter for en tryggere framtid.

Evnen til å skape større frihet for den enkelte, gjennom demokratiske og sosiale reformer – og evnen til å skape økonomisk vekst, gjennom en moderne og produktiv blandingsøkonomi, har vært vårt varemerke. Nå har vi en kjempeoppgave å gå løs på, ved å mobilisere kreftene i det europeiske sosialdemokrati, gjennom et nært samarbeid mellom faglige og politiske venner i Europa.

Vi har ingen annen vei vi kan gå – enn å søke gjennomslag for våre verdier og mål, også utenfor Norge og Norden. Det står om våre barns framtid, våre barns Europa, om et miljø vi kan leve i og være trygge på.

Vi hørte ved åpningen både FFI og Euro-LO beskrive den virkelighet de, på våre vegne, arbeider i. Den sosiale dimensjon, et miljø som vi kan verne om og sikre, krever en bredere offensiv. En offensiv som samler – og ikke splitter, en som erkjenner at forurensningene fra Polen er like farlige for oss, som dem vi selv slipper ut.

Våre politiske perspektiver må være utadvendte, vi må ha tro på det vi står for og på de verdier vi har satset på i vårt eget land. Vi kommer ikke utenom å bygge ut en sterkere og forpliktende politisk innsats for å styre de økonomiske kreftene og sikre de viktigste verdiene. Greier vi ikke det, her i Europa, hvor demokratiets og arbeiderbevegelsens vugge sto, hvordan skal vi da kunne greie det?

Arbeiderbevegelsen står overfor to store utfordringer, som vil kreve mye av oss i 90-årene på det økonomiske området, og vår håndtering av forholdet til den europeiske integrasjonsprosess.

I 1889 var Norge ett av Europas fattigste land. I dag er vi et av verdens rikeste. I 1889 var Norge under fremmed styre, slik vi hadde vært gjennom århundreder. Bare de siste 84 år har vi vært en fri og selvstendig nasjon. Jeg sier ikke dette fordi det er noe som tyder på at vår selvstendighet er truet, men for å understreke hvor store forandringene har vært.

Ved inngangen til 90-årene ser vi konturene av et helt annerledes Europa.

Vi står midt oppe i en øst-europeisk vårløsning, og en dynamisk prosess innad i EF mellom EF og EFTA. Kontaktene og samarbeidet mellom øst og vest i Europa er i ferd med å få et omfang vi bare drømte om for få år siden.

I disse dagene deltar vestlige håndverksfirma i rivingen av jernteppet langs den ungarske grensen. Det ungarske kommunistparti har oppløst seg selv og dannet et sosialdemokratisk parti. I Polen har vi fått en ikke-kommunistisk regjering, og kommunistpartiet løper fra sin politiske fortid. I de baltiske stater skjer det en stadig sterkere bevegelse i retning av selvstendighet. I Øst-Tyskland gjør befolkningen opprør mot de kommunistiske makthavere.

De ser til de sosialdemokratiske partiene i Norden for å finne inspirasjon for en ny, demokratisk utvikling.

Det er det spesielt nære faglig-politiske samarbeidet i Norden som har gjort denne modellen så funksjonsdyktig i praksis. Den politiske styringen av økonomien og utviklingen av velferdssamfunnet har gått hånd i hånd med det faglige og politiske samvirke.

I Vest-Europa er vi vitne til en økonomisk integrasjonsprosess som har høyere tempo enn noen ville trodd var mulig, bare for et par år siden.

Den kommende debatt om europapolitikken krever at vi både har visjoner og evne til praktisk politikk. LO har for sin del sagt at den viktigste utfordringen for næringslivet i 90-årene vil bli utviklingen av det europeiske marked i EF, EFTA og etterhvert, i Øst-Europa, og GATT-forhandlingene om frihandel. Vi vet at utfordringene også vil bli betydelige på det politiske, sosiale kulturelle og sikkerhetspolitiske området.

Alt dette får avgjørende virkninger for Norge. 70 % av våre varer blir solgt til EF. Alle store norske bedrifter har datterselskaper der. Med den internasjonalisering vil allerede ser har vi ikke noe alternativ. Vi må samarbeide faglig og politisk over landegrensene. Våre motstandere samarbeider meget bevisst. Derfor er det vår plikt å gjøre det samme. Uten et sterkere faglig-politisk samarbeid internasjonalt vil våre muligheter for å påvirke den europeiske utviklingen og ikke minst utviklingen nord-sør bli svekket.

Vi er vitne til et Europa i sterk forandring. Vanetenkningen om et delt Europa slår sprekker. Vi ser konturene av en prosess som kan føre frem til den alleuropeiske politiske ordningen som sosialdemokrater har drømt om.

Det er dem som ønsker at denne LO-Kongressen skal sette bremsene på når det gjelder arbeidet for å finne nye og fremsynte løsninger for det videre samarbeidet i Europa.

Arbeiderbladet omtalte lørdag en meningsmåling fra opinionen, der 47 % er mot og 32 % for medlemskap i EF. Nå er det jo slik Leif Haraldseth sa det – det er ikke dette som står på dagsorden som noe aktuelt tema. Det debatten nå vil dreie seg om i tida som kommer, er om vi kan finne en annen vei, en samarbeidsløsning mellom EFTA-landene og EF, som kanskje gjør det nødvendig å gå inn i enda en ny stillings- eller skyttergravskrig her i landet.

Det vi i dag kan si med stor sikkerhet er at vi i Norge, som i andre europeiske land, må gjøre en innsats for å tilpasse oss det indre marked. Her har vi ikke noe valg, selv om vi har et valg når det gjelder medlemskapsspørsmålet. For alle som er overbevist om at det er viktig å stå utenfor EF, må det være en særlig viktig oppgave å innta en pådriverrolle, nettopp for å finne fram til andre løsninger. Den tredje vei, et 18-lands-samarbeid i Europa – med åpning mot Øst-Europa, må være den modell som kan være mest samtlende, og som også gir de største muligheter for fremtidig handlefrihet.

Det er lett å forstå hvorfor de sterkeste EF-tilhengerne markedsfører stor skepsis

overfor EFTA-EF-prosessen. Dette skyldes jo frykten for at vi skal lykkes med noe som gjør debatten om et eventuelt medlemskap uaktuelt i en lang rekke år. Jeg må innrømme at det ikke er like lett å forstå hvorfor de som er de sterkeste motstandere av norsk medlemskap i EF velger å føre sin kamp også mot nye, og mer samledne alternativer for Europa.

Når vi, fra Arbeiderpartiets side har tatt initiativ og valgt å være pådrivere for å finne nye veier, er det ut fra vårt ønske om å bidra til bredere politiske løsninger i Europa. Vi vil gjøre vårt til at det europeiske hus, som Leif snakket om, kan få mange rom, og flere etasjer, og at det er flest mulig trapper og korridorer som knytter dem sammen, både fløyene i øst og vest, nord og sør.

Det er ikke tilfeldig at det er de land hvor det er sosialdemokratiet som har hatt avgjørende innflytelse som har greid å møte den økonomiske krisen i 70- og 80-årene uten stor og langvarig arbeidsledighet og sosiale nedskjæringer. Sosialdemokratene greide det i Sverige. Og vi har nå lagt grunnlaget for å greie det her hos oss.

De som hevder at det ikke spiller noen rolle om det er Arbeiderpartiet eller Høyre som styrer – de må glemme de erfaringene vi har fra 70- og 80-årene i Europa. De lukker øynene for hvordan høyresiden har forsøkt å løse de økonomiske problemene i andre europeiske land.

Vi har vært gjennom en periode da mange har forsøkt å gi inntrykk av at problemene ville bli borte bare politikerne «blandet seg» mindre. Men hva har vi erfart? At det må felles ansvar og styring til. Krisetid er reformtid. Det har vært nødvendig å omprioritere og mobilisere til ny innsats for å komme ut av den økonomiske krisen.

Det er dette som er sosialdemokratiets styrke. Evnen til samfunnskritikk, til å se kritisk også på de løsningene vi selv har kjempet fram – når nye tider og nye oppgaver krever det.

Den faglige og politiske arbeiderbevegelse har som mål at morgendagens Norge skal være et likhets- og solidaritetssamfunn. Det er ikke noe selvsagt mål, som vi får mye hjelp fra andre til å nå. Vi står overfor sterke og bevisste motkrefter. Derfor når vi ingen resultater uten at vi mobiliserer til innsats, ansvar og fellesskap for å løse oppgavene. Vi må ha tro og vilje til å slåss for det vi tror på.

Også i 80-årene – det tiåret fagbevegelsen lanserte som «mulighetenes ti-år» – har kampen stått mellom arbeiderbevegelsen og høyrekreftene. Første halvdel av dette tiåret ble stående i Høyres tegn. Vi fikk en svekkelse av fellesinnsatsen, mindre styring og privatisering.

Statsbankene ble sterkt svekket – mens de private bankene fikk fritt spillerom. Miljøinnsatsen ble redusert. Til tross for store oljeinntekter, ble det heller ikke satset så det monnet på forskning og fornyelse i næringslivet. I stedet for å pløye oljeinntektene tilbake i produktiv virksomhet, fikk vi en helt uansvarlig økning i det private forbruk. Det ble ikke gjennomført en eneste sosial reform, og forskjellene i samfunnet – de ble større. Det var denne seilasen som endte i den dypeste økonomiske krisen siden krigen. Det ble en sløsing med tid og penger vi ikke har opplevd maken til i vårt land.

Et gammelt ordtak sier at «det aldri er så galt at det ikke er godt for noe». Slik sett var forbruks- og låneboomen et nyttig lærestykke. Vi fikk til fulle demonstrert hva vi ikke må gjøre, om vi skal skape framgang for landet.

Det ble Arbeiderpartiets oppgave å rydde opp og bringe landet ut av krisen. De borgerlige partiene ga opp å styre, selv om de hadde flertall. Først nå – da den viktigste og tyngste delen av jobben er gjort – har de våget å gå inn i regjeringskontorene igjen. Det viser enda en gang noe vi allerede visste: Borgerlig samarbeid holder bare i godvær. Når de tunge takene skal tas, er det arbeiderbevegelsen som må gjøre jobben.

Vi snakker derfor i dag om 90-årene som mulighetenes tiår. Det kunne vi langt fra gjøre midt på 80-tallet.

I mai 1986 ga nåværende og daværende finansminister Arne Skauge et intervju til

bladet Farmand. Han sa fra om at med uendret økonomisk politikk og rimelige forutsetninger for oljeprisene, ville Norges nettogjeld til utlandet fram til midten av 90-årene vokse til å bli like stor som hele vårt nasjonalprodukt. For å unngå en slik situasjon og stabilisere utenlandsgjelden på omlag en tredjedel av dette, mente han det ville være nødvendig å redusere kjøpekraften med 10 til 15 prosent i løpet av tre til fire år.

Norge var inne i en dyp økonomisk krise. Ikke bare ble det brukt mye mer enn det som ble skapt, men fallet i oljeprisene avslørte en uholdbar økonomi for fastlands-Norge. Kostnadene var for høye og prisene steg for sterkt. Det var investert for lite i framtidsrettet virksomhet, i forskning og utvikling. På kort sikt var det skapt mange arbeidsplasser i varehandel, bank og forsikring – men dette var arbeidsplasser på sandgrunn. De var bygd på et forbruk langt utover det økonomien kunne bære. Det var gjennomgående lav produktivitet, og vi hadde en altfor smal basis av konkurranseedyktige fastlandsbedrifter som kunne møte markedene ute og hjemme. Norge hadde mistet tillit i utlandet.

Gjennom felles anstrengelser har vi rettet opp og skapt orden i norsk økonomi. Fagbevegelsens innsats og det inntektspolitiske samarbeid har spilt en nøkkelrolle i dette arbeidet. 90-årene, som kunne blitt et mareritt av høy utenlandsgjeld og varig høy ledighet, er nå blitt mulighetenes tiår. Vi har snudd et underskudd i utenriksøkonomien på over 40 milliarder, til et overskudd på over 20 milliarder. Utenlandsgjelden er i stedet på vei ned.

Vi har fått en prisstigning som er lavere enn noen gang siden 60-årene og lavere enn hos våre handelspartnere. Vi har fått dette til med en mye mindre reduksjon i kjøpekraften enn det Høyres finansminister varslet om. For lønnstakere i gjennomsnitt har kjøpekraften gått ned med et par prosent. Og vi vet – vi har sikret en lavtlønnsprofil for inntektsoppjørene. Samtidig er det blitt mindre lønnsomt å låne og mer lønnsomt å spare, særlig for de med høye inntekter som hadde skaffet seg de største rentefradragene.

Men – jeg legger ikke skjul på at arbeidsledigheten er blitt mye større enn det vi regnet med. Det er tre hovedgrunner til det. Det har vist seg at gjeldsøkningen og overkapasiteten har bidratt til å holde privat forbruk og private investeringer mer nede enn man regnet med. Mulighetene for å rasjonalisere og øke produktiviteten, har dessuten vist seg mye større enn vi trodde.

Denne ekstra sterke produktivitetssøkningen alene forklarer mellom 20 000 og 30 000 av den alt for høye ledigheten. Det tredje poenget er den fortsatt store bruk av overtid i mange bedrifter.

Arbeiderpartiet har lagt fram et økonomisk opplegg som både vil redusere arbeidsledigheten merkbart og føre videre den lave prisstigningen og den solide utenriksøkonomien. Vi kunne ikke ha gjort dette uten de forbedringer i økonomien som ikke minst fagbevegelsen har bidratt til.

Dette ga også plass til viktige sosiale reformer, som retten til 65-års pensjonsalder for yrkesaktive, en utvidelse av foreldrepermisjonen fra 18 uker i 1986 til 28 uker i 1990, og en bedring av de enslige forsørgeres inntektsmuligheter. Vi øker barnetrygden med 10 pst. og forsterker innsatsen i byggingen av barnehager ved at statstilskuddet økes. Vi vil forbedre barnefamiliens økonomi, men ikke med tiltak som gjennom økte barnehagesatser skal presse kvinnene tilbake til hjemmet.

Vi reduserer ledigheten og satses på framtidig vekst gjennom en økt innsats for bedre utdanning på alle trinn. I småskolen skal barna få tre timer mer i uken. Vi øker lærlingetilskuddet med over 50 pst. Staten betaler for 19 000 ekstra elevplasser i videregående skole. Det blir 10 000 flere studenter ved høyskoler og universiteter. Borteboerstipendet økes igjen sterkt, og det satses hele 800 mill. kroner på bygg til høyere undervisning.

Forskningsinnsatsen, som er økt med over 20 pst. reelt de siste tre årene, får en

ytterligere heving med 8 pst. neste år. Riksvegbevilgningene økes i 1990 med 15 pst. reelt, når vi også tar med den viktige Granfoss-linjen som letter transporten i Oslo-området.

Statsbankene ble sterkt nedprioritert under den borgerlige regjeringen. Vi har økt rammene med 10 milliarder eller 60 pst. fra 1986 til 1989, og har foreslått at det høye nivået skal videreføres neste år. Dette er avgjørende for boligbyggingen. Det bygges nesten ikke boliger med privat finansiering for tiden. Den nye Husbank II-ordningen er blitt en suksess. Uten bevilgninger over statsbudsjettet finansieres det 6000 boliger i år med den samme rente som staten selv betaler for nye lån, som er 11 pst.

Bankforeningen har gått inn for å avskaffe eller sterkt redusere denne ordningen. Jeg må sterkt advare den nye regjeringen om å følge opp en slik linje, som i praksis vil bety både færre boliger og flere ledige i byggebransjen.

Arbeiderpartiet har også foreslått en skattelettelse til personer på ialt 2,2 mrd. kroner. Ikke fordi det for oss er noe mål for Arbeiderpartiet å ha et høyest mulig skattenivå. Vi brukte skattepolitikken til å stramme inn det private forbruket da det var nødvendig, og vi må kunne bruke den til å stimulere det private forbruket når det er riktig, med tanke på sysselsettingen, og når det er forsvarlig av hensyn til den økonomiske balansen.

Det som er viktig er at vi bruker skattepolitikken som ledd i en samlet politikk for å få til en rettferdig fordeling av goder og byrder i det norske samfunn. Derfor har Arbeiderpartiet lagt hovedtyngden av lettelsene i skatteforslag som gjelder de fleste lønnstakere. I sum får vi til en reduksjon i marginalsakten på lønnsinntekt med 3-4 pst. for 350 000 lønnstakere med inntekt mellom 150 000 og 250 000. Alle disse får en marginalsatt på under 58 %, samtidig som vi bevarer en god sosial profil. Skatteletten avtar i prosent av inntekten med økende inntekter. Tar vi hensyn til fradragene, som jo florerer i høyinntektsgruppene, ja, da går skatteletten ned også i kroner for de med høye inntekter og høye fradrag, de som særlig hadde store fordeler av det gamle systemet.

For å kunne få til reduserte satser og for å forsterke fordelingsprofilen, har vi lagt inn økt skatt på store formuer, økt arveavgift og en endring av den såkalte 80 pst. regelen som i dag skjærmer grupper av næringsdrivende mot toppskatten. Hvorfor er så alt dette så viktig?

Jo, en rettferdig fordelt skattelette gjør det mulig å få til en brukbar og rettferdig fordelt vekst i kjøpekraften, også med moderate tillegg i inntektene ved vårens oppgjør.

Et viktig element både i næringspolitikken og den økonomiske politikken er utviklingen av priser og kostnader. Gjennom mange år hadde vi en særnorsk, sterk pris- og kostnadsutvikling. Vi tapte konkurransevne år for år, og norsk næringsliv mistet markedsandeler både ute og hjemme. Om vi sammenligner med våre handelspartnere, så ligger kostnadene i norsk industri 20-25 pst. høyere pr. time.

Mange av våre tradisjonsrike eksportbedrifter har klart dette høye kostnadsnivået fordi det er andre kostnadselementer som betyr mer enn lønningene. Det gjelder vår kraftkrevende og kapitalintensive industri. Men for de bedrifter som skal møte utenlandsk industri med omtrent samme teknologi, er det vanskelig å få til investeringer i nye arbeidsplasser dersom kostnadene i Norge er mye høyere enn andre steder.

Skal vi på varig basis skape full sysselsetting, og det skal vi, må vi derfor holde kostnadene nede og samtidig øke produktiviteten og modernisere norsk næringsliv. Det er bare på den måten vi kan bære høye kostnader og en høy levestandard, og samtidig skape flere arbeidsplasser.

Pris- og kostnadsstigningen var ute av kontroll, ikke bare for regjeringen og de politiske myndigheter, men også for fagbevegelsen. Vi hadde en høy lønnsvekst, men prisene steg også mye, og vi tapte konkurransevne. De sentrale inntektsoppgjør fikk mindre og mindre betydning. Sterkest så vi dette i 1987, da det ikke ble gitt sentrale tillegg i det hele tatt. Likevel ble lønnsveksten over 8 pst., og det samme gjaldt prisene.

Derfor var det nødvendig å ta skjeen i en annen hånd, ikke bare for regjeringen, men også for fagbevegelsen. Vi måtte i fellesskap utvikle styringsredskaper som ga både fagbevegelsen og myndighetene en reell innflytelse på pris- og kostnadsutviklingen.

Derfor var inntektsoppgjøret i 1988 et viktig vendepunkt.

Fagbevegelsen var med på å ta samfunnsansvar. Den var med på å ta belastningen ved oppgjør som ga små nominelle tillegg, men som sikret en bedre samfunnsmessig styring og som var ett av de viktigste bidragene til å få norsk økonomi på fote, – og glem ikke: Det var et viktig bidrag til at vi nå kan satse så sterkt mot arbeidsledigheten – og for å hindre at ledigheten ville vært enda større.

Fagbevegelsen oppnådde også gjennomslag for viktige reformer som det ellers ikke hadde vært grunnlag for. Og det ga langt større muligheter for å sikre en sosial profil på lønnsutviklingen enn ved tradisjonelle oppgjør.

Inntektspolitikk dreier seg også om rettferdig fordeling. Det dreier seg om at det overskudd som skapes i bedriftene skal brukes på en framtidsrettet måte. Det dreier seg om å unngå at eiere og ledere skaffer seg urimelige gevinster og særfordeler. Det dreier seg om en rettferdig fordeling av goder og byrder både før og etter skatt. Det dreier seg ikke minst om å gi en fagbevegelse, som viser evne og vilje til et helhetlig ansvar, den innflytelse over den økonomiske og sosiale utvikling som den har krav på.

Nå sier jo mange at det er Inntektsreguleringsloven som fører til at vi nå har en lavere kostnadsutvikling enn andre land. Men, det aller viktigste var dette: Vi fikk til avtaler som satte en klar begrensning også på de lokale tilleggene. I fjor var det bare LO som tok det samfunnsansvar å inngå slike avtaler. Men i år fikk vi med både YS og AF på dette. Inntektsreguleringslovens oppgave var å hindre at de som sto utenfor avtalen, skulle kunne være fripassasjerer og høste fordelene av det samfunnsansvar fagbevegelsen tok, uten å yte noe bidrag. Den ble satt i verk – etter krav fra LO – for å sikre at alle måtte være med på den moderasjonslinjen som fagbevegelsen hadde gått inn for ved oppgjørene.

Jeg ser at Høyres kommende og yngste statsråd sier hun er betenkt over et inntektspolitisk samarbeid som inneholder reformer arbeidstaker-organisasjonene krever, men som koster penger Stortinget helst vil bruke på andre ting. LO skal ikke kunne diktere regjering eller storting, sier unge Clemet.

Nei, det vil vel de fleste være enige i, men det kan jo heller ikke være omvendt – at regjering og storting skal diktere LO. Og – skal det bli et reelt samarbeid, om felles oppgaver, og i felles interesse, så betyr det vilje til å strekke seg og til å finne en felles plattform, også når det gjelder spørsmålet om hva man helst vil bruke pengene til.

Jeg føler det er grunn til å minne om noe Arbeiderbladet gjorde lørdag. Mens flere politiske partier og faglige organisasjoner forsøkte å tjene egne, snevre interesser ved å så misnøye mot tiltak for å rette opp landets økonomi, tok LO en stor belastning av hensyn til landets ve og vel.

Derfor er det også vi har slått ned på de tendensene vi har sett til at personer i ledende stillinger skaffer seg lettvinne inntekter i ly av lønnsloven. Dette måtte jo virke slik at det undergraver den felles ansvarsfølelse som det inntektspolitiske samarbeidet er tuftet på. Det er ikke mulig å forsvare at bedriftsledere skaffer seg store ekstraintekter og at ledelsen i NHO velger å bagatellisere de forholdene som er avdekket. Dette dreier seg jo om ansvar og om lederskap.

Det viktige nå er at vi tar vare på det som er oppnådd. Vi kan i det lange løp ikke leve med at inntektsoppgjørene skal være en alles kamp mot alle, hvor det er markedskreftene og gruppeinteressene som sammen råder grunnen. Også i framtida vil det være behov for en bedre, mer helhetlig og mer rettferdig styring.

Det siste halvannet år har Høyre gitt inntrykk av at det var Arbeiderparti-regjeringens innstrammingspolitikk som var roten til alt ondt, at det var den som hadde «kvelt veksten» i norsk økonomi. Høyre la midt i august – for bare to måneder siden – fram et «straks-program» som skulle vise hvordan en ny borgerlig regjering i løpet av få uker skulle forandre og få fart på det meste. Nå har Høyres talsmann begynt å

ro. Det er plutselig så veldig vanskelig å endre både det ene og det andre på det framlagte budsjettet. Jeg er ikke lei meg for det. Det er et godt budsjett som er laget! Jo færre endringer, jo bedre! – Også for Regjeringen.

På tross av de gode råd vi kan gi, frykter jeg likevel at løftene er drevet så langt at Syse vil følge opp sin linje. Selv om Arbeiderpartiet også i opposisjon vil ta sin del av ansvaret for å gi landet et forsvarlig budsjett, kan ingen regne med at vi vil støtte forslag om kutt i viktige offentlige oppgaver for å gi økt skattelettelse til høyinntektsgruppene. Det ville være en fordelingspolitikk, som også lett kunne ødelegge grunnlaget for et inntektspolitisk samarbeid.

Støtte til en slik politikk, kan den borgerlige tre-parti-regjering ikke få fra Arbeiderpartiet. Det var da heller ikke vi som sørget for at landet fikk ny regjering.

Sosialdemokratiets oppgave er å skape et samfunn der alle blir i stand til å velge sitt liv i stedet for å arve det. Vårt samfunn har i dag et velstands nivå som også stiller krav til variasjon og valgmuligheter i velferden. Vi må fange opp de helt forståelige kravene om større valgfrihet. Oppgaven framover er å gjøre det mulig for den enkelte å utvikle seg på dette grunnlaget.

Sosialdemokratiet har alltid vært en frihetsbevegelse. Friheten for den enkelte må skapes gjennom politiske vedtak, hvis den skal bli alle til del. De formelle rettighetene er ikke nok, de må fylles med reelle muligheter for den enkelte til selv å forme sin fremtid. Det er derfor fordelingspolitikken er et virkemiddel til å skape mer frihet for mange. De privilegerte har stor frihet i de fleste samfunn. Den skandinaviske modellen har gått foran ved å gjøre friheten og mulighetene til en del av hverdagen for det store flertall. Derfor står vi også som modeller for så mange i det internasjonale samfunn.

Det er også dette det dreier seg om når vi reiser målet om barnehageplass for alle og en skole som både gir mer undervisning og et aktivitetstilbud ut over undervisningstiden de første skoleårene.

Vi ser utviklingen av en eldreomsorg med hjelpetilbud som skaper større muligheter for de eldre til å være i aktivitet og klare seg lenger i eget hjem i det samme perspektivet.

LO har i sitt forslag til handlingsprogram tatt opp en rekke saker som vi også finner i partiets arbeidsprogram. Det gjelder også økonomisk demokrati, kravet om fond bygd på overskuddsdeling som kan brukes til nye arbeidsplasser, opplæring for arbeidstakere, omstillinger og bedring av det indre og ytre miljø.

Når det gjelder miljøpolitikken, så er opplegget for nytt handlingsprogram for LO et av de mest oppmuntrende dokumenter jeg har lest i det siste. For første gang er det ytre miljø viet bred oppmerksomhet. Det vil gi miljøkampen en helt ny tyngde. Også det langtidsprogram vår regjering la frem, er det første en norsk regjering har lagt fram, hvor miljøpolitikk er en rød tråd.

Den velstandsøkning vi har oppnådd er altfor lenge basert på en økonomisk vekst som har kommet på bekostning av naturressursene. Nå er utfordringen å skape en økonomisk vekst som er tilpasset naturen. Samtidig må vi innrette miljøpolitikken slik at den skaper nye arbeidsplasser. Miljøindustri er et stikkord som antyder at vi kan fjerne den gamle tilvante motsetningen mellom miljø og arbeidsplasser. Vi må gradvis omstille vårt produksjonsliv og forbruksmønster slik at det understøtter en bærekraftig utvikling.

Avslutning

Arbeiderpartiet er landets sterkeste politiske kraft, ikke minst som følge av vårt nære samarbeide med fagbevegelsen. Mer enn noe annet parti føler vi ansvar for tryktheten og velferden til de brede lag av folket. Vi kan ikke la oss dominere av særinteresser eller kortsiktige hensyn, verken når vi har regjeringsansvar eller når vi er i opposisjon.

Men vi er ikke alene på banen. Det finnes sterke motkrefter. På høyre fløy har vi

fått et parti som går til angrep på de fundamentale verdier i velferdssamfunnet og alt norsk fagbevegelse står for. Vi skal ikke undervurdere slike krefter. Historien har lært oss at innflytelse ikke er noe vi får, men noe vi må kjempe for. Derfor må vi bruke opposisjonstiden både til en politisk, men også en organisasjonsmessig byggetid.

Det hersker i virkeligheten bred enighet om de aller fleste nære arbeidsoppgaver mellom den faglige og den politiske arbeiderbevegelse. Vi kan ha ulike roller å spille, og ulike prioriteringer i enkelte spørsmål, men målene er de samme. Jeg er ikke i tvil: Arbeiderpartiets program og LOs nye handlingsprogram vil være en god og helhetlig basis for arbeiderbevegelsen ved innledning til det siste tiår i dette århundre.

Vi har en kjempejobb å gjøre, en jobb som bare en sterk og samlet arbeiderbevegelse kan greie.

Gro høstet applaus og dirigenten takket for et interessant foredrag.

Leif Haraldseth nyttet også høvet til å takke partilederen for et utmerket og tankevekkende foredrag. Han berømmet også samarbeidet med statsminister Gro den gang han selv var statsråd, og for holdningene i det inntektspolitiske samarbeid der flere parter har sine krav å stille.

- Vi liker ikke regjeringsskiftet, men vi må ta det til etterretning, sa Haraldseth, og var sikker på at det gode fagligpolitiske samarbeidet ville fortsette etter vedtakene i kongressen, uansett om AP sitter med regjeringsmakt eller ikke. Han varslet også en politisk uttalelse fra kongressen.

Nedsatt taletid

Dirigenten redegjorde for situasjonen og kongressens kjøreplan. Det gjensto nå ca. 150 talere på listen, som skulle ha ordet for første gang. I tillegg ytterligere 30 som hadde tegnet seg til annet innlegg.

- Det vil si at vi har minst 15 timers ordskiye foran oss, pausene ikke medregnet, sa hun. Allerede i går ble det bebudet ytterligere nedkorting i taletiden fra møtets begynnelse. Hun foreslo at de to første talerne får fem minutter, og taletiden deretter ble nedsatt til 3 minutter for 1. gang, 1 minutt for 2. gang. Det ble vedtatt.

Dirigenten opplyste videre at det til nå var innkommet ca. 180 forslag, og at en foretgnelse ville bli lagt på representantenes bord. I går ble det sagt at fristen for innlevering av forslag var kl. 11.00 i dag. Dirigenten ville gjerne stå ved sitt ord, men ba om at de som nå hadde forslag å sette fram, måtte levere dem i den forestående korte pausen.

Til forretningsorden

Kjell Jamne, Norsk Kommuneforbund, protesterte heftig mot forslaget på å innskrenke taletiden. - Dette er utsendingenes kongress, ikke gjestenes, sa Jamne, som så forslaget som en inngripen i delegatenes demokratiske rettigheter.

Dirigenten sa hun hadde full forståelse for siste innlegg, men hun måtte fastholde sitt forslag om nedskjæring av taletiden til 3 fra første og 1 minutt fra andre innlegg.

Ved avstemningen var det et helt overveldende flertall for dirigentens forslag. Taletiden var dermed nedskåret - med unntak av de to første på talerlisten: Per Klausen og Åse Dahl.

Møtet ble hevet for en kort pause kl. 10.00

Møtet ble satt igjen kl. 10.15.

Dirigenten sa at de som sto på talerlisten burde tenke seg godt om før de eventuelt strøk seg. Dette var ikke ment som noen oppfordring til å stryke seg, men mange hadde allerede gjort det. Forslagene som var innlevert var under kopiering, men hun kunne ikke referere alle forslagene nå ettersom kopieringen ville ta noen tid. Etter fem minutter ville hun imidlertid referere navn på forslagsstillere og henvise til for-

slag før det ble satt strek for inntegningen. Hun ba om forståelse for denne fremgangsmåten og hun ville også ved den anledning spørre om det var flere forslag som skulle fremmes. Hun visste at flere fortsatt arbeidet med forslag. Hennes behandlingsmåte ble godkjent uten merknader.

Finn Wang, Handel og Kontor, hadde bedt om å få holde sitt tre minutters innlegg først ettersom han skulle i valgkomiteen og ikke regnet med å være tilbake med det første. Dette ble enstemmig godkjent.

Fortsatt debatt, pkt. 6

Finn Wang, Handel og Kontor, sa at det var gledelig at LO gjennom Handlingsprogrammet nå ville ta initiativet i forsikrings spørsmål. Det er viktig at det gjøres en offensiv i dette spørsmålet fordi etter dagens ordning er det inntekten i yrkesaktiv alder som bestemmer størrelsen på pensjonene. Jo bedre man tjener, jo bedre kommer man ut etter dagens folketrygdordning. Det er de på gulvet i industrien og i servicenæringene som kommer dårligst ut ved oppnådd pensjonsalder. Dette fører til økte klasse-skiller i Norge, forskjeller som bare vil bli større og større. De økonomiske ulikhetene blir mer og mer forstørret ettersom årene går. Vi kan som arbeiderbevegelse og fagbevegelse ikke leve med denne situasjonen. Sekretariatets forslag til en ny offensiv i politikken på dette området hilste han derfor med glede og han håpet at dette spørsmålet kunne reises som et tariffkrav ved neste revisjon. En FAFO-rapport viser at LOs medlemmer kommer meget dårlig ut av dagens ordninger. Dagens regler fører til større ulikheter. Store grupper av arbeidstakere har i dag tilleggspensjoner utover Folketrygden. Svært mange av LOs medlemmer har ikke dette, sa Wang.

Per Klausen, Oslo, var den ene som ikke ble rammet av nedskjæring i taletiden. Han fikk fem minutter og holdt følgende innlegg:

- Handlingsprogrammet dekker opp for innsats på de fleste av samfunnets områder, ja nesten fra vugge til grav.

Vi er opptatt av fødselspermisjon og barnehager.

Framfylkingen har tilbud overfor barn, AUF og LOs ungdomsutvalg overfor ungdom.

Ja, i hele livsløpet har vi tilbud, selvfølgelig også for pensjonerte medlemmer.

Vår primære virksomhet er imidlertid overfor de yrkesaktive, de som er eller har vært.

Kamerater! To grupper faller utenfor helt eller delvis. De som er voksne som aldri har fått lønnet arbeid, nemlig hjemmearbeidende, arbeid for uføre barn, og uføre. De utfører et samfunnsnyttig arbeid, frivillig eller ufrivillig, i hovedsak kvinner og i tillegg de arbeidsløse som aldri har fått noen jobb, i hovedsak de yngste arbeidsledige, de svakeste av de arbeidsledige.

Jeg retter derfor oppmerksomheten mot forslagene 1020 og 1022 fra fylkeskonferansen i Oslo, som åpner for LO-medlemskap også for disse grupper. La oss gi dem vår solidaritet, men også et organisasjonstilbud gjennom LO-medlemskap.

Førøvrig viser jeg til forslag 873 som omhandler den statlige lønnsgarantiordningen.

Som kjent er situasjonen den for alt for mange at den bedriften de jobber i går konkurs eller blir nedlagt pga. insolvens.

Den statlige lønnsgarantiordningen garanterer for lønn og feriepenger, men pga. behandlingstiden i boet, men også ofte i selve ordningen, blir den enkeltes tilgodehavende utbetalt først etter lang tid.

LO bør derfor opprette et fond som forskotterer den enkeltes dokumenterte krav på lønn og feriepenger, og deretter søke regress overfor bostyret og etter lønnsgarantiordningen.

Kamerater! Vi må også her vise solidaritet med en svak gruppe.

Støtt Forslag 873.

(Forslag side 163 og 171.)

Ase Dahl, Handel og Kontor, var den siste med fem minutter taletid. Hun tok for seg kapittel 5.4 og den nasjonale oljepolitikken.

- Hvis norsk oljepolitikk ble utøvd i tråd med denne ordlyden i dette avsnittet, ville norsk industri være sikret det alt overveiende av utbyggingsoppdragene på norsk sektor og norsk verkstedindustri hadde kunnet sikre mange arbeidsplasser. Samtidig hadde man sikret norsk industri den kompetanseheving og utvikling nye oppdrag ville bety, sa hun.

- Dessverre har det vist seg at norske bedrifter ikke konkurrerer på like vilkår med engelske, hollandske, spanske og andre lands oljeindustri. Skjulte tilskudd og ulike nasjonale støtteordninger samt proteksjonisme har gang på gang forårsaket at norske arbeidsplasser har gått tapt.

Store deler av norsk industri kjemper på vikende front, ikke minst i distriktene. Hvis denne utviklingen skal snus, må det opprettes ny virksomhet som gir sysselsetting så det monner. Ny virksomhet som bygger på teknologi og naturgitte ressurser, sa hun, og nevnte skjevheter i den regionale flyttebalansen, og et av virkemidlene for å rette opp balansen i den landsdelen hun kommer fra, lå på midt-norsk sokkel.

- Næringsliv og myndigheter i Midt-Norge har, på grunn av optimistiske meldinger forberedt seg på ny virksomhet i forventning om utbygging av Haltenbanken. Heidrunfeltet vil kunne gi de største muligheter for aktivitet i landsdelen. Men er nå gass-eventyret for Midt-Norge slutt? Oljeselskapene har gitt signaler om at de ikke ønsker å fortsette forhandlingene med Sverige om bygging av gassledning fra Haltenbanken.

Dette vil være en katastrofe for Midt-Norge, mente hun, og fryktet at Snehvitfeltet utenfor Finnmark ville prioriteres på grunn av krisen i Nord-Norge.

- Vi kan ikke akseptere at landsdeler blir satt opp mot hverandre. Krisesituasjoner i en landsdel må ikke løses på en slik måte at det skaper krise i en annen landsdel. Vi mangler ikke ressurser hverken når det gjelder arbeidskraft, teknisk utstyr eller økonomi. Det vi mangler er politisk handlekraft til å løse de oppgavene distrikts-Norge har forberedt seg på.

Hun mente at heller ikke LO i den siste perioden hadde fulgt opp denne delen av handlingsprogrammet og at forslaget til en nasjonal oljepolitikk derfor ikke står til troende uten et sterkere engasjement.

Hun støttet forslaget, men mente spørsmålet var om vi kan møte en borgerlig regjering med en skikkelig strategi, slik at vi kan nå være mål.

Britt Kvaale, Handel og Kontor, tok opp problemene omkring HIV og AIDS og frykten som råder. Stadig fler blir smittet, og noen medisin er ikke funnet.

Også fagbevegelsen bør være opptatt av dette alvorlige problemet, mente hun.

- Fagbevegelsen bør stille sitt apparat til disposisjon for nødvendig informasjon. LO representerer flere mennesker her i landet enn de fleste andre organisasjoner og vil derfor kunne nå mange, sa hun, og mente at en informasjonsvinkel kunne være å starte holdningskampanjer på de enkelte arbeidsplasser, for å skape forståelse for problemene. Og særlig viktig var det å hjelpe dem som blir rammet av sykdommen. Her må fagbevegelsens tradisjonelle solidariske holdning vise seg. Vi må unngå å støtte ut de smittede som spedalske.

(Forslag side 154.)

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor, tok for seg arbeidsledigheten som den verste minuseffekten av den økonomiske hestekuren, og kom videre inn på boligpolitikken som hadde gitt både pluss og minus, men der hovedproblemen ikke er løst, og volumet på 30 000 boliger ikke oppfylt.

Gjennomsnittsstørrelsen på husbankfinansierte boliger er senket, noe som i og for seg ikke var så galt, men fagbevegelsen kunne ikke godta den dramatiske sysselsettingssituasjonen i denne bransjen. Hun kom også inn på rentenivået og den nye regjeringas bebudede politikk som ikke er egnet til å få fart på boligbyggingen.

Gunnborg Hage, Handel og Kontor, sa at kvinnene i Norge stort sett har fått innført sekstimersdagen uten lønnskompensasjon. Også menn hadde vel gått inn for sekstimersdagen hvis de hadde fått den ved full lønnskompensasjon. Vi i Handel og Kontor vil igjen foreslå at vi setter sekstimersdagen som et mål. I 1981 på kongressen sa Gro Harlem Brundtland at også da kravet om 8-timersdag ble reist, ble det snakket om utopi, og jeg er overbevist om at vi får sekstimersdagen selv om det ikke ser så lyst ut akkurat nå. Hage sa at det også av hensyn til målsettingen var viktig å få med kvinner i LOs ledelse.

I Norge er andelen yrkesaktive kvinner økende, på bekostningen av mennenes andel. 6-timersdagen er etterhvert et gammelt krav. Norge har et høyt antall deltidsarbeidende, høyere enn land det er naturlig å sammenligne oss med. Dette skyldes at arbeidsgiverne bevisst satser på billig kvinnelig deltidsarbeidskraft. I dag er det bare de høytlønnte som har råd til en prosentvis arbeidstid. Mannsrolleutvalget konkluderer med at flere menn ville foretrukket kortere arbeidsdag hvis dette ble kompensert lønnsmessig, sa Hage.

(Forslag side 129 og 147.)

Rolf Frøysland, NNN, viste til Handlingsprogrammet side 23, under avsnitt 12 Forbrukerpolitikk, strekpunkt 6, hvor det står:

«Landsorganisasjonen vil gå inn for en oppmyking av den strenge importreguleringen for visse typer jordbruksvarer for å oppnå lavere priser til forbrukere.»

Denne saken er viktig for NNN og for mange andre. Importreguleringen er helt avgjørende for å bevare landbruk i utkantstrøk og dermed en desentralisert bosetting. Det er av avgjørende betydning for å bevare store deler av næringsmiddelindustrien. Oppmyking kan føre til en rasing av hele importreguleringen på sikt. Dette vil åpne for fri import av overskuddsvarer fra landbruket på kontinentet og fra de store flernasjonale selskaper i næringsmiddelindustrien. Prismessig vil ikke norske varer han en sjanse.

Vår importregulering er utsatt for stadig press. Nasjonalt er nedbyggingene i samsvar med Fremskrittspartiets liberaliseringspolitikk. Men også andre krefter presser på – internasjonalt. Press fra store flernasjonale selskaper, EF- og GATT-systemet som krever oppmyking og helst fjerning av vår importregulering.

For frukt- og grønnsakkonserveringsindustrien og andre områder drøftes nå endringer som kan få alvorlige følger. Jeg må spørre: Skal det være en oppgave for LO å medvirke til en slik skadelig utvikling?

I det forrige Handlingsprogrammet er et liknende strekpunkt som ble vedtatt *mot* et stort mindretall på forrige kongress. Hvor i all verden kommer slike uheldige forslag fra? Jeg kan ikke se at det er foreslått fra noen avdeling, forbund eller fylkeskonferanse. Hvem er det som står bak, og er man klar over konsekvensene?

Forslaget er i klar motsetning til andre forslag i Handlingsprogrammet. Sammen med NNN må LO tvert imot være med å bevare importreguleringen. LO kan ikke være på feil side i denne kampen. Jeg foreslår at dette strekpunktet utgår.

Lavere priser på matvarer kan utmerket godt oppnås på andre måter. NNN og andre har fremmet forslag om at LO skal arbeide for å fjerne moms på matvarer. Dette vil være et solidarisk til som vil komme barnefamilier og lavtlønnte til gode. Jeg viser til forslag nr. 370 og foreslår at dette tas inn i stedet for strekpunktet om importreguleringen.

(Forslag side 150 og 158.)

Pål Engesæter, Transportarbeiderforbundet, ville reise to emner, miljø og solidaritet. Han slo et slag for resirkulering totalt, både av papir og annet avfall. Det er store innsparinger å hente ved slik resirkulering. Tidligere het det seg at det ikke var markert for f.eks. resirkulert papir. Det viser seg heldigvis at denne trenden er snudd, markedet er kommet som konsekvens av miljødebatten i samfunnet. Bare resirkulering av glass kan bety 19 millioner ølflasker og matavfall kan føre 210 griser hvis det

utnyttet skikkelig. Det er stor miljøbevissthet i den norske befolkning og dette må utnyttes bedre. Engesæter kom også inn på forholdet til PLO og henviste til PLS fredsplan som LO burde støtte, samtidig som man forsømte Israels okkupasjon i Midt-Østen. LO må også støtte alle FN's resolusjoner og anerkjenne opprettelsen av en palestinsk stat. Et slikt forslag er vedtatt allerede på landsmøtet i Transport. Han ville til slutt takke Esther Kostøl for det mest visjonære og beste innlegget på Kongressen. Dette lover godt for fremtiden og for de senere valg på Kongressen.

Dirigenten refererte listen over de som hadde fremmet forslag. Listen hadde følgende innhold:

Innleverte forslag

Til punkt 1:

192 Tore Holm
231 Gerd Reinvollsvveen
102 Gunnborg Hage
250 Guri Paulsen
243 Hans Petter Aas
32 Trygve Johnsen
312 Jan Werner Hansen
267 Eli Marie Åsen

Til punkt 2:

92 Arne M. Kvalvik
243 Hans Petter Aas
215 Leif Sande

Til punkt 3:

306 Sidsel Bauck
204 Rolf Frøysland
37 Kjell Bjørudalen
49 Svend Petersen
49 Svend Petersen
235 Frode Opsahl
16 Arnfinn Nilsen
71 John Erik Ullestad
71 John Erik Ullestad
108 Erling Hagen
239 Aud Watnebryn
215 Leif Sande
21 Knut Liljeberg
21 Knut Liljeberg
283 Bent Hognestad
204 Rolf Frøysland
267 Eli Marie Åsen

Til punkt 4:

46 Steinar Karlsen
284 Stein Aros
243 Hans-Petter Aas
243 Hans-Petter Aas
286 Arnulf Ingvaldsen
286 Arnulf Ingvaldsen
21 Knut Liljeberg
267 Eli Marie Åsen

267 Eli Marie Åsen

77 Terje Kollbotn

77 Terje Kollbotn

77 Terje Kollbotn

77 Terje Kollbotn

77 Terje Kollbotn

77 Terje Kollbotn

248 Øystein Nesje

267 Eli Marie Åsen

Til punkt 12:

35 Torstein Lund
205 Johnny Hagen
204 Rolf Frøysland
55 Charles Madsen
244 Sissel Figenschou Orvik
267 Eli Marie Åsen
78 Ingebrigt Sølvberg

Til punkt 13:

31 Kjell Martinsen
48 Roy Pedersen
103 Aud Trulsen
199 Asbjørn Eggen
268 Erna Ansnes
68 Dagfinn Lund
285 Berit Aksnes
71 John Erik Ullestad

Til punkt 14:

296 Per Lillemark
249 Unni Evang
247 Tor Arne Solbakken
186 Marthe Stensen
270 Per Klausen
188 Brit Stok
260 Brit Unni Arntsen
260 Brit Unni Arntsen

Til punkt 15:

192 Tore Holm
192 Tore Holm
190 Marthe Kjær Andersen
49 Svend Petersen

Til punkt 5:

84 Rolf Aas
257 Pål Engesæter
176 Sollaug Sunnarvik
93 Olav Lindrupsen
134 Birger Blomkvist
54 Terje Olav Lund
46 Steinar Karlsen
133 Olav Støylen
254 Arne Semmerud
48 Roy Pedersen
15 Anders Bj. Rodal
116 Anne Marie Wallin
296 Per Lillemark
235 Frode Opsahl
229 Ernst Rolf Olsen
38 Kjell Røttereng
238 Helge Moen
206 Per Alf Andersen
206 Per Alf Andersen
297 og 298 Alf Tjønna og
Aase Seiness Laberg
305 Harald Øveraas
35 Torstein Lund
108 Erling Hagen
240 Eli Gripne
211 Otto Skogheim
124 Iris Hemmingsen
286 Arnuld Ingvaldsen
268 Erna Ansnes
335 Terje Askeland
295 Reidar Lysklætt
272 Jørn R. Karlsen
248 og 267 Øystein Nesje og
Eli Marie Åsen
248 Øystein Nesje
248 Øystein Nesje
283 Bent Hognestad
283 Bent Hognestad
79 Johanne Ågotnes
122 Svein Fjæstad

Til punkt 6:

93 Olav Lindrupsen
95 Per Thorkildsen
284 Stein Åros
252 Rolf Andreassen
279 Åge Eriksen

Til punkt 7:

260 Brit Unni Arntsen
230 Gro Standnes
17 Bjørn Christiansen
250 Guri Paulsen
266 Anne Finborud

270 Per Klausen
64 Ole Moen
17 Bjørn Christiansen
240 Eli Gripne
240 Eli Gripne
282 Lillian Olsen
335 Terje Askeland
260 Brit Unni Arntsen

Til punkt 16:

246 Torhild Hornslien
241 Tor Hultmann
290 Ragnar Andenæs
102 Gunnborg Hage

Til punkt 18:

152 Else Moe
268 Erna Ansnes
250 Guri Paulsen

Til punkt 19:

47 Jan Andresen
267 Eli Marie Åsen

Til punkt 20:

242 Torkel Eggen
118 Annelise Nielsen

Til punkt 21:

216 Anna Aabø
195 Gunhild Johansen
266 Anne Finborud
230 Gro Standnes
250 Guri Paulsen
108 Erling Hagen
230 Gro Standnes
195 Gunhild Johansen
Sverre Worum (sekretariatet)

Til punkt 22:

57 Stein Gundersby
17 Bjørn Christiansen
17 Bjørn Christiansen
269 Arnold Langbråten
191 Finn Bærlund
237 Kåre A. Syltebø
234 Tore Gulbrandsen

Til punkt 23:

247 Tor Arne Solbakken
99 Olav Boye
305 Harald Øveraas
305 Arnold Langbråten
48 Roy Pedersen
93 Olav Lindrupsen

250 Guri Paulsen
335 Terje Askeland
Sverre Worum - sekretariatet

Til punkt 8:

260 Brit Unni Arntsen
260 Brit Unni Arntsen
122 Svein Fjæstad
233 Ernst Risan
245 Vemund Smedsvik
235 Frode Opsahl
161 Alberth Eidem
102 Gunnborg Hage
102 Gunnborg Hage
273 Lisbeth Vangen
241 Tor Hultman
236 Lillian Bekkevad
335 Terje Askeland
204 Rolf Frøysland
96 Finn Erik Thoresen
267 Eli Marie Åsen
265 Eva Disch
17 Bjørn Christiansen

Til punkt 9:

232 Arne Grønningsæter
176 Sollaug Sunnarvik
79 Johanne Ågotnes
335 Terje Askeland
335 Terje Askeland
39 Jardar Hendrichsen
65 Johnny Johnsen
118 Annelise Nielsen
234 Tore Gulbrandsen
251 Øystein Rønning

Til punkt 10:

47 Jan Andresen
47 Jan Andresen
119 Roar Clausen
44 Juul Melvold

Til punkt 11:

180 Knut Larsen
58 Ivar Uglum
257 Pål Engesæter
39 Jardar Hendrichsen
78 Ingebrigt Sølvsberg
215 Leif Sande
5 Knut Johan Larsen
36 Svein Hille
111 Brit Kvaale
269 Arnold Langbråten

64 Ole Moen
19 Peter Moe
285 Brit Aksnes
280 Astrid Lundgren

Til punkt 24:

270 Per Klausen
232 Arne Grønningsæter
185 Odd Jarle Løvås
270 Per Klausen
99 Olav Boye
189 Arne Grøttum
266 Anne Finborud
260 Brit Unni Arntsen
19 Peter Moe

Til punkt 25:

299 Eva Olsen
269 Arnold Langbråten

Til punkt 26:

232 Arne Grønningsæter
158 Hanna Røberg
17 Bjørn Christiansen
237 Kåre A. Syltebø
191 Finn Bærland
75 Leif Furre

Diverse innstillinger:

Nr. 1928
37 Kjell Bjørndalen
37 Kjell Bjørndalen
306 Sidsel Bauck
215 Leif Sande
216 Anna Aaby
232 Arne Grønningsæter

Nr. 1929

163 Sveinung Leerstang

Nr. 1930

150 Bjørgulf Froyen
75 Leif Furre
65 Johnny Johnsen

Nr. 1940

257 Pål Engesæter
257 Pål Engesæter

Nr. 1941

169 Reidar Tjøstheim
65 Johnny Johnsen

138 Per Wold
45 Ellen Stensrud
103 Aud Trulsen
289 Ole Lysø
118 Annelise Nielsen
248 Øystein Nesje

Nr. 1942
231 Gerd Reinsvollsvveen
231 Gerd Reinsvollsvveen

Nr. 333
311 Edvin Ramsvik

Strekk

Dirigenten spurte om det var flere som skulle fremme forslag og om noen eventuelt savnet sitt navn på listen. – Som i varehandelen er det alltid en kunde til like etter stengt tid, sa Bauck som konstaterte at hun nå kunne sette strek for inntegning og for forslagsfremsettelse. – Når vi setter strek nå, er det ikke for at vi skal ha behagelige dager på Kongressen resten av uka, men for at redaksjonskomiteen skal få skikkelig tid til behandling av forslagene og at vi får skikkelig tid til å drøfte innstillingene fra redaksjonskomiteen senere, sa Bauck.

Kjell Martinsen, Fellesforbundet, holdt følgende innlegg:

Det kan sies mye pent om det forslaget til statsbudsjett som Gros regjering la fram for et par uker siden. I Fellesforbundet ser vi det som en naturlig oppfølging av de siste års politikk for å bringe landet på fote igjen. Det er likevel et par områder jeg vil rette søkelyset mot. Områder som også er omtalt i forslaget til handlingsprogram hvor vi ønsker mer forpliktende formuleringer.

Hovedoppgaven i tida som kommer, er å få arbeidsledigheten ned. Å få økt sysselsettingen, både på kort og lang sikt. Vi må få til en utvikling som sikrer arbeidsplasser i industrien på lang sikt. Jeg synes derfor det er viktig at innsatsen innenfor forskning og utvikling økes, at kommunikasjonene bedres og at det satses aktivt på miljøinvesteringer. Jeg synes også det er positivt at en stor del av arbeidsmarkedstiltakene rettes inn på kompetanseoppbygging, slik at de som blir arbeidsledige blir bedre kvalifiserte for arbeidsmarkedet, men vi har også sett uheldige sider ved arbeid for trygd.

Det aller viktigste er at industrien får stabile rammebetingelser, at den kan planlegge på sikt og med stor grad av sikkerhet kan forutsi hvilke rammebetingelser som vil gjelde også om noen år. I denne forbindelse er det helt avgjørende at det utarbeides en nasjonal industristrategi. I en slik strategi må det tas hensyn til behovet for en vesentlig økning i industriens verdiskapning. Målet som er satt i prosjektet «Norge som industrinasjon» om en økning i verdiskapningen med minst 50 prosent må følges opp.

En viktig rammebetingelse for våre industribedrifter er tilgangen på markeder. Vi er i dag i den situasjon at 70 prosent av vår eksport går til EF-området. I forbindelse med utviklingen av det indre marked i EF og forhandlingene mellom EF og EFTA om det framtidige handelssamkvemmet, er det viktig at det ikke oppstår nye handelshindringer for norsk industri.

Budsjettforslaget kan bidra til å skjære over den greina vi sitter på i skipsbyggingsindustrien. I en tid hvor en del verft er i ferd med å legge om fra oljebasert virksomhet til skipsbygging for å møte rederieringens behov for nye skip, vil den avgåtte regjeringen stramme inn på skipsfinansieringen. En slik innstramming vil føre til at norske verft vil stå enda svakere i konkurransen med de land vi konkurrerer med på dette området. Dermed vil den ønskelige omleggingen hindres, skipene blir bygd i land med bedre finansieringsordninger og arbeidsplasser i Norge vil gå tapt. Virkningen blir altså den motsatte av det vi ønsker.

Jeg vil også understreke betydningen av at vi fører en tariffpolitikk som tar hensyn til de økonomiske realitetene, at det igjen blir slik at det er eksportindustrien og de konkurranseutsatte næringene som blir lønnsledende.

Et annet område jeg vil rette søkelyset på er boligbyggingen. I en tid med rekordhøy ledighet i byggebransjen er ikke den satsingen det er lagt opp til tilstrekkelig.

Antallet nye boliger må økes utover det det er lagt opp til fra den avgåtte regjerings side. Vårt mål må være 40 000 boliger i året. I tillegg må det satses sterkere på igangsetting av offentlige bygg og byggfornyelse. Dette krever en langt bedre planlegging og styring fra myndighetenes side enn vi i dag opplever. Nå ser vi jo at budsjettposten til byfornyelse skjæres ned fordi det ikke er et så stort behov som antatt. I stedet for passivt å konstatere dette, bør det legges opp til ordninger som sørger for at kommunene følger opp det reelle behovet, som vi alle vet er til stede.

For noen år siden var det en vedtatt målsetting at en families boutgifter ikke skulle overstige 20 prosent av bruttolønna.

Dagens boligpriser gjør at dette målet virker umulig for mange. Det er ikke uvanlig at nyetablerte familier har boutgifter som utgjør halvparten av familiens bruttolønn, og da snakker jeg om familier med to inntekter. For meg står det klart at det må være et krav fra fagbevegelsen at vi igjen må komme dit at boligfinansieringsordningene gjør det mulig å nå dette målet. Dette krever både lavere renter i husbanken og en nedbetalingstid på lånene som står i forhold til boligens levealder, f.eks. 70 år.

Kjell Sørensen, Fellesforbundet, sa at han var overbevist om at det neste tariffoppgjøret burde bli et forbundsvist oppgjør. Det ligger i kortene at det ikke vil bli stort igjen i den lokale potten for dem som har lokal forhandlingsrett, hvis dette skal begrenses til produktivitetsveksten. Innen den offentlige sektor får man automatisk kompensasjon for lønnsglidningen i den private sektor. Kan noen si at dette fremmer produktivitetsveksten innen det offentlige?

Om Gros budsjett sa han at dette stort sett var bra, men han kritiserte nedskjæringene i kontantstøtte til verkstedindustrien. Når denne industrien endelig har begynt å få oppdrag igjen, er det Regjeringen som går til dette skritt. Et slikt skritt kunne de ha overlatt til de borgerlige å fremme. Han foretok også en visitt til Syltebø som hadde kommet med nye SV-toner om det fagpolitiske samarbeidet. Men hvor går SV når partiet sier nei både til veinbygging, flyplassutbygging og all industri som det er skorsteiner på? spurte Sørensen.

Arnulf Ingvaldsen, Hordaland, tok opp forslag 336 fra Hordaland. Han mente at dette forslaget burde tas med i handlingsprogrammet. Det kan ikke være, riktig at staten skal subsidiere det meste av den private pensjonsforsikringen her i landet. Folks vilje til å opprettholde ordningen med folketrygden blir redusert, sa Ingvaldsen som også gikk inn for innføring av en børsavgift som kunne benyttes til forsknings- og utviklingsarbeid i Norge. Han henviste også til forslag 364 om overskuddsdeling. Han påpekte at det i norske bedrifter i dag er et generasjonsskifte hvor bedriftseiere av i dag foretrekker den kortsiktige gevinst til aksjeeierne. Det er ikke verdiskapning de er ute etter, men å tilfredsstille aksjonærenes kortsiktige profittinteresser. På denne måte blir de populære bedriftsledere på eiersiden, sa Ingvaldsen som sammenlignet situasjonen i mange bedrifter med det å få en gaukunge i reiret som karrer til seg alt de øvrige skulle delt.

Terje Kalheim, Oslo, sa at det er en vanskelig sak for fagbevegelsen å ta stillingen til utviklingen i Europa og tilpasningen til EFs indre marked fra 1992. Det er viktig at vi i praktisk politikk vet hva vi mener om tilpasningen til EF. Vi kan ikke forholde oss passive til utviklingen. Vi må ta stilling til den aktuelle utvikling i EF. Gro hadde uttalt at krefter innen Kongressen ville sette bremsene på i forhold til prosessen i Europa og EF, men det er ikke det som er spørsmålet. Spørsmålet er om vi som fagbevegelse ønsker fri flyt av kapital. Ønsker vi å beholde våre faglige rettigheter, ønsker vi at tilpasningen skal føre til en svekkelse av Norge som velferdsstat, ønsker vi en redusert satsing på offentlig sektor? spurte Kalheim som henviste til forslag 1942 som angir grensene for tilpasningen til EF. Vi kan ikke være helt prinsippløse i vår tilpasning til EF. Debatten må ikke isoleres, sa han.

Rolf Aas, Fellesforbundet, sa at det var gode målsettinger og visjoner i forslaget til handlingsprogram. Han understreket behovet for at det skjer en aktiv verdiskapning i næringslivet som kan trygge livsstandarden og henviste til punkt om en aktiv nærings- og distriktspolitikk. Han henviste særlig til mulighetene for gassutnyttelse på linje med det som er gjennomført når det gjelder olje. Han mente at en utbygging fra Haltenbanken ville kunne gi ringvirkninger i form av sysselsetting i den landbaserte industrien. Han mente at en utbygging på Haltenbanken måtte foretrekkes fremfor en utbygging av Trollfeltet og ilandføring ved Kårstø.

Jan Andresen, Fellesforbundet, holdt følgende innlegg:

Dirigent, Kamerater

Det stilles forventninger når det gjelder vedtak om miljø på denne kongressen. Det fremgår av Arbeiderbladet at nesten 30 % mener at fagbevegelsen bør sette dette øverst.

Dessverre har diskusjonen om industrien og det ytre miljø alt for ofte vært knytta til at arbeidstakere sammen med eierne har stått i konflikt med miljøbevegelsen.

Når miljøspørsmål er tatt opp bredt i deler av fagbevegelsen i Oslo, har vi grunn til å fremheve det med en viss stolthet. Men samtidig er PULS, Fagbevegelsens Miljøprosjekt i Groruddalen, oppstått ikke minst for å forsvare industriarbeidsplassene i hovedstaden.

I Miljøkampen er det opprydding av tidligere synder og begrensning av forurensninger som til nå har stått i fokus. Etterhvert må omlegging av produksjonssystemene, både i industrien, men også i primærnæringene, skyves i forgrunnen.

Begrepet bærekraftig utvikling må utformes konkret og må nødvendigvis bety at samfunnsutviklinga i mye større grad må styres.

I tråd med en slik forståelse av miljøutfordringene fremover vil jeg nevne en del konkrete initiativ som nå tas i Oslo, og som er praktiske løsninger på målsettingene i handlingsprogrammet under flere avsnitt.

Industrien i landets hovedstad er blitt bygd ned. Nå er vi kommet så langt at resten av landet også bør reagere. Dere bør reagere fordi større industrimiljø som blir sanert på Østlandsområdet, tidligere har vært utgangspunkt for nyetableringer ute i distriktene.

Etter at Spigerverksklubben har vist vei, er nå flere bedriftsklubber sterkt engasjert i å få satt igang ny produksjon i Oslo-industrien.

Vi forsøker nå å etablere et prosessfond for Oslo-industrien som skal kunne sette oss i stand til, i samarbeid med den delen av industrien som er villig til det, å bygge opp nye, moderne industriarbeidsplasser.

Det vil sikkert forbløffe representantene fra resten av landet når jeg forteller at det har nærmest vært umulig som industriansatt arbeider å videreutdanne seg i Oslo.

Det er nå under etablering et samarbeid mellom oss lokalt i fagbevegelsen, LO sentralt gjennom AOF, Arbeidsgiverne og videregående skoler, for å opprette Oslo Industriskole. Initiativet ble tatt av klubben på Alcatel STK og på nyåret vil Oslo Industriskole bli etablert som et ressurscenter slik at industriarbeiderne i hovedstaden kan få et skikkelig tilbud.

I vår diskusjon er det allerede reist spørsmålet om ikke Osloindustrien bør bli et nasjonalt lokomotiv for virkelig å satse på miljøteknologi, både for å rense opp, men også for å skape nye miljøforsvarlige produksjonssystemer.

Dette er en diskusjon og prosess vi fra fagbevegelsen må stille oss i spissen for. Det kan bli et viktig virkemiddel også i sysselsettingspolitikken, og en brekkstang for å møte bedriftsledernes uvilje mot å satse på nye arbeidsplasser.

Hvordan kan vi fra Kongressen bidra i denne retningen? Først og fremst med å vedta så konkret som mulig at vi tar opp miljøhansken, og at vi understreker at bærekraftig utvikling er et mål vi bare kan nå med et bredt engasjement for praktiske tiltak.

Olav Lindrupsen, FF, holdt følgende innlegg:

Den var vår denne jord den var vår, og vi tok den i eie og arv: Vi har brukt og misbrukt denne jord som om vi skulle være de siste eiere. Dette fordi vi ikke har kjent eller har villet etterleve de siste linjene i denne arbeiderangenen. De lyder som kjent: – og i fellesskap skjøtte dens tarv.

De vedtak vi gjør på denne kongressen og det handlingsprogram vi til slutt vedtar, vil vise hvor djupt solidariteten stikker og hvordan vi i fellesskap i framtida vil skjøtte jordens tarv og ta vare på vårt miljø.

Den solidaritetstanken vi makter å formulere i innstillinger og vedtak og den solidaritet vi makter å vise ved gjennomføring av vedtak og program, vil dokumentere om fagbevegelsen fortsatt har evne og krefter til å videreføre det verk som er påbegynt i de 90 år som er gått siden stiftelsen.

Å vise og å praktisere solidaritet vil måtte bety at noen hver er villig til å legge særinteresser til side dersom det gagnar fellesskapet og er med på å sikre vår jords framtid.

Å sikre vårt miljø og levelige vilkår for fremtidige generasjoner bør og må bli vårt fremste mål.

Når vi utformer vår tariffpolitikk må vi renonsere på vår egen tradisjon og egen vinning dersom det er nødvendig for å sikre de svakeste og vår felles overlevelsesmulighet. Vi må definere hvem som har det vanskeligst og meisle ut en solidarisk lønnspolitikk som sikrer en konkurransedyktig industri samtidig som den sikrer svake grupper og stopper virksomhet som ødelegger våre ressurser og vårt miljø.

På de områder vi mangler kunnskaper om skadene av menneskelig virksomhet må vi øke forskningen for å øke kunnskapene. Men vi må ikke sette likhetstegn mellom kunnskap og klokskap. Det er viktigere enn noensinne å bruke de kunnskaper vi har med klokskap. Og det blir viktigere og viktigere etter hvert som kunnskap og teknologi øker. I dag brukes kunnskap og teknologi til utarming av vårt felles miljø og i kombinasjon med kapital til å utarme og avfolke en hel landsdel. Det krever klokskap og solidaritet å stoppe denne utarming. Bare arbeiderbevegelsen kan vise det samhold og den styrke som er nødvendig til dette.

Vi trenger hjelp til dette. N-Norge har 11 % av landets befolkning, men får 1,5 til 2 % av forskningsmidlene. Vi ber om hjelp og solidaritet til å få økt denne andelen, eller at økningen kommer i N-Norge. Dersom vi tar med havområdene utenfor kysten er vi uten tvil den rikeste landsdelen i landet. Vi må ta i bruk de utnyttede ressurser i havbunnen. Vi utplyndres av norsk og internasjonal fiskerikapitalisme som vi ber om hjelp til å bremse.

Konkret fremmer jeg følgende forslag til nytt strekpunkt til side 12 i Handlingsprogrammet.

Jeg vil senere se litt på et forslag om økte forskningsmidler. Kamerater, la oss stå sammen mot utplynderne og verne om vårt miljø og våre ressurser.

Lindrupsen satte fram forslag.

(Forslag side 135–144–169.)

Einar Hysvær, sekretariatet, viste til programforslaget om internasjonale spørsmål. Han kunne forstå at forslaget er nøkternt formulert angående Midt-Østen. Både israelsk og palestinsk fagbevegelse var gjester på kongressen.

Hysvær ville ikke foreslå endringer i forslaget, men legge fram NNNs syn for kongressen. Han minnet om at vi er opptatt av menneskerettigheter og solidaritet internasjonalt, og tok på den bakgrunn sterk avstand fra Israels politikk i de okkuperte områdene på Vestbredden og i Gaza. Brutaliteten som finner sted der, der ikke minst barn og ungdom blir drept og skadet, kunne bare sammenlignes med brutaliteten i Sør-Afrika og på Den himmelske freds plass.

– Denne brutaliteten utføres av israelske soldater og det er den israelske regjering som står bak, sa Hysvær, og syntes dette var særlig tragisk på bakgrunn av de varme

følelser vi nærer for det israelske folk, og det nære samarbeid som har vært mellom norsk fagbevegelse og Histadrut i alle år.

Han beklaget sterkt utenriksminister Bondeviks holdning, som er blottet for omtanke for palestinerne. Bondevik skrur klokka tilbake i vår Midt-Østen-politikk. – Det beklager vi på det sterkeste. Vi skulle hatt Stoltenberg i UD, sa Hysvær.

Sverre Worum, sekretariatet, tok for seg det skolepolitiske engasjementet og minnet om at det er læreren – som fortsatt kanskje er litt suspekt i LO-øyne – som i stadig større grad blir barnas voksenkontakt. En voksenkontakt som kan være av avgjørende betydning for de unge, som skal overta og gjennomføre programmalsettningene.

Han satte pris på interessen for skolen, men mente LO og forbundene i sterkere grad måtte engasjere seg i skolens innhold, kunnskapsformidling og holdningsdannelse. Også her er grasrotarbeid viktig.

Worum så fram til neste kongress, når student- og elevmedlemskap har virket.

Han ønsket gjeninntatt i handlingsprogrammet den tidligere etiske målsettingen, og satte fram forslag til nytt strekpunkt.

(Forslag side 146.)

Svein Hille, FF, tok for seg miljøproblemene som behandles i kapittel II., og tenkte på guttungen som utbrøt før valget: – Kamerater, nå må vi få opp farta, det lukter bærsej av framtida.

Han hadde sikkert hørt en miljødebatt, trodde Hille. Etter hans mening var det å få bukt med miljøproblemene et spørsmål om liv eller død.

Kapitlet i programforslaget tar for seg miljøproblemer i full omfatning, han ville derfor ta opp Fellesforbundets forslag om å dele dette kapitlet i to, – et kapitel for det indre og et for det ytre miljø.

Han viste til at det var fagbevegelsen som tok opp problemene med arbeidsmiljø, noe som resulterte i arbeidsmiljøloven.

Han trodde fagbevegelsen bedre enn andre også kunne være pådriver når det gjelder det ytre miljø, – i samarbeid med SFT og miljøorganisasjoner. Dette måtte være et mål å få rensset miljøet samtidig som arbeidsplasser bevares, og han nevnte flere konkrete ting som virkemidler.

Han tok også opp nødvendigheten av å satse globalt. De store multinasjonale konsernene flytter bedrifter og miljøproblemene til u-land. – Det er kanskje den største utfordring vi har, sa Hille.

(Forslag side 154.)

Per Thorkildsen, Grafisk, berømmet Ole Knapp for framstillingen av utdanningens betydning.

Han var enig i at utdanning er det offentliges ansvar, men vi risikerer at kua dør mens graset gror.

Thorkildsen understreket nødvendigheten av forskning og utvikling for å skape vekst. Men forskningsmiljøene sliter med økonomiske problemer. Det er ikke nytt. Heller ikke er det nytt at utdanningssystemet lider under mangel på ressurser, sa Thorkildsen, og viste til at Grafisk har utdanningsfond som fra 70-årene har hjulpet til at de grafiske yrkeslinjene har fått dekket utstyrsbehovet og etterutdanning og ajourføring av lærerne.

Forskningsinstitutter kan også arrangere kurs for arbeidsledige, noe som gir mental hjelp ved siden av faglig opprustning.

– Slike institutter må ikke betraktes som privatisering, sa Thorkildsen, som satte fram forslag.

(Forslag side 144.)

Trygve Johnsen, FF, hadde følgende innlegg:

Knappt noe land i verden har utbygget så sterke og solidariske ordninger for å sikre folks inntekter i alderdommen som de vi har i Norge. Gjennom Folketrygden er absolutt alle, jeg understreker alle innbyggere i landet, sikret seg en garantert minsteinntekt og de yrkesaktive er sikret pensjon i forhold til opparbeidede tilleggsopøeng. Dette systemet sikrer at folk flest i alderdommen klarer seg rimelig bra økonomisk. Dette system må vi ta vare på.

På siden av dette systemet har vi hatt og får i sterkere grad kollektive og individuelle tilleggspensjonsordninger. Det er dokumentert blant annet gjennom FAFO-undersøkelsen at disse er skeivt fordelt, ved at det i stor grad er de økonomisk sterkeste som i hovedregel har slike ordninger. For å jevne ut forskjellene på dette området er det to veier å gå.

- enten fjerne disse ordningene helt og bare satse på Folketrygden.

- eller bygge videre ut de private/kollektive ordningene til også å omfatte folk flest.

I og med at så mange i dag alt har ordninger ved siden av Folketrygden, tror jeg disse ordningene er kommet for å bli. Da må vi prøve å gjøre dem mest mulig rettferdige, og samtidig begrense dem i omfang slik at de ikke undergraver inntektsgrunnlaget for Folketrygden, som også i fremtiden må være hovedpillaren i pensjons-systemet vårt.

Jeg tror ikke vi skal arbeide for å få kollektive pensjonsordninger som en del av medlemsskapet.

Nye kollektive pensjonsordninger bør bli en del av de sentrale inntektsoppgjørene, slik Fellesforbundet har foreslått i forslag nr. 1.057.

Jeg vil også si noen ord om det faglig-politiske samarbeidet. Jeg ser i forslagsheftet at det er sendt inn tilsvarende like forslag fra en del mindre og nye forbund i offentlig sektor om at det faglig-politiske samarbeidet med Det norske Arbeiderparti skal avvikles. Jeg vet ikke hvilke erfaringer disse forbundene har, som gjør at de vil avvikle samarbeidet. I forslagene fremkommer det ikke et eneste argument utover rent prinsipielle og ideologiske begrunnede holdninger.

Jeg tror mye av disse holdninger har sin bakgrunn i mangel på kunnskaper om hva det faglig-politiske samarbeidet med DNA går ut på. Når disse forbundene blant annet foreslår at fagbevegelsen ikke må være noen automatisk støttespiller til noe parti, vitner det om at de tror at Landsorganisasjonen er en automatisk støttespiller for DNA. Men det er jo ikke slik samarbeidet fungerer. Vi har et tett samarbeid fordi vi gjennom dette arbeidet oppnår bedre resultater for våre medlemmer enn om vi ikke hadde hatt det. Jeg skal ta ett eksempel.

Fra 1. januar neste år kan de aller fleste yrkesaktive som er omfattet av tariffavtale slutte arbeidet ved fylte 65 år. Høyre gikk f.eks. beinhardt i mot reformen også med den begrunnelse at dette var et diktat fra fagbevegelsen og at det satte Stortinget i en tvangssituasjon. Det samme synet hadde Kr.F. og Fremskrittspartiet. Dette illustrerer på en klar måte disse borgerlige partiers holdning til fagbevegelsen. De sier klart fra at når fagbevegelsen forhandler seg frem til resultater med motparten som også innebærer bidrag fra de politiske organer, er det diktat. Her har Arbeiderpartiet et fundamentalt annet syn, og derfor må fagbevegelsen også ha en helt annen holdning til Arbeiderpartiet enn til andre politiske partier.

Det tette samarbeidet som jeg har nevnt har vi i fagbevegelsen sjøl vedtatt på et selvstendig grunnlag.

Det er ikke Arbeiderpartiet som har diktet eller påtvunget oss dette.

Vi er så frie og uavhengige fortsatt at vi sjøl bestemmer hvem og på hvilken måte vi skal samarbeide.

Vi må i tiden fremover søke å forsterke dette samarbeidet spesielt på lokalplanet.

Johnsen fremmet forslag til pkt. 1 i H.P.

(Forslag side 130.)

Ole Lysø, Hordaland holdt følgende innlegg:

Det er blitt ganske populært det å snakke om miljø og miljøpolitikk. Og det er svært viktig det å snakke, men enda viktigare er det å gjere noko med miljøet.

Vi har berre fått jorda vår til låns hører vi mange ganger. Og det kan nok være rett.

I alle fall så lever vi ikkje her i all evighet.

Men de fleste av oss har barn som lever vidare. Og som treng å få overlevert ei jord med eit miljø dei både kan leve og puste i på ein normal og sunn måte.

Skal dette kunne skje må vi ta dette med miljøarbeid på alvor alle sammen.

Vi må starte med oss sjølve i dagliglivet, i heimen, i fritida og på arbeidsplassen.

Vi må sjå rundt oss. Kvar er det blitt av det avfallet som bedriften har?

Det er og viktig å være klar over kva som skjer med det som og er rundt vår egen arbeidsplass og i nærmiljøet.

Dette arbeidet er så viktig at eg vil få lov å foreslå for kongressen at det på alle arbeidsplasser vert vald eit eige Miljøombud.

Denne må ha samme status som verneombudet har i dag. Arbeidsområdet må være alt som har med miljø å gjere, både inne og ute og rundt arbeidsplassen.

For meiner vi noko med at vi skal arbeide for eit bedre miljø. Ja, så gjer vi og noko med det, ikkje berre prater. Frå prat til praksis heiter det i ein annan organisasjon som svært mange av oss og bekjenner seg til.

I Hordaland har vi gjennom Faglig-politisk utvalg gått til det steg å innstifte ein eigen Miljøpris. Prisen skal gå til den bedriften som er mest miljøvenleg. Formålet med ein slik miljøpris er å prøve å skape ny interesse for ein bedre og meir effektiv miljøpolitikk. Vi meiner at ei av oppgavene til miljøombudet skal være å sørge for at bedriften har eit godt arbeidsmiljø. Og at dei vert oppfatta som gode naboar i lokalmiljøet. Dei ansatte skal sammen med bedriften være ansvarlige for miljøet og legge fram handlingsplanen for dette arbeidet.

Ein viktig del av arbeidet er å undersøke hvilket problemavfall har bedriften, og kva kan gjerast med dette?

Og eventuelle tidligere miljøsyndere slike som nedgravde tønner og liknande på bedriftens område må bedriften sjølv sørge for å få fram i lyset.

Det å forberda miljøet betyr ikkje berre utlegg. Det kan og være med på å skaffe nye produkter som igjen er med på å skape nye og sårt tiltrengte arbeidsplasser.

Så kamerater, vær med, la oss få egne miljøombud på alle våre arbeidsplasser. Hadde det vært forbud mot tung olje hadde vi i dag sleppt å drive opp olje rundt strendene i Sognefjorden. Då hadde det vert solar som hadde skvalpet rundt strendene der i dag. Det er nok rafinnerikapasitet om vi ikkje skal ha det ombord i båten.

(Forslag side 153.)

Asbjørn Eggen, NKF, holdt følgende innlegg:

Første strekpunkt side 24, forslag 729.

Det er en sentral oppgave for de politiske myndigheter å arbeide for at alle får mulighet til å skaffe seg en god og rimelig bolig, og at boligen er tilpasset husholdningens situasjon. Behovet for bolig må sees på linje med retten til utdanning, arbeid og helsestell.

Boligen har stor betydning for folks levekår. Den enkeltes boligsituasjon og bokostnader spiller en stadig viktigere rolle for de fagorganisertes økonomi. Ulikheter på dette feltet er årsak til store økonomiske forskjeller mellom ulike grupper. Boligpolitikk er derfor en viktig del av fordelingspolitikken.

Ved en begrensning av rentefradraget vil det bli mulig og nødvendig med en annen og mer målrettet offentlig støtte til boligfinansieringen. Ved å øke lånemuligheten pr. bolig og forlenge avdragstida, vil bokostnadene bli lavere i startfasen og jevnes mer ut over tid.

Den støtte som gis gjennom Husbanken, må i større grad forbeholdes den bygging som med rette kan kalles sosial boligbygging. Dette innebærer at Husbankens gunstige lån bør forbeholdes boliger som underlegges en mer effektiv standardkontroll enn

det vi har i dag. Det er ingen oppgave for sarnfunnet å yte støtte til bygging av «luksusboliger». Derfor bør det ikke være aktuelt å øke de arealgrensene som i dag gjelder for Husbanklån.

For å lette situasjonen, særlig for unge boligsøkere, bør en få til en videreutvikling av ordningen med etableringslån, uavhengig av om de flytter inn i nye eller gamle boliger.

En effektiv bofornyelse kan også gi et viktig bidrag til å avhjelpe boligbehovene. Det er en viktig oppgave å få en bedre styrking med byfornyelsen, slik at krav til standard og kostnader blir mer på linje med det som kreves av Husbanken.

(Forslag side 159 og 166.)

Steinar Karlsen, FF, syntes det var flotte intensjoner i handlingsprogrammet, men så kommer spørsmålet om å sette inn virkemidler.

Han tok for seg problemene i bygg og anlegg og viste til Oslo der det bygges næringsbygg over en lav sko, mens boligbyggingen er nedprioritert. Det er spekulantene som sjøl bestemmer virksomheten.

– Store deler av vår medlemsmasse går ledig, mens entreprenørene driver med kontraktører og ulovlig innleide arbeidskraft. Vi må sørge for å få de politiske vedtak som gjør at kontraktørvirksomheten ikke blir så lønnsom, sa Karlsen, som også nevnte momsfrataket.

Videre mente han det var lite lønt å snakke om overskudd til fondsoppygging, når det er entreprenører og kontraktører som stikker av med overskuddet.

(Forslag side 133 og 140.)

Kari Murer, NFATF, syntes mottoet kunne være «Ny tid – nye midler». Hun mente ingen har bedre forutsetninger enn oss for å sikre basisgodene, men de er ikke vunnet en gang for alle.

– A-regjeringen fikk bukt med betalingsbalansen, men til hvilken pris? Massearbeidsledighet. Et annet resultat av den økonomiske politikken er utarming av kommunene, sa hun, og pekte på nedskjæringene i overføringene til kommunene samtidig som de blir pålagt nye oppgaver og uttelling. Det har gått ut over omsorgen for gamle og syke. Og skoleverket er redusert.

– Barna, som er vår største ressurs skal ofres i den økonomiske politikken, – og det er først og fremst de ressurssvake barna som rammes. Det er stikk i strid med vår innstilling om lik rett til utdanning. Også barnehagene går innstramningen ut over, fordi kommunene ikke har råd til egenandelen. Alt sammen rammer kvinnene som må ta på seg det omsorgsansvar som det offentlige skyver fra seg.

Vi kan ikke akseptere en politikk som tapper kommunene og raserer velferdsstaten, sa hun.

Kjell Bjørndalen, FF, siterte fra programforslaget om en rettferdig inntektspolitikk. Han fant det helt selvfølgelig at det skjer gjennom forhandlinger mellom partene. Det har aldri vært gjenstand for diskusjon. Alternativet måtte være at storting og regjering bestemte, men lønnsloven er et ekstraordinært tilfelle.

Han viste til forslag nr. 297, begrunnet med at avtalene må være attraktive og dermed et element til å verve nye medlemmer.

Han følte at fagbevegelsen i dag hadde litt for lite å reklamere med, og det er derfor LOs andel av den yrkesaktive befolkningen ikke øker.

– Vi må ha noe å friste med, og da bør avtalene gå lenger enn lovverket, sa han, og fant det riktig at betydningen av den lokale avtaleretten ble understreket.

Han var imidlertid usikker på det punktet i programmet som uttrykker former for overskuddsfordeling, og mente det er flere sider der som vi nøye må vurdere konsekvensene av. I den forbindelse viste han til svenskenes erfaring med lønnstakerfondene.

(Forslag side 131–174–175.)

Kjell Røttereng, FF, tok for seg problemene med innleievirksomhet og kontraktører.

Han viste til rapporten «Over stakk og stein» som viser at hver 5. bygningsarbeider i Oslo jobbet på ulovlige kontrakter i 1987, i forhold til sysselsettingsloven. Og denne utviklingen aksellererer.

I den forbindelse viste han til den voldsomme økning i antall enmannsbedrifter i byggbransjen. 30 prosent av de som fører opp bygninger i dag er kontraktører.

I bransjen forsvant 12-15.000 årsverk i 1988-89, og svært mange av dem som blir ledige registrerer seg som næringsdrivende.

Han viste også til innlegget til Hans Petter Aas i går, om de digre skatte- og avgifts-sunddragelser. Det flourer i byggbransjen, sa han, og støttet forslaget fra NTL.

- Dette er problemer fagbevegelsen må ta på alvor før virksomheten tar kvelertak på hele bevegelsen, sa Røttereng.

(Forslag side 140.)

Knut Johan Larsen, NFATF, pekte på at hensikten med det inntektspolitiske samarbeidet skulle være å skape trygge arbeidsplasser. Resultatet ble at antall ledige steg fra 32 000 til ca. 130 000.

- Det er prisen vi har betalt, sa han, og pekte på at innstramningen er ført for langt. Kjøpekraften er blitt lavere. Folk blir sparket også fra bedrifter som går godt.

I den forbindelse viste han til bladet «Kapital» som opplyser at de 500 største bedriftene i Norge økte sitt resultat i 1987-88 med 60 prosent, samtidig som antall ansatte ble betydelig redusert.

- For en rettferdig inntektspolitikk må vi foran 1990 ta utgangspunkt i at våre arbeidsledige kamerater skal skaffes arbeid. Det må være den viktigste målsettingen.

Han satte pris på bedriftsdemokrati, men den ferske hendelsen i Bergen der bedriften ble flyttet over natta, viser at det er lang vei igjen. Han støttet forslag nr. 624.

(Forslag side 154.)

Lisbeth Vangen, Hedmark holdt følgende innlegg: Regjeringa Willochs åpnings-tidslov var et angrep mot ansatte i varehandelen og mot normalarbeidsdagen.

Nå var ikke den gamle loven noe godt redskap for å forsvare normalarbeidsdagen, men den ga oss muligheter til lokal innflytelse fordi kommunene kunne vedta lukningsvedtekter som lå innenfor en ramme for normalarbeidsdag.

Det er normalarbeidsdagen som gir oss muligheter til ei kollektiv fritid som sikrer våre muligheter til å delta i politisk virksomhet og i fagforeningsarbeid.

Men viktigst er hva en kollektiv fritid betyr for familielivet og samværet med barna.

Jeg har stor forståelse for at enkelte yrkesgrupper må arbeide om natta og i helga. Ingen vil vel påstå at varehandel er så nødvendig at det må utføres om natta eller i helga.

Det er et faktum at søndags- og nattåpne forretninger øker i takt med etableringen - for ikke å si i takt med overetableringen.

Ansatte i varehandelen går ikke med på å sponse denne dårlige styringen av etableringer ved å jobbe til alle tider. Med ei årslønn på 115.000 med 10 års ansiennitet er vi også med på å subsidiere lokketilbudene som mange frister med.

I dag blir ansatte i varehandelen brukt som brikker i en «profittludo» hvor eieren av spillet lager de fleste reglene - og nok en gang blir de svakest stilte taperne.

Vi ber derfor om at Arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot helge- og nattarbeid gjøres gjeldende også for ansatte i varehandelen.

I tråd med dette har jeg derfor fremmet forslag til tre nye strekpunkter under punkt 8 i handlingsprogrammet.

(Forslag side 147.)

Ellen Stensrud, Fellesforbundet, viste til at Haraldseth i sin innledning hadde etterlyst en holdningsendring i bedriftene når det gjaldt arbeidsmiljøspørsmål. Jeg vil gjerne legge til at det også i LOs ledelse kan være behov for en slik holdningsendring.

En av grunnene til at LO i dag ikke er så attraktiv for ungdom, er nettopp passiviteten i miljøspørsmål. LOs politikk må være mer konkret og målrettet enn det som fremgår av forslaget til handlingsprogram. Hensynet til det ytre miljø må sidestilles med hensynet til det indre miljø på bedriftene, heter det i handlingsprogrammet, men samtidig har sekretariatet vendt tommelen ned for alle konkrete forslag til forbedringer av det ytre miljø. Ifølge Harlem Brundtland-kommisjonens rapport skal vi tenke globalt og handle lokalt, men da må det også satses konkret og vi må skolere oss bedre i miljøspørsmål for å møte de nye utfordringene, sa Stensrud som bl.a. pekte på hardere straffer for miljøkriminalitet. Men det er ikke nok, vi må i minst like høy grad arbeide forebyggende for at kriminaliteten ikke skal skje. Haraldseth sa at LO vil ta sin del av ansvaret for ren luft og rent vann. Det er jeg enig i, sa Stensrud som viste til sitt fremsatte forslag.

Stensrud sa til slutt at LO ikke måtte være en sinke i miljøarbeidet hvis man skal kunne rekruttere nye generasjoner til fagbevegelsen.

(Forslag side 153.)

Kjell Christoffersen, Sekretariatet, sa at Thorkildsen i Kjemisk hadde rost Knapp for innledningen. Han kunne gjerne slutte seg til dette. Det var et godt innlegg. Også Hysværs innlegg var glimrende. Han fikk sagt mye av det han selv kunne skrive under på. Ja og amen til hans innlegg. Også Haraldseth kan få ros for en fin innledning. Han nevnte spesielt at vi skulle forholde oss til den demokratiske sosialisme. Jeg synes på denne bakgrunn at Kongressen kan finlese vårt forslag til formålsparagraf i LO.

Han kom også inn på forslag 569 om sekstimersdagen og han syntes det var galt at man hadde tatt dette punktet ut av handlingsprogrammet. Når man tar noe ut av innværende handlingsprogram, virker det som om man feier saken under teppet. Det må ikke bli slik at sekstimersdagen bare er et jentekrav. Vår tariffpart sa ved forrige oppgjør at vi hadde nådd gulvet når det gjaldt arbeidstidsforkortelse når vi fikk 37,5 timers uke. Dette trodde ikke Christoffersen var riktig. Det som sto i handlingsprogrammet sist er nesten identisk med forslaget fra Grafisk, sa Christoffersen.

John Erik Ullestad, Fellesforbundet, kommenterte avsnittet om en rettferdig inntektspolitikk. Han var enig i mye av det som sto i forslaget, men ikke det som står om at større tillegg skal gis ved de sentrale oppgjørene, mindre lokalt.

Formuleringen betyr i realiteten et tak på den lokale forhandlingsretten og de lokale tilleggene. Dette vil vi ikke ha. På arbeidsgiverhold er det også rettet angrep på den lokale forhandlingsretten og også i LO-huset er det mange som murrer over opparbeidede rettigheter lokalt. Man skal være klar over at det ikke bare er snakk om kroner og ører i de lokale forhandlinger, det er også snakk om sosiale reformer og økt produktivitet. Det er viktig at vi verner denne friheten.

Han syntes det var betenkelig at angrepene mot den frie lokale forhandlingsretten ble meislet ut i Folkets Hus. Vi har bak oss et tariffoppgjør som ikke engang var ute til uravstemning. Vi må stå vakt om den lokale forhandlingsretten. Her i huset burde man ha andre ting å bruke kreftene på, sa Ullestad.

(Forslag side 131 og 132.)

Roy Pedersen, Fellesforbundet, sa at innleggene og debatten på Kongressen egentlig kunne kokes ned til tre hovedemner: Hvordan vi skal møte markedskreftene, hvordan vi skal bevare velferdsstaten og hvordan vi skal sikre retten til arbeid. Markedskreftene ble mer eller mindre sluppet løs i 80-årene. Vi kan som fagbevegelse ikke godta arbeidsledighet som et økonomisk virkemiddel. Nå sier Statistisk Sentralbyrå i sine prognoser at nåværende ledighet kan vare til frem mot 1995. I denne situasjon er det ikke nok med målsettinger om full sysselsetting. Vi ser hvordan kapitalerne sjonglerer med overtiden. Her kan det være snakk om 35.000 årsverk. Normalarbeidsdagen er for mange arbeidstakere i dag noe de kan lese om i historiebøkene. Se på byggebransjen og Oslo Plaza.

Gro sa i sin innledning at der hvor sosialdemokratene har hatt styringen har man stort sett unngått den store arbeidsledigheten. Det er forsåvidt riktig, men det gjelder i land som står utenfor EF, land som ikke er bundet av EF's jernlov om fri bevegelse av kapital og arbeidskraft. Vi må slåss mot disse kreftene i 90-åra. Vi kan ikke slippe dem løs.

(Forslag side 137 og 159.)

Jone Handeland, Handel og Kontor, viste til sekretariatets formuleringer om den lokale forhandlingsretten og at man skal ta ut en større andel i de sentrale oppgjørene. Samtidig skal oppgjørene holdes innenfor en forsvarlig økonomisk ramme. Han var enig i den siste formuleringen og i det Hågensen hadde sagt, men det betyr også at man sier nei til en ny lønnsreguleringslov. Men hvordan skal vi kunne nå målsettingene om å bevare den lokale forhandlingsretten når vi samtidig skal holde en forsvarlig ramme. Det er en inkonsekvens i det som står i handlingsprogrammet. Hvis de innlektpolitiske målsettingene skal nås, må det settes tak på de lokale tilleggene, mente Handeland. Da må det bli en ny lønnsreguleringslov om målene skal nås. Han ba om at redaksjonskomiteen så spesielt på disse formuleringene og prøver å finne frem til noe mindre selvmotsigende i sin innstilling.

Guri Paulsen, NTL, sa at tradisjonelle industriarbeidsplasser ble stadig redusert. Hun berømmet innledningen og avsnittet om livslang læring, men ett punkt er helt utelatt i innstillingen og i Knapps innledning. Det gjaldt høyere utdanning. Vi må styrke høyere utdanning, både for å skape nye arbeidsplasser, øke produksjonen, effektivisere arbeidsrutiner, skape en mer variert og utfordrende arbeidsdag for den enkelte, sette den enkelte bedre i stand til å gjennomskue sammenhenger og gi oss alle trygghet og tro på at det nytter å delta aktivt for å endre en vanskelig situasjon.

Ved mer skoloring og arbeidsmarkedstiltak må staten bruke egne ressurser - offentlig skolelever, universiteter og høyskoler - ikke dyre privatiseringer, og slå fast at retten til utdanning skal være uavhengig av økonomi, geografi og kjønn.

(Forslag side 129-165-167.)

Unni Evang, NTL, sa at kvinneandelene i NTL var 54,9 % og kvinnerepresentasjonen var god i forbundet både lokalt og sentralt. Hun mente at også i LO måtte man få til en kvoteringsordning slik at kvinnene raskere oppnådde likestilling. Vi har tidligere reist krav om 40% kvotering i LOs toppledelse, men jeg kan bare beklage at dette ble nedstemt. Det var et skuffende resultat. Vi mener at LO er den organisasjon som best ivaretar arbeidstakernes interesser. Vi må derfor også få kvinner på topplan i organisasjonen. Vi kvinner vil ikke slå oss til ro med å arbeide på menns premisser alene. Vi har mange dyktige kvinner, men vi må kjempe for å oppnå posisjoner fordi det ikke finnes en ordning med kjønnsmessig fordeling. Det er også enkelte kvinner og mange menn som mener at kvinner skal konkurrere på like vilkår. Dette forsinker likestillingen, sa Evang.

(Forslag side 160.)

Karin Husøy, Møre og Romsdal, ville trekke frem Esther Kostøls innledning som meget god. Hun syntes at hun der fikk frem de viktigste sidene ved familiepolitikken - dette sagt uten forkleinelse for de mannlige innledderne. Likestilling og familiepolitikk må sees i sammenheng. LO har i dag en dårlig likestillingsprofil, og jeg håper at denne kongressen kan fatte vedtak som bringer utviklingen i riktig retning. Hvis vi får en bedre profil, vil vi også kunne få flere kvinnelige medlemmer i LO.

De fleste kvinner er i dag i lavtlønnsyrker - og mange tjener også i sin bransje mindre enn menn. Denne urettferdige lønnsforskjellen er basert på historiske etterlevninger fra den tiden da mannen var eneforsørger. Jeg er enig med det Sidsel Bauck sa om at man i varehandelen og andre bransjer må kunne ha en lønn å leve av og en hverdag å leve med. I dag er 7 av 10 småbarnsforeldre yrkesaktive. Bare 32 % har barnehageplass, sa Husøy.

Eva Disch, Akershus, takket Esther for den fine innledningen og sa at likestillingen møtte et hardere klima i fagbevegelsen enn man gjorde i de politiske partier. Vi lever i et gubbe miljø selv med likestillingsloven innført. - I dag er det 100 år siden Fyrstikkarbeiderne reiste sin sak. Deres aksjon har vært banebrytende for norsk fagbevegelse. Vi burde bøye oss i ærbødighet for det de utrettet. De klarla svovelens ødeleggende virkning på helse, med de hadde intet miljøutvalg på bedriften. Vi skal fortsette kampen for miljøet videre, og vi må få flere jenter med i LO. LO må bli jentegærne.

Hun mente at uten kvinner ville likestillingsarbeidet stått i stampe. I dag blir kvinner mange steder betraktet som en arbeidsreserve. Det må bli slutt på at vi skal rette oss etter mennenes ønsker om at vi skal tenke som menn, oppføre oss som damer, se ut som unge piker og jobbe som hester, sa Eva Disch. Innlegget ble etterfulgt av vedvarende applaus.

Iver Erling Støen, Fellesforbundet, sa at LO måtte bidra til å endre det skjeve bildet mange ungdomsmiljøer har av LO som organisasjon. Vi har sammen med AUF startet sommerpatrulje med oppsøkende virksomhet på arbeidsplassen, og dette arbeidet må intensiveres. Samarbeidet med AUF er svært viktig i dette arbeidet. AUF har etterhvert begynt å prioritere arbeidet blant yrkesaktive ungdommer bedre. AUF er ikke så mye en studentorganisasjon som tidligere. De som motarbeider det faglig-politiske samarbeidet, motarbeider et samarbeid som er svært viktig blant ungdommer.

Leif Furre, Fellesforbundet, sa at det var holdt mange gode innlegg og fremsatt mange gode forslag i debatten. Han håpet også at en del av de fremsatte forslagene ble vedtatt. Man kan da spørre seg hva som etterhvert blir skjebnen til de mange vedtak som fattes. Hva har skjedd med vedtakene på LO-kongressen i 85? Han mente selv at LO skulle engasjere FAFO til å lage en rapport hvor man sammenligner 85-vedtakene med den økonomiske politikken som AP-regjeringen har ført i perioden 86-89. Det snakkes om en for høy arbeidsledighet, men kan det ikke også være slik at arbeidsledigheten egentlig har vært ønsket - som et virkemiddel. Skal vi slå oss til ro med ønsker om sysselsettingen også i fremtiden? Det er neppe nok å sende uttalelser og henstillinger til Syse om arbeide for alle. Vi må få utarbeidet en konkret handlingsplan som kan redusere arbeidsledigheten, sa Furre.

(Forslag side 174 og 177.)

Arne Kvalvik, Fellesforbundet, viste til avsnittet om vekst og sysselsetting og sa at et av problemene i Nord-Norge er mangelen på risikovillig kapital. Etter at bankene i Nord-Norge i en årrekke har vært svært så uforsiktede med sine utlån - og etter svære tap - er det nå nesten umulig å få lån i nordnorske banker når det gjelder risikovillig kapital.

Kvalvik mente at her burde statsbankene, som tidligere har spilt en så stor rolle for utviklingen i Nord-Norge, komme inn for fullt igjen. Det må være en samfunnsoppgave å trå til overfor næringslivet i nord, sa Kvalvik som mente at økte utlånsrammer i statsbankene var løsningen for mangelen på risikovillig kapital i Nord-Norge.

(Forslag side 130.)

Trude Langenes Ovrum, Østfold, understreket betydningen av å verne det ytre miljø. Siden LO ble dannet har man gått foran i kampen for det arbeidende folks helse. Miljøvern skulle være like naturlig som å velge verneombud rundt på arbeidsplassene. Vi trenger sterke virkemidler for å redusere utslipp til luft og vann. Forurensningen er først og fremst forurensernes ansvar, men avsnittet i Handlingsprogrammet burde etter hennes mening også inneholde noen punkter om miljøavgifter. Avgiftspolitikken blir viktig for å redusere utslippene. I tillegg ville hun ha fjernet investeringsavgiften på rense- og kloakkanlegg i kommunene. Hun pekte også på betydningen av å gjenvinne avfall, resirkulering. Vi må også satse på at de miljøvennlige produktene må være lønnsomme å benytte seg av, de må bli konkurransedyktige

med andre produkter. Hun satte et likhetstegn i prioritet mellom arbeidsmiljø og det ytre miljø.

Arne Semmerud, Transport, sa at forslaget om en aktiv nærings- og distriktspolitikk var utmerket, men han savnet totalt et avsnitt om samferdsels betydning. Samferdselen har mye å si for distriktspolitikken og for sysselsettingen i distriktene. Transportnæringen må sees i et helhetlig perspektiv. Fra de aller fleste partier hører vi politikere sier at de prioriterer kollektive transportmidler, tog og annen skinnegående trafikk. Men det er de samme politikerne som legger ned jernbaner overalt. Nå sies det også i NSB at man skal redusere ytterligere. Han foreslo et nytt strekpunkt i Sekretariatets innstilling.

(Forslag side 142.)

Jan Bråten, Sekretariatet, viste til handlingsprogrammet og formuleringene angående rekutteringen til LO. Hvis LO fortsatt skal være en levende organisasjon, må organisasjonsstrukturen bli mer åpen enn den er i dag. Han slo selv til lyd for nye medlemsfordeler 24 timer i døgnet. Her kan det ikke bare være snakk om forsikring og pensjon, det kan være ferie- og fritidstilbud. Det bør lønne seg å være medlem av LO. Medlemskapet skal bli gullkantet. Da blir det attraktivt å være medlem av LO og vi vil få flere rekruttert. Vi trenger også flere jenter i LO, flere jenter som smiler. Vi trenger ikke en smilende Kristin Moe til å tale forbrukerens sak, men vi trenger kanskje en streng Esther Kostøl som sier fra hva som er forbrukernes krav. LO må opp tre uavhengig og med autoritet utad. Fagbevegelsens arbeid må synliggjøres bedre enn den gjøres i dag, sa Bråten.

Finn Bærland, Norsk Kommuneforbund, kom inn på to punkter, det internasjonale arbeidet og solidaritetsarbeidet. Det heter i sekretariatets innstilling at vi skal møte utviklingen i Europa og EF på en måte som tjener norske arbeidstakers interesser. Dette var han helt enig i. Et annet sted står det at LO skal arbeide for en tilpasning som tjener Norges interesser. Det er ikke uten videre klart at Norge og norske arbeidstakere her har felles interesser. Dette bør bli klarere formulert, sa Bærland.

(Forslag side 168 og 173.)

Aud Trulsen, Handel og Kontor, sa at det er mange små bedrifter i landet hvor arbeidsmiljøloven ikke gjelder, særlig gjelder det mange bedrifter innen varehandelen. Disse har ikke verneombud og mange gjennomfører en kortversjon av den fastsatte opplæring i arbeidsmiljøloven. Dette skal kun gjøres der hvor det er enighet mellom partene i arbeidslivet, men i mange tilfeller kjøres kortversjonen gjennom uten at de ansatte er spurt. Arbeidstilsynet har for liten kapasitet til å følge opp slike saker. Hun håpet at arbeidsmiljøloven også kunne omfatte flere bransjer enn bygg og elektro som i dag. Hun håpet at man kunne få til en regional verneombudsordning for de mindre bedriftene.

(Forslag side 153 og 159.)

Leif Haraldseth, sa at man bak kulissene hadde fulgt opp den såkalte Shaher Saed-saken. Sandegren snakket med ham for en tid siden. Det er blitt sagt at han skal møte hos militærguvernøren kl. 16.00 i ettermiddag, men vi kan ikke være sikre på at alt er i orden for det. Nå er det gått såpass langt at vi fra Kongressens side bør formulere en protest til Israel som kan behandles etter lunsjpausen, sa Haraldseth.

Dirigenten sa at debatten hadde glidd ganske bra så langt. Hun regnet med 6-7 timers debatt igjen på dette punkt. Man ville korte pausen ned til halvannen time og møtes igjen kl. 14.30. Møtet ville fortsette til kl. 18.00 og settes for kveldsmøte kl. 19.30. Da ville det bli en kunstnerisk innledning med representanter fra Eritrea. Hun regnet med at det lå an til at møtet kunne avvikles innen midnatt.

Møtet hevet kl. 13.05.

Ettermiddagsmøtet, tirsdag 24. oktober

Møtet ble satt kl. 14.33 med Svein Fjellheim som dirigent, og åpnet med allsang ledet av Tryggve Aakervik - «Fra land til land».

Protest til Israel

Leif Haraldseth fikk ordet, og nok en gang dreide det seg om israelske myndigheters behandling av den inviterte palestinske representanten *Shaher Saed*.

Han får ikke utreisepapirene utlevert. To ganger i går og en gang hittil i dag har han vært innkalt til Militæradministrasjonens kontor.

- En slik behandling av en faglig tillitsvalgt kan vi ikke akseptere, sa Haraldseth og foreslo at kongressen sender en skarp protest til den israelske regjering.

Han føyet til at det ikke er noe å klandre vårt UD for når det gjelder aktiviteten i forbindelse med denne saken, og spesielt ikke vår ambassadør i Israel.

Følgende uttalelse ble enstemmig vedtatt sendt regjeringen i Israel:

Landsorganisasjonen i Norge samlet til kongress i Oslo har innbudt representanter fra den palestinske landsorganisasjonen som gjester. En av de innbudte palestinerne *Shaher Saed* fra organisasjonen i Nablus har ifølge norske myndigheter og Utenriksdepartementet i Tel Aviv fått utreisetilattelse fra Vestbredden, mens militærmyndigheter ikke utleverer reisedokumentet. Landsorganisasjonen i Norge protesterer på det sterkeste mot en slik behandling av en faglig tillitsvalgt innbudt til vår kongress. Vi tar avstand fra Israels myndigheters brudd på menneskerett og faglige rettigheter, som en slik holdning og framgangsmåte betyr. Norsk fagbevegelses holdning til Israel og norske myndigheters politikk overfor Israel må komme til vurdering etter det som er skjedd.

Landsorganisasjonen i Norge

Dirigenten kom med et par praktiske opplysninger og orienterte om innsamlingen til et fiskeriprojekt i Nicaragua, i regi av arbeiderbevegelsens høyskole. Han anbefalte delegatene å ta vel i mot bøsseinnsamlerne på kongressen.

Han gjorde oppmerksom på at det var noen som hadde trukket seg fra talerlisten.

- Det er ikke ment som noen oppfordring, men det er altså noen som har trukket seg, sa dirigenten og gjorde det klart at det likevel dreide seg om 6 timer og tre minutter i ren taletid med dem som gjenstår. Pauser ikke medregnet.

Fortsatt debatt

John Stene, sekretariatet, minnet om at da kongressen møttes for 8 år siden, var devisen «80-åra - mulighetenes 10-år».

- Vi fikk et ti-år preget av en ny og mer brutal kapitalisme, en jappekapitalisme preget av egoistisk satsing på raske gevinster og ikke mer langsiktige investeringer. Dessuten fikk vi internasjonaliseringen i næringslivet. Dette har stilt oss overfor helt nye utfordringer, sa Stene. Det krever blant annet at våre medlemmer tilegner seg ny kunnskap.

Han viste til flere forslag Fellesforbundet har fremmet. Det gjelder fondsavsetninger for å sikre bedriftene, produktutvikling og kompetanse. Han ville be LO sørge for en utredning om hvordan fondsavsetninger kan brukes til å styrke bedriftene og sikre arbeidsplassene.

Mange kaller internasjonaliseringen for utflagging, og det kunne han forstå.

- Det er viktig at norske bedrifter er med på det internasjonale marked, men vi kan ikke godta at Norge tømmes for bedrifter som flyttes ut. Et nytt avsnitt om det var foreslått i kapitlet «Næringspolitikk».

Han tok også opp problemene som oppstår når ledelsen i en bedrift involverer seg i aksjehandel i egen bedrift, og mente at det ikke skulle være så lett å slippe unna bare med å gi noe av gevinsten til et godt formål.

Han syntes det var dårlig arbeidsmoral når ledelsen bruker interne kunnskaper til å berike seg sjøl, eller når ledelsen kommer som tjuver om natta og stjeler de ansattes arbeidstøy.

Tore M. Holm, NKF, mente LO med dette Handlingsprogrammet ville gå inn i 90-årene og være med på å skape holdninger, de grunnholdninger vi vil at samfunnet skal bygge på.

- Vi må med alle midler bekjempe alle de krefter som ikke deler vårt syn på frihet, likhet og solidaritet, sa han.

- Med våre grunnholdninger har vi plassert oss ideologisk og vil for alltid være sosialdemokratisk forankret. Det må derfor være noe fundamentalt galt når noen av fagbevegelsens egne bekjenner seg til holdninger som hører hjemme ytterst på høyresiden, slik valget viste. Denne hjernebristen må vi motarbeide ved å sette den varme solidariteten opp mot den kalde egoismen, sa han, og mente at vi særlig for den yngre generasjonen må få fram at velferdssamfunnet ikke er kommet av seg sjøl. Vi har kjøpet det fram, og ingen må tro at de skal kunne ta det fra oss.

(Forslag side 129 og 162.)

Else Moe, NKF, mente LO må arbeide aktivt for å styrke bevilgningene til kultur og fritidsaktiviteter.

I dag rammer sparekniven bl.a. fritidsklubbene og fritidsaktiviteter ved skolene. Med den kriminalitet og narko-omsetning vi har i dag, er det viktigere enn noensinne å ha tilbud til barn og ungdom, framholdt hun.

Hun støttet forslagene 910, 911 og 914.

Hun foreslo «og kulturinstitusjoner» som tilføyelse til nest siste strekpunkt på side 30.

(Forslag side 165.)

Brit Stok, NKF, tok ordet til pkt. 14 under «Familiepolitikk og likestilling». Hun tok opp forslag 778 og ba om at det tas opp som nytt strekpunkt i sekretariatets forslag.

Hun begrunnet hvorfor kommunene bør pålegges å utarbeide planer for utbygging av barnehager, og at tilskuddene økes med 40 prosent. Hun så dette som en del av likestillingsarbeidet og minnet om at det er lang vei igjen. Nå er det bare ca. en tredjedel av alle barna som får det tilbudet de skulle ha krav på.

(Forslag side 161.)

Harald Tufthaug, Østfold, holdt følgende innlegg:

Handlingsprogrammet er stort og omfattende, men dette er hva jeg i denne omgang skal snakke om: Regjeringer kommer og går - LO består.

Skal dette bli en enda sikrere sannhet må vi gjøre boka - fagforeningsboka - enda mer gullkantet enn i dag.

Arbeiderbevegelsens grunnleggende prinsipp er å ivareta menneskeverdet, solidaritet og samhold. I dagens samfunn må disse holdningene igjen bli det bærende element i vårt verdigrunnlag og livsstandard.

Velferdssamfunnet må fortsatt utvikles slik at fordelingen blir rettferdig. Sosial trygghet innen alle sektorer er grunnleggende elementer i det norske velferdssamfunnet.

Hvilket velferdssamfunn er det en arbeidstaker møter når han må slutte å jobbe i en altfor ung alder, som følge av det arbeidet han har utført?

- Han får i beste fall utbetalt en sum penger som følge av forsikringsordninger, men hva så?

- Har han mulighet for hjelp i sin hverdag når møtet med Rikstrygdeverket glimter til med sitt byråkratiog svært så omstendelige saksang?

- Køn hos LOs juridiske avd. er lang. En styrking av denne avd. vil bety hjelp i en hard hverdag for svært mange medlemmer, og dette vil bety svært mye ivervekampanjen for å lokke til oss nye medlemmer, og hjelpe medlemmene vi har. Dette er

for meg etlangt mer matnyttig tilbud, enn rabattordninger på melk og brød i dagligvarehandelen.

Dette vil vise omverdenen helt praktiske eksempler på fordeler med LO-medlemsskap.

Ethvert menneske har krav på goder som kan sikre et menneskeverdig liv. Fagbevegelsen må arbeide for at trygdeordningene blir bygd ut slik at de yrkesskadde får en trygg økonomi. Yrkeskadebegrepet må utvides til også å gjelde alle skader og sykdommer forårsaket av arbeidet, også de som inntreffer etter lang tids påvirkning.

For å styrke LOs lokale og regionale arbeid vil jeg innstendig oppfordre kongressen til å støtte forslagene: 209, 255, 802, 909 og 1042.

Arild Øynes, Den Norske Postorganisasjon, slo fast at strukturen for postetaten er forskjellig fra sted til sted – noen steder konsentrert i tettbygde sentre, andre steder spredd vidt over hele landet.

– Det heter at posten skal fram, det heter også at posten kommer fram overalt, sa han, og viste til det som står i H-programmet om at samfunnet er avhengig av en god posttjeneste.

– For å følge opp dette, er det nødvendig med politisk styring og kontroll. Vi har fått stadig fler utenlandske firmaer som driver med distribusjon i tett befolkede strøk der det er profitt å hente. Postmonopolet brytes daglig, sa han, og det er derfor nødvendig å være på vakt så ikke postetaten til slutt sitter igjen med bare de ulønnsomme områdene.

Han minnet om at A-regjeringen for noen år siden fremmet et fornyelsesprogram for de statlige etater. Et program som fikk en omfattende behandling i Kartellet og stor tilslutning. Det er imidlertid tre år siden, og i postverket er lite skjedd av omstilling.

Han var redd det ble ytterligere venting, nå som vi har fått en borgelig regjering.

Per Lillemark, Nord-Trøndelag, tok opp punkt 5.4, om nasjonal oljepolitikk. Nord-Trøndelag og resten av Nord-Norge ble stilt opp mot andre landsdeler i konkurranse om nye tiltak.

Når det gjelder tiltak i forbindelse med ilandføring av gass, er det to løsninger som har vært aktuelle fram til i dag – det er gasskraftverk og petrokjemisk industri. Han konstaterte at gasskraftverk vil måtte utsettes til man har funnet løsning på forurensningsproblemene. At det kan ta tid, gjør at fylket også må holde mulighetene åpne for petrokjemisk industri, og han fant det riktig at virksomheten styres nordover, som et aktivt distriktspolitisk virkemiddel.

Forslag side 139.)

Vemund Smedsvik, NTL, tok for seg forslaget om utvidelse av svangerskapspermisjon til 18 måneder. Akkurat når det gjelder omsorgspermisjon ligger Norge plassert langt bak i Europa.

Han var ellers opptatt av at den nordiske modellen for fellesansvar blir styrket og holdt fast ved.

– Etableringen av det indre marked i EF skjer i alt vesentlig på kapitalens premiser. Derfor er det viktig at vi samarbeider med den europeiske fagbevegelsen, som demonstrerte nå i helgen for sine rettigheter, sa Smedsvik.

Han understreket nødvendigheten av å øve påvirkning i prosessen, gjennom EFTA og gjennom det faglige samarbeidet. – Det er klart det skal settes nasjonale grenser for tilpasningen, men det som skjer angår oss og det angår fagbevegelsen i hele Europa.

Han sluttet seg til sekretariatets konklusjon om at EF-diskusjonen må tas opp i sin fulle bredde.

(Forslag side 148.)

Torhild Hornslien, NTL, tok opp temaet pensjonspremier og skatt, og de vansker folketrygden vil få med den utvikling vi har hatt og vil få med den nåværende ordningen.

Hun mente Folketrygden må bevares som hovedelement i vårt trygdesystem, og dagens inntekter kommer via skatt, overføringer fra stat og arbeidsgiver. Men behovet for penger i kassa vil bli enda større.

- Folketrygden skulle skape likhet mellom gruppene, men det er istedet skapt ulikheter til fordel for dem med høye inntekter, sa hun, og pekte på at pensjonsforsikring er fradragsberettiget i skatteutligningen. Videre at offentlige pensjoner er samordnet med Folketrygden, private er det ikke.

(Forslag side 165.)

Jardar Hendrichsen, Fellesforbundet, tok opp et nytt tema. Det gjaldt de såkalte AMB-bedriftene, vernede industriarbeidsplasser. Disse er ikke nevnt i utkastet til handlingsprogram, men det var med i et avsnitt i det forrige arbeidsprogram. Poenget er at disse arbeidstakere, som sliter med forskjellige problemer, ikke er beskyttet av Arbeidsmiljølovens oppsigelsesvern som andre arbeidstakere. I dag kan vi heller ikke være sikker på at mange kan omplasseres i annen industri hvis det går dårlig for den vernede bedriften. Disse bør LO arbeide for skal få en tryggere arbeidstilværelse og Fellesforbundet har fremmet et forslag 36 om dette. Han viste ellers til stortingsmelding 98 fra 1974 og forbundet krever at denne gjennomføres. Han kom også inn på miljøvern.

Henrichsen gikk ellers inn for at man i fagbevegelsen arbeidet lokalt med miljøsaker. Fagbevegelsen bør selv rydde opp i miljøforhold sammen med andre grupper, sa Henrichsen.

(Forslag side 152 og 155.)

Kjell Mjaatvedt, NNN, snakket om tilpasning til EFs indre marked og sa at ved en tilpasning til EF vil mulighetene til å skaffe giftfrie varer bli innskrenket i forhold til dagens situasjon. Han argumenterte mot avsnittet om forbrukerpolitikk i Handlingsprogrammet. Det snakkes om de fire friheter i EFs indre marked. Vi i NNN snakker gjerne om de fire forbannelser. Det skjer en samordning av skatt- og avgiftspolitikken bla. som binder det enkelte medlemsland. Bare for Danmarks vedkommende betydde denne samordningen tap i skatteinntektene på 15-25 milliarder kroner og et tap av arbeidsplasser på rundt 100.000 i offentlig sektor.

Det var til Kongressen fremmet ca. 70 forslag om redusert arbeidstid. Skal man tilpasse EFs indre marked, kan man bare glemme arbeidstidsforkortelser. Man skal være glad om man får beholde dagens arbeidstidsordninger. I Belgia er den store saken for tiden hvordan man skal kunne slippe nattarbeid. LO-kongressen må i forholdet til EF trå varsomt, her gjelder det å være edruelig, sa Mjaatvedt.

Rune Kristiansen, Grafisk, sa at innlegget foran var et godt innlegg som han kunne slutte seg til. LO bør sette EF på dagsorden snarest, her er det fortsatt mange usikkerhetsmomenter. Han fortsatte:

På hver eneste LO-kongress står det faglig/politiske samarbeid på dagsorden, også denne. Det viktigste for LO er å få gjennomført de saker Kongressen vedtar, samt politisk innflytelse i hele vår organisasjon i vårt daglige virke. Jeg er overbevist at de fleste i denne sal på en eller annen måte har trukket veksler på det faglig/politiske arbeid. - Omtrent hele vårt Handlingsprogram vil kreve politisk løsning. Og dersom vi ønsker politisk løsning så gjør vi ikke det ved å marsjere i gatene, eller sende resolusjoner ut i fra LO-bygget. Jeg registrerer at de som ønsker å oppheve det faglig/politiske samarbeid, nå bruker argumentet om rekrutteringsvanskeligheter.

- Ved forrige kongress i 85 var det fri og uavhengingsargumentet. Jeg vil påstå at de fleste motstandere bruker ukurante argumenter, vær heller ærlig og bruk politiske

argumenter. Dersom vi fortsatt skal ha et formalisert samarbeid, noe jeg mener, kan det kun være med et parti.

De som mener vi kan ha det med flere politiske partier, gjør det av taktiske grunner for å få opphevet det.

En annen sak:

Mer gullkantet medlemsbok. Jeg er enig å gjøre medlemsboka mer attraktiv. Men det er svært viktig at LO trekker grensedragnings om hva som skal være velferdsfunnetts oppgaver og hva som skal være medlemsfordeler. For hvor går grensa mellom barnehagetilbud og det å gi medlemmer f.eks. helsetilbud.

Oystein Nesje, NTL, sa at det var positivt at miljødebatten har vært så fremtredende på kongressen. Han syntes også kapitlet i handlingsprogrammet på dette punktet var rimelig bra, men han savnet mer konkrete tiltak særlig for primærnæringene, for olje- og energisektoren. Vi bør i hver bransje arbeide for å sikre miljøoppgavene. – Vi kan ikke ha en energipolitikk som er helt løsrevet fra miljøpolitikken slik det ser ut i handlingsprogrammet. Det er langt fra denne energipolitikken til det som står i Brundtland-kommisjonens rapport.

Han ønsket også et punkt om miljøarbeidet i Øst-Europa. Noen ville satse på miljøtiltak i Øst-Europa for at vi derigjennom skal få et bedre miljø her i landet. Jeg synes vi skal satse av hensyn til arbeidstakerne i disse landene. Tone Bratteli var nylig i Polen og kunne konstatere at 1/3 av alle svangerskap i Polen ble avbrutt på grunn av miljøforurensningene, sa Nesje som hadde fremmet forslag om dette.

(Forslag side 138, 141–156–157.)

Rolf Andreassen, NTL, viste til handlingsprogrammets avsnitt om forskning. Det var etter hans mening grunn til å rose Regjeringen for at man hadde økt bevilgningene til forskning og utdannelse de siste årene. LO er viktig også i forhold til forskningsmiljøet. LO kan være med å påvirke forskningen og å bruke forskere. Vi i NTL organiserer de fleste forskere innen LO og vårt forslag på dette punkt har også fått en positiv behandling av sekretariatet. Det er imidlertid et unntak, og det gjelder grunnforskningen og det gjelder kravet om en bred forskning. Tradisjonelt har LO vært mest opptatt av anvendt forskning, men det er viktig også å understreke behovet for grunnforskningen og for bredde i forskningen.

I dag er det en fiskerikrise. Det er ikke bare mangel på ressurser, men krisen skyldes også i stor grad organiseringen av fiskeriene i Norge. Vi har i stor utstrekning satt bukken til å passe havresekken. Vi trenger her mye forskning, ikke bare bestandsforskning men samfunnsforskning på et bredt plan. Andreassen sa til slutt at i dag brukes bare 4% av forskningsmidlene i Nord-Norge. Man måtte kunne gå inn for å øke den andelen av forskningsmidler som går til Nord-Norge, sa Andreassen.

(Forslag side 144.)

Reidar Lyskløtt, Sør-Trøndelag, viste til avsnittet om en aktiv nærings- og distriktspolitikk og kom inn på betydningen av at gassen på Haltenbanken blir utnyttet slik at den også gir ringvirkninger langs kysten. Det er ikke bare i Nord-Norge man har problemer. Krisen går langt nedover nordvestlandet. Utnyttelse av gassen fra Haltenbanken kan gi grunnlag for gasskraftverk til produksjon av ren energi og det kan skape ringvirkninger og optimisme langs en rørledningstrase fra Tjeldbergodden, via Østerdalen til Halden og Sverige. Jeg kommer fra en kommune som satset på olje, men som nå sitter med det meste av skjeget i postkassa. En hovedrørledning kan ha avgrensninger med gassledning til Trondheim og Verdal. Vi snakker om en energibærer som kan vare 100-200 år mens oljen har et perspektiv på rundt 30 år. Mye tyder på at oljeselskapene heller vil ha Haltenbank-gassen i reserve, men det er for snevert bare å se økonomisk på utnyttelse av gassen. La oss utnytte de ressursene vi har. La oss vise dristighet også ved inngangen til forhåpningens tiår. Han viste til sine innleverte forslag.

Aud Watnebryn, NTL, holdt følgende innlegg: Norsk Tjenestemannslag fremmet følgende forslag til Handlingsprogrammet kap. 3.

«LO vil vurdere virkningene av økt spredning og bruk av ferdige «lønnssystempakker» og motarbeide eventuelle uheldige konsekvenser ved en slik lønnsfastsettelse.»

Dette forslaget bør være berettiget til en plass under punktet for en rettferdig inntektspolitikk. Som argument vil jeg bruke det helt elementære og grunnleggende krav for fagbevegelsen: *Retten til å forhandle om lønn.*

På NTLs overenskomstområder i privat sektor, som det er ca. 80 av, møter vi i rask og stigende grad krav fra arbeidsgiverne om nye lønnsystemer.

Jeg vil nevne en del forhold omkring disse systemene som gjør at innføringen først og fremst er i arbeidsgivers interesse.

Det blir enda mer lønnsomt å være 30 år og ha en markedsrettet utdanning.

– Endel av de mest kjente lønnsystempakkene består av en stillingsvurderingsdel og en lønnsdel. Om stillinger får samme poengsum får de ikke nødvendigvis samme lønn. Her kommer markedshensyn inn.

I NTL er vi bekymret for denne utviklingen. Det er nye «lønnsystempakker» med mange gamle tanker fra arbeidsgiversiden. Individuell avlønning og markedstilpassning skaper lett motsetning mellom ansatte og medvirker til usolidarisk adferd, altså stikk i strid med våre målsettinger. Spesielt vil jeg nevne et viktig mål for oss, nemlig lik lønn for likeverdig arbeid. I en tid da vi må anstrenge oss spesielt for at kvinners bakgrunn og yrkesinnsats verdsettes, må vi motarbeide alt som vil sette oss tilbake i denne kampen, og det vil en del av de eksisterende lønnsystemer gjøre.

LO og NHO har i fellesskap nettopp utgitt heftet om lønnsystemer. Men vi må ha fagbevegelsens egen vurdering av hva som er bra for oss. Det er bra med samarbeid, men la oss tenke oss godt om når det gjelder lønnsområdet.

NTL har ikke noe imot lønnsystemer generelt. Vi kan også konstatere at vi har fått god støtte i forhandlings situasjoner fra LO om lønnsystemer som vi har fremmet krav om og som bygger på våre premisser om solidaritet og rettferdighet.

Men de «pakker» som er innført ved en rekke arbeidsplasser i dag, er ikke utarbeidet av fagbevegelsen. De er utarbeidet og selges av store internasjonale firmaer som samarbeider med arbeidsgiversiden.

Jeg er ikke i tvil om at en av hensiktene ved utarbeidelsen av disse «lønnsystempakkene» er å svekke fagbevegelsen. Systemet bygger på at den viktige vurderingsdelen bare er gjenstand for drøftinger. Slik legges premisene før man går inn i forhandlingsdelen og dermed svekkes arbeidstakerorganisasjonenes reelle innflytelse i sterk grad.

NTL ønsker at LO tar ansvaret for en helhetlig vurdering av «lønnsystempakkene» og de konsekvenser disse kan medføre for fagbevegelsens styrke og innflytelse i lønnsforhandlinger.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, sa at man også ved vurderingen av tariffpolitikken ville bli nødt til å se mer internasjonalt på situasjonen. Vi ser at de internasjonale konsernene mer og mer etablerer seg i områder med stor arbeidsledighet og gjerne i områder hvor fagbevegelsen står svakt. Produksjonsutstyr overføres der det er mest lønnsomt og der arbeidsgiverne kan drive mest mulig uforstyrret av fagbevegelsen. Ved de mange omstillinger som skjer må vi i fagbevegelsen kreve skikkelige opplæringsstilbud. Vi må skolere oss til å trykke arbeid og kompetanse. Den lokale forhandlingsretten kan være viktig i denne sammenheng. Det bør fremmes krav som ikke går på lønningsprosent, men på at det avsettes penger til skoling og etterutdanning for eksempel i ny teknikk.

Han kommenterte også lavtlønnsproblematikken og sa at denne ikke bare kunne løses ved store kontanttillegg. Det beste virkemidlet her er skatte- og avgiftspolitikken. LO bør i de kommende år legge opp til en tariffpolitikk som sikrer de lavtlønte bedre kår.

Arnfinn Nilsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, sa at forbundet hadde sendt inn forslag 289, et forslag Sekretariatet hadde ivaretatt på en rimelig brukbar måte. Det er imidlertid på et par punkter ikke fulgt helt opp. Etter forbundets mening burde lønnsoppgjørene legges nærmere budsjettbehandlingen i Stortinget nettopp fordi man her over natta kan gi et helt annet innhold til et forhandlingsresultat enn det man hadde som målsetting. Han sa videre at det ikke er forbundets mening at den lokale forhandlingsretten skal fjernes, men å få til en solidarisk lønnspolitikk samtidig som det gis store lokale tillegg, er vanskelig. Det er som ild og vann. Han kom også inn på angrepene på det faglig-politiske samarbeidet. Han sluttet opp om det Rune Kristiansen hadde sagt i sitt innlegg, men la til at Syltebø var en mann som kunne provosere. Han hadde merket seg at han i sitt innlegg karakteriserte DNA som i hovedsak sosialdemokratisk. Når vi vet hvor vanskelig SV har hatt med å definere sosialisme opp gjennom årene, er det nyttig å merke seg dette. Tidligere var SV definert som et parti som sto for sosialisme på norsk. Siden har de vært svært ivrige til å bli sosialdemokratiske. Dette er derfor en grei opplysning fra Syltebø, sa Nilsen.

Eli Gripne, NTL holdt dette innlegget: I norsk økonomi og samfunnsliv spiller den offentlige sektor en viktig rolle. En rekke oppgaver er lagt til det offentlige. Det overordnede målet for utviklingen av offentlige sektor, har vært å utvikle et samfunn som sikrer menneskene trygghet og likhet. For å sørge for en rettferdig fordeling og tilbud til alle, må en rekke oppgaver løses i det offentliges regi. Dette gjelder oppgaver som helse, utdanning, forskning og oppgaver innen samferdsel og kultur. Utviklingen av velferdssamfunnet er nært knyttet til utviklingen i den offentlige sektor.

Knapphet på ressurser og økende arbeidsmengde har lenge vært et sentralt problem for den offentlige forvaltningen. Dette har medført dårligere tjenester. For mange offentlige ansatte har resultatet dessuten blitt en svært belastet arbeidssituasjon.

I kjølvannet av dette er tilliten til fellesskapsløsningene svekket og dermed er viljen til å betale det løsningene koster tilsvarende redusert. Samtidig vet vi at privatiseringsframstøtene truer, og med det vil viktige sider ved velferdsstaten knyttet til frihet, likhet, trygghet og fellesskap undergraves.

Fagbevegelsen må arbeide for å snu denne utviklingen. For å sikre en rettferdig fordeling og sosial velferd, er det nødvendig med en økt innsats for å skape en sterk og effektiv offentlig sektor.

Ser vi på den tilbaketogene valgkampen og valgresultatet, med stor oppslutning til Fremskrittspartiet, forsterkes behovet for å ruste opp fellesskapsløsningene slik at disse gjenvinner tillit og oppslutning.

Vi vet at vi ikke kan regne med noen merkbar vekst i de offentlige budsjettene. Dette stiller store krav til en løpende kritisk vurdering av ressursbruken i offentlig sektor, slik at vi til enhver tid bruker ressursene på en best mulig måte, og kan tilby riktige tjenester til rett tid, på riktig sted og til rett pris. Det er derfor enorme utfordringer vi står overfor i tida som kommer. Vi skal gjennom omfattende omstillinger på vegen mot målet: En tidsmessig og effektiv forvaltning og gode fellesskapsløsninger

Fornyelsesarbeidet må skje på mange plan og ved hjelp av mange ulike tiltak og utviklingsprosesser. På denne bakgrunn foreslår Norsk Tjenestemannslag endring i og et tillegg til det som framgår på s. 15, pkt. 5.6 – om styrking, fornyelse og modernisering av offentlig etater.

(Forslag side 162.)

Anne Beth Jacobsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, sa at det var en gruppe arbeidstakere som i dag ikke hadde særlig medinnflytelse og ansvar over egen arbeidssituasjon. Dette gjaldt bl.a. de deltidsansatte innen renhold. De kan ikke velges som representanter i bedriftenes styrer og de har altså ikke stemmerett i en bedrifts styrende organer. Hun støttet ikke forslaget fra HK om nytt strekpunkt til regionale verneombud for ansatte i varehandelen med mindre enn 10 ansatte. Forslagsstilleren var for opptatt av egen bransje, varehandelen. Kravet om regionale verneombud for renhold

er et ti år gammelt krav som ennå ikke er innfridd. Våre organiserte arbeider i skoler, offentlige bygg og industrilokaler. Mange har en usikker arbeidsplass. Flere og flere setter renhold ut på anbud, og mange føler at de er i en utrygg arbeidssituasjon når de ikke er knyttet til en spesiell bedrift eller etat i det offentlige. Man er i stor grad avhengig av andres velvilje for å beholde jobben, sa Jacobsen.

Jens-Petter Jensen, Fellesforbundet, sa at utdannelses- og kunnskapspolitikken var sentral. En ny teknologi krever nye kvalifikasjoner. Vi må kreve at ungdommen får en fullverdig utdanning og at det skjer en kontinuerlig etterutdanning og omskolering – at vi får det man i Handlingsprogrammet kaller livslang læring. Den nye kommunikasjonsteknologien gir muligheter til ny kunnskap, og den gir muligheter til å gi flere kunnskap. LO må arbeide for at man i voksenopplæringen må få inn mye mer etterutdanning.

Det må også legges større vekt på lærerutdanningen, ikke minst gjelder dette yrkesfaglærerne. Etter et forslag FF har fremmet vil man legge alt ansvar for utdanningen inn under ett departement (forslag 503). Dette betyr at man bare har en instans å henvende seg til når man kommer med skolepolitiske utspill. Jensen understreket til slutt at retten til utdanning skal gjelde alle grupper. Det offentlige skolevesen må styrkes. Vi kan kanskje ikke få stanset alle kommersielle skoletilbud, men vi må sikre oss at disse ihvertfall ikke får offentlig støtte. Han mente ellers at elevmedlemskap i LO for all ungdom under utdanning ville være viktig for rekrutteringen til LO. Samarbeidet med AUF er her av største betydning for at LO skal vinne større innpass blant ungdom.

Tore Gulbrandsen, Tele- og Dataforbundet, viste til avsnittet om tilpasningen til EF og formuleringen om at tilpasningen skal skje på en måte som tjener norske arbeidstakeres interesser og som åpner adgang til det indre marked for norske varer. Han mente at man i Handlingsprogrammet ellers har tatt for lite hensyn til arbeidstakerens interesser. De fleste som har vært borti bedriftsnedleggelse de siste årene, vet hvor hjelpeløse arbeidstakernes representanter blir i en slik situasjon. Det er mangel-full informasjon og liten innflytelse. Noen kjøper også opp konkurrenter for siden å legge ned bedriften. I en sak ved Spigerverket slo Arbeidsretten fast at bedriften hadde rett til å si opp alle ansatte til tross for at bedriften gikk med et overskudd. Det var bedriftens sak å bestemme nedleggelse eller ikke. Det samme gjaldt flytting av EB-produksjonen fra Hasle til Drammen. Produksjonen hadde et overskudd på 65 millioner kroner. Arbeidstakerne fikk tilbud om jobb i Drammen med 40.000 kroner mindre i lønn.

Det er derfor nødvendig med et bedre avtaleverk enn vi har i dag. Vi krever endringer i Arbeidsmiljølovens §60 som kan hindre nedleggelse av lønnsomme bedrifter med påfølgende oppsigelser.

Han hadde fremmet forslag om dette.
(Forslag side 169.)

Dirigenten tok opp et forslag om at protokollen fra Kongressen ble gjennomgått av LOs revisjonsutvalg etter Kongressens avslutning og at det ble gitt fullmakt til Representantskapet om å godkjenne protokollen endelig. Dette ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomiteen for øvrige saker skulle møte kl. 16.00. Dirigenten formidlet også en takk fra elever ved Arbeiderbevegelsens folkehøyskole på Ringsaker som på Kongressen hadde samlet inn 10.592 kroner og 70 øre til sin Nicaragua-aksjon. Møtet ble hevet for en kort pause kl. 15.50.

Møtet ble satt igjen kl. 16.05.

Audun Spjell, Norsk Offisersforbund, startet med å gi ros til LOs informasjonsavdeling som hadde kommet med mye godt materiell foran Kongressen. Trykksakene var kjekke å ha, som LO var kjekt å ha. Han viste til Handlingsprogrammet, punktene 25 og 26. Han sa at sett i relasjon til de mange og store saker LO arbeidet med, ville det være uansvarlig ikke å engasjere seg sterkt i et fagligpolitisk samarbeid. LO må bruke sin makt og innflytelse overfor alle politiske partier. LO har styrke til å påvirke politiske beslutninger. Jeg vil si som Churchill sa det: «Jeg samarbeider gjerne med fanden selv hvis det styrker saken». – Uten sammenligning forøvrig, sa Spjell. Han mente at hvis LO skulle kunne beholde og styrke sin posisjon i norsk arbeidsliv, må samarbeidet styrkes. Han mente imidlertid at formene kunne endres. Det kollektive medlemskapet var til skade for mange, og til glede for noen få. Nye tider – nye mål – nye medlemmer!

Birger Blomkvist, Kjemisk, tok ordet til kap. 5 om jordbruk, skogbruk og fiske. Der var det i Sekretariatets forslag falt ut en ting som Kjemisk hadde i sitt opprinnelige forslag. Det er et stort problem med oppdrettsnæringen at en del fisk forsvinner fra mærene og blander seg med vill fisk. Det fører til en genetisk utarming av fisken. Det beste hadde vært å få mer av oppdrettsnæringen over i landbaserte anlegg, men det kan gjøres mer for å hindre denne utviklingen. Han fremsatte forslag.

(Forslag side 135.)

Blomkvist støttet også Andreassens forslag om mer fiskeriforskning. Om forholdet til EF og Europa sa Blomkvist at han håpet Kongressen ville legge vekt på forslag 1942, særlig siste setning.

Peter André Moe, Norsk Offisersforbund, holdt dette innlegget:

En skeiv fordelingspolitikk har til alle tider vist seg som en grunnleggende fare for fred og frihet.

Opprør og kamp starter ikke som følge av at noen har mer enn andre på et høyt nivå.

Det oppstår som en følge av at noen har alt og mange har intet.

At mangel på fundamentale livsbetingelser er hverdagen hos størstedelen av jordas befolkning, er og blir en meningsløs situasjon. Smerten er antageligvis sterkest hos de som lever under slike forhold, men det må også være langt utilstrekkelig for oss å se at denne situasjonen får vedvare og endog forstørres til det verre.

I avsnitt 22 om internasjonalt samarbeid og solidaritet har forslaget til handlingsprogram en setning om viktigheten av utviklingssamarbeid mellom I- og U-land og at norsk utviklingsbistand støttes av fagbevegelsen.

Jeg synes dette er lovlig tamt og snaut. Likeså i avsnitt 1 om visjoner og mål hvor det sies at å bedre balansen mellom sør og nord må være en viktig oppgave for fagbevegelsen. Det er vel dristig å være fornøyd med å bedre en balanse som til de grader ikke finnes i dag.

Jeg håper redaksjonskomiteen kan stramme opp disse formuleringene og legge inn en sterkere forpliktelse fra vår side.

Jeg vil imidlertid her rette søkelyset på det uheldige i at avsnitt 23 om fred og nedrustning ikke i nødvendig grad reflekterer denne problemstillingen.

(Forslag side 170 og 172.)

Ved en tilslutning til forslaget fra NO vil Kongressen legge ytterligere en dimensjon til avsnittet om fred og nedrustning. Samtidig som LO bringer Nord/Syd-problematikken – ansvaret for den internasjonale ressursforvaltningen – inn som en søyle i arbeidet for fred og frihet.

Roar Øvrebo, Norsk Fængselstjenestemannsforbund, tok opp rettssikkerhet og kriminalpolitikk med henvisning til Handlingsprogrammet. – Dette er et felt som ikke har vært mye oppe, men som opptar oss. Han sa at hans forbund hadde hatt stor gle-

de av det fagligpolitiske samarbeidet. Man mente likevel at det burde nedsettes en arbeidsgruppe som kunne se på formene for samarbeid. Det er sider ved det faglig-politiske samarbeidet som gjør det vanskelig for oss å rekruttere nye medlemmer innen det offentlige. I går mistet vi 4 medlemmer av den grunn. Han sa at i Arbeidsmiljøloven har man i hovedsak lagt vekt på det fysiske arbeidsmiljø. Innen fengselsvesenet og innen helsesektoren er det imidlertid arbeidsmiljøer som kanskje ikke først og fremst er fysisk belastende, men som er psykisk vanskelig. Direktoratet for Arbeidstilsynet har ikke ressurser å sette inn mot dette problemet, sa Øvrebø som mente kriminalpolitikkk er et viktig felt. Han henviste til forslagene 906 og 907 som gjaldt et større engasjement for å hjelpe ofre for voldskriminalitet. Man ønsker også en kriminell lavalder på 16 år. I dag er situasjonen at barn sitter i fengsel. Dette er uholdbart.

Åge Eriksen, Telemark viste til forslag 926 om mediapolitikk. Det var til Kongressen sendt inn svært få forslag om dette emnet. Han ville be om at det ble gitt støtte til fagbevegelsens egne nærradioer. I Grenlandsområdet har man i fire år drevet en nærradio i samarbeid mellom Skien og Porsgrunn Samorg. Disse har finansiert radioen sammen med klubber og fagforeninger i området. Det dreier seg om et budsjett på 130.000 kroner i året. A-pressen er kanskje fagbevegelsens viktigste medium, men radioen blir for mange stadig viktigere som nyhetsskilde. Vi kan neppe vente store reklamepenger til en radio med denne eierstrukturen, men radioen burde kunne få støtte utenfra, sa Eriksen.

(Forslag side 145.)

Stein Gundersby, Fellesforbundet, tok opp forslag 962, og sa at når bedriftsledere snakker om internasjonalisering er det egentlig utflagging de mener. Det er ihvertfall det som blir resultatet. - Produksjonsutstyr flyttes ut av landet. De betaler ikke lenger skatt til Norge og de betaler ikke i det land de etablerer seg for der heter de pionerbedrifter i 7 år. 7 års skattefritt profitt tas ut i utlandet. De fagorganiserte i Norge har hatt liten innflytelse ved slik utflagging. Utflagging skjer også i tilfeller hvor man kan produsere selve produktene billigere i Norge. Dette gjaldt Jotun-arbeiderne i Sandefjord. Det gjelder ved Kværner og i mange andre konserner, sa Gundersby.

(Forslag side 168.)

Charles Madsen, Fellesforbundet, viste til pkt. 12 om forbrukerpolitikk og sa at da man fikk ordningen med lønnsutbetaling via bank og sjekkhefte, var det en forutsetning at det ikke skulle koste noe. Siden har det blitt en gebyrflom fra bankene. Problemet er blant annet at bankforeningene ikke er part i saken. Men utrolig mange arbeidsgiverrepresentanter er også medlemmer av styret i bankene og bryter uten å blunke Hovedavtalen når de sitter i slike verv. Madsen understreket at Handlingsprogrammets punkter på dette tema måtte forsterkes.

Med henvisning til den korte taletiden, sa Madsen at han kunne risikere at dirigenten tente rødt lys for ham. I stedet inviterte han forsamlingen til å tenne et blått lys for bankenes utidige grafing i lønsmottakernes lønninger.

(Forslag side 158.)

Per Wold, Kjemisk, fant mye bra i forslaget til Handlingsprogram som gjaldt miljø, og han sluttet seg til det LO-lederen tidligere sa at det ikke er noen motsetning mellom miljø og arbeidsplasser. Det er ikke et enten eller men et både og.

Han viste til eksempel fra Hydro i Porsgrunn der bedriften fikk kniven på strupen over natta fra SFT, noe som resulterte i at vel 200 arbeidsplasser forsvant. Senere, da bedriften fikk tidsfrist for rensning, etterkom Hydro kravet og satset på ny teknologi.

Han viste til fremsatte forslag.

(Forslag side 153.)

Dagfinn Lund, FF, hadde boligpolitikken som tema. Han syntes sekretariatets innstilling på det punktet var bra, men at det manglet noe vesentlig.

Han minnet om LO-lederens innledning der han hadde visjoner om 90-åra som forhåpningenes 10-år, og håpet at LO ville slå et slag for at også unge i etableringsfasen kunne ta del i forhåpningene om en bedre og tryggere framtid.

Han håpet Kongressen gjennom sine vedtak ville medvirke til å sikre deres rett til å bo trygt, med sikkerhet for at ikke samfunnsutviklingen skulle slå beina unna dem og familien.

Han viste til forslag nr. 748.

Han viste til fremsatt forslag.

(Forslag side 160.)

Sten Åros, Rogaland, støttet forslag 372 fra Arbeidsmandsforbundet om aksjeloven. Han mente motiveringen var åpenbar og pekte på at ensidige industrikommuner i dag blir tappet for skattepenger i medhold av loven.

En ting er eierretten til å overføre midler fra en sterk enhet til en svak, men praksis bryter med det som har vært Stortingets hensikt og overfører fra den ene rike enhet til den annen.

Han tok også opp avsnitt 6 som omhandler forskning og ønsket et nytt strekpunkt om kartlegging av minerale ressurser.

Han viste til fremsatte forslag.

(Forslag side 134 og 144.)

Ole Moen, FF, tok opp punkt 26 om det faglig-politiske samarbeidet og konstaterte at dersom avsnitt 3 i dette punktet var lagt fram i hans bedriftsklubb, så ville det bliit nedstemt med overveldende flertall.

Han håpet at redaksjonskomiteen ville ta hensyn til inkomne forslag om endringer. Slik det står, vil det virke provoserende på mange og gi et dårlig utgangspunkt for rekrutteringsarbeidet.

Han kommenterte også avsnitt nr. 15 om sosial trygghet og helse og minnet om at det er fagbevegelsen som har kjempet fram full lønn under sykdom.

- Nå er det sterke krefter ute for å plukke dette fra hverandre i form av karensdager, noe det utvilsomt er flertall for i den nye regjering og storting, sa han. Derfor burde det tas med et strekpunkt om at LO vil motarbeide innføring av karensdager.

Når det gjaldt avsnittet om fred og nedrustning, ønsker han nytt strekpunkt om at LO vil arbeide for å stanse økningen av forsvarsbudsjettet.

Han viste til fremsatte forslag.

(Forslag side 162 og 171.)

Kai Wiggo Elnes, Handel og Kontor, tok opp problemene når arbeidsplasser går konkurs, og de transaksjoner som sannsynligvis er lovlige, nemlig at eieren tar midlene i denne bedriften og overfører til andre bedrifter i samme eie.

Det skjer i ly av eierens styringsrett, men det må bli slutt på at eiere fritt kan styre med de verdier arbeidstakere skaper.

Bjørgulv Froyen, NKF, hadde forslag til endring og tillegg til forslag 1930. Han bygget i hovedsak på det foreliggende forslag, men mente det var ønskelig med mer presisering og tilspissing av det politiske budskap.

Han tok også opp det som nå skjer ved EB-Hasle, som Kongressen burde være oppmerksom på. Der blir en bedrift med millionoverskudd nedlagt etter konsernvurdering. Samtidig får de ansatte et provoserende tilbud om ny jobb med lengre og dyrere arbeidsreise og et nedslag i lønn på 40 000 kroner.

- Det er så grovt at LO bør bistå arbeidstakerne på EB-Hasle, sa Foyen.

Når det gjaldt tilpasningen til Europa, støttet han forslaget fra Gerd Reinsvollsv-

en, som han mente ga et bedre grunnlag for Kongressen å samle seg om, enn innstillingen fra sekretariatet.

Froyen viste til fremsatte forslag.
(Forslag side 176.)

Terje Kollbotn, FF, fremmet forslag om at alt LO-materiell skal trykkes på miljøvennlig, resirkulerbart papir og mente at dersom 89-kongressen skal bli husket som miljø-kongress, trengtes konkretisering.

Han mente fagbevegelsen måtte bli en drivkraft i miljøkampen og derfor også måtte være obs på forslag som nå ligger inne fra myndighetene, som vil svekke arbeidstilsynet, sentralt og lokalt. Likeledes på forslag som gjelder gamle miljøsynder og mente tiden var inne til et initiativ for å få gjort opp de gamle synder, og så får heller myndigheter og bedrifter krangle etterpå om hvem som skal betale.

Fagbevegelsen burde også ha øynene åpne for at ministermøtet i EFTA i disse dager skal drøfte forholdet til EF. Det var en risiko for at begivenhetene kom H-programmet i forkjøpet.

(Forslag side 157 og 158.)

Magny Hansen, Hordaland, merket seg de store mål nedfelt i H-programmet, men uten det faglig/politiske samarbeid var det små muligheter for å få målene realisert.

– Et særlig viktig mål må være full sysselsetting, sa hun, og nevnet spesielt anleggsfolka som i særlig grad er blitt rammet av den økonomiske snuoperasjonen. Det er de arbeidsledige som har fått den hardeste belastningen.

Hun var også bekymret for at mange unge måtte dra utenlands for å få arbeid og at vi slik risikerer å miste en stor del av den kvalifiserte arbeidskraft.

I den forbindelse viste hun også til at så få får lærlingekontrakter. Også det en av de ting som gjør at det er på tide at fagbevegelsen, myndigheter og næringsliv drøfter framtida.

Hun minnet om forslaget fra Hordaland på Kongressen i 85, om at LO skulle bygge barnehager. Forslaget rakk ikke fram da, men hun håpet på en bedre skjebne nå. Barnehager, er det offentliges ansvar, men der det ikke strekker til, må vi vise ansvar og hjelpe, mente hun.

Arne Grøttum, NKF, kommenterte kapittel 24, organisatoriske oppgaver. Han hadde fått inntrykk av at mange oppfattet forslaget fra NKF, forslag 1084, som om vi ville avvikle AUF som ungdomsorganisasjon.

– Det er heller tvert om, sa han. – Når vi har foreslått et eget kapittel om LO og ungdommen, så er det for å styrke det arbeidet som er på gang og som det er behov for. Vi mente at alle gode krefter skulle samarbeide for å legge til rette for en bedre rekruttering og et bedre ungdomsarbeid, sa Grøttum. Man aksepterte at forslaget ikke hadde fått gjennomslag, men mente at det burde være med i den videre vurderingen i organisasjonskomiteen etter Kongressen.

Han ba derfor at forslaget ble oversendt det nye sekretariatet.
(Forslag side 172.)

Torstein Lund, FF, konsentrerte seg om kapittel 5 og forbrukerpolitikk, og var kritisk til oppheving av importvern for at vi skal få billigere mat. Han henviste til innlegget fra Rolf Frøysland, NNN. En oppheving av importvernet ville føre til at store deler av denne gruppe måtte stemple arbeidskontoret og sannsynligvis også gå til sosialkontoret.

– Som fagorganiserte kamerater kan vi ikke akseptere det. Vi er nødt til å ha importvern når det gjelder det tradisjonelle jordbruket, sa han, men viste også til utspillet fra Småbrukarlaget om en interessant omlegging i overføringene til jordbruket, som tar hensyn til både miljø og produksjon.

Han mente at dagens prisnivå kunne diskuteres, men var redd at forslaget fra den tidligere regjeringa om oppheving av importvern på grøntsida også kunne føre til uforutsette ting på andre områder. – I Norge har vi rene produkter. Det kan være verre med det ute, mente han.

Han viste til fremsatte forslag.
(Forslag side 135 og 158.)

Pause

Det ble nå en kort røykepause før dirigenten bjellet delegatene tilbake i salen til fortsatt debatt.

Dirigenten formidlet først to oppfordringer som var kommet i anledning FN-dagen. Den skulle markere med fakkeltog til møte på Youngstorget ca. kl. 19.00.

Der ville det bli holdt tre appeller, ved blant andre Ellen Stensrud.

Delegatene ble oppfordret til å bruke siste halvtime av pausen til å delta på Youngstorget kl. 19.00.

Det var i tillegg kommet et forslag om at hele Kongressen skulle delta i fakkeltoget praktisk iverksatt ved et ettermiddagsmøtet sluttet kl. 17.30.

Dirigenten overlot beslutningen til kongressen, men gjorde samtidig oppmerksom på at det gjensto ca. 112 talere igjen i debatten om punkt 6, og antydte at praktiske hensyn talte for den første varianten.

Kåre Syltebø fikk ordet til forretningsorden. Han mente at siden det var FN-dagen – og den hadde ikke engang vært nevnt fra talerstolen – kunne Kongressen, ved å sitte 20 minutter lenger i kveld, delta i demonstrasjonen til støtte for FN og Nei til atomvåpen.

Dirigenten presiserte at de to forslagene ikke var i strid med hverandre, det var bare snakk om hvilken form Kongressen skulle delta med. Ved avstemningen falt Syltebøs forslag. Han fikk ordet til forretningsorden igjen og mente det ikke var riktig å sette de to forslagene mot hverandre.

Dirigenten gikk med på ny avstemning og Syltebøs forslag falt mot 13 stemmer, og det ble vedtatt å fortsette kveldsmøtet til kl. 18.00

Fortsatt debatt

Kjell Jamne, NKF, støttet forslag nr. 348 fra NTL om skattepolitikk. – I den norske folkesjela er synet på skatt forma av Bibelens tollere og danskenes skattefuter. Ved å støtte dette forslaget kan vi bidra til å markere at kjeltringskap er kjeltringskap og ikke smartness, sa han.

Han tok også fatt i en formulering i avsnitt 26, om politisk innflytelse, der det heter at vi skal demme opp for politiske krefter som ikke deler vårt grunnsyn.

I den forbindelse pekte han på at han aldri hadde vært medlem av Arbeiderpartiet, men likefullt hadde stor nytte av det faglig/politiske samarbeidet lokalt. Han hadde ikke innvendinger prinsipielt mot samarbeidet, men mot de holdninger det skaper, og syntes det da var forståelig at man ville fjerne setningen om åpenhet over andre partier.

Arne Trønnes, Hedmark, var opptatt av to områder, næringspolitikk/distriktspolitikk og familiepolitikk/ likestilling. Han støttet forslaget fra Trøndelag om innføring av gass til Midt-Norge, og så det ikke bare som et energipolitisk spørsmål.

Han viste til Nordli-utvalget som tydeliggjør at innlands-Norge er kommet i oljeskyggen, og at man der har fått lite midler til å utvikle ny næring.

Gassledningene gjennom Midt-Norge ville ha store positive konsekvenser bl.a. for Hedmark, og rørledningen vil skape godt med sysselsetting i anleggsperioden.

Han pekte også på at kompetansetrening må sees i sammenheng med utvikling av arbeidsplasser.

Anna Aabø, NOPEF, mente debatten så langt hadde vist at lavtlønnede kvinner og arbeidsledige er et sentralt tariffpolitisk spørsmål, men det ble i liten grad gjenspeilet i forslaget til politisk uttalelse.

- Der står det derimot mye om det faglig/politiske samarbeidet, sa hun, og var enig i at LO hadde medvirket sterkt til snuoperasjonen. Men så hadde også kostnadene vært store. Arbeidsledighet. Reallønnsnedgang for de lavtlønte og store problemer for folk å etablere seg på boligmarkedet. På den andre siden har eierskiktet beriket seg kraftig.

- Det er mange LO-organiserte som ikke har råd til slikt inntektspolitisk samarbeid, sa hun og ville ha dette avsnittet tatt ut av uttalelsen.

Hun tok også opp flyktningpolitikken og den utlendingsloven som skaper vansker for flyktningene. Ute i verden skaper krig og undertrykkelse fler flyktninger, mens vi setter stramme grenser for mottak.

At Norge ikke er villig til å ta ansvar, mente hun var en fare for utarming av folkesjela og en politikk som fremmer rasisme. Hun foreslo forslag nr. 956 innarbeidet i H-programmet.

(Forslag side 166 og 175.)

Leif Sande, NOPEF, mente at uttalelsen om den europeiske fagbevegelsen også er en god beskrivelse av utviklingen i EF. Det slås fast at medlemskap ikke står på dagsorden, men at tilpassing er nødvendig.

Sande var redd for at tilpassing var nødvendig på en del områder, men ikke alle og derfor burde det bygges inn en del barrierer. Av ting som ikke kunne godtas nevnte han bl.a. fri bevegelse av kapital, svekkelse i de faglige rettigheter og svekking av offentlig sektor.

I den inntektspolitiske uttalelsen fant han selvmotsigende formuleringer. For fagbevegelsen var hensikten med inntektsreguleringsloven at andre ikke skulle få mer. Det var viktig å slå fast at dette dreide seg om et unntak.

(Forslag side 130-133-175.)

Anne Karin Nyborg, NNN, støttet forslagene om 6-timers dag og at dette kommer inn som konkrete mål i LOs Handlingsprogram. Videre at 6-timers dagen blir utredet av LO.

Hun viste til at NNN har mange lavtlønnsbransjer, og i de store lavtlønnsgruppene er en stor andel kvinner, med lønn som ikke går å leve av.

Hun fant det derfor viktig å styrke garantiordningen. Hun syntes det var lite garanti i sekretariatets formulering om forbedring av garantiordningen og viste til debatten om eventuelle endringer i lavtlønnsgarantien var bedringer eller ikke. Kravet måtte være en heving av lavtlønnsgarantien og at den blir gjort individuell.

Hun håpet Kongressen 1989 ville bli stående i historien som den Kongressen som tok et krafttak for de lavtlønte.

Otto Skogheim, NNN, snakket om krisen i fiskerinæringa. Alle vet om nøden, men ikke alle kan forstå hvor alvorlig den er.

- Finnmark føler problemene på kroppen og hvis kvotene neste år blir så lave som antydnet, vil det resultere i stor arbeidsledighet og antakelig massutflytting. Fiskerieringen er alfa og omega, men med ressursituasjonen som er oppstått er det nødvendig å satse på oppbygging av annen næring i Finnmark, ellers ender store deler av landsdelen på trygd, sa han.

Ragnar Andersen, Sogn og Fjordane, tok opp pensjonsspørsmålet.

- Vi ønsker at alle pensjonister skal ha like mye ytelser tilbake fra samfunnet, mens det istedet er slik at ulik lønn i yrkeslivet gir større skjevheter for dem i pensjonsalderen.

Han mente pensjonsforsikring burde kunne kjøpes, men uten skattefradrag. Han viste til FAFO-utredningen som påviser de store forskjeller blant pensjonister.

Han viste til fremsatte forslag.

(Forslag side 164.)

Torkel Eggen, NTL, tok for seg debatten om reklame i NRK i radio og fjernsyn, og de mange ulike og skiftende holdninger etter at det ble åpnet for reklame i nærradio og satelitt- og kabel-TV.

Hans inntrykk var at det argumenteres både for og imot samtidig, at noen sier ja og egentlig mener nei osv. I den forbindelse viste han til vedtak bl.a. i samarbeidsutvalget som var primært i mot, men subsidiært for å kanalisere reklamepenger til NRK.

Etter hans mening var det spørsmål om vi ønsker å kommersialisere samfunnet ytterligere. Reklame skaper holdninger og gjør oss mer apolitiske. Den fordyrer dessuten produktet, og han kunne ikke se at det var en nasjonal kanals oppgave å bidra til generelt økt forbruk.

– Hvis fagbevegelsen ønsker å bidra til at NRK får mer ressurser, bør den gå inn for at det skjer gjennom mer lisenspenger, sa han.

Han viste til fremsatte forslag.

(Forslag side 159.)

Terje Olav Lund, FF, tok for seg avsnittet om rettferdig inntektspolitikk og inntektspolitisksamarbeid. I den forbindelse trakk han fram et eksempel om rentereduksjon på boliglån for nyetablerte.

Det tok ikke lang tid før Finansdepartementet sendte ut et skriv om at ordningen var opphevet. – Men det sto samtidig at departementet håpet banken ville opprettholde dette rentenivået likevel: Dette var en del av det inntektspolitiske samarbeidet, sa Lund.

Toralf Nilsen, NKF, viste til en gruppe som blir større og større, – ungdom som er i gang med yrkesopplæring, men de møter veggen når det skal skaffes lærlingeplass.

– De går i gang med yrkesopplæring fulle av pågangsmot, og etter fire år og prøven bestått blir beina sparket unna dem av systemet, når de ikke får praktikant- og lærlingeplass. Mange av dem vil bli medlemmer i fagbevegelsen, og det gir oss en særlig forpliktelse overfor dem, sa han, og viste til forslag nr. 495.

Annelise Nielsen, Handel og Kontor, tok for seg strekpunktet om daglønnssatser for arbeidsledige.

Hun pekte på at de som tidligere ikke har hatt inntekt, bl.a ungdom og kvinner, i dag faller utenfor ordningen, og mente videre at det burde være dagpenger fra første dag. Hun viste også til at langtidsledigheten har økt, og hvordan det vil gå med dem som rammes, er høyst usikkert.

Når det gjaldt kampen mot miljøproblemer viste hun til strekpunktet om bedriftshelsetjenesten og var opptatt av at ingen bedrift må unntas fra loven på grunn av størrelse.

Mobbeproblemet på arbeidsplassen var hun også inne på. Det er vanskelig å komme til livs. Det er nødvendig å få avdekket årsakene og få et lovverk som styrker offertes stilling.

Tilslutt understreket hun at normalarbeidsdagen må forsvares.

(Forslag side 151 og 156.)

Terje Askeland, observatør, offshore, minnet om at kongressen forrige gang tok opp situasjonen for de kontraktansatte i Nordsjøen. Siden er forholdene blitt forverret. Det er stor arbeidsledighet og flere bedrifter i markedet enn det er behov for. Denne situasjonen er utnyttet til å presse lønningene nedover. I tillegg går det på akkord med arbeidsmiljøloven.

Han viste til den politiske streiken på Gullfaks C, der 400 ansatte gikk til streik, fordi den økonomiske unntakssituasjonen og lønnsloven er benyttet til å presse lønningene ned til fordel for økt utbytte.

Han opprettholdt forslagene 435, 516, 566, 602, 623, 844.

(Forslag side 140 og 150.)

Marthe Kjær Andersen, NKF, holdt følgende innlegg:

Europa er inne i en spennende utvikling. Ingen kan i dag si hvordan det politiske Europa-kart vil se ut om 10 år. Hvem ville for få år siden spådd at Solidaritet skulle sitte med regjeringsmakt i Polen, eller at det ungarske kommunistparti oppløser seg selv og danner et sosialdemokratisk parti.

Samtidig med alt dette øker de internasjonale konserner sin makt. Vi har sett hvordan kapitalen internasjonaliseres og begrenser våre styringsmuligheter overfor politikk og økonomi også her innenfor vårt lille Norge.

Den politiske drakamp som vi i dag er vitne til i Europa er nøyaktig den samme som vi kjenner fra norsk samfunnsdebatt. Skal markedskreftenes frie spill få styre og bestemme samfunnsutviklingen, – eller skal vi ha en politisk styring som sikrer sosiale ordninger og rettferdig fordeling? I sin kjerne er det dette det dreier seg om i norsk politisk debatt og i Europa-debatten. Vi må passe oss så vi i arbeiderbevegelsen ikke ordlegger oss på en måte som skaper inntrykk av at vi på europeisk nivå hyller de prinsipper som vi hardt bekjemper i Norge.

Et større og friere marked i Europa kan gi oss en ny dynamikk i europeisk økonomi. Slik sett har Norge sterke interesser i å være med i et større marked. Men aldri på bekostning av solidaritetens prinsipper, – aldri hvis kapitalens krefter får fritt spillerom uten politisk styring, – aldri hvis vi ikke får drive en fordelingspolitikk som setter større likhet mellom menneskene i sentrum, – aldri hvis vi må bygge ned arbeidstakerrettigheter oppnådd på nasjonalt nivå, – og aldri hvis vi må harmonisere skatter og avgifter på en måte som hindrer oss i å bygge ut velferden.

Men selvsagt skal vi være med i kampen om et annet Europa, – selvsagt skal vi stå sammen med meningsfeller i andre land og se hva vi kan få til – selvsagt bør det forhandles bl.a. mellom EFTA og EF, men også med øst-europeiske land. Vi skal ikke gi opp på forhånd, men vi skal sannelig også være oss bevisst hva vi ikke vil være med på.

Vi kan ikke stille oss utenfor i prosesser vi nå ser. Vi må være aktivt med. Men det står igjen å se om deltakelse i et større marked kan skje på premisser som gir oss økt styring, – eller om kapitalkreftene ytterligere skal få befeste sin posisjon.

Bjørn Christiansen, Barnevernspedagogforbundet, var opptatt av barn, krisesentre, lønn og kjønn. Han syntes det var kommet med mye bra i H-programmet om omsorg for barn. Det var et steg framover. Barn er avhengige av voksensamfunnets holdninger og prioriteringer, derfor var han glad for at LO står fram med krav om gode oppvekstvilkår for barn.

Han støttet kravene om 6-timers dag, og var ellers opptatt av at om man får 6-åringer i en skolesituasjon, at det blir et tilbud med indre enhet mellom skole og andre aktiviteter.

Han pekte på de mangelfulle ressursene i barnevernet som gjør at kommunene ikke kan oppfylle lovens krav. Resultatet blir at barna både mister sin barndom og får små muligheter i det voksne samfunn. Han viste til sine framsatte forslag.

(Forslag side 146–149–164–168–169–173.)

Edwin Ramsvik, Sekretariatet, støttet forslag nr. 333 fra Handel og Kontor, fordi det gjelder lavlønnsløsninger, og sjøfolk er i samme gruppe som ansatte i varehandelen.

Han ville foreslå at Kongressen kom med en uttalelse om at Odelstingsproposisjonen som innebærer en radikal skatteskjerpelse for sjøfolk innenriks og i fergefart trekkes tilbake.

Forslaget betyr en skatteskjerpelse på 1500 til 2300 kr. pr. måned, mens månedslønnen er såvidt 10 000 kroner.

Det er skatteordningen som gjør det mulig for mange å kunne leve og holde en slags levestandard mange steder i utkantene. Sjømannsforbundet har hatt store problemer med å dempe gemyttene etter den skatteomlegging som er foreslått for ferjemannska-

per. Ferjemannskapene er fast bestemt på å beholde sin kjøpekraft. Det kan ikke være riktig å ta fra de fattige og gi det til det offentlige, støtt derfor forslaget.

Han ba om støtte til forslaget.
(Forslag side 179.)

Gerd Reinsvollsvæen, Norsk Sosionomforbund, sa at det hadde vært gjort et viktig sosialpolitisk arbeid i LO i denne perioden. Hun anbefalte sekretariatets innstilling, særlig punktene 16 og 17, og ville gjerne rose to personer som hadde stått sentralt i arbeidet. Den ene var Kjell Samuelsen som vel ville fortsette arbeidet. Hun takket også Liv Buck som satt i sin siste periode. Jeg vil gi henne hyllest for innsatsen på dette store feltet sosialpolitikk, sa Reinsvollsvæen.

Dirigenten syntes det var en passende avslutning på ettermiddagsmøtet. Møtet ble hevet kl. 18.00 og dirigenten minnet om at arrangementet på Youngstorget ville starte kl. 19.00. Møtet ville bli satt etterpå – kl. 19.45 og debatten kunne da fortsette.

Møtet hevet.

Kveldsmøtet tirsdag 24. oktober

Møtet ble satt igjen kl. 19.45 med *Nils Totland* som dirigent. Han opplyste at det nå ville bli vist kulturinnslag fra en eritreisk kulturgruppe. Vesla Vetlesen fra Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomite ville introdusere gruppen.

Kulturinnslag

Kulturinnslaget gjorde stor lykke på Kongressen og fikk vedvarende applaus. LOs leder *Leif Haraldseth* takket på vegne av Kongressen og sa at EPLFs kulturgruppe hadde hatt en fin opptreden. Med sang og dans har innslagene symbolisert kampvilje og lengsel etter fred. Eritrea er et land som har vært herjet av krig og nød i mange år. Vi syntes at FN-dagen var en fin anledning for denne oppvisning. LO har lenge støttet eritreernes sak og vi har hatt kontakt med den eritreiske fagbevegelse i lang tid. Vi er glad for at fredsforhandlinger nå er i gang og håper på et lykkelig resultat av forhandlingene. Vi støtter bl.a. fagbevegelsens kamp mot analfabetisme og har tidligere bevilget gjennom AIS 250.000 kroner til et prosjekt som Norsk Folkehjelp skal bistå med. Jeg vil ikke overrekke pengene her, men vil benytte anledningen til å overrekke blomster til de to lederne for kulturgruppen.

– Noen privilegier skal en LO-leder ha, sa Haraldseth etter å ha levert blomster og en varm hilsen til gruppens ledere.

Dagsordens punkt 6

Fortsatt debatt

Dirigenten sa at debatten på punkt 6 på dagsorden nå kunne fortsette. Det var nå igjen 50 talere med 3 minutters taletid og 40 talere med 1 minutt taletid. Han sa at kanskje flere ville innse at de kunne trekke seg om de trodde at det meste var sagt allerede. Han regnet med at møtet kunne vare til ca. 23.00 med de inntegnede talere.

Han viste til de fyldige dokumenter som nå var omdelt på representantenes plasser. Det gjaldt en samlet oversikt over forslag til handlingsprogrammet og en samlet oversikt over endringsforslag til uttalelsene.

Dokumentene var nå utdelt.

Redigeringen på oversikten var gjennomført lik. Først var det angitt til hvilket punkt på dagsorden eller uttalelse dette gjaldt. Så var det angitt hvilket punkt og avsnitt forslaget gikk ut på. Om det nå manglet forslag, foreslo han at disse ble tatt opp etter at debatten var avsluttet.

Oversikt over forslag til handlingsprogrammet.

Disse forslagene forelå:

Innleverte forslag

Dagsorden punkt 6

P-6-1-1

Fra representant nr. 192. *Tore Holm*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Nytt første strekpunkt til handlingsprogrammets pkt. 1, Morgendagens Norge – Visjon og mål.

Landsorganisasjonens mål er å:

– aktivt påvirke samfunnet for en utvikling i samsvar med arbeiderbevegelsens grunnleggende holdninger og ideologi.

P-6-1-2

Fra representant nr. 102. *Gunnborg Hage*,

Handel og Kontor,

foreligger følgende forslag:

1. Nytt strekpunkt under «Visjon og mål».

– LO vil arbeide for at den daglige arbeidstiden reduseres til 7 timer og på sikt til 6 timer med full lønnskompensasjon.

P-6-1-3

Fra representant nr. 250. *Guri Paulsen*,

NTL,

foreligger følgende forslag:

Tillegg til avsnitt 3, 2. setning:

(...knyttet til) inntekt, formue, kjønn og etnisk tilhørighet.

P-6-1-4

Fra representant nr. 231. *Gerd Reinsvollsvæen*,

Norsk Sosionomforbund,

foreligger følgende forslag:

Side 1, 6. avsnitt: 2 og 3 setning:

En høy økonomisk og sosial standard har fjernet mistrivselen knyttet til fattigdom og fornedrelse for de fleste. Men fremdeles finnes det mindre grupper i vårt samfunn som sliter med fattigdomsproblemer.

I tillegg har det i velferdssamfunnet vokst fram.... (uendret ut avsnittet)

P-6-1-5

Fra representant nr. 243. *Hans-Petter Aas*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Forslag til endring av strekpunkt 5 (tillegg)

– arbeide for en økonomisk politikk for full sysselsetting og som sikrer en langsiktig forvaltning av ressursene.

P-6-1-6

Fra representant nr. 312. *Jan Werner Hansen*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Kapittel 1, Morgendagens Norge – Visjoner og mål.

Følgende tekst foreslås tatt inn som eget strekpunkt:

På lengre sikt å arbeide for en kortere daglig arbeidstid med mål å innføre 6-timers dag/30 timers arbeidsuke.

P-6-1-7

Fra representant nr. 32. *Trygve Johnsen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Tilføyelse til hovedsavsnitt, 1. Morgendagens Norge – Visjoner og mål.

Side 7 første avsnitt tilføyes:

Ut fra dette erkjenner Kongressen at Det norske Arbeiderparti, og fra sitt program og sin ideologiske plattform, må være LO's hovedsamarbeidspartner.

LO må også påvirke de øvrige politiske miljøer på Stortinget for å nå de mål Kongressen har vedtatt.

P-6-1-8

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

1. Visjoner og mål.

7. avsnitt endres til:

Forurenses luft, vann og jord, skades mennesker og natur. Vårt felles miljø er truet. Målet om en bærekraftig utvikling stiller store krav til omstillingen. Fagbevegelsen har et stort ansvar for å bidra til at energikrevende og forurensende produksjon og forbruk erstattes av miljøvennlige løsninger. Bare på denne måten kan vi sikre trygge arbeidsplasser.

P-6-2-1

Fra representant nr. 92. *Arne M. Kvalvik*,
Fellesforbundet – Troms-Finnmark,

foreligger følgende forslag:

De statlige bankene og finansieringsinstitusjonene sammenslås til en statsbank. Utlånsrammen styrkes vesentlig (økes) og en vesentlig del av denne økte utlånsramme blir ørmerket til utviklingsformål i Nord- Norge.

Sammenslutningen omfatter:

Postsparebanken, Industrifondet, Landbruksbanken, Den Norske Industribank og Distriktenes Utbyggingsfond.

P-6-2-2

Fra representant nr. 243. *Hans-Petter Aas*,
Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt.

LO vil:

– arbeide for en økonomisk politikk som til enhver tidsikrer alle som ønsker det lønnet arbeid i nærheten av hjemstedet.

P-6-2-3

Fra representant nr. 215. *Leif Sande*,
Norsk Olje- og Petrokjernisk Fagforbund,

foreligger følgende forslag:

LO vil at de eksisterende statsbanker styrkes og at det opprettes en ny konkurransekraftig statlig forretningsbank ved å slå sammen Postsparebanken og Postgiro.

P-6-3-1

Fra representant nr. 306. *Sidsel Bauck*,
Sekretariatet,

foreligger følgende forslag:

Følgende nye strekpunkter tas inn under kapittel 3 i Handlingsprogrammet:

- Lavtlønnsгарантиen videreutvikles til en individuell garantiordning.
- Det fastsettes en garantert grunnlønn det går an å leve av.
- Det utarbeides en handlingsplan for gjennomføring av lik lønn for arbeid av lik verdi. Planen skal også omfatte en opptrappingsplan for de gruppene som må få sitt lønnsnivå hevet.

P-6-3-2

Fra representant nr. 397. *Kjell Bjørndalen*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Tredje avsnitt endres til:

«Landsorganisasjonen mener at avtaleverket må brukes som virkemiddel for å fremme medlemmenes interesser. Det må være en målsetting å få bedre bestemmelser i avtaleverket enn i lovverket. Dette kan være på områder som omhandler arbeidstid, ferie og pensjonsalder m.v.»

P-6-3-3

Fra representant nr. 16. *Arnfinn Nilsen*,

Norsk Arbeidsmandsforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag 289 oversendes Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet.

P-6-3-4

Fra representant nr. 204. *Rolf Frøysland*,

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Avsnitt 3. En rettferdig inntektspolitikk.

1. I innledningen tas inn følgende:

«Den solidariske lønnspolitikken skal være grunnleggende for LOs tariffpolitikk.»

2. I innledningen side 9 utgår følgende:

«Det vil være avgjørende for Norge å bedre konkurransevnen. For å oppnå dette må konkurranseutsatte virksomheters inntjeningsvne og rammebetingelser være retningsgivende for lønnsutviklingen.»

P-6-3-5

Fra representant nr. 71. *John Erik Ullestad*,

Fellesforbundet, Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Andre avsnitt endres til:

Fagbevegelsen må bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for medlemmer enn hva lovverket tilsier, man vil også reise krav om endringer i lovverket når det tjener medlemmene.

Gjennom tariffoppgjørene vil fagbevegelsen arbeide for å oppnå en tilfredsstillende og rettferdig inntektsfordeling.

Fagbevegelsen vil arbeide for en solidarisk lønnspolitikk som omfatter alle lønnstakere i samfunnet.

Nye strekpunkter til de oppsatte:

- gjennom tariffavtalene bygge videre på enkelte lovbestemmelser

- bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for våre medlemmer enn hva lovverket tilsier.

P-6-3-6

Fra representant nr. 71. *John Erik Ullestad*,
Fellesforbundet, Rogaland,
foreligger følgende forslag:
Endring om 5. strekpunkt til:
- arbeide for den frie lokale forhandlingsretten.

P-6-3-7

Fra representant nr. 108. *Erling Hagen*,
Handel og Kontor,
foreligger følgende forslag:
Istedet for siste setning i strekpunkt 1 foreslås:
Bl.a. ved å arbeide for å innføre individuelle minstelønnsгарantier på 95 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.
Nye strekpunkt:
- arbeide for at etableringsloven gjøres gjeldende for alle varehandelsbedrifter.
- arbeide for en snarlig innføring av sekstimersdagen for alle arbeidstakere.
- arbeide for at alle lønnstakergrupper justeres opp til et lønnsnivå det er mulig å leve av.

P-6-3-8

Fra representant nr. 49. *Svend Petersen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:
Lønn under repetisjonsøvelse for alle.
LO bør arbeide for at alle som blir innkalt til repetisjonsøvelse, øvelser i Heimevernet og i Sivilforsvaret, får full lønn i den perioden øvelsen varer.
Motivasjon:
Mange får økonomiske problemer på grunn av dårlig økonomi i slike perioder. Dette er urimelig i og med at man er med å forsvare fedrelandet, og at man yter viktig bistand til vårt felles forsvar. Man kan også legge til den forskjellsbehandling som skjer mellom privat og offentlig sektor.

P-6-3-9

Fra representant nr. 49. *Sven Petersen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:
Fellesforbundet krever at LO ikke må akseptere inngripen i partenes rett til å drive frie forhandlinger, for eksempel ved bruk av lønnslover.
Motivasjon:
Det er den lokale forhandlingsretten som er den viktigste mulighet til å øve innflytelse på egen lønn- og arbeidssituasjon for oss som er ansatt i den konkurranseutsatte industrien i Norge. Denne muligheten til medbestemmelse og innflytelse må ikke tas fra oss.

P-6-3-10

Fra representant nr. 235. *Frode Opsahl*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:
Pkt. 3. En rettfærdig inntektspolitikk side 9 siste strekpunkt:
- Lokalt og sentralt arbeide for fondsordninger og former for overskuddsdeling som på kollektiv basis gir lønnstakerne økt innflytelse over disponeringer av bedriftens overskudd.
Avvises/strykes i sin helhet.

P-6-3-11

Fra representant nr. 215. *Leif Sande*,
Norske Olje- og Petrokjemisk Fagforbund,
foreligger følgende forslag:

Tillegg til nest siste avsnitt i innleiinga (s. 9) (etter setningen som slutter med: bidra til å kvalifisere de ansatte)

Formene skal være et nytt virkemiddel i arbeidet for økonomisk demokrati, ved at de også skal benyttes til at ansattes kollektive eierinteresser øker.

P-6-3-12

Fra representant nr. 239. *Aud Watnebrun*,

Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Tilleggsstrekpunkt. (kfr. forslag 278, s. 27)

- LO vil vurdere virkningene av økt spredning og bruk av ferdige «lønnssystempakker» og motarbeide eventuelle uheldige konsekvenser ved en slik lønnsfastsettelse.

P-6-3-13

Fra representant nr. 204. *Rolf Frøysland*,

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,
foreligger følgende forslag:

3. Inntektspolitikken.

1. Første side 9.

Setningen: «Lønnsoppgjørene må opprettholde kjøpekraften osv. endres til: «Lønnsoppgjørene må bedre kjøpekraften for brede lønnstakergrupper».

2. Første strekpunkt, setningen «bl.a. ved å forbedre garantiordningen», tilføyes: «til 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn».

P-6-3-14

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,

Norsk Tjenestemannslag - Oslo,
foreligger følgende forslag:

3. En rettferdig fordeling.

Nye strekpunkter:

- at omsorgsarbeid gir ansiennitet og at lovfestet ellertariffestet permisjon gir full lønnsansiennitet.

- at det ikke skal være nedre grense for opparbeidelse av pensjonspoeng.

- en individuell minstelønnsgaranti basert på 85 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

P-6-3-15

Fra representant nr. 283. *Bengt Hognestad*,

Rogaland,
foreligger følgende forslag:

Til kapittel 3.

Det innføres en individuell garantert minstelønn på 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

P-6-4-1

Fra representant nr. 46. *Steinar Karlsen*,

Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Skattepolitikken.

Nytt strekpunkt.

- arbeide for at momslovgivningen endres, slik at administrasjons entreprenører blir momsbelagt på tjenester etter momslovgivningen.

P-6-4-2

Fra representant nr. 284. *Stein Aros*,
Rogaland,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt kap. 4, Skattepolitikken:

- at det må innarbeides klarere regler i Aksjeskatteloven hva angår overføring av konsernbidrag. Dette for å sikre at beskatning av konsernbidrag skjer i dekommuner hvor verdiene er skapt.

Foreslår oversendt redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet.

P-6-4-3

Fra representant nr. 243: *Hans-Petter Aas*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Kap. 4 - Skattepolitikken.

Nye strekpunkt:

LO vil

- at arbeidet for en omlegging av merverdiavgiftssystemet til et enklere og mer kontrollerbart system fortsetter
- at det innføres vesentlige begrensninger i mulighetene for individuelle tilpasninger ved deltakelse ikommanditt- og ansvarlige selskaper.

Endring av 3. siste strekpunkt:

- at avgift ved omsetning av aksjer og andre typer verdipapirer benyttes som regulering av markedet oginntektsfordeling.

P-6-4-4

Fra representant nr. 243. *Hans-Petter Aas*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Kap. 4 - Skattepolitikken.

3. avsnitt i innledningen endres til:

For å finansiere en høy standard på offentlige tjenester og ytelser, er det nødvendig med et høyt skattenivå.

Siste setning i avsnittet endres til:

Det må utformes slik at det ikke svekker fellesskapet og utvikler velferdsstaten.

P-6-4-5

Fra representant nr. 286. *Arnulf Ingvaldsen*,
Hordaland,
foreligger følgende forslag:

Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet innarbeider forslag:

Forslag 363 inn under «Skattepolitikken» pkt. 4.

P-6-4-6

Fra representant nr. 286. *Arnulf Ingvaldsen*,
Hordaland,
foreligger følgende forslag:

Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet innarbeider forslag:

Forslag 364 inn under «økonomisk politikk for vekst og sysselsetting», pkt. 2.

P-6-4-7

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,
Oslo,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- at barnetrygden opprettholdes til barnet er fylt 18 år
- lavere moms på nødvendige dagligvarer

P-6-5-0-1

Fra representant nr. 84. *Rolf Aas*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Pkt. 5 en aktiv næringspolitikk – distriktspolitikk.

Tillegg etter 6. avsnitt (side 11)

«Åpning av nye olje- og gassfelter må bidra til at oljevirkksomheten også blir et ledd i distriktspolitikken. Ilandføring av olje og gass må etableres i de landsdeler som ligger nær til feltene, og ny industri basert på gass må legges til Midt- og Nord-Norge.

Ved videreføring av naturgass til Østlandet, og eventuelt nye markeder i Skandinavia, må det legges vekt på å trekke inn distrikter som i dag ikke drar direkte nytte av oljevirkksomheten».

Nytt strekpunkt under 5.2 «Industriell virksomhet», side 12/13:

– Styrke forskning og utviklingsarbeid for industriell bruk av naturgass i Norge.

Pkt. 5.5 bygg- og anleggsvirkksomheten:

Nytt avsnitt 3 – side 14:

«Utbygging av et system for distribusjon av naturgass innenlands vil være et nyttig bidrag til økt sysselsetting i anleggsektoren.»

P-6-5-0-2

Fra representant nr. 54. *Terje Olav Lund*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Pkt. 5, en aktiv næringspolitikk – distriktspolitikk:

Side 11-3. avsnitt endres til:

Større deler av norsk næringsliv må satse sterkere på markedsføring i utlandet og økt eksport, internasjonalisering i form av at norsk virksomhet drives i utlandet må ha som mål å styrke norsk og bedriftenes økonomi for å sikre og utvikle nye arbeidsplasser i Norge.

Side 12 pkt. 5.2 strekpunkt 7:

Tillegg etter: Mellomstore bedrifter.

Tillegget bør lyde: Slik at nye produkter kommer norsk næringsliv til gode.

Side 13 pkt. 5.3 nytt strekpunkt:

– at overskuddskraft blir tilbudt norske bedrifter.

P-6-5-1-1

Fra representant nr. 93. *Olav Lindrupsen*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Til handlingsprogrammet side 12, kap. 5.1.

Nytt strekpunkt:

– Stoppe all seismikkskyting inntil skadevirkningene på fisk er klarlagt.

P-6-5-1-2

Fra representant nr. 134. *Birger Blomkvist*,

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag til nytt strekpunkt til Handlingsprogrammet under kapittel Næringspolitikk del 5.1 om fiske, side 11:

– rette oppmerksomheten mot faren for genetisk utarming i forbindelse med oppdrett generelt og vedoppfiske av yngel fra fjordene spesielt.

P-6-5-1-3

Fra representant nr. 35. *Torstein Lund*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

- at flerbrukshensyn må komme sterkere inn i driftsplanleggingen
- å arbeide for å avskaffe kontraktørvirksomheten og annen useriøs virksomhet i skogbruket
- at Statens Skoger styrkes ved økt tilkjøp av skog

P-6-5-1-4

Fra representant nr. 206. *Per Alf Andersen*,
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,
foreligger følgende forslag:

Endringsforslag 5.1. Jordbruk, skogbruk og fiske, strekpunkt 8:

Sikre arbeidstakerne i alle deler av fiskerinæringen tilsvarende sosiale ordninger, pensjonsordninger og arbeidsledighetstrygd som i arbeidslivet forøvrig. Fiskernes sosiale ordninger overføres til Sosialdepartementets budsjett.

P-6-5-1-5

Fra representant nr. 206. *Per Alf Andersen*,
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,
foreligger følgende forslag:

Tilleggsforslag 5.1. Jordbruk, skogbruk og fiske, nytt strekpunkt:

- for å øke videreførelsesgrad og dermed verdiskapning opprettes et statlig næringsfond til omstilling av industri og flåte.

P-6-5-1-6

Fra representant nr. 235. *Frode Opsahl*,
Tele- og Dataforbundet,

foreligger følgende forslag:

5.1. Jordbruk, skogbruk og fiske
følgende strekpunkt endres fra:

- gå inn for bedre utnyttelse av og styring med investeringer i jordbruket og fjerne støtten til nydyrking av lite egnede arealer.

til:

- gå inn for bedre utnyttelse av og styring med investeringer i jordbruket.

P-6-5-1-7

Fra representant nr. 211. *Otto Skogheim*,
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,
foreligger følgende forslag:

(Til sekretariatets innstilling 5.1. under Landsorganisasjonen vil strekpunkt 2)

- Redaksjonskomiteen ser nærmere på formuleringen slik at den ikke er til hinder for støtte til nydyrking av arealer i utkant-Norge (geografisk hensyn).

P-6-5-1-8

Fra representant nr. 79. *Johanne Ågotnes*,
Fellesforbundet - Hordaland,

foreligger følgende forslag:

LO vil gå inn for at det blir stilt krav om ressursopplæring for alle førere av fiskefartøyer.

Begrunnelse:

Våre fiskeressurser er en felles ressurs. Til tross for at Norge forvalter store havområder, med tilsvarende sikre havressurser, har Norge ingen obligatoriske krav om kunnskapen i fiskeri - ressurs - og miljøfag til dei som har det øverste ansvar ombord i fiskefartøylene, nemlig skipperen.

P-6-5-1-9

Fra representant nr. 268. *Erna Ansnes*,
Oslo,
foreligger følgende forslag:

Forslag til nye strekpunkter:

- å bevare og utvikle industrimiljøene i storbyene.
- sørge for at storbyene får et variert næringsgrunnlag, slik at de kan spille en hovedrolle for å sikre at hele Norge kan få en bærekraftig næringsutvikling.
- vurdere å bygge opp regioner for konkurranseutsatt industri i tilknytning til innovasjons- og kompetansesentra i forbyene.
- sikre den tradisjonelle industriens muligheter for omstilling til nye og mere avanserte produkter.

P-6-5-1-10

Fra representant nr. 283. *Bent Hognestad*,
Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Kap. 5.1. Jordbruk, skogbruk og fiske.

Første avsnitt: Overføringene til jordbruket må omfordeles o.s.v.

Ny formulering: Deler av overføringene til jordbruket må omfordeles o.s.v.

P-6-5-2-1

Fra representant nr. 48. *Roy Pedersen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Nytt avsnitt som innledning:

«En framtidig industri krever et stort og allsidig arbeidsmarked med høyt spesialisert og kvalifisert arbeidskraft på de fleste områder. Bedriftene vil ha behov for et nett av underleverandører og tjenester samt nærhet til markeder, havn og flyplass. Forskningsentra og innovasjonssentra vil være avgjørende for å møte en stadig økende omstilling om teknologisk fornyelse.»

LO vil derfor gå inn for at konkurranseutsatt industri i større grad legges til storbyene mens de skjermede næringer legges til distriktene.

P-6-5-3-1

Fra representant nr. 176. *Sollaug Sunnarvik*,
Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

At strekpunkt 2 i sekretariatets innstilling i «Landsorganisasjonen vil».

Vert endra til - Gå imot all privatisering av energiforsyningene.

P-6-5-3-2

Fra representant nr. 15. *Anders B. Rodal*,
Norsk Arbeidsmandsforbund,

foreligger følgende forslag:

Arbeide for utbygging av vannkraft innenfor samlet plan.

Nytt strekpunkt 7.

P-6-5-3-3

Fra representant nr. 133. *Olav Støylen*,
Kjemisk Forbund,

foreligger følgende forslag:

1. El-avgiften blir omlagt til et såkalt momssystem, hvor el-avgiften vil være fradragsberettiget på linjemed andre produksjonskostnader.
2. Myndighetene må stille til rådighet omstillings- og nyskappingsmidler ved ensidige industristeder når bedriftene nedbemanner, samt bidra til mer allsidig næringsliv på disse steder.

P-6-5-3-4

Fra representant nr. 257. *Pål Engesæter*,
Norsk Transportarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Til kapittel om energipolitikk 5.3.:

Styrke strekpunktet:

- arbeide for utbygging av gasskraft.

Nytt strekpunkt:

- arbeide for å fremme vekst i den statlige satsing påfornybare energikilder som sol, vind og bølge og bio-energi, til erstatning for fossile energikilder. Det bør skje en systematisk opptrapping med en årligfordobling av innsatsen på dette området fram mot 1995.

P-6-5-3-5

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje og Eli Marie Aasen*,

Norsk Tjenestemannslag - Oslo,

foreligger følgende forslag:

5.3. Energipolitikken - endring av strekpunkter.

Nye strekpunkter:

- arbeide for en utflating av energiforbruket

- at samlet plan for vannkraft legges til grunn for samtidig bruk av vannkraft

- bidra til mindre energikrevende produksjonsmåter i industri og annen virksomhet.

Endring av nåværende strekpunkter nr.:

3 til - at utbyggingsvedtak baseres på realistiske anslag for utbyggingskostnad

5 til - å arbeide for en pris- og avgiftspolitik som sørger for at miljø- og utbyggingskostnader reflekteres i energiprisen

6 - strykes

7 til - at olje og kull erstattes av naturgass i industri, samferdsel og husholdninger

9 til - at Staten øker innsatsen for energiøkonomisering.

Øvrige strekpunkter beholdes.

(Se også forslag til endring av tekst om energipolitikken).

P-6-5-3-6

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

5.3. Energipolitikken (endring av tekst til følgende):

Energipolitikken må sikre en effektiv bruk av våre energiresurser. I overskuelig framtid vil energi til industrien og husholdningene være basert på vannkraft. Med dette som utgangspunkt ønsker LO primært å stabilisere energiforbruket. For å dekke et framtidig energibehov ut over dette, vil LO i første rekke arbeide for å utnytte det potensialet som ligger i energiøkonomisering. Dersom det er behov for ny kraft ut over dette, må det foretas en grundig vurdering av den totale energiforsyningen, bl.a. for å avklare hvilken rolle gasskraft skal spille. I den grad gass skal brukes til kraftforsyning eller i industriell virksomhet som råstoff, som energikilde i elektrokjeler o.l., må dette skje ved hjelp av en miljøvennlig teknologi. Den samlede kraftforsyning må innordnes i en nasjonal styring og samordning.

Pris- og avgiftspolitikken er det viktigste virkemiddel i energipolitikken. Prisene må sikre en effektiv utnyttelse av den tilgjengelige kapasiteten i kraftforsyningen, og dekke utbygging- og miljøkostnadene. Prissettingen må ha et langsiktig perspektiv. En geografisk utjamning av kraftprisene må tilstrebes. En mer fornuftig organisering av el-forsyningen vil gi store effektivitetsgevinster.

P-6-5-3-7

Fra representant nr. 21. *Knut Liljeberg*,
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund/NOPEF (Fellesforbundet)
foreligger følgende forslag:

Punkt 5.3. Energipolitikken.

Energipolitikken må sikre en effektiv utnyttelse av våre energiresurser. Energipolitikken må utformes slik at den bidrar til å oppfylle overordnede samfunns mål, som:

- trygge og gode levekår
- arbeid for alle
- bedre arbeidsmiljø
- forsvarlig ressurs og miljøforvaltning
- internasjonal solidaritet.

I overskuelig fremtid vil energi til industrien og husholdningen være basert på vannkraft. Som et supplement til denne energibærer ønsker Landsorganisasjonen at det bygges ut et gassrørnett i landet. Utbyggingen må ha som siktemål at det skal brukes gass som energi i transport og industriproduksjonen. Først og fremst for å erstatte tunge oljer og kull. I denne forbindelse kan produksjon av elektrisitet basert på naturgass planlegges. Utbygging og drift av et gassrørnett og produksjon av elektrisitet må være underlagt offentlig styring og samordning.

Pris og avgiftspolitikken er et viktig virkemiddel i energipolitikken, og må sikre en effektiv utnyttelse av den tilgjengelige kapasitet. Prissettingen må være riktig i forhold til utbyggingskostnader, levering av store kvanta, og for å stimulere til renet mulig energibærere.

Både av miljømessige og økonomiske grunner må energiøkonomisering få en bred plass i 1990 års norske energipolitikk. Effektiviteten må bedres i produksjon, omforming, transport og bruk av energi. Dette gjelder både vannkraft og fossile brennstoffer.

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for en mer rasjonell organisering av energiforsyningen
- energiforsyningen skal være en offentlig oppgave og basert på store og sterke enheter med et samlet ansvar for produsent til forbruker
- sikre en geografisk utjevning av kraftprisene
- prisene fastsettes slik at de fremmer energiøkonomisering og avspeiler miljøkostnadene ved de ulike energitypene
- sikre tilgangen på rimelig energi til industrien
- stimulere forskning innen nye energikilder
- gå imot bruk av kjernekraft i Norge
- arbeide for at det opprettes ENØK-fond i alle fylker.

P-6-5-3-8

Fra representant nr. 21. *Knut Liljeberg*,
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund/NOPEF (Fellesforbundet),
foreligger følgende forslag:

Energipolitikken er en viktig del av vårt samfunn. Vi må derfor opprettholde en jevn utvikling og utbygging, både i den oljerelaterte delen og ved utbygging av vannkraft. Hvis vi ikke greier det, vil vi miste kunnskap og blir dermed avhengig av betydelige utenlandske eksperter.

P-6-5-4-1

Fra representant nr. 296. *Per Lillemark*,
Nord-Trøndelag,
foreligger følgende forslag:

Strekpunkter til 5.4.

- at det utarbeides en nasjonal plan for hvordan norsk gass skal brukes i Norge før det gjøres beslutning om eksport til utlandet fra de ulike landsdeler.

- at nærings- og energipolitikken i gass-sammenheng blir utformet slik at den medvirker til vekst i fastlandsindustrien også i områder der det tidligere ikke er etablert petrokjemisk og annen kraftkrevende virksomhet.
- at gassressursene i Haltenbankområdet skal foreldes/utnyttes i landsdelen, da landsdelen har fortrinns nærhet til ressursene i området og derigjennom kan utnytte gasser til verdiskapning og ny vekst.

P-6-5-4-2

Fra representant nr. 295. *Reidar Lysklætt*,
Sør-Trøndelag,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt under 5.4.

- Ilandføring av olje og gass må etableres i de landsdeler som ligger nær til feltene.

P-6-5-4-3

Fra representant nr. 21. *Knut Liljeberg*,
NEKF/NOPEF (Felles),

foreligger følgende forslag:

Myndighetene må i sterkere grad bruke konsesjonsvilkårene og andre industripolitiske virkemidler for å styre letevirksomheten på kontinentalsokkelen. Det norske flyte-riggmiljøet og de faglige ressurser det representerer er i dag truet av utarming.

For å hindre en forverring og sikre en jevnere og mer forutsigbar utnyttelse av petroleumsressursene, må myndighetene medvirke aktivt for å stabilisere forholdene. LO forutsetter at oljeresursene underlegges den totale energipolitikken.

P-6-5-4-4

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,
LO offshore, observatør,

foreligger følgende forslag:

Vil opprettholde forslag nr. 435.

P-6-5-5-1

Fra representant nr. 46. *Steinar Karlsen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

5.5 Bygg og anleggsvirksomhet

Siste strekpunkt endres til:

- Arbeide for å avskaffe kontraktørvirksomheten.

Nye strekpunkter

- Arbeide for å stanse ulovlig entreprenørvirksomhet og ulovlig formidling og innleie av arbeidskraft.

- Arbeide for å stoppe den virksomhet de såkalte administrasjons entreprenører driver, og begrense deres adgang til å uthule ansvarsretten.

P-6-5-5-2

Fra representant nr. 38. *Kjell Røttereng*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Fellesforbundets forslag nr. 1883 i dagsordens pkt. 9, flyttes til Handlingsprogrammet pkt. 5.

Redaksjonskomiteen innarbeider dette slik at hovedintensjonene blir tatt vare på, og at forslaget dekker alle yrkesgrupper.

P-6-5-5-3

Fra representant nr. 286. *Arnulf Ingvaldsen*,
Hordaland,
foreligger følgende forslag:
244 inn under «En aktiv næringspolitikk» pkt. 5.

P-6-5-5-4

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:
5. aktiv næringspolitikk.
Følgende tas inn som første avsnitt:
Næringspolitikken må ivareta hensynet til en bærekraftig utvikling. I tråd med dette må de enkelte næringer sørge for å innarbeide miljøhensyn som en naturlig og selv-sagt del av sin virksomhet.

P-6-5-5-5

Fra representant nr. 272. *Jørn R. Karlsen*,
Oslo Fylke,
foreligger følgende forslag:
Landsorganisasjonen vil arbeide for at kontrollorganene, Fylkesskattesjefen, skatte-sjefen, momsregisteret
Styrkes slik at koordineringen blir effektiv, også styrke samarbeide med lignende eta-ter over landegrensene.
Nytt strekpunkt:
- at LO arbeider aktivt for å stoppe inn- og utleievirksomhet i henhold til sysselset-tingslovens § 27.
Se fylkeskonf. Oslo Forslag. 1877 - 1828 - 1881 - 1882.

P-6-5-6-1

Fra representant nr. 116. *Anne Marie Wallin*,
Handel og Kontor,
foreligger følgende forslag:
Strekpunkt 9 under punkt 5.6 erstattes med:
- LO vil at de ansattes organisasjoner gis rett til å bli hørt før de offentlige myndighe-ter godkjenner etableringer.
Nytt strekpunkt under punkt 5.6:
- LO vil at Etableringsloven praktiseres aktivt og gjøres gjeldende for alle varehan-delsbedrifter, uansett størrelse.

P-6-5-6-2

Fra representant nr. 297/298. *Alf Tjønnå og Aase Seiness Laberg*,
LO, Nordland,
foreligger følgende forslag:
Til punkt 5.6 siste strekpunkt:
- at Nord-Norge-banen skal bygges og at anleggsstart må skje i Kongressperioden.

P-6-5-6-3

Fra representant nr. 238. *Helge Moen*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:
Kap. 5.6 De tjenesteytende næringer
Tillegg til avsnitt 7:
«En forutsetning for at dette skal komme hele landet til gode er at myndighetene fort-satt har styring med takstpolitikken».

P-6-5-6-4

Fra representant nr. 305. *Harald Øveraas*,

Sekretariatet,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- arbeide for utbygging av tverrgående vei- og jernbaneforbindelse til våre naboland på Nord-kalotten.

P-6-5-6-5

Fra representant nr. 108. *Erling Hagen*,

Handel og Kontor,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt):

- arbeide for at etableringsloven praktiseres aktivt og gjøres gjeldende for alle varehandelsbedrifter, uansett størrelse.

Nye strekpunkter:

- arbeide for at de ansattes organisasjoner gis rett til å bli hørt før de offentlige myndigheter godkjenner etablering.
- arbeide for at det innføres en godkjenningsordning for nye bedrifter som sikrer at de driftsansvarlige har nødvendig bransjekunnskap og kunnskaper omlover og regler i arbeidslivet.
- arbeide for en sterkere sentral styring av etableringer.
- arbeide for å innføre en ny lukkelov som forsvarer normalarbeidsdagen.

P-6-5-6-6

Fra representant nr. 254. *Arne Semmerud*,

Norsk Transportarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

«Det har i Norge vært alminnelig enighet om at samferdsel/transport er av vesentlig betydning for utviklingen av et moderne samfunn. Dette har blant annet kommet til uttrykk i lovgivning og reguleringsbestemmelser både for person- og godstransport. Denne situasjonen er nå i ferd med å endres dramatisk.

Den liberaliseringsprosess samferdselssektoren er utsatt for og som kontinuerlig har pågått fra 1970-årene og fram til nå, må oppfattes som en politisk nedprioritering av transportens betydning i samfunnet.

Resultatet av denne politikken har ført til manglende styring og koordinering og en samferdselspolitikk hvor kreftenes frie spill har ført til en alles kamp mot alle, med de involverte parter som tapere. I tillegg medfører den manglende styring sterke miljøbelastninger for samfunnet.

Transportører, transportbrukere og arbeidstakere opplever en usikkerhet og et press som fører til kontinuerlig brudd på en rekke lover, forskrifter, regelverk og tariffavtaler. For en stor del av arbeidstakerne innen transportsektorene har arbeidsmiljøet og inntektsforholdene undergått en drastisk negativ utvikling de senere år.

Viktige miljøhensyn blir klart neglisjert når det gjelder satsing på mer miljøvennlig transportalternativ. Kollektivtilbudene reduseres kontinuerlig. Miljøvennlige transportformer som bane og båt taper terreng. Overføring av gods fra båt og bane til vei er medvirkende til å underminere samfunnets muligheter til å begrense de betydelige miljømessige konsekvenser samferdsel innebærer.

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for en ny samferdselslovgivning som ivaretar samfunnsmessige og samferdselspolitiske målsettinger.
- at en ny samferdselslovgivning sterkt vektlegger de miljømessige konsekvenser transportvirksomhet innebærer.
- at sjøtransport gis de samme konkurransebetingelser som veitransport.
- gå inn for en bevisst fordeling av transport mellom vei, sjø og bane.

- arbeide for at kollektivtrafikken gis prioritet, og at spesielt utkant-Norge sikres tilfredsstillende transporttilbud.
- at subsidie- og støtteordninger til kollektivtrafikk blir øremerket.
- motarbeide innføring av anbudsprinsippet i rutebilsektoren.
- kreve at kontrollen med kjøre- og hviletider blir intensivert.
- arbeide for at yrkesutdanningen innenfor transportfagernes styrkes.
- at Nord-Norge-banen skal bygges.

P-6-5-6-7

Fra representant nr. 229. *Ernst Rolf Olsen*,

Norsk Sjømannsforbund,
foreligger følgende forslag:

SJØFART

Forestillingen om en norsk skipsfart uten tilknytning til Norge, gjennom godt skoler-te sjøfolk, som bor i Norge, er urealistisk.

Historisk ble næringen skapt av sjøfolk som i Norge bygde opp og vedlikeholdt en handelsflåte, med bakgrunn i maritimt skoleverk og maritime yrkestradisjoner.

Sjøfolks faglige standard er av avgjørende betydning for sikkerheten til sjøs og mang- el på tilgang av kvalifisert personell er på sikt den alvorligste hindring for utviklin- gen av en livsdyktig norsk skipsfart.

De siste års utflagging- og nedbemanningspolitikk, samt opprettelsen av et Norsk internasjonalt skipsregister (NIS), har skapt stor arbeidsledighet, samtidig som ny- rekrutteringen er stoppet opp.

Med denne utviklingen faller således grunnlaget for den maritime utdanning bort.

I dagens situasjon sitter vi med en flåte, registrert i NIS og bemannet med hovedsake- lig utlendinger, hvor en stor del kommer fra Østblokk-land, til å ivareta vår bered- skapsplikt overfor NATO.

Landsorganisasjonen vil:

- Arbeide for at norske sjøfolk igjen blir å finne ombord i norske skip, slik at man sik- rer rekrutteringentil yrket og de maritime skoler.
- Aktivt motarbeide kvalitetssenkning av maritimt personell, både i norske og andre lands skip.
- Sikre et tilstrekkelig antall rekrutteringsstillinger ombord for kvalifisering til alle stillinger ombord.
- Sørge for at norsk fagbevegelse får forhandlings- og avtaleretten på NIS-skip.
- Hindre utnytting av arbeidskraft ombord i skip.
- Arbeide for at Norge oppfyller sin beredskapspliktoverfor NATO, med norsk be- mannedede skip.

P-6-5-6-8

Fra representant nr. 124. *Iris Hemmingsen*,

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet,
foreligger følgende forslag:

Landsorganisasjonen vil:

- gå inn for kontroll av etableringer innenfor reiselivsnæringen.

P-6-5-6-9

Fra representant nr. 283. *Bent Hognestad*,

Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt under pkt. 5.6

- erstatte nåværende lov om etableringskontroll med en lov om etableringsstyring.

P-6-5-6-10

Fra representant nr. 122. *Svein Fjæstad*,

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt nr. 9 nåværende går ut, og erstattes med følgende:
Arbeide for at de ansattes organisasjoner gis rett til å uttale seg i forbindelse med nyetableringer i reiselivsbransjen.

P-6-6-1

Fra representant nr. 284. *Stein Åros*,
Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt kap (6) - Forskning:

- At det arbeides aktivt for at det satses på kartlegging og forskning for utnyttelsen av våre mineralske ressurser.

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.

P-6-6-2

Fra representant nr. 252. *Rolf Andreassen*,
Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

To nye avsnitt inn mellom avsnitt 1 og 2 i teksten:

«Den totale forskningsinnsats i samfunnet må styrkes. Forskingen må tilføres større ressurser. Dette må i stor grad skje ved direkte tilskudd fra det offentlige.

All forskning er avhengig av at grunnforskningen og forskerutdanningen har gode vilkår. Universitetene og høyskolene må styrkes for at Norge skal ha et komptansenivå i forskningen på høyde med det beste på verdensbasis».

Avsnitt 2, 3 og 4 forskyves.

Avsnitt 5 er innarbeidet i teksten over og strykes derfor.

Ny formulering av siste avsnitt i teksten:

«For at forskningen skal komme til nytte er det nødvendig med mer aktiv forskningsformidling. Det må sikres gode utviklingsordninger mellom grunnforskingsmiljøer ved universiteter og høyskoler på den ene siden og forskningsmiljøene ved institutter og bedrifter på den andre siden.

Spredningen av forskningsresultater til alle interesserte parter må her være et krav. Informasjon må gis i en form som alle brukere kan forstå. Som bruker av forskningsresultater må fagbevegelsen også arbeide for at disse blir kjønt av flest mulig».

Nye strekpunkter:

- styrke forskningsinnsatsen i Norge-Norge

- styrke innsatsen innen fiseriforskningen

- styrke innsatsen innen språk-, kultur- og samfunnsvitenskapelig forskning.

P-6-6-3

Fra representant nr. 93. *Olav Lindrupsen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

LO kongressen ber myndighetene øke forskningsinnsatsen innen: marinbiologi, trålfiskets virkning på fisk og havmiljø. Virkningen av seismisk skyting og annen sprengningsaktivitet i sjøen på fisk og det maritime miljø. Forskning innen videreforedling av matvarer fra havet intensiveres. Denne økning av forskningen legges i hovedsak til Nord-Norge.

Går til redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet.

Kan eventuelt tiltres og oversendes det nye sekretariatet.

P-6-6-4

Fra representant nr. 95. *Per Thorkildsen*,
Norsk Grafisk Forbund,

foreligger følgende forslag:

6. streksats i sekretariatets forslag under 6. «Forskning» endres til:
- støtte Teknologisk Institutt og bransjeforskningsinstitutter i formidling av forskningsresultater til småog mellomstore bedrifter.

P-6-6-5

Fra representant nr. 279. *Åge Eriksen*,
Telemark,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt.

LO vil:

- Gi økonomisk og faglig støtte til opprettelse og drift av de nærradioer som fagbevegelsen står som eiere og drivere av.

P-6-7-1

Fra representant nr. 230. *Gro Standnes*,
Skolenes Landsforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag til kap. 7 - utdanning - livslang læring.

A. De 2 første setningene i innledningens 2. avsnitt utgår.

B. 1. avsnitt i innledningen utfylles med følgende setning:

En forutsetning for dette er at skolen legger forholdene til rette for kritisk tenkning.

C. Strekpunkt nr. 5 endres til:

- lovfeste retten til 13-årig opplæring for all ungdom og at(som sekretariatet)

P-6-7-2

Fra representant nr. 250. *Guri Paulsen*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Nye strekpunkt:

- vil arbeide for å bedre arbeidsvilkårene i skolen, både for arbeidstakere og elever/ studenter

- kreve at skolene får budsjetter som sikrer læremateriell og annet materiell av nødvendig kvalitet.

P-6-7-3

Fra representant nr. 266. *Anne Finborud*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

Kap. 7 - Utdanning - livslang læring

Sjette avsnitt side 17 endres til:

«Alderen for skolestart bør senkes med ett år og tilpasses 6-åringenes forutsetninger.

Det må innføres 10 års obligatorisk grunnskole».

Første strekpunkt under kapittel 7 endres til:

- innføre 10-årige grunnskole med skolestart 6 år derdet første året er tilpasset 6-åringene.

Femte strekpunkt endres til:

- lovfeste retten til 13-årig opplæring for all ungdom.....

P-6-7-4

Fra representant nr. 250. *Guri Paulsen*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Fagbevegelsen ønsker et utdanningsssystem som gir alle de samme muligheter til å utnytte evner og anlegg som skaper en trygg livssituasjon for den enkelte. Skoleverket og høyere utdanningsinstitusjoner må ha innhold og arbeidsformer som setter

mennesket i stand til å påvirke de avgjørelser som har betydning for samfunnsutviklingene. Utdanningssystemet må fremme arbeiderbevegelsens ideer om solidaritet og likestilling.

Fortsatt økonomisk vekst og velstand krever innføring av ny teknologi og krever økte kunnskaper blant arbeidstakerne. Det må utvikles tilbud om opplæring som også er tilpasset voksnes behov og livssituasjon, og som ikke er avhengig av den enkeltes økonomi. Retten til videre- og etterutdanning i form av opplæringspermisjon med lønn må sikres. Rekruttering til høyere utdanning er fremdeles skjev, både sosialt og geografisk. Utdanning skal være et gode som er tilgjengelig for alle grupper. Sekretariatets innstilling fra avsnitt 6 og utover beholdes.

Til strekpunktene:

Endringsforslag til strekpunkt 5: (-lovfeste retten til) 13 års opplæring....(konsekvens av skolestart for 6 åringer).

Endringsforslag til strekpunkt 17: arbeide for å bedre den offentlige utdanningsfinansieringen og for at det offentlige tar ansvar for studentvelferd.

Tilleggsforslag: – arbeide for større offentlig engasjement på alle nivåer i utdanningssystemet, særlig satsing på høyere utdanning som ledd i økning av det alminnelig kunnskapsnivået i befolkningen.

Tilleggsforslag: – at utdanning ses på som en samfunnsinvestering og ikke skal være et økonomisk ansvar for den enkelte.

P-6-7-5

Fra representant nr. 260. *Britt Unni Arntsen*,

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag.

Pkt. 7 – Utdanning – livslang læring

Nye strekpunkt:

– arbeide for at utdanningskapasiteten og rekrutteringer til omsorgsyrkene økes

– arbeide for lavere rente på studielån og forbedring av studentvelferdsordninger som bolig og barnehage

jfr. forslag 491.

P-6-7-6

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,

Norsk Barnevernpedagogforbund,

foreligger følgende forslag:

Pkt. 7 – Utdanning livslang læring

2. strekpunkt endres til:

«– for at skoleiden utvides for de laveste klassetrinn og at det etableres et helhetlig tilbud hvor undervisning og fritidsaktiviteter/lek ses i en helhetlig pedagogisk og sosial sammenheng (helhetsskolen)»

P-6-7-7

Fra representant *Sverre Worum*,

Sekretariatet,

foreligger følgende forslag:

Fra forslaget 495 og fra handlingsprogrammet 1985-89 tas inn: «Det etiske fundament for skolen må bygge på FN's menneskerettighetserklæring» og ha samme forslag i tekst: «Skal yrkeslærerne både i status og kompetanse hevde seg ovenfor andre lærergrupper må de ha de samme utdanningsmuligheter i høgskole og utdanningssystemet», og strekpunktet –

– arbeide for at Statens Yrkespedagogiske Høgskole utvikles og gis resurser til å være et reelt kompetansesenter for yrkeslærerutdanningen.

P-6-7-8

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,
LO offshore, observatør,
foreligger følgende forslag:
Vil opprettholde forslag nr. 516.

P-6-8-1

Fra representant nr. 161. *Alberth Eidem*,
Norsk Kommuneforbund, Vestfold,
foreligger følgende forslag:
Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for Handlingsprogram og innarbeides i teksten punkt 8. Arbeidstid.

LO vil:

– arbeide for kortere arbeidstid.

På lengre sikt er det en oppgave å arbeide for en videre nedsettelse.

Første skritt er å arbeide for 7-timers dag/35 timers arbeidsuke på veien mot 6 timers dagen/30 timers arbeidsuke. Eldre arbeidstakere og småbarnsforeldre prioriteres. Slike arbeidstidsreduksjoner må gjennomføres med full lønnskompensasjon.

P-6-8-2

Fra representant nr. 102. *Gunnborg Hage*,
Handel og Kontor,
foreligger følgende forslag:

Kapittel 8 – arbeidstid

Forslag til endring av strekpunkt nr. 7:

– Legge avgjørende vekt på å bevare vårt system medkollektivt avtalte arbeidstidsordninger.

P-6-8-3

Fra representant nr. 102. *Gunnborg Hage*,
Handel og Kontor,
foreligger følgende forslag:

8. Arbeidstid

Nytt strekpunkt:

LO vil arbeide for at

– om faren tar permisjon og tar omsorg for barnet skal det være hans opparbeidede rettigheter som gjelderuansett morens rettigheter.

– rettighetene ved adopsjon justeres tilsvarende fødselspermisjoner.

P-6-8-4

Fra representant nr. 273. *Lisbeth Vangen*,
Handel og Kontor, Hedmark,
foreligger følgende forslag:

Nye strekpunkt.

– LO vil arbeide for at arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot natt- og helgearbeid gjøres gjeldende også for ansatte i varehandelen

– arbeide for å bevare normalarbeidsdagen som hovedelementet i våre avtaler om arbeidstid.

– arbeide for å innføre en ny lukkelov som sikrer normalarbeidsdagen i varehandelen innenfor tidsrammen 07.00–17.00.

P-6-8-5

Fra representant nr. 47. *Jan Andresen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

– arbeide aktivt for gjennomføring av den femte ferieuke i kongressperioden.

P-6-8-6

Fra representant nr. 236. *Lillian Bekkevad*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

Under Kap. 8 – Arbeidstid (s.19) tilføyes en ekstra «pinne» under:

1. «Landsorganisasjonen vil:

– arbeide for at 6 timers normalarbeidsdag innføres»

P-6-8-7

Fra representant nr. 233. *Ernst Risan*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

«Tele- og Dataforbundets forslag nr. 553 tas inn i teksten til Sekretariatets forslag til LOs Handlingsprogram 1990–1993, punkt 8 – Arbeidstid».

I tillegg foreslås et nytt strekpunkt under punkt 8 – Arbeidstid (side 19 i Sekretariatets forslag):

«– verne om normalarbeidsdagen, slik at hovedprinsippet må være at der det er mulig skal alt arbeid utføres innen normal arbeidsdag (07.00–17.00, mandag–fredag).»

P-6-8-8

Fra representant nr. 245. *Vemund Smedsvik*,
Norsk Tjenestemannsalg,
foreligger følgende forslag:

Forslag til endring av strekpunkt:

LO vil arbeide for en utvidelse av omsorgspermisjon med lønn til 18 mnd. for å imøtekomme behovet for lengre fødselspermisjon og redusert arbeidstid for småbarnsforeldre.

(Forslaget gjelder Handlingsprogrammet, side 19, kap. 8 – Arbeidstid.)

P-6-8-9

Fra representant nr. 235. *Frode Opsahl*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

8 – Arbeidstid.

Følgende strekpunkt endres fra.

– at fedres rett til to ukers fri i forbindelse med fødselgis med lønn

til:

– at farens rett til omsorgspermisjon utvides til 6(seks) uker. Permisjonen gis med lønn.

P-6-8-10

Fra representant nr. 260. *Brit Unni Arntsen*,
Norsk Vernepleierforbund,
foreligger følgende forslag:

Til pkt. 8 - Arbeidstid

3. og 4. avsnitt strykes:

Erstattes av:

«På lengre sikt er det en oppgave å arbeide for en videre nedsettelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid. Første skritt er å arbeide for 7-timers dag/35 timers arbeidsuke på veien mot 6-timers dagen/30 timers arbeidsuke. Slike arbeidstidsreduksjoner må gjennomføres med full lønnskompensasjon.

Nytt strekpunkt:

– arbeide for nedkorting av den daglige arbeidstida, med 6-timers dagen som mål.

Jfr. forslag 543 m.fl.

P-6-8-11

Fra representant nr. 260. *Brit Unni Arntsen*,

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag:

Pkt. 8 - Arbeidstid

Nest siste avsnitt strykes: «Morgendagens arbeidsliv vil stille krav til utvidet driftstid og den enkelte arbeidstaker vil ha behovsrammen av kollektivavtalen.

Erstattes med:

«Vi ser med uro på at arbeidsgiverne og myndighetene har satt igang en kampanje «for å skru klokka tilbake». En del av befolkningen presses til å arbeide mer, på dårligere betingelser og i økende grad utenfor normal arbeidstid. Samtidig kastes titusener av mennesker ut i arbeidsløshet. LO mener at det nå må tas tiltak for å hindre uthuling av normalarbeidsdagen (07.00 - 17.00, mandag-fredag). Hovedprinsippet må være at der det er mulig skal alt arbeid utføres innen normal arbeidsdag. Alt arbeid utover denne tida, skal gi tariffestet tillegg».

Nytt strekpunkt:

- forsvare normalarbeidsdagen (07.00 - 17.00, mandag-fredag).

P-6-8-12

Fra representant nr. 122. *Svein Fjæstad*,

Hotel- og Restaurantarbeiderforbundet,

foreligger følgende forslag:

Strekpunkt 7:

Landsorganisasjonen vil arbeide for rammeavtaler med arbeidsgiverne når det gjelder fleksible arbeidstidsordninger.

Tas ut.

P-6-8-13

Fra representant nr. 241. *Tor Hultmann*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

- gå inn for at arbeidstakerne som tar ut hel eller delvis pensjon i.h.t. tariffavtale og som er over 60 år, gissamme skattemessige fordeler som alders- og uførepensjonister etter folketrygdloven. Forutsetningener at det skjer en reell overgang til ikke-yrkesaktivtjeneste etter de samme krav som i dag finnes i folketrygden.

Foreslår dette som et nytt strekpunkt og satt inn som andre strekpunkt.

P-6-8-14

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,

Norsk Barnevernpedagogforbund,

foreligger følgende forslag:

8. Arbeidstid.

Teksten i forslag 537 reises på ny og inn som nytt tekstavsnitt etter annet avsnitt.

P-6-8-15

Fra representant nr. 265. *Eva Disch*,

Akershus,

foreligger følgende forslag:

Men full lønnskompensasjon må fortsatt være målet for arbeidskravene våre. Vi vil på nytt fastslå prinsippet om normalarbeidsdagen. En normalarbeidsdag fra kl. 07.00 - 17.00 mandag-fredag, arbeid utover dette må betraktes som ubekvem arbeidstid og gis tariffestet tillegg.

P-6-8-16

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:
8. Arbeidstid.

Nye strekpunkter:

- redusere den daglige arbeidstida til 7 timer, innenfor tidsrommet 7-17, som et skritt på veien mot 6-timersdagen.
 - hindre at eldre arbeidstakere presset ut av arbeidslivet.
3. strekpunkt endres til:
- at den lønnede fødselspermisjonen og permisjonen ved adopsjon av barn utvides til 52 uker, hvorav 12 uker forbeholdes moren og 12 uker forbeholdes faren. Aleneforeldre tilkommer permisjonen i sin helhet.

P-6-8-17

Fra representant nr. 96. *Finn Erik Thoresen*,
Norsk Grafisk Forbund,

foreligger følgende forslag:

Streksats 1 «- innføre fleksible pensjonister fra fylte 60 år» endres til;

«- den generelle pensjonsalder settes til 65 år. Det innføres fleksibel pensjonsalder fra fylte 60 år».

P-6-8-18

Fra representant nr. 204. *Rolf Frøysland*,
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

8. Arbeidstid.

1. Strekpunktet 7 «arbeide for rammeavtaler med arbeidsgiverne osv. utgår.

Istedet tæs inn som nytt strekpunkt.

«utrede gjennomføring av 6-timers arbeidsdagen».

P-6-8-19

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,

LO offshore, observatør,

foreligger følgende forslag:

Vil opprettholde følgende forslag: 566.

P-6-9-1

Fra representant nr. 176. *Sollaug Sunnarvik*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

At strekpunkt nr. 6 under «Landsorganisasjonen vil» vert endra til:

«At praksisplasser og sysselsettingstiltak betales med tarifflønn for lignende ordinært arbeid så sant opplæring ikke gis».

P-6-9-2

Fra representant nr. 79. *Johanne Agotnes*,

Fellesforbundet - Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Regelverket for arbeidsledighetstrygd må endres. LO vil kreve at de arbeidsledige må få arbeidsledighetstrygd så lenge de er uten arbeid.

Begrunnelse: Slik som det er i dag taper en retten til trygd etter 80 uker. Den eneste muligheten en da har, er å stille i køen på sosialkontoret for å få økonomisk støtte til livsopphold.

Dette er uverdigg for den som er blitt arbeidsledig og en stor belastning for den enkelte søker.

P-6-9-3

Fra representant nr. 232. *Arne Grenningsæter*,
Norsk Sosionomforbund,
foreligger følgende forslag:
9. Styring av arbeidsmarkedet.

Nye strekpunkt:

- at de som er under arbeidsmarkedstiltak må få samme beskyttelsen i form av tariffavtale som andre arbeidstakere har
- at retten til arbeidsledighetstrygd gjøres gjeldende for alle som registrerer seg som arbeidsledige
- at asylsøkere og flyktninger gis samme rettigheter knyttet til arbeidslivet som norske borgere har
- at innvandreres kår på arbeidsplassene og i arbeidslivet generelt forbedres
- arbeide for å sikre rettssikkerheten til personer med HIV og AIDs i arbeidslivet og gjøre det mulig for HIV-positive å være åpen om sin situasjon

Strekpunkt 8 erstattes med:

- at ledighetstrygden økes og at de som er ledige sikres dagpenger i hele ledighetsperioden på samme beregningsgrunnlag.

P-6-9-4

Fra representant nr. 251. *Øystein Rønning*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Kap. 9 utvides med følgende strekpunkter:

- arbeide for en restriktiv praktisering av unntaksbestemmelsene i sysselsettingsloven
- at arbeidsmarkedstiltak som omskolering, etter- og videreutdanning skjer ved effektiv bruk av offentlige utdanningsinstitusjoner

P-6-9-5

Fra representant nr. 234. *Tore Gulbrandsen*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt til sekretariatets forslag til Handlingsprogram, kap. 9

Det skal stå.

- Kreve at det vedtas ved lov at det er forbudt å leggened lønnsom virksomhet i Norge hvis det medfører tapte arbeidsplasser.

P-6-9-6

Fra representant nr. 118. *Annelise Nielsen*,
Handel og Kontor/Oslo,
foreligger følgende forslag: (Erstatter strekpunkt 8)

- at retten til arbeidsledighetstrygd gjøres gjeldende for alle som registrerer seg som arbeidsledige
- trygden utbetales fra 1. dag
- trygden utbetales med samme beregningsgrunnlag i hele ledighetsperioden
- trygden skal ha en garantert minimumsyttelse lik minstepensjonen

P-6-9-7

Fra representant nr. 65. *Johnny Johnsen*,
Fellesforbundet - Telemark,
foreligger følgende forslag:

Endring til pkt. 9. «Styring av arbeidsmarkedet»

Stryk strekpunkt i innstillingen;
«– at innsatsen overfor langtidsarbeidsløse forsterkes.»
Nytt strekpunkt:
«LO vil bekjempe langtidsledighet».

P-6-9-8

Fra representant nr. 39. *Jardar Hendricksen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag.
Forslag nr. 602 oversendes redaksjonskomiteen og innarbeides i Sekretariatets forslag
nr. 9 – Styring av arbeidsmarkedet.

P-6-9-9

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,
LO offshore, observatør,
foreligger følgende forslag:
Vil opprettholde forslag nr. 602.

P-6-9-10

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,
LO offshore, observatør,
foreligger følgende forslag:
Vil opprettholde forslag nr. 623.

P-6-10-1

Fra representant nr. 119. *Roar Clausen*,
Handel og kontor,
foreligger følgende forslag:
Sekretariatets innstilling.
Strekpunkt 8 – forandres til:
Arbeide internasjonalt for å sikre de ansatte innflytelse i flernasjonale selskaper ved
å gi rettigheter for de tillitsvalgte for kontakt og deltakelse i bedriftsenhetene i de for-
skjellige land og på tvers av landegrensene.

P-6-10-1

Fra representant nr. 47. *Jan Andresen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:
Tillegg til strekpunkt om opplæring av ansattes representasjon til styre og bedrifts-
forsamling.
– Disse skal minst ha et «40 timers» kurs og i tillegg oppfølgingskurs.

P-6-10-3

Fra representant nr. 47. *Jan Andresen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:
Handlingsprogrammets punkt 10 om flernasjonale selskap.
– Fellesforbundets forslag om flernasjonale selskap erstatter Handlingsprogrammets
formulering.
– Fellesforbundets forslag er plassert under pkt. 22.

P-6-10-4

Fra representant nr. 44. *Juul Melvold*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Til dagsorden punkt 6 avsnitt 10.

Nytt avsnitt Fellesforbundets forslag 626 S16

- Arbeide for økt innflytelse i bedriftene gjennom gradvis å oppfylle forslagene til «Skytøen-komiteen».

P-6-11-1

Fra representant nr. 103. *Aud Trulsen*,

Handel og Kontor – Akershus,

foreligger følgende forslag:

LO vil – opprette en ordning med regionale verneombud for bedrifter med færre enn 10 ansatte.

P-6-11-2

Fra representant nr. 289. *Ole Lysø*,

Hordaland,

foreligger følgende forslag:

1. Det skal velges eit Miljøombud på alle arbeidsplasser.
2. Det vert forbud mot bruk av tung-olje.

P-6-11-3

Fra representant nr. 45. *Ellen Stensrud*,

Fellesforbundet,

Foreligger følgende forslag:

Lo vil:

- Legge Brundtlandskommissjonens innstilling til grunn for sitt arbeide med miljøpolitikk i framtida.
- At verneombudene skal ha stansingsrett med hensyn til farlige utslipp til sjø, vann og luft. (På linjemed AML § 27)
- At verneombud må få obligatorisk opplæring i problemer knyttet til det ytre miljøet. Opplæringen må være av minst 40 timers varighet.
- Arbeide for at det ytre miljøet sidestilles med det indre miljøet i lovverket, tariffavtaler og overenskomster.
(På dette strekpunkt er det som er nytt understreket)

P-6-11-4 Fra representant nr. 138. *Per Wold*,

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

LOs Handlingsprogram – Miljøpolitikken

Endringsforslag:

Nye strekpunkter:

- At den lokale forening skal være høringsinstans i forurensningssaker som behandles i SFT for angeldende bedrift.
- At bedriftene får nødvendig tid til å installere renseutstyr, eventuell ny teknologi for å redusere forurensningene, der dette er teknologisk mulig, og at dette for samfunnet og bedriftene er økonomisk forsvarlig.
- Å samarbeide med andre organisasjoner på miljøområdet, både nasjonalt og internasjonalt, forutsatt disse organisasjonene legger til grunn et helhetssyn der hensynet til sysselsettingen også er en del av miljøet.

Endring strekpunkt:

- At gravide som arbeider i forurenset miljø, herunder skjermterminaler, som kan være til skade for fosteret, gis rett til annet arbeid under svangerskapet.

P-6-11-5

Fra representant nr. 269. *Arnold Langbråten*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

- At verneombudene gis stansingsrett i forhold til farlige utslipp og miljøfiendtlig produksjon på linjemed AML § 27.
- At verneombudene sikres obligatorisk rett til opplæring om det ytre miljø på lik linje med arbeidsmiljøopplæringens 40 timers kurs.

Tas inn i Handlingsprogrammets avsnitt 11 side 22 som egne strekpunkt ett strekpunkt 14.

P-6-11-6

Fra representant nr. 111. *Brit Kvaale*,

Handel og Kontor i Norge,

foreligger følgende forslag:

Strekpunkt 21.

«LO vil arbeide for forebygging av HIV/AIDS og drive en aktiv opplysnings- og holdningskampanje».

P-6-11-7

Fra representant nr. 36. *Svein Hille*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Avsnittet om miljøpolitikk deles i to deler.

1. Del: Indre Miljø

2. Del: Ytre Miljø (med ny innledning)

Følgende strekpunkter fra forslag 669 opptas:

(ytre miljø)

- At Norge må stille miljøpolitiske krav til norsk industri som etablerer seg i utlandet, slik at disse ikke unndrar seg de krav som stilles her i landet ved «utflagging».
- At arbeidet med å finne fram til, og rydde opp i gamle giftfyllinger, må intensiveres.
- Bistå forbundene med råd og veiledning i tiltak for opphør/reduksjon av utslipp til det ytre miljø.

P-6-11-8

Fra representant nr. 5. *Knut Johan Larsen*,

Norsk forbund for arbeidsledere og

tekniske funksjonærer,

foreligger følgende forslag:

Handlingsprogrammet pkt. 11 - Miljøpolitikken

Ber om at forlag nr. 673. blir oversendt redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet for utarbeidelse av nytt strekpunkt til punkt 11 i Handlingprogrammet og som ivaretar intensjonene i forslag nr. 673.

P-6-11-9

Fra representant nr. 257. *Pål Engesæter*,

Norsk Transportarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt til 11 - Miljøpolitikken

- Arbeide for at det innen 1994 er gjennomført kildesortering av alt søppel i Norge, og samtidig bygge opp industrivirksomheter som kan resirkulere søppel til nyttige produkter.

P-6-11-10

Fra representant nr. 39. *Jardar Hendricksen*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt.

- Arbeide med og opprette miljøgrupper i lokale industriområder sammensatt av representanter fra fagbevegelsen - industrien og kommunene.

Motivering.

Fagbevegelsen bør selv være aktivt med i og rydde opp i industriforurnsing.

Eks.: Samme modell som Øra luftforurensningsgruppe.

P-6-11-11

Fra representant nr. 180. *Knut Larsen*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Kap. 11 - Miljøpolitikken, side 21 siste avsnitt i hovedtekst:

Det er nødvendig å intensivere arbeidet med å bedre det psykososiale arbeidsmiljøet.

Også endret strekpunkt 17 på side 22.

Intensiveres arbeidet med å bedre det psykososiale arbeidsmiljøet, motarbeide mobbing og andre former for psykisk vold.

P-6-11-12

Fra representant nr. 58. *Ivar Uglum*,

Norsk elektriker og Krafstasjonsforbund,

foreligger følgende forslag:

Side 22 - miljøpolitikken

Til strekpunkt om bedriftshelsetjeneste tilføyes ordet alle, slik at punktet blir:

- Lovfeste bedriftshelsetjeneste for alle.

P-6-11-13

Fra representant nr. 78. *Ingebrigt Sølberg*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

- At miljøvern, økologi og naturvern blir fag i grunnskolen, videregående skole og innan studieretningar på høgare nivå som rekrutterar samfunnsplanleggarar og bedriftsleiarar.

P-6-11-14

Fra representant nr. 215. *Leif Sande*,

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

forligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt til punkt 11 Miljøpolitikken

LO vil:

- bygge ut egne saksbehandlings/faglige ressurser på saksområdet ytre miljø.

P-6-11-15

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

11. Miljøpolitikken.

Strekpunkt nr. 18 endres til:

- avdekke og motarbeide mobbing, seksuell trakassering og andre former for psykisk vold i arbeidslivet.

Begrunnelse.

Jeg er klar over at seksuell trakassering er nevnt under punkt 14. LO bør primært behandle dette som et arbeidsmiljøspørsmål.

P-6-11-16

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje*,

Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

11. Miljøpolitikken (se også forslag 647).

Første avsnitt i forslag 647 fra Norsk Tjenestemannslag tas inn i stedet for første avsnitt i sekretariatets forslag.

Nye strekpunkter:

strekpunktene 1, 2, 4, 9 og 12 tas inn fra forslag 647.

- sørge for at LOs egen administrasjon tar i bruk miljøvennlig produkter i sitt daglige virke.

Endring av strekpunkt 6 til to nye strekpunkter:

- arbeide for å redusere mengden av avfall, bl.a. ved gjenvinning.

- arbeide for en bedre håndtering og lagring av problemavfall og husholdningsavfall.

Strekpunkt 10 flyttes til 7. Utdanning-livslang læring.

P-6-11-17

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje*,

Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

11. Miljøpolitikken.

Endring av avsnitt 3.

Dette kan føre til omstillinger i næringsstrukturen, der de enkelte næringer, gjennom å innarbeide miljøtiltak, bidrar til en bærekraftig utvikling. Innenfor alle næringer må det satses på teknologi som bidrar til en fornuftig ressursforvaltning og til en lavest mulig belastning av såvel ytre som indre miljø.

P-6-11-18

Fra representant nr. 118. *Annelise Nielsen*,

foreligger følgende forslag:
Kapittel 11.

Strekpunkt 16 - endring: - lovfeste bedriftshelse - tjeneste for alle.

Strekpunkt 18 - endring: - avdekke og motarbeide mobbing og andre former for psykisk vold i arbeidslivet gjennom styrking av loven, informasjon og holdninger.

Nytt strekpunkt:

- lovfeste vern mot natt- og helgearbeid varehandelansatte.

Nytt strekpunkt:

- kartlegging av kvinners arbeidsmiljø og yrkesbelastning.

Nytt strekpunkt:

- Normalarbeidsdagen skal være plassert mellom kl. 07.00-17.00.

Strekpunkt 27 - endring:

- gjennomgå og utvikle...

Nytt strekpunkt:

- Forsvare nåværende bestemmelser til beste for medlemmene.

P-6-11-19

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

11. Miljøpolitikken.

Nytt:

- Opplæring av ansatte om miljøkonsekvensen av bedriftens produksjon

- hindre eksport av miljøproblemer fra i-land til u-land

- hindre teknologisk utvikling av materialer som ikke kan gjenvinnnes.

P-6-11-20

Fra representant nr. 248. *Øystein Nesje*,

Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

11. Miljøpolitikken.

Nytt strekpunkt:

- arbeide, gjennom norske myndigheter og internasjonal fagbevegelse, for å utvikle støtteordninger og andre tiltak som kan bedre en truende miljøsituasjon i øst europeiske stater, særlig Polen.

P-6-11-21

Fra representant nr. 77, *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tillegg til kapittel 11 i sekretariatets innstilling etter strekpunkt 26:

LO vil arbeide for utbygging og styrking av Arbeidstilsynet både lokalt og sentralt, slik at ein effektivt kan følge opp Arbeidsmiljølova. Lokale avdelingskontor må ikkje leggas ned, men styrkast. Det må utvikles eit samarbeid og i samordning mellom Arbeidstilsynet og Statens Forurensningstilsyn også på lokalplanet. (jfr. forslag 703).

P-6-11-22

Fra representant nr. 77, *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tillegg til kapittel 11 i sekretariatets innstilling, etter strekpunkt 9:

LO vil:

- kreve at staten utarbeider og set i verk ein nasjonal oppryddingsplan med hensyn til gamle miljøsynder. Regninga må fordelas mellom staten og forurensaren.

P-6-11-23

Fra representant nr. 77, *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Kap. 11, tillegg til strekpunkt 13:

....og få utarbeidet konkrete handlingsprogram når det gjeld det indre og ytre miljø og energiøkonomisering på kvar arbeidsplass og på alle nivå i organisasjonen.

P-6-11-24

Fra representant nr. 77, *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tillegg kap. 11.

LO vil at produsenter og importører av kjemiske stoffer blir pålagt å føre bevis for at nye kjemiske stoffer og produkter er uten fare for liv og helse.

Produktene må ikke markedsføres før fullgod dokumentasjon er framlagt.

(Jfr. forslag 72)

P-6-11-25

Fra representant nr. 77, *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tilleggspunkt kap. 11, etter strek 2.

LO vil kreve stans av all produksjon og salg av varer som virker nedbrytende på ozonlaget innen 1995.

(bygger på forslag 710).

P-6-11-26

Fra representant nr. 77. *Terje Kollbotn*,

Fellesforbundet/Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tillegg til kap. 11.

LO vil:

- i sitt daglege arbeid vise at organisasjonen tar miljøvern alvorlig. Alt skriftleg materiell trykkast på resirkulert papir eller papir som ikkje er bleika med klor. rende banken for boligbygging i Norge.

P-6-12-1

Fra representant nr. 55. *Charles Madsen*,

Fellesforbundet Oppland,

foreligger følgende forslag:

Handlingsprogrammet punkt 12 - Forbrukerpolitikk:

Siste punkt i innledningen. Uforholdsmessig mye - strykes.

Strekpunkt 4 gis en sterker formulering i tråd med forslagene til Hovedavtalen nr.

1715-1716-1717-1718-1719 og 1720 fra Fellesforbundet - Norsk Arbeidsmandsforbund

- Fylkeskonferansen i Oslo - Handel og Kontor - Norsk Kjemisk Industrierarbeiderfor-

bund og Norsk Grafisk Forbund.

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.

P-6-12-2

Fra representant nr. 35. *Torstein Lund*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Strekpunkt 6 tilføyes: «på en slik måte at næringen får tid nok til å omstille seg og arbeidsplasser unødig går tapt.

P-6-12-3

Fra representant nr. 205. *Johnny Hagen*,

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Til sekretariatets innstilling pkt. 12 - Forbrukerpolitikken:

Tilføyelse til setningen: «I enkelte tilfeller vil vårt behov som forbrukere støte mot våre interesser som arbeidstakere.»

Tilføyelsen: Her må hensynet til medlemmene som arbeidstakere komme foran.

P-6-12-4

Fra representant nr. 204. *Rolf Frøysland*,

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Avsnitt 12 - Forbrukerpolitikk

1. Følgende strekpunkt på side 23 utgår:

«- gå inn for en oppmykning av den strenge importreguleringen for visse typer jordbruksvarer for å oppnå lavere priser til forbrukerne».

Istedetfor dette strekpunktet tas inn:

«LO vil:

- arbeide for å fjerne moms på matvarer».

P-6-12-5

Fra representant nr. 244. *Sissel Figenschow Orvik*,

Norsk Tjenestemannslag

foreligger følgende forslag:

Forslag til tilleggspunkt under kapittel 12 - Forbrukerpolitikken

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for å bedre kvaliteten på offentlige tjenester. Myndighetene må ha plikt til å informere om forbrukerrettigheter ved bruk av offentlige tjenester. Klageordningene knyttet til offentlige tjenester styrkes og videreutbygges.

P-6-12-6

Fra representant nr. 78. *Ingebrigt Sølberg*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Sammenslåing og endring av teksten kap. 12, strekpunkter 6 og 7:

- styrke innsatsen mot helseskadelige næringsmidler og andre forbruksvarer, og sjå importreguleringene av jordbruksvarer i lys av dette.

P-6-12-7

Fra representant nr. 267. *Else Marie Aasen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

12. Forbrukerpolitikken

Nye strekpunkter:

- at forbrukerpolitikken må være et offentlig ansvar. De eksisterende forbrukerinstusjonene må styrkes.
- stimulere miljøvennlig produksjon og forbruk ved hjelp av avgifter
- strengere kontroll med ulovlig prissamarbeid
- motarbeide reklame i NRK

P-6-13-1

Fra representant nr. 199. *Asbjørn Eggen*,
Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Første strekpunkt endres til:

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for at det gis tilstrekkelige rammer for at Husbanken skal være den dominerende banken for boligbygging i Norge.

P-6-13-2

Fra representant nr. 103. *Aud Trulsen*,
Handel og Kontor, Akershus,

foreligger følgende forslag:

- LO vil arbeide for at boutgiftene for husbankfinansierte boliger eller tilsvarende, ikke overstiger 20 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

P-6-13-3

Fra representant nr. 48. *Roy Pedersen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Angående boligpolitikken

Nye strekpunkt:

- gå inn for at den totale låneutmåling pr. bolig i Husbanken økes til 70-80 % av anleggskostnadene
- at renta i Husbanken settes ned
- at avdragstida i Husbanken forlenges til 40 år

P-6-13-4

Fra representant nr. 31. *Kjell Martinsen*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

6 - Bolig for alle, side 159

Bl.a. Boutgiftene må ikke overstige 20 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Dvs. 4 strekpunkt side 63 endres til ovennevnte forslag.

P-6-13-5

Fra representant nr. 268. *Erna Ansnes*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

Forslag til strekpunkter:

- LO vil arbeide for å stoppe boligspekulasjonen.

- Mulighetene til å ta ut spekulasjonsgevinster på Husbankboliger begrenses.

- At det må arbeides for å gjenreise den sosiale boligpolitikken.

- Å gjenreise boligkooperasjonen som den viktigste interesseorganisasjon for de boligsøkende.

- At Husbankens rammer for utbedringslån til byfornyelse økes kraftig.

- At Husbanklån til boliger i kooperasjonens regi gis på betingelse av at det brukes entreprenører/underentreprenører med kun egne ansatte.

P-6-13-6

Fra representant nr. 71. *Jon Erik Ullestad*,

Fellesforbundet, Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Støtter forslag nr. 748.

P-6-13-7

Fra representant nr. 68. *Dagfinn Lund*,

Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- boutgiftene må ikke overstige 20 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

P-6-13-8

Fra representant nr. 285. *Brit Aksnes*,

Rogaland,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt under avsnitt 13

- boutgiftene til en standard husbankbolig må ikke overstige 20 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

P-6-14-1

Fra representant nr. 249. *Unni Evang*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag: til pkt. 14 s. 26

Første strekpunkt s. 26 endres til

- at barn i alderen 6-10 år tilbys fritidshjems plass eller et helhetlig utvidet skoletilbud.

P-6-14-2

Fra representant nr. 296. *Per Lillemark*,

Nord-Trøndelag,

foreligger følgende forslag:

Kap. 14 - Familiepolitikk og likestilling.

Strekpunkt 3 skal lyde:

- ha en omfattende utbygging av barnehager og fritidshjem.

P-6-14-3

Fra representant nr. 188. *Brit Stok,*

Norsk Kommuneforbund,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

LO vil:

- gå inn for kommunal utbyggingsplikt av barnehager og at det statlige driftstilskudd økes til 40 %.

P-6-14-4

Fra representant nr. 270. *Per Klausen,*

Oslo,

foreligger følgende forslag:

En enklere hverdag.

LO vil arbeide for:

- at kommunene pålegges utbyggingsplikt av barnehager, delfinansiert av øremerkede statlige midler
- at arbeidsgiver påvirkes til å bygge barnehager
- at i en overgangsperiode gis det tilskudd til å bygge eksisterende lokaler til bruk for barnehager og fritidshjem
- at det gis statstilskudd til utprøving av ulike måter å organisere omsorg og tilsynsordninger for førskolebarn med yrkesaktive foreldre
- at målet skal være gratis barnehager for alle barn.

P-6-14-5

Fra representant nr. 247. *Tor-Arne Solbakken,*

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Med henvisning til NTLs forslag nr. 782 (side 165) foreslås følgende strekpunkt tatt inn i kap. 14, Familiepolitikk – likestilling:

- arbeide for at regelen om kjønnskvalifisering aktivt følges opp og brukes ved tilsetninger i lederstillinger, også innad i LO
- prioritere både tid og ressurser til holdningsskapende arbeid om likestilling i samfunnet, arbeidslivet og innad i fagbevegelsen

P-6-14-6

Fra representant nr. 186. *Marthe Stensen,*

Norsk Kommuneforbund, Troms,

foreligger følgende forslag:

4. strekpunkt på side 26 endres til:

- at åpningstider i barnehager og fritidshjem tilpasses i samarbeid med arbeidslivet.

P-6-14-7

Fra representant nr. 236. *Lillian Bekkevad,*

Tele- og dataforbundet,

foreligger følgende forslag:

På samme måte tilføyes under kap. 14 – Familiepolitikk - likestilling (s. 25/26) en ny «pinne» under:

«Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for at 6 timers normalarbeidsdag innføres».

P-6-14-8

Fra representant nr. 260. *Britt Unni Arntsen,*

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag:

Til kap. 14 Familiepolitikk – likestilling

2. strekpunkt s. 26 «at plasser i barnehager tilbys til rimelige priser.» **UTGÅR.**

Erstattes med:

«- arbeide for at opphold i barnehager og fritidshjem tilbys uten foreldrebetaling.»

Jfr. forslag 784.

P-6-14-9

Fra representant nr. 260. *Brit Unni Arntsen,*

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag:

Til pkt. 14 Familiepolitikk – likestilling

Tilføyelse til strekpunkt 2:

- (gjennomføre avtale om likestilling på alle arbeidsplasser) hvor kvotering til fordel for kvinner inngår som en del. Gjennom opplæring og andre tiltak, må kvinner få samme muligheter i arbeidslivet som menn.»

Jfr. forslag 785.

P-6-15-1

Fra representant nr. 192. *Tore Holm,*

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

I strekpunkt 3 til Landsorganisasjonen vil, under Handlingsprogrammet pkt. 15 foreslås følgende endring:

Ordet myndighetenes ansvar endres til statens ansvar.

P-6-15-2

Fra representant nr. 192. *Tore Holm,*

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Nest nederste avsnitt på side 26 under pkt. 15 Sosial Trygghet - Helse strykes i sin helhet.

P-6-15-3

Fra representant nr. 64. *Ole Moen,*

Fellesforbundet, Telemark,

foreligger følgende forslag:

Til sak 15. Sosial trygghet – helse, nytt strekpunkt:

Landsorganisasjonen vil:

- gå imot innføring av karensdager ved sykdom.

P-6-15-4

Fra representant nr. 240. *Eli Gripne,*

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Endrings- og tilleggsforslag 6. avsnitt, siste setning, punkt 5.6, side 15 – De tjenesteytende næringer

«Offentlige etater må styrkes, utvikles og fornyes slik at vi til enhver tid har tidsmessige, gode og effektive fellesskapsløsninger. Det må her legges vekt på en teknologisk opprustning gjennom et økt investeringsnivå, og en utvikling av organisasjon, ledelse og personal for å sikre en bedre utnyttelse av ressursene.

Aktiv deltakelse fra de ansattes side og godt samarbeid mellom partene i virksomhetene er en viktig forutsetning for å lykkes i fornyelsesarbeidet.»

P-6-15-5

Fra representant no. 240. *Eli Gripne*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:
Endringsforslag til 3. avsnitt under pkt. 15, side 26.

Uføretrygden skiftes ut med:

«Folketrygden må ta sikte på....»

Begrunnelse:

Uføretrygd skal ytes ved varig medisinsk uførhet. Andre kapittel av Folketrygden kan brukes ved atføring/ tilbakegang til arbeidslivet.

P-6-15-6

Fra representant nr. 282. *Lillian Olsen*,
Vest-Agder,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

LO vil:

– arbeide for at Folketrygdens bestemmelse endresslik at belastningsskader som kan tilbakeføres til yrket blir betraktet som yrkesskade.

P-6-15-7

Fra representant nr. 270. *Per Klausen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

Den statlige lønnsgarantiordningen.

LO oppretter et fond som raskt, og senest innen 30 dager, kan forskuttere lønn og feriepenger som det enkelte LO-medlem har til gode i forbindelse med bedrifters konkurs/insolvens.

Fondet fremmer den enkeltes krav overfor den statlige lønnsgarantiordningen, og får derved dekket sine tilgodehavender.

Motivasjon:

Vi er kjent med at den statlige lønnsgarantiordningen garanterer for lønn og feriepenge ved konkurser. Problemet er imidlertid at det tar flere måneder før pengene kommer til utbetaling. I mellomtiden risikerer den enkelte å gå «konkurs», eller måtte låne penger til høy rente. Ved at fondet krever regress fra lønnsgarantiordningen vil fondet være sikret å få tilbake sine utlegg. Opprettelsen av et slikt fond for å ivareta medlemmenes interesser vil gjøre medlemsboka mer gullkantet.

P-6-15-8

Fra representant nr. 190. *Marthe Kjær Andersen*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Kap. 15 – 2. avsnitt, side 26.

Siste setning endres til:

«Spørsmålet om lovfestet sosialhjelp med garanterte minimumsytelser for hele landet må utredes».

Kap. 15 – første strekpunkt, side 27 endres til:

«– ha lovfestede og tilgjengelige sosiale ytelser og rettigheter for alle. Spørsmålet om garanterte minsteytelser utredes».

P-6-15-9

Fra representant nr. 49. *Svend Petersen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

Sykepenger/lønstilllegg

Det foreslås at sykepengegrunnlaget følger sentrale og lokale lønnsforhandlinger, med justering hvis et medlem er sykmeldt i perioden.

Fellesforbundet ber LO reise krav om tillegg i Folketrygdlovens § 3-4.

«Sykepengegrunnlaget endres i takt med endringene i arbeidstakernes lønns- og arbeidsforhold eller melding fra arbeidsgiver». Vi mener at ingen skal tape eller tjene på å gå sykmeldt. Ved å innføre begrepet sykelønn som om en var i arbeid, vil en hindre den forskjellsbehandling som i dag oppstår som følge av tidspunkt for sykmelding i forhold til sentrale og lokale lønnsstillegg ved dagtidssituasjon og permitteringer. Arbeidsgiveren må gi full daglønn til arbeidstaker som har utført arbeid på arbeidsplassen, men som grunnet sykdom eller arbeidsulykke må avbryte arbeidsdagen. Dette må ikke redusere arbeidsgiverperioden.

Fellesforbundet ber LO reise krav om endring i Folketrygdlovens § 3-6 nr. 3 «Arbeidsgiverperioden regnes fra og med første sykefraværsdag i hvert enkelt tilfelle». Ved å ta ut ordet «hele» oppfordres arbeidstakerne til å forsøke å unngå fravær en hel arbeidssdag. Slik ordningen fungerer i dag blir en ikke oppfordret til å forsøke å gå på jobben når en får trekk om en må gå før arbeidstidens slutt, og/eller møte opp noe senere. Vi regner del av dag for å gå inn under egenmelding.

P-6-15-10

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,

Norsk Barnevernpedagogforbund,

foreligger følgende forslag:

15 – Sosial trygghet – helse

Nytt strekpunkt:

«– arbeide for en sykelønnsordning som sikrer fulllønn under sykdom fra første dag og som bygger på egenmeldinger for de første tre fraværsdager».

P-6-15-11

Fra representant nr. 269. *Arnold Langbråten*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

– LO vil arbeide for at pensjonspoeng gis for omsorgsarbeid.

Tas inn som annet strekpunkt i avsnitt 15 side 27 i Handlingsprogrammet.

P-6-15-12

Fra representant nr. 260. *Brit Unni Arntsen*,

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

– bevare og bygge ut krisesentre for mishandlede og voldtatte kvinner.

Jfr. gl. handlingsprogr.

P-6-15-13

Fra representant nr. 335. *Terje Askeland*,

LO offshore, observatør,

foreligger følgende forslag:

Vil opprettholde forslag nr. 844.

P-6-16-1

Fra representant nr. 102. *Gunnborg Hage*,

Handel og Kontor,

foreligger følgende forslag:

Punkt 16 – Trygghet og helse

Nytt strekpunkt:

– LO vil arbeide for at opptjeningstiden i Folketrygden for pensjon blir 30 år og at de beste 15 år teller.

P-6-16-2

Fra representant nr. 290. *Ragnar Andenæs*,

Sogn og Fjordane,

foreligger følgende forslag:

Pensjonspolitik

LO vil arbeide for at Folketrygdens ytelser ved alderspensjon blir lik for alle.

Og at pensjonsforsikringer bør kunne kjøpes, men uten skattefradrag.

P-6-16-3

Fra representant nr. 246. *Torhild Hornslien*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

- arbeide for at alle yrkesaktive medlemmer sikres tilsvarende pensjonsordninger som for offentlige ansatte.

- arbeide for at alle yrkesaktive medlemmer sikres tilsvarende verdiregulering av løpende arbeidsmarkedspensjoner som reguleres av grunnbeløpet i folketrygden.

Endring av strekpunkt 3 og 4 side 28.

P-6-16-4

Fra representant nr. 241. *Tor Hultmann*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

- arbeide for at fradrag for premie til tjenestepensjonsordningen bare gis så fremt pensjonsforsikringens ytelser samordnes med folketrygden, og at ytelsene samlet er på linje med det nivå som i dag gjelder for offentlige pensjonsordninger.

Nytt strekpunkt.

NTLs forslag nr. 348.

P-6-18-1

Fra representant nr. 152. *Else Moe*,

Norsk Kommuneforbund, Oslo,

foreligger følgende forslag:

Motarbeide privatisering

av offentlige idrettsanlegg og kulturinstitusjoner.

Under nest siste strekpunkt tilføyes «og kulturinstitusjoner» s. 30.

P-6-18-2

Fra representant nr. 268. *Erna Ansnes*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

Forslag til nye strekpunkter:

- at landets museer styrkes og at inngangspenger og åpningstider tilpasses vanlige folks behov.

- at hele landet får et godt og variert musikk- og teaterliv.

- å sikre vår bygningshistoriske arv og bomiljøer der en har tatt vare på de kulturhistoriske verdiene.

- LO vil arbeide for kulturutveksling med de folkegrupper som er representert i landet.

P-6-18-3

Fra representant nr. 250. *Guri Paulsen*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Tillegg i strekpunkt 1:

(... unngås), blant annet ved å støtte opp om økte bevilgninger til Riksteateret som landsdekkende kulturinstitusjon.

P-6-19-1

Fra representant nr. 267. *Eli Marie Aasen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

19. Ferie og fritid

5. strekpunkt endres til:

- arbeide for å sikre allmennhetens rett til friluftsliv, høsting, jakt og fiske.

Nytt strekpunkt:

- tilrettelegge for friluftsliv nær boligområdene.

Begrunnelse:

Forslaget bærer i for stor grad preg av å ivareta interessene til «jakt- og fiskekameratene». Husk også bærplukkerne og de som bedriver friluftsliv uten fiskestang eller våpen.

P-6-20-1

Fra representant nr. 242. *Torkel Eggen*,

Norsk Tjenestemannslag,

foreligger følgende forslag:

Som strekpunkt i tillegg til sekretariatets forslag:

- LO vil gå imot innføring av reklame i NRK-radio og fjernsyn.

P-6-20-2

Fra representant nr. 118. *Annelise Nielsen*,

Handel og Kontor/Oslo,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- Nei til reklame i norsk fjernsyn.

P-6-21-1

Fra representant nr. 195. *Gunhild Johansen*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Kap. 21 - Innvandrere/flyktninger

4. avsnitt endres til:

Norge er på vei til å bli et flerkulturelt samfunn slik vi kjenner det fra andre deler av verden. Vi har fått et fargerikt fellesskap. Situasjonen krever at vi viser solidaritet og forståelse for internasjonale problemer.

5. avsnitt endres til:

Verdier som tillegges vekt i andre deler av verden har vært ukjente for oss. Mange har reagert på dette nye med frykt og usikkerhet. Dette har skapt grobunn for holdninger som et fritt og demokratisk samfunn ikke kan akseptere.

P-6-21-2

Fra representant nr. 230. *Gro Standnes*,

Skolenes Landsforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag til kap. 21 - Innvandrere/flyktninger

Strekpunkt nr. 5 endres til:

- arbeide for at innvandrerelever får lovfestet rett til tospråklig opplæring.

P-6-21-3

Fra representant nr. 216. *Anna Aabø*,

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag 956 må innarbeides i pkt. 21 i handlingsprogrammet.

P-6-21-4

Fra representant nr. 230. *Gro Standnes*,

Skolenes Landsforbund,
foreligger følgende forslag:

Forslag til kap. 21 innvandrere/flyktninger

Strekpunkt 5 flyttes til kap. 7 Utdanning og endres til:

– arbeide for at innvandrerelever får lovfestet rett til tilsotpråklig opplæring.

NB! (mitt andre forslag om samme strekpunkt til samme kap. utgår)

P-6-21-5

Fra representant nr. 250. *Guri Paulsen*,

Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Avsnitt 2, 3 og 4 i premissdelen endres som følger:

Avsnitt 2: (... nedverdiggende forhold), både økonomisk, sosialt og politisk. Ofte er den eneste vei til et menneskeverdig liv å flykte eller utvandre.

Avsnitt 3: (For Norge har dette betydd) en berikelse og større mulighet til å bli kjent med og forstå andre kulturer og andre tenkemåter.

Avsnitt 4: Mer enn noen gang før må vi vise...

Nytt strekpunkt:

– gå inn for at det opprettes et ombud for innvandrere/flyktninger.

P-6-21-6

Fra representant nr. 266. *Anne Finborud*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

Kap. 21 Innvandrere/flyktninger

Den innledende teksten under kap. 21 omredigeres og endres slik at vi får:

«Norge må være på vakt mot og gjennom aktiv informasjons- og opplæringstiltak mot rasisme, fremmedhat og diskriminering.

LO må arbeide for internasjonale løsninger på verdens flyktningeproblem.

Situasjonen krever at vi engasjerer oss i internasjonale problemer og prosesser i vårt eget samfunn som fører til rasisme og diskriminering. Norge må passe på at grunnleggende rettigheter ivaretas likt for alle.»

De tre siste avsnitt skal stå slik sekretariatet har foreslått.

Begrunnelse:

LO må markere seg som en antirasistisk organisasjon ved å gå rett på sak og unngå omstendelige beskrivelser som tilslører at LO vil arbeide aktivt med problemene.

P-6-21-7

Fra representant nr. 108. *Erling Hagen*,

Handel og Kontor,

foreligger følgende forslag:

Inn som eget avsnitt:

Krig og undertrykking har skapt flyktningeproblem av enorme dimensjoner. I tillegg har den skjeve fordelingen av velstand i verden skapt store følger av utvandring fra verdens fattigste land. Skal situasjonen for de menneskene som er på flukt bedres, må internasjonal solidaritet bli noe mer enn prat. Det må handles og det raskt. Dette gjelder i særleg grad for de mer velstående vestlige land. Vi nordmenn har selv ikke altfor fjern fortid, både opplevd at skarer av fattigfolk ikke har sett annen utvei enn å bryte opp og utvandre, og at tusener har måttet flykte fra et diktatur.

Nytt strekpunkt:

– arbeide for at Norge fører en så liberale flyktningepolitikk som overhodet mulig.

– støtte aktivt organisasjoner som bl.a. Anti-rasistisk senter og ja til et fargerikt fellesskap.

P-6-21-8

Fra representant nr. 195. *Gunhild Johansen*,
Norsk Kommuneforbund,
foreligger følgende forslag:
Nytt strekpunkt:

- forskjellsbehandlingen av kvoteflyktninger, asylsøkere og personer som søker opphold på humanitært grunnlag må opphøre.

P-6-21-9

Fra representant *Sverre Worum*,
Sekretariatet,
foreligger følgende forslag:
Strekpunktene forslag 931 og forslag 941.

P-6-22-1

Fra representant nr. 191. *Finn Bærland*,
Norsk Kommuneforbund,
foreligger følgende forslag:
Sekretariatets forslag i kap. 22: «internasjonalt samarbeid og solidaritet» s. 34 strekpunkt 10 endres til følgende:
«Arbeide for å ivareta norske arbeidstakeres interesser i forhold til utviklingen i Det europeiske fellesskap».

P-6-22-2

Fra representant nr. 269. *Arnold Langbråten*,
Oslo,
foreligger følgende forslag:
Arbeiderbevegelsen kan aldri godta et verdenssamfunn der noen få lever et menneskeverdig liv, mens det store flertall lever i sult og underernæring, lever i krigsområder, er arbeidsløse eller utnyttes grovt av lokale arbeidsgivere og internasjonale storkonsern. Tas inn etter første avsnitt.
En bærekraftig utvikling må basere seg på økonomisk vekst, men må samtidig ta hensyn til miljøet og behovet for å sikre livsgrunnet på jorda.
Tas inn som siste avsnitt før strekpunkt.
Handlingsprogrammets avsnitt 22 til side 33 og 34.

P-6-22-3

Fra representant nr. 57. *Stein Gundersby*,
Fellesforbundet Buskerud,
foreligger følgende forslag:
Strekpunkt 2 endres til: Kreve at de ansatte og deres organisasjoner skal delta i beslutningen om internasjonalisering.
Strekpunkt 5.
Kreve at det skal opprettes ordning osv.

P-6-22-4

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,
Norsk Barnevernpedagogforbund,
foreligger følgende forslag:
Pkt. 22. Internasjonalt samarbeid og solidaritet.
Nytt strekpunkt:
- «arbeide for at forebygging av AIDS-epidemien og de sosiale konsekvenser blir en integrert del av utviklingshjelpen.»

P-6-22-5

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,
Norsk Barnevernpedagogforbund,
foreligger følgende forslag:
Pkt. 22. Internasjonalt samarbeid og solidaritet.
Nytt strekpunkt:

– «engasjere seg sterkt mot bruk av barnarbeid og utnyttelse av barn i enhver form».

P-6-22-6

Fra representant nr. 234. *Tore Gulbrandsen*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

Tillegg til sekretariatets forslag til Handlingsprogram kap. 22 – 6. avsnitt. Internasjonalt samarbeid og solidaritet.

Det skal stå:

– Norge må søke det forhold til det europeiske fellesskap som fremmer norske arbeidstakeres interesse og som sikrer adgang til det indre marked. Men Norge må ikke inngå avtaler som fratår oss selv retten til å føre en selvstendig handelspolitikk, som ikke diskriminere de fattige landene i verden med toll og avgifter.

P-6-22-7

Fra representant nr. 237. *Kåre A. Syltebø*,
Tele- og Dataforbundet,
foreligger følgende forslag:

22. Internasjonalt samarbeid og solidaritet.

Tillegg avsnitt 5.

En felles tollunion mellom EFTA og EF er en uakseptabel form for tilknytning dersom ikke en folkeavstemning vedtar en slik tilknytningsform.

Ny punkt:

– motarbeide en utvikling mot en felles tollunion mellom EF og EFTA.

P-6-23-1

Fra representant nr. 93. *Olav Lindrupsen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Til Handlingsprogrammet side 35 punkt 23.4. siste strekpunkt får slik ordlyd (tillegg):

– Arbeide for at Stortinget gjør vedtak om at kjernevåpen aldri føres inn i eller anvendes i Norge eller norsk territorialfarvann, og for at Stortinget tar initiativ til at andre land gjør det samme.

Sendes redaksjonskomiteen.

P-6-23-2

Fra representant nr. 48. *Roy Pedersen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Avsnittet angående fred og nedrustning.

Nytt strekpunkt:

– arbeide for en umiddelbar fastfrysing av det norske forsvarsbudsjettet.

P-6-23-3

Fra representant nr. 269. *Arnold Langbråten*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

Nytt femte avsnitt:

Norge må arbeide aktivt innenfor NATO som pådriver i nye utspill for nedrustning

og kontroll og tillitsskapende tiltak slik at militæralliansene blir overflødiggjort. Første strekpunkt utgår og erstattes med:

- arbeide for at Norge viser en mer selvstendig holdning i forhold til NATO. Handlingsprogrammet avsnitt 23 side 35.

P-6-23-4

Fra representant nr. 99. *Olav Boye*,
Norsk Grafisk Forbund,
foreligger følgende forslag:

23. Fred og nedrustning.

Nytt punkt 11, nåværende punkt 11 strykes:

- arbeide for en traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden. Det må utvikles en handlingsplan for enslik sone og følges opp av uttynning av kjernevåpeni nordområdene og omlegging av forsvarstrategiensom bygger på anvendelsen av tekniske kjernevåpen.

Disse setningene erstatter nest siste setning i uttalelse om fred, sikkerhet og nedrustning.

Gjelder både uttalelsen og strekpkt. i Handlingsprogrammet.

P-6-23-5

Fra representant nr. 247. *Tor Arne Solbakken*,
Norsk Tjenestemannslag,
foreligger følgende forslag:

Som nytt strekpunkt foreslås:

- arbeide for større offentlighet om forsvars- og sikkerhetspolitikk.

P-6-23-6

Fra representant nr. 305. *Harald Øveraas*,
Sekretariatet,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- arbeide for avvikling av forsvarsstrategien som bygger på kjernevåpen.

P-6-23-7

Fra representant nr. 280. *Astrid Lundgren*,
Telemark,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- medvirke til en reduksjon av Norges forsvarsutgifter som et ledd i arbeidet for avspenning og nedrustning.

P-6-23-8

Fra representant nr. 285. *Brit Aksnes*,
Rogaland,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt under kap. 23.

Kreve at utenlandske og NATO-allierte fly/fartøyer som anløper norske flyplasser/havnanlegg, avgir erklæring om at de ikke fører atomvåpen.

P-6-23-9

Fra representant nr. 19. *Peter André Moe*,
Offisersforbundet,
foreligger følgende forslag:

Pkt. 23 nytt innledningsavsnitt:

«Mangel på grunnleggende livsbetingelser i store deler av verden representerer en

alvorlig og direkte fare for omfattende konflikter. Å arbeide for internasjonal sosial utjevning med hovedvekt på å redusere forskjellene mellom U-land og I-land er freds- og frihetsarbeid i avgjørende forstand.»

Pkt. 23 nytt strekpunkt:

- intensivere arbeide for utjevning mellom I- og U-land for å trygge fred og frihet.

P-6-23-10

Fra representant 64. *Ole Moen*,
Fellesforbundet – Telemark,

foreligger følgende forslag:

Til avsnitt 23. Fred og nedrustning.

Nytt strekpunkt:

- arbeide for å stoppe veksten i Stortingets bevilgninger til det norske forsvar.

P-6-24-1

Fra representant nr. 232. *Arne Grenningsæter*,

Norsk Sosionomforbund,

foreligger følgende forslag:

Side 36, 6. strekpunkt erstattes med:

- styrke LOs eget ungdomsarbeid med utgangspunkt i elev- og studentmedlemskapet.

P-6-24-2

Fra representant nr. 99. *Olav Boye*,

Norsk Grafisk Forbund,

foreligger følgende forslag:

24. Organisatoriske oppgaver

Nye strekpunkter:

LO vil:

- styrke sitt informasjonsarbeid ved bl.a. å utgi regelmessige publikasjoner om arbeidsrettslig forhold, nye lover og avtaler, samt annen faglig og politisk informasjon som styrker det lokale apparat av tillitsvalgte.

- bygge opp et samarbeidsorgan for lokalradioene innen fagbevegelsen, bl.a. ved jevnlig utsendelse avintervjuer og annet stoff fra sentralt hold som kanbenyttes i lokalradioene.

Forslaget gjelder bare de to første strekpunktene i forslag 1033.

P-6-24-3

Fra representant nr. 270. *Per Klausen*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

LO kongressen pålegger sekretariatet å utrede og utarbeide retningslinjer for organisering av arbeidsløse som ikke er tilsluttet LO forbund fra før.

Organiseringen bør lokalt ligge innen samorganisasjonenes område, og i praksis håndteres av disse.

Motivasjon:

Slik situasjonen er i dag, er det store grupper av arbeidsledige som i områdene sysselsettingstiltak, industripolitikk, sosialpolitikk osv. har sammenfallende interesser med de store grupper av LOs medlemmer.

En del av våre medlemmer er arbeidsledige, og svært mange andre lever i usikkerhet for å komme ut i arbeidsledighet. Det er vår oppfatning at LO ikke i lengden har råd til å neglisjere så store potensielle medlemsgrupper, og at vi derfor snarest må sørge for den organisasjonsmessige dekning for å samle disse i fellesskapet.

P-6-24-4

Fra representant nr. 270. *Per Klausen*,
Oslo,

foreligger følgende forslag:

LO åpner for medlemskap for hjemmearbeidende.

Motivasjon:

LO må organisere arbeidere også utenfor arbeidsmarkedet.

LO må anerkjenne denne gruppa på likt grunnlag med arbeid utenfor hjemmet.

Store deler av LOs kvinnelige medlemmer vil tilhøre denne gruppen.

P-6-24-5

Fra representant nr. 185. *Odd J. Løvs*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Sekretariatets forslag (Organisatoriske oppgaver pkt. 24)

Nytt strekpunkt 6.

- utvikle en samarbeidsavtale mellom AUF, Framfylkingen og LOs ungdomsutvalg.

Disse skal i samarbeid drive en barne- og ungdomspolitikkb bygget påarbeiderbevegelsens holdninger.

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen.

P-6-24-6

Fra representant nr. 19. *Peter André Moe*,

Offisersforbundet,

foreligger følgende forslag:

Eget forslag nr. 1004 oversendes organisasjonskomiteen/sekretariatet.

P-6-24-7

Fra representant nr. 189. *Arne Grøttum*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Forslag nr. 1079 om LO og ungdom oversendes Sekretariatet.

P-6-24-8

Fra representant nr. 266. *Anne Finborud*,

Oslo,

foreligger følgende forslag:

Kap. 24. Organisatoriske oppgaver

Strekpunkt 6 side 36 utgår.

Nytt strekpunkt 6:

- «utvikle samarbeidet med ungdomsorganisasjoner innenfor arbeiderbevegelsen».

P-6-24-9

Fra representant nr. 260. *Brit Unni Arntsen*,

Norsk Vernepleierforbund,

foreligger følgende forslag:

Til kap. 24. Organisatoriske oppgaver.

Tilføyelse - nytt strekpunkt:

- «Styrke kvinners deltakelse i alle ledd i fagbevegelsen ved opplæring av tillitsvalgte og gjennom sinegen ansettelses- og opplæringspraksis. I fagbevegelsens organisasjoner bør det innføres kjønnskvolterung til styrer og utvalg.»

Jfr. forslag 785

P-6-25-1

Fra representant nr. 299. *Eva Olsen*,

Troms,

foreligger følgende forslag:

Til punkt 25 – medlemsfordeler

trede siste avsnitt i innledningen side 37.

Forslag om en setning i tillegg etter setningen

«Landsorganisasjonen vil legge stor vekt...»

Forslaget lyder.

I takt med faglig utvikling, videre- og etterutdanning, må LO arbeide aktivt for å bryte ned profesjonsgrensene mellom de ulike yrkesgrupper.

P-6-26-1

Fra representant nr. 191. *Finn Bærland*,

Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Sekretariatets forslag i kap. 26. «Politisk innflytelse» s. 38, 3. avsnitt, 3. setning:

«Fagbevegelsen bør også være åpen for kontakt med andre politiske partier.»

Det foreslås at denne setningen strykes.

P-6-26-2

Fra representant nr. 232. *Arne Grenningsæter*,

Norsk Sosionomforbund,

foreligger følgende forslag:

3. avsnitt erstattes med:

På en rekke områder i Handlingsprogrammet stiller fagbevegelsen krav som bare kan løses gjennom vedtak i folkevalgte organer. Fagbevegelsen må derfor drive faglig/politisk samarbeid med politiske partier. Dette gjelder i særlig grad partier som støtter fagbevegelsens interesser. Målsettingen med dette er at partiene følger opp fagbevegelsens saker, uten at fagbevegelsen bindes i partipolitiske spørsmål. Slik skal fagbevegelsen være en drivkraft. Dette gjelder ikke bare politiske partier, men også andre maktsentra i samfunnet.

5. avsnitt utgår.

Nytt strekpunkt:

– utvikle nye former for kontakt mellom fagbevegelsen og de politiske partier som ivaretar fagbevegelsens interesser.

(J.fr. forslag 1075)

P-6-26-3

Fra representant nr. 17. *Bjørn Christiansen*,

Norsk Barnevernpedagogforbund,

foreligger følgende forslag:

26. Politisk innflytelse

Forslag 1062 reises på nytt således:

Teksten skal erstatte 3. avsnitt.

Strekpunktene skal erstatte 1. strekpunkt.

P-6-26-4

Fra representant nr. 237. *Kåre A. Syltebø*,

Tele- og Dataforbundet,

foreligger følgende forslag:

Kap. 26. Politisk innflytelse, endres som følger: Avsnitt 3, 2. setning:

Det betyr at det faglig/politiske samarbeidet mellom Landsorganisasjonen og arbeiderbevegelsens partier må være sterkt.

Avsnitt 5.

Det kollektive medlemskapet må avskaffes. Det må utvikles andre arbeidsformer som sikrer fagbevegelsen økt innflytelse. Eksempler på dette er møter, og en åpen dialog på ulike plan for tillitsvalgte i LO, forbundene og arbeiderbevegelsens partier.

Avsnitt 6. 1. setning:

Det faglig/politiske samarbeid må bygges på den faglige og politiske arbeiderbevegelsen har felles mål, men også ta i betraktning at partiene og fagbevegelsen har ulike roller å spille.

P-2-26-5

Fra representant nr. 75. *Leif Furre*,
Fellesforbundet - Hordaland,
foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

LO vil:

Engasjere FAFO for å gjøre en sammenligning mellom de standpunkter som finnes i LOs Handlingsprogram for perioden 85-89, og den økonomiske politikk som AP-regjeringen førte i perioden 86-89.

P-6-26-6

Fra representant nr. 158. *Hanna Rødberg*,
Norsk Kommuneforbund,
foreligger følgende forslag:

Til pkt. 26. Politisk innflytelse - foreslås følgende endringer:

Tredje avsnitt endres til:

På en rekke område i Handlingsprogrammet stiller fagbevegelsen krav som bare kan løses gjennom vedtak i folkevalgte organer.

Ny tekst:

LO vil i Kongressperioden gjennomgå alle sider av sin faglig/politiske virksomhet. Den nåværende tradisjonsbundne samarbeidsmodellen mellom LO og DNA må kritisk gjennomgås, med sikte på å finne fram til samarbeidsmodeller som til enhver tid gir maksimal gjennomslagskraft for LOs politiske målsettinger. (Forslag nr. 1070).

Målet med dette er en styrket fagbevegelse. - Samtidig må andre samarbeidsformer utprøves lokalt og sentralt med de partier fagbevegelsen har sammenfallende standpunkter med på ideologisk bakgrunn og/eller i enkeltsaker.

Første strekpunkt endres til:

- videreutvikle, utvide og kritisk gjennomgå det faglig/politiske samarbeidets form og innhold og gi densamlede arbeiderbevegelse mer bredde og slagkraft.

Diverse innstillinger til dagsordens pkt 9

Det forelå oversikt over forslag til følgende innstillinger.

P-U-1928-1

Fra representant nr. 37. *Kjell Bjørndalen*,
Fellesforbundet,
foreligger følgende forslag:

Nest siste avsnitt endres til:

«I den senere tid er det lansert tanker og forslag som peker på nødvendigheten av å skape grunnlag for overskuddsdeling i form av fondsavsetninger på kollektiv basis.

2. setning uendret, og med følgende 3. setning:

LO vil umiddelbart igangsette et arbeid hvor de ulike sider ved fondsavsetninger på kollektiv basis utredes nærmere før dette fremmes som konkret krav».

P-U-1928-2

Fra representant nr. 37. *Kjell Bjørndalen*,
Fellesforbundet,

foreligger følgende forslag:

3. setning i 2. avsnitt endres til:

«... den frie forhandlingsrett og at partene skal ha det hele og fulle ansvar for gjennomføringen og resultatene av tariffforhandlingene».

P-U-1928-3

Fra representant nr. 306. *Sidsel Bauck*,
Sekretariatet,

foreligger følgende forslag:

Følgende tas inn i den tariffpolitiske uttalelsen fra kongressen:

LO vil, straks etter Kongressen, oppta forhandlinger med Regjeringen om et konkret og forpliktende program for full sysselsetting. Resultatet av forhandlingene legges fram for LOs representantskap og danner grunnlaget for representantskapets drøfting av rammene for tariffoppjøret i 1990.

P-U-1928-4

Fra representant nr. 216. *Anna Aabø*,
Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund,

foreligger følgende forslag:

Stryk:

«Et inntektspolitisk samarbeid må underlegge seg de felles løsninger partene kommer fram til».

P-U-1928-5

Fra representant nr. 215. *Leif Sande*,
Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund,

foreligger følgende forslag:

1. Denne setningen vert stroken: «Innteksreguleringsloven var nødvendig»

2. Som tillegg til setningen som slutter med «... fellesløsninger partene kommer fram til» vert dette tilføyd:

«Dette må gjøres på andre måter enn ved bruk av lønnslov. Lønnslov er et virkemiddel som bare kan brukes helt unntaksvis, og når fagbevegelsen harsærlig viktige grunner for å be myndighetene omdet».

P-U-1928-6

Fra representant nr. 232. *Arne Grenningsæter*,
Norsk Sosionomforbund,

foreligger følgende forslag:

Etter setningen «... må underlegge seg felles løsninger partene kommer fram til» settes inn følgende setning:

«Dette må gjøres på andre måter enn ved bruk av lønnslov».

P-U-1929-1

Fra representant nr. 163. *Sveinung Leerstang*,
Norsk Kommuneforbund,

foreligger følgende forslag:

Uttalelsen om næringspolitikk må for det første komprimeres, gjøres klarere og mindre detaljert.

Videre foreslås at ordene «i større grad enn hittil» i linje 7 utgår, slik at teksten her blir: «Industriveksten må tilpasses miljøkravene. Økt verdiskapning og osv.» og «Europa» i linje 27 erstattes med «global sammenheng».

Det foreslås også at statens ansvar for forskning og utvikling markeres (jfr. strekpunkt

nr. 7 side 12 i forslaget til handlingsprogram), at spekulasjonsøkonomien kritiseres (jfr. forslag nr. 398) og at utflagging/oppkjøp av norsk industri tas opp (jfr. forslag nr. 385).

P-U-1930-1

Fra representant nr. 150. *Bjørgulv Froyn*,

Norsk Kommuneforbund,
foreligger følgende forslag:

Syssettingspolitikk

(*Nytt*)

Landsorganisasjonen aksepterte behovet for innstrammingspolitikken som på alvor begynte i 1988. Vi godtok en lønnslov både i 1988 og 1989 for å få kontroll over pris- og kostnadsveksten og for å trygge arbeidsplassene. I dag ser vi at innstrammingen skapte større problemer på arbeidsmarkedet enn forutsatt.

(*Tillegg = understreket*)

Landsorganisasjonen er derfor dypt bekymret over den høye arbeidsløsheten. 130 000 uten fast, ordinært arbeid er sløsing med menneskelige ressurser og uakseptabelt i en velferdsstat. Arbeidsløshet er også en alvorlig sosial og økonomisk påkjenning for den enkelte og for de familier som rammes. Fagbevegelsen godtar ikke arbeidsløshet som virkemiddel i den økonomiske politikken.

Landsorganisasjonen krever at myndighetene setter alt inn på å bekjempe arbeidsløsheten. Det er rom i økonomien for å stimulere den innenlandske etterspørselen. Pris- og kostnadspresset er ikke lenger tilstede. Utenriksøkonomien er vesentlig styrket. Statsbudsjettet må brukes aktivt for å styre etterspørselen med sikte på full syssetting.

(*Nytt/ending*)

For Landsorganisasjonen er det imidlertid ikke likegyldig hvordan økonomien stimuleres. En fortsatt videreutvikling av offentlig sektor er avgjørende for en sunn utvikling av et konkurransedyktig næringsliv. En styrket offentlig sektor vil på kort sikt gi flest arbeidsplasser og best ivareta balansen i utenriksøkonomien. Offentlige investeringsprosjekter som f.eks. samferdselsinvesteringer vil dessuten effektivisere økonomien og bør framskyndes.

Samlet må en kortsiktig stimulering av norsk økonomi ta sikte på en betydelig nedgang i ledigheten inn i 1990. Landsorganisasjonen krever at myndighetene på dette området legger fram et konkret program for redusert ledighet.

Et slikt program bør bl.a. inneholde følgende tiltak:

Tillegg = understreket

- Bedriftene må øke sine investeringer i Norge for å legge grunnlag for ny vekst, særlig i norsk fastlandsøkonomi. Det kreves sterkere offentlig kontroll av mulighetene for utflagging av norsk industri.

- Bedriftene må redusere sin bruk av overtid til fordel for ordinær syssetting.

- Myndighetene må ytterligere trappe opp arbeidsmarkedstiltakene både ved administrativ utbygging og om nødvendig med økte bevilgninger.

- Arbeidsmarkedsetaten må sikres de nødvendige ressurser for sin virksomhet. Arbeidsformidling må være en rent offentlig oppgave.

- Det må tas inn og gis økonomisk støtte til flere lærlinger og tallet på plasser i yrkesopplæring må økes.

- En politikk for moderat utvikling av priser og kostnader videreføres.

(*Endret standpunkt*)

- Bankenes stadig økende fortjeneste (rentemarginen) må føre til reell rentenedgang.

- Offentlige bevilgninger til miljøtiltak, samferdselstiltak, veier og jernbane, må økes betydelig.

- Boligbyggingen må trappes opp. Husbanken og Landbruksbanken gis økte rammer.

- Planlagte prosjekter innenfor offentlig bygg- og anlegg må framskyndes.

- Regjeringen må snarest legge fram en liste over aktuelle prosjekter.

- Høyt prioriterte tiltak innenfor sosial og helsesektoren, særlig i kommune, må sikres økte rammer.
- Etablerings- og konsesjonslovgivningen må benyttes aktivt for å styre utviklingen av arbeidsmarkedet.

Overfor de som er blitt ledige må det settes i verk tiltak som kan lette deres vanskelige situasjon. En økning i antall langtidsledige må møtes med spesielle tiltak. Slike tiltak må utredes og iverksettes så snart som mulig.

Dagpengesatsen må økes og grunnlaget for arbeidsledighetstrygden endres slik at trygden ikke reduseres med ledighetens varighet. Dagens ordning rammet et økende antall personer som blir presset til ledighet over en lengre periode.

Landsorganisasjonen vil også gjenta kravet om at lønnsgarantiordningen ved konkurrer effektiviseres. Behandlingstiden må ned til 3 uker slik myndigheten tidligere har lovet. Inntil dette skjer må det finnes fram til forskotteringsordninger som gjør at den enkelte situasjon kan lettes raskt. Den lange behandlingstiden kan idag ofte føre til store økonomiske problemer for de arbeidstakere og familier som rammes.

Landsorganisasjonen er spesielt bekymret for at et høyt nivå på arbeidsledigheten vil kunne bite seg fast over lengre tid. Det vil bryte med fagbevegelsens overordnede mål om full sysselsetting. Fortsatt høy ledighet vil føre til økte sosiale problemer som vil bli kostbare for fellesskapet. Derfor haster det med å få ledigheten ned.

P-U-1930-2

Fra representant nr. 75. *Leif Furre,*

Fellesforbundet, Hordaland,

foreligger følgende forslag:

Tillegg:

LO vil innen utgangen av 1989 utarbeide en konkret handlingsplan for drastisk reduksjon av arbeidsledigheten på kort og lang sikt.

LO vil engasjere hele sin organisasjon, fra klubb/foreningsnivå til forbund/LO-nivå for å få gjennomført en slik handlingsplan.

P-U-1930-3

Fra representant nr. 65. *Johnny Johnsen,*

Fellesforbundet, Telemark,

foreligger følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

- Offentlige bevilgninger til rehabilitering/vedlikehold av offentlig bygningsmasse og verneverdige bygninger.

P-U-1940-1

Fra representant nr. 257. *Pål Engesæter,*

Norsk Transportarbeiderforbund,

foreligger følgende forslag:

Kongressen gir sin støtte til PLOs fredsplan og fordømmer Israels okkupasjon og de summeriske retterganger og utvisninger som har rammet tusenvis av palestinere. FNs resolusjoner må overholdes og PLO må anerkjennes som palestinerne legitime representant. Den palestinske stat må anerkjennes.

(Punktet innarbeides under Midtøsten-delen i forslag 1940. Forslaget enstemmig vedtatt på nylig avholdt landsmøte i Norsk Transportarbeiderforbund).

P-U-1940-2

Fra representant nr. 257. *Pål Engesæter,*

Norsk Transportarbeiderforbund,

Foreligger følgende forslag:

Til punktet om Nicaragua, siste del fra 3. setning endres til:

Kongressen krever at norske myndigheter gir støtte til gjennomføringen av valget,

samtidig som LO støtter sandinistenes (FSLN) valgkamp. Kongressen krever at Nicaragua blir hovedsamarbeidsland for Norge. Utviklingen mot et rettferdig samfunn i Nicaragua er stoppet av USAs støtte til Contras, og gjennom økt økonomisk boikott av landet.

P-U-1941-1

Fra representant nr. 169. *Reidar Tjøstheim*,
Norsk Kommuneforbund, Rogaland,
foreligger følgende forslag:

Forslaget foreslås forelagt redaksjonskomiteen.

Fred, sikkerhet og nedrustning - forslag nr. 1941

LO-Kongressen 1989 hilser med stor tilfredshet tilnærmingen mellom NATO og Warszawa-pakten.

Internasjonal fagbevegelse må fortsatt presse på for ytterligere våpen- og styrkereduksjoner som spesielt fjerner offensive våpen og styrker. Hovedmålet er stadig avskaffelse av alle kjernefysiske og kjemiske våpen. Fjerning av kortrekkende raketter må inn i forhandlingene om styrkingsreduksjoner i Europa. Den positive utviklingen skyldes dels press fra internasjonal fagbevegelse og Kongressen slutter seg til Frie Faglige Internasjonale og Den Europeiske Faglige Samorganisasjons arbeid for nedrustning.

I øst som i vest har en nå sett faren ved opprustning. Kostnadene blir umulige, ressursene må nyttes til produktive formål. I Sovjet og Øst-Europa er den nye åpenhetspolitikken viktig. Det er bevegelse og åpenhet i Polen, Ungarn og Sovjetunionen og trykk fra folk i DDR og Tsjekkoslovakia. Endring er på gang i Jugoslavia. Samtidig er et nytt økonomisk samarbeid på gang i Vest-Europa, som østeuropeiske stater viser interesse for. Utviklingen legger grunnlag for ytterligere tilnærming Øst-Vest. Kongressen understreker at den omfattende kontakten med fagorganisasjonene i alle deler av verden som ledd i fredsskapende arbeid må fortsette. Samtidig er nedrustningsforhandlingene og tilnærmingen ledd i en bredere prosess omkring de globale miljøproblemer og om en bærekraftig økonomisk utvikling. Norsk og internasjonal fagbevegelse må fortsatt stå på både for ytterligere nedrustning og for løsning av miljø- og økonomiproblemer.

De strukturendringer og sysselsettingsproblemer som følger av nedrustningen krever samarbeid om en internasjonal kvalitativ vekst. Strukturendringene må føre til økt sysselsetting og livsstandard. Internasjonal fagbevegelse må være pådriver for overføring av ressurser til produktive formål, som også kan gi grunnlag for større likhet. Den sikkerhetspolitiske situasjon og nedrustningen i Sentral-Europa må ses i sammenheng med situasjonen i nordområdene.

Kongressen krever at norske myndigheter kjører videre sitt forslag om sjømilitær nedrustning med vekt på de nordatlantiske områder. Alliansene må forhandle om nedbygging av kjernevåpen på overflateskip og strategiske kjernevåpen på under vannsbåter. Internasjonal fagbevegelse må drive denne spesielle saken.

Kongressen krever videre at norske myndigheter følger opp forslaget om bilateral avtale med Sovjetunionen om tillitsskapende tiltak i nordområdene. Multilaterale avtaler om tillitsskapende tiltak burde for lengst være til drøfting mellom alliansene. NATO har ført fram forslag om kutt i konvensjonelle våpen i Sentral-Europa og strategiske atomvåpen innen bestemte tidsfrister. Det bør NATO også gjøre når det gjelder styrkereduksjoner i nordområdene.

Arbeidet for en kjernefri sone i nordområdene må føres videre.

Kongressen krever at norske myndigheter opprettholder kravet om at fremmede krigsskip i norske havner ikke fører kjernevåpen.

P-U-1941-2

Fra representant nr. 65. *Johnny Johnsen*,
Fellesforbundet, Telemark,
foreligger følgende forslag:
Tilføyes uttalelser:

«Kongressen krever at norske myndigheter går inn for en fastfrysing av forsvars-
budsjettet. Fastfrysingen skal danne grunnlaget for en årlig reduksjon i årene frem-
over».

P-U-1942-1

Fra representant nr. 231. *Gerd Reinsvollsvveen*,
Norsk Sosionomforbund,
foreligger følgende forslag:

Redaksjonskomiteens behandling av forslag 1942 må følges opp i Handlingsprogram-
mets følgende avsnitt:

2. Økonomisk politikk for vekst og sysselsetting:
 - s. 7. siste avsnitt. «En pris og kostnadsutviklingsom er på linje med våre konkur-
rentland... (fastbinding av valuta).
 - s. 8. «Forholdet mellom EFTA og EF må styrkes for å unngå at nye handelsbarriere
oppstår i Europa».
5. En aktiv næringspolitikk:
 - s. 11. siste avsnitt: «Den viktigste utfordringen fornæringslivet i 1990-årene...»
 - s. 12. strekpunkt: «At det offentlige skal ha ansvar for...»
22. Internasjonalt samarbeid og solidaritet
 5. + 6. avsnitt: «I Europa søker landene i EF.... Norge må søke det forhold til det
europiske fellesskap....»

P-U-1942-2

Fra representant nr. 231. *Gerd Reinsvollsvveen*,
Norsk Sosionomforbund,
foreligger følgende forslag:

1. Tillegg 1. avsnitt: Dette, sammen med... hevder EF vil føre til...
2. Tillegg: nytt avsnitt:

Fri bevegelse av kapital strider mot våre grunnleggende prinsipper. Fagbevegelsen
krever derfor enfaglig profil på den sosiale dimensjon, med full sysselsetting som
overordnet målsetting. Vi kan heller ikke akseptere at våre opparbeidede faglige
rettigheter, arbeidsmiljølovbestemmelser og vår etablerings- og konsesjonslov-
giving blir et forhandlingskort mellom EFTA og EF.

Når det gjelder den tilpasning som velges må dette ikke føre til en svekkelse av
velferdsstaten og en reduksjon av offentlig sektor.

P-U-6

Fra representant nr. 311. *Edvin Ramsvik*,
Sekretariatet,
foreligger følgende forslag:

Forslag til uttalelse fra Kongressen.

«Kongressen anmoder på det sterkeste Landsorganisasjonen i Norge til å gjøre det
ytterste for at OT.prp. nr. 11 - «Forslag til nye og strengere kriterier for sjømanns- og
fiskerifradrag» ikke blir godkjent av Stortinget.

Kongressen kan ikke akseptere at lavtlønnsgrupper utsettes for en skatteskjerpning
som reduserer nettolønnen med ca. 20%. Konsekvensen av forslaget er direkte i strid
med forutsetningene for tariffoppgjøret 1989 som skulle sikre kjøpekraften for de med
lave og midlere inntekter».

Foreslås oversendt Redaksjonskomiteen for Øvrige saker.

Fortsatt debatt

Tor Arne Solbakken, Norsk Tjenestemannslag, sa at han følte at det kunne være noe i uttrykket «å hoppe etter Wirkola» når han nå entret talerstolen. Han hoppet likevel i det. Han viste til kap. 14 om familie og likestillingspolitikk og sa at det måtte innføres regler med kjønnskvotering også innad i LO. Det er spesielt viktig at dette nå kommer med i handlingsprogrammet ettersom man ikke vant gjennom i vedtektsdebatten. Han håpet på støtte fra Kongressen. Det må gjennomføres en reell likestilling i arbeidslivet, i foreningslivet og i samfunnet forøvrig. Vi kan ikke bare si at det skal gjelde arbeidslivet og ikke i LO. Det har skjedd en positiv utvikling i de senere år, men utvikling i retning av likestilling har ikke gått fort nok. Vi har fått mange nye kvinnelige arbeidstakere, men for få av dem er organisert. Hvis vi gir kvinnen i LO økt makt og innflytelse i beslutningsprosessene, vil dette øke rekrutteringen. En vei å gå er gjennom kjønnskvotering.

Rune Hallstrøm, NEKF, tok opp miljøpolitikken og sa at hans forbund hadde sett miljøpolitikken i sammenheng med energipolitikken. Så langt hadde han betraktet atomtruselen som den største truselen mot verden, men han ville nå likestille den truselen som miljøforgiftningen representerer. Vi må styre utviklingen i en slik retning at vi oppnår økologisk balanse. Vi ser i dag de uheldige virkningene av miljøødeleggelsene, drivhuseffekten, sur nedbør, skader på ozonlaget, skogsdød og ørken-spredning. Vi må gi beskjed om hvilke tiltak som er nødvendig. Vi må også styrke folkevalgte organers makt til å styre miljøpolitikken. LO må erkjenne at organisasjonen skal ha et bredt miljøpolitisk engasjement og de bør samarbeide med miljøgrupper i dette arbeidet. Han sa at det ikke kan være riktig å selge gass til Europa som i pris konkurrerer med kjernekraft. Vi satser nå 44 milliarder i Norsk Vegplan mens det investeres kun 1 milliard i jernbanestyrking. Dette er en gedigen feilinvestering, sa Hallstrøm.

Sollaug Sunnarvik, Norsk Kommuneforbund, viste til innsendte endringsforslag om energipolitikken og sa at hun var enig i at LO gikk mot privatisering av el-forsyningene. Hun trodde likevel at man her hadde glemt gassen. Det burde derfor hete energi-forsyningen.

Hun tok også opp den forskjellsbehandling som skjer på mange arbeidsplasser hvor folk er på sysselsettningstiltak. De tjener da mindre enn andre i den samme jobben. Begge blir like fortørnet over lønnsforskjellene. Begge bør ha krav på tarifflønn når de arbeider side om side, sa Sunnarvik.

Gunhild Johansen, Norsk Kommuneforbund, hadde forslag til pkt. 21 om asylsøkere. Hun syntes det passet godt å ta det opp etter kulturinnslaget fra Eritrea. Det har i vårt land vært en oppblomstring av rasisme i de senere årene. Fagbevegelsen har et spesielt samsvar for å støtte undertrykte mennesker og motarbeide all diskriminering på grunnlag av farge eller rase. Hun syntes på denne bakgrunn at det måtte endres i 4. avsnitt og at endringen gikk fra «forståelse» til solidaritet. Det innebærer at vi ser på asylsøkere og flyktninger som likeverdige partnere og mennesker. Det sies også at menneskene i den tredje verden ikke har vært så heldig med utviklingen som oss. Da bør man vel legge til at den tredje verden har vært utsugd for ressurser av vår del av verden. Vi bør også ta avstand fra en statlig innvandringspolitikk som grupperer innvandrere alt etter om de er flyktninger eller asylsøkere. All forskjellsbehandling må opphøre.

Berit Lynnebakken, Norsk Kommuneforund, viste til det Esther Kostøl hadde sagt om hvor kort man er kommet i likestillingsarbeidet. De kvinnelige rettigheter må styrkes.

Når det gjaldt forholdet til Europa og EF henviste hun til forslag 1942. Mange er bekymret for hva en tilpasning til det indre marked vil bety – ikke minst for ansatte i offentlig sektor. Vi er bekymret for velferdsstaten. Hun støttet Reinsvollsvæens forslag og hadde tiltro til at redaksjonskomiteen kunne komme frem til en bra formulering.

Kostøl hadde også innledet om sekstimersdagen. Dette kravet må inn som strekpunkt slik forslag 528 krever. Det er fint om vi kan beholde visjonene om sekstimersdag. Det er nå vi trenger sekstimersdagen, særlig for småbarnsforeldre og eldre arbeidstakere. Forutsetningen er at man har en lønn å leve av.

Ingebrigt Sølvberg, Fellesforbundet, sa at han var opptatt av miljøspørsmålene. Hvis menneskeheten skal ha en fremtid, må vi sørge for en økologisk balanse. Samspillet i naturen må gjenopprettes hvis ikke verden skal ødelegges. Her trengs det nytenkning og forskning, ny teknologi. Jorden har bestått i over 4,5 milliarder år mens ødeleggelsene har skjedd stort sett i vår generasjon. Forurensningene må reduseres kraftig i de kommende år. De ressursene vi utnytter er skapt gjennom jordas lange historie. Snart vil ressursene være oppbrukt og vi må basere oss på fornybare ressurser og gjenvinning. Vi må skape optimale forhold for et dyre- og planteliv på jorden. Fagbevegelsen bør være en pådriver i miljøarbeidet og for en fornuftig ressurspolitikk. Vi må skjerpe våre holdninger, sa Sølvberg som ellers sa seg enig med Frøysland i kravet om å ta vare på importvernet.

Knut Liljeberg, NEKF, sa at NEKF og NOPEF hadde fremmet felles forslag på en del punkter i energipolitikken. Vi er redde for at hele Norges ekspertise på energiutbygging er i ferd med å nedbygges. Vi ser allerede tegn på det ved EB-saken på Hasle. Vi kan også komme til å sakke akterut når det gjelder å konkurrere om oppdrag i utlandet, sa Liljeberg som viste til punkt 5,3 om energipolitikken. Her har man fremmet et helt nytt forslag. Sekretariatet bruker formuleringer som skulle tyde på at vi er kommet lenger enn man har i utlandet. Dette er ikke tilfelle. Sekretariatet har fulgt opp forslaget mot privatisering av energiforsyningen i Norge – som svar på utspillet fra Høyre i sommer. Likevel kommer Senterpartiets ny energiminister med en oppfølging av Høyres forslag.

Jorunn Henriksen, Grafisk, viste til forslag 569. Dette var etter hennes mening en gammel kampsak. 6-timersdagen er blitt det, der er mange år siden også Alva Myrdal støttet den. Kravet våknet til live på 70-tallet igjen og ble støttet av flere og flere. Dette kravet er ikke minst viktig på grunn av det sosiale innholdet.

– De teknologiske og sosiale argumenter for 6-timers dagen er sammenfallende, sa hun. Hun ville støtte forslaget om fleksibel pensjonsalder men mente også at problemet er at mange småbarnsforeldre sliter seg ut før tida og blir førtidspensjonert. Det dukker stadig opp nye sykdomsbilder som er relatert til slitasje og spenning.

Britt Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund, pekte på at det er viktig at LO har en politikk som medlemmene kjenner seg igjen i og syntes at Esther Kostøls beskrivelse av kvinners arbeidsmiljø var viktig og riktig.

Hun pekte videre på at nesten 50 prosent av alle kvinnelige arbeidstakere har en årslønn under 150 000, og mente det ville være paradisk å vedta fonsdavsetning av overskudd, mens ingen av forslagene om individuell garantilønn blir vedtatt.

Videre pekte hun på dokumenteringen av de uheldige følger ved skiftarbeid. Når det nå snakkes om fleksibel arbeidstid, dreier det seg i realiteten om skiftarbeid. Motivet bak den fleksible arbeidstiden er de utvidede åpningstider, og hun mente det var absolutt nødvendig å få forsvaret av normalarbeidsdagen inn i programmet. Ville man vite hva den fleksible arbeidstiden egentlig innebærer, kunne man se resultatene i EF.

Johanne Ågotnes, FF, sa at alle var enige i at krav om full sysselsetting og lønnet arbeid er en menneskerett. Men stadig nye arbeidsledige kommer til. Hva slags muligheter har de unge som kommer ut av skolen og ikke kommer i arbeid? De er henviset til køen på sosialkontoret.

Hun tok også opp situasjonen for de langtidsledige og problemet med å greie seg når de 80 ukene er brukt opp. Da er det sosialkontoret og køen der. – Det er et uverdig tilbud, sa Ågotnes, og viste til en uttalelse fra Yngve Hågensen i august, der han formulerte krav om ubegrenset arbeidsledighetstrygd.

Videre tok hun opp ressursforvaltningen i fiskeriene. Norge forvalter enorme havområder, men har ikke stilt krav til kunnskap og fagopplæring til dem som beskatter fellesressursene. Det måtte rettes på.

Hanna Rødberg, NKF, presenterte seg som en dissenter i NKF når det gjelder det faglig/politiske samarbeidet.

– Ikke fordi jeg er i mot det faglig/politiske samarbeide, jeg er for mer, sa hun, og føyde til at hun ikke er medlem i DNA eller noe annet parti. Hun hadde heller ikke stemt på Arbeiderpartiet, og valget viste at det samme gjaldt svært mange LO-medlemmer.

– Det betyr egentlig at en majoritet av LO-medlemmene ikke kan delta i det faglig/politiske samarbeidet slik det er formalisert nå gjennom samarbeidskomiteen mellom parti og LO, sa hun. Her må man være partimedlem for å delta. Hun syntes det var bra at Arbeiderpartiet hadde et faglig/politisk utvalg og bra at LO-medlemmer arbeidet for fagbevegelsens interesser i partiet sitt, men de måtte være klar over at det de deltok i var partiets organer, ikke LOs.

Partimedlemmer var ikke automatisk fagbevegelsens representanter i partiorganet, for fagbevegelsens representanter skal velges av og blant fagbevegelsens medlemmer. Når det stilles krav om medlemsskap i et bestemt parti, vil det si at flesteparten av LOs medlemmer ikke er valgbare, og dermed er ekskludert fra å delta på et av de områdene fagbevegelsen er engasjert. Dette var bakgrunnen for det forslaget hun fremmet. – Hun mente dette temaet var et «ikke-tema» for AP-medlemmer, og håpte at de snart innså at det var nødvendig å åpne for denne debatten.

Øystein Holsæther, Treindustriarbeiderforbundet, tok opp energiforsyningen i Norge og trakk inn svenskenes vedtak om å avvikle kjernekraftverkene. Han så store muligheter for naturgass som energikilde i forbindelse med miljøhensyn som vil utelukke kjernekraft og olje.

Han så på valget mellom ilandføring fra Haltenbanken eller Nordsjøen, og mente gassrørledningen ville bidra til å rette opp økonomien i flere fylker og innlands-Norge.

Holsæther tok også opp flyktning- og innvandrerpolitikken og viste til solidaritetsaksjonen på Sunndalsøra for chilenerfamilien som tok børa med å prøve sin sak for retten. De tapte saken i Oslo byrett, og ble utvist. Dersom de hadde klaget på vanlig måte, ville de ha fått amnesti som følge av at de hadde vært her så lenge. Han håpet LO ville arbeide for at lokale faglige representanter ikke kom i konflikt med solidaritetsholdningene i slike tilfeller.

Reidar Tjøstheim, NKF, roste innleiderne til Handlingsprogrammet. Han fant imidlertid formuleringen i programmet om fred, nedrustning og sikkerhet noe ullen. Det burde gjøres mer konkret. Han la fram forslag til endring, som han ba om få oversendt til redaksjonskomiteen. Han berømmet videre forslag 348 fra NTL om skattepolitikken.

Erna Ansnes, Oslo, holdt følgende innlegg:

Jeg har fremma forslag om 4 nye strekpunkter til punkt 5.2. «industriell virksomhet». Disse strekpunktene understreker viktigheten av at LO setter storbyproblemer på dagsorden i forbindelse med næringspolitikken vår.

Industriutviklinga i storbyene er bekymringsfull. Så bekymringsfull at LO ikke kan la være å si noe i handlingsprogrammet om den.

Jeg understreker dirigent at dette ikke er en kamp for storbyene – mot distriktene.

Vi opplever at stadig mere industri legges ned eller flyttes ut. For Oslos del trenger jeg bare nevne Jøtul, Kværner, Myhrens Verksted, Nyland Vest, NEBB, Foss Jernstøperi, EB på Hasle og mange andre.....

Da vi i tillegg fikk vedtak om utflytting av den skrapbaserte delen ved Spigerverket, så følte vi at vi hadde fått dødsstøtet. Flere saker, som skal avgjøres i nærmeste framtid kan ramme oss ytterligere, og i verste fall føre til at vi mister godt over 1 000 industriarbeidsplasser i Oslo. Jeg tenker på bryggeriene Ringnes og Frydenlund som er på jakt etter ny tomt, og hvor vi kjemper for å beholde dem i Oslo. Kampen for at de fortsatt skal være i Oslo kan vi ikke tape!

Flere av storbyene har arbeidsplassoverskudd – altså flere arbeidsplasser enn arbeidstakere som bor i byen. Oslo har et arbeidsplassoverskudd på ca. 100.000. Men poenget er at vi ikke har for mange industriarbeidsplasser!! Vi har mista tusenvis av dem de siste åra.

Storbyene blir fattige og kulturløse når vi mister industriarbeidsplasser – og resultatet er at storbyene blir mere og mere administrasjons- og servicesentra med arbeidsplasser innenfor kontor, bank og forsikring.

Når vi mister industriproduksjonen, mister vi også verdifull kvalifisert arbeidskraft og kompetase.

LO må arbeide aktivt for å bevare og utvikle industrimiljøene i storbyene. Jeg oppfordrer kongressen til å støtte forslagene.

Knut Larsen, NKF, merket seg forslaget til miljøpolitikk og syntes det var positivt at også det ytre miljø var viet oppmerksomhet. Han ville ta en annen side ved miljøarbeid, nemlig ansvaret for hverandre. Økonomiske motiver og ønsker var kommet i forgrunnen. Vi har hatt en tid med jappekultur og fått tendenser til rasisme. Omsorg og medansvar er kommet i bakgrunnen. Dette mente han det var viktig å få ryddet opp i. Det kunne ha vært et strepunkt under miljø om det, men dette kapitlet var så stort. Han manet imidlertid til mer oppmerksomhet på fenomener som mobbing på arbeidsplassen, trakassering og sex-press. Noen arbeidsplasser er mer utsatt enn andre, mens de som jobber i sosialsektoren møter andre problemer. Han anbefalte forslag fra NKF som går på det psykososiale ansvar.

Ernst Risan, Tele-Data, ville slå et slag for normalarbeidsdagen siden klokka nå var godt over 17.00. Han viste til sitt forslag som går på at normalarbeidsdagen må vernes der det er mulig, og at de som må arbeide utover den tiden skal ha kompensasjon.

- Skal vi kunne se de nye tiders generasjon i øya, må vi verne normalarbeidsdagen og det må komme tydelig fram i Handlingsprogrammet, sa han.

Sveinung Leerstang, NKF, slo fast at et handlingsprogram forutsetter aktiv handling framover, og i alt vesentlig er det betinget av politisk innflytelse.

- Vår ideologi har vært basert på «fred, brød, arbeid», dvs. solidaritet, og de gamle begrepene er dagsaktuelle, sa han. Han pekte på at Handlingsprogrammet er visjonsrettet mot nye mål, men var betenkt over at det i for stor grad var preget av ønskemål som det ikke har vært mulig å realisere i praktisk politikk, og med en ny regjering blir det verre. Han beklaget at man ikke hadde klart å omgjøre noen av ønskemålene til krav, og krav som det måtte settes makt bak. Som en konsekvens av dette var det oppstått en mangel på ideologi hos medlemmene, og da er det vanskelig å skape solidaritet. - Vi må arbeide for å gjenskape entusiasmen og ideologien i en enhetlig arbeiderbevegelse.

Lillian Olsen, Vest-Agder, viste til forslag nr. 856 som gjaldt belastningskader og yrkesskader. Forslaget gjelder et krav som er reist flere ganger, om å få endret Folke-

trygdens bestemmelser slik at belastningsskader registreres som yrkesskade. Den nåværende ordningen betyr at store yrkesgrupper faller utenfor, og i stor grad dreier det seg om kvinner.

Bent Hognestad, Rogaland, holdt følgende innlegg:

Eg støtter Sidsel Baucks forslag om at lavtlønnsgarantien videreutvikles til en individuell garantiordning, men fra fylkeskonferansen i Rogaland ble det sendt inn forslag om en individuell garantert minstelønn på 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn, og eg tror at vårt forslag er en bedre løsning.

Til kap. «En aktiv næringspolitikk», ble det fra Rogaland sendt inn forslag som påpeker mange forslag, flere er allerede kommet med i Sekretariatets innstilling, men et av strekpunktene er veldig aktuelt i Rogaland, der det er en stor overetablering innen Hotell/Restaurant og Varehandelen, med dårlige lønns- og arbeidsvilkår, lite sikre arbeidsplasser med konkurser o.l.

Dette strekpunkt lyder: «... nytte allerede bestående regelverk/eventuelt skjerpe dette for å hindre overetablering innen Hotell/Restaurant og varehandel, og styre etableringene.»

Et nødvendig tiltak er å erstatte nåværende lov om etableringskontroll med lov om etableringsstyring.

Eg støtter representant Rolf Frøysland sitt innlegg og forslag om å bevare importvern, samt de andre talerne som har tatt opp dette viktige tema.

I temaheftet til Handlingsprogrammet som var til diskusjon i fjor høst, sto det en del ledende spørsmål bl.a.: «Alle er enige om at den konkurranseutsatte industrien blir lønnsledende.»

Eg vil derfor stille spørsmålet: Hvem har bestemt at alle er enige?

Dette har skapt stor diskusjon rundt om på arbeidsplassene.

Johnny Hagen, NNN, konstaterte at NNN-representantene fortsatt måtte terpe på strekpunktet om oppheving av importvern. Han stilte seg uforstående til at noen i LO hadde formulert det punktet, eller mente man at vi skulle arbeide for å nedlegge medlemmenes arbeidsplasser for å få billigere mat. Nei, dette punktet kan bare være utarbeidet av en økonom, jeg hadde nær sagt en AP-økonom, sa Hagen.

Han anbefalte istedet NNNs forslag om fjerning av moms på matvarer, noe det nå er mulig å få politisk flertall for. Det kan gi billigere matvarer. – Vi må ikke gjordbruket skylda for alt som er gærnt. Da havner vi i selskap med Fremskrittspartikaren i Østfold som trodde drivhuseffekten kom av at vi hadde for mange drivhus, og ville fjerne dem.

Sissel Figenschow Orvik, NTL, holdt følgende innlegg:

Forbrukerpolitikk kan ikke begrenses til privat «husholdningsøkonomi». Også forbrukerpolitikken har tatt farge av de store utfordringene innen miljøpolitikk og når det gjelder velferdssamfunnets framtid. Konsekvensene av miljøødeleggende forbruk fanger problemstillingen i et nøtteskall.

Ser vi på forbruket under ett, bruker vi omtrent like mye offentlige som private tjenester. Offentlige tjenester som undervisning, kommunikasjoner, sosial- og helsetjenester er blant de største postene i vårt samlede forbruk. Derfor er det viktig forbrukerpolitikk å sikre publikums interesser i offentlig sektor.

I praksis står forbrukerne ganske maktesløse dersom kommunen ikke leverer den varen de har betalt for, for eksempel når det gjelder strøm og vann. Kommunene har alle rettigheter på sin side. De kan kreve full betaling selv om vannet er helsefarlig å drikke p.g.a. bakterieinnhold eller asbestfibre fra ledningsnettet.

Det bør derfor satses blant annet på disse forbedringene:

– Brukerne må komme sterkere inn ved utforming av avtaler mellom offentlige tilbydere og forbrukere. (Slike forhandlinger er allerede innført for E-verkene).

- Klageordningene må bli bedre, slik at de tjener publikums interesser og er forståelige for forbrukerne.
- Det er også viktig at klager og avgjørelser i tvister blir retningsgivende og virker tilbake på saksbehandlingen. Opprettelse av reklamasjonsnemnder og klagedatabaser er to virkemidler her. Klagedatabaser kan gi korrektiv og hjelpe virksomhetene til forbedrede tjenester.
- I forbrukerpolitikken framover må dessuten forbrukerrepresentasjonen i styrer, råd og utvalg styrkes, for å legge større vekt på allmenne hensyn i forhold til næringslivets interesser.

Kanskje kan vi i det Øverlandske jubileumsår, la hans ånd i «Du må ikke sove» smitte over på byråkratiet. Den urett som rammer publikum – rammer også oss, både som individer og som representanter for et bærekraftig system. Jeg vil derfor ta opp siste strekpunkt i NTLs forslag nr. 726 som et tilleggsforslag til det som står under kap. 12 – Forbrukerpolitikken.
(Forslag side 158.)

Brit Aksnes, Rogaland, satte fram nytt strekpunkt til avsnittet om fred og nedrustning. Hun begrunnet det med at det er viktig å arbeide for at atomvåpen ikke bringes inn på norsk territorium og verneområde. Nå anløper skip og fly med atomvåpen om bord, noe vi vet, mens myndighetene «går ut fra at de respekterer den norske erklæringen». Hun syntes programformuleringen var for vag, og ville ha den skjerpet til krav om at utenlandske fly og fartøyer må avgi erklæring om at det ikke fører kjernefysiske våpen med seg.
Hun satte også fram forslag til nytt strekpunkt om boligpris og boligrente.
(Forslag side 160.)

Terje Blomberg, Østfold, viste til Esther Kostøls innlegg i går og ba delegatene dvele ved innholdet i det. Han ville legge vekt på strekpunktet som viser at barn mer og mer er overlatt til omsorg hos andre enn foreldrene, og at skolen må styrkes til å mestre denne omsorgsoppgaven.
Han anbefalte forslagene nr. 510, 511 og 512.
Han tok videre opp permisjonsreglement og permisjonsrettigheter. Han var ikke uenig i debattene om lengre svangerskapspermisjon men viste til at permisjonsordningen er dårlige for dem som får barn gjennom adopsjon, og disse barna har i særlig grad behov for omsorg i startfasen.

Svend Petersen, Fellesforbundet, sa at fagbevegelsen alltid har arbeidet for en deling av byrder og goder, men i dag ser vi at mange utnytter velferdsstaten bare til egen fordel. Han var særlig bekymret for svekkelsen av grunnlaget for folketrygden, og det må være en oppgave å snu denne utviklingen. Han sa seg forøvrig enig med Frøyslands forslag om importvern. Her trenges det i hvert fall en lang omstilling; ellers vil tusenvis av arbeidsplasser være i fare.

Harald Schjetne, Fellesforbundet, viste til Handlingsprogrammet punkt 5,5, 1 strekpunkt. Her heter det at LO skal gå inn for at byggevirksomheten skal ligge på et høyt og stabilt nivå. Da må man også være villig til å gi kommunene midler slik at de kan planlegge en byggevirksomhet. Det bør bygges flere boliger, sykehjem og gamlehjem. Vi har nok av tomme kontorbygg. Byggebransjen skaper sysselsetting også for andre bransjer. Om boligbyggingen sa han videre at man måtte bygge boliger folk hadde råd til å bo i, ikke spekulasjonsboliger. Og all boligbygging bør skje under offentlig kontroll.

Ellers tok han opp arbeidsledigheten og sa at det var en skam at så mange arbeidskamerater må stå i kø på sosialkontorene. Full sysselsetting må være vår fremste oppgave. La ikke saken få hvile. Syse og JJJ bør også snart få avløsning, sa Schjetne som også støttet forslaget om å styrke skattestaten.

Helge Moen, Tele- og Dataforbundet, viste til avsnittet om telepolitikk, kap. 5,6. Han ønsket en tilføyelse om telematikknett i Norge. Det er helt nødvendig at det er det offentlige som har kontroll med nettet. Dette gir muligheter for lik service over hele landet. Tjenesten i byene kan subsidiere prisene på landsbygda. Telekommunikasjon er utpekt som et av fem satsingsområder i Norge. Televerket sikret et effektivt telenett over hele landet. Vi ønsker en fortsatt sterk styring med telenettet. De multinasjonale selskaper forsøker seg nå på markedet, og de skummer bare tjenester der hvor de er billigst å gi. Dette skaper en skjev balanse. De spiser av kaka, men vil ikke ta forpliktelsene på landsbygda.

Svein Fjæstad, Hotell og Restaurant, sa at han representerte en næring hvor spekulasjonene har floreret de siste årene. Bedriftsnedleggelse, konkurser og oppsigelser har vært vanlig kost for våre medlemmer. Medlemmenes kamp har vært en eneste kamp om å beholde sine arbeidsplasser. Dette rammer spesielt mange av våre kvinnelige medlemmer i forbundet.

Vanskelighetene er det etter min mening noe å gjøre med. Mye av vanskene skyldes overetableringer i bransjen, men hvis vi sørger for at kapitalflommen kommer under styring slik at man ikke gambler med våre arbeidsplasser, kan dette stoppes. Støtt derfor våre tre forslag, et går på etableringskontroll i reiselivsnæringen og et på at hotell og restaurant skal være høringsinstans ved etableringer. Han viste også til punkt 8. Her var han helt uenig i sekretariatets forslag. Vi har nok av fleksible arbeidstidsordninger som det er i dag, sa Fjæstad.

Villy Stenberg, NFATF, ville ta opp solidaritetstanken. Han siktet til solidaritet med minstepensjonistene. Hva gjør vi sjøl for å rette opp den lave pensjonen til dem som bare har minstepensjon. Er det virkelig ikke noe igjen til de gamle. Jeg synes vi bør skamme oss over de betingelser vi byr de gamle.

Et annet punkt er de 134.000 arbeidsledige i landet. Disse har også familie og barn. Hva gjør vi? Sender dem til skoloring, med skoloring til hva? Vi har f.eks. ikke industriarbeidsplasser igjen. Vi hørte om situasjonen for mange i Kristiansund og fra en kontordame. De tjener under arbeidsledighetstrygden, er det dette vi kaller rettferdighet når folk går i full jobb? Jeg tror ikke solidariteten er der lenger. Vi har glemte solidariteten. Det ligger skygger i de gamle veggene her i Folkets Hus.

Arne M. Kvalvik, Fellesforbundet, viste til punkt 26 om politisk innflytelse. Trenge vi solidariteten i 90-årenes samfunn? Er forholdene så totalt forskjellige fra den gangen arbeiderbevegelsen ble etablert for å omforme et urettferdig samfunn? Min konklusjon er at vi trenger solidariteten mer enn noengang før. Er det fordi vi har glemte solidariteten at det var grunnlag for høyrebølgen i vårt land? Har folk mer sans for dette å satse på seg selv fremfor fellesskapet, fremfor solidarisk ansvar? Er det markedskreftene eller er det solidariteten som skal styre utviklingen?

Øystein Rønning, NTL, sa at han hadde fremmet to forslag til kap. 9. Han viste til forslagene som han refererte. Han viste videre til et privat lovforslag i Stortinget som gikk på privat arbeidsformidling. Han var sterkt imot slik formidling. Arbeidsformidling skal være et offentlig anliggende. Han stilte seg også skeptisk til at de offentlige kjøper utdanningskapasitet fra de private. Dette blir dyrere, og det spørs også på deres kompetanse. Vi bør ikke stole på at det er private interesser som ivaretar arbeidstakernes interesser.

Eva Olsen, Troms, sa at hun hadde sendt inn 1 forslag om medlemsfordeler som endringsforslag til s. 37. Hun siterte handlingsprogrammet på dette punkt og ønsket en tilføyelse i avsnittet når det gjaldt faglig utdanning. Hun ønsket også en presisering av at man skulle arbeide for å bygge ned profesjonsgrensene. Det er endel profesjoner som bare tar hensyn til eget ve og vel. Dette er uheldig for andre grupper.

Hun pekte ellers på at reisebyråene er en viktig del av reiselivsnæringen. Reiselivsnæringen er utpekt som satsingsområde, men vi som skulle reise til Kongressen var nødt til å kjøpe billetter ved NSBs reisebyrå i Oslo i stedet for å handle lokalt. Dette er en viktig inntektskilde for reisebyråene – slike store arrangementer. Men hvis LO får innført punktet om forlengelse av Nord-Norge-banen, kan vi kanskje få kjøpt billetter i NSB lokalt neste gang, sa Olsen.

Jørn Karlsen, Oslo, sa at fylkeskonferansen i Oslo hadde fremmet en rekke forslag som han ba om støtte til. Han refererte forslag 440 og henviste til forslagene 1877, 1828, 1881 og 1882 pluss tilleggssforslag. Han begrunnet forslaget med Gros innledning om nødvendigheten av samarbeid over landegrensene. Han syntes på bakgrunn av forslagene at man kunne styrke sekretariatets innstilling på flere punkter. Støtt derfor fylkeskonferansen i Oslo sine forslag!

Britt Dahl, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

«Krig, undertrykking og fattigdom har skapt enorme flyktningeproblem i verden. Norge har selv vært i en slik situasjon at mange nordmenn måtte søke tilflukt i andre land. Og vi så på det som en soleklar rett at vi skulle bli velvillig mottatt og skikkelig behandla. Det er derfor en skam at Norge idag har en så restriktiv politikk når det gjelder flyktinga og asylsøkera. Når folk som av forskjellige årsaka e i nød, trenger oss, e det vår plikt til å gi den hjelpa vi kan gi.

Politiske hendelsa både i og utenfor Europa har ført til økt press på mange europeiske land om å få ta imot og være et fristed for menneska på flukt. I denne situasjonen e det at regjeringa har stramma inn på inntaket av flyktinga og asylsøkera, når virkeligheta roper på at vi må føre en så liberal innvandringspolitikk som overhodet mulig.

I tillegg til dette e det blitt vanskeligere for de som har tatt seg inn i landet å få innvilga asylstatus eller varig oppholdstillatelse. Ofte blir dem sendt hjem til en uvis skjebne. Ikke engang når en lokalbefolkning slår ring om flyktinga, slik som det skjedde i Sundalsøra, gir staten etter. Tvertimot så antydes det reaksjona mot folk som gjennom aktiv solidaritet støtter flyktinga gjennom f.eks. å gi dem et gjemmede.

Vi må ta imot menneskan fra den tredje verden med takknemmelighet. Disse menneskan er ressurssterke persona, velutdanna og med god faglig bakgrunn. Med bakgrunn i egen kultur, livserfaringa og arbeidserfaringa, vil de tvertimot berike den norske hverdagen.

Æ vil derfor oppfordre folk i fagbevegelsen å delta aktivt i arbeidet med å beskytte flyktingan som e kommet til landet vårt. Begynn her og nu med å gi din tilslutning til forslag 942 fra Handel og Kontor.»

Astrid Lundgren, Telemark sa til punkt 23 om fred og nedrustning at det som sto i innstillingen var riktig, men det mangler noe om hva vi kan gjøre i vårt eget land. Vi er som fagbevegelse forpliktet til å arbeide også for fred og nedrustning i vårt eget land. Vi bør ta denne utfordringen og arbeide for å redusere våre egne militærutgifter, slik mange andre europeiske land nå er i ferd med å gjøre. Hun viste til forslag 3665 om nærradiodrift og sa at man hadde spleiset penger i Grenland for at to radioreportere fra fagforeningsradioen der kunne delta på LO-kongressen.

Jan Werner Hansen, Sekretariatet, viste til Kjell Christoffersens innlegg tidligere og han sa seg enig i at LO på sikt skulle arbeide for innføring av sekstimersdagen. Intenjonene i dette forslaget er med i Handlingsprogrammet. Uenigheten i Sekretariatet gikk ikke på at vi skulle ha sekstimersdagen som en visjon, men hvorvidt vi skulle plassere det under visjoner og mål i stedet for som en del av Handlingsprogrammet for perioden. I erkjennelsen av at målet neppe er realistisk å gjennomføre i perioden, har man plassert det under visjoner og mål. Dette var etter hans mening ryddig satt opp.

Arthur Vorren, Møre og Romsdal, sa at det var svært mye godt å si om næringspolitikken, i avsnittet på s. 14. Han støttet forslaget om økt satsing på forskning og bruk av naturgass. Naturgass kan brukes til andre ting enn kraftverk, men det kreves forskning i forkant for å gjøre dette klart. Om alderspensjonene sa han at denne burde være like stor for alle, enten de hadde tjent mye eller lite. Vi betaler også forskjellige skatter, men vi kjører da likevel på de samme veiene og går på de samme skolene.

Trygve Horgen, Offshore, sa at man innen offshore var fortørnet over at man under lønnslovens beskyttelse hadde gått til lønnsreduksjoner i bransjen. På Gullfaks C har man nylig vedtatt en uttalelse som kraftig fordømmer denne politikken, og han refererte denne uttalelsen i sin helhet:

Uttalelse i forbindelse med politisk streik mot virkningene av lønnsloven. Vedtatt på møte for alle LO-organiserte på Gullfaks C-prosjektet.

De LO-organiserte ved Gullfaks C-prosjektet vil på det sterkeste ta avstand fra den lønnsnedslags-utviklingen som skjer i kjølvannet av lønnsloven.

Vi har den senere tid sett en rekke eksempler på at ansatte har fått sine inntekter sterkt redusert ved at opparbeidede rettigheter i avtaler blir opphevet av arbeidsgiverne. Samtidig ser vi at næringslivslederne skaffer seg selv store ekstraintekter og andre goder på tross av lønnsloven.

Denne utviklingen må det bli satt en stopper for. Vi kan ikke finne oss i at avtaleverket til klubbene blir forringet i en situasjon hvor de ansatte har en lov mot seg som forhindrer dem i å få en rimelig del av verdiskapningen i bedriftene.

Resultatet av denne utviklingen som foregår, blir at forringelser av avtaleverket på en bedrift blir brukt som eksempel i en annen, for at den i «konkurransens» navn også må redusere sine avtaler, og slik vil det fortsette, hvis det ikke nå reageres fra forbundene og LO sentralt.

Situasjonen er så alvorlig at vi ikke lenger kan overlate til den enkelte klubb å få satt en stopper for det som foregår.

Våre hovedorganisasjoner må nå komme inn på banen. Skal medlemmene fortsatt ha tiltro til våre organisasjoner som det redskap som best kan ivareta våre interesser, må det handles. Man kan ikke sitte på laglederbenken og konstatere at «motstanderen» vinner kampen.

LO må kreve av myndighetene at så lenge lønnsloven gjelder, må det være forbud mot reduksjoner i inngåtte avtaler, og at det settes i verk tiltak mot næringslivstoppenes adgang til å øke sine inntekter.

På denne bakgrunn vil LOs medlemmer på Gullfaks C-prosjektet gå til en halv times politisk streik mot virkningene av lønnsloven, som går ut over de rammene som var forutsatt.

Arnold Langbråten, Oslo, sa at Norge vel fortsatt skulle være med i NATO, men det betyr ikke at alle fredsinitiativ skal komme fra Gorbatsjov. Han viste til Einar Førdes uttalelse om at det nå var på tide at også NATO drev en aktiv fredspolitik: at vi gikk i nærkamp i NATO. Han støttet forslaget fra Erna Ansnes og understreket hvor ille det er i Oslo med bare kontorarbeidsplasser igjen. Det er vel og bra med kontorarbeidsplasser, men det kan vel kanskje hende at noen liker å arbeide med hendene sine også, sa Langbråten som mente LO-kongressen burde si noe om dette. Det er heller intet sted i landet hvor det er så mye nød og armod som i storbyene. Her sitter folk ensomme og dør uten at noen legger merke til det.

Torgim Elsrud, Norsk Jernbaneforbund, takket for den støtten jernbanen hadde fått i debatten. Det kunne man trenge i disse tider. Han følte ellers at de forslagene forbundet hadde sendt inn, hadde fått noenlunde pen behandling. Det kunne være fristende med noen endringsforslag, men han lot det være. Særlig var han opptatt av det ytre miljø og vilkårene for kollektivtrafikken.

Det er kommet inn over 900 forslag til Handlingsprogrammet og Sekretariatet har laget i alt 400 strekpunkter på 26 saksområder. Over 180 talere har hatt ordet – og det er fremmet rundt 200 endringsforslag. Han hadde stor sympati for Senneruds forslag og uttrykte til slutt ønsket om at Handlingsprogrammet ikke bare ble en slags ønskeliste, men et realistisk program over hva som kunne gjennomføres i perioden. Jeg tror at vi etter behandlingen på Kongressen kan få et godt arbeidsredskap for perioden.

Øyvind Røkenes, Kjemisk, viste til pkt. 22 i Handlingsprogrammet. Norsk industri er for det meste basert på billig energitilførsel. Vi eksporterer det meste av råvarene til Europa og det er i dag små salgsproblemer i vår tradisjonelle eksportindustri som ferrolegeringer, treforedling m.v. Hvis tilpasningen til EF gjør at det legges hindringer på denne eksporten, da blir det et snakk om være eller ikke være for disse arbeidsplassene. Spørsmålet er altså ikke om vi skal tilpasse oss eller ikke, men hvordan vi skal tilpasse oss. Hvis ikke vi er med og engasjerer oss, er det andre som styrer utviklingen for oss.

Juul Melvold, Fellesforbundet, viste til forslag 626, punkt 10 fra Fellesforbundet. I Handlingsprogrammet og de mange fremsatte forslag er det mange fine ord, ønsker og visjoner. Jeg synes vi skal være mest mulig konkrete i et handlingsprogram. Han ba om støtte til forslag 626 og støttet forslaget fra Semmerud.

Jan Andresen, Fellesforbundet, sa at man vel ikke kunne se medlemmene i øya etter Kongressen hvis man ikke hadde tatt opp den fernte ferieuka som egentlig er vedtatt innført. Han ba om støtte på dette forslaget, og ville også støtte Ansnes forslag.

Sidsel Bauck, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Kongressperioden vi har bak oss ble også perioden da massearbeidsløsheten kom til Norge. Aldri tidligere i etterkrigstiden har så mange vært uten ordinært arbeid.

En økonomisk snuoperasjon var nødvendig, ja vel. *Men vi har aldri akseptert at en slik snuoperasjon - hvor nødvendig den enn er - skal skape arbeidsløshet av det omfang og den varighet vi har opplevd de siste årene.*

Det vi fortsatt mangler er en konkret og forpliktende plan for igjen å skape full sysselsetting i Norge. *Arbeidsløsheten må ned - uansett regjering!*

Enhver oppfordring/krav har en adresse – og denne er tydelig: Når du har inntatt statsministerkontoret, Jan P. Syse, har vi derfor et budskap til deg fra denne kongressen. Vis at du mente alvor med dine valgkamputspill om å få fart på Norge og få bukt med arbeidsløsheten!

På vegne av Handel og Kontor har jeg fremmet forslag om at følgende tekst tas inn i den tariffpolitiske uttalelsen fra Kongressen:

«LO vil, straks etter Kongressen, oppta forhandlinger med regjeringen om et konkret og forpliktende program for full sysselsetting. Resultatet av forhandlingene legges fram for LOs representantskap og danner grunnlaget for Representantskapets drøfting av rammene for tariffoppjøret i 1990.»

Per Alf Andersen, NNN, sa at Barentshavet er et utrolig rikt havsom Naturvernforbundet har gjort mye for å fokusere på. Han syntes LO skulle gå inn i et samarbeid med Naturvernforbundet.

Knut Johan Larsen, NFATF, viste til Arbeidsmiljølovens § 55 a om ansettelse. Denne er endret to ganger slik at livssyn effektivt kan hindre ansettelser. Nå kan dette effektivt stanse omtrent alle typer søkere, og loven må derfor endres. Privatiseringen i samfunnet fører til at mange selskaper kan sies å bygge på et visst livssyn.

Arne Grønningseter, NOSO, viste til lønnsloven. Han støttet forslag som tok avstand fra bruk av lønnslov. Han sa seg glad for at man på Kongressen hadde bred enighet om tariffpolitikken. Vi må motarbeide kjønnsforskjeller tariffmessig. Vi må ikke være bleike, sa han og henviste til Sidsel Baucks forslag.

Sverre Worum, Sekretariatet, tok opp forslag 931 og 941. Vi må ha et lovverk mot rasisme og vi må få en ombudsmannsordning for flyktninger.

Han mente også at vi måtte få vekk kravet om visumplikt i de andre nordiske land for flyktninger.

Audun Spjell, Norsk Offisersforbund, slo et slag for familiens kår og henviste til forslagene 1004, 65, 66, 67. Ofte er det slik at den enes død er den annens brød. Vi må få til en større familiefølelse.

Karin Husøy, Møre og Romsdal, viste til forslaget fra Troms om svangerskapspermisjon som er fleksibel for mann og kvinne. Støtt forslaget!

Torstein Lund, Fellesforbundet, viste til forslag 400 som var tatt opp. Dette gjaldt kontraktørvirksomheten. Ved å unndra seg skatter og avgifter og arbeidsgiveravgift kunne disse bygge billigere enn godkjente firmaer. Avskaff denne virksomheten!

Rolf Frøysland, NNN, holdt følgende innlegg:

Gro sa i dag at tariffoppgjøret har sikret en lavlønnsprofil. Dessverre er hun feil informert. Selv om flere i LO-ledelsen har sagt det samme. Verken i 1987, -88 eller -89 var dette tilfelle.

Den solidariske politikken har vært på vikende front i denne kongressperioden også innad i fagbevegelsen.

Konkurransesatte virksomheter skal være retningsgivende i lønnsutviklingen fordi dette er avgjørende for konkurranseevnen, heter det i et punkt i avsnitt 3. Dette er et fundamental nytt prinsipp i LO. NNNs landsmøte i vår avviste denne tesen blankt, bl.a. fordi den strider klart mot solidaritetsprinsippet.

Forslaget vil etablere en form for A- og B-medlemmer i LO. Forslaget er uklokt. Uten forbehold kobler det konkurranseevnen ensidig til lønnsutviklingen. NHO er helt enig i et slikt syn. I fagbevegelsen har vi alltid hevdet at det er mange andre forhold enn lønna som er avgjørende for konkurranseevnen.

Han fremmet forslag.

Med tilsvarende avsnitt i uttalelsen om tariffpolitikken, er det all grunn til å spørre hva som vil skje med den lokale forhandlingsretten.

(Forslag side 131 og 133.)

Tore Holm, NKF, sa at de sosiale tjenestene her i landet burde underlegges skikkelig offentligkontroll. Det kan ikke være riktig at noen skal tjene penger på om man er så og så syk. Nye privatjenester tapper også personell fra de offentlige syketjenestene og er en fare for kompetanse på lengre sikt. La oss slå fast at helse- og sosialtjenesten her i landet må styrkes.

Kari Mürer, NFATF, sa at det de siste årene hadde skjedd en fundamental endring i den internasjonale situasjon. Det har skjedd endringer som vi ikke trodde var mulig bare for få år siden.

Vi må i denne situasjonen aktivt støtte kreftene i Øst-Europa slik at utviklingen kan fortsette i riktig retning. Grip den historiske sjansen vi nå har, la oss få et handlingsprogram som er tilpasset vår tid, sa hun.

Erling Hagen, Handel og Kontor, holdt dette innlegget:

Til HKs forslag nr. 455.

Siden 1980 har det blitt bygd nærmere 500 nye kjøpesentra i Norge.

Denne utviklinga har skutt fart særlig de tre-fire siste årene. Og de aller fleste kjøpesentrene som er bygd etter 1985 har blitt bygd uten at det på forhånd har vært foretatt markedsundersøkelser.

Willoch-regjeringa la forholdene til rette for denne utviklinga i varehandelen gjennom den nye loven om åpningstidene. Bankene fulgte opp med en fullstendig ansvarsløs lånepolitikk.

God gammeldags kapitalisme.

For bare 3-4 år siden var det et samsvar mellom tilbud og etterspørsel i varehandelen. Utnyttelsen av kapasiteten var på ca. 95%, akkurat slik at man sikret en fornuftig grad av konkurranse. Idag er utnyttelsen av kapasiteten helt ned i 60%

Denne utviklinga har ikke bare blitt gjort mulig av helt umulige arbeidstider for en ny gruppe arbeidstakere med alt det medfører av problemer, men det har selvsagt også svekka lønnsomheten for den enkelte arbeidsplass ganske dramatisk, og dermed gjort bedriftenes lønnssevne drastisk dårligere.

Jeg går ut fra at vi i fagbevegelsen fortsatt er for å kontrollere næringslivet til fellesskapets beste.

Det er derfor helt nødvendig at vi igjen innfører kontroll med åpningstidene. Vi må ha en ny åpningstidslov i Norge!

Og ikke minst. Vi må få en sterkere kontroll med etableringene i varehandelen. Ikke bare for å stoppe den enorme sløsinga med ressurser som dagens situasjon betyr, men for å sikre levedyktige bedrifter med en lønnssevne som kan gi folk ei lønn dem kan leve av. Jeg våger den påstanden av lavtlønnsproblemet i varehandelen ikke kan få ei varig løsning uten en sterkere kontroll med etableringene. Og det er dette forslag 455 fra HK handler om.

(Forslag side 132-142-167.)

Gunnborg Hage, holdt følgende innlegg:

Jeg viser til kap. 6-16-1.

Folketrygden er bygd opp etter mannlivsmønster. Derfor har mange kvinner som har betalt inn til Folketrygden i mange år ingen mulighet til å få mer enn minstepensjon. Derfor vårt forslag om reduksjon av opparbeidelsestida og besteåra i beregningsgrunnlaget for Folketrygden.

Kap. 6-8-3.

Vi ber også om at dere stemmer for vårt forslag om farens opparbeidede rettigheter ved permisjon i forbindelse med fødsels- og svangerskapspermisjon. Mannsrolleutvalget sier at menn vil ta omsorg. Da må vi gjøre dette mulig.

(Forslag side 147 og 164.)

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor, sa at LO må vise internasjonal solidaritet. Vi må få orden på de lokale mottaksapparat for flyktninger og asylsøkere og behandlingstiden bør ikke overstige 3 måneder. Ellers er det fare for at det kan gi grobunn for rasisme. Støtt forslag 942.

(Forslag side 167.)

Gro Standnes, Skolenes Landsforbund, sa at man ikke bare burde få likestilling mellom kvinner og menn, men også mellom etniske grenser. Neste gang kan vi derfor kanskje også se de andre etniske grupper representert i salen her på Kongressen, ikke bare på scenen. Dette må være en appell til oss alle, sa Standnes.

Erna Annes, Oslo, innrømmet at man kunne bli skuffet over at kjønnskvotering gang på gang ble nedstemt, men hvis noen trodde at kvinnene i LO lot seg stoppe

med det, tok de feil. Hun minnet om det Gro sa, at makt er ikke noe man får, det kjemper man seg til.

Det kunne ellers synes som om det var lettere å få en kvinnelig biskop i Norge enn kvinner i ledelsen av LO.

Kjell Mjaatvedt, NNN, sa at han som EF-motstander og på vegne av NNN ville støtte Norsk Sosionomforbunds forslag om tillegg til PU-1942-2, avsnitt 2.

Fri bevegelse av kapital strider mot våre grunnleggende prinsipper. Fagbevegelsen krever derfor en faglig profil på den sosiale dimensjon, med full sysselsetting som overordnet målsetting. Vi kan heller ikke akseptere at våre opparbeidede rettigheter, arbeidsmiljøbestemmelser eller vår etablerings- og konsesjonslovgivning, blir et forhandlingskort mellom EFTA og EF.

Når det gjelder den tilpasning som velges, må dette ikke føre til en svekkelse av velferdsstaten og en reduksjon av offentlig sektor. Derfor kamerater, vær med å verne om velferdsstaten!

Hanna Rødberg, NKF, fikk ordet for annen gang, for som hun sa, å komme med kapittel to om det faglig/politiske samarbeid. Hun viste til forslag 1070, og begrunnet det bl.a. med at alle LO-medlemmer skal være likeverdige. Hun ønsket seg et LO som markerte egenstyrke.

Terje Kollbotn, FF, minnet kongressen på at det ikke er arbeidsfolk som har makta i EF, det er tvert om en kapitalens union.

Vi måtte ikke selge suverenitet og faglige rettigheter og bidra til å øke kløfta mellom rike og fattige land, og vi måtte ikke gjøre EF-medlemskap til en ren formalitet.

Per Lillemark, Nord-Trøndelag tok for seg punktet om utbygging av barnehager og ordlyden der. Det måtte ikke gis inntrykk av at det dreide seg om tilsyn, når det er et kvalitativt pedagogisk tilbud det skal være. Han satte fram endringsforslag.

(Forslag side 160.)

Eli Marie Aasen, Handel og Kontor, uttrykte glede over at så mange hadde snakket kvinnepolitikk i debatten – også menn. Det har kommet mange gode argumenter for likelønn at vi ikke bare snakker om det, at vi fortsatt programfester 6-timersdagen og at vi velger flere kvinner inn i LO-ledelsen.

Esther Kostøl har i sin innledning invitert oss til en rekke gode vedtak. Det er nå opp til oss, gjennom vedtak og valg å vise at LO også er en organisasjon for kvinner.

Annelise Nielsen, Handel og Kontor, bemerket at nei til reklame i radio og fjernsyn er med i det nåværende handlingsprogrammet, men er tatt bort i forslaget til det nye. Det var hun ikke enig i.

Vi skal verne våre barn mot reklamens påvirkning. Reklamen motvirker de verdier fagbevegelsen står for og den må bekjempes, sa hun og reiste Handel og Kontors forslag om nytt strekpunkt.

(Forslag side 166.)

Evy Sværen, Handel og Kontor, støttet Trulsens forslag om innføring av verneombudstjeneste i bedrifter med under 10 ansatte.

Hun begrunnet det med eksempler fra diverse arbeidsplasser der manglene var åpenbare.

– Regionale verneombud er ikke bare noe som trengs i bygg og anlegg, sa hun.

Anne Finborud, Oslo, fikk ordet. Da gikk lyset i salen, og dirigenten repliserte at det er vanlig på bedre steder når det nærmer seg stengetid. Lyset kom imidlertid raskt tilbake.

Finborud viste til resultatene ved skolevalgene sist og anbefalte Kongressen å stemme for forslaget som skal gi ungdommen inngangsbillett til fagbevegelsen.

Dirigenten kunne så konstatere at debatten om Handlingsprogrammet var avsluttet med fire jenter i rekke på talerstolen.

Han refererte forslag fra Arnfinn Nilsen om at forslag 290 fra Arbeidsmandsforbundet om tariffavgift overføres til kapitlet om Hovedavtalen.

Kongressen sluttet seg til.

(Forslag side 131.)

Dirigenten gjorde oppmerksom på noen trykkfeil i forslagene, feil som skulle bli rettet. Bl.a. var det feil i forslag nr. 6-3-11 fra Leif Sande. I siste avsnitt står det at «forholdene skal være», det riktige er «formene skal være».

Dirigenten redegjorde for morgendagens kjøreplan: Start kl. 09.00 med punkt 5, vedtektene, herunder forslaget i forhold til A-pressen. Han håpet videre å komme i gang med punktet om organisasjonssaker, innledning ved Evy Buverud Pedersen, på formiddagsmøtet, men torde ikke spå så mye mer. Han hadde imidlertid merket seg at valgkomiteen mest hadde glimret med sitt fravær fra salen. Hvis den greide å bli ferdig med sin innstilling, var tanken å ta fatt på punkt 10 - Valgene - i ettermiddagsmøtet.

Så takket han for i dag og ønsket vel møtt neste morgen.

Møtet hevet 22.55.

Formiddagsmøtet onsdag 25. oktober

Møtet ble satt kl. 9.00 med *Nils Totland* som dirigent og innledet med allsang «Syng høyt kamerater» – *Trygve Aakervik* som forsanger.

Dirigenten refererte permisjonssøknader, som ble innvilget, før han ga ordet til lederen for redaksjonskomiteen for vedtektene, *Svein-Erik Oxholm*.

Dagsordens pkt. 5 – Vedtektsendringer

Redaksjonskomiteens innstilling

Svein-Erik Oxholm la fram følgende innstilling fra redaksjonskomiteen:

§ 1

Forslag fra *Arnold Langbråten* (rep. nr. 269):
Forslaget går ut på at følgende tas inn i § 1:

«Å arbeide for å sikre miljøet for alt liv innenfor rammen av en bærekraftig utvikling».

Redaksjonskomiteen vil peke på at dette er et benkeforslag som ikke har forbindelse med et forslag som er satt fram på vanlig måte. Etter vedtektenes § 6 nr. 5 kan det derfor ikke realitetsvoteres over forslaget i forbindelse med behandlingen av vedtektene.

Forslag til vedtak: Forslaget avvises.

§ 5

Forslag fra *Roy Pedersen* (rep. nr. 48) til forslag nr. 17. Forslag fra *Arnulf Ingvaldsen* (rep. nr. 286) til forslag nr. 18.

Forslagene gjelder tidspunktet for neste LO-kongress, og er vurdert i sammenheng med forslagene nr. 16-19.

Redaksjonskomiteen er av den oppfatning at forslagene ikke nødvendiggjør endring i LOs vedtekter, idet vedtektene ikke er til hinder for at det treffes vedtak om at neste LO-kongress holdes i 1992.

Redaksjonskomiteen anbefaler at Kongressen ikke fatter endelig vedtak om tidspunktet for neste Kongress, men forutsetter at Sekretariatet fatter beslutning om dette ut fra de hensyn som ligger til grunn for forslagene.

Forslag til vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

§ 6

Forslag fra *Gerd Reinsvollsvveen* (rep. nr. 231) til forslag nr. 30.

Forslaget går ut på at forbund som ikke er representert i Sekretariatet har rett til å møte med en observatør fra hvert forbund i Sekretariatets møter.

Redaksjonskomiteen viser til Kongressens vedtak om endringer i § 6 pkt. 3 i samsvar med forslag nr. 30. Vedtektene er ikke til hinder for at Sekretariatet innkaller øvrige forbund til sekretariatmøtene. Dette har også vært praksis bl.a. i forbindelse med tariffoppgjør.

Komiteen anbefaler at denne praksis utvides og tilrår på denne bakgrunn at forslaget oversendes Sekretariatet.

Forslag til vedtak: Forslaget oversendes Sekretariatet.

§ 9

Forslag fra *Harald Schjetne* (rep. nr. 86) til forslag nr. 33.

Forslag nr. 33 er oversendt *Redaksjonskomiteen* for vurdering. Forslagsstilleren har pekt på at tilsettingsmyndighet av revisjonssjef fortsatt bør ligge hos Representantskapet.

Redaksjonskomiteen er enig i at det kan reises prinsipielle betenkeligheter ved at ansettelsesmyndigheten av revisjonssjef flyttes fra Representantskapet til Sekretariatet. Komiteen vil derfor foreslå at ansettelsesmyndigheten av revisjonssjef fortsatt skal ligge hos Representantskapet.

Lønnsfastsettelsen samt tilsetting av de øvrige revisorer foretas av Sekretariatet.

Forslag til vedtak: § 9 pkt. 7 endres til:

Å tilsette revisjonssjef og å fastsette Revisjonsutvalgets og Sekretariatets godtgjøring.

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylket til LOs kongress og representantskap.

Forslag fra *Mari Sanden* (rep. nr. 151) til forslag nr. 51.

Forslag fra *Steinar Karlsen* (rep. nr. 46) til forslag nr. 51.

Forslagene refererer seg til forslag nr. 51 som setter som vilkår for å bli valgt til Kongressen og Representantskapet at vedkommende har bopel i det fylket valget gjelder.

Redaksjonskomiteen har merket seg de innvendinger som er fremkommet. Det er særlig pekt på at det faglige engasjement knytter seg til det fylke hvor arbeidsplassen ligger, selv om vedkommende har bopel i et annet fylke.

Komiteen legger til grunn at ordningen med fylkesrepresentasjon bygger på en forutsetning om at representantene har en tilknytning til og basis i det fylket disse skal representere. Det må imidlertid være tilstrekkelig at representanten arbeider i det fylket valget gjelder.

Komiteen foreslår at det tas hensyn til dette ved utformingen av valgreglene.

Forslag til vedtak: Tillegg til II pkt. 5:

For å bli valgt og for å kunne møte på Kongressen og Representantskapet, må vedkommende ha sitt arbeid eller bosted i det fylket valget gjelder.

Dersom det skjer endringer i kongressperioden slik at vilkåret ikke lenger er oppfylt, rykker vararepresentanten opp som fast medlem med mindre Fylkeskonferansen treffer særskilt vedtak om at den valgte representanten likevel skal fortsette ut kongressperioden. Fylkeskonferansen foretar nødvendige suppleringsvalg.

Vedtekter for samorganisasjonene

Forslag fra *Terje Kollbotn* (repr. nr. 77) til forslag nr. 57.

Forslaget går ut på å styrke samorganisasjonens plass i LO ved bl.a. økte overføringer av midler fra LO og ved opprettelse av 1/2-tids engasjement i hver samorganisasjon.

Redaksjonskomiteen viser til forslag nr. 57 og 58. Det har vært et grunnleggende prinsipp at den enkelte samorganisasjon selv må finne økonomisk dekning for de aktiviteter årsmøtet gjør vedtak om. Etter komiteens oppfatning er forslaget om å vedtektsfeste at samorganisasjonen skal få økte overføringer svært vidtrekkende, og det er vanskelig å overskue de økonomiske og praktiske konsekvenser av forslaget. Komiteen viser ellers til at det overføres midler i forbindelse med aktiviteter LO tar initiativ til overfor samorganisasjonene.

Forslag til vedtak: Forslaget tiltres ikke.

§ 13

Forslag fra *Ole Lysø* (repr. nr. 289) til forslag nr. 105.

Forslaget går ut på å ta forslag nr. 105 opp til realitetsvotering, og må ses i sammenheng med forslag nr. 106.

Redaksjonskomiteen er av den oppfatning at regler om tilmeldings- og kontingentplikt bør klargjøres i vedtektene slik det fremgår av forslag nr. 105. Dersom det er tvist om tilmeldingsplikten, bør avgjørelsesmyndigheten legges til LO.

Forslag til vedtak: § 13 endres til:

I de tilfeller hvor forbund har organisert seg med distriktsvise foreninger eller storavdelinger som har medlemsbedrifter i flere kommuner, må medlemskapet i den enkelte samorganisasjon ordnes slik at medlemmene av distriktsforeningen/storavdelingen som har sin arbeidsplass innenfor samorganisasjonens virkeområde, tilmeldes og betaler kontingent til denne.

Oppstår det tvist vedrørende tilbakemeldingsplikt avgjøres denne av LO.

Distriktsforeningen/storavdelingen kan organisere sine medlemmer i den enkelte kommune som en gruppe med eget styre og gruppestyret skal ha de samme rettigheter som et fagforeningsstyre innen samorganisasjonen.

Distriktsforeningen/storavdelingen kan også velge representanter direkte til samorganisasjonen i den enkeltkommune.

II

Redaksjonskomiteen har gjennomgått de øvrige forslag på bakgrunn av de innlegg som fant sted i kongressen, og har følgende bemerkninger:

Til § 2

Forslag nr. 12 og 13

Forslagene går ut på å vedtektsfeste at lønnstakere som står tilsatt eller representerer et politisk parti eller organisasjon som har et rasistisk program, eller et formål som er beslektet med et slikt program, ikke kan bli medlem av forbund som står tilsluttet LO.

Redaksjonskomiteen har merket seg innlegg fra representanten *Froyn*, og har på denne bakgrunn vurdert forslaget på ny.

Det er ikke tvil om at hele fagbevegelsen fordømmer rasisme og vil ta aktivt del i kampen mot den.

Når det gjelder vedtektene vises for øvrig til forslagene nr. 10 og 11 som innebærer

at det skal vedtektsfestes i § 1 at LO skal arbeide for økt innsats mot undertrykkelse, forfølgelse og rasisme over alt hvor dette forekommer.

Redaksjonskomiteen kan etter en nærmere vurdering ikke tilrå at vedtektenes § 2 endres i samsvar med forslag nr. 12 og 13. Det vil kunne oppstå tvil om et program, formål eller handling er rasistisk. Dette vil stille de tillitsvalgte i en vanskelig situasjon, idet man kan bli stilt overfor valget mellom å ekskludere medlemmet eller å legge til grunn at partiet eller organisasjonen ikke har et rasistisk program eller formål som er beslektet med dette. I de tilfeller hvor partiet/organisasjonen uomtvistelig har et rasistisk program eller formål, kan dette behandles under henvisning til ordlyden i § 2; hvor det bl.a. heter «nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet med et slikt program».

Vedtektsendringen bør derfor begrenses til å likestille en organisasjon med et politisk parti.

I stedet for en vedtektsbestemmelse foreslår Redaksjonskomiteen at Kongressen vedtar en særskilt uttalelse mot rasisme. Komiteen mener at en slik uttalelse vil fremstå mer «aktivt» enn en vedtektsbestemmelse.

Forslag til vedtak: § 2 punkt 1 f endres til:

Unntatt herfra er de lønntakere som står tilsluttet ellerrepresenterer et politisk parti eller organisasjon som har nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet med et slikt program, idet slike lønntakere ikke kan bli medlemmer av forbund som står i Landsorganisasjonen.

Redaksjonskomiteens innstilling er enstemmig.

Oslo, 24. oktober 1989

Svein-Erik Oxholm
Jan Werner Hansen
Erling Oen
Marthe Stensen
Bjørn Kolby

Ingeborg M. Borgerud

Evy Buverud Pedersen
Jan Inge Kvistnes
Jan Skrede
Trygve Johnsen
Lisbeth Vangen

Uttalelse om rasisme

Gjennom de siste årene har vi sett klare tendenser til rasisme i Norge. Tendensene har vært så vidt sterke at de må tas alvorlig. Fagbevegelsen kan under ingen omstendighet tillate at rasistiske holdninger slår rot i vårt samfunn.

Kongressen har besluttet at det skal vedtektsfestes i LOs formålsparagraf at LO skal arbeide for økt innsats mot undertrykkelse, forfølgelse og rasisme over alt hvor dette forekommer.

Vedtaket innebærer at Landsorganisasjonen vil intensivere sitt arbeid mot rasisme og fremmedhat. LO vil legge forholdene til rette for at alle organisasjonsledd tar aktivt del i kampen mot rasistiske holdninger på den enkelte arbeidsplass og i samfunnet forøvrig.

Dirigenten foreslo at man ved behandlingen av forslagene ville la sekretariatets innstillinger ligge til grunn for voteringene – med de unntak redaksjonskomiteen er kommet med. Denne behandlingsmåten ble enstemmig godkjent.

Voteringen

Forslag 5. Sekretariatets innstilling vedtatt mot få stemmer.

Forslag 7. Sekretariatets innstilling vedtatt mot få stemmer.

Eli Gripne, NTL, sa at forslag 8 fra forbundet ikke var kommentert fra vedtektskomiteens side og hun ønsket realitetsvotering over forslaget. Dette ble godkjent. Det ble forlangt opptelling ved voteringen.

Votering

Sekretariatets innstilling nr. 9 ble vedtatt mot 128 stemmer.

Sekretariatets innstilling nr. 11 ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Arnold Langbråten.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

§ 2 - Medlemskap

Forslagene 12 og 13

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 14

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

§ 5 - Kongressen

Sekretariatets innstilling nr. 19 vedtatt mot 1 stemme. Forslagene fra Roy Pedersen og Ingvaldsen.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstilling nr. 21 enstemmig vedtatt.

§ 6 - Kongressens myndighetsområde

Gerd Reinsvollsvuens forslag.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

§ 8 - Representantskapets sammensetning

Sekretariatets innstilling nr. 32 enstemmig vedtatt.

§ 9 - Representantskapets myndighetsområde

Forslagene 33 og 34, Harald Schjetnes forslag.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

§ 10 - Sekretariatet

Sekretariatets innstilling nr. 36 enstemmig vedtatt.

§ 11 - Sekretariatets myndighetsområde

Sekretariatets innstillinger nr. 37, 38 og 39 enstemmig vedtatt.

§ 13 - Revisjon

Sekretariatets innstilling nr. 42 enstemmig vedtatt.

§ 15

Sekretariatets innstilling nr. 43 enstemmig vedtatt.

§ 17 - Kontingent

Sekretariatets innstilling nr. 44 enstemmig vedtatt.

§ 20 - De faglige samorganisasjoner

Sekretariatets innstilling nr. 46 vedtatt mot 1 stemme.

§ 23 - Suspensjon av tillitsvalgte og funksjonærer

Sekretariatets innstilling nr. 48 enstemmig vedtatt.

Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylker til LOs kongress og representanskap.

Redaksjonskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag 56 ble enstemmig vedtatt.

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, fikk ordet til forslag 57 og sa at overføringer til samorg. er en forutsetning for at grunnorganisasjonene skal kunne fungere etter sitt formål. I redaksjonskomiteens innstilling har man ikke tatt med tilføyelsen i hans forslag, nemlig at samorg. skulle legge frem en aktivitetsplan og et budsjett før det ble gitt overføringer. Dirigenten bekreftet at dette var med i det opprinnelige forslag fra Kollbotn.

Voteringen:

Forslag 59 ble vedtatt mot 39 stemmer.

Man tok så opp redaksjonskomiteens innstilling satt opp mot Kollbotns forslag.

Redaksjonskomiteens forslag ble vedtatt med omtrent samme flertall som forslag 59, sa dirigenten.

Forslagene 60, 62, 64 og 67 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 69 ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslagene 71, 73, 75, 77, 79, 81, 83, 85, 87, 89, 92, 98, 100 og 104 ble enstemmig vedtatt. Dirigenten sa at forslag 95 var gått ut.

Forslag 106

Dirigenten viste til redaksjonskomiteens innstilling s. 4 på forslaget fra Ole Lysø. Redaksjonskomiteens innstilling ble tatt opp til avstemning og enstemmig vedtatt.

Forslagene 112, 113 ble enstemmig vedtatt.

Uttalelse om rasisme

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til uttalelse om rasisme.

Anne Finborud, Skolenes Landsforbund, takket redaksjonskomiteen for et godt forslag til uttalelse, men hun foreslo strøket i 2. linje «har vært så vidt sterke at de». Dermed ble setningen hetende: «Tendensene må tas alvorlig».

Dirigenten syntes dette var en bra forsterkning av uttalelsen og uttalelsen ble enstemmig vedtatt med ovennevnte endring.

Dirigenten innvilget 15 minutters pause før man tok til å behandle forholdet til A-pressen, forslag 1932.

Møtet hevet kl. 10.10.

Etter pause ble møtet satt igjen kl. 10.30 og man tok fatt på behandlingen av

Forslag nr. 1932

A-pressens refinansiering

Hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm* holdt denne innledningen:

Sekretariatets enstemmige forslag om refinansiering og omorganisering av A-pressen kommer etter lang tids drøfting av pressegruppens framtid. Gruppas økonomi er

blitt svekket. Avisene har tapt terreng. I LOs ledelse og i styret i Norsk Arbeiderpresse er det gradvis vokst fram den erkjennelse at den pressestrategien vi har fulgt i etterkrigstiden, ikke gir tilstrekkelig svar på de utfordringer vår presse møter i 90-årene.

Pressekontingenten fra LO utgjorde i fjor – som jeg opplyste på søndag – 26,2 millioner. Det er et stort beløp, og i en lang periode var denne vedtektsbestemte ordningen et egnet redskap for å støtte avisene med investeringer og fornyelse. Men i de siste årene er avisenes økonomi blitt svekket år for år, og pressekontingenten er i stadig økende omfang blitt brukt til å dekke underskudd. I noen tilfeller også «gravferds-kostnader». Dermed har vi kommet i en ond sirkel der kortsiktig kamp mot nedleggelse har prioritert bruken av LOs midler.

Vi står ved en skillevei. Spørsmålet er egentlig enkelt. Skal vi ha en A-presse eller ikke? Sekretariatet svarer ja. Da er det fagbevegelsen som må trå til for å skaffe pressegruppen ny vekst og styrke. Men ikke slik at vår bistand skal bli en erstatning for dårlig økonomisk drift. Avisenes økonomiske virksomhet er så omfattende at overføringer fra fagbevegelsen ikke lenger kan brukes til å dekke permanente underskudd. Derfor har også styret i Norsk Arbeiderpresse pålagt administrasjonen å sørge for at avisenes kostnader tilpasses inntektsmulighetene i hvert enkelt avis. Et pålegg som har sitt utspring i diskusjoner i LOs organer og i en rekke forbund i forbindelse med den egenkapitalrunden som nå er avsluttet. Det har medført smertelige, men helt nødvendige omstillinger. Vi kan allerede nå se betydelige resultater av disse tiltakene. Særlig er det gledelig at økonomien i våre storbyaviser er i sterk bedring. Spesiell honnør til Bergen.

Omstillingene må imidlertid følges av satsingsmuligheter. Ny egenkapital vil gi muligheter for at flere aviser kan satse offensivt for å lage bedre aviser og skaffe flere lesere. Derfor foreslår Sekretariatet at vi avviker dagens ordning med underskuddsdekning, og i stedet tilfører A-pressen inntil 160 millioner i satsingskapital. Sammen med 20 millioner i ny aksjekapital som er vedtatt, vil dette gi pressegruppen en ny start.

Det blir opp til gruppens egne ansatte, dets ledere og styrer, å gjøre jobben vi forventer av dem. Vi har da gjort vårt, en gang for alle. For at vi effektivt skal kunne bruke den nye kapitalen, må vi kreve at avisenes virksomhet blir organisert på en annen måte enn i dag.

Dette er nødvendig også fordi A-pressens viktigste konkurrenter allerede i stor grad har konsentrert eierskapet med betydelig kapital til disposisjon. Bare en håndfull av våre aviser har egenkapital til å stå imot et angrep i markedet, angrep slik vi har sett fra Dagbladet mot Tidens Krav i Kristiansund. Et økonomisk fellesskap vil være helt nødvendig om en av våre aviser skulle møte kapitalmakten på den måte Tidens Krav har opplevd. Og en sterk og samlet A-presse vil i seg selv være en garanti for at en tenker seg om mer enn en gang før en setter inn nye angrep, som i Kristiansund, og slik Nordlys opplever i Tromsø, der VG pøser inn millioner i den borgerlige avisen.

Allerede i dag eier Norsk Arbeiderpresse i gjennomsnitt mer enn 50% i avisene, mens resten eies av lokale partilag og fagforeninger. Hovedaksjonærer i Norsk Arbeiderpresse A/S er forbundene og LO. Jeg reagerer når enkelte nå framstiller det som at Youngstorget er ute etter å ta verdiene fra andre. Det er de samme eiere som før. Arbeiderpartiet og fagbevegelsen blir fortsatt 100% eiere. Overskuddene vil som før bli i avisene. Når vi så vet at avisene i dag har bare 30 millioner i samlet egenkapital, bør en tilførsel av 180 millioner (160+20) i ny egenkapital være viktigere enn den prosentvise fordelingen av eierinteressene innenfor familien. Og det bør i hvert fall ikke framstilles som noe ransforsøk.

Konsernorganisering av virksomheten har så mange økonomiske fordeler at vi ikke har sett noe realistisk alternativ til denne modellen. Å fortsette som før er uaktuelt. Da vil vi bare bruke penger på å dekke underskudd. Jeg minner om vedtektene § 1 pkt 7 «å arbeide for utbygging av en sterk arbeiderpresse i Norge.» Gjør vi ikke endringer, vil derfor et stort antall aviser komme raskt i faresonen, og i framtiden kan våre aviser plukkes en for en av kapitalsterke konkurrenter. Skal fagbevegelsen satse så

mye penger som det her er snakk om, må vi sikre oss en styringsform som gjøre at pengene vokser og ikke minsker. Det er ikke mulig uten et økonomisk fellesskap, og uten klare krav til rimelig overskudd i avisene.

Dette er årsaken til at Sekretariatet forutsetter en konsernorganisering for å refinansiere A-pressen. Dette betyr ikke uniformering av avisene eller slutten på avisenes lokale fotfeste. Formålet er heller ikke å ta fra «de rike» og gi til «de fattige». Det er forøvrig bare et fåtall som med noen rimelighet kan betraktes som rike, og de skal få beholde alt de eier. Jeg kan heller ikke se at det kan være noen konflikt mellom de krav vi stiller til lønnsom drift i hver enkelt avis, og den interesse de lokale eierne har av at avisen har en trygg framtid. Sekretariatet ser det slik at forslaget vil gi alle en sikrere framtid, og mange aviser får større muligheter enn de ellers ville hatt.

A-pressen står ved en skillevei. I nærmere ett år har avisenes framtid og muligheter blitt diskutert. Mange føler utrygghet ved å så betydelige endringer, og ansatte i noen aviser har vendt tomme ned for forslaget fra Norsk Arbeiderpresse. Mange av innvendingene baserer seg på misforståelser om hva som er hensikten, og hva som faktisk ligger i forslaget.

Diskusjonene i år har imidlertid styrket vår tro på forslaget. Det er rett og slett ikke noe alternativ om vi også fram mot årtusenskiftet skal opprettholde en sterk A-presse. Derfor har vi også forutsatt at avisene samlet slutter seg til. Det vil ikke være noen rimelighet i at enkelte skal kunne stå utenfor og så komme og be om hjelp når de trenger det.

Refinansieringen må derfor knyttes direkte til omorganiseringen. Det betyr at avisenes generalforsamlinger må slutte seg til omorganiseringen for at refinansieringen skal iverksettes. Dette er en utstrakt hånd fra fagbevegelsen. Gripes denne muligheten, vil det være starten på en ny offensiv for A-prensens aviser.

Jeg anbefaler Kongressen å slutte seg til Sekretariatets forslag.

Debatten

Dirigenten opplyste at det foreløpig var inntegnet 19 talere, og ga ordet først til *Sture Arntzen*, Handel og Kontor, som holdt dette innlegget:

Sekretariatets innstilling omhandler i hovedsak økonomi og organisering – lite eller intet om mål og ideologi.

Aviser blir ikke vellykkede fordi det sprøytes inn kapital og fordi avisene er forretningsmessig organisert på en bestemt måte. Aviser blir vellykkede fordi det er mange mennesker som leser dem. Som opplever at det som skrives i avisene angår dem.

Mange lesere betyr inntekter fra abonnement og løssalg. Og høyt opplag betyr større muligheter for annonseinntekter. Kort sagt: Mange lesere er grunnlaget for de økte driftsinntektene det ganske riktig påpekes i forslaget til vedtak A-pressen er avhengig av.

Hvis forretningsmessig reorganisering og kapitalinnsprøyting skal ha noen hensikt, må det være fordi vi har tro på at de redaktører og journalister A-pressen disponerer er i stand til å lage aviser mange vil lese – hvis de får noe større økonomiske ressurser i ryggen.

Vi tror A-pressen har de redaksjonelle ressursene som skal til. Derfor vil vi støtte planen om reorganisering og kapitalinnsprøyting.

Men for oss er det ikke tilstrekkelig at kampen for økt opplag bare blir en opplagskamp. Norsk fagbevegelse trenger ikke flere VG og Dagbladet – i hvert fall ikke til den prisen som er antydning i sekretariatets forslag til vedtak.

For oss er det helt avgjørende at det grunnsynet A-pressen har stått for – både redaksjonelt og i forholdet til sine ansatte – blir bevart. Likeså den lokale forankringen.

Norsk Arbeiderpresse har sjøl, i dokumentet «mål og hovedlinjer for virksomheten», streket opp en – etter vårt syn – akseptabel plattform for satsingen. Der heter det: – Norsk arbeiderpresse skal være det ledende avisselskap i Norge. Pressegruppen skal ha en nasjonal utbredelse.

- Norsk arbeiderpresse skal bygge opp en egenkapital på minst 25% av totalkapitalen i selskapet.
- A-pressens aviser skal ha de mest attraktive og utfordrende arbeidsplasser i norsk presse. Godt arbeidsmiljø, høy kompetanse og effektivitet skal prege bedriftsorganisasjonene.
- Avisene skal tjene lokalsamfunnet og øke forståelsen hos leseren for grunnsynet.
- NAs grunnleggende handlingslinje er å sikre og videreutvikle hver enkelt avis' lokale tilhørighet. Det vil bli aktuelt å tilby kompletterende redaksjonelle produkter.
- Sjefredaktørens ansvars- og myndighetsområde skal ikke endres ved endrede eierforhold.

Vi foreslår at denne plattformen tas inn i kongressvedtaket som en forutsetning for LOs tilslutning til konsernorganisering og kapitaltilførsel.

Ellers tar vi det som en selvfølge at de ansatte sikres fulle rettigheter når det gjelder konsernfaglig samarbeid.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, sa at det har vært en del strid om det er riktig av A-pressen å satse på konsernmodellen. Selv syntes han at diskusjonen om man skulle ha konsernmodell eller ikke, var for mye konsentrert om lønnsomheten i den enkelte avis. Vi må være klar over den monopolisering som skjer nasjonalt og internasjonalt og vi må forholde oss til denne situasjonen. Vi ser at de store konsernene, Schibsted og Orkla etterhvert har fått en markedsandel i det norske avismarked på nærme 50 % mot tidligere 30 %. A-pressen har tapt terreng og har redusert sin markedsandel fra 30 til 25 %. Det viser at avisene kan styres mer effektivt etter konsernmodellen. Også internasjonalt samler gigantene seg. Det åpner seg et nytt marked i Europa. Det er ikke bare de gamle avisherrer som Murdoch og Springer som er aktive. Det er også Fiat, IBM, Olivetti. Man danner karteller og kjøper opp alt fra papirfabrikker, forlag, trykkerier, reklamebyråer, aviser, radio- og TV-selskaper for å kunne beherske hele markedet. Nå sier kanskje noen at det norske markedet er for lite til å være interessant. Jeg tror ikke dette er riktig. Vi er et kjøpersterkt marked, og dette er interessant også for gigantene. Vi kan plutselig en dag få oppdage at det er utenlandske eiere i norske aviser. Jeg tror f.eks. at Orkla Media er til salgs hvis bare prisen er høy nok. Vi må forberede oss på disse monopoliseringstendensene. Man kan kanskje si at vi nå legger opp til å følge de samme spillereglene som kapitalistene, men vi må sørge for at vi får en mer effektiv ledelse av A-pressen. Den eksisterende modell er ikke bra, det er et slags konsern, men uten konsernets mange fordeler. Nå vil vi få en konsernmodell hvor det også etableres en konserntillitsvalgordsning som styrker de ansattes innflytelse. Vi kan sikre oss mot at Orkla plukker enkeltaviser en for en. Vi ser at etter den kraftige satsingen Orkla har gjennomført i Østfold, har A-pressen kommet med et motspill og slått seg sammen i ett selskap i Østfold. Hvis vi ikke er våkne nå, kan vi oppleve at A-pressens andel kan reduseres ned mot 10 prosent. Dette vil også ha en meget uheldig politisk innflytelse på lengre sikt. Med 160 millioner vil A-pressen få muligheter til å bygge opp en egenkapital som kanskje i løpet av året nå ellers ville være negativ. Nå kan dette rettes opp.

Thoresen trodde imidlertid ikke det var riktig som Oxholm sa at man nå kunne gi en innsprøytning en gang for alle. Vi er nødt også i fremtiden å se på konkurransesituasjonen. Å si at man har gjort opp en gang for alle, kan sammenlignes med at man også sa at nå var det på tide at opplysningsvirksomheten i LO gikk med overskudd.

Det er et klart ønske fra Grafisk om at man skal støtte konserndannelsen. Vi ser at det i enkelte aviser har stått strid om modellen, men dette kan ha sammenheng med den økonomiske situasjon enkelte aviser befinner seg i. At en avis har god økonomi i dag er imidlertid ingen garanti for at den har det når året er omme. Vi støtter konsernmodell og ordningen med tillitsvalgte innenfor konsernet, dermed også sekretariatets innstilling, sa Thoresen.

Per Wold, Kjemisk, understreket at behovet for en egen, sterk presse var noe mange arbeiderveteraner innså tidlig, av bitre erfaringer. Kampen om opinionen, for støtte, forståelse og oppslutning kunne ikke vinnes uten at man nådde fram til folk. Uten informasjon og agitasjon ble en god tanke lite verd. Derfor ble grunnen lagt, gjennom slit og oppførelse, for verdens sterkeste A-presse.

– Nå har A-pressen 20 prosent av landets samlede avisopplag, bare en av fem aviser er våre. Og de store borgerlige avishusene blir større, sa Wold, og nevnte eksempler som Orkla-oppkjøperne, der det trekkes store fordeler på stordrift, og der konsernet nå er gått i nærkamp med A-avisa i Kristiansund. Schibsted-konsernet vokser. Han trakk også fram en rekke eksempler der A-aviser er blitt nedlagt.

– Samhold gjør sterk. Vi er ikke tjent med et grovmasket nett av aviser, der maske-
ne rakner en for en. Vi trenger konserndannelse som motvekt.

Han mente ikke det var et mål i seg selv å få flest mulig aviser. Tidligere var det nødvendig, da måtte man ha trykkested og avishus sammen på vært sted, men den nye teknologien har åpnet for andre strukturer. Dette kunne diskuteres, men det var hevet over diskusjon at vi må ha et riksdekkende nett med A-aviser slik at alle, hvor de enn bor, skal ha et tilbud på en god sosialdemokratisk avis.

– Avislesing er en frivillig sak, avisene må derfor være så gode at de leses av den grunn, og noe av den viktigste oppgaven er å få fram våre saker slik at også andre utenom bevegelsen får vite hva vi driver med, hva som er på dagsorden og hva som skjer i arbeids- og dagligliv, sa han, og ville ikke ta standpunkt til om vi skal ha 30, 40 eller 100 aviser. Det viktige er at A-pressen vokser seg sterk. A-pressen er ikke et mål i seg selv, men et redskap.

Jone Handeland, Handel og Kontor, konstaterte at det var snakk om tildels store beløp. Hvis man regnet på det, dreide det seg om 300–400 kroner pr. LO-medlem.

– Det tilsier at vi må ha gode og vel gjennomtenkte argumenter. Spørsmålet er om vi er interessert i å ha en A-presse utenom Østlandet og Oslo, om vi skal ha medier å komme til orde i. Noen vil svare at vi kommer fram og blir omtalt i den borgerlige pressen, og er ikke det nok? Men det er igjen et spørsmål om hva slags medieomtale vi får.

Han mente igjen at 160 millioner er mye, men ikke om man ser det i sammenheng med de 26 millionene hvert år.

Han mente videre at vi burde minne oss sjøl om at den borgerlige pressen er interessert i våre meninger helst når vi kritiserer vår egne, og at omtalen der gjerne er situasjonsbestemt. Mye av interessen i de borgerlige media skyldes at A-pressen finnes.

Handeland pekte på at dårlig økonomi i A-pressen også gir problemer med å få til den dekning vi ønsker. Som eksempel på ulike ressurser, nevnte han at A-avisa Rogalands Avis har to personer på kveldsvakt mens konkurrenten Stavanger Aftenblad har det mangedobbelte.

– Og når vi klager over at avisa ikke dekker det ene eller det andre møtet, bør vi gå i oss sjøl og spørre om det egentlig var grunn til å gjøre det.

Han støttet forslaget fra sekretariatet, og så det som en forutsetning å stille krav til de ansatte, samtidig som A-avisene skal være et godt sted å være ansatt i.

Per Fjellvang, NKF, minnet om at det i 80-åra ble nedlagt 8–9 aviser. A-pressen har nå under en femtedel av avisopplaget i landet, mens de borgerlige aviser har hatt framgang i mange år.

– Alternativet er derfor ikke sekretariatets forslag eller at A-pressen fortsetter som før. Alternativet er at flere A-aviser står i faresonen. Vi risikerer at 7–8 aviser til forsvinner i 90-åra, sa han, og minnet om at jappene fikk prege livstilen i midten av 80-åra ved hjelp av borgerlige media.

Han viste også til ressurser som er satt inn på den andre siden, i blader som «Kapital», og «Økonomisk Rapport» og «Dine Penger».

Han var ikke uenig i at A-avisene i mange tilfeller kunne ha gitt bedre dekning, men det vi nå risikerer er at dekningen blir dårligere.

Han pekte også på at A-pressens tilstedeværelse i seg selv gir bedre dekning for bevegelsen i borgerlige aviser og kringkastingen. Erfaringene fra Danmark viser at denne interessen svekkes når den sosialdemokratiske pressen går dukken.

- Det er hele arbeiderbevegelsens problem å sprengre våre egne grenser. For å nå til andre, til de uorganiserte og folk i andre organisasjoner, trenger vi media. Valget bør derfor være lett i dette tilfelle, mente han.

Leidulf Dahle, NKF, slo fast at Arbeiderpressen vokste seg fram i Norge etter århundreskiftet, ut fra et klart og følt behov. Arbeiderbevegelsen trengte pressen, og det var naturlig at de da fikk preg av menighetsaviser.

Org-avisenes utbredelse vokste i takt med den tyngde og omfang arbeiderbevegelsen fikk.

- Båndene er blitt løsere gjennom 70- og 80-årene, men det er ikke rart at A-pressen vender seg til sine egne når den trenger hjelp. I NKF har vi sluttet oss til sekretariatets forslag, men støtten er ikke vilkårløs. Mediabildet har endret seg, nytt utstyr har skjøvet på utviklingen, etermonopolet er brutt, og kampen om folks oppmerksomhet er stor. Nå vi stiller vilkår, så gjelder det ikke at A-pressa skal sprette opp hver gang Youngstorget sier hopp. Det vi reagerer på er den debatten som går ut på at det å lage avis er målet i seg selv, mens vi mener avisene må erkjenne å ha en oppgave i arbeiderbevegelsens tjeneste. En forutsetning må det også være at A-pressen er villig til å endre sin egen struktur, sa Dahle.

Han føyde til at NKF stoler på at man får bevist at arbeiderpressen er liv laga og vil kunne stå på egne ben.

Han husket hvordan savnet var i hans eget distrikt da Sunnmøre Arbeideravis ble lagt ned, og oppfordret de fagorganiserte lokalt til å slå et slag for avisa i Kristiansund.

- Etter avisa er mistet, er det for sent.

Dirigenten sa at det var inntegnet 29 talere og han ville foreslå strek etter neste taler.

Egil Knudsen, APF, sa at det hadde skjedd store endringer i det norske pressebildet de siste 20 årene. Eierne skifter og det er blitt flere konserndannelser. Det er en sterk tendens til at profitten er blitt drivkraften i mange aviser. Slik var det ikke tidligere i de borgerlige avisene i Norge. Når Orkla engasjerer seg så sterkt i avismarkedet, er det naturligvis fordi de ønsker å tjene penger. Derfor er det også at man har organisert seg som konsern. Er dette et skremmebilde vi tegner av situasjonen? Er det fare for at giganter også utenfra kan komme inn? Nei, dette er den faktiske situasjonen vi står i hver eneste dag i norsk presse. I Vestfold har Orkla feid ut alle Ap-avisene. Orkla har også prøvd det samme i Østfold, men her har A-pressen organisert seg mot Orkla og overlevd. A-pressen blir mange steder angrepet av borgerlige aviser med penger i ryggen, f.eks. i Kristiansund. Noen vil kanskje si at når vi har 37 aviser i A-pressen, er det ikke så farlig om noen blir nedlagt. Dette er en altfor lettvinnt analyse. Det er storbyavisene som er mest utsatt, ofte er de nr. 2-aviser bak en borgerlig avis. Disse har greidd seg noenlunde i år, men trusselen er der. Hvis det ikke skjer en ny satsing i A-pressen, kan vi risikere at vi mister aviser i de mest folketette områdene. Vi vil kunne stå uten aviser i 1/4 av avis-Norge. Da er ikke A-pressen lenger noe nasjonalt konsern.

Det må selvsagt knyttes betingelser til overføringene. Det må kreves en effektiv organisering, og dette er også de fleste ansatte i A-pressen enig om. Det er en nær sammenheng mellom konserndannelsen og krav til omorganisering. Den nye kapitalen skal ikke gå med til å dekke løpende utgifter, men her skal satses målbevisst og strategisk. Det må skje en fornuftig kapitalforvaltning. Når de borgerlige avisene vet at det står mye kapital bak Ap-avisene, vil de heller ikke så lett prøve seg på overtakelse av enkeltavisene.

Det er ulike oppfatninger innen APF om denne saken. Det er ansatte i 7 aviser som har markedsført et annet syn, bygget vesentlig på situasjonen i disse avisene. Vi kan imidlertid ikke ta stilling til denne konserndannelsen ut fra situasjonen i den enkelte avis. Vi må legge et helhetlig syn til grunn. Vi må se A-pressen samlet. APF's landsstyre har på denne bakgrunnen sluttet seg til sekretariatets innstilling. Det samme har Grafisk og Handel og Kontor gjort. Derfor er dette et godt forslag.

Strek

Dirigenten refererte de gjenværende talere og han refererte følgende fremsatte forslag:

Sture Arntzen, Handel og Kontor.

Norsk Arbeiderpresse har i sitt dokument «mål og hovedlinjer for virksomheten» streket opp en akseptabel plattform for satsingen. Der heter det:

- Norsk Arbeiderpresse skal være det ledende avisselskap i Norge. Pressegruppen skal ha en nasjonal utbredelse.*
- Norsk Arbeiderpresse skal bygge opp en egenkapital på minst 25 % av totalkapitalen i selskapet.*
- A-pressens aviser skal ha de mest attraktive og utfordrende arbeidsplasser i norsk presse. Godt arbeidsmiljø, høy kompetanse og effektivitet skal prege bedriftsorganisasjonene.*
- Avisene skal tjene lokalsamfunnet og øke forståelsen hos leseren for grunnsynet.*
- Norsk Arbeiderpresses grunnleggende handlingslinje er å sikre og videreutvikle hver enkelt avis' lokale tilhørighet. Det vil bli aktuelt å tilby kompletterende redaksjonelle produkter.*
- Sjefredaktørens ansvars- og myndighetsområde skal ikke endres ved endrede eierforhold.*

Vi foreslår at denne plattformen tas inn i kongressvedtaket som en forutsetning for LOs tilslutning til konsernorganisering og kapitaltilførsel.

Ole Moen, Fellesforbundet, Telemark.

Lån til egenkapital opptas av Norsk Arbeiderpresse A/S og LO garanterer for dette. Lånet betjenes av Norsk Arbeiderpresse A/S.

Tore Gulbrandsen, Tele- og Data.

Jeg foreslår at A-pressen tilføres kr 160 mill ved at aksjekapitalen utvides med 160 mill og at LO kjøper aksjene.

Anna Aabø, NOPEF.

Gi støtte til avisene Ny Tid, Klassekampen og Friheten innafor ei ramme på 15 mill. kr.

Per A. Johnsen, Vestfold.

Nytt punkt 5:

Norsk Arbeiderpresse A/S skal ha som mål å dekke alle fylkene i landet med sine avisutgivelser. Aviser som eies av lokale faglige organisasjoner må inngå i den nye konserndannelsen.

Strek ble vedtatt.

Saed-saken

Leif Haraldseth fikk ordet for å fortelle «siste nytt fra Vestbredden». Den såkalte Saed-saken så nå ut til å nærme seg en løsning. Saed var gått sammen med ambassadøren til generalguvernøren og ambassadøren har påtatt seg å bringe Saed- nå med reisedokumenter – til flyplassen i Jerusalem med avgang kl. 14.00. Dermed håper vi på en lykkelig slutt på denne saken, sa Haraldseth.

Nedsatt taletid

Dirigenten foreslo taletiden nedsatt til 5 minutter for første gangs innlegg, 3 minutter for andre gang. Dette ble enstemmig vedtatt.

Eli Andreassen, Norsk Kommuneforbund, sa at hun følte seg i løvens hule ettersom hun hadde motstridende syn når det gjaldt konserndannelsen. Hun var enig i at det var viktig å satse mer på omorganisering og effektivisering av A-pressen. A-avisene er gode talerør for arbeiderbevegelsen. Vi må derfor støtte dem og sikre arbeidsplassene for de ansatte. Hun var enig i målsettingen til Norsk Arbeiderpresse, men hun tvilte på at konserndannelse var veien å gå. Noen steder er det nettopp den lokale forankring avisene har som gjør dem sterke. En konserndannelse vil svekke en slik lokal forankring. I Hamar Arbeiderblad hadde man i fjor et underskudd på 6 millioner kroner, men man har nå snudd situasjonen og går i balanse fordi man bevisst har satset på markedstilpasning, effektivitet, kompetanseoppbygging, samarbeid mellom eiere og ansatte og ikke minst på motivasjon blant alle berørte parter. Jeg regner med at det blir et vedtak om konserndannelse her på Kongressen, men selv understreket hun sin skepsis mot at aviser som ikke fikk eller ønsket noen økonomisk støtte, skulle tvinges inn i et konsern. Det er ikke slik at man i Hamar Arbeiderblad er usolidariske. Man har støttet andre innen gruppen med 3 millioner kroner i årlig overføring. Man ønsker fortsatt å bidra økonomisk til fellesskapet. En konserndannelse er i realiteten en trussel mot det lokale demokrati, sa *Andreassen*.

Per A. Johnsen, Vestfold, sa at forslaget om å yte 160 millioner kroner var et nødvendig krafttak for A-pressen. Det er både et positivt og et negativt forslag. Det positive er at man kan kvitte seg med tyngende gjeld, det negative er at de enkelte aviser ikke forblir økonomiske enheter – mister sin selvstendige holdning. Egentlig er dette med konserndannelse et kunstgrep man har hentet fra det private næringsliv. Det kan være en styrke for de sterkeste avisene, men det kan også være et minus for de svake avisene. Vi ser imidlertid at noe må gjøres når avis etter avis forsvinner. Hadde vi vedtatt dette forslaget på forrige kongress, hadde vi kanskje fått beholde en Ap-avis i Vestfold. Det å opprettholde en fagbevegelse i et fylke uten en eneste Ap-avis er svært vanskelig. Vi opplevde det som nesten umulig å få frem fagbevegelsens synspunkter i de borgerlige avisene. For halvannet år siden gikk fagbevegelsen i Vestfold sammen og fikk startet en ukeavis som heter Vestfold-avisen. Vi samlet inn 300.000 kroner. Dette har hjulpet oss i fagbevegelsen, men avisen sliter tungt økonomisk. Vi ser gjerne at denne avisen kommer inn under konsernet som skal dannes. Han var videre enig i forslaget om at alle fylker bør ha en Ap-avis. Den investeringen vi her gjør i A-pressen, er det jeg vil kalle utgifter til inntekts ervervelse. Vi sikrer oss et sikkerhetsnett slik at ingen fylker skal bli stående uten A-presse. Han ba om støtte til forslaget fra Vestfold.

Jardar Hendrichsen, Fellesforbundet, ville først bekjenne at han hadde mye irritasjon å komme med når det gjaldt dekningen i A-pressen. Dette sa han med adresse til redaktørene. Man måtte allikevel erkjenne at det var en viss forskjell på A-pressen og de borgerlige avisene. 8 aviser har forsvunnet fra A-pressen de siste åtte årene. Denne utviklingen, sa *Hendrichsen* som understreket at for ham var økonomiske ressurser og omorganisering to sider ved samme sak. Vi må sette krav til styringen av midlene. Dette er også en debatt om solidaritet, om evnen til å stå sammen mot Schibsted og Orkla-konsernet. Vi kan heller ikke se bort fra at utenlandsk kapital står klar overfor det norske avismarkedet. Det ville bli Davids kamp mot Goliat hvis vi ikke gjør noe. Vi i Østfold har sett hvordan Orkla satser på å drepe Ap-avisene eller overta dem. 4 Ap-aviser i Østfold har slått seg sammen i en lokal gruppe. Uten omorganisering ville vi hatt færre aviser. En avis har også her stilt seg utenfor. Man kunne ikke gi noen begrunnelse for hvorfor en avis sto utenfor, men han støttet i allefall forslaget 1932.

Willy Olsen, Norsk Kommuneforbund, sa at A-pressen besto av små og store aviser, noen er fattige og noen er rike. Finnmark Dagblad var kanskje en av de rikeste avisene med en egenkapital på 44,6 %, men i fylket hadde man kanskje også en av de fattigste avisene, Finnmarken. De ansatte her frykter en konserndannelse. På grunn av store økonomiske problemer, har de ansatte frivillig gått med på permittering på omgang. De ser også faren for at konserndannelsen kan føre til mer uniformering, mer fellesstoff og mindre lokalpreg på avisen. Når man leser hva som er hensikten med konsernet, så fryser også de ansatte på ryggen over kravene til driftsresultat m.v. Dette er harde bud - om det ikke er en ren tvangstrøye de blir tilbudt. Vi i Finnmark har lange erfaringer med å bli utnyttet av krefter utenfra. Han ville gi den pekefinger til A-pressen at det var gitt dårlig informasjon om saken til de ansatte, særlig i de nordnorske avisene.

Til tross for sin tvil ville han likevel støtte forslaget om konserndannelse.

Trygve Johnsen, Fellesforbundet, holdt følgende innlegg:

Når vi oppsummerer situasjonen for A-pressen, snakker vi om:

- Nummer 1-avisene. De vil klare seg, med eller uten konsern.
- De mer eller mindre sterke nummer 2-avisene. Innenfor denne gruppen har vi noen aviser som står ifare for å bli redusert fra relativ likeverdighet i forhold til den borgerlige avisa, til supplementsstatus.
- Så har vi til slutt de utsatte avisene. Bedrifter med til dels store problemer. Betydelige underskudd kombinert med opplagsnedgang i tillegg.

Hvordan skal man så kunne redde de utsatte avisene? Hvordan skal man kunne sørge for at de fortsatt sterke, men ofte sårbare nr. 2-avisene skal kunne unngå degradering? Dette er hovedspørsmålene i A-pressen i dag. Tidligere har man besvart dette med å dekke underskuddene etterhvert som de har oppstått. Og som regel har det vært snakk om rene defensive og problemutsettende operasjoner. En slikt strategi - om det er ordet - holder ikke i et marked som i økende grad preges av at våre motstandere organiseres stadig mer effektivt i kjeder som tidligere nevnt, Orkla-Borregaard, Schibsted-gruppen og internasjonale interessenter.

Strategisk står Arbeider-pressen overfor:

- Store ressurser og vilje til å bruke dem effektivt.
- Ekstrem gjennombruddskraft med hensyn til å rasjonalisere produksjonen.
- Tilsvarende evne og vilje til samordning med hensyn til markedsfremstøt og annonsealg.

Mens vi bruker tid og ressurser på i beste fall å yte førstehjelp, og dertil på å krangle innbyrdes, bruker de andre tid og ressurser på rask ekspansjon og erobringer.

Arbeiderbevegelsen har undervurdert denne utviklingen.

Mitt hovedpoeng er at vi må justere vår egen organisasjon ut fra det som faktisk skjer hos våre motstandere, for å kunne opprettholde en sterk A-presse. Nå mener jeg ikke på noen måte å fremstille konsern-konseptet som noe trylleformular. Det som uansett savnes i A-pressen, er en felles strategisk interesse. Videre en ledelse med mulighet til å ta avgjørelser når det må tas, altså mens det ennå finnes avgjørelser å velge imellom.

Riktignok har A-pressen sentralt formell kontroll over relativt store aksjeposter rundt om, men den makten som normalt burde følge av det forholdet, den har A-pressen ikke.

Snarere er det slik at «sjefene» må forhandle lokalt, altfor ofte ned til minste deltalj, om hvilke avgjørelser som skal - for ikke si kan - tas. Noen reell veto-rett finnes ikke.

Den store svakheten ved dagens situasjon er at det ikke finnes noen samlende og troverdig strategi for hele A-pressen. Det er da heller ikke mulig så lenge hver enkelt bedrift til enhver tid kan - og stort sett vil - prioritere sine egne, lokale behov.

En konserndannelse er som antydnet ingen garanti mot ytterligere nedleggelses. Men jeg vil påstå at mulighetene for å bevare et maksimalt antall aviser er bedre i en konsernsammenheng, rett og slett fordi en konsernledelse vil kunne vurdere en ut-satt avis i et helhetsperspektiv, og ha muligheter til å handle deretter.

Den viktigste virkningen av en omdanning til konsern er mulighetene til å tilrette- legge for frigjøring og omfordeling av ressurser. Men slike beslutninger er det ikke mulig å ta i dagens org.struktur. Maktapparatet finnes ikke.

Hvis ikke noe skjer med organiseringen av A-pressen, kommer markedet til å av- gjøre.

Konsernmodellen er et forsøk på å rette opp dette. Ved å organisere A-pressen som et konsern, har man valgt en strategi for å møte pressegruppens motstandere både på organisasjons- og ressursiden.

Når hele fagbevegelsen går inn på denne måten, må vi også stille krav i de enkelte virksomheter om effektivitet, økonomiske vurderinger og lønnsom drift. Konsern- modellen støttes av Fellesforbundet på de premisser som ligger til grunn for forslaget.

Vi støtter forslag 1932.

Kjell Sørensen, Fellesforbundet sa at de sosialistiske avisene i Norge ble etablert fordi arbeiderbevegelsen ikke hadde noe talerør i Norge. Avisene vokste i takt med veksten i arbeiderbevegelsen. For oss i Bergen er det lett å forstå at man har behov for en Ap-avis. For noen år siden var det også blått lys for denne avisen, men vi har maktet å beholde Bergens Arbeiderblad. Det at vi har en Ap-avis i fylket og byen, betyr nemlig ikke bare at vi får frem våre synspunkter i avisen, den tvinger også den borgerlige pressen til å ta opp meninger fra fagbevegelsen. Vi har vel i fagbevegelsen litt for lett for å si at avisene skal danse etter vår pipe. Vi skal være litt forsiktige med slike tendenser. Vi har lett for å blande oss opp i all mulig forretningsvirksomhet, det gjelder bank, forsikring og det gjelder aviser. Ingen av oss er profesjonelle nok til å gjøre andres jobb. La de profesjonelle gjøre det, det vi kan bidra med er holdninger, ikke detaljstyring av den redaksjonelle linje.

Når det går i det harde, vet vi alltid hvor vi har A-pressen. Vi så det under lock- ouden i -86, og vi så det under transportstreiken. Da var det godt å ha A-pressen. Han ba derfor at man støttet forslag 1932. 160 millioner er ikke tilstrekkelig til å dekke underskudd i alle aviser, men vi skal samtidig stille strenge krav til den økonomiske styringen i hver enkelt avis. I Bergen Jern og Metall ble vi kalt kapitalistjævlerv for at vi forlangte at de som jobbet i avisen skulle drive fellesbutikk. Vi må stille krav til dyktighet og at avisen driver rasjonelt og at de enkelte avdelinger jobber sammen.

Ole Lysø, Hordaland, holdt følgende innlegg:

Dirigent - kamerater, eg vil og snakke litt om A-pressen.

Vi har 37 A-presse-aviser i Norge. Ikkje alle står like sterkt. Nokre aviser har sterk vekst i opplaget og greier seg bra.

Det er viktig for oss å ha ei sterk A-presse. For på den måten å kunne møte den skjerpa konkurransen frå dei andre store avis-gruppene.

Derfor er det viktig å ha ein sterk og riktig organisering.

Slik A-pressen er organisert i dag bruker vi lang tid på å ta beslutninger. Vi veit alle at i kritiske situasjoner kan evnen til å ta dei riktige beslutninger raskt være heilt avgjørende.

Våre konkurrenter har ein forretningsmessig organisering som gjer dei overlegent bedre enn oss i ein konkurransesituasjon som krev raske beslutninger.

Dette med å organisere A-pressen som eit konsern er ingen ny idé. Det vart alt teke opp under reorganiseringen etter krigen.

Eg er klar over at det kan vere mange som er skeptiske til konserntanken. Det er vel eg og på generelt grunnlag. Men det kan vel ikkje samanliknast. Eit konsern styrt

av tillitsvalgte frå arbeiderbevegelsen og eit konsern oppretta med et formål, det å tjene mest mulig penger. Slik eg ser forslaget så har det to målsetninger:

1. Å gjera A-pressen til ei slagkraftig avisgruppe for alle.
2. At vi som eigarar ønsker å være meir aktivt med. Og vil ha ein organisering som gjer dette mulig.

Det er vel ikkje den store overraskelsen for nokon av oss at eigarar vil være med og styre i sin eigen bedrift?

Det er kommet positive signaler om konsernforslaget både frå Grafisk Forbund og Handel og Kontor. Sjøl om det er delte meininger blant deiras medlemmer i avisene.

Det er her som ellers i samfunnet forskjellige oppfatninger om kva som er det beste for meg. Eg trur skal vi kunne ha ei slag-kraftig A-presse i framtida, må vi gjere noko med det å styrke organisasjonsformen.

Og det trur eg best kan gjerast ved å omdanne A-pressen til eit konsern der LO har aksjemajoriteten, samtidig som vi opptretr som aktive eigarar.

Det er liten vits i å diskutere i sju lange og sju breie og så bruker vi ein masse millioener, og samtidig overtek det andre store avisgruppene våre lesere, og våre aviser må leggja ned.

Det er vel ingen av oss som med handa på hjertet kan sei at dei lesar A-aviser berre fordi dei er A-aviser. Nei, innholdet teller sjølvsagt her og. Skal vi i Norge kunne ha ei sterk A-presse, må vi ha penger og ein sterk organisasjon.

Lat oss no atter ein gong visa at vi står sammen, og lat oss på den måten få ein sterk og levedyktig avis-gruppe i framtida.

Lat oss handle no.

Møtet ble hevet for en kort pause kl. 12.00, og satt igjen 12 minutter senere til fortsatt debatt.

Arnulf Ingvaldsen, Hordaland, slo fast at A-pressens framtid også er et spørsmål om LOs framtidige påvirkningskraft. Da er vi nødt til å tenke ekspansivt og offensivt. Det er ikke et spørsmål om vi har råd, men om vi har råd til å la være.

Ole Moen, FF, sa at det ikke bare er spørsmål om penger for å lage en god avis. Han tok for seg de såkalte alene-avisene, dvs. at de er alene på markedet. Selv der var det bare halvparten av avisene som kunne vise plussresultater.

- Da er det et spørsmål om måten disse avisene drives på, journalistisk, i ledelsen og styret, sa han og trodde det var helt nødvendig med en omorganisering og at konsernformen var nødvendig for å berge de utsatte avisene.

Han var for forslaget om at A-pressen opptar lånet, garantert av LO, og mente at A-pressen måtte betjene lånet sjøl og at det ville være et incitament til best mulig drift.

Han merket seg at de enkelte aviser hadde problemer med å trykke innlegg de ikke sjøl var hundre prosent enig i.

- De må skjerpe seg så vi kan få en levende A-presse.

Anna Aabø, NOPEF, viste de til de holdninger som hadde spreidd seg og som ga Fr.P så stor framgang ved valget og tok det som et signal til oss om å ruste opp avisene på venstresiden. Først og fremst måtte vi da se på de journalistiske kriteriene og målsetningen i avisene.

Hun sa det åpenbart måtte skje en omorganisering og antagelig også rasjonalisering, selv om det vil måtte gå ut over noe. Det ville koste noe å oppnå resultater, men det fikk heller gjøre det, så mange kunne få en mangfoldig presse på venstresida.

Slik situasjonen var nå, trodde hun det var nødvendig at LO tok sitt ansvar her.

Hun ville foreslå at ble bevilget penger også til Ny Tid, Klassekampen og Friheten. Hun var klar over at det var partiaviser, men det er de eneste vi har på venstresiden.

Arne Kvalvik, FF, reiste spørsmål om hvem som skal eie avisene, hvem skal styre og hvor skal forankring være i det lokale marked.

Han så det i en total mediapolitisk sammenheng, og mente at konserntilhengerne hadde vært flinke til å skildre problemene, men ikke like flinke til å finne botemiddelet.

Han var betenkt på å fatte vedtak som ville stille noen aviser i en vanskelig situasjon. Konsern kunne ikke bety annet en en svekkelse av bedriftene, og alternativet var etter hans mening at LO spilte en aktiv rolle som aksjeeiere.

Et sør-norsk konsern som skal styre de sterke nord-norske avisene, ville han ikke stemme for.

Reidar Lysklætt, Sør-Trøndelag, mente dette kanskje var den viktigste saken kongressen hadde til behandling. – Det står om kampen om opinionen når vi kjemper for framdrift for våre ideer.

Han syntes «verdens sterkeste arbeiderpresse» var litt latterlig uttrykk, siden den ikke har noen innflytelse i utlandet og er på vikende front på hjemmebane.

Av Alf Hildrums notat merket han seg bl.a. at det legges opp til at den enkelte medarbeider skal få anledning til faglig, og etterhvert forhåpentligvis også økonomisk utvikling.

Han trodde ikke det var tenkt radikalt nok, og kastet fram den teknologiske muligheten som gjør at vi kan trykke et sentralt Arbeiderblad over hele landet med lokale tillegg. Kanskje var det også mulig å klonе de hver for seg utmerkede Aktuelt Perspektiv og LO- Aktuelt og sende med som lørdagsbilag.

Lillian Olsen, Vest-Agder, støttet forslaget fra Vestfold.

– I vår del av landet har vi ikke lenger noen A-avis og er avhengig av den borgerlige pressen for å få fram hva vi driver med i det faglige-politiske arbeidet, sa hun og hadde ingen god erfaring med det. Det ble gjort en enorm innsats for å redde lokalavis da den sto på stupet, men det holdt ikke.

Johannes Henriksen, Elektriker- og Kraft, slo fast at A-pressen har spilt en sentral rolle for vår informasjon gjennom mange år. Dessverre hadde både andelen og lønnsomheten sunket, og eierkonsentrasjonen på den andre siden forsterker problemene

– Men nå er det ikke A-pressen i dag med dens framtid vi skal snakke om. Den må igjen bli et sterkt og hørbart talerør for bevegelsen. Vi ønsker den skal være informativ, ha god økonomi, og vi skal være med og styre den. Dørene skal være åpne også for oss på grunnplanet, sa han, og viste til det gode forhold til lokalavis og redaktøren der, hvor han alltid kunne komme og drøfte problemene.

– Noen hevder at vi har flere aviser som taler arbeiderbevegelsens sak. OK, la dem komme med søknad, og vise regnskapene, så skal vi se. Men nå gjelder det å støtte den framlagte innstillinga, sa han.

Jan Andresen, FF, følte seg dradd i begge retninger. Ideologisk burde det være et klart ja, men økonomisk var problemene større.

– Det er klart at betydelige overføringer ikke kan dekke over sviktende inntektsgrunnlag, og dette inntektsgrunnlaget må vi se på, sa han.

Han merket seg også formuleringen om at vi må ha en sterk A-presse for å få skikkelig omtale av de saker fagbevegelsen driver med, og repliserte at Arbeiderbladet har en utrolig dekning av landets største fagforening, Jern og Metall i Oslo.

Han kastet fram tanken om fondsavsetning på 160 millioner og avkastningen brukt til støtte for A-pressen, men fremmet ikke forslag.

Han påpekte også en åpenbar trykkfeil i punkt 3, der det står «– når lånet er innfridd så oppfører...». Det måtte være «opphører».

Andresen påviste også at det er lite sammenheng mellom inntekt i forhold til opp-

lag. Tallene viser aviser med stort opplag og store underskudd, og aviser med små opplag og store overskudd.

- I alle fall er det viktig å se på strukturen.

Dirigenten lovet korrigerer av trykkfeilen.

Leif Haraldseth hadde gledet seg over debatten. Som formann i Norsk A-press hadde han vært utsatt for betydelig press.

Han hadde studert Sture Arntzens forslag og funnet at intensjonene i forslaget ligger i tråd med diskusjonene som har vært i A-pressen.

Det ville ikke by på problemer å innarbeide forslaget i dokumentet.

Pål Engesæter, Transport, var enig med sitt bysbarn i at de var heldige som bor i Bergen, og heldige som har Bergen Arbeiderblad. Han var dog noe spektisk til det siste, og han var skeptisk til forslaget.

Skepsisen til BA hadde dobbel årsak. Avisa har hatt behagelig utvikling økonomisk, men VG-modellen var neppe den redaksjonelle innstillingen å ønske seg.

Transport i Bergen hadde også møtt BA som motpart, da avisa sa opp fem personer i henholdsvis pakkeri og transport, for så å ta inn kontraktører. Transport gikk til sak og vant.

Han var enig i at vi trenger A-pressen, men hadde inntrykk av at det satt noen Murdoch'er i magen på potensielle konserndirektører. Han støttet Gulbrandsens forslag.

Tore Gulbrandsen, Tele- og Data, støttet forslaget om konserndannelse og engangsbevilgning. Han mente imidlertid at LO burde være representert i generalforsamling i forhold til beløpet, og foreslo at overføring skjedde ved utvidelse av aksjekapitalen på 160 millioner.

Kjell Christoffersen, sekretariatet, viste til den tradisjonelle diskusjonen om differensiert presse. Det betyr at det skal være minst to aviser på hvert utgiversted.

Han hadde sjøl jobbet i en A-pressbedrift som typograf i flere år og hadde kjent på kroppen hvordan man kjemper for å sikre pressen under vanskelige forhold.

Han påpekte den offentlige pressestøtten betydning for å sikre en differensiert presse. Det er sagt, at dersom denne støtten ble tatt bort over natta, ville 50-60 aviser være vekk dagen etter.

Forslaget om å utgi avis sentralt i Oslo til utgiving over hele landet, betød at man måtte glemme den offentlige pressestøtten, som er begrunnet med at det skal opprettholdes en differensiert presse over hele landet.

Det er krefter ute for å svekke pressestøtten. Christoffersen satt i Dagspresseutvalget, der man fikk en reversering fra papirstøtte til eksemplarstøtte, og det kan være fare for at støtteordningen blir enda mer svekket.

Christoffersen følte seg trygg på at kongressen ville fatte ett positivt vedtak til gagn for A-pressen.

Leif Furre, Rogaland, ville følge opp kritikken som var reist mot behandlingsmåten av denne saken, som delegatene fikk presentert i pressen.

- Dette må være den største bevilgning LO noen gang har gjort, den hadde derfor fortjent en bredere behandling.

Han registrerte at A-redaktørene hadde fått mye ros her, og det var de vel ikke så vant til lokalt.

Furre regnet med at Oxholms ros til Bergen Arbeiderblad gjaldt økonomien og ikke den redaksjonelle linjen.

Som eksempel på denne linjen holdt han fram et eksemplar av BA, der hovedopp-

slaget på førsteside etter kongressåpningen var: «Svindyr LO-kaffe» – med digert bilde av en kaffekopp.

Han minnet ellers kongressen om at danskene har hatt samme debatt. De sprøytet inn store beløp, som gikk tapt etter kort tid.

Furre gjentok at denne saken burde hatt en grundigere behandling. Han følte seg usikker og ba Oxholm bekrefte om det er slik at LO skal oppta lån på 160 millioner og gi til A-pressa, og samtidig opprettholde den årlige pressestøtten?

Stein Bruse Hofstvedt, FF, gikk helt og fullt inn for sekretariatets innstilling, men man burde ikke dermed tro at det var nok til å redde A-pressen. Det var nødvendig å følge opp og stille forpliktelser til seg sjøl på å gjøre en innsats – sørge for å skaffe flere abonnenter, som betyr mer reklameinntekter osv.

Peter André Moe, Offisersforbundet, mente verdien av A-pressen var uvurderlig for fagbevegelsen, for samfunnsutviklingen og meningsdannelsen.

– Så viktig at vi overhodet ikke kan være fornøyd med dagens tilstand, sa han. Endringer må til, og fler inntjente penger. Han minnet om hva Jagland sa i forbindelse med valgkampmidlene: Arbeiderpartiet er glad i penger.

– Vi trenger mange penger for å skape det samfunnet vi vil ha, sa han, og spurte hva som var så galt med Dagbladet og VG, de leses på første benk av medlemmene i sekretariatet.

Oppsummering

Svein-Erik Oxholm fikk ordet til oppsummering, og svarte først på spørsmål fra Furre, ved å vise til formuleringen i punkt 3: når lånet er innfridd, så opphører de årlige bevilgningene til A-pressen. Det vil si at det da stilles til den ankommende kongress å endre det aktuelle punkt i vedtektene. Da er LOs forpliktelse aksjonærens.

Han var enig i at forslaget fra Sture Arntzen kunne innpasses i dokumentet. Forslaget fra Johnsen mente man burde oversendes Sekretariatet. Ole Moens forslag mente han var langt dårligere enn sekretariatets og når det gjaldt Gulbrandsens forslag, sa han at LO allerede har den innflytelsen han tar sikte på med forslaget...

Om forslaget fra Anna Aabø sa Oxholm at dette ikke var noe forslag som hørte hjemme under denne behandlingen. Dette gjaldt etablering av et konsern, man drøftet ikke enkeltavisers situasjon og forslaget burde derfor avvises av dirigenten.

Dirigenten konstaterte at man kunne gå til realitetsvotering av forslag 1932. Han viste også til forslaget fra Sture Arntzen og hadde forstått at dette hadde støtte også i to andre forbund. Han foreslo at formuleringene her ble tatt inn på s. 6 i forslag 1932 og at sekretariatet fikk fullmakt til å ordne dette. Slik fullmakt ble enstemmig gitt.

Forslaget fra Per A. Johnsen foreslo dirigenten oversendte det nye sekretariatet. Dette ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Ole Moen ble satt opp mot innstillingen. Moens forslag ble avvist mot 11 stemmer.

Tore Gulbrandsens forslag ble satt opp mot innstillingen og falt mot 8 stemmer.

Secretariatets innstilling hadde følgende ordlyd:

A-pressen, forslag nr. 1932

Fagbevegelsen har vært engasjert i arbeideravisene siden de ble startet. Avisene har hatt og har en sentral rolle i informasjonsvirksomheten til både LO, forbund og fagforeninger. Etter krigen deltok fagbevegelsen i gjenoppbyggingen av A-pressen. Finansierings- og eierselskapet Norsk Arbeiderpresse A.S. ble etablert i 1948 med LO, fagforbund, Det norske Arbeiderparti og arbeideravisene som aksjonærer. Gjennom dette selskapet bidro fagbevegelsen økonomisk til det store investeringsprogrammet som var nødvendig. LO-kongressen i 1949 besluttet å vedtaktsfeste overføringer til A-pressen. I de seinere år har disse økt og utgjør nå ca. 25 millioner kroner årlig. Norsk

Arbeiderpresse A.S har i de seinere år brukt overføringene til sanering av underskudd og avviklingskostnader og i mindre grad til investeringer. Arbeiderpressen i Norge består i dag av 34 aksjeselskap/andelslag som gir ut 37 aviser. Omsetningen er nesten 1,5 milliarder og antall ansatte er 2300. Avisene eies av lokale organisasjonsledd i arbeiderbevegelsen og Norsk Arbeiderpresse A.S. Pressegruppen har et opplag på 530 000 som utgjør knapt ca. 20 % av det samlede avisopplag. I 1970 stod A-pressen for 25 % av totalopplaget. I de seinere år har det vært nødvendig å legge ned 8 arbeideraviser, noe som delvis forklarer nedgangen i andelen av totalopplaget.

Den store omsetningen viser behovet for at avisbedriftene er sunne økonomiske foretak.

Statstøtten betyr 4-5 prosent av omsetningen og tilskuddet fra LO under 2 prosent. Det er med andre ord de ordinære driftsinntektene som er mest avgjørende for A-pressens livsgrunnlag, og i framtiden vil bevilgninger ikke kunne spille noen vesentlig rolle for å sikre avisenes drift. De fleste avisene har i en årrekke vært preget av dårlig lønnsomhet. Dette gjelder ikke bare de tradisjonelt konkurranseutsatte avisene. Også aviser med et godt inntektsgrunnlag har drevet med for små marginer. Tilbakeslagene i avisøkonomien de siste par år har svekket A-pressens egenkapital. Dette truer avisenes investerings- og konkurransevne i et marked som blir stadig vanskeligere. En betydelig eierkonsentrasjon i borgerlig presse har forsterket A-pressens vanskeligheter i markedet. Både fordi A-pressen har manglet kapital og organisatorisk samordning, har konkurrentene kommet på offensiven flere steder. Det er derfor tvingende nødvendig at avisene raskt styrker inntjening og egenkapital. Dette må gjøres både ved bedret drift og egenkapitaltilførsel fra eierne.

Også markedsmessig og redaksjonelt er avisene i dag svært forskjellige fra A-pressens første historie. Aviser kjøpes i mindre og mindre grad etter politiske vurderinger. Alle medier er blitt mer åpne for ulike meninger og avisene dekker et bredt nyhetsbilde. Men A-pressen har beholdt sitt grunnsyn og sikrer dermed bredden i den norske avisflora, som for øvrig er dominert av konservativt grunnsyn.

Både avisenes nye markedsforhold og størrelsen på avisenes omsetning, gjør det naturlig at fagbevegelsen vurderer hvilket forhold den skal ha til A-pressen. A-pressen vil fortsatt være viktig i arbeiderbevegelsens informasjonsstrategi. A-avisene utgjør en motvækt mot borgerlige informasjonsmedier som er på frammarsj. I tilfeller hvor arbeideraviser har måttet innstille, har fagbevegelsen fått erfare at det blir vanskeligere å få gjennomslag i konservativt dominerte massemedier. I de fleste land i Nord-Europa har nedleggningen av aviser knyttet til fagbevegelsen ført til en lignende utvikling.

Over en relativt lang periode har fagbevegelsens støtte til A-avisene bestått av økonomiske overføringer. En kan konstatere at dette har betydd at noen aviser har klart å overleve, mens enkelte tross omfattende støtte har bukket under. Dette skyldes at markedsmulighetene til disse avisene har smuldrat vekk.

Fagbevegelsens avisstrategi må nå revurderes. Det er innlysende at selv betydelige økonomiske overføringer ikke kan dekke over et sviktende inntektsgrunnlag. Hovedstrategien i 90-åra må derfor endres til å bistå A-avisene til å finne former for drift som kan være lønnsomme. Dette vil kunne bety store omlegginger for noen aviser. En slik strategi vil stille de største krav til rasjonell drift, effektive samarbeidsformer og lønnsomme investeringer.

A-pressens aviser er markedsledende mange steder i landet. Den lokale forankring gir den styrke og innflytelse. I framtiden må det være en hovedprioritering å videreutvikle de sterkeste enhetene slik at inntektsgrunnlag og utbredelse kan forbedres. En samordnet strategi for Norsk Arbeiderpresse A.S. vil være et vesentlig bidrag til en slik prioritering.

Styret i Norsk Arbeiderpresse A.S. har lagt fram et forslag til refinansiering og omorganisering av Norsk A-presse. Forslaget innebærer bl.a.:

- Konsernorganisering av avisene gjennom eierselskapet Norsk Arbeiderpresse A.S.

- Innsprøyting av ny engangs egenkapital fra eierne.
- Større krav til lønnsom drift.
- Avisenes lokale forankring og redaksjonelle selvstendighet beholdes uendret.
- Avisenes styrende organer sammensettes av representanter fra eierskapet og lokale eiere.

Forslaget betinger en betydelig egenkapitalinnsprøyting fra fagbevegelsen. Styret i Norsk Arbeiderpresse A.S. har lagt til grunn for forslaget at fagbevegelsen fortsatt vil satse på A-pressen, men i en annen form enn fram til nå.

24 aviser hadde ved siste årsskifte en positiv bokført egenkapital på tilsammen 61 mill. kroner. 10 aviser hadde en negativ egenkapital på tilsammen 33 mill. kroner. A-pressen samlet haddet således bare 28 mill. kroner i egenkapital, noe som utgjør ca. 3 % av totalkapitalen på 718 mill. kroner.

Styret i Norsk Arbeiderpresse har satt et minstekrav til egenkapital på 25 %, altså 180 mill. kroner. Dette er nødvendig om pressegruppen skal ha økonomisk rygggrad til å møte utfordringene framover.

Utvidelse av aksjekapitalen vil tilføre selskapet 20 mill. kroner i 1989/90. Det samlede behov for tilførsel av ny egenkapital kan derfor settes til 150-160 mill. kroner.

Styret i Norsk Arbeiderpresse A.S. legger til grunn at en fortsatt skal forfølge målet om en nasjonal utbredelse av A-pressen. Kongressen slutter seg til denne målsetting. Det er av stor viktighet at A-pressen fortsatt har stor utbredelse. LO vil særlig understreke:

- En sterk A-presse sikrer omtale av sentrale saker som fagbevegelsen setter på dagsorden.
- Så lenge vi har en sterk A-presse er tillitsvalgte og besluttede organer bedre sikret å nå ut til befolkningen i de sentrale faglige og politiske spørsmål.
- Selv om borgerlige aviser ofte slipper fagbevegelsen til, viser disse avisene sine sympatier klart i kampsituasjoner. Da er A-pressen helt nødvendig for balansen i pressedekningen.

Kongressen erkjenner sitt fortsatte ansvar for A-pressen og slutter seg til kravene fra styret i Norsk Arbeiderpresse A.S. om at avisene må drives etter sunne bedriftsøkonomiske prinsipper.

Kongressen ser det som helt nødvendig å endre A-pressens eierstruktur. Kongressen ser en konsernorganisering med nødvendig kompetanseoppbygging som en avgjørende forutsetning for A-pressen på sikt skal overleve som en nasjonal pressegruppe.

Kongressen forutsetter at alle arbeideraviser blir med i den foreslåtte omorganiseringen slik at den sikrer en effektiv utnyttelse av den forestående omstrukturering.

På denne bakgrunn inviteres Kongressen til å fatte følgende vedtak:

- 1) Norsk Arbeiderpresse A.S. tilføres ny egenkapital inntil 160 millioner kroner.
- 2) Egenkapital skaffes til veie ved at det opptas et lån som garanteres av LO.
- 3) Lånet betjenes av LO. Når lånet er innfridd opphører de årlige overføringer til A-pressen.
- 4) Sekretariatet gis fullmakt til å slutføre drøftingene og gjennomføringen av refinansieringen og omorganiseringen av Norsk Arbeiderpresse A.S.

Voteringen:

Hele innstillingen forslag 1932 ble tatt opp og vedtatt mot 10 stemmer. Forslaget fra Anna Aabø foreslo dirigenten avvist. Ved voteringen fikk forslaget 26 stemmer og var avvist.

Dirigenten kunne opplyse at representantene var ferdig med denne saken. Etter de informasjoner han hadde fått, ville man kl. 15.00 kunne ta fatt på behandlingen av dagsordens punkt 10 - Valg.

Møtet ble hevet kl. 13.05.

Ettermiddagsmøtet onsdag

Dagsordenspunkt 10 – Valg

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 15.00 med Svein Fjellheim som dirigent. Han foreslo at man startet ettermiddagsmøtet med «Ta hverandre i handa og hold». Trygve Åker-
vik ledet allsangen.

Dirigenten foreslo at Walther Kolstad som leder for flertallsinnstillingen i valgkomiteen og representanten for mindretallet i valgkomiteen kunne få ubegrenset tale-
tid, mens andre debattanter kunne få fem minutter for 1. gang og tre minutters tale-
tid for 2. gangs innlegg.

Kjell Martinsen, Fellesforbundet, henstilte til kongressen om at det etter det lange
og harde arbeidet i valgkomiteen ikke behøvde brukes tid på debatt.

Dirigenten sa at han ikke kunne ta dette som annet enn en oppfordring da mange
allerede hadde tegnet seg.

Dirigentens behandlingsmåte ble enstemmig godkjent.

Han ga først ordet til valgkomiteens leder Walther Kolstad som holdt følgende inn-
legg:

Dirigent – kamerater!

Det er jo hyggelig for oss i valgkomiteen å få anledning til å komme hit og få overvære
Kongressen.

La meg med en gang si at det ikke har lykket oss å komme fram til en enstemmig
innstilling. Komiteen har hatt mange og lange møter og forhandlingene har vært
vanskelige; det vet dere alle. Jeg vil likevel gjerne si at selv om vi ikke har en enstem-
mig innstilling, har forhandlingene i komiteen vært preget av saklighet, åpenhet og
respekt for hverandres synspunkter, slik det er vanlig i fagbevegelsen.

Det har i lengre tid vært klart at det er 2 lederkandidater og flertallets og mindretal-
lets innstillinger baserer seg på dette.

Det er imidlertid fullstendig enighet i komiteen om at det foreligger 2 meget vel
kvalifiserte lederkandidater. Jeg vil gjerne understreke det på vegne av en samlet
komitee.

I sine vurderinger har komiteen lagt vekt på at det til LOs ledelse skal velges et
team som skal samarbeide, og vi har søkt å ivareta en rimelig kjønnsmessig fordeling.
Vi har også søkt å finne en rimelig balanse mellom de ulike sektorer i LO under hen-
synstagen til medlemstilslutningen. Vi har også kommet til enighet om at antall tillits-
valgte bør reduseres noe.

Komiteen vil enstemmig foreslå at det for en del av kongressperioden velges 2 nest-
ledere. Dette har sammenheng med tidligere kongressvedtak om aldersgrense.

Det er komiteens oppfatning at Kongressen ikke er avskåret fra å treffe vedtak i
relasjon til valgene som innebærer at det velges 2 nestledere.

Komiteens forslag ivaretar ellers hvilke tillitsvalgte som er faste medlemmer av
Sekretariatet i henhold til § 6 nr. 3.

Valg til LOs ledelse § 6 nr. 2.

Komiteens flertalls- og mindretallsinnstilling er omdelt.

Valgkomiteens innstilling.

Leder: Yngve Hågensen, FF	(ny)
Nestleder: Esther Kostøl, NTL	(ny)
Nestleder inntil 7.11.91: Ole Knapp, FF,	(genv.)
Hovedkasserer: Svein-Erik Oxholm, NKF,	(genv.)
1. sekretær: Jan Balstad, FF,	(ny)

Sekretær: Evy Buverud Pedersen, NJF, (gjenv.)
Liv Undheim, NKIF, (ny)
Per Gunnar Olsen, NKF, (ny)

Flertallet har i sin innstilling tatt til etterretning Nils Totlands meddelse om at han ikke ønsker å være kandidat til nestlederstillingen.

Mindretallets innstilling er som følger:

Leder: Nils Totland, Statstjenestemannskartellet (ny)
Nestleder: Yngve Hågensen, FF (ny)
Nestleder inntil 7.11.91: Ole Knapp, FF, (gjenv.)
Hovedkasserer: Svein-Erik Oxholm, NKF, (gjenv.)
1. sekretær: Esther Kostøl, NTL, (ny)
Sekretær: Jan Balstad, FF, (gjenv.)
Evy Buverud Pedersen, NJF, (gjenv.)
Liv Undheim, NKIF, (ny)

Kongressen er godt kjent med de fleste av kandidatene. Jeg skal derfor nøye meg med å gi noen få opplysninger om de nye.

Liv Undheim kommer fra Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Hun har bakgrunn fra kjemisk industri, Figgjo Porselen, hvor hun hadde tillitsverv i 12 år. Hun har vært landsmøtevalgt sekretær i forbundet siden 1980.

Per Gunnar Olsen kommer fra Kommuneforbundet, Tromsø. Han er landsmøtevalgt leder av forbundets Nord-Norges kontor. Han var personlig rådgiver for samferdselsminister Engseth.

Jeg vil presisere følgende:

Komiteen er enstemmig bortsett fra lederspørsmålet og de konsekvenser dette har for de øvrige valg.

Det er derfor enstemmighet i komiteen om at flertallets, eller mindretallets - forslag trekkes etter avgjørelsen av ledervalget.

Vinner Yngve Hågensen, er komiteen enstemmige om å foreslå flertallets liste for øvrig. Omvendt - vinner Nils Totland, er komiteen enstemmige om å foreslå mindretallets liste forøvrig.

Valg av Sekretariatet, § 6 nr. 3

I samhold med § 6.3 er de fire første tillitsvalgte faste medlemmer av Sekretariatet. I henhold til komiteens enstemmige forslag innebærer det at 1. sekretæren rykker opp som fast medlem av Sekretariatet fra 8.11.1991.

For de øvrige medlemmer og varamedlemmer fremmer valgkomiteen følgende enstemmige forslag:

1. Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund
2. Gunnar Grimnes, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
3. John Stene, Fellesforbundet
4. Kjell Martinsen, Fellesforbundet
5. Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge
6. Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
7. Liv Nilsson, Norsk Kommuneforbund
8. Arne Grøttum, Norsk Kommuneforbund
9. Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
10. Leder, Statstjenestemannskartellet
11. Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag

Vi har som vanlig fulgt alfabetisk rekkefølge.

Varamedlemmer:

1. Leif Thue, Norsk Jernbaneforbund
2. Tore Lundberg, Tele- og Dataforbundet
3. Walther Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund
4. Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
5. Erling Oen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet
6. Arild Øynes, Den Norske Postorganisasjon
7. Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund
8. Edvin Ramsvik, Norsk Sjømannsforbund
9. Lars A. Myhre, Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

For så vidt gjelder Statstjenestemannskartelletts leder, er det komiteens oppfatning – i tråd med forslagene til vedtektene – at leder bør være fast medlem av Sekretariatet. Navnespørsmålet gjenstår å avklare i henhold til valgene for øvrig.

Komiteen har også fulgt anbefalingen fra Kongressen om en bedre representasjon fra de største forbundene.

Revisjonsutvalget

Komiteens enstemmige innstilling er som følger:

1. Margot Kvalvik Fon, leder, Norsk Kommuneforbund
2. Trygve Johnsen, Fellesforbundet
3. Eli Gripne, Norsk Tjenestemannslag

Varamedlemmer:

1. Bente Halvorsen, Handel og Kontor i Norge
2. Harald Sjom, Norsk Jernbaneforbund
3. Kåre Andersen, Norsk Transportarbeiderforbund

Valgkomiteens innstilling hadde denne ordlyd:

Innstilling til Kongressen fra valgkomiteen

bestående av:

Walther Kolstad, leder, Sekretariatet

Liv Nilsson, Sekretariatet

John Stene, Sekretariatet

Arthur Svensson, Sekretariatet

Leif Thue, Sekretariatet

Magny Hansen, Hordaland

Solveig Holm, Fellesforbundet

Jan P. Nilsen, NKF

Anders Bj. Rodal, NAF

Finn Wang, HK

Helge Tystad, NEKF

Sigrun Eidem, NNN

Tor Hultmann, NTL

Hildegunn Brune, NTAF

Lillian Bekkevad, TD

Landsorganisasjonens tillitsvalgte:

Leder:	Yngve Hågensen	Flertallsinnstilling
Nestleder:	Esther Kostøl	8 stemmer
Nestleder:	Ole Knapp, til og med 7.11.1991	Enstemmig
Hovedkass.:	Svein-Erik Oxholm	Enstemmig
1. sekretær:	Jan Balstad	Enstemmig
Sekretærer:	Evy Buverud Pedersen	Enstemmig
	Liv Undheim, ny	Enstemmig
	Per Gunnar Olsen, ny	Enstemmig

Leder:	Nils Totland, ny	Mindretallsinnstilling
Nestleder:	Yngve Hågensen	7 stemmer
Nestleder:	Ole Knapp,	Enstemmig
Hovedkass.:	Svein-Erik Oxholm	Enstemmig
1. sekretær:	Esther Kostøl	Enstemmig
Sekretærer:	Jan Balstad	Enstemmig
	Evy Buverud Pedersen	Enstemmig
	Liv Undheim, ny.	Enstemmig

Sekretariatet:

1. Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund
2. Gunnar Grimnes, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund
3. John Stene, Fellesforbundet
4. Kjell Martinsen, Fellesforbundet
5. Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge
6. Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
7. Liv Nilsson, Norsk Kommuneforbund
8. Arne Grøttum, Norsk Kommuneforbund
9. Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
10. Leder, Statstjenestemannskartetlet
11. Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag

Varamedlemmer:

1. Leif Thue, Norsk Jernbaneforbund
2. Tore Lundberg, Tele- og Dataforbundet
3. Walther Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund
4. Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
5. Erling Oen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet
6. Arild Øynes, Den Norske Postorganisasjon
7. Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund
8. Edvin Ramsvik, Norsk Sjømannsforbund
9. Lars A. Myhre, Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Revisjonsutvalget:

1. Margot Kvalvik Fon, leder, Norsk Kommuneforbund
2. Trygve Johnsen, Fellesforbundet
3. Eli Gripne, Norsk Tjenestemannslag

Varamedlemmer:

1. Bente Halvorsen, Handel og Kontor i Norge
2. Harald Sjom, Norsk Jernbaneforbund
3. Kåre Andersen, Norsk Transportarbeiderforbund

Oslo, 25. oktober 1989

*Walther Kolstad
Arthur Svensson
Solveig Holm
Finn Wang
Tor Hultmann*

*Liv Nilsson
Leif Thue
Jan P. Nilsen
Helge Tystad
Hildegunn Brune*

*John Stene
Magny Hansen
Anders Bj. Rodal
Sigrun Eidem
Lillian Bekkevad*

Leif Thues innledning

Leif Thue innledet om valgkomiteens mindretallsinnstilling. Han sa at det forteller mye om arbeidet i valgkomiteens arbeid at inntil kl. 24.00 kvelden før visste han ikke om han skulle stå på talerstolen nå som representant for flertallet eller mindretallet i valgkomiteen. Det er et sterkt mindretall jeg representerer når vi vet at bak meg står to representanter fra Norsk Kommuneforbund og Kartellet.

Det er vel ikke et menneske som nå ikke har registrert den strid om lederspørsmålet som har pågått i mediene en tid. Jeg vil for min del gi ros til begge kandidatene for en renslig og ryddig valgkamp. Jeg spør meg selv om vi har råd til å velge et enten/eller mellom de to kandidatene. Det lykkeligste valg er etter min og mindretallets mening å velge dem begge, henholdsvis Nils som leder og Yngve som nestleder. Nils Totland har som leder av Kartellet i sju år vist en innsats som avtvinger den største respekt. Han viser den nødvendige fasthet og beslutsomhet – også i vanskelige situasjoner. Det gir trygghet å ha en slik leder i LO-toppen.

Men vi velger ikke bare leder. Vi velger et team som skal jobbe sammen. Jeg ber alle studere mindretallsinnstillingen og se den i helhet. Den viser et team med Nils på topp sammen med Yngve, Esther og Svein-Erik. Det er et godt lederteam. Jeg har gått gjennom lista mange ganger, og jeg må tilstå at den blir bedre for hver gang jeg ser på den. Jeg anbefaler Kongressen å se på helheten i mindretallets forslag som jeg herved anbefaler, sa Thue.

Debatten

Dirigenten opplyste at det foreløpig var inntegnet 11 talere.

Olav Lindrupsen, FF, syntes ikke det var noen svakhet at Kongressen får to eller flere kandidater å velge mellom. Tidligere var man blitt beskyldt for å holde en type øst-europeiske valg i fagbevegelsen.

Han hadde inntrykk av at interessen for ledervalget ikke hadde vært så stor i kongress-salen som utenfor. Valgkomiteens dør har vært det mest fotograferte motiv fra kongressen.

Han kommenterte også forsøk som var gjort på å få det til å være en splittelse mellom privat og offentlig sektor, og avviste at det er avgjørende for en LO-leder om han som 14-åring fikk jobb i offentlig eller privat virksomhet. Folk skifter også jobber, og forandrer seg ikke som mennesker av den grunn.

– Jeg håper at når vi skilles etter denne kongressen, så er det en samlet fagbevegelse som står bak det lederteam vi har valgt. Og jeg håper det blir et team som har evne til å lytte til medlemmene, som kan skille mellom vesentlig og uvesentlig, prioritere i samla lag og prioritere dem som har det vanskeligst, sa han. Han syntes valgkomiteen hadde kommet fram til gode forslag og mente det viktige var at vi står skulder ved skulder når valget er avgjort.

Leif Haraldseth sa seg enig med Lindrupsen i at det ikke var noen tragedie at valgkomiteen var kommet med en delt innstilling.

- Vi skal ikke være redd for en kampvotering, sa han. At han tidligere hadde håpet på en enstemmig innstilling grunnet på at en offentlig debatt med argumenter omkring kandidatenes sterke og eventuelt svake sider, ville være ubehagelig. Men den fikk man tåle.

Haraldseth anbefalte kongressen å velge Nils Totland som leder, og begrunnet det:

- Jeg kjenner begge meget godt, og jeg har hatt meget godt samarbeid med begge i mange år, så jeg føler meg meningsberettiget. Ingen av dem representerer noen fløy i fagbevegelsen, men står med begge beina godt på bakken. Begge har sine meninger og meningers mot, sa Haraldseth og føyet til at begge kunne være sta og egne, også umedgjørliche til tider. Det gjaldt begge.

- Og de er like tøffe begge to. Når jeg anbefaler Nils, er det fordi jeg har en klar oppfatning av at Nils beholder roen i stressede situasjoner. Det er en god egenskap når man skal lede en organisasjon som står foran store utfordringer. Den ledererfaring Nils har fra kartellet kommer også godt med, sa Haraldseth og berømmet videre Totlands evne til å få medarbeidere til å jobbe i team.

- Men det som er viktig for meg å få fram, er at duoen Nils/Yngve er den beste lederduoen vi kan få. De utfyller hverandre med egenskaper som vil komme godt med i den vanskelige perioden vi står foran, sa Haraldseth og mente det ikke var mulig å konstruere en annen duett så kvalifisert som denne.

- Å velge Yngve åpner for å velge en kvinne inn i ledelsen, men kjære venner, la ikke taktisk spill avgjøre i denne alvorlige situasjonen, sa Haraldseth til slutt, og høstet både noe applaus og noe buing for sluttpoenget.

Dirigenten klubbet og ba om at forsamlingen holdt seg i ro og nøyde seg med å uttrykke sine meninger fra talerstolen.

Sidsel Bauck, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Kongressens motto er: Nye tider, nye mål.

Vi drøfter og vedtar målsettinger - på kort sikt og lang sikt - her på Kongressen. Og vi drøfter og vedtar midler for å nå målene.

Kamerater - vil vi målene, må vi også ville midlene - og det betyr at vi må skaffe oss høvelig verktøy.

Hva slags ledelse tenger vi så for å lage framtidens LO? Den ledelsen som skal føre an når våre planer og mål skal realiseres.

Etter min oppfatning imøtekommer flertallsinnstillingen best mine krav til en ny LO-ledelse.

- Vi trenger ledere vi kan identifisere oss med - og som identifiserer seg med oss.

- Vi trenger en ledelse som er særlig åpne for de nye utfordringene som banker på døra - på godt og vondt - i vårt stadig mer kompliserte samfunn.

- Vi trenger en ledelse som erkjenner fagbevegelsens ansvar til klare, utvetydige holdninger og handlinger - fagbevegelsens egne frie og uavhengige premisser.

LOs eget forskningssenter FAFO har laget et overbevisende beslutningsgrunnlag for mye av det vi må gjøre noe med - for å møte nye utfordringer, for å gienvinne vår styrke og vinne ny styrke.

Og vi trenger en ledelse som er dristige til å ta i bruk nye virkemidler.

Valgkomiteens flertallsinnstilling imøtekommer mine krav og virker som en god innstilling generelt. Jeg hadde ønsket en høyere kvinneverrepresentasjon, men den reelle og også symbolske virkningen av en kvinne som nestleder, er stor og viktig. Det er et nytt skritt på en riktig vei.

Jeg støtter flertallsinnstillingen med Yngve som leder og vil fremheve noen av hans fremste kvalifikasjoner: Han er modig og ærlig og kaller en spade for en spade. Han sier saker og ting klart og rett ut, åpent og endefram. Han vil være en leder som ikke ser det som et mål å «håndtere» forbundene - som det ble uttrykt i en herværen-

de middagsavis på vegne av noen – men som respekterer og aksepterer forbundene som en likeverdig del av LO. Forbundene er LO – LO er forbundene. Yngve vet at sentral støtte til lokalt arbeid er vel så viktig som lokal støtte til sentralt arbeid. Det er i første rekke i klubbene, på arbeidsplassene, det skal skje.

Kamerater, det er med stor glede jeg oppfordrer Kongressen til å stemme for Yngve som ny leder av LO.

Liv Buch, Sekretariatet, reagerte på det brudd på årelang praksis som hadde funnet sted ved dette valget.

– Jeg er vel den som har jobbet lengst i LOs indre administrasjon, fra Mentsens tid, sa hun, og understreket at valg på LO-formann da foregikk i Kongressen og ikke andre steder.

– Det som er skjedd denne gang, er at den borgerlige pressen begynte ledervalget i LO for 2 år siden, det valget som vi skal gjøre nå. Vi må være klar over at den borgerlige pressen ikke er innstilt på å gjøre det lettere for oss men tvert om vil skape mest mulig fænskap, sa hun og var skuffet over at vår egen presse var blitt med på lasset.

– I dag kan vi konstatere at pressen har lykket over all forventning, sa hun og støttet Haraldseths syn på hva som er den beste lederduoen.

Jan Werner Hansen, NTL, viste til det Leif Thue sa til en avis nylig, at LO fortjener den beste lederen, og selv om vi har to gode kandidater, så er det Nils Totland.

Werner Hansen slo fast at Totland i de syv år han har ledet Statstjenestemannskartellet har vist at han er en dyktig leder, med alle de egenskaper som trengs. I denne perioden har han vist en utrolig evne til å samordne de ulike interessene i Kartellets tilsluttede organisasjoner.

– Å være LO-leder krever evne til å tenke og snakke klart, og til å legge opp en strategi for å nå målene. Totland er strateg og legger vekt på det grunnleggende arbeidet og ikke på overskrifter i pressen, sa han, og minnet om at Nils Totland sto i spissen for den første storstreiken i staten.

Werner Hansen sa at det var Nils' tyngde som gjorde at stats- og kommuneansatte fikk like kronetillegg ved oppgjøret, og det er ikke noe som gjør han så sint som en urettferdig eller skjev fordeling, eller arbeidsgivere som utnytter lønnsloven til å trekke personlige fordeler ved aksjekjøp m.v. I dagens situasjon står vi overfor en stor politisk utfordring. Vi skal videreføre tariffpolitikken, og vi skal få gjennomført nye reformer og sikre den fulle sysselsetting. Vi har et sterkt Fremskrittsparti som utfordrer velferdsstaten på viktige områder. Ved å velge Nils får vi en leder med stor innsikt. Han er ingen grå kjedelig person. For oss som kjenner ham, er det svært vanskelig å forstå at noen kan påstå noe slikt. Velg Nils, da velger dere enn forhandler som både er humørfyllt og som tenker strategisk.

Liv S. Nilsson, Sekretariatet, sa at man nå hadde valget mellom to dyktige kandidater. Hvis man får begge med i ledelsen, vil de kunne utfylle hverandre. Begge bør være med i LOs øverste ledelse. Det kan man bare oppnå ved å følge mindretallets innstilling og Nils som leder. Kombinasjonen Nils og Yngve vil bli en sterk LO-ledelse, og de vil sammen fange opp de mange strømninger som har gjort dem til lederkandidater. Sammen vil de utgjøre en faglig og politisk styrke, og LO kan på denne basis ha en likeverdig dialog med Arbeiderpartiet. Det vil være behov for tyngde i argumentasjonen hvis vi skal overleve som en sterk organisasjon for norske arbeidstakere, både på privat og i offentlig sektor. Formannsvalget bør ikke avgjøres av en popularitetsbølge foran Kongressen. Valget må ses i en bred faglig og samfunnsmessig sammenheng.

Vi står overfor en politisk situasjon hvor markedstenkingen er på fremmarsj, vi opplever en kamp om viktige verdier. Kampen dreier seg om hvordan vi skal tenke politisk, hvordan vi under en almenfaglig synsvinkel skal bestemme lønnsfastsettelse.

sen i vårt samfunn. Skal den være markedsavhengig, eller fastsettes ut fra andre kriterier og verdier. Vi ser tendenser til at mange mener den offentlige sektor er en byrde for den private sektor. Vi trenger forståelse for at den offentlige sektor også er verdiskapende. Nils Totland vet hva det dreier seg om. Derfor anbefaler jeg mindretallets innstilling, sa Liv Nilsson.

Lars A. Myhre, NOPEF, sa at han hadde valgt å gå uten sko på talerstolen for å få en myk og ledig gange. Mange snakker som om vi her velger mellom to kandidater, men vi velger kanskje heller mellom to modeller presentert av valgkomiteen. Det vi skal bestemme her og nå er hvilket ansikt LO skal ha utad, hvilket ansikt bevegelsen skal presentere. Er det slik at Nils Totland forsvinner fra denne bevegelsen hvis han taper valget? Nei, han fortsetter som en dyktig leder av Kartellet. Begge vil hver på sin plass kunne bruke sine evner og sin makt etter valget. Hvordan ser ansiktet så ut? Jeg synes personlig at LOs ansikt ser bedre ut med Hågensen og Kostøl enn med Totland/Hågensen. Esther Kostøl holdt en god innledning på denne Kongressen, det bar bud om noe nytt i LOs ledelse, noe nytt og godt. Ut fra denne argumentasjonen bør Yngve bli leder og jeg vil derfor anbefale flertallets innstilling. Det vil gi LO en bedre profil.

Eva Disch, Akershus, sa at hun ville gi honnør til valgkomiteen for det arbeid som var utført. Hun syntes det aller fineste ved valgkomiteens flertallsinnstilling var at man har gitt plass til en kvinne i toppledelsen – for første gang i LOs historie. I går var det 100 år siden fyrstikkarbeiderne startet sin aksjon, og det er viktig å minnes også i dag. Statsminister Syse sa ved makttovertagelsen at «det er godt med kvinner». La oss også vise at vi mener det. Nordahl Grieg har skrevet et dikt som heter «De beste». La meg da si at for meg betyr Yngve Hågensen svært mye. Det gjør han også for alle fagorganiserte i Akershus. Nye tider – nye mål, det krever at vi satser på en sterk fremgang for å kunne beholde styrken frem mot år 2000. For å oppnå dette, skal vi velge Yngve som leder. Han er dyktig, sterk, han er en likestillingsmann, han er utadvendt, han er kamerat. Jeg har jobbet sammen med ham før han ble valgt inn i LO i 1977. Det er han som har skylden for at dere må bære over med meg her på Kongressen. Det var han som sa at vi kvinner skulle ut på banen og ta ansvar. Han fikk meg ut på banen. Det var ei fin tid, Yngve!

Yngve har siden vist at han har mot til å ta risiker. Vi kjenner deg som en god organisasjonsmann som alltid stiller opp i Akershus når vi ber om det. Alle organiserte har bruk for Yngve, det har også de ennå uorganiserte i dette land. Velg Yngve, da går også kabalen opp, sa Eva Disch.

Kjell Christoffersen, Grafisk, sa at han ikke kunne love et fullt så flammende innlegg som foregående taler, men hans konklusjon var den samme. Han hadde forsøkt å vurdere lederspørsmålet kaldt, rolig og kynisk. Vi skal velge en leder for LO utover i 90-årene. Valgkomiteen slapp katten ut av sekken nylig, det vil si man slapp to katter ut av sekken, 2 forslag. Vi i Grafisk støtter Yngve Hågensen som leder. Leif Haraldseth forbauset meg i sitt innlegg når han pekte på at Yngve nærmest ikke skulle ha kontroll over nervene. Jeg har jobbet sammen med Yngve i mange sammenhenger, i sentrale forhandlinger og i tariffforhandlinger. Han har alltid opptrådt på en måte som har avtvinget den aller største respekt. Nils har kanskje litt grå hår i hodet, men jeg vil ikke hevde at han er noen grå tillitsmann for det, men jeg vil likevel velge Yngve som primas inter pares – den fremste blant likemenn. Han sa seg også glad for innstillingen på Kostøl som nestleder. Han hadde stor respekt for Kostøl som tillitsvalgt i LO.

Gro Standnes, Skolenes Landsforbund, sa at det alltid var vanskelig å legge kabal. Her hadde man i tillegg fått utlevert to kabaler. Hun var imidlertid av den oppfatning at man burde kunne stokke mellom kabalene. Etter hennes mening burde LO få en

kvinnelig nestleder uansett hvem som ble valgt til leder. Dette har noe med pedagogikk å gjøre, både for de kvinnelige medlemmene i LO og for uorganiserte. Med Esther som nestleder føler mange flere at de har noen som målbærer deres holdninger og meninger.

Svein Fjæstad, Hotell og Restaurant, sa han ville starte med en historie for 23 år siden. Da var han som nyalvalgt tillitsmann på 22 år på et seminar i Oslo. Han kom litt sent og satte seg sammen med en kollega bakerst i Folkets Hus-salen hvor nettopp Yngve Hågensen da talte. Jøss, sa jeg, er han arbeidsgiver han der. Jeg trodde det var en arbeidsgiver som sto og talte de ansattes sak. Jeg var så fersk den gangen at jeg trodde det var slik. Det var fordi han var så dyktig. Klokskapen har han siden demonstrert gang på gang gjennom de 23 år som er gått siden den gang. Vi har vært kolleger i LO og jeg har hatt mye kontakt med ham de senere år, som nestleder i Hotell og Restaurant. Vi er et forbund med 80 prosent kvinner. Yngve er smidig, entusiastisk, aktiv, intelligent, han har alltid vært en fyr som hjelper oss. Han har også en spesiell evne til å fortelle oss hva som er morgendagens problemer. Dette kan dere ha i vente og dere får legge opp strategien deretter, bruker han ofte å si. Man skal være forberedt på det som kommer til å skje. Han er også en mann som ikke ønsker å bruke gårdsdagens verktøy for å løse morgendagens problemer.

Fjæstad var også glad for at Esther var foreslått som nestleder. Jeg vet hva det betyr med en kvinne i toppledelsen når jeg kommer fra Hotell og Restaurant. Han sa til slutt at det var enkelte utsagn fra Haraldseth som han hadde sett han helst ikke hadde kommet med.

Einar Hysvær, Sekretariatet, sa at han hadde et sterkt håp om at Yngve ble valgt til leder. På landsmøtet i NNN i april var Haraldseth og Hågensen gjester fra LO. Haraldseth innledet og Hågensen takket etter landsmøtet. Da jeg introduserte Yngve, sa jeg at vi nå skulle høre ham vi håpet ville hilse landsmøtet som LO-leder ved neste landsmøte. NNN-landsmøtet ga trampeklapp for denne introduksjonen og jeg kan trygt si at Yngve har sterk støtte i NNN. Vi har også stått mot hverandre, bl.a. ved oppgjøret i 1988, men vi har stått sammen i en så viktig sak som garantiordningen, sa Hysvær som fullt ut kunne slutte seg til de gode ord om Yngve som var kommet fra Bauck og Christoffersen. De som har vært med Yngve i tvistesaker i NAF-huset, vet at dette er en tillitsmann med et sterkt engasjement, han er en god medspiller. Hysvær var meget skuffet over Haraldseths utspill. Det var under all kritikk. Jeg har kjent Yngve gjennom 12 år, og det er den mannen som jeg ville mene er den siste som mister hodet i en stresset situasjon. Du sa om Nils at han var en mann som tenkte klart og snakket klart. Den karakteristikken stemmer utmerket på Yngve.

Noe av det som hadde irritert ham mest, var de mange uten stemmerett som motarbeidet Yngve. Jeg håper inderlig at de får et nederlag her i dag. Leif Thue sa at han hadde studert mindretallets innstilling mange ganger og syntes at den ble bedre og bedre. Det synes ikke jeg. Det manglet fortsatt en kvinnelig nestleder på den innstillingen, dessuten mangler det en representant fra Nord-Norge. Den andre listen oppfyller begge kravene. Den nordnorske kandidaten er til og med medlem av Kommuneforbundet. Det er du vel glad for, Liv Nilsson, sa Hysvær til slutt.

Per Wold, Kjemisk, sa at det var Haraldseths innlegg som fikk ham til å tenne slik at han tok ordet. Han takket for det. Selv var han tillitsmann på den største arbeidsplassen innen privat sektor her i landet. Det er ikke bare Haraldseth som er meningsberettiget i lederspørsmålet. Det er jeg også. Det er jeg som skal bidra til rekruttere nye medlemmer og høre på medlemmenes ønsker. Vi ønsker at LO skal bli enda mer attraktiv. Vi har to gode kandidater, men jeg stiller meg bak Yngve. Det er en tillitsmann som alltid stiller opp. Han hadde de siste 4 årene hatt jobben med å koordinere fire forbund innen Hydro. Han hadde demonstrert en egen evne til å samle. Var til disposisjon når man trengte ham. Yngve er også en stor inspirator. Stem på Yngve, det vil LO tjene på, sa Wold.

Oyvind Røkenes, Kjemisk, sa at det var godt at valget skulle skje på kongressen og ikke bak lukkede kontorer oppe i etasjene. Når LO tar sikte på å bli den mest attraktive arbeidstakerorganisasjonen i landet, er det fornuftig å velge Yngve som leder. Yngve har samtlige evner, sa Røkenes som henviste til kabalen hvor det også er en kvinnelig nestleder. - Det er kjekt å få en kvinnelig nestleder i LO. Esther vil representere hjerterdamen mens Yngve er hjerterkongen i kabalen. Begge kandidatene har også hjertet på riktig plass.

Ellen Stensrud, Fellesforbundet, sa at det neppe kunne være riktig at valgkomiteens innstilling ble referert i radioen to timer før den ble lagt frem på Kongressen. Dette minner meg om samme praksis som ble fulgt av Haraldseth søndag. Hun syntes det var ille av avtroppende LO-leder å trekke frem negative sider ved en av kandidatene. Han kunne godt nøyd seg med å peke på de positive trekkene ved sin kandidat. Totland er også en solid leder i Kartellet, og jeg kan godt tenke meg å leve med ham fortsatt som leder av Kartellet - ikke noe mer bokstavelig. Yngve er lederen LO trenger nå. Om en av kandidatene skulle tape nå, er det ikke mye av et tap. Dette er et valg på et så høyt nivå at det neppe er noe tap, uansett hvem som ikke blir valgt til leder. Stem på Yngve.

Jan Andresen, Fellesforbundet, sa at det var bra for demokratiet at man hadde to kandidater å velge mellom. Han syntes selv det var viktig at det kom med kvinner i ledelsen, slik flertallsinnstillingen legger opp til. Vi får med Esther og Yngve et pene ansikt utad. Forholdet til DNA kan kanskje også bli noe mer ledig enn det har vært. Stem på flertallsinnstillingen.

Knut Buberg, Fellesforbundet, sa at han kom fra en liten by som hette Moss. Man kjente godt til Yngve der etter flere møter. Her skal vi velge en kandidat, ikke telle tapere og vinnere. Det er to likeverdige kandidater som stiller til fight. Yngve har organisasjonstalant, en klar tale, han er en dynamisk person. Svakheten ved Yngve er kanskje den at når han har talt, da står alt klart. Han er en friskus uten like. Det er blitt sagt på denne kongressen at LO skal bli mer gærne etter jenter. Ja, var det ikke Martin Ljung som sa det også: Er du hemma, Esther?

Øystein Holsæther, Treindustriarbeiderforbundet, takket Leif Haraldseth for den indirekte støtte han hadde gitt Hågensen ved sin nye taktiske tabbe i debatten. Det er en tabbe å provosere de kvinnelige deltakerne på kongressen slik du gjør ved nærmest å fremstille Yngve som et nervevrak. Jeg har ønsket Yngve velkommen tilbake til min fagforening tidligere. Det har jeg gjort med Esther også, og jeg gjør det gjerne igjen. Lykke til med valget.

Steinar Karlsen, FF, delte ikke Haraldseths oppfatning av Yngve Hågensen som en kar som ikke har kontroll over sine nerver. Tvert om. Han delte den oppfatning som var vanlig blant forbundets medlemmer rundt om, at Yngve er en sterk faglig leder som snakker et språk alle kan forstå.

Han anbefalte Hågensen på det sterkeste.

Tore Holm, NKF, minnet om at kongressen i tre dager nå hadde diskutert hva vi vil med LO i 90-åra.

- Vi vet hvilke utfordringer vi står overfor. Vi har fått en Syse-regjering. Vi vet at nye grupper trykker på for å rive ned velferdsstaten, og vi må forberede oss på hvordan dette skal møtes, sa han, og tok avstand fra kritikken mot Haraldseth. - Først ble han kritisert for å ha stått i mot presset i lange tider og tiet med hvilken kandidat han ville gå inn for. Nå blir han kritisert for at han tillater seg det, for at han står på talerstolen og gir kongressen sin vurdering av de to kandidatene. Slikt må en kommende LO-leder tåle, sa Holm.

Han hadde merket seg utsagnene om at Yngve Hågensen er ærlig, står på og sier tingene rett ut.

- Men det gjør da i høyeste grad også Nils Totland når det gjelder.

Holm ville også legge vekt på den politiske erfaring Nils Totland har. Yngve Hågensen gikk for en tid siden ut og sa han var i tvil hvordan det faglig-politiske samarbeidet skulle formes.

- En vakling på det felt har vi ikke råd til i 90-årene, mente Holm.

Lars Erik Lilleødegård, FF, syntes det var artig å være på kongressen å oppleve så mye glasnost og perestrojka. Han hadde ikke tenkt å ta ordet, men et par av innleggene i starten hadde fått blodet til å bruse hett.

Som leder for FF-regionen i de to nordligste fylkene hadde han han truffet mange fagorganiserte i den tida det har vært snakk om ny LO-leder, og signalene var stort sett entydige. Sånn sett var flertallet kommet med en glimrende innstilling i samsvar med signalene.

Sidseil Bauck, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Jeg vil minne om at alle vi som er til stede her i forbindelse med tariffoppgjør er vant til pakkelasninger. Da er det enten/eller. Vi må godta enten den ene pakken eller den andre.

Jeg sa i mitt forrige innlegg hva jeg mener om Yngve. Nå er det Esther Kostøl det gjelder. Og merk dere - Esthers kandidatur som LOs 1. kvinnelige leder er bare i Yngves pakke.

Det er en viktig og nødvendig del av likestillingsprosessen at kvinner får sjansen til å vise hva de duger til. Nå er det Esthers tur. Vi vet allerede at hun er dyktig, og nå har vi muligheten til å få med en kvinne som kan skape kontakt med nye store grupper.

Jeg har merket meg antydningen her fra talerstolen om at Yngve ikke var helt stueren når det gjelder det faglig-politiske samarbeidet. Til det vil jeg igjen slå fast at det viktigste nå, er at vi trenger en fagbevegelse som tar standpunkt på egne premisser.

Velg Yngve og Esther!

Leif Haraldseth hadde merket seg kritikken mot ham og tatt den til etterretning: - Men jeg må iallfall få minne om at jeg har konkludert med å foreslå Yngve som nestleder. Kongressen må da vite at jeg ikke foreslår et nervevrak til en slik oppgave.

Tore Lundberg, Sekretariatet, hadde håpet at kongressen ville følge Lindrupsens oppfordring, men det var for sent å snyte seg når nesa er vekk.

- Av debatten kan en få inntrykk av at valget står mellom kolera og pest, mens det i virkeligheten står om å velge det dyktigste lederteamet for LO, sa han. Han hadde helt siden debatten om ny leder begynte for et par år siden, måttet svare når han ble spurt om Hågensen og Totland, at han likte dem begge to. Men han hadde hatt muligheten til å samarbeide, samarbeide godt med Nils, og den eneste grunnen han kunne ha til å gå i mot Nils som ny LO-leder, måtte være ønsket om å få beholde ham som leder i Kartellet.

- Vi har imidlertid vært villig til å gi avkall på ham, av hensyn til LO, sa Lundberg, og mente at den kabalen mindretallet i valgkomiteen hadde lagt opp, var meget god.

Det var sagt om Hågensen at han var villig til å reise ut i avdelinger og klubber. Han kunne forsikre at den samme viljen var tilstede hos Nils Totland.

Begge er dyktige, villige og gode forhandlingsledere, de vil bli et godt team.

Dirigenten foreslo skriftlig votering, varslet tellekorpset og fikk valgt et opptellingsslag på tre.

Voteringsresultatet

Opptellingen viste at Yngve Hågensen var valgt som ny LO-leder med 193 stemmer, Nils Totland hadde fått 121 stemmer og 1 stemme var blank. Tilsammen var det avgitt 315 stemmer.

Kåre Syltebø, Tele- og Dataforbundet, fikk ordet til forretningsorden og sa at etter vedtektene skal kongressen velge leder, nestleder, hovedkasserer og sekretærer. Vi må gjøre et formelt riktig vedtak. Derfor må det fattes eget vedtak om å velge to nestledere før man fortsetter videre med valget.

Valgkomiteens leder, *Walther Kolstad*, sa at det ikke var uventet for valgkomiteen at det ble reist spørsmål om valgene i tilknytning til vedtektenes bestemmelser. Kongressen er LOs høyeste myndighet. Det tilsier at man er varsom med å tolke vedtektene slik at Kongressen hindres i å treffe de vedtak den definerer rikt. Han mente at Kongressen ikke var avskåret fra å velge to nestledere for endel av perioden. Han mente også at i og med innstillingen, har valgkomiteen foretatt en rangering av nestlederne.

Dirigenten spurte om Kongressen var imot det prinsipp valgkomiteen hadde lagt til grunn. Det var den ikke.

Esther Kostøl ble enstemmig valgt til ny nestleder (med akklamasjon). Det samme ble *Ole Knapp* for perioden frem til 7.11.1991 – mot 1 stemme.

Øvrige valg av tillitsvalgte i LO ble enstemmig vedtatt i pakt med valgkomiteens flertallsinnstilling.

Sekretariatet.

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Valg av revisjonsutvalg.

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Den nye LO-lederens hilsen

Den nye-valgte LO-leder *Yngve Hågensen* ville takke Kongressen på vegne av seg selv og de andre valgte tillitsvalgte i LO for den tilliten som var vist dem. Han hadde oppfattet det som om hele Kongressen ønsket å få en samlende ledelse etter valget og den kampen som har vært ført. Jeg vil også takke *Nils Totland* for en fin fight. Du er akkurat den fine tillitsmannen som jeg trodde du var, sa *Hågensen* til *Totland*. Nå skal vi stå sammen i arbeidet videre.

Nils Totland sa at man hadde vært gjennom en noe uvant situasjon i norsk fagbevegelse, også for de involverte. *Ellen Stensrud* hadde rett da hun sa at ingen av kandidatene vil fremstå som tapere etter en votering. Jeg kjenner meg ikke som en taper, jeg synes det har vært en ære å være leder-kandidat. Jeg vil ønske lederen og hele LO-ledelsen lykke til med arbeidet. Vi har hatt en ryddig og kameratslig fight om lederposisjonen. Jeg vil også takke alle dem som har stått bak meg og støttet meg gjennom hele denne prosessen. Det er ikke noe nederlag når jeg ikke nådde helt frem i kampen mot nettopp *Yngve Hågensen*, sa *Totland* som håpet at det som nå lå bak en, ikke ville skape turbulens i norsk fagbevegelse. Det har vi ikke råd til. Min organisasjon vil stille lojalt opp og gjøre vår plikt og kreve vår rett overfor LO i den faglige og politiske kampen fremover.

Felleskap, solidaritet, samlet styrke. Det skal være vårt motto frem til år 2000. Vi skal nå visjonene og målene i LO, sa *Totland*.

Leif Haraldseth hadde dette hjertesukk etter valget: – Jeg har ikke hatt min beste dag i dag. Det var ikke en tilsiktet reaksjon som fulgte mitt tidligere innlegg i debatten. Vi ønsker den nye LO-ledelsen til lykke i arbeidet fremover. Det blir ikke lett, men jeg går ut fra at vi fortsatt skal arbeide etter de gode tradisjonene i fagbevegelsen: Solidaritet og samhold gjør sterk.

Møtet hevet kl. 17.15. Kongress-deltakerne kunne forberede seg til kongressfesten på Det Norske Teatret kl. 19.00. *Dirigenten* varslet at møtet startet presis kl. 09.00 neste morgen. Møtet hevet.

Formiddagsmøtet torsdag 26. oktober

Møtet ble satt kl. 9.00 med Sidsel Bauck som dirigent. Tryggve Aakervik ledet åpningssangen, som denne morgen var Avanti Popolo, og dirigenten repliserte at vel var det dekket for en ny giv etter valgene i går, men revolusjon hadde hun ikke regnet med.

Så roste hun gårsdagens arrangement og hadde forsamlingen med seg på en takk til LO for en flott fest.

Dirigenten formidlet beskjeder og refererte to permisjonssøknader som ble innvilget, før møtet gikk over til dagsorden.

Det forelå hilsningstelegram fra Landsorganisasjonen i El Salvador, FENASTRAS, til LOs 27. kongress.

Punkt 7 - LOs egen organisasjon

Evy Bøverud Pedersen holdt denne innledningen:

En effektiv organisasjon

Vi vil et sterkt LO, og vi vil et stort LO. Vi vil et aktivt og effektivt LO. - Ikke fordi det å være stor og sterk er noen målsetting i seg selv, men fordi det gir oss styrke til å gjennomføre de vedtak Kongressen fatter, og til å nå de mål organisasjonen setter seg.

LO står overfor en rekke utfordringer på terskelen til 90-åra. Felles for alle de ulike utfordringene er behovet for en smidig og effektiv organisasjon.

Vi har en rekke ambisiøse målsettinger, både overordnede målsettinger for LO og delmål på ulike samfunnsområder, målsettinger som angår våre medlemmers livssituasjon. Dette krever at vi må ville bruke midlene som er nødvendige for å nå målene. Sagt på en enklere måte, vi må omforme vår organisasjon ut fra de krav som utfordringene reiser. Organisasjonsdebatten er derfor sentral for oss. Vi kan ikke gå utenom den, om målsettingen skal bli noe mer enn vakre ord.

Organisasjonen er LOs motor, den er forutsetningen for å bringe oss dit vi vil. Veivalgene vil bli mange, men uansett hvilken vei vi velger, må vi ha en organisasjon som gjør oss i stand til å nå dagens og morgendagens mål.

Også derfor er debatten om og opprustningen av egen organisasjon så viktig. Jeg snakker om en gjennomgående opprustning, for uten en aktiv og god grunnorganisasjon vil vi ikke makte å nå våre mål.

2. Dagens organisasjonssituasjon

Før Kongressen i 1985 erkjente vi behovet for, - og fikk gjennomført - en organisasjonsundersøkelse. Resultatet av organisasjonsundersøkelsen «Så samles vi på Valen...?», som var utarbeidet av FAFO, ble lagt fram for delegatene på Kongressen og vi startet drøftelser om dens perspektiver og konklusjoner. Dermed startet vi arbeidet med å danne oss et skarpere bilde av organisasjonsmarkedet enn vi tidligere har hatt.

Vi fikk tegnet et bilde av et mektig LO, men også et LO som sto overfor store utfordringer.

Det var nok et sjokk for mange da det framgikk at mellom 40 og 45 % av lønnstakerne i Norge er uorganiserte samtidig som flere og flere av de som organiserte seg, organiserte seg utenfor LO.

Selv om medlemstilgangen til LO hadde vært god i perioder, fikk vi bekreftet at vi ikke lenger holdt tritt med økningen i antall yrkesaktive og at vår relative andel av organiserte var synkende.

Den faktiske situasjonen har vi tatt inn over oss, og vendt til noe positivt for organisasjonen. «Tallenes dystre tale» er lagt til grunn for å definere og presisere våre utfordringer. Vi må rekruttere flere av de som i dag er uorganiserte og vi må konkurrere bedre om de som i dag velger å slutte seg til organisasjoner utenfor LO.

Kongressen i 1985 vedtok utdyping av materialet organisasjonsundersøkelsen hadde gitt oss.

Tre del-rapporter skulle utarbeides av FAFO. Disse rapportene skulle omhandle rekrutteringsmuligheter i forhold til kvinner, ungdom og uorganiserte. Med bakgrunn i rapportene skulle tiltak settes i verk.

Opgaven var bl.a.:

Med bakgrunn i hovedrapporten og de tre del-rapportene – Å utrede forslag om organisasjonsmessige endringer som komiteen finner nødvendig for å øke tilslutningen til Landsorganisasjonen.

– for å sitere deler av Kongressens vedtak i 1985.

Dette betyr at komiteen spesielt fikk i oppgave å se organisasjonen og endringer av den i forhold til rekruttering. Organisasjonsstrukturen og organisasjonsendringene skulle ikke betraktes løserevet eller som et mål i seg selv. Dette antyder en ny vinkling på organisasjonsdebatten, en debatt som vi må innrømme ofte har levd sitt eget liv, og der forslagene til løsninger enkelte ganger kan ha vært styrt av andre formål enn rekruttering til LO-familien totalt.

Jeg kan ikke gå i detaljer på innholdet i rapportene, men vil presentere et par viktige konklusjoner for organisasjonsdebatten. Rapporten viste at LO fremdeles taper terreng selv om også vi øker medlemstallet. I år 2006 kan, og jeg understreker kan, organisasjoner utenfor LO samlet ha like mange medlemmer som LO. Samtidig kan det være 40 til 45 % uorganiserte som i dag. Men kan betyr ikke skal eller vil. Et mulig framtidssbilde er ingen sannhet, med mindre vi lar det bli det.

Men – det er heller ikke et urealistisk skremselsbilde, dersom vi velger å lukke øynene uten å gripe fatt i utfordringene. Vi hverken har eller kommer til å lukke øynene – vi tar utfordringene framtidssbildet innebærer, og vi skal gjøre det til skamme.

Derfor er den viktigste konklusjonen for oss de enorme mulighetene rapportene viser at vi har.

I motsetning til det inntrykk mange har dannet seg, så sier nemlig FAFO-rapportene at LO og forbundene har store muligheter på organisasjonsmarkedet.

Oppslutning vil ikke være bestemt av krefter vi ikke rår over. En del har den pessimistiske forståelsen at endringer i yrkestilhørigheten, ideologi og utdanning må føre til at LO i det lange løp taper kampen. Men rapportene, de framholder at så ikke er tilfelle. Vi kan og må gi et samlet tilbud som gjør at langt flere opplever oss som det beste organisasjonsalternativ, og at de ikke lenger har hverken lyst eller råd til å la være å organisere seg hos oss.

Selv om det er trekk ved utviklingen i vårt samfunn som synes ikke å favorisere LO-organisering, så både kan og må vi møte dette med et effektivt organisasjonstilbud. Gjennom det kan vi samtidig både tilpasse oss og påvirke omgivelsene.

I løpet av kongressperioden vi har bak oss har vi både utformet analyser og høstet erfaringer som jeg vil hevde har ført oss et langt skritt i retning av å stille en mer presis diagnose enn vi tidligere har gjort. Vi har lagt hele vår organisasjon under lupa. Så vidt meg bekjent er det ingen andre arbeidstakerorganisasjoner som så nøye har gransket sin egen organisasjon. Bit for bit har vi skaffet oss et bedre grunnlag for å

kunne vite hva vi må gjøre med oss selv og vår organisasjon for å kunne møte utfordringene vi står overfor.

Dette har vært en nyttig prosess. Den har gitt oss mulighet til å tenke framover, og den har gitt oss mulighet til å sette i verk tiltak underveis.

Jeg vil derfor gå nærmere inn på noe av det som vi har arbeidet med i kongressperioden, og på tanker omkring framtiden.

Ungdom

Allerede i hovedrapporten «Så samles vi på Valen...?» fikk vi stadfestet at vi sto svakere enn tidligere blant ungdom.

Derfor har vi først og fremst satset på tiltak og aktiviteter rettet mot ungdom. Vi har lagt stor vekt på nytteverdien av tiltakene og på mulighetene for egenaktivitet, og hvilken rekrutteringseffekt tiltakene kunne ha.

Jeg kan nevne som eksempler skolesluttaksjonen, sommerpatruljen, ja til og med noe så utradisjonelt for fagbevegelsen som en rockekonkurranse har vi gjennomført. Mere om tiltakene finner dere i brosjyren i mappene deres. Dette er aktiviteter i fagbevegelsens regi som har ført til bedre samarbeid over forbundsgrensene. Det gjelder ikke minst for regionale og lokale organisasjonsledd. Dette har avfødt initiativ på lokalplanet, vitalitet i organisasjonen og aktiviteter som har trukket med medlemmer. Ideer er født og gjennomført, og de har vist at det er viktig at de unge stiller krav til organisasjonen. Entusiasmen i arbeidet gir tro på framtida. Nye planer om tiltak ligger på tegnet, bl.a. omorganisering av ungdomsutvalgene for å trekke flere med i arbeidet.

Elev- og studentmedlemskap

I løpet av kongressperioden er elev- og studentmedlemskap utredet og vedtak er fattet. Vi har nettopp startet informasjon og vervekampanje på dette området. Elev- og studentmedlemskapet er en utfordring for oss, en ny gruppe som skal innlemmes i fellesskapet.

Det er nedlagt et omfattende arbeid med å fordele alle elevgrupper og utdanningsretninger i videregående skoler, folkehøyskoler, høyskoler og universiteter til det enkelte forbund. Nå er det de lokale leddene som må videreføre jobben etter de innledninger som er gjort.

Likevel bør vi være realistiske i våre forventninger til resultatene i første omgang. Dette er nytt og vi vil helt sikkert oppleve svakheter og mangler i det systemet vi har bygget opp. Disse skal vi rette opp etter hvert. Elev- og studentmedlemskapet blir en prøvstein for fleksibiliteten i vår organisasjon. Hovedhensikten med medlemstilbudet er, på et så tidlig tidspunkt som mulig, å skape kontakt mellom ungdom under utdanning, og den «type arbeidsmiljø» de sannsynligvis vil befinne seg i som yrkesaktive. Oppfølgingen krever stor arbeidsinnsats av oss alle, ikke bare i år, men hvert eneste år framover.

Aktivitets- og vervekampanje

Parallellt med disse aktivitetene har vi planlagt for – og startet opp en særlig aktivitets- og vervekampanje. Gjennom kampanjen søker vi å oppnå en total gjennomgang av hvordan organisasjonen vår fungerer. Vi må vitalisere alle ledd i organisasjonen for å være attraktive for nye medlemmer. Vi har tilrettelagt for såvel forbundsinterne som felles framstøt for å øke medlemstallet vårt. Målsettingen er 1 mill. medlemmer innen utgangen av 1993.

Det er en virkelig ambisiøs målsetting som vil stille store krav til oss alle.

Den utadrettede virksomheten startet opp 1. april i år. Mye positiv aktivitet er igang på alle nivåer i organisasjonen og det gir grunn til optimisme.

Alle de aktivitetene jeg nå har nevnt må selvfølgelig videreføres i neste kongressperiode.

Vi kan jo også håpe at flere organisasjoner enn Kantor og Organistforbundet på eget initiativ tar kontakt med oss for å sondere muligheten for medlemskap. Vi vil legge forholdene tilrette for det. Kantor og Organistforbundet styrker oss på to områder. Det gjelder kirkelige ansatte og det gjelder kultursektoren. De øker dermed våre muligheter til å gjøre en god jobb for våre medlemmer på de to områdene.

Samarbeidsavtaler

Når det gjelder samarbeidsavtaler med andre organisasjoner, krever de erfaringene vi til nå har en nærmere evaluering og vurdering. Til nå har samarbeidsavtaler ikke tilført oss nye medlemsorganisasjoner. De har begrenset våre muligheter for å verve medlemmer innenfor de gruppene det gjelder. De organisasjonene vi har, eller har hatt, samarbeidsavtaler med organiserer innenfor områder hvor vi som forbrukere av samfunnstjenester har store interesser. Det er områder vi er nødt til å stille krav overfor og engasjere oss i forhold til.

Samarbeidsavtalene har gitt oss mulighet for et positivt samarbeide med disse yrkesgruppene om videreutvikling og styrking av sektorene de arbeider innenfor. Det har vært til glede for våre medlemmer og for medlemmene i våre samarbeidende organisasjoner.

Samarbeidsavtalene gir oss ingen mulighet til å gi andre organisasjoners medlemmer særfordeler på bekostning av – eller utover det våre egne medlemmer får, noe slike avtaler kanskje har skapt forventninger om.

Dette og andre forhold gjør at vi har behov for en slik evaluering, også for å vurdere bruk av samarbeidsavtaler som virkemiddel i framtiden.

På vei mot en ny organisasjon

Jeg sa i begynnelsen av min innledning at debatten om- og opprustning av vår egen organisasjon vil stå sentralt i årene som kommer.

Egentlig er det ikke noe nytt at vi diskuterer strukturen vår – det har vi gjort nær sagt siden organisasjonen ble etablert for 90 år siden. Det bør vi også fortsette med – men det skal jeg komme tilbake til.

Først vil jeg at vi skal registrere – slik det er oppsummert i saksdokumentet til sak 7 – at det i inneværende kongressperiode har skjedd sammenslutninger av forbund og dermed endringer av struktur i sterkere grad enn på lenge. Samtidig er flere sammenslutninger under forberedelse. Jeg ser slike forbundssammenslutninger som her er nevnt som svært riktig og viktig for LO. Viktig er det også at medlemmene i det enkelte forbund har hatt medinnflytelse og medbestemmelse i disse prosessene. Sammenslutningene har styrket, eller kan iallefall styrke lokalapparatet i forbundene og gjør dem bedre i stand til å ivareta medlemmenes interesse, og dette er og blir et viktig element.

Likevel er det utålmodighet i store deler av organisasjonen etter å komme videre. Vi er klar over at vi med vår nåværende struktur ikke har greid å utgjøre det tilbudet vi ønsker å være for nye grupper av den yrkesaktive befolkning.

Vi har ikke greid å tilpasse oss de endringer som har skjedd i omgivelsene, dvs. på arbeidsmarkedet. I tillegg har vi for ofte opplevd kampen om sjelene som det ofte kalles – og som vi all for godt kjenner konsekvensene av.

Forslagene til denne Kongressen, som er sendt inn av forbundene, spenner fra industriforbundsformen til et forbundsløst LO med seksjoner i forskjellig antall. Det viser rett og slett at fagforeninger og forbund fortsatt har ulike syn og oppfatninger om hvordan vår fremtidige struktur skal se ut. Det kan nok få noen til å føle at vi står på stedet hvil. Jeg vet også at det finnes flere i denne sal som ikke er glade for at vi skal i gang med nye utredninger.

Dere hadde ønsket et konkret vedtak om strukturen nå. Jeg synes likevel det er positivt å kunne understreke den enigheten som ligger i sekretariatets forslag til vedtak når det gjelder forutsetningene for utredningene.

Nemlig – for det første skal utredningene ta utgangspunkt i de endringene som har skjedd i våre omgivelser og sees ut fra et rekrutteringsperspektiv.

– For det andre skal flere modeller utredes, men en av modellene skal være et forbundsløst LO bygd på seksjoner. Det innebærer også at de forskjellige forslag innsendt til denne Kongressen vil bli diskutert og utredet.

– For det tredje – og det er det viktigste – hensikten med å endre organisasjonsstrukturen er å styrke LO. For meg innebærer det en stadfestelse av erkjennelsen om at det er i kraft av LOs samlede styrke det enkelte forbundsområde er sterkt. Det er en viktig erkjennelse. Skulle det motsatte være tilfelle, ville noen få kunne styrket sin posisjon i en kortere periode. Resultatet på lengre sikt av en alles kamp mot alle ville blitt en svekkelse av fagbevegelsen totalt og vi ville alle ha tapt. Derfor må bl.a. total tilgjengelighet og rekrutteringsevne legges til grunn for arbeidet.

Jeg synes erfaringene i arbeidet med organisasjonssaker viser villighet og ønske i forbundene til å finne fram til gode løsninger i konkrete situasjoner. Det gjør at jeg har stor tro på at vi skal greie å komme fram til gode løsninger i arbeidet med strukturen. Hver og en av oss må riktignok sette våre kjøpphester på stallen og gå inn i arbeidet med åpent sinn. Dessuten – ingen må tro at oppgaven er enkel, den er tvert om en stor utfordring.

Uansett hvor strømlinjeformet vi utformer strukturen – uansett hvor funksjonsdyktig den kan se ut – den blir et tomt skall dersom vi ikke fyller den med innhold.

Det skulle egentlig være unødvendig å si at det området vi må ha trygghet for at fungerer, er demokratiet. I dag betraktes LO som det meste levende demokratiske system som finnes. Det er en verdi vi må greie å videreføre. Derfor må vi legge avgjørende vekt på at de lokale og regionale organisasjonsledd skal gis best mulig arbeidsvilkår. Beslutningsorganene må bygges opp slik at medlemmenes muligheter for å nå fram ikke forringes.

Arbeidet med bedriftsdemokrati og med arbeidsmiljø må videreføres. Avtaleverket må oppdateres og det må opprettes avtaler for områder vi i dag ikke dekker.

Vi må greie å øke engasjementet hos det enkelte medlem. Vi må greie å trekke i gang aktiviteter i lokale organisasjonsledd som gjør at medlemmene føler delaktighet og tilhørighet til organisasjonen. De må oppleve at de er en del av en helhet hvor de på tvers av den som i dag eksisterer av forbundsgrenser, selv kan få delta i aktivitet og virksomhet som gir mening. Det innebærer også at vi må gjenskape fagbevegelsen som kulturorganisasjon, og vi må bli landets viktigste miljøorganisasjon.

LO-identiteten må styrkes – forbundsidentiteten må tones ned gjennom at vi uansett aktivitetsområde demonstrerer at det er gjennom fellesskapet vi har vår styrke.

I tillegg må vi vektlegge arbeidet med å knytte nye fordeler til medlemsboka. Vi må utvikle medlemsfordeler som teller tungt. Helst fordeler som teller like tungt for rekruttering, som fagbevegelsens administrasjon av arbeidsløshetskassen gjør det i Danmark, men vi skal også nøye vurdere hvilke medlemsfordeler som er de beste. Dersom det i bokstavelig forstand skal lønne seg å være LO-medlem, må det videreutvikles en bred vifte av service og tjenester. Vi må kunne tjene våre medlemmers interesser, ikke bare i et 6 eller 12 timers, men i et 24 timers perspektiv, slik det ligger i forslaget til vedtak. Fagbevegelsen skal tjene medlemmene gjennom hele livsløpet. Disse tjenestene må gi organisasjonen bedre evne til å bistå det enkelte medlem, gjennom videre- og etterutdanning, kompetanseutvikling, forbrukerveiledning og forsikringer og gjennom juridisk veiledning.

Videre må vi arbeide med å etablere bedre tilbudsordninger innenfor ferie, fritid og kultur. Landsbanken må i større grad enn i dag utvikle medlemsfordeler for fagorganiserte. Gjennom ny teknologi bør bankenes tjenester kunne gjøres tilgjengelig for flere av våre medlemmer. Det bør arbeides med å skaffe gunstige finansieringsfordeler for flere, spesielt gjelder dette ungdom og andre medlemmer i etableringsfasen. Det blir en spennende og viktig utfordring for oss å bygge ut vår egen organisasjon slik at vi igjennom selve organisasjonen kan gi medlemsfordeler i kraft av kollektive

velferdsordninger. Det forslag til vedtak sekretariatet fremmer gir åpning for aktivt arbeid på disse områdene.

Del II

Saksdokumentet til sak 7 del II omhandler organisasjonstvister og forslag til nye regler for behandlingen av slike saker.

Ordet organisasjonstvist har ingen positiv gjenklang i vår organisasjon. Saksbehandlingen har ofte tatt lang tid og når vedtak fattes, føles det ofte urettferdig unnatt for den parten som får medhold. Følelsen av urettferdighet er det vanskelig å gjøre noe med. Derimot er det mulig å gjøre noe med tidsforbruket i saksbehandlingen.

I flere runder er prosedyrene for behandling av slike saker blitt forenklet. De nåværende regler ble behandlet og vedtatt på Kongressen i 1981. I den senere tid er det innarbeidet en saksbehandlerpraksis som er beskrevet i saksdokumentet. Den har gitt som resultat at flere og flere konkrete saker nå løses mellom forbundene og med bistand fra LO, og det opprettes avtaler som regulerer området mellom forbundene.

Nå legges det inn i avtalene enighet om samarbeid mellom forbundene for rekruttering til LO-forbundene og opprettelse av LO-utvalg på arbeidsplassene. Dette har igjen ført til at det har vært mulig å ta opp og få organisasjonsplasserte grupper eller typer arbeidsplasser som tidligere ikke har vært organisert. Vi har funnet organisatoriske løsninger i forkant og ikke etter at tvistene har oppstått. Dette er et arbeide som bare er i sin begynnelse og det må intensiveres.

Likevel vil vi oppleve tvister også i framtiden og vi må ha prosedyre og regler for behandling og beslutning som gjør at de saker som organisasjonskomiteen får, gis en grundig og korrekt behandling. Men tiden fra saken kommer inn til det foreligger en avgjørelse bør være så kort som mulig.

Dette er viktig, både i forbindelse med nyorganisering og ved opprettelse av overenskomst. Med det forslaget som forelegges Kongressen til behandling mener vi å ha kommet fram til regler som er forsvarlige og gode. De nye reglene innebærer at vi vil komme ned på minimum av den tid som vel er mulig med en forsvarlig saksbehandling.

Avslutning

Jeg har nå tatt for meg noen av de oppgavene vi har og utfordringene vi står overfor. Med den innstilling og de forslag til vedtak sekretariatet fremmer, er det lagt opp til et løp som kan bety at vår organisasjon vil kunne moderniseres i de kommende år. Det fremgår at det krever stor grad av samordning og et sterkt LO. Det fremgår også at vi såvidt har startet på et krevende, men nødvendig arbeid. Vi må trekke alle plan med i arbeidet, og gjennom det stadfeste og befeste vår posisjon som den ledende arbeidstakerorganisasjon. Vi vil et sterkt, aktivt LO fordi vi vil ha resultater for medlemmene.

Jeg tar med dette opp forslag nr. 1509 og 1510.

Forslag nr. 1509:

1. Med utgangspunkt i endringer i norsk arbeidsliv både med hensyn til yrkesgrupper og profesjoner, og til organisering av bedrifter, slutter Kongressen seg til at det utarbeides forslag til endret organisasjonsstruktur.

Hensikten med å endre organisasjonsstruktur er å styrke LO.

Flere modeller må utredes, men en av modellene skal være et forbundsløst LO med seksjoner.

En viktig del av arbeidet må være å definere LOs målgrupper på en klarere måte.

Senest 1 år før neste LO-kongress sendes forslagene ut til LOs medlemsorganisasjoner til debatt.

Konklusjonen av debatten danner grunnlag for kongressbehandlingen i 1993.

Hensikten er å legge fram for Kongressen i 1993 et forslag og en plan for gjennomføring.

2. I forlengelsen av punkt 1, må en i arbeidet vektlegge medlemskapets innhold. ~~Utgangspunktet~~ må være å utvide perspektivet gjennom å tilby service og tjenester for medlemmene i et livsperspektiv/døgnperspektiv.
3. Det oppnevnes en ny organisasjonskomite med mandat til, i tillegg til punkt 1 og 2 og tidligere vedtatte arbeidsoppgaver, å arbeide i perioden med følgende:
 - a) Med bakgrunn i FAFO-rapporten «Lønnstakerorganisering – 3 rapporter om utfordringer for fagbevegelsen», å fremme forslag på rekrutteringsstrategier for fagbevegelsen.
 - b) Evaluere og vurdere samarbeidsformer og avtaler med organisasjoner utenfor LO.
 - c) Foreta en gjennomgang av hvordan LO-apparatet lokalt og på fylkesplan kan styrkes og effektiviseres for derved bedre å ivareta samordningsoppgaver og oppfølging av medlemmer som flytter/skifter yrke, kan effektiviseres.
 - e) Videreføre arbeidet med verve- og aktivitetsskampanjen.

Det forutsettes at LO og medlemsforbundene stiller både menneskelige og økonomiske ressurser til disposisjon for gjennomføring av forslagene. Kongressen forutsetter at i tillegg til utredningsarbeidet om LOs organisasjonsstruktur og de nevnte oppgaver i de øvrige punkter, må aktivitetene på organisasjonssiden foregå i perioden. Representantskapet får fullmakt til å gjøre vedtak i perioden på saker som kan avgjøres før Kongressen 1993.

Sekretariatets innstilling: Organisasjonskomiteens forslag tiltres.

Forslag nr. 1510:

- 1) Tvister om organisasjonsområder kan forelegges organisasjonskomiteen til avgjørelse.
- 2) Organisasjonskomiteens avgjørelse er endelig dersom det foreligger 2/3 flertall (av de fremmøtte).
Oppnås ikke 2/3 flertall kan saken bringes inn for sekretariatet for endelig avgjørelse. Krav om behandling i sekretariatet må fremsettes innen 2 uker etter organisasjonskomiteens vedtak er truffet.
- 3) Dersom organisasjonskomiteen eller sekretariatet finner at en tvist reiser spørsmål om større endringer i organisasjonsmønsteret, skal saken legges fram for Representantskapet. Den avgjørelse som treffes ihenhold til pkt. 2 gjelder inntil Representantskapetsavgjørelse foreligger, med mindre sekretariatet har fattet annet vedtak.
- 4) I særlige tilfeller kan organisasjonskomiteens arbeidsutvalg treffe foreløpig avgjørelse.
- 5) Oppstår det tvist mellom LO og arbeidsgivermotparten om valg av tariffavtale og løsningen av den tvist ikke er i samsvar med LOs vedtak i organisasjonskomiteen, kan saken tas opp til ny behandling.

Sekretariatets innstilling: Organisasjonskomiteens forslag tiltres.

Dirigenten takket innlederen for en perspektivrik innledning og sa at takket være dataanlegget kunne hun gratulere to med fødselsdag denne dagen. Dette gjaldt Fellesforbundets delegater Jardar Henriksen og Jan Erik Ullestad.

Det hadde tegnet 26 talere til debatten og en del forslag var innlevert. Hun ba om at eventuelle nye forslag ble levert så tidlig som mulig og hun ville vurdere taletiden etter en tid.

Debatten

Ernst Risan, Tele- og Dataforbundet, sa at han ville si om organisasjonsarbeidet i LO at aldri har så mange gjort så mye for at så lite skulle skje. Fellesforbundet og Tele- og Dataforbundet har gjort noen fremskritt, men LO som organisasjon snegler seg frem organisasjonsmessig. Vi nærmer oss snart 100 års organisasjonserfaring, og hvis vi ikke passer oss, vil Riksantikvaren komme til å frede oss.

Det er en lang vei fra medlemskap i LO til der jeg står i dag. Det har tatt meg 14 år

å komme hit på talerstolen. Veien fra bunn til topp i organisasjonen er altfor lang. Det bør være kortere vei mellom de som skal ta avgjørelser og de avgjørelsene gjelder. Vi må kunne ta ut mer av samordningsgevinstene som det er mulig å få til i LO. Vi må søke positive løsninger, og vi må alle gå i oss selv, og jeg er sikker på at vi kan ta ut store gevinster. Vi må øke rekrutteringen og komme med flere spesialtilbud til medlemmene. Dette kan vi gjøre ved å ta inn samordningsgevinstene.

Det er kanskje ikke så vanskelig for oss tillitsvalgte å identifisere seg med LO, men er det lett for nye medlemmer eller uorganiserte utenfor LO? De fleste identifiserer seg med arbeidsplassen. Nå må vi gå aktivt ut og fortelle hva vi har å tilby nye grupper. Når jeg tenker på hvordan vi tar imot nye grupper ser jeg for meg som i et eventyr hvordan den fremmede som får komme inn i stua, må sitte i en mørk krok vel og lenge før han kommer frem i solen. Slik behandler vi nye medlemmer. Jeg får håpe at 2006-rapporten ikke bare vil føre til at bunken dokumenter i LO øker, men at vi samler oss og gir utrederne signaler om at prosessen for omstilling blir kort og effektiv. Jeg ber om at Kongressen gir signaler videre om at det er utålmodighet og bønn om dristighet vi ønsker fra LO slik at «the never ending story» kan avsluttes.

Oddvar Irvoll, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Hvis medlemsutviklingen fortsetter nøyaktig som i dag, vil det om 16–17 år være like mange organiserte utenfor som innenfor LO. Antallet uorganiserte vil som nå være 40–45%.

Hovedårsaken ligger i at LO ikke har vært attraktive nok for nyere grupper og profesjoner. Fingerspissfølelsen og kunnskapene om disse gruppers egenart har vært mangelfulle i LO.

Vi retter ikke opp dette over natta ved å forandre LOs organisasjonsform, men formen betyr mye for å skape grunnlag for nødvendig satsing.

Også her dreier det seg om nødvendig fleksibilitet for å fange opp profesjonsinteressene uten å gi avkall på styrken i fellesskapet.

Stivnede organisasjonsgrenser med mennesker som verner om seg og sitt, er ikke tilpasset dagens næringsliv og de mennesker som jobber der.

Svaret på dette må ligge i å skape en organisasjonsform som samler alle fagbevegelsens ressurser lokalt og sentralt i et samordnet hele. Først på denne måten vil vi ha tilstrekkelig kraft og mulighet til den nødvendige fleksibilitet utover gamle og stivnede organisasjonsgrenser.

Organisasjonskomiteens innstilling bærer preg av kompromiss. I organisasjonskomiteen har jeg aldri lagt skjul på min oppfatning om at et forbundsløst LO m/ seksjoner best vil ha både den samlede styrke og samordning i seg som også vil gi grunnlag for fleksibilitet.

Vi vil dermed slippe slitsomme og tidkrevende debatter om hvor de enkelte arbeidstakergrupper skal være organisert og når vi er ferdige, oppdage at de i mellomtiden har gått til forbund utenfor LO.

Ved en samordning av ressursene gjennom et forbundsløst LO, vil vi ikke minst kunne skape et veldrevet organisasjonsapparat på grunnplanet.

Vi kan beklage at medlemmene ikke lenger vil bruke all sin fritid i organisasjonsarbeid. Realiteten er nå likevel der og dermed må vi ha lønnet hjelp i større grad enn tidligere. Dette greier vi ikke ved å spre økonomi og arbeidskraft på mange forbundsområder – det må skje samordnet i en felles økonomi.

Lokalt og sentralt kan vi gjennom seksjoner og en eller annen form for fylkes- eller regionorganisasjon skape et tidsmessig LO.

Uansett er det viktig at vi studerer terrenget nøye og her har jo FAFO vært til god hjelp. Det er særlig på det vi kan kalle funksjonærsiden at organisasjoner utenfor LO konkurrerer sterkest. Vi må derfor ikke legge opp til et organisasjonsmønster som lar de spesielle problemer funksjonærgruppene selv føler at de har – drukne i andre store gruppers spesielle forhold. Da oppnår vi bare å legge et enda bedre grunnlag for konkurrerende organisasjoner.

Industriforbundsformen vil sann sett ikke være tjenlig. Formen fra 20-åra vil være for stiv og for lite fleksibel – og vil ikke være interessant for de som i dag står utenfor LO.

Et forbundsløst LO med en seksjonsdeling som tar hensyn til samordning og mangfold, vil etter mitt syn være det beste. I organisasjonskomiteen har vi likevel kommet til at også andre mulige organisasjonsmodeller må utredes.

Dette er en innstilling Kongressen må kunne slutte seg til med det håp at endelig standpunkt kan tas senest på neste kongress. Dette haster.

Tore Lundberg, sekretariatet, konstaterte at er det noe det kan skrives historie om, så er det LOs organisasjonsstrukturdebatt. Det var nok å lese i innstillingsheftet om utviklingen de siste 30 år.

– At forbund har slått seg sammen, gir ingen særlig betydning utad for LO når det vesentlige er hvordan vi skal greie å markedsføre oss, sa han, og tok en rask gjennomgang av hva som skjer når organisasjonsstrukturen kommer på dagsorden. Det blir mer debatt, og forbundene går i skyttergravene.

I utredningen fra organisasjonskomiteen slås fast at LOs relative medlemstall synker, og dersom utviklingen fortsetter, vil andelen om ikke lenge synke under 35 prosent.

– Vi er i en tidsperiode der endringene skjer fort. Erfaringene i industrien viser at de som ikke er tilpasningsdyktige, de overlever ikke. Dersom vi ikke greier å tilpasse oss, er jeg redd vi raskt kommer under 35 prosent, sa han. Forslaget som foreligger går på å vedta det som vi har vedtatt de siste 30 år, – å utrede til neste Kongress.

– Det forandrer ikke på noe, dessverre, men jeg er redd det kan bli et utslettende vedtak.

Hadde det vært mulig, ville han ha foreslått et vedtak om et forbundsløst LO nå, men et slikt vedtak var Kongressen ikke forberedt på.

Han anbefalte forslag nr. 1504 fra Tele-Data.

Finn Wang, Handel og Kontor, assosierte til grekeren Sisyfos og hans straffarbeid med å rulle en sten opp til toppen av berget, for så å rulle den utfor og ta fatt på ny. Han hadde inntrykk av at organisasjonskomiteen bedrev et endeløs og forgieves sisyfos-arbeid mellom kongressene.

Foran Kongressen i 1985 fikk FAFO i oppdrag å utrede organisasjonsstrukturen for å skaffe et godt beslutningsgrunnlag for Kongressen 1985. Hva ble resultatet?

Wang siterte Ole Knapp i den forbindelse: – Her, som så ofte ellers, er det slik at dess mer man får vite, dess mer oppmerksom blir man på hvor lite man vet.

Og så måtte det flere undersøkelser til på flere områder, det vedtok Kongressen da. Man oppnevnte en ny organisasjonskomite for å utrede de endringer i organisasjonsstrukturen som var nødvendig for å få økt tilslutning til LO.

Med det som var lagt fram på Kongressen i 1989, mente Wang var en reprise fra forrige gang. Ballen sparkes over til Kongressen 1993. Og for debatten som skal foregå før 93-kongressen, er hensikten å legge fram en plan for omstrukturering.

– Dermed kan vi på kommende Kongress få om igjen hele prosessen, med ytterligere FAFO-rapport. Det som er sikkert, er at samfunnet da vil være annerledes. Men 93-Kongressen kan komme til å stå på samme flekken, så vagt som innstillingen er formulert, sa han og viste til at utålmodigheten brer seg. Landsstyret i hans forbund hadde sluttet seg til organisasjonskomiteens innstilling, men var av den oppfatning at arbeidet måtte intensiveres og ny innstilling legges fram for ekstraordinær Kongress i 1991.

Han la fram forslag om det.

Strek

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det nå var inntegnet 27 talere. Hun foreslo strek satt og taletiden nedsatt til fem minutter, etter neste innlegg. Det ble vedtatt.

Gunnar Andersen, NEKF, holdt følgende innlegg:

Historien forteller oss at Elektrikerforbundet som organisasjon har hatt en turbulent tilværelse i LO fra 1923–1957, ved å ha vært utmeldt av LO to ganger. Dette med bakgrunn i LO-kongressens vedtak om industriforbundsformen i 1923.

I 1957 vedtok LO-kongressen rammene for elforsyningens forbund og forbundets nåværende organisasjonsområde.

Elektrikerforbundets landsmøte i 1978 fastslo ved et enstemmig vedtak at forbundet fortsatt skal opprettholdes som et eget forbund, tilmeldt LO. Dette for best å ivareta de yrkesmessige og organisasjonsmessige krav fra våre yrkesgrupper. Dette vedtak er fortsatt gjeldende fram til forbundets landsmøte 1990.

Mot denne bakgrunn må en ha klart for seg at forbundets landsstyre under sin behandling av det forslag som er framsatt, har erkjent at det er nødvendig med debatt om LOs organisasjonsmønster og forbundenes plass i denne.

De forutsetninger som framkommer i organisasjonskomiteens forslag til vedtak, er viktige momenter for en eventuell ny organisasjonsstruktur i LO. Hovedmålsettingen ved en strukturrendring må være å styrke LO, skape interesse for organisasjonen og at de som ønsker medlemskap føler seg hjemme der.

Med en slik hovedmålsetting, må maktapparatet tilføres LO som et samlende kraft-sentrum.

Flere modeller ønsket utredet.

Det må være fornuftig og ønskelig å finne fram til en felles plattform for en oppslutning blant LOs nåværende forbund, men også for organisasjoner og de grupper som i dag står utenfor LO-fellesskapet.

Vi i Elektrikerforbundet ser det riktig, og mest positivt å finne fram til praktiske ordninger for samarbeid over forbundsgrensene for å løse felles problemer.

Med bakgrunn i de momenter som jeg nå har framført, og med henvisning til de premisser som forslaget fra organisasjonskomiteen bygger på, slutter Elektrikerforbundet seg til organisasjonskomiteens innstilling.

Dirigenter, kamerater – helt fra Landsorganisasjonen ble stiftet for 90 år siden, har organisasjonsmønsteret vært gjenstand for omfattende debatt.

Kongress etter Kongress har fattet organisasjonsmessige vedtak, men skal vi være ærlig og det bør man jo være, har det skortet mye på evnen og viljen til å omsette vedtakene i praktiske organisasjonsmessige tiltak. Etter min oppfatning er det på få andre områder fagbevegelsen i Norge har vist større handlingslammelse, enn når det gjelder å få tilpasset egen organisasjonsstruktur til det samfunnet fagbevegelsen skal fungere innenfor.

Riktignok har det i årenes løp skjedd en rekke forbundssammenslutninger, men helt til i fjor – bare mellom forbund som har hatt bransjemessige tilknytninger.

LOs private sektor har i liten grad vært i stand til å ta opp i seg arbeidstakerne innenfor nye yrker og bransjer som kommer til som følge av den teknologiske utviklingen. Mens vi har hatt en kontinuerlig diskusjon gående om hvilke forbund som skal betjene de nye industriområdene, så går forbund utenfor LO inn i bedriftene og organiserer arbeidstakerne.

Det er en sørgelig kjensgjerning at dagens organisasjonsstruktur innenfor LO, er dårlig egnet til å møte de organisasjonsmessige utfordringer vi står overfor som følge av at det tradisjonelle norske industribildet er i ferd med å brytes opp, at gamle arbeidsområder og bransjer forsvinner, mens nye dukker opp.

Skal Landsorganisasjonen kunne beholde sin suverene stilling som lønnstakerorganisasjon etter århundreskiftet, så er dette betinget av at det skjer en modernisering og effektivisering av organisasjonen. Det var denne erkjennelsen som de fem tidligere forbundene; Bekledning, Bygning, Jern og Metall, Papir og Skog og Land – tok konsekvensen av da de i fjor gikk sammen i Fellesforbundet.

Fem høyst forskjellige forbund greide å innfri målet de satte seg, og jeg er så ube-

skjeden at jeg vil påstå at stiftelsen av Fellesforbundet representerer en formidabel vitamininnsprøytning i prosessen med å tilpasse LOs organisasjonsstruktur til 90-års norske samfunn.

Og la meg få slått fast følgende: Fellesforbundet har ikke til hensikt å suge blod ut av andre i LO-familien – om noen måtte frykte det. Hensikten med Fellesforbundet er den fundamentalt motsatte, nemlig å tilføre LO nytt friskt blod som kan gi ny livskraft og bedret helsetilstand.

Vi er ganske fornøyd med de resultater som er oppnådd i løpet av året som er gått siden sammenslutningen, og mener at fellesforbundet betjener medlemmene på en bedre måte enn hva de tidligere forbund greide enkeltvis, totalt sett.

Gjennom organisasjonsmessig satsning på fylkesplanet blir medlemmenes problemer i større grad løst lokalt enn sentralt, eller med andre ord – avstanden er blitt kortere mellom forbundet og det enkelte medlem.

Den organisasjonsmessige nyvinning som Fellesforbundet etter vår mening representerer, mener vi nå bør føres videre og i forslag nr. 1507 ber vi om at Kongressen gir sin prinsipielle tilslutning til at LOs medlemsforbund grupperes i 4–6 seksjoner. Vi tilkjennegir også klart at det seksjonsvise samarbeid skal danne grunnlaget for en enda sterkere tilnærming på alle plan og en styrking av Landsorganisasjonen.

Målsettingen er på LO-kongressen i 1993 å ha et grunnlag for å kunne meisle ut LOs endelige organisasjonsstruktur for inngangen i det nye hundreåret.

Den rivende teknologiske utvikling, de økte krav til utdanning, den sterke strukturendringen i norsk næringsliv – gjør det nødvendig å skape organisasjonstilbud som går på tvers av gamle forbundsgrenser.

Vi må gjøre det enkelt for en person å kunne organisere seg, ikke som i dag hvor det kan gå både uker og måneder, for å få klarlagt hvilket forbund som har organisasjonsretten og hvilken overenskomst vedkommende nye medlem skal arbeide på.

Gjennom samarbeid i seksjoner vil forbundene få bedre forståelse og fellesansvar for hverandres problemer, og på sikt bør det etter mitt skjønn være mulig å få lagt grunnlaget for et felles industriforbund i LO som omfatter hele den private sektor, samt statsbedriftene.

Hva som bør være målsettingen for de øvrige seksjonene som etableres, skal jeg ikke gå inn på her og nå, men konstaterer at Fellesforbundets intensjoner er ivarettatt gjennom den innstilling som Sekretariatet har lagt fram.

Ved å slutte opp om innstillingen vil Kongressen legge grunnlaget for å utvikle et bedre organisasjonstilbud for fagbevegelsens nåværende medlemmer, samt også å framstå som et attraktivt tilbud til nye yrkesgrupper – grupper som hittil ikke har søkt faglig tilhørighet i LO-familien.

Men det er viktig at arbeidet starter umiddelbart. Tida fram til den neste LO-kongressen er bare 4 år og det er utrolig mye som skal gjøres.

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, sa at SL hadde som et av de nye forbundene følt samarbeidsavtalen på kroppen. Det skal meget aktiv handling til for å rekruttere nye medlemmer til Skolenes Landsforbund. Det har vært stor uro i skoleverket i -86, -87 og -88. Lærere fra vårt forbund ble mobbet på lærerværelsene. Mange ble mobbet ut av forbundet, og LO var lenge et skjellsord på lærerværelsene. Lærerlaget sentralt og lokalt bidro til dette, sa Worum som henviste til forslag 1508, som etter hans mening ga et pent uttrykk for forbundsmedlemmenes ønsker for fremtiden. Vi ønsker en helt annen samarbeidsvilje i skrift og handling. Forslaget bør kanskje helst behandles i redaksjonskomiteen slik at man kan komme frem til formuleringer som bedre uttrykker viljen til aktivt samarbeid. Det må skje endringer i den kommende kongressperiode. LO skal bli stort og sterkt. Andre har berømmet sentrale tillitsvalgte for det arbeidet som er gjort i organisasjonssakene. Jeg vil her og nå takke Kartellet og Kartellleder Nils Totland. Det er Kartell-lederens fortjeneste at læreroppgjøret kom i stand, han loset oppgjøret i havn i perioden 86–88.

Dirigenten refererte de innkomne forslag og henviste til talerlisten som rullerte på skjermen. Strek ble satt og disse forslagene forelå:

Forslag fra *Tore Lundberg* (repr. nr. 315), Sekretariatet, Tele- og Dataforbundet.

Tele- og Dataforbundets forslag nr. 1504 vedrørende elev- og student-medlemskap utredes samtidig med organisasjonskomiteens forslag til endret organisasjonsstruktur. Motiveringen framgår i forslag nr. 1505.

Forslag fra *Finn Wang* (rep. nr. 117), Handel og Kontor.

Arbeidet med LOs framtidige organisasjonsstruktur må intensiveres. Det må derfor allerede høsten 1991 avholdes ekstraordinær LO-kongress for behandling av forslag og plan for gjennomføring.

Forslag fra *Øivind Røkenes* (rep. nr. 140), Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Ny setning i punkt 1. Etter setningen som slutter med . . . sendes forslagene ut til LOs medlemsorganisasjon til debatt.

I tillegg skal industriforbundsformen innføres som en prøveordning på arbeidsplasser hvor det er enighet om dette. Konklusjonen av debatten og erfaringene fra forsøkene med industriforbundsformen danner grunnlag for kongressbehandling i 1993.

Hensikten er . . .

Punkt 3, første setning endres slik:

Det oppnevnes en ny organisasjonskomite som i tillegg til representanter fra LO/forbunds nivå har 4 representanter fra klubb/fagforeningsnivå. De har mandat til, i tillegg til osv.

Forslag fra *Eva Vida Berg* (rep. nr. 198), NKF.

Jeg fremmer vedlagte forslag som motforslag til forslag nr. 1508.

Skolenes Landsforbund - Forslag vedrørende samarbeidsavtalen mellom LO - NL.

LO-kongressen ser det som ønskelig at forholdet mellom Norsk Lærerlag og andre forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO, avklares i kongressperioden. Samarbeidsavtalene må aktiviseres slik at målsettingen om at samarbeidsavtalene skulle tjene medlemmenes interesser øker. Kongressen mener at den beste løsning vil være at det aktuelle forbundet går inn i LO som fullverdige medlemmer og derved får medlemskapets rettigheter og plikter.

Inntil dette kan realiseres, vil Kongressen be om at det i samarbeidsavtalene innarbeides en samarbeids-/tilslutnings-kontingent for de forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO. En slik kontingent vil etter Kongressens mening gjøre samarbeidet mere forpliktende for partene og derved styrke båndene mellom både organisasjoner og medlemmene.

Forslag fra *Rolf Karlsen* (rep. nr. 145), Norsk Kommuneforbund.

Forslaget oversendes Sekretariatet for videre vurdering.

Forslag fra *Stein Hofstedt* (rep. nr. 76), Fellesforbundet.

Sekretariatet skal i kongressperioden vurdere alternative arbeidsformer for den praktiske gjennomføring av framtidige LO-kongresser.

Forslag fra *Leif Sande* (rep. nr. 215), NOPEF.

1. «Vurdere hvordan AUF som felles ungdomsorganisasjon for Arbeiderpartiet og LO påvirker rekruttering av ungdom til LO.» Punktet legges inn mellom 3a og 3b i forslaget til vedtak.
2. Vurdere og gjennomgå alle sider av sin faglig-politiske virksomhet. Den nærmest tradisjonelle samarbeidsmodellen mellom LO og DNA må kritisk gjennomgå, med sikte på å finne fram til samarbeidsmodeller som til enhver tid gir maksimal gjennomslagskraft for LOs politiske målsetninger. Punktet må inn like etter det første forslaget.

Forslag fra *Ragnar Andenæs* (rep. nr. 290), Sogn og Fjordane.

At samorganisasjoner for ettertiden blir kalt LO-avdelinger.

Forslag fra *Gro Stannes*, SL.

LO-kongressen ser det som ønskelig at forholdet mellom Norsk Lærergilde og andre forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO, avklares i kongressperioden.

Samarbeidsavtalene må aktiviseres, og det forutsettes at begge parter går inn i et mer forpliktende samarbeid i perioden fram til avklaring finner sted.

Kongressen mener at den best løsning vil være at de aktuelle forbund går inn i LO som fullverige medlemmer og dermed får medlemskapets rettigheter og plikter.

Sæd ønskes velkommen

LO-leder *Leif Haraldseth* fikk ordet til en gladmelding. Representanten fra den palestinske fagbevegelsen, *Shaher Saed*, var nå endelig kommet til Kongressen. Det har vært utført en del arbeid, både gjennom diplomatiske og andre kanaler, for å gjøre besøket mulig. Mens dette arbeidet har pågått, har LO-kongressen vedtatt to resolusjoner, en rettet til norske myndigheter og en til den israelske regjering. Vi er svært glad for å hilse det velkommen hit nå og håper du for interessante og hyggelige dager her på Kongressen, sa Haraldseth.

Shaher Saed takket den internasjonale bevegelsen og LO for det arbeidet som var gjort for å gjøre besøket mulig. Dette arbeidet har ikke bare vært til hjelp for meg, men for hele den palestinske bevegelsen. Det har vært vårt ønske og drøm å få delta på denne kongressen, og dette har vært en drøm for hele den palestinske bevegelsen. Takk skal dere ha! Vi fortsetter kampen til frihet er oppnådd, sa Saed.

LO-kongressen hilste Saed med stående og taktfast applaus.

Dirigenten hevet møtet for pause kl. 10.25. Møtet ble satt igjen kl. 10.40 og debatten fortsatte.

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Handel og Kontor har vært med på arbeidet i LOs organisasjonskomite, og i all hovedsak er vi godt fornøyd med jobben komiteen har gjort.

I diskusjonen om komite-innstillingen i forbundsstyre og landsstyre, er det kun på ett punkt det har kommet fram motforestillinger: Det gjelder tempoplanen komiteen har lagt opp for å revidere LOs organisasjonsform. Vi er redd den er for langsom.

FAFO har gang på gang de siste årene vist oss skriften på veggen:

- Andelen av norske arbeidstakere som er LO-organiserte har sunket fra 47 til 38% de siste 25 årene.

- De siste årene har 80% av all nyrekruttering til faglige organisasjoner gått til organisasjoner utenfor LO.
- Fortsetter de tendensene vi opplever i dag, kan LO miste posisjonen som ledende lønnstakerorganisasjon kort etter tusenårsskiftet.

DET HASTER!

Med den tempoplanen organisasjonskomiteen har lagt opp skal vi først utrede og diskutere i 4 år, fram til 1993. Sa skal ny organisasjonsform vedtas. Så kan arbeidet med å sette vedtaket ut i livet starte.

Etter alle solemerker vil vi minst være midtveis i 1990-årene innen «ny LO» er på banen og klar til offensiv innsats.

Har vi råd til å bruke halvparten av 90-årene før vi får et mer tidsriktig LO som et flertall av norske arbeidstakere kan oppfatte som sin naturlige faglige interesseorganisasjon? Vi i Handel og Kontor tror ikke det.

Derfor gikk landsstyret vårt inn for at den endelige beslutningen om ny organisasjonsform flyttes fram til en ekstraordinær LO-kongress høsten 1991.

La oss heller bruke mye krefter på indre organisasjonsforhold i en kort periode og komme raskt på banen med en moderne og tidsriktig organisasjon som kan kjempe effektivt for at verdier som fellesskap og solidariske løsninger skal prege dette landet også inn i neste tusenår.

La signalet fra denne kongressen være at LO er en smidig og effektiv organisasjon som raskt klarer å tilpasse seg den tida vi lever i. Ikke en sidrumpet kjempe som løfter beinet det ene tiåret og bruker halvparten av det neste på å finne ut hvor vi skal sette beinet ned igjen.

Derfor oppfordrer jeg Kongressen til å støtte vært forslag om ekstraordinær Kongress i 1991 for å vedta ny organisasjonsform.

Jens-Petter Jensen, Fellesforbundet, holdt følgende innlegg:

Dirigenter, kamerater – helt fra Landsorganisasjonen ble stiftet for 90 år siden, har organisasjonsmønsteret vært gjenstand for omfattende debatt.

Kongress etter kongress har fattet organisasjonsmessige vedtak, men skal vi være ærlig og det bør man jo være, har det skortet mye på evnen og viljen til å omsette vedtakene i praktiske organisasjonsmessige tiltak. Etter min oppfatning er det på få andre områder fagbevegelsen i Norge har vist større handlingslammelse, enn når det gjelder å få tilpasset egen organisasjonsstruktur til det samfunnet fagbevegelsen skal fungere innenfor.

Riktignok har det i årenes løp skjedd en rekke forbundssammenslutninger, men helt til i fjor – bare mellom forbund som har hatt bransjemessige tilknytninger.

LOs private sektor har i liten grad vært i stand til å ta opp i seg arbeidstakerne innenfor nye yrker og bransjer som kommer til som følge av den teknologiske utviklinga. Mens vi har hatt en kontinuerlig diskusjon gående om hvilke forbund som skal betjene de nye industriområdene, så går forbund utenfor LO inn i bedriftene og organiserer arbeidstakerne.

Det er en sørgelig kjensgjerning at dagens organisasjonsstruktur innenfor LO, er dårlig egnet til å møte de organisasjonsmessige utfordringer vi står overfor som følge av at det tradisjonelle norske industribildet er i ferd med å brytes opp, at gamle arbeidsområder og bransjer forsvinner, mens nye dukker opp.

Skal Landsorganisasjonen kunne beholde sin suverene stilling som lønnstakerorganisasjon etter århundreskiftet, så er dette betinget av at det skjer en modernisering og effektivisering av organisasjonen. Det var denne erkjennelsen som de fem tidligere forbundene; Bekledning, Bygning, Jern og Metall, Papir og Skog og Land – tok konsekvensen av da de i fjor gikk sammen i Fellesforbundet.

Fem høyst forskjellige forbund greide å innfri målet de satte seg, og jeg er så ubeskjeden at jeg vil påstå at stiftelsen av Fellesforbundet representerer en formidabel vitamininnsprøytning i prosessen med å tilpasse LOs organisasjonsstruktur til 90-års nasjonal samfunn.

Og la meg få slått fast følgende: Fellesforbundet har ikke til hensikt å suge blod ut av andre i LO-familien – om noen måtte frykte det. Hensikten med Fellesforbundet er den fundamentalt motsatte, nemlig å tilføre LO nytt friskt blod som kan gi ny livskraft og bedret helsetilstand.

Vi er ganske fornøyd med de resultater som er oppnådd i løpet av året som er gått siden sammenslutningen, og mener at fellesforbundet betjener medlemmene på en bedre måte enn hva de tidligere forbund greide enkeltvis, totalt sett.

Gjennom organisasjonsmessig satsning på fylkesplanet blir medlemmenes problemer i større grad løst lokalt enn sentralt, eller med andre ord – avstanden er blitt kortere mellom forbundet og det enkelte medlem.

Den organisasjonsmessige nyvinning som Fellesforbundet etter vår mening representerer, mener vi nå bør føres videre og i forslag nr. 1507 ber vi om at Kongressen gir sin prinsipielle tilslutning til at LOs medlemsforbund grupperes i 4-6 seksjoner. Vi tilkjennegir også klart at det seksjonsvise samarbeid skal danne grunnlaget for en enda sterkere tilnærming på alle plan og en styrking av Landsorganisasjonen.

Målsettingen er på LO-kongressen i 1993 å ha et grunnlag for å kunne meisle ut LOs endelige organisasjonsstruktur for inngangen i det nye hundreåret.

Den rivende teknologiske utvikling, de økte krav til utdanning, den sterke strukturendringen i norsk næringsliv – gjør det nødvendig å skape organisasjonstilbud som går på tvers av gamle forbundsgrenser.

Vi må gjøre det enkelt for en person å kunne organisere seg, ikke som i dag hvor det kan gå både uker og måneder, for å få klarlagt hvilket forbund som har organisasjonsretten og hvilken overenskomst vedkommende nye medlem skal arbeide på.

Gjennom samarbeid i seksjoner vil forbundene få bedre forståelse og fellesansvar for hverandres problemer, og på sikt bør det etter mitt skjønn være mulig å få lagt grunnlaget for et felles industriforbund i LO som omfatter hele den private sektor, samt statsbedriftene.

Hva som bør være målsettingen for de øvrige seksjonene som etableres, skal jeg ikke gå inn på her og nå, men konstaterer at Fellesforbundets intensjoner er ivarettatt gjennom den innstilling som Sekretariatet har lagt fram.

Ved å slutte opp om innstillingen vil Kongressen legge grunnlaget for å utvikle et bedre organisasjonstilbud for fagbevegelsens nåværende medlemmer, samt også å framstå som et attraktivt tilbud til nye yrkesgrupper – grupper som hittil ikke har søkt faglig tilhørighet i LO-familien.

Men det er viktig at arbeidet starter umiddelbart. Tida fram til den neste LO-kongressen er bare 4 år og det er utrolig mye som skal gjøres.

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, sa at SL hadde som et av de nye forbundene følt samarbeidsavtalen på kroppen. Det skal meget aktiv handling til for å rekruttere nye medlemmer til Skolenes Landsforbund. Det har vært stor uro i skoleverket i -86, -87 og -88. Lærere fra vårt forbund ble mobbet på lærerværelsene. Mange ble mobbet ut av forbundet, og LO var lenge et skjellsord på lærerværelsene. Lærerlaget sentralt og lokalt bidro til dette, sa Worum som henviste til forslag 1508, som etter hans mening ga et pent uttrykk for forbundsmedlemmenes ønsker for fremtiden. Vi ønsker en helt annen samarbeidsvilje i skrift og handling. Forslaget bør kanskje helst behandles i redaksjonskomiteen slik at man kan komme frem til formuleringer som bedre uttrykker viljen til aktivt samarbeid. Det må skje endringer i den kommende kongressperiode. LO skal bli stort og sterkt. Andre har berømmet sentrale tillitsvalgte for det arbeidet som er gjort i organisasjonssakene. Jeg vil her og nå takke Kartellet og Kartelleder Nils Totland. Det er Kartell-lederens fortjeneste at læreroppjøret kom i stand, han loset oppjøret i havn i perioden 86-88.

Ragnar Gregersen, NEKF, holdt følgende innlegg:

- Elektrikerforbundet har i sitt forslag nr. 1503 gått inn for et forbundsløst LO inndelt i seksjoner. Forutsetningen er inndeling i fagseksjoner som kan ivareta servicefunksjoner overfor medlemmene, bevare yrkesidentiteten, faglig utvikling og faginteresser.
- LOs leder rettet i en av sine innledninger en advarende pekefinger mot de som fremmer sine profesjonsinteresser. Elektrikerforbundets nestleder har i et tidligere innlegg gitt Kongressen orientering om elektrikerforbundets historiske fortid i organisasjonssammenheng, våre vedtak og vårt standpunkt til industriforbundsformen.
- Skal LO bestå som den ledende lønnstagerorganisasjon, må organisasjonen ha en helhetlig politikkoverfor medlemmene som kombinerer ideologi, fellesskap, service og yrkesrettet aktivitet.
- LO må ha tilbud som ivaretar konsekvensene av kunnskapsutvikling. Mange medlemmer utdanner seg i dag ut av LO.
- Ny teknologi og endringer av arbeidsprosesser må møtes med en aktiv påvirket jobbutforming. Det ergode argumenter for at organisasjon viser et aktivtengasjement for fag og etterutdanning, det vil gi organisasjonen og medlemmene fordeler fremfor deorganiserer. Kvalifikasjonsutvikling må aktivt brukes som medlemsfordel. Elektrikerforbundets holdning til dette spørsmål er i tråd med forslag til handlingsprogram, avsnittene livslang læring og en rettferdig inntektspolitikk og fond som kan brukes til å kvalifisere de ansatte. Vår innstilling er også fullt itråd med FAFOs rapport om lønnstakerorganisering.
- Elektrikerforbundets medlemstilslutning på privat sektor er tilnærmet 100 %. Vi har en gjennomsnittsalder på 29 år hvor 26 % av medlemmene er under 25 år og 52 % under 29. Grunnlaget for de fleste medlemmenes tilslutning er det yrkesmessige fellesskap. Porten til LO går gjennom faget. Det at vi tilhører en fagforening i LO i sammen med faglig opplæring, gir etterhvert bredere ideologisk grunnlag for medlemskapet.
- LO og arbeiderbevegelsen står overfor store utfordringer hvis organisasjonen på lang sikt skal beholdes innflytelse og samfunnet beholde sin sosiale profil i kamp med nyliberalistiske krefter. LO må kjempekampen først og fremst på to fronter:
 1. Informasjon i media hvor en levende arbeiderpresse må være bærebjelken.
 2. Gjennom kontakten til det enkelte medlem og klubb. Utfordringen må løses gjennom utvikling av organisasjon. Den forestående organisasjonsdebatt (i perioden) må skape et LO hvor veien fra den enkelte arbeidsplass til LO-toppen - Kongressen blir kortest mulig. Det enkelte medlem må føle at en begivenhet som LO-kongressen også er noe som angår dem og deres familiers fremtid.
- Skal bevegelsen igjen oppnå oppslutning og entusiasme, nytter det ikke å starte en ideologidebatt fra toppen. Valget viste oss det er ikke grunnlag for slikt. Vi må stimulere til aktivitet på grunnplanen gjennom jobbutvikling. Vi må vise at aktivitet og samhold gjør arbeidsdagen mindre stressende, mer utfordrende. Gi arbeidsdagen et bedre innhold gjennom å stimulere slik aktivitet, gjennom å vise at vi bryr oss om den enkelte, kan vi igjen reise en ideologidebatt.
- Elektrikerforbundet har gjennom egen aktivitet i organisasjon og teknologi-prosjekt vist at det nytter å skape entusiasme gjennom dette arbeidet. Vi mener at det ikke må skapes holdninger mot samfunnsverdien og den enkeltes oppfatning av egenverdi og viktigheten av den jobb som utføres uansett hvor i samfunnet dette skjer.
- Landsorganisasjonen må utnytte denne innfallsvinkelen for å nå nye medlemmer og grupper av medlemmer. Vi må ikke gi konkurrerende organisasjoner gratispoeng ved å avvise debatten. Vi må ha aktivitet på den enkelte arbeidsplass for å få innflytelse, medbestemmelse og virkelig bedriftsdemokrati.

Eva Vida Berg, NKF, refererte forslag 1505 om organisasjoner som har avtale med LO.

Hun understreket at det ikke var i strid med forslag fra SL, at det ikke er snakk om å få vekk dagens avtale, men å forsterke den.

Kari Mürer, NFATF, understreket at hensikten med å endre organisasjonsstrukturen var å styrke fagbevegelsen, styrke innflytelsen gjennom økte medlemstall.

Hun så en fare for at fagbevegelsen gradvis fikk sin innflytelse svekket, med nedgang i medlemstall. En av årsakene kunne være at funksjonærtallet er vokst, på grunn av endringer i næringslivet som stiller økende krav til utdanning. Medlemmene i lønnskategorier utenfor LO er utelukkende funksjonærer, og disse organisasjonene arbeider ikke for kollektivt samhold. De er i mot utjæmning og solidarisk lønnspolitikk.

- Dersom LO fortsatt skal være en masseorganisasjon, må vi sørge for at ingen store lønnskategorier velger å stå utenfor, sa hun, og mente at det derfor er nødvendig å få ryddet bort en del gamle fordommer. I LO er det en tendens til bare å snakke om arbeidere og aldri om funksjonærer. Det er en levning fra fortida.

- Hvis LO skal gjøre sin plikt overfor røttene, må vi ta konsekvensen av hvordan menneskene tenker og mener i vår moderne tid, sa hun og skisserte noe ønsker. Tenk om vi sluttet å diskutere organisasjonsgrenser og hvem som skal organisere hvem, tenk om vi ikke hadde som mål å samle oss i mini-LOer og konkurrere om medlemmene.

Hun støttet sekretariatets innstilling. Det hastet, men det er nødvendig å utrede flere modeller.

Knut Johan Larsen, NFATF, var også bekymret for hvordan organisasjonen utenfor øker sin tilslutning i forhold til LO. Folk vurderer sin tilslutning ut fra hvilken nytte og lønnsomhet de har av medlemskapet.

Han advarte mot å tro at diskusjon om organisasjonsstrukturen automatisk fører til sterkere rekruttering, eller til å betrakte organisasjonsstrukturen som et mål istedet for et virkemiddel. Strukturen måtte sees i forhold til de mål organisasjonen samlet vil prioritere.

Såvel en generell gjennomføring av sammenslutninger i flere store forbund som et forbundsløst LO kunne gi negative effekter for rekrutteringen.

Han støttet sekretariatets innstilling, men understreket at det er nødvendig å få utredet ulike modeller og hvilke konsekvenser de kan gi.

Larsen minnet om hvor veksten hadde vært de siste år, og hvor den potensielle veksten lå. Man finner ikke nødvendigvis forklaringen og løsningen i organisasjonsstrukturen på alle ubehageligheter og makteløshet. Han anbefalte sekretariatets innstilling fordi den er det eneste alternativet til å styrke LO på lang sikt.

Arne Sveen, NKF, ville også beklage at det er gått nok en kongressperiode uten at man har fått gjort noe. Det eneste positive han fant var forslaget om student- og elevmedlemskap, men resultatet når det gjelder hovedsaken, org. strukturen, fant han kritikkverdig.

Situasjonen ga ikke muligheter for annet enn å støtte sekretariatets innstilling, men det var grunn til å understreke at denne gangen må det skje noe. Vi kan ikke risikere at neste Kongress i ren utålmodighet fatter et uoverveid vedtak.

Han mente ellers at et forbundsløst LO med seksjoner er en modell som gir fleksibilitet. Man måtte i framtida regne med at det ble nødvendig å foreta endringer og justeringer. Det kunne imidlertid finnes andre modeller som er like gode, derfor var det nå nødvendig å få gjort en best mulig jobb på kortest mulig tid, og målet må være et LO med et lite antall enheter.

Han advarte mot forslag 1503, for det kan gi like mange seksjoner som vi i dag har antall forbund, og da følger de gamle problemene med. Han støttet også forslaget fra Kjemisk.

Merethe Johansen, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Julius Cæsar har sagt at «Store oppgaver skal en ta fatt på, – ikke overveie».

Og det er nettopp handling vi trenger, fra prat til praksis, for å komme ut av de siste års negative medlemsutvikling.

Skal vi bl.a. nå ut til ungdommen, er det helt nødvendig å endre på vår egen organisasjonsstruktur og kultur.

Ungdom blir ikke stående utenfor vår organisasjon fordi vi har et faglig politisk samarbeid. Ungdom blir stående utenfor fordi de ikke blir spurt om de kunne tenke seg å bli medlem.

Det er vårt problem nr. 1.

Ofte får jeg høre fra eldre tillitsvalgte. «Vi greier ikke å få ungdom til å ta tillitsverv, det er for få som kommer på medlemsmøtene – hvis det kommer noen i hele tatt da».

Så spør vi da, er det ungdommen som har blitt mere passive, eller er det oss det er noe galt med?

Undersøkelser viser at ungdom er mere aktiv nå enn noen gang, bare ikke i de faglig-politiske organisasjonene.

Da stiller jeg spørsmålet «Hvordan står det til ute i fagforeningene, klubbene eller i andre deler av vårt organisasjonsapparat?»

Blir nye interesserte tatt vare på, blir vår organisasjon brukt til å løse oppgaver som medlemmene er opptatt av, eller blir møtene brukt til å referere rundskriv.

Blir folks initiativ tatt vare på og går det an å føle at ens eget engasjement kan gi resultater. Eller får vi høre, bra at du tar opp det der,– jenta mi, men nå skal du høre at om to år kommer det et debattopplegg fra LO, ta opp tanken din da, du, så skal du se at alt blir så bra så!!

På fotballaget lager spillerne mål, de gjør noe konkret og man føler at ens eget engasjement gir resultater, du er viktig for at laget skal vinne.

I miljøorganisasjonene klatrer man i fabrikkpiper, man gjør noe i praksis i stedet for bare å prate.

Kan dette være noe av hemmeligheten bak at ungdommene velger å engasjere seg i slike organisasjoner i stedet.

Vårt mål må derfor være å sette den menneskelige utfoldelse i forkant slik at vår organisasjon blir attraktiv igjen.

Dermed blir f.eks. organisasjonsarbeidet ikke bare å nedsette et utvalg som skal legge fram forslag til uttalelser og vedtak medlemmene ikke føler kontakt med.

Vi må derfor gi levende liv til disse såkalte utvalgene og vi skal gi skapende fantasi og visjoner til de som ønsker å være med i dette fellesskapet.

For å få til alt dette må vi gjøre flere ting, la meg nevne noen.

- Vi må gå fra prat til praksis. Det må ta kortere tid fra en ide blir klekket ut til den blir omsatt i konkret handling. Derfor bør LO-kongressen støtte HKs forslag om en ekstraordinær kongress.
- Vi må gi mere støtte til faglig/politisk ungdomsarbeid – mere penger. Gjelder bl.a. AUF og LOs ungdomsutvalg.
- Vi må forsette sommerpatruljen og videreutvikle den slik at medlemsverving blir en helårsaktivitet.
- Utvide tilbudene til medlemsboka – f.eks.
 - billigere feriereiser
 - swingkurs/andre hobbyaktiviteter
 - juridisk rådgiving tilknyttet
 - samorg. kontorene.

Slik kan jeg fortsette, men vi greier ikke å gjøre jobben før LO igjen endrer sin kultur slik at det blir «in» å skape og å holde på med faglig/politisk samarbeid.

Kongressen har et ansvar for å gi et viktig signal. Det signalet må bli «få fingern ut og gjøre noe».

Dirigenten foreslo taletiden kuttet ned til 3 og 1 minutt etter Prestegårds innlegg. Dette ble enstemmig vedtatt.

Leif Sande, NOPEF, sa at mange snakket som om organisasjonsstrukturen i LO var LOs største problem. Vi har mange problemer, men dette er neppe det største. Han mente at en ordning med student- og elevmedlemskap er noe av det mest positive som er skjedd i LO de siste årene. Det snakkes om et forbundsløst LO, men kan noen si meg hvor i verden en slik modell er utprøvd. Såvidt jeg vet er dette ingen steder. Før vi foretar noen endringer i organisasjonen, må vi ihvertfall tenke oss godt om. Når endringene først er skjedd, kan vi ikke gjøre dem om igjen – jeg har inntrykk av at selve debatten om organisasjonsstrukturen er et mål i seg selv for mange.

Sande var meget skeptisk til et forbundsløst LO. Det var etter hans mening ikke negativt at forbund bygger på yrke og profesjoner. Hva var det som var utgangspunktet for de første organiseringer her i landet, det var nettopp profesjoner som fyrstikkarbeiderne og blikkenslagere m.v. I Haraldseths innledning ble det sagt at sektorinteressene splitter. Jeg synes han tok vel hardt i. Det er profesjonene som gir medlemmene en viss nærhet og identitet. NOPEF er ingen sektor-organisasjon men et bransjeforbund. Vi ønsker ikke å miste vår særegenhet som forbund, sa Sande som viste til saksheftet hvor det står at vi skal ha en organisasjon som gjør at nye medlemmer føler seg til rette. Til slutt sa han at han var uenig i at rekruttering av ungdom skal gå gjennom AUF som LOs ungdomsorganisasjon. Han mente at mange av de som ikke føler seg hjemme i AUF, kunne aktiviseres i arbeid innenfor LO. Ungdom som ikke føler noen tilknytning til Ap, men til LO, bør få et skikkelig tilbud. I perioden bør vi utrede hvordan dette kan gjøres bedre.

Arne Grønningsæter, Sosionomforbundet, sa at identiteten med yrket er viktig for mange arbeidstakere. Vi må vokte oss vel for å viske ut denne identiteten når vi diskuterer organisasjonsstrukturen. AF og YS rekrutterer nettopp ut fra snevre yrkesgrenser, f.eks. i helsesektoren, sa Grønningsæter som henviste til samarbeidet mellom Sosionomforbundet, Barnevernspedagogforbundet og Vernepleierforbundet. Dette er svært positivt. Hvis vi i dag hadde hatt et forbundsløst LO, ville vi f.eks. ikke fått med det nye Organistforbundet her på Kongressen. Han hadde nylig vært på et møte i Oslo-avdelingen til ergoterapeutene, og her var man på vei ut av YS, men man gikk kanskje til AF. De klarer nemlig å markedsføre seg bedre som en organisasjon som samlet gruppeinteressene i helsesektoren. At Sosionomforbundet står så sterkt, skyldes at LO har markert seg sterkt på det sosialpolitiske området. LO bør satse sterkt på organisere flere i helsesektoren. Her bør vi velge det jeg vil kalle en omfavnelserstrategi, sa Grønningsæter som sa at samarbeidet med Lærerlaget fungerte bra. Lærerlaget bør inn i LO, men disse må også omfavnes. Han støttet Kommuneforbundets forslag men advarte mot en utvikling i retning av et forbundsløst LO. Da vil mange grupper forsvinne ut av LO. Det er tross alt yrke og arbeidsplass som er utgangspunktet for at folk organiserer seg.

Arnild Prestegard, Skolenes Landsforbund, sa at hun både var lærer og medlem av LO. Det var hun glad for. Vi trenger LO, og LO trenger oss. Forbundets mål er å få Lærerlaget inn i LO, og NKF har foreslått en avklaring i forhold til Lærerlaget i perioden. Det synes også som om ledelsen i Lærerlaget er positive, men på grunnplanen er det vanskeligere. I Oslo-avdelingen av Lærerlaget ser det ut som om man er mer opptatt av å samarbeide med NUFO. Skolenes Landsforbund er gjennom samarbeidsavtalen med Lærerlaget nå avskåret fra å agitere for medlemskap i grunnskolen, sa Prestegard som sa at det var en spennende utfordring å få lærerne med i LO-familien. Hun hadde enkelte innvendinger mot NKF's forslag og sekretariatets innstilling og henviste til sine foreslåtte endringer.

Øyvind Røkenes, Kjemisk, viste til FAFO-rapporten fra 1988 som klart viste at LO ikke er på offensiven når det gjelder organisering av nye medlemmer og nye yrkesgrupper. Vi ligger dårlig an i handelsnæringen, i servicenæringene, databransjen, konsulenttjenestene og blant lærere. De to siste gruppene er spesielt viktige fordi de er holdningssprekere i samfunnet. Han håpet at LO kunne utvikle seg til å bli en attraktiv organisasjon for alle yrkesgrupper i landet og sa at redaksjonskomiteen måtte vurdere nye forslag fra Kjemisk, nr. 1506 om industriforbundsformen. Han hadde også levert endringsforslag til Sekretariatets innstilling som han refererte til. Han syntes det ville være feil av neste kongress å vedta noe på dette uten at industriforbundsformen var skikkelig utprøvet og viste til sitt endringsforslag til 1509. Han mente at det var spesielt viktig nå at hele grunnplanet i LO kom med i organisasjonsdebatten. Tidligere har det vært slik at vi har satt bukken til å passe havresekken. Ikke minst bør man denne gangen ta hensyn til distrikts-Norge.

Rolf Karlsen, Tele- og Dataforbundet, viste til forslag 1504 om et eget forbund for elever og studenter. Det heter i slagordet for Kongressen: Nye tider - nye mål, og målet er å få 1 million medlemmer i LO. Nå er vi inne i en meget negativ trend, men elever og studenter utgjør en meget stor gruppe som burde rekrutteres til LO. Det er snakk om 250.000 i denne gruppen, og mange av de er utvitende om hva et medlemskap i en fagforening innebærer. Dette visste han av erfaring fra LOs sommerpatruljer. Det er viktig at forbundene tar dette på alvor, men han viste til at NKF allerede har vedtatt en ordning med elevmedlemskap fra 1.9 1989. På den bakgrunn trodde han ikke det var grunnlag for å starte et eget forbund av elever og studenter nå.

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, sa at Haraldseth på festen hadde vært åpenhjertig og sitert Peer Gynt: «Det fikk fanden fordi han var dum og ikke beregnet sitt publikum». Han la selv til et annet kjent sitat: «Når fanden ville at intet skulle skje, nedsatte han en komite». Han syntes at organisasjonsdebatten på Kongressen ble reist uten at det forelå noen offensive forslag på hva som burde gjøres. Det skyldes at LO er på defensiven. Skylden ligger i organisasjonen selv. Nå er det grunnplanet sin oppgave å utvikle denne debatten, men han ville advare mot at spørsmålet om LO-medlemskap bare blir et snakk om servicefordeler. Noen arbeidstakere organisert i LO kan tvertimot si at det er ulønnsomt med medlemskap når de tilbys lønnsnedslag på 30.-40.000 kroner i året. Jeg synes vi skal støtte oppropet for de EB-ansatte på Hasle som tilbys dette for å flytte arbeidssted til Drammen. De spør hva som er vitsen med LO-medlemskap når de ikke får noen støtte i sin kamp. La oss gi et håndslag til de som slåss, de som sto utenfor dørene da Kongressen startet søndag.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, sa at det var store problemer med å få organisert nye yrkesgrupper innenfor nye overenskomster. Han advarte imidlertid Kongressen mot å tro at en endring av organisasjonsmodellene alene skulle løse alle problemer. LO har ikke vært flink nok til å verve nye medlemmer. Vi har vært for passive i argumentasjonen for LO-medlemskap. Vi må vise klarere hva vi står for. Et forbundsløst LO ville ikke løse alle problemene, tvertimot. Identiteten til den enkelte går først og fremst gjennom fagforeningene, den knyttes ikke direkte til LO.

At enkeltforbund selv velger hvem de vil slutte seg sammen med, syntes han var en grei løsning for noen. Selv var han åpen for en organisasjonsdebatt, men det var ingen grunn til å fatte noe hastverksvedtak. Vi må gå sakte frem for å bevare medlemmene i LO. Vi skal også huske på det som er utgangspunkt for organisasjonsdebatten i LO. Kongressen i 1973 stemte ned et forslag om et forbundsløst LO.

Anton Solheim, Sekretariatet, sa at mange hadde påstått at LO var konservativt, særlig med hensyn til å endre organisasjonsformer og -struktur, slik Haraldseth hadde vært inne på i sin innledning. Selv ville han advare folk mot å tro at alt ble såre vel bare man endret organisasjonsstrukturen, men han var glad for organisasjonsko-

miteens instilling. En endret struktur vil ikke i seg selv gi økt tilslutning til LO. Vi er nå på ville veier hvis vi tror det. Hvorvidt en arbeidstaker melder seg inn i LO, er avhengig av arbeidet i den fagforening, den bedriftsklubb som er aktuell på arbeids-plassen. Det er det daglige agitasjonsarbeidet som bærer frukter. Vi har ikke noe å skamme oss over når vi argumenterer for LO. Det er vel heller grunn til å være stolt over det samfunnet arbeiderbevegelsen har bygget opp fra et fattig bondesamfunn til et moderne velferdssamfunn. Noen sier at vi også skal gjøre medlemsboka mer gullkantet. Det er også riktig, og vi skal ikke være så raske med å løpe til partiet hver gang vi ikke vinner frem gjennom det faglige arbeid.

Audun Spjell, Offisersforbundet, sa at hans forbund var et meget sprekt forbund til tross for sine 93 år. Om organisasjonsstrukturen sa han at den ikke burde endres mer enn det som var mulig å få aksept for ute blant medlemmene. Vi må også i denne saken marsjere i takt. Når offiserer organiserer seg i vårt forbund, er det fordi de kjenner samhørighet. Vi må derfor utvise den absolutt største forsiktighet mot å endre grensene mellom forbundene, selv om mange av grensene er diffuse. Noen sammen-slutninger kan imidlertid frigjøre ressurser og avstedkomme nye ideer og forslag i aktivitetene.

Han sa at noe av det dårligste vedtaket som var fattet av LO, var kongressvedtaket i 1977 om at AUF skulle være LOs ungdomsorganisasjon. Dette hindrer mange i å søke LO-medlemskap. La oss argumentere mer for de unike tilbud som følger med LO-medlemskapet, alle forsikringsordningene. Vi må bruke snadderet aktivt for å rekruttere flere medlemmer. Han sa at han ikke hadde fått brukt opp hele taletiden og avsluttet derfor med at han ville spare den til senere bruk. Takk for denne gangen.

Olav Boye, Grafisk, sa at det snakkes mye om en organisasjonsmodell for hele fag-bevegelsen, det drøftes om man skal ha et forbundsløst LO eller ikke. Selv var han opptatt av at man kunne aktivisere de eksisterende samarbeidsorganer bedre. Disse er utrolig viktige i organisasjonsarbeidet. Kvaliteten på arbeidet kan variere sterkt. LO burde ta et initiativ til å reaktivisere samorganisasjonene og kanskje starte med en konferanse på Sørmarka hvor man samlet deltakere fra hele landet og utvekslet erfaringer om hva samorg. kan brukes til. Man kunne på en slik basis kanskje utarbeide et idéhefte som samorganisasjonene over hele landet kunne dra nytte av. 1. maifeiringen er et typisk eksempel på hva samorganisasjonen i dag brukes til, men det kan gjøres mye mer. I Drammen driver man f.eks. en nærradio hvor man blander Bruce Springsteen og andre sammen med fagforeningsstoff. Det viser seg meget positivt. Man har også en juridisk veiledningstjeneste. En kvinnelig jurist veileder hver torsdag om juridiske problemer i hverdagen, ikke i tvistesporsmål, men f.eks. testamente, skilsmisse o.l. Man har også et utmerket samarbeid med Landsbanken hvor man kan gå inn og drøfte refinansiering av lån når medlemmer får problemer. Handlingsprogrammet i LO kan også iverksettes lokalt.

I Oslo har man utarbeidet en næringsplan. La oss drøfte felles problemer og gå inn for å styrke samorganisasjonens rolle, sa Boye.

Stein Bruse Hofstedt, FF, minnet om de forskjellige vedtak som var fattet på tidligere kongresser - til fordel for industriforbundsformen. Videre viste han til en tidligere taler som hadde uttalt at industriforbundsformen passet i 20-årene, men ikke i dag. - NKF er i dag LOs største forbund, med størst vekst. Samtidig er NKF det forbundet som har gjennomført industriforbundsformen fullt ut.

Fellesforbundet har også begynt å gjennomføre industriforbundsformen og organiserer i dag også kontorfunksjonærer i forskjellige industribedrifter. Vi har ikke til hensikt å vente på endelige vedtak i LO før vi begynner å organisere funksjonærer i bedrifter hvor andre forbund ikke gjør jobben sin. Vi får stadig pågang fra kontorper-sonell som ønsker å stå organisert sammen med produksjonsarbeidere, sa Hofstvedt.

Klokken var nå blitt 12.00. Dirigenten hadde kontrollert at det tok 7,5 minutter å ta en røyk, og bevilget 10 minutters pause.

Møtet ble satt igjen kl. 12.13 og debatten fortsatte.

Jan Andresen, FF, viste til at Kongressen i 1923 uttalte seg om bedriftsforbundsmodellen. Siden har det ikke vært mer framdrift i den saken.

Han redegjorde for endringene ved Tandberg Data der man har tatt i bruk denne organisasjonsmodellen, der bedriftsklubben omfatter de tre gruppene som ellers ville bestått av Jern og Metall, Handel og Kontor og NFATF.

Fordelen er at klubben blir større og sterkere, medlemstallet er utvidet fra 350 til 500. Med er arbeidsledere, innkjøpssjefer, planleggere og bl.a. flere teknikere enn NITO-organisasjonen har i sine rekker.

Det gir bredde og kompetanse til bedriftsklubben, god informasjon fra de forskjellige sider i bedriften. Det gir bedre effekt i forholdet til ledelsen og styrke i lønnsforhandlingene. Det er gjennomført like ordninger for arbeidere og funksjonærer. Det krever også en del offer. Det blir vanskeligere å organisere streik, det er mykere faglige linjer og det faglig/politiske samarbeidet blir vanskeligere. Men totalt er resultatet positivt. Han anbefalte Kongressen å se på mindretallets innstilling.

Erling Hagen, Handel og Kontor, hadde dette innlegget:

Fagforeningskamerater! La meg få komme med noen av mine egne erfaringer fra arbeid i Handel og Kontor.

I vårt forbund har vi aktivt arrangert 1-2 vervekampanjer nesten hvert år de 10 siste årene, med bruk av korttidssekretærer. Og medlemstallet synker ikke, det stiger, og vi har en organisasjonsprosent som er større enn landsgjennomsnittet. Denne tendensen gjelder hele HK og hele landet.

Men hva har vært de viktigste motforestillingene (fra de som ikke er blitt med)?

1. At LOs faglig/politiske engasjement er for mye fokusert om ett bestemt parti, altså: den organiserte tilknytningen til DNA.
2. Vi får det vi skal ha likevel!
3. Hva er vitsen? Det er ikke til noe hjelp!
4. Identifikasjon. HK er ikke noe for meg. For oss på Ytre Nordmøre betyr det at vi har problemer med årekruttere folk utenom varehandelen (HK = varehandel). Det er vel kanskje også det inntrykket dere har fått her på Kongressen.

Hva betyr dette?

1. Uansett den partipolitiske tilknytning vi har, så må tanker om et partipolitisk uavhengig LO bli stadig viktigere (enten vi liker det eller ikke). Og jeg blir litt lei av stadige forsikringer om at vi er uavhengig. Jeg snakker ikke om hva som står på papiret. Jeg snakker om praksis. Det hjelper dessverre ikke på den ene siden å stå fram å fortelle folk (gjennom TV) at det eneste saliggjørende er å stemme DNA, og så i neste omgang prøve å fortelle de samme folka at vi er partipolitisk uavhengig. La oss håpe at valgene i går vil bidra til en viss endring av kursen her.
2. Vi må satse mer på informasjon på skolene. Elevmedlemskap er her en bra ting. Men vi må komme over kampanje-stadiet. Vi må få faste ordninger i tilknytning til undervisninga på alle videregående skoler.
3. Vi må lage en organisasjon som gjør at folk kjenner seg igjen. Jeg tror at det betyr at vi må dyrke sær-egenhetene, og særinteresser, fordi det har med identitet og demokrati å gjøre. Husk at hele vår eksistens er bygd på særinteresser, hvorfor skal ikke dette gjenspeile seg helt til bunns?

Et forbundsløst LO tror jeg vil bli for konturløst og grått. Jeg tror det er en blindvei. Jeg tror også at det betyr en sentralisering av makt som vi ikke ønsker. Etter tariffoppgjøret 1988 er sekretariatet det siste stedet jeg vil plassere mer makt, men la oss håpe at valgene i går betyr en ledelse som er mer lydhør for medlemmens mening.

Men samtidig er det riktig at vi ikke bruker vår samla styrke i LO til å løse viktige problem som f.eks. stikkord: - Lavlønn - Likestilling.

Jeg er derfor absolutt for en debatt, men jeg tror ikke at det bare er en organisasjonsdebatt.

Når det gjelder organisasjonsdebatten, tror jeg de viktigste stikkordene er - avstanden mellom det enkelte medlem og organisasjonen - og hvordan vi skal styrke de lokale organisasjonsledd.

Det betyr at en større del av ressursene må brukes lokalt.

I tillegg må vi få en omfattende debatt om hvordan vi skal løse viktige problem.

I den forbindelse vil jeg vise til bl.a. forslag 6-3-1 (i referatet fra tirsdag - side 30) fra Sidsel Bauck. Det er forslag om en handlingsplan vedr. nettopp likelønn og lavtlønnsproblemene.

+ Full støtte til forslaget om ekstraordinær kongress. På ordinære kongresser får vi jo ikke diskutert noe grundig nok, har jeg følelsen av.

Takk!

Juul Melvold, FF, mente debatten om organisasjonsstrukturen er en viktig debatt. Det er synd at denne debatten aldri slutter.

Han hadde gjerne sett at dette spørsmålet ble avgjort nå, og mente at vi allerede vet nok gjennom FAFO- rapportene.

- Det er nødvendig å få en modell som kan være i kontinuerlig endring ettersom samfunnsutviklingen krever det, sa han, og støttet forslag nr. 1507.

For å nå målsettingen om 1 million medlemmer i 1993, mente han det var nødvendig å styrke det lokale apparatet. Det er her utfordringene ligger, og på grunnplanet føler man på kroppen vanskeligheten med oppsplitting i ulike forbund, når vi skal prøve å få tak i de uorganiserte.

Han støttet forslaget om en forsøksordning med industriforbund som et skritt i riktig retning mot et forbundsløst LO.

Jardar Hendricksen, FF, syntes det var en forunderlig debatt som han ikke kjente seg igjen i, når man så hvordan denne Kongressen var utviklet, med stor aktivitet på talerstolen, og mange unge med i debattene.

- Og så blir det sagt at nå er det er noe gæli med LO! Det er jo vi som skal skape det LO vi vil ha, og jobben må gjøres hjemme i praktisk virksomhet, sa han, og takket Olav Boye for innlegget.

Han pekte på at det mange steder er tilsig på medlemmer, det kommer mye an på hvordan vi jobber. Han henstilte ellers til Handel og Kontor om å være mindre firkanta og sure når FF organiserer folk fra deres bransje. Det viktigste er at de blir LO-medlemmer, og NKF hadde vist hvordan det kan gjøres.

Til slutt understreket han at det må satses både penger og krefter for å få kontakt med de unge.

Dirigenten, *Sidsel Bauck*, gikk ut fra at Handel og Kontor merket seg innlegget og tok sikte på å få Jardar som organisasjonssekretær.

Jan Bråten, sekretariatet, slo fast at LO-døra ikke må være lukket og heller ikke så trang at de som kommer i flokk ikke slipper inn.

Han mente vi ikke hadde tid til nye utredninger. Mens LO utreder, handler de andre.

Bråten var ikke sikker på om det var organisasjonsstrukturen som var det store problemet. I kampsituasjoner kommer nye medlemmer, når vi klarer å omdanne misnøyen hos folk til handling.

Han mente medlemsboka burde være mer gullkanta, og etterlyste debatt om hvordan vi bruker de nye media. I den forbindelse pekte han på de mange fagbladene, som det brukes noen millioner på og som stort sett blir lest av menigheta. Man burde se på om ressursene kunne brukes på andre måter.

Johannes Henriksen, NEKF, slo fast at dersom vi skal få inn folk fra de nye yrkene, og ungdom, så må vi tilby en organisasjon der deres interesser blir ivaretatt. Industriforbundsformen vil bli for ensidig. Det tradisjonelle industrisamfunnet har vi ikke lenger, vi har fått nye bedriftsstrukturer og vi lever i et utdanningssamfunn. De nye gruppene søker yrkesmessig identitet. Fagtilhørigheten betyr mer enn klassetilhørigheten. – Skal mennesker i utvikling tilpasse seg et stivnet LO, eller omvendt?

Kjell Jamne, NKF, mente at en diskusjon som går over lang tid er en pest og plage. Verre er en diskusjon som folk blir lei av.

Det var kommet klart fram at LO har problemer med rekrutteringen, og for å løse det mener mange at det må omorganiseres. Han var ikke overtydd om at problemet lå der.

Jamne var skeptisk til omforming i retning forbundsløst LO. Om det var alternativ, ville han foretrekke industriforbundsmodellen som NKF langt på vei har brukt. Den formen gir oss muligheter til ikke å bli for store og ikke å bli for små.

– Haraldseth pekte på at dinosaurene var utdødd fordi de ble for store. Ja, men løsningen er ikke å bli firfisler heller.

Oddvin Rødal, NEKF, holdt dette innlegget:

Framtidig organisasjonsstruktur og organisasjonsmodell i LO.

– Alle hovedinnlederne har understreket at fagbevegelsen står overfor store utfordringer for å nå de nye mål.

– Yngve Hågensen ga uttrykk for at utfordringene ligger i kø foran oss, og sa videre:

– Å være den største lønns- og arbeidstakerorganisasjon har aldri vært lett og vil heller aldri bli det. Dette var da sett i relasjon til tariffoppgjørene, men det gjelder visst sannelig også på andre områder.

– Jeg vil tro at målet om en million medlemmer ved neste kongress 1993 er en av de store utfordringer alle LOs medlemsforbund og dermed LO står overfor.

– Jeg går også ut i fra at det ikke er noen i denne sal som er uenig i det målet.

– LOs organisasjonskomite har i sin begrunnelse for innstillinger og forslag til vedtak uttalt: (sitat) «I en slik organisasjonsstruktur må en ivareta behovet både for en bedre samordning og en økt spesialisering, det vil si, en endring i strukturen må også bidra til flere og bedre servicefunksjoner for medlemmene, ivareta faglig utvikling og yrkesidentitet og profesjonsinteresser.»

Hvordan skal en så kunne ivareta disse viktige punktene som LOs organisasjonskomite her har pekt på? Og som den før nevnte FAFO rapport klart sier, må forholdene til dem en ønsker skal bli LOs medlemmer i framtida, og for den saks skyld, de en fortsatt ønsker skal være det, legges godt til rette.

– NEKF, Elektrikerforbundet, har i sitt forslag nr. 1503 klart gitt uttrykk for sitt syn.

– Av og til får en følelsen av at det er noe ufint, negativt og usolidarisk å ha profesjonsinteresser som fag og yrkesstolthet.

Dersom en ønsker det, er det fullt mulig å legge noe negativt i alt, også i dette. Og jeg aner av og til at det er noen som kanskje ønsker nettopp det.

Men kamerater, jeg skulle ønske at langt flere oftere kunne tilkjennegi yrkes- og fagstolthet, og ikke minst å kunne gjøre oss nytte av de positive elementer i slike egen-skaper.

– Elektrikerforbundet ser det som en nødvendighet for å nå våre mål at LOs framtidige organisasjonsstruktur har en form som fullt ut ivaretar og bygger på disse forutsetninger og positive elementer.

– Klarer og makter, og ikke minst kan, vi enes om et slikt veivalg, ja da er jeg ikke i tvil om at vi når det mål som for oss alle er å gjøre LO til den suverene lønntakerorganisasjon vi vil den skal bli. Takk!

Per Klausen, Oslo, holdt dette innlegget: Først: Støtter Olav Boyes forslag om landsomfattende konferanser om Samorganisasjonenes virksomhet.

Forøvrig: Vi har tidligere i uken gjort mange framtidsrettede vedtak og vil helt sikkert også gjøre det i fortsettelsen.

På ett område kan vi imidlertid ikke karakteriseres som hverken utålmodige eller radikale nok og det gjelder vår egen organisasjon.

Organisasjonskomiteen legger fram et forslag som har et innhold som er viktig nok, men som best karakteriseres som beskrivende og igjen utsettende.

Det gis en gjennomgang som er god, men som viser et LO med forbund som sterke er opptatt av å forsvare posisjoner og egne områder, enn å tenke framover. Og helhetlig. Vi er konservative og uforanderlige, og når noe skjer, har det oftere sammenheng med at en eller flere forbundsledere nærmer seg pensjonsalderen, enn at sammenlåingene foretas i et helhetlig LO perspektiv.

Organisasjons-utvalg og komiteer har vært nedsatt, kommet med innstillinger og forslag ofte med helhetlige løsninger, men forslagene blir enten stykket opp når vedtakene finnes, eller lagt i en skuff. Også er vi igang igjen med: Nye komiteer, nye utvalg, nye vedtak som i uforpliktende vendinger anbefaler, men aldri forplikter.

Nei, kamerater, nå kreves det handlinger.

En ekstraordinær kongress som ene og alene konsentrerer seg om vår egen organisasjon, vil ihvertfall gi oss tid på selve møtet og ytterligere: Om en ekstraordinær kongress ble avholdt i 1991, har vi spart inn 2 år på utredningstida, for er det noe vi trenger så er det rask handling og raske endringer i egen organisasjon, før endringene rundt oss tar styring fra oss og kanskje sluker oss.

Hanna Rødberg, NKF, advarte mot å gjøre gullkantet medlemsbok til en hovedsak i rekrutteringen. Det viktigste er å få fram LOs prinsipper og verdigrunnlag.

Hun trakk fram vervekampanjene, som de hadde utvidet til aktivitets- og vervekampanjer, motivert med at effektivitet er et vesentlig incitament for rekruttering av nye medlemmer. Virksomheten skaper felleskap i organisasjonen og et miljø og aktivitet som folk får lyst til å ta del i.

Arnfinn Nilsen, Arbeidsmandsforbundet, gledet seg over å registrere at kampånden for å gjøre LO sterkt var tilstede. Han viste til forbundets forslag, som han syntes var kort og godt: Forbundslost LO.

- Hvis vi vil et sterkt LO er det vanskelig å overse at det foregår en utvikling i samfunnet som fører til at flere av de eldste forbundene har problemer med sitt medlemspotensiale. I en slik situasjon er det spill av krefter å slite med å holde grensestolpe nymalte, sa Nilsen.

Hvis man ikke forsterket sekretariatets innstilling, forutså han en utvikling slik at det snart bare var Kommuneforbundet og Fellesforbundet tilbake. Signalene om modell med et privat og et offentlig forbund, advarte han mot, hvis det var så at man ønsket å styrke LO. Disse forbundene ville bli så store og sterke at LO ville krympe til noe ubetydelig.

- Vi kan ikke bruke tradisjoner og historie til å stenge alle åpninger mot framtida, sa Arnfinn Nilsen.

Tore Gulbrandsen, Tele og Data, anbefalte forbundets forslag oversendt til det nye sekretariatet, og understreket at det er nødvendig å utrede fler alternativer.

Han pekte på utviklingen i staten og tendensen til å dele opp statsbedrifter i større og små A/S-enheter, og erfaringene fra denne prosessen tilsier at alle som ønsker det må få prøve industriforbunds-modellen, slik som man på Tele H organiserer alle faggruppene. Organisasjonprosenten er svært høy, med alle fra direktører til gulvet som medlemmer.

- Det som hindrer at vi får de siste prosentene med, er samarbeidet med Arbeiderpartiet. Men så er det jo et spørsmål om vi ønsker å få dem med, sa han.

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet, og at de refererte forslag ble over- sendt redaksjonskomiteen for organisasjonssaker.

Nils Totland overtok dirigentklubba og Kongressen tok fatt på et nytt punkt på dagsorden, etter først å ha formidlet en invitasjon til alle Finnmarksdelegatene. De var invitert til lunsj i Stortinget av Finnmarksbenken der.

Dagsordens pkt. 9 - Diverse forslag.

Første taler var *Ernst Rolf Olsen*, Sjømannsforbundet, som holdt følgende innlegg:

Til forslag nr. 1800 vil jeg be dere skrive «forhandlings- og avtaleretten» istedet for forhandlingsrett og vil så komme med følgende betraktninger:

Ved innføringen av et Norsk Internasjonalt Skipregister, legaliserte Arbeiderparti- regjeringen kapitalistisk utbytting av den fattige verdens arbeidere, og som toppen på kransekaka gjør det lovstridig å gjennomføre den internasjonale transportarbeider- føderasjonens vedtak «om at fagforeningene i rederiets hjemland, har førsteretten på å være part i tariffavtaler for de ansatte ombord». Med NIS-loven i hand, kan rederiet forhandle med hvem de vil. Det er på det rene at norske redere forsøker å knekke norsk fagbevegelses innflytelse ombord på NIS-skip.

At så er tilfelle stod å lese, svart på hvitt, i VG den 16. september, hvor arbeids- giverforeningen for skip og offshore gjør det klart at de heretter vil forhandle direkte og alene med f.eks. de indiske og fillipinske sjømannsorganisasjoner. Norsk fagbeve- gelse skal ikke lenger sitte ved forhandlingsbordet. Oppildnet av Arbeiderparti-regje- ringen, som ikke ville høre på hva fagbevegelsen hadde å si om NIS, fikk også redere- ne medhold til å endre sjømannsloven av 30. mai 1975, paragraf 19 fjerde ledd til å lyde:

«Registrering av et skip i NIS gir likevel saklig grunn til oppsigelse, dersom rederi- et ikke har annet passende arbeid å tilby sjømannen.»

Dermed forsvant oppsigelsesvernet med et pennestrøk og ca. 14.000 sjøfolk fikk sparken. For å omskrive en kjent frase fra valgkampen: «Går det an å være så blåøy- d'a?»

Det er på tide at en våkner opp av den Tornerose søvn en befinner seg i. Vi er jo i dag faktisk kommet dit hen at der er bedre å være ombord i en båt med bekvemmelig- hetsflagg, enn ombord i en båt registrert i NIS og som altså fører norsk flagg.

Hvis et skip med bekvemmelighetsflagg ikke har avtale, kan vi på vegne av ITF sette skipet under boikott inntil avtale er inngått, selv ombord i skip hvor de ikke er organiserte.

Norsk rett gir oss her medhold og uttaler: «Det kan ikke ansees utilbørlig at ITF ved norske fagorganisasjoner mener seg berettiget til å handle på mannskapets vegne ved å gå til boikott og kreve tariffavtale. Dersom man skal kreve at et flertall av mannska- pet er organisert, vil boikott i realiteten være et uaktuelt virkemiddel overfor skip under bekvemmelighetsflagg». (Eidsivating Namsrett 19/5-89).

Det vil stå fritt opp til hver sjømann om han vil tegne individuelt medlemskap i ITF eller ikke. Boikott-aksjoner har til formål å fremtvinge en tariffavtale til det beste for mannskapene. Boikott-våpenet ville miste sin effekt såfremt enhver boikott med hen- sikt å skape endringer i eksisterende arbeidsavtaler, skulle kunne erklæres rettsstri- dig».

Oslo Byrett sa den 20/5-87: «En boikott eller trussel om sådan er rettmessig selv om bare et fåtall av mannskapet eller ingen ønsker opprettet en ITF-avtale.

Med andre ord kan vi kreve opprettet tariffavtale ombord i skip under bekvemme- lighetsflagg, mens norsk fagbevegelse skal holdes utenfor når det gjelder skip som fører norsk flagg og registrert i NIS.

Da er det jagg på tide at vi får erklært NIS som et bekvemmelighets register/ flagg, slik at vi med loven i hånd kan få opprettet avtaler for disse skip på linje med de øvrige bekvemmelighets skip.

Men Landsorganisasjonen må sørge for at de norske sjømannsorganisasjoner gis forhandlingsrett på skip registrert i NIS, og hvis ønskelig kan de norske organisasjonene tilknytte nasjonale organisasjoner som er medlem i ITF i forhandlingene.

I forslag nr 1800, ber jeg derfor om at man bruker ordet «forhandlings- og avtaleretten» i bestemt form, slik at forslaget lyder:

«Norsk fagbevegelse skal ha forhandlings- og avtaleretten på skip registrert i Norsk Internasjonalt Skipregister».

Dirigenten sa at han kanskje ikke hadde presisert sterkt nok at de som forlangte ordet måtte angi hvilket forslag de tok ordet til. Dette var en henstilling til bl.a. Gundersen fra NKF.

Han oppfattet Ernst Rolf Olsens forslag som en presisering og mente at dette kunne tilfres. Det ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstilling 1801 ble enstemmig vedtatt.

Roar Clausen, Handel og Kontor, fikk ordet til forslag 1804. Han presiserte at retten til konsernfaglig samarbeid i Norden var en prioritert sak også i Handel og Kontor. Det er sterk motstand mot slike fremstøt fra arbeidsgivernes side. Vi ser på muligheten for å få til konsernfaglig samarbeid i Norden som mer realistisk enn å få til en internasjonal ordning – særlig fordi sosialdemokratene tradisjonelt står så sterkt i Norden. Vi ber om at Sekretariatet følger saken opp ikke bare i Nordens faglige samorganisasjon, men også overfor arbeiderpartiene i Norden. I Sverige sitter de ennå i regjeringsposisjon.

I selskapet Scansped kom det våren 1989 en avtale om konsernfaglig samarbeid i Norden. Dette prøvde den svenske arbeidsgiverforeningen å forhindre. De er redde for at hvis vi først får til en ordning i Norden, kan dette spre seg til andre land også. I Handel og Kontor har vi vært aktive når det gjelder konsernfaglig samarbeid i Philips, og det er vel grunn til å understreke at også vårt forbund jobber innenfor industrien. Vi organiserer industrifunksjonærene. Vi vil arbeide aktivt for å få til et konsernfaglig samarbeid som betales av arbeidsgiverne.

LO-leder *Leif Haraldseth* sa at dette var en viktig sak som hadde vært til behandling mange ganger i NFS. Det har også vært gjort fremstøt via de politiske partiene. Det var et møte mellom den svenske og norske kommunalministeren. Utviklingen så ut til å gå i riktig retning. Det så lyst ut en stund, men etter regjeringsskiftet ser det atskillig mørkere ut, sa Haraldseth.

Sekretariatets innstilling 1805 ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 1806–1812

Sekretariatets innstilling 1813.

Britt Kvaale, Handel og Kontor, viste til forslag 1809 om feriepengene av sykestrygden. Det er enkelte som tror at syke og svake ikke har samme behov for ferie som friske arbeidstakere. Det er nemlig slik i dag at syke ikke får feriepengene av sykestrygd utover 3 måneder. – Det er svært viktig at denne ordningen endres. I nedgangstider er dette enda viktigere. Vi bør ta særlig vare på de svakeste gruppene. Det var etter hennes mening meningsløst at de som ene året hadde hatt en langvarig sykdom, neste året ikke skulle ha råd til å ta ferie. Det heter seg at alle har krav til full lønn under sykdom, men dette er en sannhet med modifikasjoner. En reform på dette punktet vil ha stor betydning for mange mennesker, sa Kvaale som ba om støtte til forslag 1809.

Dirigenten sa at han skjønte Kvaale dit hen at hun ønsket en realitetsvotering over forslaget. Dette fant han noe dristig.

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet, sa at den nye ferieloven hadde skapt store problemer for arbeidstakerne. Den har skapt mye turbulens. De vedtakene vi gjorde angående ferieloven på forrige LO-kongress, er ikke fulgt opp av Stortinget. Derfor bør denne innstillingen også omfatte de forslagene som ble vedtatt på forrige kongress. Det gjaldt bl.a. vedtaket på Kongressen om at arbeidstakerne skal kunne bestemme over alle ferieukene selv – når de vil bruke dem. I dag er det slik at man har tre ukers ferie og en ukens tvungen permisjon på en årstid hvor man ikke ønsker ferie. Han viste ellers til den uheldige ordningen at feriepengene i dag står inne hos arbeidsgiverne i 4 måneder lenger enn tidligere. Det er ikke noe lite rentetap som ligger her, sa Lindrupsen.

Dirigenten foreslo forslagene 1806, 1807, 1808, 1810, 1811, 182 oversendt det nye sekretariatet. Dette ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstilling 1813 ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa at møtet denne dagen ikke kunne være lenger enn kl. 18.00 grunnet flere arrangementer. Han foreslo at ettermiddagsmøtet startet allerede kl. 14.30. Dette ble enstemmig godkjent.

Møtet hevet for lunsj kl. 13.15.

Ved ettermiddagsmøtet skulle den nye LO-lederen innlede om dagsorden pkt. 8, opplyste dirigenten.

Ettermiddagsmøtet torsdag 26. oktober

Møtet ble satt kl. 14.32, med Nils Totland som dirigent, og åpningssangen var «Vi reker våre hender», med Trygve Aakervik som forsanger.

Dagsordens pkt. 8 – Hovedavtalene

Dirigenten redegjorde for kjøreplanen: Først innledning ved Yngve, ca. 20 minutter. Så ordet fritt til debatt. Det forelå kun en innstilling.

Yngve Hågensen, nyvalgt LO-leder, fikk applaus da han entret talerstolen. Han holdt følgende innledning:

LO-lederens innledning

Ved Hovedavtaleforhandlingene LO/NHO i 1985, ble utløpstiden forandret fra 1.7 til 31.12. Bakgrunnen var ønsket om at forhandlingene skulle sluttføres og ny hovedavtale iverksettes fra det tidspunkt den gamle løp ut.

Denne endring, sammen med at Kongressen er flyttet fra mai – til nå i oktober måned – medfører at det fra Kongressens behandling av forslagene – til forhandlingene starter – bare er drøyt 14 dager.

Tidligere var håndteringen slik at Kongressen behandlet de innsendte forslag – og oversendte så forslagene til Sekretariatet for utforming av kravene. Det var også tid mellom Kongressen og selve forhandlingene til å invitere forbundene til enda en forslagsrunde.

Endringen har gitt grunnlag for en annen behandling i Sekretariatet og overfor Kongressen.

Sekretariatet har i sin innstilling til Kongressen valgt en form som er med å ta hensyn både til Kongressens selvstendige rolle som LOs høyeste organ – men også at det er Sekretariatet som tradisjonelt får fullmakt til å utforme de endelige krav.

Innstillingen til dagsordens punkt 8, innleder med en presentasjon av samtlige krav – innenfor de respektive kapitler og paragrafer de hører hjemme.

Så fremkommer Sekretariatets generelle vurderinger av de prinsipielle og materielle sider ved forslagene, samtidig som en ber om at Sekretariatet får oversendt forslagene for endelig utforming av de konkrete kravene.

Jeg understreker at etter Sekretariatets innstilling vil alle krav som er innsendt til Kongressen, være med i grunnlaget for utforming av de endelige krav.

Om hovedavtalens rolle i norsk arbeidsliv/arbeidsrett

Da LOs representantskap etter forhandlingene i 1985, behandlet og godkjente forslaget til ny Hovedavtale, ble det reist en rekke prinsipielle synspunkter til Hovedavtalens muligheter og begrensninger – som på ny vil bli aktualisert.

Hovedavtalen er en avtale – hvilket begrenser så langt at vi aldri når lenger enn det vi får den annen part med på.

Hovedavtalen er blitt kalt – og oppfattet av mange – som arbeidslivets grunnlov. Og en god grunnlov som sikret fagbevegelsens grunnleggende rettigheter. Jeg tror en slik beskrivelse har vært korrekt i fortid, men er mere usikker på at den har for tjent en slik status i dag.

Utfordringen i så måte er ikke bare til oss – men ikke minst til Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og andre arbeidsgivermotparter vi har tilsvarende avtaler med.

Vil vi at Hovedavtalen skal ha en tilsvarende status i fremtiden, må det fortløpende skje en modernisering og prinsipiell nytenkning i samsvar med samfunnsutviklingen.

Det har i sammenheng med LO-kongressen 1989 vært mye snakk om veivalg. Jeg vil hevde at akkurat her har ordet virkelighet.

Hvis partene i fellesskap ikke har ambisjoner om – og vilje til å gjøre Hovedavtalen til det grunnleggende redskap den historisk har vært – må vi i fagbevegelsen drøfte alternativer.

Jeg minner om at i andre – også nordiske land vi eller sammenlikner oss med – er en del av de prinsipielle rettigheter og forpliktelser Hovedavtalen omhandler, regulert i lovverket. Jeg minner også om at Norge har ratifisert internasjonale konvensjoner som også har paralleller til Hovedavtalen.

Kravene

Som jeg innledningsvis nevnte – har Sekretariatet i innstillingen til Kongressen – lagt fram en rekke generelle vurderinger til forslagene. Jeg er sikker på at representantene har gjennomgått dette – og ser ingen grunn til å referere fra disse her og nå.

Det jeg imidlertid hadde til hensikt var å komme med noen tanker vi i LO har om hvordan vi litt mere konkret kan reise krav innenfor de enkelte kapitler.

Forhandlingsordningen

Det er nødvendig med en raskere behandling av tvistesaker. Også organisasjonenes selvstendige rolle og ansvar som avtaleparter bør settes på dagsordenen. Vårt system bygger på at organisasjonene må ta selvstendig standpunkt på grunnlag av avtaleverket – uavhengig av de stedlige parters vurdering.

Disse spørsmål er av grunnleggende viktighet for respekten for avtaleverket – og partene på begge sider har et ansvar her.

I denne forbindelse kan det også bli aktuelt å fremme krav om at gjennomføring av endringer må utstå til tvisten er avgjort.

Kravene til en raskere saksbehandling vil også bli fremmet i tilknytning til § 3-7 – ved å kreve en frist for å reise søksmål.

Avtalens virkeområde

Ved forhandlingene bør også partene diskutere forskjellige utslag av det såkalte utfraviklingsprinsipp. Det gjelder i forhold til konkurrerende tariffavtaler – og ved inn-utleie av arbeidskraft. Det bør også inn en meldeplikt når bedrifter trer ut av NHO i tariffperioden.

De stadige endringer i eierstruktur har også konsekvenser for avtaleverket og de tillitsvalgte rolle.

Noen av disse spørsmål må løses ved lovgivning, men LO vil gjenta sitt krav om obligatoriske bestemmelser m.h.t. konsernutvalg, jfr. kap. XIV og § 5-8.

Tillitsvalgtsordningene bør også gi rom for praktiske løsninger ut fra bedriftens struktur og organisasjonsform.

De tillitsvalgtes status og rettsvern er av grunnleggende betydning for fagbevegelsen og for hele partssystemet Hovedavtalen bygger på.

Det er derfor nødvendig at Hovedavtalen sikrer de tillitsvalgtes reelle arbeidsmuligheter. § 6-6 og § 6-7 må utformes i henhold til dette.

§ 6-10 bør vurderes på ny, og det er av vesentlig betydning å bedre bestemmelsene i § 6-11, selv om det vil kunne medføre fordeler for de tillitsvalgte i forhold til andre f.eks. ved innskrenkninger.

Permitteringsbestemmelsene må ses i sammenheng med den nye lov om lønnsplikt – som for øvrig ikke er trådt i kraft.

De tillitsvalgte bør ha et ord med i laget når det gjelder permitteringer av lengre varighet.

Ansiennitetsbestemmelsene i kap. IX og VIII bør forøvrig presiseres, og slik at de tillitsvalgte også der får en sterkere posisjon.

Kap. IX har endret seg vesentlig gjennom årene. Fra å være en ren informasjonsbestemmelse er det nedfelt en rekke materielle krav av vesentlig betydning for arbeidstakerne og som gir de tillitsvalgte en betydelig posisjon i alle saker av betydning.

Det er en hovedoppgave for LO å sørge for en fortsatt utvikling av medbestemmelsetten gjennom stadige forbedringer av kap. IX.

Spørsmål om dokumentinnsyn og regnskapsfremleggelse er viktige krav. Likeledes er det behov for å forbedre reglene omkring eierskiftet, og det er behov for særskilte regler omkring inneleie av arbeidskraft.

I kap. X bør reglene om fortrinnsrett, og bruk av midlertidig ansettelse reguleres.

Tilleggsavtalen

Det bør gjøres vesentlige endringer i avtalen om økt utdanning og permisjon i den forbindelse. Dette må ses i sammenheng med LOs satsing på utdanning bl.a. i Handlingsprogrammet. Rammeavtalen om Likestilling bør endres slik at tvister om lokale avtaler behandles på vanlig måte.

Det bør også vurderes å reise krav om Rammeavtale om deltid i forbindelse med Hovedavtalerevisjon. LOs organer har allerede et rammeutkast til en slik avtale.

Avslutning

Jeg har med dette forsøkt å gi noen tanker om hvilke konkrete krav som bør utformes.

Når Kongressen har gjort sine vedtak, vil den endelige utforming bli forelagt Sekretariatet og forhandlingene kan begynne.

Resultatet av forhandlingene tør jeg ikke spå noe om – men Hovedavtalen står på dagsordenen igjen ved Representantskapets møte i februar.

Yngve Hågensen sa til slutt at han hadde forsøkt å gi uttrykk for på hvilken basis kravene nå skal utformes. Resultatet av forhandlingene kan ingen spå om. Representantskapet skal møtes 13. februar neste år og ta stilling til resultatene av forhandlingene og forberede tariffkravene. Han håpet at man i debatten ville gi sekretariatet fullmakt til å fullføre prosessen etter de linjer han hadde skissert. Hovedavtalen skal drøftes 13.-15. november.

Han håpet at Hovedavtalens fremtid ble tatt like alvorlig av NHO-ledelsen som man tidligere gjorde i Arbeidsgiverforeningen. Vi ønsker at Hovedavtalen fortsatt skal fungere som arbeidslivets grunnlov som fastsetter både rettigheter og forpliktelser til partene i arbeidslivet. – Jeg håper NHO møter fordomsfullt til forhandlingene og er innstilt på å gi Hovedavtalen den status den bør ha, sa Hågensen.

Takk for oppmerksomheten!

Debatten

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor holdt følgende innlegg:

NAF (NHO) og LO ble i 1982 enige om en rammeavtale om likestilling mellom kvinner og menn i arbeidslivet. Rammeavtalen er en tilleggssavtale til hovedavtalen. Tiltaket var ment å iverksette likestillingsloven som trådte i kraft i 1979.

- Siden 1967 har det vært ens lønnssetser i tariffavtalen for begge kjønn.
 - Gjennomsnittsfortjenesten for kvinner ligger 10-15 % lavere enn menn.
 - Og det er grunn til å tro at bedriften ved lokale lønns tillegg ikke følger opp likestillingsloven.
 - Opplæring er særlig egnet til å rette opp skjevheten mellom kjønn i stilling og yrke.
 - Nærliggende er å satse særskilt på opplæringstiltaksom bedrer kvinnes stilling.
 - Å undersøke stilling i egen bedrift krever medvirkning av både de ansatte og av ledelsen.
 - Kartlegging av stillingsfordeling, utdanningsbakgrunn, lønn, avansement, opplæring og representasjon i utvalg osv. er viktig.
- Hva er virkeligheten?

Når en kvinne og en mann har samme utdanning, arbeidstid, ansvar, ansiennitet og arbeidsforhold, har ulik lønn - hva skyldes det? Jo, det kan kun tilskrives kjønn.

- Kvinnearbeid og mannearbeid prises forskjellig, med få unntak.
 - Det er lønnsforskjeller i staten og kommunen og private tiltak.
- Lønnsforskjellene er en konsekvens av kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet. Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet har også andre konsekvenser for likestilling.

- Det holder kvinnene borte fra viktige beslutningsnivå.
- Det er få kvinnelige toppledere.
- Derfor må snarest det kjønnsdelte arbeidsmarkedet brytes.
- Vi må bevisstgjøre oss!
- Begynn å diskutere lønningene på arbeidsplassen.
- Diskuter arbeidsoppgaver.
- Vi har krav på fullstendig lønnsoversikt over de organiserte, og lov om inntektsregulering, lønnsloven, er ikke til hinder for interne likelønnsaksjoner.
- Vi må kreve at tillegg som skal fordeles lokalt, skal brukes til å utjevne umotiverte lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.
- Vi må bli klar over at vi ikke har likelønn, derfor må vi opplære tillitsvalgte i like lønsspørsmål.
- Statistikk viser at lønnsforskjellene ikke utjevnes - derfor er det også viktig at de som sitter ved forhandlingsbordet er klar over lønnsforskjellene.
- Likelønn er i år prioritert i LO, men når man vet at det er forskjeller, hvorfor har man da ikke satset på lokale likestillingsavtaler?
- Likestillingslovens § 5 bestemmer at kvinner og menn i samme virksomhet skal ha lik lønn for arbeid av lik verdi - hvor svikter det da?
- Det må iverksettes ytterligere tariffiltak for at bestemmelsene i likestillingsloven kan bli realitet.

Stikkord her er:

- barnehager og fritidshjem
- reduksjon av arbeidstida
- retten til arbeid
- full økonomisk dekning for permisjoner som er hjemlet i AML
- tariffavtale må inneholde bestemmelser som påskynder reell gjennomføring av likestilling
- Vi må ha samme avansementmulighet som menn
- Likestillingsavtaler i bedriften.

Arbeidet med å utnytte de mulighetene vi har gjennom rammeavtalen om likestilling er særdeles viktig.

Jeg har med glede merket meg at LO har gjort en innsats for å spore Likestillingsrådets hefte om likelønn som en påminnelse og inspirasjonskilde for det lokale arbeidet.

Foreslår at familie- og likestillingsutvalget får i oppdrag å følge opp med en aksjon for å få flere fagforeninger til å opprette lokale likestillingsavtaler.

*Torill Østbye, Handel og Kontor holdt følgende innlegg:
Dirigenter – Delegater*

De fagorganiserte i industriland møter stadig nye utfordringer og krav. Effektivitet, bedre produktivitet og større innsats hamres inn for å få økt lønnsomhet, slik at bedriftene kan overleve.

Hvordan skal fagbevegelsen møte disse utfordringer og engasjere seg i det spenningsfelt som oppstår mellom kapital – og menneskelige verdier?

Etter mitt skjønn kan det ikke gis et enkelt svar på spørsmålet. Men jeg vil peke på 2 områder som vi må holde fast på og videreutvikle.

1. Den tradisjonelle virksomhet i fagforening og forbund må intensiveres slik at medlemmenes interesse overfor arbeidsgiverne ivaretas innen rammene av lov og avtaleverk.

Samarbeid mellom forbund, eventuelt sammenslåing av flere forbund må fortløpende vurderes.

2. Den største utfordring på den enkelte arbeidsplass vil være å finne fram til praktiske former for medbestemmelse og medinnflytelse i henhold til Hovedavtalens § 9. Videreutvikling av bedriftsdemokratiet i hele bedriftens virksomhet – fra fastsetting av den overordnede målsetting og styring til den løpende drift og den enkelte ansattes daglige arbeidssituasjon er et viktig arbeidsområde for alle tillitsvalgte.

I en slik prosess er det nødvendig at de enkelte LO-foreninger etablerer utvalg i henhold til Hovedavtalens § 5–7.

Fra egen bedrift kan jeg si at erfaringene fra LOs samarbeidsutvalg (LOs) er særdeles gode.

Gjennom LO-samarbeidet er det skapt en sunn LO- bevissthet som har åpnet for et godt samarbeide med bedriftsledelsen og skapt respekt for de fagorganisertes engasjement.

90-åras utfordringer må møtes med et sterkt samhold blant de fagorganiserte. Men det er, slik jeg ser det – minst like viktig å etablere et godt samarbeide på Hovedavtalens grunn mellom ledelse og de ansatte på våre arbeidsplasser.

En slik utvikling vil skape en felles forståelse og respekt for felles mål – og å motivere for felles innsats.

I denne prosess står Landsorganisasjonen sentralt for å sikre avtalen og videreutvikle grunnlaget for en konstruktiv utvikling av norsk arbeidsliv.

Samarbeid gir styrke!

Sidsel Bauck, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Takk til Yngve for de perspektiver han trakk opp i innledningen. Jeg vil følge opp m.h.t. særlig ett perspektiv. Ved forrige hovedavtalerevisjon ble det reist en rekke krav som kan samles i begrepene bedriftsdemokrati og økonomisk demokrati:

– Krav om at de ansatte skal være representert på alle nivåer i bedriften hvor beslutninger tas.

– Krav om at oppsigelser/permitteringer som er omtvistet skal utstå inntil det er forhandlet mellom hovedorganisasjonene.

– Rett til å forhandle om bruken av kostnadsreduksjoner som følge av innføring av ny teknologi osv.

Ingen av dem ble innfridd, og under Sekretariatets behandling kommenterte daværende LO-nestleder, Leif Haraldseth, situasjonen slik:

«Jeg tror nesten vi er kommet til veis ende når det gjelder å utvikle Hovedavtalen med fredelige midler.»

Jeg tror det var en korrekt og nyttig observasjon. Jeg tror, som Leif, at arbeidsgiverne ikke er modne for å utvikle Hovedavtalen særlig lengre enn der vi er i dag.

Og skal jeg være ærlig så tviler jeg på om de noensinne blir det.

De kravene vi reiste ved siste revisjon – og som vi i fullt monn finner igjen både i de innsendte forslagene og i Sekretariatets vurderinger foran denne revisjonen – går nemlig på selve styringsretten løs.

Når vi reiser disse kravene på nytt, må vi samtidig diskutere hvordan vi skal få gjennomført dem. Sentralt her står muligheten for å ta i bruk kampmidler.

Tradisjonelt har hovedavtaleforhandlingene vært ført uten bruk av kampmidler. Filosofien har vært at Hovedavtalens bestemmelser bare ville fungere i praksis dersom begge partene var enige om dem.

Nå er det høyst tvilsomt om partene blir enige om videre framskritt.

Men vi kan ikke la være å stille rettmessige krav om mer bedriftsdemokrati og mer økonomisk demokrati fordi arbeidsgiverne føler at det utfordrer deres styringsrett for sterkt.

Dermed må vi, etter min oppfatning, som et ledd i forberedelsene til de kommende hovedavtaleforhandlingene, også vurdere muligheten for å ta i bruk kampmidler hvis vi ikke når fram gjennom forhandlinger.

Ifølge samtaler jeg har hatt med våre egne jurister, har jeg fått forståelsen av at det er fullt mulig. Hovedavtalen er nemlig en del av tariffavtalen. Dersom Hovedavtalen sies opp og det forhandles uten resultat, kan vi rett og slett holde forhandlingssituasjonen åpen. Dermed vil den gamle Hovedavtalen fortsette å løpe fram til utløpet av tariffavtalen den er en del av.

Da kan vi gjenoppta forhandlingene, og da har vi kampmidler til disposisjon.

Denne gangen ligger det til rette for en slik saksbehandling hvis vi ønsker det – vi har hovedavtalerevisjon i høst, representantskapsmøte i februar og tarifforhandlinger til våren.

Denne kongressen har derfor en svært viktig oppgave i å gi klar beskjed til det nye Sekretariatet: Hvis det heller ikke denne gangen lykkes å få innfridd våre krav om mer bedriftsdemokrati og mer økonomisk demokrati gjennom forhandlinger, da må LO ta sikte på å komme i en posisjon der vi kan ta i bruk kampmidler.

På vegne av Handel og Kontor fremmer jeg derfor følgende forslag:

Kongressen ber Sekretariatet seriøst vurdere å ta i bruk kampmidler hvis vi ikke når fram gjennom forhandlinger ved neste hovedavtalerevisjon.

Kari Mürer, NFATF, konstaterte at verden omkring oss er i rask forandring, at den teknologiske utviklingen ikke er en ny utfordring, den har alltid vært på gang, men at den teknologien som nå er på full fart, vil skape arbeidsledighet i stort omfang. Kalkylene går på stor vekst i effektivisering – og ledighet. Da blir en utfordring å hevde menneskeretten til arbeid.

– Denne utviklingen øker kravene til utdanning, og det vil føre til stor etterspørsel etter visse utdanningslinjer, noe som igjen vil skape en forskyvning i innflytelsen til de forskjellige arbeidsgrupper.

Som motvekt holdt hun fram bl.a. krav om sterkere representasjon i de besluttede organer, og aktiv medinnflytelse ved innføring av ny teknologi. Behovet for livslang læring øker, og som fagorganisasjon må vi sørge for at vi alle får bedre innsikt og kompetanse for at demokratiet skal fungere i et stadig mer komplisert samfunn.

På det felte mente hun fagbevegelsen var dårlig rustet til å møte utfordringen. Han var derfor glad for sekretariatets innstilling angående mulighetene til videreutdanning. Finansiering av utdanningen, med økte stipendier må til for at alle sikres rett til relevant utdannelse, ikke bare for de med rike foreldre.

– Vi kan ikke stoppe denne utviklingen, men vi må ha klart for oss hvilke krav den stiller, sa hun.

Sven Ole Flesborg, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Jeg har gjennom mitt arbeid som tillitsvalgt blitt fortalt av Hovedavtalen er «Arbeidslivets bibel». Jeg har selv brukt det uttrykket ved en rekke anledninger.

Men; etter smertelig erfaring gjennom 2 års arbeid som tillitsvalgt på heltid i landets største og ledende transportbedrift, Linjegods A/S, - som har gjennomført en snuoperasjon gjennom innskrenkninger og rasjonaliserings-tiltak

- med den følge at mange av våre gamle arbeidskolleger i dag står uten arbeid og at vi som er igjen i bedriften, er usikre og avventende. Når kommer nesterunde?

Dette har fått meg til å spørre. «Arbeidslivets bibel», javel, men for hvem?

Jeg vil komme med denne påstand: Jo, for arbeidsgiversiden.

Hovedavtalen skal være et redskap for oss tillitsvalgte. Men i dag er de, for å si det mildt, knapt nok verdt papiret den er skrevet på.

Jeg vil nevne to forhold:

1. Konsernutvalg som i dag ikke har forhandlingsrett. Utviklingen viser flere og mer omfattende konsern. Derfor må konserntillitsvalgte gis formell status.

Ved hovedavtaleforhandlingene i 1985 fremmet LO krav om å innta tillitsvalgtbestemmelser for konserner i Del A i Hovedavtalen.

Den gangen endte det med at det ble nedsatt et utvalg fra begge parter som skulle vurdere gjeldende regler.

«Utvalgsarbeidet har ikke resultert i noen felles anbefalt løsning», står det i sekretariatets vurdering av årets forslag.

Videre står det, (sitat):

«Det må derfor arbeides videre med sikte på å styrke tillitsvalgtordningen i konsern. Dette bør gjøres ved at de konserntillitsvalgtes rettigheter og plikter fastlegges i Del A, slik vi krevde i 1985». Sitat slutt.

Dette må være et krav ved årets forhandlinger. Vi har ikke råd til å vente i fire nye år!

2. Ansiennitetsprinsippet

Min erfaring tilsier at i de aller flest saker er vi den tapende part. Vi bruker alle våre krefter for å ha et demokrati, få medbestemmelse og ta ansvar. Men hva opplever vi?

Vi blir en salderingspost gjennom kynisk bedriftsledelse. Det menneskelige aspekt er satt til side. Vi blir ikke oppfattet som den ressurs vi er.

Hovedavtalen inneholder ansiennitetsprinsippet ved oppsigelser. Den kunne vært spiselig, om vi ikke hadde dette med «under ellers like vilkår». Dette blir av bedriftslederne kynisk brukt for å avvike fra ansiennitetsprinsippet.

Bedriftene bruker denne bestemmelsen for å skjerme stillingsgrupper, og ikke minst enkeltpersoner, for så lettere å kunne «kvitte» seg med andre brysomme personer. Bl.a. tillitsvalgte på den enkelte arbeidsplass. Dette er en klar organisasjonsfiendtlig handling. Men å bevise det, eller få medhold i vår bevisførsel, er vanskelig etter dagens bestemmelser.

Det er flere domsavsigelser som viser at vi blir den tapende part.

Skal vi endre på dette, må vi få en sterkere bestemmelse. Forslagene 1702-03 inneholder dette.

Videre; er sekretariatets vurdering slik å forstå at LO går inn for en endring ved å vise til sin vurdering om ansiennitet ved permitteringer? Dvs. vekk med bestemmelsen. Dette eliminerer skjønnet ved «under ellers like vilkår», hvor vi i dag er den tapende part.

Får vi ikke en slik innstrømming, vil vi stå i fare for å miste mange medlemmer. Ikke bare på grunn av oppsigelser. Men hvilket støtteapparat har vi å tilby våre medlemmer? Hva med den framtidige rekrutteringen?

Hovedavtalen har stått på stedet hvil i 80-åra. Vi må sette helt andre krav fra fagbevegelsens side i dag, og ikke minst med tanke på 90-årene.

Dirigenten refererte forslag lagt fram av Jone Handeland, Handel og Kontor.
Forslaget lyder: Tilleggsavtale VII

Bedriftene må i sterkere grad bidra økonomisk til kompetansegivende opplæring av de ansatte, herunder opplæring i regi av fagbevegelsen.

Knut Johan Larsen, NFATF, holdt dette innlegget:

LO må arbeide for å bedre de ansattes interesser når bedriften utsettes for uønskede oppkjøp.

Dette med bakgrunn bl.a. i de opplevelser vi hadde ved IFA A/S i 1987 hvor vi ble kjøpt opp av Poseidon A/S. Selskapet måtte søke for å få konsesjon på ervervelsen av aksjene p.g.a. eiendommene til IFA A/S.

Både de ansatte, deres fagforbund, LO v/Haraldseth, formannskapet i Bergen, godt støttet av hele Bergen-pressen, anbefalte at det ikke måtte bli innvilget konsesjon.

Men til tross for disse massive protestene innvilget – beklager å måtte si det – industriens knuser nr. 1, tidligere næringsminister Finn Kristensen, Poseidon A/S konsesjon.

På disse 2 år som er gått er IFA blitt splittet opp i diverse selskaper. Selskapene er i dag eiendomsløse, men betaler dyr husleie for sine tidligere lokaler. Antall ansatte er redusert fra 680 til ca. 300 i dag.

Det er derfor viktig å sikre de ansatte et bedre vern mot bedriftsnedleggelse gjennom bedre bestemmelser i Hovedavtalen. Men vi må også etter min oppfatning få bedre bestemmelser i Aksjeloven og i konsesjonslovgivningen.

Etter min oppfatning må det kunne innføres økonomiske straffebestemmelser ved brudd/misligholdelse av avtaler/lovverk som får vidtrekkende konsekvenser for mange ansatte og deres familie.

Feilparkering/eller å ha parkert litt over tiden straffes med 300 kr. på stedet. Det er noe som ikke stemmer her, og som vanlig folk ikke forstår noe som helst av.

Synnøve Simonsen, Handel og Kontor, viste til det Jardar Hendrichsen sa om at arbeidet må gjøres hjemme.

– Han mente vel da på grunnplanet, men da må vi som er tillitsvalgte lokalt få tid til å gjøre dette arbeidet, sa hun, og henledet oppmerksomheten på de tillitsvalgtes arbeidsmuligheter. De er OK på de store arbeidsplasser hvor de har lønnede tillitsverv, men slik er det ikke på de mellomstore og små bedriftene. Derfor skjer det stadig at tillitsvalgte gir opp og trekker seg, og at nye ikke vil overta.

I disse bedriftene må tillitsarbeidet gjøres ved siden av jobben.

– Og ofte fører det til mobbing, ikke først og fremst fra motparten, men også fra våre egne, som står side om side på jobben og må overta ekstra for den som må stikke fra for å utføre tillitsoppdrag.

Hun håpet på en ordning med lønnede tillitsvalgte i de mindre og mellomstore bedriftene. Hun var enig med sekretariatet i at minstestandarder ikke er noen god løsning, men det er bedre enn ingenting.

– Det tjener ikke LOs interesser at de lokalte tillitsvalgte ikke får anledning til å gjøre en skikkelig jobb for å fremme deres interesser og saker, sa hun, og fremmet forslag nr. 1643 om tillitsvalgte på heltid.

Øystein Holsæter, Treindustriforbundet, tok ordet til kapitlet om permitteringer. Han stilte seg tvilende til lov om lønn ved permitteringer (som er utsatt). Det var mange fordeler ved en slik lov men også ulemper, og det alvorlige er at den vil føre til mange oppsigelser fordi det er mange bedrifter som ikke har råd til å betale 14 dagers lønn i slike tilfeller. De vil da heller gå til oppsigelser og satse på overtid for de gjenværende.

– Slik situasjonen er på arbeidsmarkedet nå, er det få muligheter til å skaffe seg jobb. Slik kan loven få meget uheldige følger, bl.a. med fraflytting som resultat, sa han.

Oddvar Berg, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Som representant for kooperativ varehandel vil jeg gjerne få henlede Kongressens oppmerksomhet på en paragraf i vår hovedavtale med Den Kooperative Tarifforening som vi ansatte reagerer sterkt på. Nemlig § 22 som omhandler retten til å gå ut i streik i forbindelse med tarifforhandlinger.

Da jeg ikke er helt sikker på om alle kongressdeltakerne har kjennskap til den aktuelle paragrafen, vil jeg gjerne få referere den:

«*Oppstår det tvist mellom DKT og LO eller forbund tilsluttet LO om opprettelse eller revisjon av tariffavtale, kan forhandlinger, plassoppsigelse og mekling skje parallelt med det tilsvarende private tariffområdet.*

Arbeidsstans, arbeidsnedleggelse eller annen form for arbeidskamp kan dog ikke settes i verk før avtale på det tilsvarende private området er opprettet/revidert.

Hva betyr så denne paragrafen? Hvilke problemer skaper den for oss som er ansatt i Domus, Mega, S-lag, Prix, S-elektro, Tera, Obs, handelslag osv.? I alt ca 15000 fagorganiserte eller en fjerdedel av Handel og Kontors medlemsmasse.

Hva paragrafen i realiteten betyr er jo selvfølgelig at hvis det skulle komme så langt i et tariffoppgjør at ansatte i varehandelen skulle bli nødt til å gå ut i streik - da kan ikke vi som jobber i kooperativ varehandel delta i en slik streik før en eventuell avtale er opprettet i privat varehandel.

Kamerater, er dette solidarisk?

Og hvordan oppfattes denne paragrafen av våre fagforeningskamerater i forbundet. Jo, de ser det slik at det er de som må ta den tunge bøyga ved en eventuell streik. De oppfatter det slik at mens «Rema 1000» må stenge, så kan Domus rett over gata holde åpent.

Kamerater, er ikke dette forskjellsbehandling?

Vi er jo ikke ukjent med at det er enkelte yrkesgrupper som *ikke* har streikerett i dag. For eksempel der hvor det er fare for liv og helse, hvor nasjonale interesser står på spill osv.

Men, øvrig talt, det er vel å tillegge oss ansatte i kooperativ varehandel litt for stor betydning å anføre slike grunner for at ikke vi kan bruke streikevåpnet.

Ikke for at det å streike er det som står først på vår ønskeliste her i livet, men vi vil gjerne ha retten til det.

Kamerater, er ikke det likhet?

LO har jo som målsetting å bli minst 1 million medlemmer innen år 1999. Da vil jeg gjerne påpeke de problemer en slik paragraf i hovedavtalen med DKT skaper for meg som leder i en lokal avdeling innen Handel og Kontor når jeg skal argumentere overfor vordende medlemmer om hvilke fordeler det er ved å være LO-organisert.

I tillegg til lave arbeidslønninger, dårlige arbeidstidsordninger, vanskeligheter med å få arbeidsgiveren til å etterleve tariffavtalens bestemmelser, så må jeg forsvare - eller rettere sagt *forsøke* å forsvare, paragrafen som sier at ansatte i privat varehandel må ta den tyngste belastningen i en eventuell arbeidskonflikt. Mens vi som er ansatt i kooperativ varehandel skal sitte på gjerdet og avvente et eventuelt resultat kamerater, er dette bra?

Jeg håper at jeg dette, har gjort det helt klart overfor Sekretariatet hva vi som jobber i kooperativ varehandel mener om denne paragrafen.

Takk for oppmerksomheten.

Jardar Hendrichsen, Fellesforbundet, sa at han igjen ville reise EB Hasle-saken og han viste til forslag 1633 vedrørende konsernforhold. Han var klar over at dette punktet også var med i Sekretariatets innstilling. Men hvis det er riktig som Yngve Hågenesen sa at det er håpløst å nå frem gjennom forhandlinger, så får vi ta en fight.

Forholdene innen EB-konsernet er kompliserte. Her er det snakk om fusjoner og fisjoner. Man selger eiendommer for siden å leie dem tilbake. Man har delt alt opp i 16 aksjeselskaper og så sitter et holdingselskap på toppen og styrer alt. Det er ikke lett å være tillitsvalgt i en slik situasjon. Alle de avtalene vi hadde med de gamle sel-

skapene flyter liksom i lufta etter omorganiseringene. Det er problemer med å komme fram til avtaler om tillitsvalgtes rettigheter. Man ønsker helst ikke avtaler, men så får man kjefi i stedet hvis man har deltatt i møter. Man var opprinnelig 15000 ansatte, nå er arbeidsstokken redusert med 3000 som man skulle kompensere. Det er gjort ved oppkjøp av en innenlandsk bedrift samt etablering i utlandet. Tidligere hadde jeg aldri behov for å legge fram Hovedavtalen overfor bedriftens ledelse. Nå må jeg stadig trekke den frem og fortelle hva deres avtalepart har skrevet under på. Han konkluderte med at hvis det ikke blir resultater gjennom forhandlinger, må man fra LOs side sette makt bak kravene.

Dirigenten henstilte til forsamlingen at man holdt seg på sine plasser. Han var temmelig sikker på at han ikke hadde permittert så mange som nå var borte fra sine plasser. Dette var ment som en henstilling ettersom det var i denne salen Kongressen pågikk.

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, understreket betydning av at man kom frem til klarere avtaleverk. Arbeidskjøperne kjører ved inngangen til 90-årene hardt ut mot arbeidsfolks rettigheter. Konflikten på EB Hasle er et tegn i tiden. Vi ser forskjellsbehandling mellom arbeidere og funksjonærer blant annet ved fusjoner. Kongressen må kreve at det gis garantier mot lønnsnedslag. Hovedavtalen er riktignok rød utenpå, men den er mørkeblå inni. Arbeidsgiverne gir intet gratis ved dørene. Mange tillitsvalgte trakasseres på arbeidsplassen og flyttes rundt på bedriftene, sa Kollbotn som ellers støttet Baucks synpunkter på hovedavtalen og bruk av kampmidler i så viktige saker som bedriftsdemokrati og økonomisk demokrati. Han viste frem til et solidarisk opprop som heter: LO på din side, og han håpet at LO ville stille seg på de EB-ansattes side.

Kjell Sørensen, Fellesforbundet, ville følge opp Larsens utgangspunkt. Forrige fredag hadde han sittet på sitt kontor og forberedt LO-kongressen. Han var blitt oppringt av en klubbformann på en lysarmatur-bedrift i Bergen. Han fortalte at da de ansatte kom på jobben den dagen, var alt produksjonsutstyret fjernet og låsen var skiftet i dørene for å holde de ansatte utenfor. Det hadde kommet en trailer kl. 22.00 om kvelden, og i løpet av natten var produksjonsutstyret flyttet til Molde. Etter at flyttingen var skjedd, ble de ansattes styrerepresentanter informert av administrerende direktør om det som hadde skjedd og som skulle behandles på et styremøte senere samme dag. Klubbformannen lurte på hva vi kunne gjøre. Svaret var at vi lite kunne gjøre utover å uttale oss til Dagsrevyen samme kveld. Å henvise til informasjonsplikten i Hovedavtalen betyr ikke stort. Bedriftslederen kan bare si beklager, noe mer risikerer han ikke. Vi har ikke verktøy til å behandle slike saker. Nei, dagens bedriftsledere tar seg godt betalt for å si nei til de ansatte noen ganger i året, og direktøren fikk kanskje mer i lønningsposen ved å gjøre det på denne måten. Dagens bedriftsledere, de såkalte yapene, forstår bare et språk: det som koster penger. Derfor bør vi ha med straffebestemmelser i kap. 9 i Hovedavtalen. Det er et språk de skjønner.

Arne M. Kvalvik, Fellesforbundet, kom også inn på kapittel 9 om informasjon og medinnflytelse. Det bør satses mer på utdanning og utvikling i bedriftene. Det kommer bedriftene til gode gjennom mer kvalifisert arbeidskraft, og det er et skrikende behov for etterutdanning og omskolering i mange bedrifter. Midler til utviklings- og forskningsprosjekter kan bedriften avsette når det er avtale om dette med de ansattes representanter. Hvis avsatte midler ikke benyttes, går de tilbake til bedriften etter 5 år. Når fagbevegelsen medvirker til moderate lønnsoppgjør, burde man få gjennomslag for flere slike bedriftsfond som kan benyttes til glede for begge parter. Han støttet forslaget 1688.

Dirigenten foreslo 10 minutters pause. Møtet ble hevet kl. 15.50.

Møtet ble satt igjen kl. 16.00, fortsatt med Nils Totland som dirigent.

Age Eriksen, Telemark, viste til forslag 1626 om fredsarbeid og sa at fredsarbeidet har fått en bred plass i handlingsprogrammet. Fredsarbeidet lokalt er stimulert etter at samorg. har nedsatt fredsutvalg og fredscontakter. Fredsarbeid er og blir en viktig sak for oss i fagbevegelsen, og vi opplever også en positiv utvikling når det gjelder nedrustningsforhandlingene mellom øst og vest. Fagbevegelsen må være med på alle plan i dette arbeidet. Vi skal være pådrivere. Temaet krever mange ord, men jeg skal nøye meg med å fremsette ønske om at dette blir nedfelt i Hovedavtalen, sa Eriksen.

Rolf Frøysland, NNN, sa at det i alt forelå 133 forslag på dette punkt. Her er det bevegelser i gang på grasrotplan som krever at noen krav må nedfelles i Hovedavtalen ved kommende revisjon. Yngves innledning lovet godt for de krav og de forhandlinger som skal i gang, sa Frøysland som særlig så behov for forsterkninger i Hovedavtalen på tre områder.

Det ene området gjaldt § 3,7. Her kan det forhandles i lang tid uten at det kommer noe ut av forhandlingene. Her må settes en frist på f.eks. 2 måneder. Det andre punktet gjaldt beskyttelse av de tillitsvalgte etter § 6,11. Vi må få inn bestemmelser om at det skal skje en organisasjonsmessig behandling før man iverksetter flytting av tillitsvalgte rundt i bedriftene ved omorganisering o.l. Vi ser i dag hvordan tillitsvalgte nærmest blir fratatt sine arbeidsoppgaver, og det skjer på en finurlig måte. Når det klages, henvises det som regel til den hellige styringsretten i bedriften. Det spørres om dette er en rettsoppfatning som passer vår moderne tid.

Det tredje punktet gjaldt § 9 - informasjonsplikten. Bedriftslederne risikerer i dag ingenting ved å bryte informasjonsplikten. Paragrafen må forsterkes slik at det iverksettes en reell straff for brudd.

Frøysland understreket at det må skje forbedringer i Hovedavtalen for at man skal kunne godta den. Hovedavtalens fremtid avhenger av det. Vi må spørre oss om vi er tjent med å beholde dagens Hovedavtale som på mange punkter gir større beskyttelse til bedriftene enn til de ansatte.

Roar Clausen, Handel og Kontor, kommenterte også serien med brudd på Hovedavtalen fra arbeidsgivernes side de senere år, særlig ved oppkjøp.

Oppkjøpssituasjonen hadde han opplevd to ganger på kort tid. Først i 1987, da bedriften ble kjøpt av EB-konsernet over natta. Både direktøren og næringsminister Finn Kristensen beklaget måten det var skjedd på, og at de ansatte ikke ble informert. Konsernledelsen beklaget også, men oppga at grunnen til at de ansatte ikke ble informert, var at det kunne få virkninger på børsen - landets spillekasino - om oppkjøpet ble kjent på forhånd. Neste gang bedriften ble kjøpt opp, av det multinasjonale konsernet ABB, fikk de ansatte vite det via Dagsrevyen.

- Vi vil ikke godta et hensynet til spekulanter og profitte skal telle mer enn de faglige rettigheter, men må kreve at brudd på informasjonsplikten skal få konsekvenser for bedriftene, sa Clausen.

Dirigenten foreslo taletiden satt til 3 minutter, og ga nye talere anledning til å tegne seg og levere forslag før strek ble satt.

Trygve Horgen, Oljekartellet, mente innleggene i denne debatten tydelig viser at arbeidsgiverne er på offensiven for å bryte ned de faglige rettigheter, medbestemmelse og medinnflytelse for de ansatte.

- Årsaken til at de lykkes med det, er at avtalebrudd ikke får andre konsekvenser for dem enn litt ubehagelig presseomtale, sa han og var enig med Sidsel Bauck i at vi nå må sette kampmidler bak. Vi er også nødt til å styrke tillitsvalgte situasjon, slik at de kan stå på uten at de risikerer ubehageligheter.

Han tok også opp situasjonen ved de store enhetene der mange forbund er repre-

sentert og pekte på at koordineringsarbeidet ikke er nedfelt i Hovedavtalen.

Horgen satte fram følgende forslag:

Forslag nr. 1639 må innarbeides i Sekretariatets innstilling om Kap. V.

Johnny Johnsen, FF, sa, som apropos til snakket om å gjøre medlemsboka mer gullkantet, at han trodde folk heller ville se LO i praksis, og den beskyttelse medlemmene har i avtaleverket.

Han viste til forholdene i byggebransjen hvor det er en rekke bedrifter i størrelsesorden 5-10 ansatte, og der det ofte kan være frustrerende forhold for en tillitsvalgt, fordi de står nærmest uten innflytelse mens arbeidsgiverne har ganske fritt spillerom.

- Ansiennitetsprinsippet eksisterer bare på papiret, med fusjoner og fisjoner, spekulasjoner i nedleggelse og konkurser. Spesielt ved konkurser står de ansatte svake og maktesløse, sa han, og pekte også på at det daglige tillitsarbeidet blir sabotert og trakkert av ledelsen. I tillegg skal de tillitsvalgte også være postbud for LO, helst også være jurister og dessuten prøve å skape goodwill for fagbevegelsen og prøve å verve medlemmer.

Han hadde til slutt et tips til Yngve: - Prøv å skremme arbeidsgiverne med å si at den situasjonen vi har nå bare får det til å yngle med sosialister.

Roy Pedersen, FF, sa at arbeidsgiveren risikofritt overkjører Hovedavtalen. Delegationene behøve ikke gå mange metrene fra Folkets Hus for å finne eksempler. Det gjelder byggeplasser som har innført 12 timers- dagen og tar inn innleid arbeidskraft. Det finnes også eksempler på at folk er blitt oppsagt fra jobber på ukekontrakter, som er inngått bak tillitsmannens rygg. Dette er realiteter, og det er ikke snakk om unntak.

Pedersen var enig med Sidsel Bauck, at vi nå må ta en kamp i forhold til Hovedavtalen. Det er viktig også fordi tillitsvalgte nå begynte å trekke seg, for oppgaven er for hard.

Hvordan skulle kravene stilles for å få en Hovedavtale som gjør at tilliten gjenreises blant tillitsvalgte og medlemmer?

Pedersen viste til forslaget fra fylkeskonferansen i Oslo, som sier at fredsplikten må vurderes på nytt i de tilfellene der Hovedavtalen ikke fungerer.

Steinar Karlsen, FF, viste til innstillingen og pekte på at det er viktig med en Hovedavtale som er i samsvar med samfunnet og forholdene der.

Han var ikke sikker på om det var så lett å få til og merket seg at også Yngve hadde sine tvil om arbeidsgivernes vilje til å strekke seg.

- Når vi ser bedriftseiernes opptreden og profitmaksimeringen, er det høyst tvilsomt om de har vilje til å skape et avtaleverk som vi er tjent med. Slik det nå ser ut, med hyppige brudd på Hovedavtalen, øker frustrasjonene hos de tillitsvalgte, som har følelsen av at protokollene svever et sted i rettssystemet, og innen vi får dem igjen, så er det hele overkjørt.

Han pekte på forslaget fra fylkeskonferansen, som kunne bidra til å forsterke Hovedavtalen.

Erling Oen, Sekretariatet, mente Hovedavtalen var en av de viktigste saker på Kongressen, når man ser det i forhold til hvor lett vint arbeidsgiverne bryter avtalen. Hvis de ansatte gjør det, blir det slått ned på med en gang. Og det eneste språk motparten forstår, er om de blir straffet på pungen, mente Oen.

Han viste til lovpraksis i Sverige, der arbeidsgiverne må betale bot til organisasjonen, ved brudd på avtaleverket.

- Det skal ikke være så lett å begå brudd som det er nå, sa Oen og tok videre opp problemet med tariffavgift, for at de som får alle rettigheter uten å bidra sjøl, skal være med å betale.

Han visste at arbeidsgiverne ikke ville være med på tariffavgift. - Vi har derfor sendt inn forslag om at de uorganiserte skal ha lavere lønn, redusert tilsvarende organisasjonskontingenten.

John Stene, Sekretariatet, holdt følgende innlegg:

Konsernsamarbeid

Fellesforbundet har også under dette punkt fremmet to forslag som jeg vil velge å berøre her, selv om de konkret er foreslått som endringer i Hovedavtalen.

Den ene er konsernbestemmelsen. Vi er nødt til å få til en bedre og mer forpliktende ordning med konsernutvalg. Dette er mer og mer viktig for at de ansatte skal ha noen grad av mulighet til å påvirke bedriftens beslutninger. Enda mer viktig blir dette for å understøtte kravet om konsernfaglig samarbeid over landegrensene som også tvinger seg fram som en nødvendighet. Hvis vi ikke er i stand til å få skikk på dette nasjonalt, vil det være enda mer vanskelig å få det til å fungere over landegrensene.

Vi har etter hvert fått en del norske selskaper som har produksjon i en rekke land. Tiden er nå inne overfor disse selskapene å kreve retten til å treffes innad i konsernet over landegrensene. Eksemplene er mange – Hydro, Aker, Kværner, Norske Skog, Orkla og en rekke til.

Når en ser på den reisevirksomheten som er i enkelte bedrifter, får en snart inntrykk at det bare er de tillitsvalgte som ikke får se datterbedriftene i utlandet. Dette er en helt uakseptabel holdning fra NHOs side, som vi ikke kan finne oss i lenger. Vi er derfor nødt til å finne en løsning på dette i forbindelse med Hovedavtaleforhandlingene i november.

Arbeidstakerkonsulenter

Det andre forslaget som jeg vil nevne er vårt forslag om å utvikle en særlig ordning med hva vi kaller «Arbeidstakerkonsulenter.»

Hele den kompliserte situasjonen som vi har fått i industrien de siste årene med fusjoner, omstrukturering, oppkjøp, slakting og nedleggelse gjør at det tradisjonelle folkevettet ofte trenger mer supplerende hjelp fra eksperter. Vi mener at de ansatte må få retten til å kunne bruke slik ekspertisehjelp, betalt av bedriftene, for bedre å kunne delta i beslutningsprosessen. Det er ikke meningen at slike konsulenter skal ta over de tillitsvalgte rolle, men skal fungere som rådgivere eller bisittere i vanskelige saker. Dette mener jeg er nødvendig, og det er bedriftene som skal bære kostnadene. Ordningen har vært praktisert i Sverige i en årrekke. Vi selv har hatt en slik ordning i forbindelse med strukturendringene innenfor Scanrope og ved Norsk Jernverk. I tillegg arbeider vi for å få en arbeidstakerkonsulent som bistår klubbene i Jernverket i forbindelse med en nordisk omstrukturering av stålindustrien. Jeg tror derfor at dette kan bli et viktig bidrag for å sikre de ansatte reell innflytelse i årene som kommer. Dette er også et spørsmål som derfor må reises i høst i hovedavtaleforhandlingene.

Anne Beth Jacobsen, Arbeidsmandsforbundet, holdt følgende innlegg:

Bedriftenes organisasjonsform har forandret seg en god del den siste tiden.

Det er ikke uvanlig at vi i dag jobber i landsomfattende bedrifter med fylkeskontor/avdelinger spredt rundt om i landet.

Paragrafene i Hovedavtalen er ikke gode nok når det gjelder å ivareta dette, og jeg vil da spesielt nevne tre momenter:

1. Valgperioden.
2. Antall tillitsvalgte.
3. Rett til lønnet tillitsvalgtarbeid.

Norsk Arbeidsmandsforbund har forslag som går på å utvide valgperioden til 2 år.

At tillitsvalgtskalaen skal gjelde fylkesvis for landsomfattene bedrifter. Arbeidsmandsforbundets forslag nr. 1621 og 1640 vil klart forsterke Hovedavtalen på disse punktene.

Vi har nå muligheten for virkelig å skape bedre arbeidsforhold for tillitsvalgte i lavtlønsyrker, slik at intensjonene i Hovedavtalen vil være et oppnåelig mål for oss og at det ved arbeidsplasser eller fylker med mer enn 100 ansatte i samme bedrift, skal hovedtillitsvalgt være lønnet på heltid.

For dere som er ansatt og jobber i bedrifter som har alle sine aktiviteter innenfor samme gjerde, kan disse forslagene være vanskelig å forstå.

Selv er jeg fylkestillitsvalgt i en landsomfattende bedrift med 5000 ansatte. Innenfor mitt fylke er vi 500 organiserte. Disse jobber på 150–200 arbeidsplasser spredt rundt i fylket. Og den betalte tiden jeg har til rådighet fra bedriften er 2 timer pr. uke.

Skal vi som er tillitsvalgte ha noen mulighet til å gjøre jobben vår skikkelig, må det forandringer til i Hovedavtalen.

Anne Beth Jacobsen satte fram følgende forslag:

Ved arbeidsplasser eller regioner/fylker med flere enn 100 ansatte, skal hovedtillitsvalgt være lønnet på heltid.

Den hovedtillitsvalgtes oppgave skal bl.a. være å koordinere de tillitsvalgtes arbeid og dernest skape samarbeid i bedriften.

For landsomfattende bedrifter vil tillitsvalgt-skalaen gjelde fylkesvis.

Astrid Lundgren, Telemark, var opptatt av hvor ofte vi opplever at bedrifter som har livets rett, blir nedlagt, produksjonsutstyret ligger brakk, arbeidsplassene er borte og kapitalen flyter videre.

I mange tilfeller har de ansatte alene drevet en lang og hard kamp for å bevare arbeidsplassene.

Hun viste til Sekretariatets innstilling og pekte på erfaringen som viser at regelverket ikke er tilfredsstillende på dette området.

Anders Bj. Rodal, Arbeidsmandsforbundet, viste til nye tider og nye mål med Hovedavtalen, slik den nye LO-lederen klargjorde den.

Erfaringene har vist at arbeidsgivernes makt overskygger Hovedavtalen og han mente at den største fordel med den 54 år gamle avtalene er at den kan forandres hvert 4. år.

Han konstaterte at det er kommet inn 133 forslag til dette punktet på dagsorden, 28 av forslagene fra Arbeidsmandsforbundet. En del av dem går på tillitsvalgtes rettigheter og muligheter til å gjøre en god jobb.

Rodal gjorde oppmerksom på at forbundet hans har 5 hovedavtaler, og de fleste problemene knytter seg til den lille røde mellom NHO og LO. Den dekker industrien, men ikke regionale arbeidsplasser.

Bygg- og anlegg har avtale, og selv om den ikke er god nok, var han skeptisk til forslag nr. 1600, som i verste fall kunne stenge for avtalen i Bygg- og anlegg.

Tore Gulbrandsen, Tele og Data, holdt følgende innlegg:

Hovedavtalen er arbeidslivets grunnlov. I grunnloven er det slått fast retten til arbeid. Samfunnet ser på retten til arbeid som en menneskerett. I arbeidslivets grunnlov er bedriftenes ansvar for de ansatte ikke slått fast godt nok. Et konsern kan legge ned lønnsomme bedrifter og si opp de ansatte.

En bedrift kan legge ned lønnsomme avdelinger og si opp de ansatte, begrunnet med at arbeidsplassene er borte.

Et slik umoralsk syn på en menneskerett som retten til arbeid, må ikke komme til uttrykk i en avtale som skriver under på. I Hovedavtalen § 9–3 pkt. 4 står det «I saker som angår arbeidstakernes sysselsetting og arbeidsforhold, skal de ved sine tillitsvalgte gis muligheter for å fremme sine synspunkter før bedriften treffer sine beslutninger. I de tilfeller bedriftsledelsen ikke finner å kunne ta hensyn til de tillitsvalgtes anførsler, skal den grunngi sitt syn.»

Fra konferansen skal det settes opp protokoll som undertegnes av begge parter.

Her vil vi ha tilføyd: Oppsigelsen som skyldes nedlegging av lønnsom virksomhet, er usaklig.

Hvis LO kan skaffe oss et slikt punkt i Hovedavtalen, så skal vi love fler medlemmer!

LO må ikke undertegne en hovedavtale hvor dette ikke kommer med. Vi har fremmet tilsvarende krav til AMI. Med dagens konstellasjon på Stortinget må vi ikke regne med å få ting gjennomført ved lov. På dette området må vi være villige til å bruke streikevåpenet. Det er ingen trussel å si som Yngve, at ting som vi ikke får inn i Hovedavtalen, kommer igjen som lovforslag. På dette området må vi være villige til å bruke nødvendig makt, og kjøre Hovedavtalen foran loven.

Terje Askeland, Offshore, trakk fram forholdene i bedrifter som er del av større konsern, med kontrakter i offshore. Det beklagelige er at man ikke har fått anledning til å danne konsernutvalg.

- I perioder hvor en bedrift har overskudd på folk, opplever vi at de som har vært ansatt i bedriften i flere år og søker arbeid i andre bedrifter i konsernet, ikke blir ansatt, fordi de er blitt for dyre.

Kjell Røttereng, FF, mente at det ved revisjonen var spesielt viktig å få en skikkelig arbeidslivets grunnlov. Han syntes Yngve Hågensen hadde understreket dette godt.

Han pekte på at vi stadig møter behov for oppgradering av bestemmelsen, spesielt ansiennitetsbestemmelsen. I bygg- og anlegg blir også tillitsvalgte flyttet fra arbeidsplass til arbeidsplass, og det skaper problemer. Han mente vi måtte få et sterkere oppsigelsesvern, og at tillitsvalgte måtte få bedre betingelser å arbeide under og større innflytelse.

Han understreket byggefagenes behov for bedriftsclubber og bedriftstillitsvalgte.

Videre pekte han bl.a. på at det er svært lett å bryte Hovedavtalen fordi det ikke er heftet ved noen straffebestemmelse.

Arnold Langbråten, Oslo, henledet oppmerksomheten på fylkeskonferansens forslag, nr. 1613, og forslag nr. 1685 fra Kjemisk, som går ut på å forsterke Hovedavtalen, som nå blir systematisk undergravet.

Han viste til eksemplet i Bergen, der eierne fjernet produksjonsutstyret om natta.

- Og så blir arbeidsfolk som protesterer anklaget for å bryte fredsplikten!

Han trakk også fram EB på Hasle som et avskrekkinge eksempel.

- Dette er alvorlig for det er et systematisk opplegg fra arbeidsgiversiden for at avtaleverket ikke skal være noe verdt, sa Langbråten.

Kjell Mjaatvedt, NNN, understreket at i forhandlinger om Hovedavtalen måtte LOs jurister brukes mer. Hvis dette vaar gjort tidligere også, kan mye tyde på at juristene i LO er for dårlig skolert når man stadig ikke vinner frem i saker. I Hovedavtalen står det altfor ofte *bør*, i stedet for *skal*. Og dette sier juristene ikke er holdbart. Er det da slik at vi burde bruke andre jurister for å få sakene igjennom?

Iris Hemmingsen, Hotell og Restaurant, sa at man i hotell- og restaurantbransjen har to motparter, en som er med i NHO og en som ikke er det. Hun sa seg lei for at også mange av guttene har problemer i forhold til Hovedavtalen, at dette ikke bare gjelder enslige kvinnelige forsørgere i hennes bransje. Vi oppnår i dag ikke gode nok resultater for våre medlemmer. LOs juridiske kontor bruker også alt for lang tid til å behandle våre små saker som omhandler små bedrifter. Det tar to år før vi får saken ferdigbehandlet, og da er gjerne saksfremstillingen foreldet og irrelevant. Slik situasjonen nå er, ser det ut som om arbeidsgiveren greier å ta knekken på LO. LO har problemer med å fremstå som en troverdig kamporganisasjon. Hun støttet ellers Sidsel Baucks forslag.

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, sa at man i hans dis-trikt arbeidet for å få organisert flere av de jentene som arbeider på bensinstasjoner. De har vanskelige arbeidsforhold, lange åpningstider, gjerne døgnet rundt. Noen av dem er organisert i Trans-

port, og de har brukbare avtaler. Det er imidlertid på tale å få de over i Handel og Kontor og de vil da få vanskelige vilkår. Han sa ellers at den debatten man nå hadde burde man hatt først på Kongressen. Det var først nå man fikk tatt utgangspunkt i den virkelighet som mange tillitsvalgte lever i. Mange dyktige og godt skolerte tillitsvalgte er frustrert over at de får for liten støtte i sin kamp for bedre arbeidsvilkår, sa Kollbotn som fremsatte følgende forslag:

Tillegg til forslag 1668 § 6.

Tillitsvalgte må sikres ei særstilling og en særbeskyttelse ibedriften som unntar dem fra ansiennitetsbestemmelsene.

Tillegg til kap. III (3.8)

Under ingen omstendighet skal noen organiserte arbeidere få redusert sitt lønnsnivå ved endringer av tariffavtaler ogoverenskomster.

Hovedavtalen må vera ein garanti mot lønnsnedslag og undergraving av faglege rettar når arbeidrarar blir overført tilandre delar av eit konsern.

Kari Mürer, NFATF, sa at man hadde fått i stand en likestillingsavtale på vegne av alle LO-foreningene innen Norsk Hydro. Likeledes underavtaler for de enkelte bedriftene. Det het i avtalen at den skulle revideres en gang i året. Problemet er at den aldri er revidert og heller ikke forbedret. Dette viser at vi ennå har en lang vei å gå før likestillingen i arbeidslivet er gjennomført. Vi burde fått Hovedavtalens § 2 inn i likestillingsavtalene. Hvis ikke vi får til dette, blir det ingen reell likestilling, sa Mürer.

Yngve Hågensen sa at man hadde hatt en realistisk debatt som tegnet et bilde av virkeligheten som mange kjente igjen. I debatten har man rettet søkelyset på Hovedavtalens innhold og man har stilt spørsmålstegn ved vår juridiske ekspertise. Han fant grunn til å understreke at LO har bygget opp en juridisk ekspertise som består av dyktige jurister. De som jobber på det juridiske kontor gjør en meget skikkelig jobb. Når vi ikke når frem i mange saker, er det avtalene som er for dårlige, ikke juristene.

Dermed var dagsordens pkt. 8 avsluttet.

Forslag

Dirigenten viste til innleverte forslag fra Bauck, Jacobsen, Askeland, Horgen, Handeland og Kollbotn pluss forslag fra Simonsen. Han foreslo alle forslag og sekretariatets innstilling til forslagene 1600-1733 oversendt sekretariatet. LO-leder Leif Haraldseth fikk ordet og han ba om fullmakt til å sende to hilsningstelegrammer, et telegram til den chilenske fagforeningslederen Hustos og generalsekretær Martinez for at de nå var satt fri etter mer enn ett års indre forvisning i Chile. Det andre telegrammet foreslo han sendt den sørafrikanske fagbevegelse som nå skal arrangere et masse møte i Johannesburg for å feire de lederne som har sittet 20 år i fengsel og som nå er løslatt.

Kongressen ga enstemmig fullmakt – med applaus.

Dagsordens punkt 9 – Diverse forslag

Dirigenten fortsatte behandlingen under punkt 9 – diverse forslag. Han viste til forslag 1809 fra Britt Kvaale og sa at man etter konferanse fant at dette kunne sendes sammen med øvrige forslag til sekretariatet.

Forslag 1819, 1821, 1823 ble enstemmig vedtatt (sekretariatets innstillinger).

Forslag 1824

Marit Ramsdal, Norsk Kommuneforbund, holdt følgende innlegg:

Jeg støtter forslag nr. 1824 fra Norsk Arbeidsmandsforbund om autorisasjon/godkjenningsordninger for etablering av renholdsbedrifter.

Jeg er klar over at det ikke er avvist av sekretariatet, at forslag nr. 1825 fra sekretariatet har ordlyden: «forslaget oversendes sekretariatet», og det er vel og bra. Jeg vil allikevel knytte noen bemerkninger til forslaget fra Norsk Arbeidsmannsforbund.

Dette forslaget var oppe på Kongressen i 1981, heller ikke den gang avvist. Det har vært stilt spørsmål om det i Stortinget, men så har det stilnet av igjen og noe resultat har det ikke blitt.

I dag er det enda mer aktuelt enn før. «Renholdsbedrifter» gror opp som paddehatter, renhold er blitt attraktivt å satse på, når en bare trenger en bøtte og en klut for å starte opp. Ja, da er det mange som kaster seg på den karusellen. Og hvem er det som betaler kaken, jo, selvsagt renholderne.

Jeg vil påstå at det drives rovdrift på de renholderne som arbeider i slike «bedrifter», som ikke tar sitt arbeidsgiveransvar alvorlig, som ikke forholder seg til gjeldende lover, bestemmelser og avtaler. Jeg sier at det er en påstand, men det kan også bevises, noe som jeg ikke vil komme inn på her. Disse «bedrifter» kommer inn på markedet ved å operere med lave anbud, så kan dette gå bra en tid (for bedriften) men noe lønn skal man jo ut med, og mye skal man ha til eget forbruk, så da skjer det svært ofte «at bedriftene» går konkurs, så går det en tid, så dukker de samme menneskene opp igjen, men da under et nytt navn på «bedriften», og med en annen av familiemedlemmene som innehaver, og så er karusellen igang igjen. Jeg vil så sterkt jeg kan anmode det nye sekretariatet om å arbeide aktivt for å få en etableringslov/autorisasjonsordning for renholdsbedrifter.

Renhold er et viktig yrke – renhold er vedlikehold.

Vi er mange tusen renholdere i LO som står bak denne anmodningen til sekretariatet.

Forslag 1825, sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt – med sterk anbefaling, etter dette innlegget, la Totland til.

Forslag 1827, 1829, 1833, 1835, 1837 (sekretariatets innstillinger) ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1838

Jan Werner Hansen, Sekretariatet, viste til forslaget fra forbundet og sa at når man foreslår at LO engasjerer seg i barnehageutbyggingen, så mener man ikke LO i Folkets Hus. Man mener fagbevegelsen på alle plan. Det er selvfølgelig et offentlig ansvar å drive barnehager. Vi skal ikke fjerne det ansvaret, men når vi føler at LO bør engasjere seg, er det fordi det av politiske og økonomiske grunner går altfor sent med barnehageutbyggingen. Vi har etter min mening ikke råd til å vente til det offentlige fullfører barnehageutbyggingen.

Nå har vi en borgerlig regjering som vil gi kontantstøtte til barnefamilie. Dette vil ytterligere svekke ressursene som settes inn i barnehageutbyggingen. Det vil samtidig være et signal til kvinnene om at de bør holde seg hjemme. Vi ser allerede i dag tendenser til at det blir to typer barnehager, det blir ghettoer for svake og bedrestilte barn. Han anbefalte Kongressen å støtte Sekretariatets innstilling.

Britt Unni Arntsen, Norsk Vernepleierforbund, sa at velferdsstaten har sterk opplutning i Norge og i de nordiske land. Det er ingen tilfeldighet at det er bygget opp solide velferdsgoder i disse landene. Ottar Brox sier at det etterhvert har vokst frem det han ville kalle strategisk egoisme. Dette svekker velferdsstatens fordelingspolitiske virkninger. I den amerikanske modellen er det den individuelle kjøpekraft som er bestemmende for fordelingen av goder.

Om mangelen på barnehageplasser sa hun at den var reell nok, men hun henledet oppmerksomheten på noe Yngve Hågensen hadde uttalt i et intervju nylig. Hvor går egentlig grensen mellom å bygge barnehager og å engasjere seg i helsestell og skole. Er vi ikke på glid? Noen snakker også om en tredje vei mellom det offentlige og det private. Vi vet at velferdsstaten er presset i dag, sa Arntsen, som fremmet følgende forslag:

«Endring av forslag 1838. Nytt forslag: Barnehagetilbud fremstår som et viktig og betydelig fordelingsmessig virkemiddel hva angår personlig økonomi, livsstandard, frihet og likhet. LO mener at det er et offentlig ansvar å sørge foren tilfredsstillende barnehagedekning. Det må også være hovedregelen at det er det offentlige som står ansvarlig for utbygging og drift. LO vil aktivt følge opp denne saken overfor myndighetene.

Kongressen gir likevel sekretariatet i oppgave å utrede konsekvensene av bygging, administrasjon og drift av barnehager i fagbevegelsens regi.

LO-kongressen i 1993 tar endelig stilling til eventuell barnehageutbygging og driftsform i fagbevegelsens regi.»

Tom Gundersen, Kommuneforbundet, sa at forslaget kanskje virket noe kontroversielt, men mangelen på barnehageplasser er et stort problem. Vi må derfor kunne arbeide for midlertidige løsninger. På denne bakgrunn mente han at forslaget om barnehageengasjement var godt. Det kan tenkes mange ulike løsninger på hvordan slike skal finansieres og drives. I dag er det en reell fare for at vi får sortering av unge. Barn av nøkkelpersonell kommer i private barnehager, mens de mest belastede ungene psykisk og fysisk kommer først inn i de kommunale barnehagene. De velges ut fra sosiale kriterier. Vanlige lønsmottakere står bakerst i barnehagekøene. Han syntes forslaget fra Tjenestemannslaget var godt gjennomarbeidet.

Eli Gripne, NTL, sa at hun ikke syntes det var riktig å sette helsetjenesten opp mot barnehageutbyggingen. Vi har ikke sagt at LO behøver eie barnehager, men vi ønsker en utredning og vi ønsker prøvedrift. Vi har i vårt forbund hatt en grundig utredning, men vi innsier behovet for en videre utredning, slik Sekretariatet legger opp til. Det kan være detaljer i forhold til Husbanken, Landsbanken og boligkooperasjonen som bør sjekkes nærmere. Hun forestilte seg at man på neste kongress kunne gjøre et endelig vedtak og at man innen den tid kunne få satt i gang prøvedrift for å vinne erfaringer.

Erfaringene fra prøvedriften vil være mer verdifull enn skrivebordsutredninger. Jeg vil også minne om at AF allerede har satt i gang med barnehager. I NTL har vi mottatt mange positive reaksjoner på forslaget. Mange tillitsvalgte ønsker å ta fatt på det videre arbeid. Mødre, fedre, besteforeldre, onkler og tanter eller hva dere er, støtt sekretariatets innstilling.

Jorunn Henriksen, Grafisk, sa at man måtte ta utgangspunkt i at dette var en offentlig oppgave, men vi ser at det blir stadig mer privat utbygging, det ene dyrere enn det andre. Jeg vet det fordi jeg har kjent det på kroppen. Hvorfor kan så ikke LO engasjere seg? Vi ser at det utvikles A- og B-barnehager. Kommunene tar hånd om de hardeste belastede barna. De mister også ansatte fordi de der har det tyngste og mest slit-somme arbeidet. Etter forslaget fra NTL skal 50% av plassene reserveres for LO-medlemmer. Hun foreslo at man støttet forslaget.

Arne Grønningsæter, NOSO, sa at man her sto overfor et dilemma når det gjaldt en klar offentlig oppgave. Han var skeptisk til en privatisering av velferdsgoder, men det er så stor mangel på barnehageplasser at man vel kunne støtte en utredning på saken. Det kan vel ikke skade, men vi bør ikke sette tiltak ut i verden før saken er skikkelig utredet. Vi må også vurdere de sosialpolitiske virkninger av en slik utbygging. Han støttet derfor forslaget fra Arntsen.

Hanna Rødberg, Kommuneforbundet, støttet Arntsens forslag om endring. For NKF har dette vært en litt vanskelig sak, men når man har fått børtet kamelen, kan den være til å svelge hvis man sluker den medhårs, som Syse sier. Vi må vurdere sosialpolitiske konsekvenser av en slik virksomhet fra LOs side, og privatiseringen er et spøkelse for oss i offentlig sektor. Det er alt for mange åpne dører for privatisering.

ring som det er nå allerede. En LO-barnehage blir selvsagt en privat barnehage, og hun foreslo at man ikke gikk inn for utbygging før saken var skikkelig utredet. Det var allerede en del samorg-barnehager på gang.

Otto Skogheim, NNN, sa at dette var et ganske fornuftig forslag. Vi er i gang med et prosjekt i Hammerfest. 8 fagforeninger har gått sammen og etablert et aksjeselskap som skal bygge en barnehage mens kommunen skal ta seg av driften. Bygget koster ca. 5 millioner kroner og skal være ferdig 1. august 1990. Vi har fått DU- midler til barnehagen. Dette skal samtidig lette presset på andre barnehager i Hammerfest.

Jan Werner Hansen, Sekretariatet, fikk ordet for annen gang i saken og spurte hvor det var blitt av den optimistiske og gode holdningen man hadde hatt i debatten om barne- og familierpolitikken tidligere – etter Kostøls innledning. Hvorfor er dere redd for et prøveprosjekt. Er det de samme som kritiserer LO for å være for sidrompa som nå skal sette bremsene på. Jeg er imidlertid alltid optimist og jeg takker på forhånd Kongressen for positiv støtte til forslaget, sa han.

LOs nestleder *Esther Kostøl* sa at man skulle være klar over at 40 % av barnehagene i Norge allerede var private. Jeg vil også advare mot å sette denne saken opp mot helsevesenet. Jeg synes forslaget er godt, og jeg ser med spenning frem til hva det blir til. La oss ikke vente i fire år før vi kommer i gang. Det vil bli oppfattet negativt blant medlemmene. Jeg har fått en rekke telefoner nettopp på denne saken. Hvis vi ikke gjør noe, vil alternativet bli stadig flere private barnehager som drives av mennesker uten de verdier og holdninger som fagbevegelsen representerer. Følg derfor Sekretariatets innstilling, sa hun.

Gunnborg Hage, Handel og Kontor, holdt følgende innlegg:

Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet til denne saken, men ble veldig provosert. Jeg har vært med i utvalget for «Familierpolitikk og likestilling» – og vi har behandlet saken nøye.

Det er flott med prinsipper, men systemet fungerer jo ikke! Vi må stikke fingrene i jorda og se hva vi er.

La oss prøve da!

Voteringen

Sekretariatets innstilling 1839 vedtatt mot 27 stemmer som var avgitt for Arntsens forslag.

Forslag 1841

Johnny Johnsen, Fellesforbundet, tok ordet til forslag 1840 og sa at mange steder var bevilgninger til arkiver så elendig at mange kulturskatter gikk tapt. Mange arkiver kan gå en sakte død i møte hvis det ikke gjøres noe. Han var skeptisk til oversendelse til Sekretariatet. La det ikke bli liggende i skuffen!

Dirigenten bekreftet dette.

Forslag 1841 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1842

Johanne Ågotnes, Fellesforbundet, sa at det var en klar plikt for alle i arbeiderbevegelsen å ta vare på de verdier som var skapt i historien. Hun pekte særlig på de mange gamle faner som vil bli ødelagt hvis de ikke konserveres. De som kan gjøre en slik jobb, har liten kapasitet. Imens så forfaller mange av de gamle tekstil-fanene i fagbevegelsen. Vi bør være mer kulturbevisste enn som så. Vi bør kunne overleve kulturskattene til våre etterkommere i skikkelig stand. Støtt derfor forslaget om et fanefond, forslag 1842.

Kulturavdelingen i Hordaland fylke har i samarbeid med fagbevegelsen arbeidet med å opprette et trikotasjesenter og museum for å ta vare på den gamle arbeiderkulturen innen tekstil, før det er for sent.

Kjell Sørensen, Fellesforbundet, hadde med seg en gammel fane med teksten «Avisbudenes forening» på talerstolen. Denne var unik, men nokså simpelt laget. Denne var fra 1936 og i protokollen fra 1938 heter det at man ville sette fire kroner til bevaring av fanen. Det viser hvordan men tenkte den gangen. Han ville derfor vise frem fanen slik at Sekretariatet når de behandlet dette forslaget skulle huske fanen.

Forslag 1843 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1845 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1846–1847.

Odin Johansen, Finnmark, sa at Samvirke Forsikring drev en prispolitikk når det gjaldt premier som satte selskapet i et meget dårlig lys. Etter hans mening var det en usolidarisk prising som fant sted. Det måtte være et minstekrav for et forsikrings-selskap innen arbeiderbevegelsen å sørge for like premier over hele landet. Selskapet må legge profittthensyn til side, sa Johansen som viste til LOs formålsparagraf. Han var meget skuffet over virksomheten og håpet på bedre vilkår - ellers ville ikke selskapet kunne konkurrere med andre selskaper.

Forslag 1840 ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 1849, 1850, 1851, 1852. Her ble det vist til egen innstilling som skulle behandles senere.

Forslag 1854, 1857, 1859, 1861, 1864, 1867 og 1871 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1872

Olav Boye, Grafisk, holdt følgende innlegg:

Lov om stillingsvern. Forslag 1872 er innsendt fra LOs fylkeskonferanse i Buskerud, etter forslag fra Drammen Faglige Samorganisasjon.

Bakgrunn for forslaget er generell misnøye med stillingsvernet i Norge. Ut fra erfaringene de siste årene, som bare har forsterket seg etter at forslaget ble utarbeidet ifjor, er det for lett å bli kvitt arbeidstakere som bedriften ikke er fornøyd med.

Forslagets hensikt er å få et bedre stillingsvern og en mer hensiktsmessig prosedyre ved tvistehandlingen. Lov om stillingsvern kan omhandle arbeidsmiljølovens kapittel 12, om utbetaling av lønn, ansettelse, oppsigelse og avskjed. Den kan få med Hovedavtalens bestemmelser om permitteringer i sterk forbedret utgave og selvsagt regler om betalingsplikt under permitteringer, som den forrige regjeringen dessverre utsatte etter press fra arbeidsgiverhold. Noen vil mene at det er en fordel at permitteringsreglene bare skal gjelde de fagorganiserte, men min erfaring er at våre regler også blir lagt til grunn ved permitteringstvist i uorganiserte bedrifter, «i henhold til vanlig praksis i arbeidslivet».

Vi tror at reglene om lønnsgarantifondet kan tas inn i et slikt lovverk. Det bør vurderes om Lov om sysselsetting helt eller delvis skal med. Kontraktørvirksomheten, som ikke bare er et problem i bygningsbransjen, rettigheter for utleid arbeidskraft, praktikanter, vikarer, deltidsansatte, og annen bruk av tilfeldig arbeidskraft, er også aktuelle områder for en Lov om stillingsvern.

Jeg skal ikke bruke tid på å gi eksempler fra egne erfaringer med dagens stillingsvern. Vi er alle eksperter på det området. Jeg vil vise til at Norges Grunnlov fastslår at alle har rett til arbeid. Det bør være en oppgave for fagbevegelsen å arbeide for et samlet lovverk som utfyller hensiktene ved denne grunnlovbestemmelsen. Vi merker daglig at arbeidsgiverne er på offensiven for å sikre sine økonomiske interesser,

de ansatte har blitt mindre verdt. Vi har fått et brutaler arbeidsliv. Jobbdreperne fra de mange konsulentfirmaer tjener store penger på å løse bedriftenes problemer med å kaste folk på gata, før andre muligheter er forsøkt. Nå må vi i fagbevegelsen komme på offensiven.

Vårt forslag går ut på å samle og styrke stillingsvernet i Norge i et lovverk. Sekretariatet sier i sin innstilling at intensjonene søkes videreført i dagens lovverk. Jeg var i begynnelsen av 1970-åra med i et LO/DNA- utvalg som laget utkast til den nye arbeidsmiljøloven. Den gangen ble vi advart mot å lage en ny lov, det var bedre å bygge på arbeidervernloven fra 1936. Det utvalget hvor både Leif Haraldseth, Sidsel Bauck og Arthur Svensson, alle i dag sekretariatsmedlemmer, var med, valgte å se bort fra det rådet. Ingen av oss beklager det i dag.

Som dere forstår er forslagsstillerne ikke fornøyd med sekretariatets innstilling. Vi ber om at Kongressen henstiller til LOs sekretariat at det oppnevnes et internt utvalg i fagbevegelsen, med jurister og tillitsvalgte fra den sentrale og lokale fagbevegelse, for å vurdere stillingsvernet og hensiktsmessigheten av å ha en Lov om stillingsvern i Norge.

Kanskje bare vårt vedtak her på Kongressen kan få en del arbeidsgivere og NHO-jurister til å ta noe mer hensyn, før de sparker flere av våre medlemmer ut på gata.

Det er tradisjon at sekretariatet taper en avstemning på hver Kongress. La dette være den saken de taper denne gangen, sa Boye som foreslo:

Dagsorden pkt 9

Lov om stillingsvern

Den 27-ordinære LO-kongress henstiller til LOs sekretariat at det oppnevnes et internt utvalg i fagbevegelsen, med jurister og tillitsvalgte fra den sentrale og lokale fagbevegelse for å vurdere stillingsvernet og hensiktsmessigheten av å få en lov om stillingsvern.

Leif Haraldseth fikk ordet og sa at sekretariatet kunne trekke sin innstilling slik at Boye fikk det som han ville.

Boyes forslag ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1880

Steinar Karlsen fikk ordet til forretningsorden og spurte om ikke de forslagene under dette punkt var oversendt redaksjonskomiteen.

Dirigenten opplyste at dette gjaldt forslag 1883.

Kjell Røttereng, Fellesforbundet bekreftet dette.

Forslag 1880 - innstillingen - ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1884 enstemmig vedtatt.

Forslag 1886 enstemmig bifalt.

Det samme gjaldt innstillingene 1888, 1890, 1894, 1924.

Forslag 1927

Tom Gundersen, Norsk Kommuneforbund, sa at han ville støtte Fellesforbundet i denne saken. I 1986 fikk man en historisk avtale som sikret arbeidstidsbestemmelser og pensjonsvilkår som var bedre enn lovverket. Man fikk også lengre svangerskapspermisjon enn lovens bestemmelser. Utvidede tilbud som betyr at medlemsboka blir mer gullkantet hilses derfor med glede, sa Gundersen bl.a.

1927 ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten spurte om man ikke kunne ta unna også bevilgninger slik at man slapp å starte morgendagens møte kl. 08.30. Det var et valg, men da kunne man risikere å

måtte ta en pause for innstillingene fra redaksjonskomiteen forelå. Det ble etter hvert stemning for å ferdigbehandle bevilgningene.

BEVILGNINGER

Faste kongressbevilgninger

De senere LO-kongresser har bevilget årlig støtte i kongressperioden til følgende organisasjoner:

Arbeiderens Edruskapsforbund
Norges Bedriftsidrettsforbund
Norges Kristne Arbeideres Forbund
Norges Leieboerforbund (ikke søkt i 1985)
Norsk Pensjonistforbund

Norsk Arbeidersangerforbund
Bevilgningen i 1985 var kr. 40 000,- pr. år i perioden til hver organisasjon.
Det foreligger søknad fra alle.

I kongressperioden er ungdomssekretærordningen innført. Kongressbevilgning til AUF og Framfylingen er dermed ikke lenger aktuelt.

Det foreslås at søknadene innvilges.

Videre at beløpet økes til kr. 50 000,- pr. år.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1933

Arbeiderenes Edruskapsforbund
Norges Bedriftsidrettsforbund
Norges Kristne Arbeideres Forbund
Norges Leieboerforbund
Norsk Pensjonistforbund
Norsk Arbeidersangerforbund
bevilges hver kr. 50 000,- pr år i kongressperioden.

Arbeidernes internasjonale støttekomite – AIS

Kongressene i 1981 og 1985 ga bevilgninger til AIS' alminnelige virksomhet, henholdsvis kr 40 000,- og kr 550 000,- pr år. Bevilgningene er å anse som kontingent.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1934

Kongressen bevilger kr 550 000 pr. år i kongressperioden til AIS' virksomhet.

Innsendte forslag Forslag nr. 1849 fra Norsk Kommuneforbund:

«Kongressen vedtar en bevilgning til organisasjonen «Nei til Atomvåpen».
Kommentar: Kongressen i 1985 bevilget kr 100 000,- til «Nei til Atomvåpen».
Sekretariatet bevilget samme beløp i 1988.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1935

Kongressen bevilger kr 100 000,- til «Nei til Atomvåpen».

Forslag nr. 1850 fra Skolenes Landsforbund

«Bevilgning til fagbevegelsen i Sør-Afrika».

Det bevilges kr 500 000,- til fagbevegelsen i Sør-Afrika. Bevilgningen gjøres til COSA-TU og NACTU og fordelingen foretas av LOs Sekretariatet.

Kommentar: Landsorganisasjonen og AIS har et omfattende engasjement med fagbevegelsene i det sørlige Afrika direkte og gjennom FFI.

Forslaget bør derfor sees i sammenheng med de aktiviteter vi har/vil få overfor området. Det vises forøvrig til Sekretariatets innstilling til uttalelse om det sørlige Afrika.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1936

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Forslag nr. 1851 fra Skolenes Landsforbund:

«Bevilgning til fellesrådet for det sørlige Afrika».

Det bevilges kr 100 000,- til Fellesrådet for det sørlige Afrika».

Kommentar: Landsorganisasjonens eget internasjonale engasjement og AIS' virksomhet innebærer betydelig administrative kostnader, tilpasset stramme økonomiske rammer. Landsorganisasjonen har derfor konsekvent avslått søknader om administrasjonsbidrag til andre organisasjoner.

Landsorganisasjonens midler bør dessuten i størst mulig utstrekning benyttes til aktivitetsrettede tiltak.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1937

Forslaget tiltres ikke.

Stiftelsen Alva Myrdals Fredsfond

har søkt kongressen om bevilgning til opplysningsarbeidet for nedrustning og kampen mot atomvåpen.

Fondet ble opprettet i 1982. Midlene ble innsamlet blant annet i fagbevegelsen i forbindelse med Alva Myrdals Fredspris.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1938

Kongressen bevilger kr 50 000,- til Alva Myrdals Fredsfond.

Norsk Folkehjelp

har søkt om bevilgning til sin nasjonale og internasjonale virksomhet. Det vises til egen uttalelse og bevilgning i forbindelse med 50 års-jubileet.

Sekretariatets innstilling: forslag nr. 1939

Norsk Folkehjelp bevilges kr 500 000,-.

Forslagene 1933, 1934, 1935 ble enstemmig vedtatt, likeledes «Bevilgninger». Forslag 1850 etter sekretariatets innstilling.

Sverre Worum, sekretariatet tok opp SLs forslag om bevilgning til COSATU, og minnet om at Haraldseth tidligere hadde foreslått telegram til COSATU. Bevilgningen ville være et bedre håndslag.

Dirigenten presiserte at forslaget var foreslått oversendt sekretariatet. Leif Haraldseth klargjorde at LO her driver en omfattende støttevirksomhet og ikke bare sender telegrammer. Han ville likevel støtte forslaget, og så ble bevilgning på 500 000 kroner enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 1937.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 1938.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Sekretariatet forslo så, etter søknad fra Norsk Folkehjelp, en bevilgning på 250 000 kroner til mat og medisiner til Polen.
Enstemmig vedtatt.

Forslag 1939

Bevilgning på 500 000 kroner til Norske Folkehjelp ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet kl. 18.15.

Forslag nr. 1938.

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

Sekretariatet forslø så, etter søknad fra Norsk Folkehjelp, en bevilgning på 250 000 kroner til mat og medisiner til Polen.

Enstemmig vedtatt.

Forslag 1939

Bevilgning på 500 000 kroner til Norske Folkehjelp ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet kl. 18.15.

Formiddagsmøtet fredag 27. oktober

Møtet ble satt kl. 9.07 med Svein Fjellheim som dirigent. Dagens åpningsang var «Samholdsangen», ledet av Tryggve Aakervik.

Dirigenten refererte søknad om permisjon fra Leif Furre, for å delta i direktesdebatt i NRK – om faglig/politisk samarbeid. Permisjon ble innvilget.

Dirigenten leste så opp et forslag fra Terje Kollbotn, FF:

LO-kongressen støtter Verkstedklubben EB-Hasle sine krav mot lønnsnedslag og for likebehandling av arbeidere og funksjonærer.

Det er helt uakseptabelt med redusert lønnsnivå når arbeidere blir overført til andre deler av et konsern.

Dirigenten foreslo Kollbotns forslag vedtatt som uttalelse fra Kongressen, og Kongressen sluttet seg enstemmig til, med akklamasjon.

Han viste så til de framlagte innstillingene fra redaksjonskomiteene for henholdsvis handlingsprogrammet og for Øvrige saker, – og til framlagte rettelser, ved Tor Hultmann, NTL:

Rettelser pkt. 6

I det omdelte dokument skal det gjøres følgende endringer. Rettelsene er understreket.

P-6-4-8

Fra representant nr. 241. Tor Hultmann, Norsk Tjenestemannslag, foreligger følgende forslag:

– gå inn for at arbeidstakerne som tar ut hel eller delvis pensjon i.h.t. tariffavtale og som er over 60 år, gis samme skattemessige fordeler som alders- og uførepensjonister etter folketrygdloven. Forutsetningen er at det skjer en reell overgang til ikke-yrkesaktiv tjeneste etter de samme krav som i dag finnes i folketrygden.

Foreslår dette som et nytt strekpunkt og satt inn som andre strekpunkt.

P-6-5-1-8

Fra representant nr. 70. Johanne Ågátnes, Fellesforbundet, Hordaland, foreligger følgende forslag:

LO vil gå inn for at det blir stilt krav om ressursopplæring for alle førere av fiskefartøyer.

Begrunnelse:

Våre fiskeressurser er en felles ressurs. Til tross for at Norge forvalter store havområder, med tilsvarende rike havressurser, har Norge ingen obligatoriske krav om kunnskapen i fiskeri-, ressurs- og miljøfag til den som har det øverste ansvar ombord i fiskefartøyene, nemlig skipperen.

P-6-5-5-4

Fra representant nr. 248. *Øistein Nesje*, Norsk Tjenestemannslag, foreligger følgende forslag:

Dette forslaget rettes til P-6-5-0-3

P-6-11-12

Fra representant nr. 58. *Ivar Uglum*, foreligger følgende forslag:
Forbundsnavnet rettes til Fellesforbundet

P-6-15-4

Fra representant nr. 240. *Eli Gripne*, Norsk Tjenestemannslag, foreligger følgende forslag:

Dette forslaget rettes til P-6-5-6-11

P-6-6-5

Fra representant nr. 279. *Åge Eriksen*, Telemark, foreligger følgende forslag:

Dette forslaget rettes til P-6-20-3

P-6-21-6

Fra representant nr. 266. *Anne Finborud*, Oslo, foreligger følgende forslag:

Kap. 21 Innvandrere/flyktninger

Den innledende teksten under kap. 21 omredigeres og endres slik at vi får:

«Norge må være på vakt mot og gjennom aktive informasjons- og opplæringstiltak motarbeide rasisme, fremmedhat og diskriminering. LO må arbeide for internasjonale løsninger på verdens flyktningeproblem.

Situasjonen krever at vi engasjerer oss i internasjonale problemer og prosesser i vårt eget samfunn som fører til rasisme og diskriminering. Norge må passe på at grunnleggende rettigheter ivaretas likt for alle.»

De tre siste avsnittene skal stå slik Sekretariatet har foreslått.

Begrunnelse:

LO må markere seg som en antirasistisk organisasjon ved å gå rett på sak og unngå omstendelige beskrivelser som tilslører at LO vil arbeide aktivt med problemene.

Dirigenten redegjorde for de foreliggende forslag fra Redaksjonskomiteen og Sekretariatets ulike forslag. Han understreket at det kunne reises motforslag under den kommende behandling, men man anså debatten for avsluttet.

1143 forslag

Fra Redaksjonskomiteen forelå nå innstillinger til kapitlene 2, 3, 4, 5, 9, 22 og 23. Øvrige kapitler skulle behandles senere. Det forelå videre innstilling fra redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet v/Ole Knapp.

I de tre heftene av innkomne forslag er det 908 forslag, i tillegg er det fremsatt 235 forslag, tilsammen 1143 forslag til behandling, sa dirigenten. I tillegg er til behandling sekretariatets forslag til handlingsprogram og redaksjonskomiteens forslag.

Han ga ordet til nestleder *Ole Knapp* som orienterte om innstillingen fra redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet. Han sa innledningsvis at innstillingen konkluderer med «tiltres» når man støtter et forslag, «viser til handlingsprogrammet» når teksten skal beholdes og «oversendes det nye Sekretariatet» når det ikke er tatt stilling til realiteten i forslaget.

Innstillingen hadde følgende ordlyd:

Innstilling fra Redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet dagsorden pkt. 6.

1. Morgendagens Norge – visjoner og mål

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagsheftet nr. 200–218 og framsendte forslag nr. 6-1-1 til 6-1-8 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 200–218, 6-1-3, 6-1-7, 6-1-8.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-1-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt 1 side 7:

– Aktivt påvirke samfunnets utvikling i samsvar med arbeiderbevegelsens grunnleggende holdninger og ideologi.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-1-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-1-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 5 endres til:

– arbeide for en økonomisk politikk for full sysselsetting og som sikrer en bærekraftig forvaltning av ressursene.

Forslag 6-1-2 og 6-1-6.

Redaksjonskomiteens innstilling: Flyttes til kap. 8, Arbeidstid:

Nytt strekpunkt side 19.

– På lengre sikt er det en oppgave å arbeide for en videre nedsettelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid på vei mot 6-timers dagen/30 timers arbeidsuke.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

6. Forskning

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag 469-479 og framsendte forslag nr. 6-6-1 til 6-6-5 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 469–479 og forslag 6-6-3.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-6-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-6-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt avsnitt 5 side 16 skal lyde:

Forskningen må tilføres større ressurser. Dette må i stor grad skje ved direkte tilskudd fra det offentlige.

Forskningsinnsatsen i Nord-Norge må styrkes.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-6-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-6-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Flyttes og behandles under kap. 20 – Mediapolitikk.

7. Utdanning - livslang læring

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 480-526 og framsendte forslag 6-7-1 til 6-7-8 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 480-526, 6-7-3, 6-7-5, 6-7-7, 6-7-8.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-7-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 5 endres til:

- lovfeste retten til videregående opplæring for all ungdom, og at opplæringen fører fram til yrkes- eller studiekompetanse.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-7-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- sikre bedre kvalitet på læremateriell ved å kreve økte overføringer til skolene.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-7-4.

Redaksjonskomiteens innstilling:

1. avsnitt endres til:

- Fagbevegelsen ønsker et utdanningssystem som gir alle de samme muligheter til å utnytte evner og anlegg og som skaper en trygg livssituasjon for den enkelte. Utdanningen må ha innhold og arbeidsformer som kvalifiserer folk til arbeidslivet og utvikler elevene til aktiv deltakelse i et demokratisk samfunn. Utdanningssystemet må fremme arbeiderbevegelsens ideer om solidaritet og likestilling.

2. avsnitt endres til:

- Fortsatt økonomisk vekst og velstand krever innføring av ny teknologi. Behov for nye kvalifikasjoner i arbeidslivet krever økte kunnskaper og stadig forbedring av kompetansen på alle nivåer. Det må legges vekt på at all ungdom får en solid grunnutdanning og at fagutdanningen er fullstendig. All ungdom må sikres rett til videregående opplæring. Landsorganisasjonen krever også en økt satsing på høyere utdanning som et ledd i hevingen av det alminnelige kunnskapsnivå i befolkningen.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-7-6.

Redaksjonskomiteens innstilling: 2. strekpunkt endres til:

- at undervisningstiden i grunnskolens barnetrinn utvides og at elevene i tillegg får et gratis aktivitetstilbud som tilsammen utgjør et heldagstilbud.

8. Arbeidstid

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag 527-596 og framsendte forslag 6-8-1 til 6-8-19 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 527-596, 6-8-1, 6-8-2, 6-8-4, 6-8-5, 6-8-6, 6-8-7, 6-8-8, 6-8-9, 6-8-10, 6-8-11, 6-8-12, 6-8-14, 6-8-15, 6-8-17, 6-8-18, 6-8-19.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til innstilling forslag 6-1-2 og 6-1-6 vedrørende nytt avsnitt om 6-timers dagen. Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-8-3, 6-8-16.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- at utvidelse av den lønte fødselspermisjonen også skal gjelde ved adopsjon og for fosterforeldre.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-8-13.

Redaksjonskomiteens innstilling: Oversendt redaksjonskomiteen for øvrige saker.

10. Demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 624–632 og framsendte forslag 6-10-1 til 6-10-4 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 624–632 og forslagene 6-10-1, 6-10-2, 6-10-3, 6-10-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

11. Miljøpolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag 633–724 og framsendte forslag 6-11-1 til 6-11-26 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 633–724 og forslagene 6-11-1, 6-11-2, 6-11-5, 6-11-6, 6-11-7, 6-11-8, 6-11-9, 6-11-10, 6-11-13, 6-11-14, 6-11-16, 6-11-17, 6-11-21, 6-11-22, 6-11-23, 6-11-24, 6-11-25, 6-11-26.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-3.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

– At verneombudene skal ha rett til å gripe inn der arbeidsgiver bryter mot forurensningsloven og konsesjoner for utslipp til SFT har behandlet saken.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

– at den lokale forening skal være høringsinstans i forurensningsaker som behandles av SFT for angjeldende virksomhet.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-11.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt 19:

– Arbeide aktivt med organisasjonsutvikling og lederutvikling som ledd i et bedre psyko/sosialt arbeidsmiljø.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-12.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-11-15.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

– motarbeide seksuell trakassering i arbeidslivet.

Forslag 6-11-18.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

– kartlegge kvinners arbeidsmiljø og yrkesbelastning.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-19.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

– hindre eksport av miljøproblemer fra I-land til U-land.

Førøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-11-20.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- arbeide for å utvikle nasjonale og internasjonale støtteordninger for en bedret miljøinnsats i Øst- Europa.

12. Forbrukerpolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 725-728 og framsendte forslag 6-12-1 til 6-12-7 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 725-728, 6-12-3, 6-12-6, 6-12-7.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-12-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Siste avsnitt side 23 endres til:

Det må føres en sterkere kontroll med gebyrordningene i bankene slik at den enkelte lønnstaker ikke belastes uforholdsmessig mye.

Forslag 6-12-2, 6-12-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 6 endres til:

- gå inn for en oppmykning av den strenge importreguleringen for visse typer jordbruksvarer for å oppnå lavere priser til forbrukerne, på en slik måte at næringen får tid til å omstille seg og arbeidsplasser ikke unødig går tapt.

Forslag 6-12-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- arbeide for å bedre kvaliteten på offentlige tjenester.

13. Boligpolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 729-772 og framsendte forslag 6-13-1 til 6-13-8 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 729-772, 6-13-1, 6-13-2, 6-13-4, 6-13-6, 6-13-7, 6-13-8.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-13-3.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- gå inn for at den totale låneutmåling pr. bolig i Husbanken økes til 70-80% av anleggskostnadene.

Strekpunkt 2 endres til:

- at Husbankens rente skal ligge vesentlig under det generelle rentenivået.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-13-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- arbeide for å stoppe boligspekulasjonen.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

14. Familiepolitikk - likestilling

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 773-825 og framsendte forslag 6-14-1 til 6-14-9 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 773-825, 6-14-5, 6-14-6, 6-14-7, 6-14-8, 6-14-9.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-14-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-14-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 3 endres til:

- ha en omfattende utbygging av barnehager, fritidshjem og annet organisert tilbud for barna.

Forslag 6-14-3, 6-14-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- gå inn for kommunal utbyggingsplikt av barnehager.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

15. Sosial trygghet - helse

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 826-883 og framsendte forslag 6-15-1 til 6-15-13 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 826-883, 6-15-3, 6-15-8, 6-15-10, 6-15-13.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-15-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-15-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nest siste avsnitt side 26 endres til:

Private tilbud må inngå i offentlige helseplaner for å motta offentlig støtte.

Forslag 6-15-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-15-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-15-6.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

Forslag 6-15-7.

Redaksjonskomiteens innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Forslag 6-15-9.

Redaksjonskomiteens innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Forslag 6-15-11.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- arbeide for at omsorgsarbeid og deltidsarbeid gis pensjonspoeng, men slik at deltidsarbeidende ikke kommer dårligere ut.

Forslag 6-15-12.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- arbeide for opprettelse og drift av krisesentra i offentlig regi.

16. Trygghet for de eldre

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 884-899 og framsendte forslag 6-16-1 6 til 6-16-4 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 884-899, 6-16-1, 6-16-3, 6-16-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-16-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt strekpunkt:

- Skattefradrag for private pensjonsordninger begrenses oppad til det som gjelder for offentlige pensjonsordninger.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

17. Rettssikkerhet - kriminalpolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 900-909 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 900-909.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

18. Kultur - idrett

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 910-917 og framsendte forslag 6-18-1 til 6-18-3 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 910-917, 6-18-2, 6-18-3.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-18-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres.

19. Ferie og fritid

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 918-919 og framsendt forslag 6-19-1 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 918-919.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-19-1

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 5 endres til:

- arbeide for å sikre allmennheten rett til friluftsliv, jakt og fiske.

Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

20. Mediapolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 920-927 og framsendte forslag 6-20-1 til 6-20-3 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 920-927.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag 6-20-1, 6-20-2, 6-20-3 (tidligere forslag 6-6-5 flyttet fra kap. 6)

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt avsnitt 5:

Hvis innføring av reklame i NRK tvinger seg fram gjennom politiske vedtak, er dette imot fagbevegelsens ønsker. Fagbevegelsen ser store verdier i å opprettholde mangfoldet innen norsk presse. Det er en styrke for demokratiet at faglige, politiske og andre interesser har talerør innen pressefloraen. Myndighetene må derfor sørge for at eventuell innføring av reklame i NRK ikke tapper norsk presse for økonomiske ressurser. De ressurser som måtte bli tilgjengelig ved innføring av slik reklame, må nyttes til en styrking av norskproduserte programmer på områder som kultur, organisasjons- og arbeidsliv.

Nytt strekpunkt:

- på prinsipielt grunnlag gå imot reklame i NRK.
- Forøvrig vises til forslag til Handlingsprogram.

21. Innvandrere/flyktninger

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 928-960 og framsendte forslag 6-21-1 til 6-21-9 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 920-960, 6-21-1, 6-21-2, 6-21-3, 6-21-4, 6-21-5, 6-21-6, 6-21-7, 6-21-8, 6-21-9

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

24. Organisatoriske oppgaver

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 1002-1023, 1079-1106 og framsendte forslag 6-24-1 til 6-24-9 og fremmer følgende forslag:

Innkomne forslag 1002-1023, 1079-1106, 6-24-1, 6-24-2, 6-24-4, 6-24-5, 6-24-6, 6-24-7, 6-24-8, 6-24-9.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til redaksjonskomiteen for organisasjonssaker.

25. Medlemsfordeler

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 1024-1060, 1107 og framsendt forslag 6-25-1 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 1024-1060, 1107 og 6-25-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

26. Politisk innflytelse

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag nr. 1061-1078 og framsendte forslag 6-26-1 til 6-26-6 og fremmer følgende innstilling:

Innkomne forslag 1061-1078, 6-26-1, 6-26-2, 6-26-3, 6-26-4, 6-26-5, 6-26-6.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Komiteemedlem Gerd Reinsvollsvveen støtter forslag 6-26-2.

Oversendte forslag fra andre komiteer

Redaksjonskomiteen har behandlet oversendt forslag 7-1526 fra Redaksjonskomiteen for organisasjonssaker.

Redaksjonskomiteens innstilling: Viser til forslag til Handlingsprogram.

Ole Knapp opplyste at alle innstillinger i Redaksjonskomiteen var enstemmige.

Før votering ble det foretatt en korrigeringsinnstilling til forslag 6-14-2 - strekpunktet «- ha utbygging av barnehager....», Her var et ord falt ut, og det ble rettet til «- ha en omfattende utbygging...»

Votering.

1. Morgendagens Norge - visjoner og mål

Trygve Johnsen, FF, mente det var rett å sette navn på det faglig/politiske arbeidet, og opprettholdt sitt forslag, der det heter at LO erkjenner at Arbeiderpartiet ut fra program og ideologisk plattform skal være LOs hovedsamarbeidspartner.

Ole Knapp, sa at grunnen til at det ikke var tatt inn her, er at dette er dekket i kapitel 26.

Trygve Johnsen, opprettholdt likevel sitt forslag. Han syntes det var prinsipielt riktig å få med, i forhold til overskriften.

Ved voteringen ble Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Forslag 6-1-1

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-1-4

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-1-5

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-1-2 og 6-16

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Med de vedtatte endringer ble sekretariatets forslag til Handlingsprogram enstemmig vedtatt.

Ole Knapp gjorde oppmerksom på at det var skjedd en feil i innledningen. Det var enstemmighet i komiteen om å ha med at miljøpolitikken bygger på Brundtlandskomiteens rapport, og ba om fullmakt til å innarbeide det i programmet.

Det ble enstemmig vedtatt.

6. Forskning

Forslagene 469-479 og 6-6-3.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-6-1.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-6-2.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-6-4.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-6-5.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Deretter ble sekretariatets forslag til H-program enstemmig vedtatt.

7. Utdanning – livslang læring.

Forslag 6-7-1

Gro Standnes opprettholdt sitt forslag om lovfestet rett til 13 års opplæring.

Ole Knapp sa at komiteen hadde valgt den formulering som gir best mulig fleksibilitet.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt mot 16 stemmer.

Forslag 6-7-4

Terje Askeland, Offshore, opprettholdt sitt forslag og begrunnet det med at offshore-bedriftene nå benytter seg av at bedriftene utdanner lærlinger, uten at de selv tar ansvar for denne opplæringen.

Dirigenten presiserte at debatten var avsluttet.

Ole Knapp begrunnet komiteens innstilling og sa at intensjonen i Askelands forslag i realiteten er ivarettatt i programmet, uten at de enkelte bransjer er spesifisert. Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt mot 5 stemmer.

Forslagene 480-526, 6-7-3, 6-7-5, 6-7-7 og 6-7-8.
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-7-2.
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-7-4.
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 6-6-6.
Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Deretter ble sekretariatets forslag til punkt 7 i Handlingsprogrammet, med Redaksjonskomiteens endringer, enstemmig vedtatt

8. Arbeidstid

Ernst Risa, Tele- og Dataforbundet, opprettholdt sitt forslag 687 og han ønsket realitetsvotering over dette. Forslaget gjaldt normalarbeidsdagen.

Jan Andresen, Fellesforbundet, hadde levert inn et forslag angående den allerede lovfestede 5. ferieuka. Det vil virke uheldig hvis Kongressen overhodet ikke uttaler seg om dette spørsmålet.

Vemund Smedsvik, NTL, opprettholdt forslag 688 angående svangerskapspermisjon.

Gunnborg Hage, Handel og Kontor, reiste igjen forslag 683. Det står i Arbeiderpartiets vedtatte program, og bør også med i LOs.

Voteringen

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt – satt opp mot forslag 687.

Jan Andresens forslag ble vedtatt med 207 stemmer.

Smedsvigs forslag – 688.

Ole Knapp sa at Redaksjonskomiteen ikke hadde innvendinger mot realiteten i forslaget, men han ba om at Kongressen sluttet seg til det som var realistisk – redaksjonskomiteens innstilling.

Voteringen: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Gunnborg Hages forslag – 683

Ole Knapp sa at man hadde hatt en lang diskusjon i Redaksjonskomiteen angående dette forslaget. Han ba om fullmakt til at forslaget kunne redigeres inn i komiteens innstilling da det var noe uklart formulert. Han trodde egentlig ikke det var noen realitetsforskjell i forslagene.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets samlede innstilling på dette punkt ble enstemmig vedtatt.

Forslag 6-8-13 og 6-8-16. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-8-13. Innstillingen om oversendelse vedtatt mot 1 stemme.

10. Demokrati, medbestemmelse og ansvar

Juul Melvold, Fellesforbundet opprettholdt forslag 626.

Jan Andresen, Fellesforbundet viste til tidligere leverte forslag om obligatorisk 40 timers kurs for ansattes representanter i styrer og bedriftsforblyninger.

Andresens forslag falt med overveldende flertall.

*Juul Melvold*s forslag

Ole Knapp sa at dette var en historisk sak som det ikke var noen grunn til å endre gjennom dette forslaget. Han ba om at Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Voteringen:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med overveldende flertall. Sekretariatets innstilling ble tatt opp samlet og vedtatt enstemmig.

11. Miljøpolitikk

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, sa at det forelå mange gode forslag om miljøtiltak. Han understreket at forslaget hans bygget på forslag 717 fra Fellesforbundet om resirkulert, ubleket papir.

Ole Knapp sa at Redaksjonskomiteen var innstilt på å sikre miljøet på en best mulig måte, men man kunne ikke i handlingsprogrammet ha detaljer om hva LO skulle foreta seg til daglig. Da ville Handlingsprogrammet bli altfor detaljert. Hvordan skulle Handlingsprogrammet da sett ut?

Han ba om støtte til Redaksjonskomiteens innstilling.

Voteringen: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med overveldende flertall.

Forslag 6-11-3.

Innstillingen ble enstemmig bifalt.

Forslag 6-11-4.

Per Wold, Norsk Kjemisk, sa at man hadde sendt inn forslag til nytt strekpunkt som gjaldt kvinners miljø i større utstrekning - ikke bare ved skjermterminaler. Dette gjaldt gravide kvinner.

Han viste til forslaget.

Ole Knapp sa at man i komiteen hadde hatt en lang diskusjon, men man hadde kommet opp i definisjonsproblemer angående hva som var korrekt. Moderne forskning har nå delt seg i to når det gjelder synet på om skjermterminaler er skadelige eller ikke. Redaksjonskomiteen ville opprettholde sin innstilling.

Voteringen: Wold's forslag ble vedtatt.

Forslagene 6-11-1.
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslagene 6-11-12, 6-11-15, 6-11-18, 6-11-19, 6-11-20.
Innstillingene ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets samlede innstilling på dette punkt ble vedtatt enstemmig.
- med de vedtatte endringer.

12. Forbrukerpolitikk

Forslagene 725-728, 6-12-3, 6-12-6, 6-12-7.
Innstillingene ble enstemmig vedtatt

Forslagene 6-12-1.

Charles Madsen opprettholdt sitt forslag om å stryke «uforholdsmessig mye».

Ole Knapp sa at innstillingen fra Redaksjonskomiteen var enstemmig - etter en lang diskusjon. Støtt innstillingen.

Voteringen: Madsens forslag ble vedtatt.
Innstillingen til 6-12 ble enstemmig vedtatt.

6-12-2, 6-12-4.

Einar Hysvær, Sekretariatet viste til forslaget fra Johnny Hagen og forslaget fra Rolf Frøysland angående importvern. Redaksjonskomiteen går inn for en oppmyking av importvernet, men vi må ta mer hensyn til arbeidstakernes arbeidsplasser enn til forbruker-priser. En oppmyking av importvernet for jordbruksvarer ville etter Hysværs mening - etter Redaksjonskomiteens innstilling - ramme arbeidsplassene. Det er formulert som «ikke unødig tap av arbeidsplasser». Under de nåværende ledighets-tallene er dette en meget viktig og prinsipiell sak. Vi må ikke her på LO- kongressen fatte vedtak som kan bety tap av tusenvis av arbeidsplasser. Dette er arbeidsplasser som i særlig grad er plassert i distriktene. Vi foreslår at hele strekpunktet utgår, sa Hysvær.

Rolf Frøysland, NNN, sa at det måtte være anledning til å forklare hvorfor forslagene ble opprettholdt. Ole Knapp sa i en annen sammenheng at Handlingsprogrammet ikke måtte bli for detaljert, men her skal man plutselig i detalj beskrive hensynet til EFs indre marked. Det er ikke blomster, tomater og agurker dette er snakk om - her har vi allerede stor import. Det dreier seg om frukt- og grønnsak-konserves som vil bety at frukt- og grønnsakbransjen i Norge vil miste mange arbeidsplasser. Stem derfor for vårt forslag.

Dirigenten sa at debatten var avsluttet og han henstilte til delegatene om ikke å starte nye debatter. Flere hadde allerede tegnet seg.

Til forretningsorden

Jon Erik Ullestad fikk ordet og sa at debatten skulle være avsluttet. Hvis man nå ikke fulgte forretningsorden og ga anledning til delegatene om igjen å begrunne sine forslag, ville Kongressen bli forlenget med en uke. Han sa at det ikke gikk an å si at man ikke tidligere hadde fått anledning til å snakke for forslagene.

Einar Hysvær fikk ordet til forretningsorden og syntes behandlingen av en så yt-terst viktig sak utartet til parodi når det ikke skal gå an å få begrunne hvorfor man ber om å få endret forslag fra komiteen.

Dirigenten ba om forståelse for at han nå ba om å få avsluttet debatten og gå over til votering, idet forslaget var behørig kommentert fra begge sider.

Ved voteringen ble Redaksjonskomiteens innstilling nedstemt og NNNs forslag vedtatt.

Forslag 6-12-5.

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Deretter ble hele punktet i Handlingsprogrammet, med de vedtatte endringer, enstemmig vedtatt.

13. Boligpolitikk

Redaksjonskomiteens innstillinger ble enstemmig vedtatt, og med disse endringene ble Sekretariatets forslag til Handlingsprogrammet enstemmig vedtatt.

14. Familiepolitikk – Likestilling

Forslag 6-14-7.

Lillian Bekkevad, Tele- og Data, opprettholdt forslaget om nytt strekpunkt, at LO skal arbeide for at 6-timersdagen som normalarbeidsdag blir gjennomført.

– La oss få beholde en ren formulering om 6-timers dagen. *Bekkevad* ba om avstemning med navneopprop. Hun hadde 39 underskrifter på kravet.

Ole Knapp pekte på at 6-timers dagen er tatt med i kapitlet om arbeidstid. Dessuten gjaldt dette forslaget 6-timers dagen som normalarbeidsdag, og er et helt annet forslag enn det Kongressen allerede har vedtatt.

Dirigenten viste til forretningsorden, som ikke kan ha noe valg angående avstemningsmåten, siden et tilstrekkelig antall delegater krevde navneopprop. Han mobiliserte tellekorpset, og votering ble foretatt.

Resultat: *Bekkevads* forslag fikk 49 stemmer, og Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Redaksjonskomiteens innstillinger til dette punktet i Handlingsprogrammet ble enstemmig vedtatt, og deretter ble kapitlet i sin helhet enstemmig vedtatt.

15. Sosial trygghet – helse

Ole Moen opprettholdt forslag nr. 6-15-3. LO har kjempet for full lønn under sykdom. Det er nå forsøk i gang på å innføre karensdager. Det burde derfor stå helt klart i programmet at LO går imot det.

Ole Knapp sa at det ikke hersker tvil om at LO går imot, med full kraft, enhver svekkelse av sosiale rettigheter. Han minnet imidlertid om at vi i dag har en sykelønnsordning uten karensdager. Det var komiteens vurdering at det ville være defensivt utgangspunkt å ha en slik formulering i programmet.

Moens forslag fikk 5 stemmer og Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 6-15-12.

Britt Unni Arntsen, Vernepleierforbundet opprettholdt forslaget, som er identisk med det som sto i det forrige programmet.

Hun var glad for at Redaksjonskomiteen hadde tatt med krisesentrene, men mens komiteen foreslår å arbeide for opprettelse og drift av krisesentra i offentlig regi, var hennes forslag å bevare og bygge ut krisesentre.

Hun syntes det ville være beklagelig om LOs formulering skulle oppfattes som motsetning til de krisesentra som drives i dag, og som er i faresonen.

Ole Knapp sa at Redaksjonskomiteen ikke hadde ment å legge noen begrensning, og komiteen var villig til å omredigere så bevaring også kommer med.

Britt Unni Arntsen, sa at det også går på driftsformen.

Det ble så enstemmig vedtatt å oversende forslaget til omredigering.

Redaksjonskomiteens øvrige innstilling ble enstemmig vedtatt, og med disse endringer ble hele kapitlet enstemmig vedtatt.

16. Trygghet for eldre

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt. Med disse endringene ble hele kapitlet enstemmig vedtatt.

17. Rettssikkerhet – kriminalpolitikk

Forslag 906

Roar Øvrebø opprettholdt forslaget til nytt strekpunkt om å heve den kriminelle lavalder til 16 år. Dette ville samsvare med hva Kongressen har vedtatt om hensyn til barn.

Ole Knapp sa at komiteen hadde etterlyst dette forslaget og sjekket om det var framsatt på formelt vis, men hadde ikke funnet forslaget på sitt bord. Han var likevel villig til å gå med på at forslaget ble oversendt Sekretariatet til innarbeiding i Handlingsprogrammet.

Dirigenten oppfattet det slik at forslaget var tatt opp av Kongressen selv om det ikke var tatt opp i debatten. Han foreslo Øvrebøs forslag oversendt, og det ble enstemmig vedtatt.

Øvrebøs tilleggsforslag ble enstemmig bifalt.

Innstilling til 900-909.

Enstemmig vedtatt.

Sekretariatets samlede innstilling med et nytt strekpunkt ble enstemmig vedtatt.

18. Kultur – Idrett

Komiteens innstilling og sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

19. Ferie og fritid

Komiteens og sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

20. Mediapolitikk

Forslagene 920–927.

Age Eriksen, Telemark, tok opp forslag 665 om støtte til fagbevegelsens nærradioer. Vi har bevilget til A-pressen, men også nærradioene som går ut med viktig stoff fra fagbevegelsen, fortjener LOs støtte.

Ole Knapp sa at de økonomiske konsekvenser av et slikt forslag kunne bli betydelige. Man måtte i så fall kunne utrede spørsmålet slik at man visste konsekvensene. Han foreslo derfor forslaget oversendt sekretariatet.

Eriksens forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Innstillingen til 920-927, 6-20-1, 6-20-2, 6-20-3 og Sekretariatets innstilling ble deretter enstemmig vedtatt.

21. Innvandrere/flyktninger

Anne Finborud, Skolenes Landsforbund, ba om at forslag 6-21-2 ble opprettholdt. Det gjaldt lovfestet rett til tospråklig opplæring.

Ole Knapp sa at Redaksjonskomiteen og Sekretariatet hadde bygget på de formuleringer som innvandererutvalget hadde foreslått. Her var innvandrerne selv representert.

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med overveldende flertall. Samlet ble komiteens innstilling enstemmig vedtatt, likeledes Sekretariatets innstilling.

24. Organisatoriske oppgaver

Olav Boye, Grafisk, tok opp forslag 6-24-2, det var egentlig to forslag, et om styrking av LOs informasjonsarbeid og et om stoffleveranser til nærradioene.

Ole Knapp sa at Handlingsprogrammet ikke hadde rom for detaljer omkring informasjonsvirksomheten. Når det gjaldt nærradioer, viste han til tidligere uttalelser.

Redaksjonskomiteens innstilling fikk overveldende flertall. Hele innstillingen ble sammen med Sekretariatets innstilling vedtatt enstemmig.

Forslag 6-24-3 ble vedtatt oversendt Sekretariatet.

25. Medlemsfordeler

Komiteens og Sekretariatets innstillinger enstemmig vedtatt.

26. Politisk innflytelse

Gerd Reinsvollsvæen, Redaksjonskomiteen, hadde hatt en dissens på dette punkt og hun fikk ordet for å opprettholde dissensen. Det gjaldt forslag 6-26-2.

Hanna Rødberg ba om at hennes forslag ble oversendt sekretariatet.

Leif Furre, Fellesforbundet, fremmet forslag 6-26-5 om FAFO-utredning.

Ole Knapp opprettholdt Redaksjonskomiteens innstilling og mente han kunne gjøre dette uten videre diskusjon.

Løbergs forslag ble enstemmig vedtatt oversendt sekretariatet.

Furres forslag falt mot Redaksjonskomiteens innstilling med overveldende flertall.

Hele innstillingen ble satt opp mot Reinsvollsvæens dissens. Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med overveldende flertall.

Sekretariatets innstilling ble samlet vedtatt mot 4 stemmer.

Oversendte forslag fra andre komiteer

Leif Sande, NOPEF, viste til forslag 7-1526 som var referert av dirigenten, og sa at han ville ha dette behandlet under LOs organisasjon. Forslaget angikk ikke minst rekrutteringsstrategien til LO og forholdet til AUF som LOs ungdomsorganisasjon.

Ole Knapp sa at forslaget var oversendt fra Redaksjonskomiteen og han viste til komiteens innstilling.

Gerd Reinsvollsvæen hadde ordet til forretningsorden.

Endelig votering

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt mot 10 stemmer. Hele innstillingen ble deretter vedtatt enstemmig.

Dirigenten foreslo nå et kvarters pause.

Møtet ble hevet kl. 11.50.

Møtet ble satt igjen etter pause kl. 12.10, med *Sidsel Bauck* som dirigent.

Leif Haraldseth fikk ordet og opplyste at det var kommet en rekke hilsningstelegrammer til Kongressen fra kamerater rundt om i verden.

Han valgte å lese ett av dem som var representativt for alle, og som et apropos til det dyre telegrammet Kongressen hadde sendt i går, nemlig hilsningen fra COSATU:

Oversettelse av hilsen fra SATUCC, Det Sørafrikanske faglige Koordineringsorgan, datert 27. oktober 1989.

På vegne av sine medlemsorganisasjoner sender SATUCC Landsorganisasjonen i Norge sine beste ønsker i anledning Kongressen og gratulerer med 90-årsdagen. Vi er overbevist om at arbeidet på Kongressen har vært fruktbart, grundig og preget av en fortsatt stø kurs, på samme måte som LOs solidaritet og aktive støtte til faglige organisasjoner i utviklingsland alltid har vært. Arbeidstakerne i Det sørlige Afrika er stolte over å kunne regne norske arbeidstakere og deres organisasjoner blant sine nærmeste venner og allierte i vår felles kamp for utvikling, respekt for arbeidstakernes rettigheter og menneskelig verdighet.

Faglig hilsen
Fredrick J. T. Chiluba
Leder

Chakufwa Chihana
Eksekutivsekretær

Ole Knapp fikk ordet til avklaring. Han hadde bygget på feil opplysning og kommet i skade for å gi Kongressen feil informasjon i sin replikk til Gro Standnes angående internasjonalt utvalg og fremmedspråklige elevers rett til to-språklig undervisning.

Han ba derfor Kongressen om fullmakt til å redigere inn realiteten i Gro Standnes' forslag.

Slik fullmakt ble gitt.

Peter André Moe, Offisersforbundet, fikk ordet til forretningsorden og ba om oppklaring av komitébehandlingen når det gjaldt AUF. Opplysningen som var framkommet før pause, kunne reise tvil om det hadde vært korrekt behandling.

Ole Knapp sa at forslaget var oversendt Redaksjonskomiteen, og var behandlet der i samsvar med forutsetningene for komiteens arbeid, i forhold til Handlingsprogrammet.

Diverse innstillinger

Dirigenten orienterte om de framlagte dokumenter og innstillingene fra Redaksjonskomiteen for øvrige saker.

Den nye LO-lederen, *Yngve Hågensen*, la først fram denne innstillingen fra Redaksjonskomiteen:

Innstilling

LOs tariffpolitikk – forslag 1928

Redaksjonskomiteen har behandlet Sekretariatets innstilling forslag 1928 sammen med de framsatte forslag P-U-1928-1 til P-U-1928-6 og fremmer følgende innstillinger:

Framsatt forslag P-U-1928-4:

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres ikke.

Framsatt forslag P-U-1928-6:

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres ikke (flertallet). 1 stemte for å innarbeide forslaget i uttalelsen.

Framsatt forslag P-U-1928-5:

Redaksjonskomiteens innstilling: Anses dekket av forslaget.

Framsatt forslag P-U-1928-2:

Redaksjonskomiteens innstilling: Punkt 2 delvis dekket av uttalelsen.

Framsatt forslag P-U-1928-3:

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Framsatt forslag P-U-1928-1:

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres og er innarbeidet i uttalelsen.

Forslag 1928 – LOs tariffpolitikk:

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget gis følgende ordlyd: (forandringer er understreket).

Arbeidstakernes rett til å få fastsatt sine lønns- og arbeidsvilkår gjennom tariffavtaler er en del av vårt demokrati. Tariffoppgjørene er fagbevegelsens viktigste fordelingspolitiske redskap. De skal sikre lønntakerne en rettferdig andel av verdiskapningen. Tariffpolitikken må ta hensyn til utviklingen på arbeidsmarkedet, sikre lik lønn for arbeid av lik verdi og motarbeide inntektsforskjeller som skyldes kjønn, status og tradisjoner. Lavlønnsgrupper må gis høy prioritet. Når Landsorganisasjonen ved de to siste oppgjør positivt medvirket til en inntektsreguleringslov, var det på bakgrunn av den økonomiske krise landet befant seg i. Alle måtte ta et tak for å komme ut av den. LOs framtidige tariffpolitikk må imidlertid basere seg på den frie forhandlingsrett og partenes ansvar for å holde inntektsutviklingen innenfor forsvarlige økonomiske rammer.

Inntektsreguleringslov må bare brukes helt unntaksvis og ikke bli et permanent virkemiddel. De fordeler en har oppnådd etter oppgjørene i 1988 og 1989, må utnyttes maksimalt for å styrke norsk økonomi.

Inntektsutviklingen i samfunnet må bygge på inntjeningssevne og rammebetingelser innenfor det konkurransutsatte næringsliv. Dette må være utgangspunkt for såvel sentrale som lokale tarifforhandlinger. Her ligger en utfordring til fagbevegelsen, arbeidsgiverne og myndighetene. De sentrale oppgjørs betydning må økes i forhold til den utvikling en hadde på midten av 1980-tallet. Gjennom disse kan en legge grunnlaget for løsning av sosiale reformer. Et inntektspolitisk samarbeid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene kan på bestemte vilkår skape grunnlag for gode løsninger.

Myndighetene må da forplikte seg til en politikk for full sysselsetting, rettferdig inntektsfordeling og sosial trygghet. Bedriftenes overskudd må investeres i produktiv virksomhet og nye arbeidsplasser. En klar forutsetning for samarbeid er at alle grupper i samfunnet må underlegge seg de felles løsninger partene kommer fram til.

I den senere tid er det lansert tanker og forslag som peker på nødvendigheten av å skape grunnlag for overskuddsdeling i form av fondsavsetninger på kollektiv basis. Dette vil også styrke bedriftsdemokratiet og fremme nødvendige omstillinger i næringslivet. LO vil igangsette et arbeid hvor de ulike sider ved fondsavsetninger på kollektiv basis utredes nærmere før dette fremmes som konkret krav. Retningslinjer og målsetting for neste års tariffoppgjør vil bli behandlet på Representantskapets møte 13. februar 1990.

Dissens: Et medlem, Bjørn Christiansen, stemte for å innarbeide forslag P-U-1928-6: «Dette må gjøres på andre måter enn ved bruk av lønnslov» som siste setningen i andre avsnitt. Han stemte også mot siste setning i første avsnitt: «Inntektsreguleringslov må bare brukes helt unntaksvis og ikke bli et permanent virkemiddel».

Bjørn Christiansen orienterte om sin dissens på lønnsloven. Han var uenig i formuleringen om lønnsloven som virkemiddel. Han viste til dissensen i innstillingen.

Voteringen

Forslag 1928-4. Innstillingen enstemmig vedtatt

Forslag 1928-6. Flertallsinnstillingen vedtatt med overveldende flertall

Forslag 1928-5 ble enstemmig vedtatt

Forslag 1928-2 ble enstemmig vedtatt

Forslag 1928-3 ble enstemmig vedtatt.

Hele uttalelsen ble tatt opp samlet og vedtatt mot 13 stemmer.

Næringspolitikk

LO-leder Yngve Høgenesen la fram innstillingen om næringspolitikk som hadde følgende ordlyd:

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet Sekretariatets innstilling, forslag 1929, sammen med det framsatte forslag P-U-1929-1 og fremmer følgende innstillinger:

Fremsatt forslag P-U-1929-1:

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til komiteens innstilling vedrørende forslag 1929 nedenfor.

Forslag 1929 - Næringspolitikk:

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget gis følgende ordlyd.

(Forandringer er understreket.)

LO er bekymret for den svake utviklingen av norsk næringsliv til tross for en rekke tiltak fra fagbevegelsen og myndighetenes side for å legge forholdene til rette. En varig sterk industrivekst er nødvendig for å:

- sikre grunnlaget for velferd og full sysselsetting

- ha økt utenriksøkonomisk handlefrihet i framtiden

Betydelige inntekter fra petroleumsvirksomheten må nyttes til å styrke fastlandsøkonomien slik at det skapes varierte og varige arbeidsplasser. Økt verdiskapning og ny miljøteknologi er nødvendig for å løse miljøproblemene i alle deler av samfunnet.

En strategi for norsk næringsutvikling krever bevisst og effektiv styring av kapital til produktive og langsiktige investeringer. Overskudd som skapes av arbeidstakere i produksjonen og ved moderat lønnsutvikling, må ikke gi større muligheter til kortsiktige spekulasjoner og privat fortjeneste for næringslivets ledere og aksjeeiere. Bedriftsdemokratiet må videreutvikles for å sikre fagbevegelsen større innflytelse over bedriftens investeringer, fordeling av overskudd og reell medbestemmelse i beslutningsprosessen. Bedriftsleders maktovergrep slik det skjedde ved IFA i Bergen må fordømmes på det sterkeste også av NHO.

Den økonomiske politikken og de offentlige virkemidler må legges opp slik at det konkurranseutsatte næringslivet og spesielt industrien får vilkår som er minst like gode som i våre konkurrentland. Med hardere internasjonal konkurranse i 90-årene må Norge stimulere næringslivet med en langsiktig eksportstrategi, med økt vekt på forskning, utvikling og kompetanseheving.

God energitilgang, energipriser og naturgitte ressurser må fortsatt være viktige grunnlag for norsk næringsutvikling. En hovedoppgave for norsk industri er å øke foredlingsgraden. Bedriftenes egen satsing på forskning, utvikling og opplæring av ansatte er viktig sammen med økt offentlig innsats for teknisk-industriell forskning. Forskningsresultatene må spres mer effektivt bl.a. gjennom NTNFs programmer og Teknologisk Institutt som har en særlig viktig oppgave i forhold til små og mellomstore bedrifter.

For å styrke produksjon og verdiskapning i Norge må næringslivet selv aktivt utnytte mulighetene som åpner seg i Europa og i global sammenheng, og dessuten bli bedre til å utnytte mulighetene på hjemmebane. Internasjonalisering må ha som mål å styrke økonomi og arbeidsplasser i Norge. Faglige rettigheter må ikke undergraves. Samtidig må fagbevegelsen på alle plan trekkes med i den omstilling og strukturerendring norsk næringsliv står overfor. Særlig er situasjonen alvorlig i mange kystkommuner ved den svikt i ressursgrunnet i havet som gjør seg gjeldende – ikke minst for Finnmark med sin ensidige næringsstruktur.

LO krever at myndighetene og næringslivet, sammen med fagbevegelsen utformer en industristrategi for Norge slik den er formet i LO/NHO-prosjektet «Norge som industrinasjon». Strategien bør stimulere til et bedre foretaksklima, sikre finansiering og risikokapital, gi opplæring og veiledningsmuligheter for nyetablerte, utvikle nye samarbeidsformer mellom forskning, næringsliv og finansieringsinstitusjoner og styrke internasjonal markedsføring.

Myndighetene må vektlegge det offentliges ansvar for utviklingen av en infrastruktur som sikrer industrivekst, energiforsyning, bedre samferdsel og kommunikasjon og fortsette en sterk satsing på forskning og kompetanseutvikling. En modernisering og effektivisering av offentlig sektor er et viktig bidrag for en sterk industrivekst. Et godt og framtidrettet eksempel på samspill mellom næringsliv og myndigheter er større bruk av offentlige forsknings- og utviklingskontrakter.

Staten må være en pådriver i en helhetlig industristrategi. Offentlig styring av næringspolitikken må også inneholde konsesjonsbestemmelser som hindrer at utenlandske eierinteresser får en dominerende innflytelse i norsk næringsliv. Samtidig må staten og fagbevegelsen engasjere seg sterkere for å få en hensiktsmessig eierstruktur og fornuftig omstrukturering av industrien. Hovedoppgaven for myndighetene er å trekke oppe de langsiktige retningslinjer for industripolitikken og ha et aktivt forhold til statlig næringsdrift der dette ut fra nasjonale og/eller distriktsmessige hensyn kan bidra til en positiv næringsutvikling.

LO krever en mer aktiv informasjon ut til skoleverket om betydningen av et sterkt næringsliv og går inn for sterkere vektlegging på lærlingeordninger og fagarbeideropplæring. Økt inntak til videregående fagopplæring i skolene bidrar til å sikre at arbeidslivet kan få medarbeidere som har kompetanse og kvalitet.

LO mener utviklingen i næringslivet er så viktig at hele samfunnet må være oppatt av det og bidra til å realisere de vekstpotensialer som finnes. Norsk næringsliv har behov for ledere som har kunnskap, fantasi og kraft til å skape vekst og økt sysselsetting.

Utfordringen må også gjelde stat, arbeidsgiverorganisasjoner, fylkeskommuner, kommuner og hele næringslivet. Dette er eneste mulighet for å få frem nye arbeidsplasser og derved sikre fortsatt lav pris- og kostnadsvekst.

Han sa at innstillingen hadde i seg endringsforslag som var enstemmig fra komiteens side.

Sveinung Leerstang, Fellesforbundet, sa at man hadde møtt en stor velkomstkomité fra en utsatt arbeidstakergruppe utenfor Folkets Hus, og han syntes at Kongressen i en slik uttalelse skulle ha med formuleringer som sterkere understreket behovet for å skjerpe kontrollen med utflagging av norske bedrifter.

Walther Kolstad, Sekretariatet, foreslo en redaksjonell endring når det gjaldt transportpolitikken, 2. avsnitt, siste side i innstilling 2 endres til:

Myndighetene må vektlegge det offentlige ansvar for utviklingen av en infrastruktur som sikrer industrivekst, energiforsyning, bedre samferdsel hvor kollektivtrafikken styrkes o.s.v.

LO-leder *Yngve Hågensen* sa at hvis Kongressen ønsket Kolstads endring, fikk den vedta det, men Redaksjonskomiteen hadde for sin del lagt fram sin enstemmige innstilling.

Tore Lundberg, Tele- og Dataforbundet, sa at kommunikasjon var noe mye mer enn å sitte på buss og trikk. Det hadde ikke minst med hans forbunds virkeområde å gjøre. Han kunne ikke støtte Kolstads forslag.

Kolstads forslag falt med overveldende flertall, likeledes Leerstangs forslag. Hele uttalelsen ble tatt opp til votering og enstemmig vedtatt.

Internasjonale spørsmål

Yngve Hågensen la fram følgende innstilling, med endringene understreket:

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet innsendte forslag nr. 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910 og framsatte forslag nr. P-U-1940-1 og nr. P-U-1940-2 med referanse til Sekretariatets forslag nr. 1940 (uttalelse om internasjonale spørsmål). Forslagene er delvis tatt inn i omarbeidet tekst, se nedenfor.

Redaksjonskomiteen fremmer følgende innstilling:

Internasjonale spørsmål

Kongressen understreker betydningen av et sterkt internasjonalt faglig engasjement og solidaritetsarbeid og peker særlig på støtte til faglige organisasjoner i frigjørings- og utviklingsarbeidet i LO, AIS og Norsk Folkehjelp er en del av LOs totale internasjonale arbeid og må koordineres.

I Sør-Afrika må apartheidsystemet avskaffes, for å skape et forent, demokratisk og ikke-rasistisk samfunn. Fagbevegelsen og opposisjonen i Sør-Afrika går nå inn for en forhandlet og fredelig løsning. Det er tvil om regjeringen i Pretoria vil forhandle. Folket i Sør-Afrika har sjøl drevet igjennom kravet om demokrati, og sørafrikansk fagbevegelse har spilt en viktig rolle. Men internasjonal press virker. Internasjonal fagbevegelse har bidratt til presset, og presset må nå økes om forhandlinger skal komme. Kongressen krever derfor at Sør-Afrika ikke får nye kreditter, at våpenembargoen gjøres effektiv og at oljeboikotten gis internasjonalt gjennomslag. Norge innførte i 1986 lov mot oljetransport på Sør-Afrika og all samhandel. Loven må håndheves. Transportforbudet mot olje må utvides til foredlede oljeprodukter. Kongressen slutter seg til Frie Faglige Internasjonales krav om at Nelson Mandela og alle politiske fanger settes fri, at forbud og restriksjoner mot organisasjoner opphører, at troppene tas ut av de svarte bydelene og at unntaksloven oppheves.

Fagorganisasjonene COSATU (Congress of South African Trade Unions) og NAC-TU (National African Congress of Trade Unions) er viktige i presset mot de sørafrikanske myndigheter og for å bedre forhold for arbeidstakerne. Fagorganisasjonene må fortsatt støttes økonomisk, gjennom FFI, i samarbeid med nordisk og nederlandsk fagbevegelse og via yrkessekretariatene. Støtten til frigjøringsbevegelsene i eksil og

til antiapartheidorganisasjonene i Sør-Afrika må fortsette, i samarbeid med AIS og Norsk Folkehjelp.

I Namibia drives nå sørafrikanske tropper ut. Landet skal under FN's overvåking bli selvstendig. Frie valg avholdes i november. Frigjøringsbevegelsen SWAPO (South West African Peoples Organization) stiller i valget. Kongressen krever at FN får de nødvendige ressurser til å kontrollere tilbaketrekkingen av Sør-Afrikas militære og til å trykke SWAPOs ledelse, som er utsatt for trusler og mord. AIS og LO må støtte SWAPO i valgkampen. Den namibiske fagorganisasjonen NUNW (National Union of Namibian Workers) og forbundene må få støtte i oppbyggingsfasen.

I Det sørlige Afrika generelt har Sør-Afrikas politikk ført til store vansker og stadige bølger av flyktningestrømmer. SADCC-samarbeidet (Southern African Development Cooperation Council), er et svar på utfordringene. Det har gitt økonomisk framgang. Kongressen krever at norsk utviklingshjelp til SADCC og de enkelte land i regionene bygges videre opp og utvides til Angola, samt at samarbeidet Norden/SADCC (Southern African Trade Union Coordination Council), en brobygger for samarbeid og kanal for støtte til fagorganisasjonene i Det sørlige Afrika. Kongressen støtter LOs samarbeid med SATUCC. SATUCC må inn i SADCC-regjeringen utviklingsarbeid og det må tas initiativ til samarbeid mellom fagorganisasjonene i Det sørlige Afrika og Norden om SADCC-arbeid.

Midt-Østen. Kongressen bekrefter sin støtte til palestineres rett til å danne egen stat og til selvbestemmelse. Samtidig slutter Kongressen opp om Israels rett til å eksistere som stat innen definerte grenser. Begge statsdannelser må garanteres gjennom internasjonale avtaler, hvor De forente nasjoner og stormaktene deltar, og som bygges på De forente nasjoners vedtak. En internasjonal konferanse må få til endelige forhandlinger og sammensetningen av forberedende delegasjoner og forhandlingsgrupper kan ikke hindre drøftinger. Ledelsene i Israel og i Det palestinske nasjonalråd må nå komme til enighet om grunnlaget for forhandlinger. Utsettelse av forhandlinger vil føre til økt voldsanvendelse og til at forhandlingsmulighetene forvanskens. Faren for internasjonal krig øker. Kongressen fordømmer undertrykkningen og voldsanvendelsen på Vestbredden og i Gaza. Norsk fagbevegelse krever også av den grunn at forhandlinger kommer igang.

Flere landsorganisasjoner i Vest-Europa, bl.a. Landsorganisasjonen i Norge, har nær kontakt med den palestinske landsorganisasjonen PTUF (Palestine Trade Union Federation) og Histadrut. Histadrut og PTUF er tilstede på Kongressen, og Kongressen hilser dem. Kontakten med PTUF og Histadrut må utnyttes videre og Kongressen ber israelsk og palestinsk fagbevegelse gå i spissen for freds- og forhandlingsarbeidet. Kongressen forutsetter at LO utvikler prosjektsamarbeidet med PTUF og viderefører kontakten om faglige spørsmål med Histadrut. Kongressen krever at Frie Faglige Internasjonales sonderingsvirksomhet med organisasjonene på Vestbredden, i Gaza og Israel og med PTUF trappes opp.

Kongressen beklager den norske regjeringens varsel om å trappe ned kontakten med en av partene, nemlig PLO. Å svekke kontakten med partene i denne avgjørende situasjon er å svekke arbeidet for fred. Kongressen krever at den norske regjeringa deltar aktivt i det internasjonale arbeidet for løsning i Midt-Østen og holder nær kontakt med begge parter. Norge må opprette offisiell forbindelse med Det palestinske nasjonalråd, og PLO aksepteres som legitim representant for palestinerne.

I Latin-Amerika har utviklingen ført til at flere militærdiktatur er falt og at en rekke land er inne i en demokrati- og fredsprosess. Fagorganisasjonen har spilt en viktig rolle. Men demokratiseringen på topplanet følges ikke av respekt for faglige rettigheter selv om politikerne sier at fagbevegelsen er en viktig faktor for demokratiet.

Lovverk sikrer formelt retten til fagorganisering, men landets myndigheter verner i praksis ikke om rettighetene. Kongressen fordømmer overgrepene mot fagbevegelsen fra dødskvadroner og paramilitære grupper. Kongressen krever at norske myndigheter, i samarbeid med de nordiske regjeringer, retter søkelyset på disse angrepene som ledd i menneskerettsarbeidet. Kongressen krever at internasjonal fagbevegelse

ved Frie Faglige Internasjonale og yrkesorganisasjonene trapper opp sin aktivitet i demokratiseringsprosessen i Latin-Amerika.

I flere land i Sør-Amerika har den progressive fagbevegelsen langt på vei påtatt seg den rolle som politiske opposisjonspartier skulle hatt. Samtidig arbeider fagbevegelsen for å bedre arbeids- og livsvilkår for det brede lag av folket. I Chile, Paraguay, Brasil og andre land i Sør-Amerika har fagorganisasjonene måttet ta på seg slike dobbeltoppgaver. Kongressen forventer at solidaritetsarbeidet i Sør-Amerika fortsettes.

Kongressen støtter arbeidet for en fredelig løsning av konflikten i Mellom-Amerika. Kongressen viser til at fredsdialogen gang på gang har kjørt seg fast og landene ikke oppfyller forpliktelsen som ligger i fredsplanen. Kongressen krever samlet og økt internasjonalt press til støtte for fredsprosessen, også ovenfor De forente stater. Kongressen understreker at situasjonen i El Salvador er særlig vanskelig, der frigjøringsbevegelsen FMLN og regjeringen forsøker en dialog mens overgrepene mot fagbevegelsen øker. Fagorganisasjonen er gjennom sin kamp for et rettferdig samfunn kommet i opposisjon til myndighetene. LO må arbeide for bredere engasjement fra internasjonal fagbevegelse til støtte for fagbevegelsen i El Salvador. I Nicaragua forberedes valg. Det er viktig at valgene blir demokratiske, at valgapparatet kan virke sikkert og at partene har full anledning til å drive sin valgkamp. Kongressen krever at norske myndigheter gir støtte til gjennomføringen av valget, samtidig som LO støtter fagorganisasjonenes valgkamp. Kongressen krever at Norge fortsetter sin økonomiske utviklingshjelp til Nicaragua, som nå er inne i en viktig fase etter år med krig og økonomisk boikott.

Demokratisering og økonomisk utvikling i Nicaragua er en sentral sak for utviklingen i hele Mellom-Amerika. Mellom-Amerika bør gjøres til samarbeidsregion for norsk utviklingshjelp.

FFI har nylig sendt en solidaritetsdelegasjon til De forente stater i forbindelse med gruvearbeiderstreiken. Amerikansk LO har gjort henvendelse til bl.a. norsk LO om flykonflikten. Årsaken er at fagbevegelsen i Nord-Amerika er i hard kamp for rettigheter og sosial rettferd. Angrepene mot fagbevegelsen øker. Politi, militære og rettsvesen brukes mot fagorganisasjonen. Store grupper arbeidstakere og deres familier har vært arrestert. Også formannen i amerikansk LO er arrestert, senere løslatt mot kausjon. I flytransportsektoren pågår også hard strid. Ledelsen i Texas Air forsøker hensynsløst å bryte ned fagorganisasjonen. Det samme skjer i Continental Air. SAS har styrerepresentasjon i Texas Air og samarbeider med Continental Air Lines. Kongressen krever at de skandinaviske landsorganisasjoner tar saken opp med SAS. Kongressen støtter opp om de amerikanske arbeidere i kampen for elementære rettigheter. ILOs regler om faglige rettigheter må følges i alle land. Innstillingen ble enstemmig vedtatt, med applaus.

Fred, sikkerhet og nedrustning

Yngve Hågensen la fram følgende innstilling, med endringene understreket:

Fred, Sikkerhet og Nedrustning – forslag nr. 1941

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet innsendte forslag nr. 1911 – 1912 og framsatte forslag nr. P-U-1941-1 og P-U-1941-2 med referanse til Sekretariatets forslag nr. 1941 (uttalelse om Fred, Sikkerhet og Nedrustning) og fremmer følgende innstilling:

Forslag P-U-1941-2: Det vises til forslaget i Handlingsprogrammet om videre effektivisering av Forsvaret. Det er også riktig at Forsvaret, som andre samfunnsinstitusjoner må innrette seg etter budsjettkrav når samfunnsøkonomien tilsier det. Men nedrustning er en internasjonal fellessak. Forslaget tas ikke til følge.

Forslag P-U-1941-1: Teksten er arbeidet inn i Sekretariatets forslag (se nedenfor).

Fred, sikkerhet og nedrustning

LO-kongressen 1989 hilser med stor tilfredshet tilnærmingen mellom NATO og Warszawa-pakten, de ulike nedrustningstiltak og framgangen i forhandlingene om reduksjon i atomvåpen og konvensjonelle styrker. Den positive utviklingen skyldes dels press fra internasjonal fagbevegelse. Kongressen slutter seg til Frie Faglige Internasjonale og Den Europeiske Faglige Samorganisasjons arbeid for nedrustning.

I øst som i vest har en nå sett faren ved opprustningen. Kostnadene blir umulige, ressursene må nyttes til produktive formål. I Sovjet og Øst-Europa er den nye åpenhetspolitikken viktig. Det er bevegelse og åpenhet i Polen, Ungarn og Sovjetunionen og trykk fra folket i DDR og Tsjekkoslovakia. Endring er på gang i Jugoslavia. Samtidig er et nytt økonomisk samarbeid på gang i Vest-Europa, som østeuropeiske stater viser interesse for. Utviklingen legger grunnlag for ytterligere tilnærming øst-vest. Kongressen understreker at den omfattende kontakten med fagorganisasjonen i øst må fortsette. Samtidig er nedrustningsforhandlingene og tilnærmingen ledd i en bredere prosess omkring de globale miljøproblemene og om en bærekraftig økonomisk utvikling. Norsk og internasjonal fagbevegelse må fortsatt stå på både for ytterligere nedrustning og for løsning av miljø- og økonomiproblemene.

De strukturendringer og sysselsettingsproblemer som følger av nedrustningen krever samarbeid om en internasjonal kvalitativ vekst. Strukturendringene må føre til økt sysselsetting og livsstandard. Internasjonal fagbevegelse må være pådriver for overføring av ressurser til produktive formål som også kan gi grunnlag for større likhet.

Kongressen beklager sterkt at utviklingen av atomvåpen fortsetter. Kongressen krever at alle parter stanser sine romvåpenforberedelser, under full internasjonal kontroll. Internasjonal fagbevegelse må fortsatt presse på for ytterligere våpen- og styrkereduksjoner som spesielt fjerner offensive våpen og styrker. Hovedmålet er stadig avskaffelse av alle kjernefysiske og kjemiske våpen. Fjerning av korttrekkende raketter må inn i forhandlingene om styrkereduksjoner i Europa.

Kongressen beklager at nedrustningsarbeidet og tilnærmingen ikke er nådd nordområdene. Dette gjelder Norge direkte. Kongressen krever at strategiske våpen i nord trekkes inn i forhandlingene mellom supermaktene, og at konvensjonelle våpen og styrker nordpå kommer med i forhandlingene om konvensjonelle styrker i Europa. Norske myndigheter må med bakgrunn i Norges medlemskap i NATO presse sterker på for drøftinger om styrkereduksjoner i nordområdene og for ordninger mellom alliansene som kan redusere konfliktfaren der. Den sikkerhetspolitiske situasjon og nedrustningen i Sentral-Europa må sees i sammenheng med situasjonen i nordområdene. Kongressen advarer mot skiller. Nedrustningskravet er en helhet.

Kongressen krever også at norske myndigheter kjører videre sitt forslag om sjømiljø nedrustning med vekt på de nordatlantiske områder. Alliansene må forhandle om nedbygging av kjernevåpen på overflateskip og strategiske kjernevåpen på undervannsbåter. Internasjonal fagbevegelse må drive denne spesielle saken.

Kongressen krever videre at norske myndigheter følger opp forslaget om bilateral avtale med Sovjetunionen om tillitsskapende tiltak i nordområdene. Multilaterale avtaler om tillitsskapende tiltak burde forlengst være til drøfting mellom alliansene. NATO har ført fram forslag om kutt i konvensjonelle våpen i Sentral-Europa og strategiske atomvåpen innen bestemte tidsfrister. Det bør NATO også gjøre når det gjelder styrkereduksjoner i nordområdene.

Arbeidet for en kjernevåpenfri sone i nordområdene må føres videre. Kongressen krever at norske myndigheter opprettholder kravet om at fremmede krigsskip i norske havner ikke fører kjernevåpen.

Johnny Johnsen, FF, opprettholdt forslag nr. 1941-2. Kongressen skal riktignok ikke vedta forsvarsbudsjett, men bør klart si sin mening, sa han.

Peter André Moe, Offisersforbundet, ville si som Hysvær; vi må ikke sørge for at

vi unødig setter arbeidsplasser i fare. Han opprettholdt forbundets forslag om å få en ny dimensjon inn i arbeidet for fred og nedrustning, nemlig ved å bringe forvaltningen av verdens ressurser også inn i denne sammenheng.

Yngve Hågensen repliserte at Moes forslag hadde fått full uttelling og var ivarett i Handlingsprogrammet, der komiteen, mente det hørte hjemme.

Moe trakk sitt forslag.

Johnny Johnsens forslag falt, og innstillingen ble vedtatt.

Fagbevegelsen og Europa

Yngve Hågensen beklaget at det var begått tre formelle feil, som ikke skyldtes komiteen men som komiteens leder, han selv, tok ansvaret for.

Ved første utlegging i morges var innstillingen trykket uten understrekninger.

Bjørn Christensens mindretallsinnstilling var ikke kommet med. Dette var nå rettet opp, og han la fram følgende innstilling fra komiteens flertall:

Innstilling

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet innsendte forslag nr. 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921 og framsatt forslag nr. P-U-1942-2 med referanse til Sekretariatets forslag nr. 1942 om Fagbevegelsen og Europa. Komiteen viser til vedlagte endrede forslag til uttalelse, hvor hovedinnhold i forslagene er innarbeidet så langt som mulig. Synspunktene forøvrig må tas opp i det rådslag som foreslås. På denne bakgrunn innstiller komiteen på at følgende forslag til uttalelse vedtas:

Fagbevegelsen og Europa

Utviklingen i Europa reiser nye utfordringer for Norge og norsk fagbevegelse. Nye perspektiv, med både muligheter og farer, åpner seg. Norsk, nordisk og europeisk fagbevegelse må møte endringene offensivt og ut fra sin faglige ideologi og interesser. I Vest-Europa går de tolv land i Det europeiske fellesskapet inn i samarbeid om det indre markedet, om teknologi, miljøet og utenrikspolitikken. Samtidig løser Øst-Europa seg fra gamle ideologier og økonomiske bindinger. EF-landenes indre marked skal utvikles gjennom fri bevegelse for varer, tjenester, kapital og personer. EFs formål med det indre marked, sammen med teknologisk samarbeidet og økonomisk politikk, er ny utvikling, vekst og sysselsetting. EFTA-landene søker tilknytning til det indre marked. Øststatene søker i full åpenhet nye veier ut av stillstanden for å gjenreise sin økonomi. De vender seg til Vest-Europa. Nye muligheter for økt samarbeid, næringskontakt og kulturelle og økonomiske forbindelser oppstår.

Endringene berører også Norge og norske arbeidstakere. Helt direkte gjelder det økonomien. Norge er økonomisk, industrielt og handelsmessig knyttet til Vest-Europa. Norske arbeidstakere har direkte interesse i at norske produkter og tjenester har adgang til det europeiske enhetsmarkedet, bilateralt, sammen med Norden eller gjennom EFTA. Videreutviklingen av norsk næringsliv og verdiskaping er avhengig av dette.

Utviklingen i Europa må påvirkes av norsk og europeisk fagbevegelse. Markedskreftene og kapitalen internasjonaleseres. Kan den ikke kontrolleres nasjonalt, må den påvirkes gjennom et økonomisk-politisk samarbeid i Europa. Liberaliseringen av kapitalbevegelsene er allerede langt på vei et faktum. Mulighetene til nasjonal styring er svekket og andre nasjonale midler må derfor utvikles og vektlegges (distrikts-politikk, rentepolitikk, produktivitetspolitikk, skattepolitikk). Felles regulering og stimulanter må utvikles gjennom politiske og faglige styringsredskap i EFTA-EF. Kontroll med fusjoner er påkrevd for å hindre maktkonsentrasjon på kapitalsiden. Samtidig er konsernfaglige rettigheter og styrket fagorganisasjon nødvendig i hele Europa. Fagbevegelsen krever derfor en faglig profil på den sosiale dimensjon, med full sysselsetting som overordnet målsetting.

Europapolitikken må også ta sikte på strenge felles krav til sikkerhet og helse på arbeidsplassen, til konsernfaglig samarbeid og medbestemmelse i flernasjonale selskap over landegrensene, til bevaring av det ytre miljø og utbygging av helsevesen, utdanning og sosiale goder. Dette er viktige mål for arbeiderbevegelsen i hele Europa. Enhver tilnærming bilateralt eller gjennom EFTA skal ha denne målsetting.

I tilpasningen til EFs indre marked godtar fagbevegelsen ikke svekking av norske arbeidsmiljøbestemmelser og faglige rettigheter. Det er samtidig viktig å utnytte mulighetene til å påvirke utviklingen i EF, fordi det i praksis er vanskelig å ha et miljølovverk isolert fra EF-landene, som utgjør 70% av vårt eksportmarked. Sammen med EFTA-landene utvikler nå EF fellesstandarder i Europa og tilpassingsprosessen må organiseres slik at fagbevegelsen får reell påvirkning og med bestemmelse i de organer hvor overordnede miljøavgjørelser tas. LO må i større grad utnytte de påvirkningsmuligheter EURO-LO gir.

Det indre marked må ikke få undergrave lov og avtalefestede lønns- og arbeidsbetingelser som gjelder i det enkelte land. Det er viktig å ta vare på de demokratiske forhandlings- og avtalesystemer etablert i de nordiske land. Samtidig må nordisk arbeiderbevegelse utvide sitt samarbeid på vest-europeisk nivå og gå inn for omfattende samarbeid med reformkrefter i Øst-Europa om et utvidet økonomisk og sosialt samarbeid i hele Europa.

Kongressen slutter seg til arbeidet for å gjøre EFTA til et tjenlig redskap for norsk og andre EFTA-lands interesser overfor EF. EFTA må nyttes som felles forhandlingsorgan, fordi vi står sterkere sammen med andre land i framtidens forhold til EF. Derfor må vi styrke EFTA-samarbeidet og EFTAs organisasjon.

Kartleggingsarbeidet mellom EFTA og EF danner nå grunnlaget for debatt i og mellom EFTA-landene med sikte på utforming av et forhandlingsgrunnlag. Landsorganisasjonens Kongress 1989 forutsetter at rapporten om innhold og organisering av samarbeidet EFTA- EF som er lagt fram, gis grundig gjennomgåelse i LOs organer.

Den største utfordringen nå er hvordan Norge håndterer tilpasningen til det indre marked. Fortsatt faglig innflytelse er forutsetningen, også under forhandlingene om tilpasning. Denne tilpasningen må ikke føre til reduksjon av faglige rettigheter. Samtidig blir utvidelsen av faglig innflytelse til konsernfaglige rettigheter og medbestemmelse i eurpøiske selskaper et viktig mål.

Landsorganisasjonen må ta stilling både til forhandlingsgrunnlag og til resultatet av forhandlingene om tilpasning. Det må gjøres klart hva tilpasningen inneholder og innebærer. Alt skal på bordet.

Medlemsskap står ikke på dagsordenen. LO tok folkeavstemningen i 1972 til etterretning. Om medlemsskapsspørsmålet blir aktuelt igjen, må det avgjøres i folkeavstemning.

Kongressen legger vekt på at LO og de enkelte forbund nå analyserer og gir bred informasjon om utviklingen av det indre marked, om forhandlingene mellom EFTA og EF og om konsekvenser og muligheter for norske arbeidstakere i tilpasningen. Viktige faglige og nasjonale interesser vil i åra framover være knyttet til utviklingen i Europa. Fagbevegelsen vil ta en offensiv holdning. LO vil ta initiativ til ett bredt rådslag om Norges forhold til utviklingen i Europa.

Yngve Hågensen supplerte innstillingen ved å understreke at komiteen hadde hatt grundige overlegninger etter diskusjonen i Kongressen, som signaliserte viktigheten av at vi nå får et skikkelig grunnlag for engasjement i den viktige prosessen som pågår.

Bjørn Christiansen, la fram sin dissens, som han mente kunne være dårligere i formen, men bedre i innhold, enn flertallsinnstillingen:

Mindretallets innstilling

Utviklingen i Europa reiser nye utfordringer for Norge og norsk fagbevegelse. Nye perspektiv, med både muligheter og farer, åpner seg. Norsk, nordisk og europeisk fagbevegelse må møte endringene offensivt og ut fra sin faglige ideologi og interesser. I Vest-Europa går de tolv land i Det europeiske fellesskapet inn i samarbeid om det indre markedet, om teknologi, miljøet og utenrikspolitikken. Samtidig løser Øst-Europa seg fra gamle ideologier og økonomiske bindinger.

EF landenes indre marked skal utvikles gjennom fri bevegelse for varer, tjenester, kapital og personer. Dette samme med teknologisamarbeid og økonomisk politikk hevder EF vil føre til ny utvikling, vekst og sysselsetting.

EFTA-landene søker tilknytning. Øststatene søker i full åpenhet nye veier ut av stillstanden for å gjenreise sin økonomi. De vender seg til Europa. Nye muligheter for økt samarbeid, næringskontakt og kulturelle og økonomiske forbindelser oppstår.

Endringene berører også Norge og norske arbeidstakere. Helt direkte gjelder det økonomien. Norge er økonomisk, industrielt og handelsmessig knyttet til Vest-Europa. Norske arbeidstakere har direkte interesse i at norske produkter og tjenester har adgang til det europeiske enhetsmarkedet, bilateralt, sammen med Norden, eller gjennom EFTA. Videreutviklingen av norsk næringsliv og verdiskapning er avhengig av dette.

Utviklingen i Europa må påvirkes av norsk og europeisk fagbevegelse. Markeds-krefter og kapitalen internasjonaleseres. De må styres og kontrolleres både nasjonalt og internasjonalt.

Fri bevegelse av kapital strider mot våre grunnleggende prinsipper, fagbevegelsen krever derfor en faglig profil på den sosiale dimensjon, med full sysselsetting som overordnet målsetting.

Vi kan heller ikke akseptere at våre opparbeidede faglige rettigheter, arbeidsmiljø-lovbestemmelser og vår etablerings- og konesjonslovgivning blir et forhandlingskort mellom EFTA og EF.

Når det gjelder den tilpasning som velges, må dette ikke føre til en svekkelse av velferdsstaten og en reduksjon av offentlig sektor.

Europapolitikken må også ta sikte på strenge felles krav til sikkerhet og helse på arbeidsplassen, til konsernfaglig samarbeid og medbestemmelse i fler nasjonale selskap over landegrensene, til bevaring av det ytre miljø og utbygging av helsevesen, utdanning og sosialgoder. Dette er viktige mål for arbeiderbevegelsen i hele Europa. Enhver tilnærming bilateralt eller gjennom EFTA skal ha denne målsetting.

Kongressen slutter seg til arbeidet for å gjøre EFTA til et tjenlig redskap for Norge og andre EFTA-lands interesser ovenfor EF. EFTA må nyttes som felles forhandlingsorgan, fordi vi står sterkere sammen med andre land i framtidens forhold til EF. Derfor må vi styrke EFTA-samarbeidet og EFTAs organisasjon.

Kartleggingsarbeidet mellom EFTA og EF danner nå grunnlaget for debatt i og mellom EFTA-landa med sikte på utforming av et forhandlingsgrunnlag.

Landsorganisasjonens Kongress 1989 forutsetter at rapportene om innhold og organisering av samarbeidet EFTA - EF som er lagt fram, gis grundig gjennomgåelse i LOs organer.

Den største utfordringen nå er hvordan Norge håndterer tilpasningen til det indre marked.

Fortsatt faglig innflytelse er forutsetningen, også under forhandlingene om tilpasning.

Landsorganisasjonen må ta stilling både til forhandlingsgrunnlag og til resultatet av forhandlingene om tilpasning. Det må gjøres klart hva tilpasningen inneholder og innebærer.

Alt skal på bordet.

Medlemskap står ikke på dagsorden. LO tok folkeavstemningen i 1972 til etterretning. Om medlemskaps spørsmålet blir aktuelt igjen, må det avgjøres i folkeavstemning.

Kongressen legger vekt på at LO og de enkelte forbund nå analyserer og gir brei informasjon om utviklingen av det indre marked, om forhandlingene mellom EFTA og EF, om konsekvenser og muligheter for norske arbeidstakere i tilpasningen. Viktige faglige og nasjonale interesser vil i åra framover være knyttet til utviklingen i Europa. Fagbevegelsen vil ta en offensiv holdning. Kongressen ber LO ta initiativ til et bredt rådslag om Norges forhold til utviklingen i Europa.

Terje Kalheim, Oslo, sa at man ved tilpasningen til EFs indre marked ikke måtte være helt prisipløs. De betingelser vi stiller til tilpasningen må være med i en slik uttalelse. Han ville derfor støtte Christiansens forslag og pekte videre på at det ikke er nok å henvise til konsernfaglige rettigheter. Faglige rettigheter er noe mye mer enn konsernfaglige rettigheter. Det opprinnelige forslaget var kortere og mer presist formulert.

Gerd Reinsvollsvæen, NOSO, støttet også Christiansens forslag og sa at fagbevegelsen ikke kan godta prisippet om fri kapitalbevegelse. Hun mente også at komiteens forslag var en svekkelse i forhold til Sekretariatets opprinnelige forslag. Hun anbefalte mindretallets innstilling.

Lars A. Myhre, Sekretariatet, sa at det var noen som trodde at de kunne sveve 15 meter over bakken og ikke forholde seg til virkeligheten. Vi er mange som er skeptiske til prosessen i forhold til EF, men vi må forholde oss til virkeligheten.

Det er også skepsis til fri kapitalbevegelse, men det er det som foregår i dag. Det er det livet vi lever i dag, og dette har også uttalelsen tatt utgangspunkt i. Uttalelsen er en sterk formulering på dette punktet, og selv om dette er en endring i forhold til sekretariatets innstilling, blir det understreket at det er de faglige rettigheter som skal bevares. Jeg kan som gammel EF-motstander fra 71, 72, 73 si at dette er en uttalelse jeg kan leve med.

LO-leder *Yngve Hågensen* viste til *Lars Myhres* argumentasjon og ba Kongressen slutte seg til komiteens flertallsinnstilling.

Det er virkelighetens verden innstillingen tar utgangspunkt i, og der følte også komiteen seg hjemme.

Votering:

Voteringen: Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med stort flertall.

7. Sjømannskatten

Yngve Hågensen viste til innstillingen som hadde denne ordlyden:

Redaksjonskomiteen har behandlet forslaget fremsatt av *Edvin Ramsvik*, Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Forslaget tiltres med endringer og tilføyelser.

Forslaget gis følgende ordlyd:
(Forandringer er understreket.)

Kongressen krever at OT.prp. nr.11 - «Forslag til nye og strengere kriterier for sjømanns- og fiskerifradrag» ikke blir godkjent av Stortinget.

Kongressen kan ikke akseptere at lavlønnsgupper utsettes for en skatteskjerpning som reduserer nettolønnen med ca. 20 %.

Konsekvensen av forslaget er direkte i strid med forutsetningene for tariffoppgjøret 1989 som skulle sikre kjøpekraften for de med lave og midlere inntekter.

Kongressen krever at omlegging av sjømannsbeskatningen ikke kan iverksettes før de berørte arbeidstakere er sikret opprettholdelse av sin kjøpekraft gjennom nye tariffavtaler.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt uten debatt.

8. Den politiske situasjon

LO-leder *Leif Haraldseth* viste til den fremlagte uttalelse som hadde følgende ordlyd:

I trontaledebatten i Stortinget varslet den borgerlige regjeringen en politikk som er på kollisjonskurs med viktige deler av LOs handlingsprogram.

LO vil advare mot en borgerlig politikk som undergraver den positive økonomiske utvikling landet er inne i.

Landet trenger nå en fast og klar politisk styring for å bekjempe arbeidsledigheten og skape nye varige arbeidsplasser.

Trontaledebatten bekreftet også at den borgerlige regjeringen bygger på et tynt og usikkert grunnlag. Den er i mindretall i Stortinget. Følgelig må den basere seg på støtte fra det fjerde borgerlige partiet - Fremskrittspartiet. Dette partiet angriper fagbevegelsens mest fundamentale verdier, de faglige rettighetene.

Den borgerlige regjeringen har også i seg mange indre konflikter som kan virke lammende på utviklingen av det norske samfunn. Imidlertid ser det ut til at den vil samle seg om en tradisjonell konservativ politikk hvor offentlige utgifter skjæres ned for å finansiere skattelettelser for høye inntektsgrupper. Dette er også en utfordring til viktige faglige verdier hvor det bærende prisipp er like god sosial service og omsorg for alle og en rettferdig fordeling av utgiftene.

I den grad den borgerlige regjering fører en slik politikk, må den forberede seg på at fagbevegelsen mobiliserer for å ivareta medlemmenes interesser.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt uten debatt.

Norsk Folkehjelp

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Dirigenten ba om at representantene ryddet bordet før lunsj slik at de lettere kunne se hvilke nye innstillinger som ble lagt frem i pausen.

Møtet hevet for en times lunsj. Møtet hevet kl. 13.15.

Ettermiddagsmøtet fredag 27. oktober

Møtet ble satt kl. 14.17 med *Nils Totland* som dirigent. Åpningssang: «Jorden er en stjerne». Allsangen ledet av Tryggve Aakervik.

Dirigenten refererte permisjonssøknader hvorav en gjaldt å rekke siste mulige fly i dag. Den ble innvilget under tvil.

Dirigenten henledet oppmerksomheten på fristen for eventuelle rettelser til møte-referatet fra siste dag.

Kongressen fortsatte så behandlingen av dagsordens pkt. 6, Handlingsprogrammet.

Dirigenten orienterte om de sist fremlagte dokumenter fra redaksjonskomiteen for øvrige saker, og ga ordet til *Yngve Hågensen* som først la fram denne innstillingen:

Økonomisk politikk for vekst og sysselsetting

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagsheftet nr. 219–258, framsatte forslag nr. P-6-2-1 til P-6-2-3 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 219–258 og framsatt forslag P-6-2-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Anses dekket av forslaget til Handlingsprogram.

Framsatt forslag P-6-2-3

Redaksjonskomiteens innstilling: Strekpunkt 6 endres til:

– at statsbankene styrkes og samordnes og at Postsparebanken og Postgiro slås sammen slik at den blir en effektiv og konkurransedyktig forretningsbank.

Framsatt forslag P-6-2-1

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til innstilling vedrørende forslag P-6-2-3.

Redaksjonskomiteens innstillinger ble enstemmig vedtatt og med disse endringer ble det foreslåtte punkt 2 i Handlingsprogrammet vedtatt i sin helhet.

Hågensen sa til slutt at uttalelsen om tariffpolitikken måtte sees i sammenheng med denne innstillingen. En videreutvikling av garantiordningen og en prioritering av de lavtlønte ligger som premisser for den drøftelse av tariffpolitikken som vi senere skal gjøre i Sekretariatet og representantskapet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Punkt 3 – En rettferdig inntektspolitikk

LO-lederen la frem innstillingen om inntektspolitikken:

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagsheftet nr. 289–340 og fremsatte forslag P-6-3-1 til P-6-3-15 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 259-340 og fremsatte forslag P-6-3-3, P-6-3-6, P-6-3-9, samt P-6-3-11.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagene anses dekket av Handlingsprogrammet.

Framsatte forslag P-6-3-1, P-6-3-12, P-6-3-14 og P-6-3-15

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Framsatte forslag P-6-3-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltreddes. Tredje avsnitt s. 8 endres til: «Landsorganisasjonen mener at avtaleverket må brukes som virkemiddel for å fremme medlemmenes interesser. Det må være en målsetting å få bedre bestemmelser i avtaleverket enn i lovverket. Dette kan være på områder som omhandler arbeidstid, ferie og pensjonsalder m.v.»

Framsatt forslag P-6-3-5.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagene anses dekket av innstillingen til forslag P-6-3-2.

Framsatt forslag P-6-3-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagets punkt 1 tiltres. Ny første setning i avsnitt 2 får følgende ordlyd: «Den solidariske lønnspolitikken skal være grunnleggende for LOs tariffpolitikk». Forslagets punkt 2 tiltres ikke.

Framsatt forslag P-6-3-10.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres ikke.

Framsatt forslag P-6-3-8.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres. Nytt strekpunkt 10 får følgende ordlyd: «LO bør arbeide for at alle som blir innkalt til repetisjonsøvelse, øvelser i Heimevernet og i Siviltvåret, får full lønn i de periodene øvelsen varer.»

Framsatt forslag P-6-3-7.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagets punkt om endringer i strekpunkt 1 tiltres ikke. Forslaget om nytt strekpunkt vedrørende varehandelsbedrifter tiltres og foreslås dekket i Handlingsprogrammet, punkt 5.6. Vedrørende forslag om nytt strekpunkt om 6-timersdagen vises til Handlingsprogrammet. For øvrig oversendes forslag om et nytt strekpunkt til Sekretariatet.

Framsatt forslag P-6-3-13

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagets punkt 1 tiltres ikke. Forslagets punkt 2 oversendes Sekretariatet.

Erling Hagen, Handel og Kontor, ønsket realitetsvotering over forslag 631.

Yngve Hågensen sa at det kunne oversendes sekretariatet. 1. punkt i innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 6-3-2, 6-3-4, 6-3-10.

Innstillingene ble enstemmig vedtatt.

Forslag 6-3-8.

Peter André Moe, Norsk Offisersforbund, sa seg glad for at det var kommet med et punkt om at alle som blir innkalt til repetisjonsøvelser var sikret full lønn. Han gjorde imidlertid oppmerksom på at offiserer som ble innkalt kunne gå ned i lønn. Han foreslo derfor tilføyet i innstillingen: ...innkalt eller beordret...

Yngve Hågensen sa det var greit med endringen. Innstillingen ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag 6-3-7, 6-3-13.

Innstillingene ble enstemmig vedtatt

Hele innstillingen og Handlingsprogrammet, pkt. 3, ble tatt opp til samlet votering med de vedtatte endringer. Dette ble enstemmig vedtatt.

Punkt 4 – Skattepolitikken

LO-lederen la frem denne innstillingen om skattepolitikken:

4. Skattepolitikken

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagsheftet nr. 341–377, framsatte forslag P-6-4-1 til P-6-4-7 og fremmer følgende innstilling: Innsendte forslag 341–377 og framsatt forslag P-6-4-4. Redaksjonens innstilling: Viser til forslaget til handlingsprogram.

Framsatt forslag P-6-4-1

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres. Nytt strekpunkt nr. 17 får følgende ordlyd: – arbeide for at momslovgivningen endres slik at administrasjonstjenestene blir momsbelagt på tjenester etter momslovgivningen.

Framsatt forslag P-6-4-2

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres. Nytt strekpunkt nr. 18 får følgende ordlyd: - at det må innarbeides klarere regler i Aksjeskatteloven hva angår overføring av konsernbidrag. Dette for å sikre at beskatning av konsernbidrag skjer i de kommuner hvor verdiene er skapt.

Framsatt forslag P-6-4-3

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres. Nye strekpunkter nr. 19 og nr. 20 får følgende ordlyd:

- at arbeidet for en omlegging av merverdiavgiftssystemet til et enklere og mer kontrollerbart system fortsetter.

- at det innføres vesentlige begrensninger i mulighetene for individuelle tilpasninger ved deltakelse i komanditt- og ansvarlige selskaper.

Strekpunkt nr. 14 endres og får følgende ordlyd:

- at avgifter ved omsetning av aksjer og andre typer verdipapirer benyttes som regulering av markedet og inntektsfordeling.

Framsatt forslag P-6-4-5

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Framsatt forslag P-6-4-6

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget anses dekket av uttalelsen om tariffpolitikken.

Framsatt forslag P-6-4-7

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslaget tiltres. Nye strekpunkter nr. 21 og nr. 22 får følgende ordlyd:

- at barnetrygden opprettholdes til barnet er fylt 18 år.

- lavere moms på nødvendig dagligvarer.

Hans-Petter Aas, NTL, syntes det her lå an til mange gode vedtak, men reservert seg mot siste strekpunkt om lavere moms på nødvendige dagligvarer. Dette kunne han ikke stemme for, og viste i den forbindelse bl.a. til de mange utvalg som gjennom årene hadde utredet dette spørsmålet og ikke anbefalt en slik løsning. Et avgjørende argument er at et felles avgiftssystem må ha færrest mulig unntaksregler for å fungere. Denne løsningen ville heller ikke ha den tilstrebede effekt, billigere matvarer, fordi effekten f.eks. kunne bli spist opp av høyere avanser.

Han konstaterte at Staten ville miste ca. 7 milliarder kroner, og hvis man ønsket å oppnå en bedre fordelingspolitikk, kunne disse pengene nyttes bedre f.eks. ved subsidier eller overføringer til barn og gamle.

Regjeringen har nå nedsatt et utvalg til å se på dette, og han kunne tenke seg som et alternativ at forslaget oversendt sekretariatet.

Yngve Hågensen redegjorde for komiteens vurdering. Fram til 1985 sto dette strekpunktet i Handlingsprogrammet. Komiteen hadde oppfattet debatten slik at Kongressen ønsket dette som et fordelingspolitisk signal fra fagbevegelsen.

Nå måtte Kongressen vurdere dette ønsket opp mot argumentasjonen fra *Hans-Petter Aas*, en argumentasjon *Hågensen* fant god og selv om han sto på komiteens vurdering, mente han det ikke ville være noe prestisjenederlag om forslaget ble oversendt sekretariatet.

Dirigenten spurte om han med det gikk med på oversendelse. Hågensen svarte at Kongressen måtte vurdere dette i forhold til hvilken prioritering fagbevegelsen ville sette her.

Ved votering falt forslaget om oversendelse og innstillingen ble vedtatt. Komiteens øvrige innstillinger ble enstemmig vedtatt.

Deretter ble hele dette punktet i Handlingsprogrammet, med de foretatte endringer, vedtatt enstemmig.

En aktiv næringspolitikk-distriktpolitikk

Hågensen la fram denne innstillingen fra redaksjonskomiteen:

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagshefte nr. 378–399 og fremsatte forslag nr. P-6-5-0-1- og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag nr. 378–399:

Redaksjonskomiteens innstilling:
Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-0-1 (1. del)

Redaksjonskomiteens innstilling:
Anses dekket av punkt 5.4. En nasjonal oljepolitikk.

Forslag P-6-5-0-2 (1. del)

Redaksjonskomiteens innstilling:
Tiltres ikke. Sekretariatets innstilling opprettholdes.

5.1 Jordbruk, skogbruk og fiske

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagshefte nr. 400–408 og fremsatte forslag P-6- 5-1-1, P-6-5-1-10 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 400–408.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Viser til forslag til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-1-1.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Tiltres ikke.

Forslag P-6-5-1-2.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Intensjonene er dekket av siste strekpunkt i kapittel 5.1.

Forslag P-6-5-1-3.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Tiltres. Følgende nye strekpunkter innføres i Handlingsprogrammet:
– at flerbrukshensyn må komme sterkere inn i driftsplanleggingen.
– å arbeide for å avskaffe kontraktørvirksomheten og annen useriøs virksomhet i skogbruket.
– at Statens Skoger styrkes ved økt tilkjøp av skog.

Forslag P-6-5-1-4.

Redaksjonskomiteens innstilling:
Tiltres med tilføyelse.

Ny ordlyd i strekpunkt 8:

– bedre arbeidsmiljøet og sikre arbeidstakerne i alle deler av fiskerinæringen tilsvarende sosiale ordninger, pensjonsordninger og arbeidsledighetstrygd som i arbeidslivet forøvrig. Fiskernes sosiale ordninger overføres til Sosialdepartementet.

Forslag P-6-5-1-5.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget tiltres. Nytt strekpunkt lyder:

– å øke videreførelingsgrad og dermed verdiskapning ved å opprette et statlig næringsfond til omstilling av industri og flåte.

Forslag P-6-5-1-6.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

Forslag P-6-5-1-7.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

Forslag P-6-5-1-8.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

Forslag P-6-5-1-10.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

5.2. Industriell virksomhet

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagshefte nr. 409–426 og fremsatte forslag P-6-5-2-1 og delvis overførte forslag fra P-6-5-0-1, P-6-5-0-2 og P-6-5-1-9 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 409–426.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslaget til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-2-1.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av forslag P-6-5-1-9.

Forslag P-6-5-1-9.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Første og siste strekpunkt tiltres.

Andre og tredje strekpunkt tiltres ikke.

Nye strekpunkter lyder:

– å bevare og utvikle industrimiljøene i storbyene.

– sikre den tradisjonelle industriens muligheter for omstilling til nye og mere avanserte produkter.

Forslag P-6-5-0-1.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget tiltres. Nytt strekpunkt lyder:

– styrke forskning og utviklingsarbeid for industriell bruk av naturgass i Norge.

Forslag P-6-5-0-2.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget tiltres. Tillegg til strekpunkt 7 lyder:

«...slik at nye produkter kommer norsk næringsliv til gode».

5.3. Energipolitikken

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagshefte nr. 427-434 og framsatte forslag P-6-5-3-1, P-6-5-3-8 og P-6-5-4-1 og fremmer følgende innstilling:

Innsendte forslag 427-434.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslaget til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-3-3.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

Forslag P-6-5-3-1-, P-6-5-3-2, P-6-5-3-4, P-6-5-3-5, P-6-5-3-6, P-6-5-3-7, P-6-5-3-8 og P-6-5-4-1.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av nytt forslag til kapittel om energipolitikken. Nytt forslag lyder:

Energipolitikken må sikre en effektiv utnyttelse av våre energiressurser. Energipolitikken må utformes slik at den bidrar til å oppfylle overordnede samfunns mål, som:

- trygge og gode levekår med arbeide for alle
- bedre miljø både på arbeidsplassen og aktiv reduksjon av forurensning av det ytre miljø
- ansvarlig ressursforvaltning
- distriktsutbygging
- internasjonal solidaritet.

I overskuelig fremtid vil energi til industrien og husholdningen være basert på vannkraft. Som et supplement til denne energibærer ønsker Landsorganisasjonen at det bygges ut et gassrørnett i landet. Utbyggingen må ha som siktemål at det skal brukes gass som energi i transport og industriproduksjon. Først og fremst for å erstatte tunge oljer og kull.

I denne forbindelse kan produksjon av elektrisitet basert på naturgass pålegges. Utbygging og drift av et gassrørnett og produksjon av elektrisitet må være underlagt offentlig styring og samordning.

Pris- og avgiftspolitikken er et viktig virkemiddel i energipolitikken, og må sikre en effektiv utnyttelse av den tilgjengelige kapasitet. Prissettingen må være riktig i forhold til utbyggingskostnader, levering av store kvanta, og for å stimulere til rene mest mulige energibærere.

Både av miljømessige og økonomiske grunner må energiøkonomisering få en bred plass i 1990-åras norske energipolitikk. Effektiviteten må bedres i produksjon, omforming, transport og bruk av energi. Dette gjelder både vannkraft og fossile brennstoffer.

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for at utbygging av vannkraft og eventuelt gass til framstilling av elektrisitet, skjer innenfor ensamlet plan
- energiforsyningen skal være en offentlig oppgave og basert på store og sterke enheter med et samlet ansvar fra produsent til forbruker
- sikre en geografisk utjevning av kraftprisene
- prisene fastsettes slik at de fremmer energiøkonomisering og avspeiler miljøkostnadene ved de ulike energitypene
- sikre tilgangen på rimelig energi til industrien

- at overskuddskraft blir tilbudt norske bedrifter
- stimulere forskning innen nye energikilder
- gå imot bruk av kjernekraft i Norge
- arbeide for at naturgass skal erstatte olje og kull både i industri og transportsektoren
- at det utvikles en nasjonal plan for hvordan norsk gass skal brukes i Norge.

5.4 En nasjonal oljepolitikk

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag fra forslagshefte nr. 435-438 og forslagene P-6-5-4-1 og P-6-5-4-4.

Innsendte forslag 435-438.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslaget til Handlingsprogram

Forslag P-6-5-4-1

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket av kapittel 5.3. Energipolitikken.

Forslag P-6-5-4-2

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Nytt strekpunkt lyder:

- ilandføring av olje og gass må etableres i de landsdeler som ligger nær til feltene.

Forslag P-6-5-4-3 og P-6-5-4-4

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

5.5 Bygg- og anleggsvirksomheten

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag i forslagsheftet nr. 439-442 og framsatte forslag P-6-5-5-1 og P-6-5-5-5 og fremmer følgende innstilling:

Forslag 439-442

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslaget til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-5-1

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Siste strekpunkt forandres til:

- arbeide for å avskaffe kontraktørvirksomheten.

Nye strekpunkt lyder:

- arbeide for å stanse ulovlig entreprenørvirksomhet og ulovlig formidling og innleie av arbeidskraft
- arbeide for å stoppe den virksomhet de såkalte administrasjonsentreprenører driver, og begrense deres adgang til å uthule ansvarsretten.

Forslag P-6-5-5-2, P-6-5-5-3 og P-6-5-0-4

Redaksjonskomiteens innstilling:

Intensjonen anses dekket.

Forslag P-6-5-5-5

Redaksjonskomiteens innstilling:

To første punkt tiltres.

Resten anses dekket. Ny tekst lyder:

Landsorganisasjonen vil arbeide for at kontrollorganene, Fylkesskattesjefen, skattesjefen og momsregistret styrkes slik at koordineringen blir effektiv, og styrke samarbeide med lignende etater over landegrensene.

5.6 De tjenesteytende næringer

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag i forslagsheftet nr. 443-468 og framsatte forslag P-6-5- 6-1 og P-6-5-6-10 og fremmer følgende innstilling:

Forslag nr. 443-468

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslaget til Handlingsprogram.

Forslag P-6-5-6-1

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Strekpunkt 9 erstattes med:

- LO vil at de ansattes organisasjoner gis rett til å bli hørt før de offentlige myndigheter godkjenner etableringer.

Nytt strekpunkt lyder:

- LO vil at etableringsloven praktiseres aktivt og gjøres gjeldende for alle varehandelsbedrifter og i reiselivsbransjen uansett størrelse.

Forslag P-6-5-6-2

Redaksjonskomiteens innstilling:

Forslaget tiltres og siste strekpunkt lyder:

- at Nord-Norgebanen skal bygges og at planlegging må iverksettes i Kongressperioden.

Forslag P-6-5-6-3

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Tillegg til avsnitt 7 skal lyde:

«En forutsetning for at dette skal komme hele landet til gode, er at myndighetene fortsatt har styring med takstpolitikken».

Forslag P-6-5-6-4

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres. Nytt strekpunkt lyder:

- arbeide for utbygging av tverrgående vei- og jernbaneforbindelse til våre naboland på Nordkalotten.

Forslag P-6-5-6-5

Redaksjonskomiteens innstilling:

3 første strekpunkter anses dekket.

2 siste strekpunkter tiltres ikke.

Forslag P-6-5-6-6 og P-6-5-6-7

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

Forslag P-6-5-6-8 og P-6-5-6-10

Redaksjonskomiteens innstilling:

Anses dekket.

Forslag P-6-5-6-9

Redaksjonskomiteens innstilling:

Tiltres ikke.

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet, sa at han hadde fremmet et forslag mandag om stans i seismisk skyting. Tirsdag ble det lagt fram en rapport som konkluderte med at seismisk skyting med luft burde stanses, og dette ble også konklusjonen på en større konferanse i Tromsø onsdag. Han ville imidlertid endre sitt forslag til å gjelde bare Barentshavet.

Seismisk skyting i Barentshavet stanses inntil skadevirkningene er klarlagt. Han sa at Barentshavet er viktig for yngel-oppbyggingen.

Iris Hemmingsen, Hotell og Restaurant, støttet Lindrupsens forslag og sa at dette var en viktig sak for Nord-Norge. Man hadde friskt i minne fiskeødeleggelsene i Alta-fjorden i sommer.

Lar A. Myhre, Sekretariatet, sa at hvis man skulle vedta et slikt forbud, ville det stanse all oljevirkosomhet i Norge for tiår fremover. Det ville også få ringvirkninger for anleggsvirkosomheten. Tidligere brukte man dynamitt til slike undersøkelser av de geologiske forholdene på havbunnen, men etter 1970 har dette vært forbudt i oljevirkosomheten i Norge. Dynamitt brukes imidlertid fortsatt i norsk anleggsvirkosomhet, ved bygging av bruer m.v. I 1986 startet man ved Havforskningsinstituttet i Bergen en undersøkelse av virkningene av seismikkskyting ved fiskefelt i Nordsjøen. Etter tre års utredning foreligger nå konklusjonen i form av en rapport. Det viser seg stort sett at fiske beveger seg bort fra alle fartøyer, all skipsfart. Den følger ikke etter båtene. Av skader viser det seg at innenfor en diameter på 2 meter, dør 90 % av larver og yngel. Innenfor en avstand på seks meter, blir fisken bare litt svimmel. Rapporten er sendt fiskeriorganisasjonene og fiskeridepartementet. Det er tett med slike seismiske linjer i Nordsjøen, men det har hatt liten virkning på fisken, er konklusjonen. Det er samme forholdet i Mexico-gulften. I Barentshavet er det mange kilometer mellom dem. Å bruke luftkanoner for å drepe fisk er som å bruke luftgevær ute i himmelrommet. Tidligere benyttet man dynamitt, og da var sikkert forholdene verre. Stem for innstilling, sa Myhre.

Dirigenten repliserte at hvis Myhre fortsatte forelesningen, måtte alle fra Nord-Norge søke permisjon for rekke flyene.

Iris Hemmingsen, Hotell og Restaurant, kunne ikke slutte seg til at seismikk var å sammenligne med vanlig ferdseil. Man må også stille et spørsmålstegn ved lojaliteten til disse havorskerne.

Voteringen:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med stort flertall.

Punktene 6-5-1-2, 6-5-1-3, 6-5-1-4, 6-5-1-5, 6-5-1-6, 6-5-1-7 ble enstemmig vedtatt.

6-5-1-8

Johanne Agotnes, Fellesforbundet, gjentok sitt tidligere forslag om «ressursopplæring».

Dirigenten sa at han etter øyekast med LO-lederen fant å kunne foreslå at forslaget ble oversendt Sekretariatet. Dette ble enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-10

Enstemmig vedtatt.

5.1 Jordbruk, skogbruk og fiske

Innstillingen enstemmig vedtatt.

5.2 Industriell virksomhet

Innstillingen ble vedtatt enstemmig.

5.3 Energitilstanden

Forslagene 427–434. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-3-3

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-3-5

Eli Marie Aasen, Oslo, sa at Kongressen hadde bestemt at man skulle legge Brundtland-kommisjonenens rapport til grunn for miljøarbeidet. Det var bedre enn tidligere innstilling. Hun ville imidlertid foreslå 6-5-3-1, 1. punkt som første strekpunkt i en ny innstilling:

«arbeide for en utflating av energiforbruket».

LO-lederen sa at komiteen hadde vurdert forslaget.

Voteringen:

Aasens forslag forkastet med stort flertall.

Innstillingen ble så enstemmig vedtatt.

5.4 En nasjonal oljepolitikk

Forslagene 435–438

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-4-1

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-4-2

Anna Aabø, NOPEF, sa at det var lite lønnsomt å legge flere olje- eller gassledninger i land i Norge. Oljen blir nå stort sett lastet i skip til raffineri eller annet sted. Gass er det også uaktuelt i ilandføre mer av da det ikke er noe marked for gass i Norge. Det blir også for dyrt, særlig når man skal legge gassledning over land. Hun sa også at ilandføring av olje og gass i Norge gir få arbeidsplasser. Hun var derfor uenig i innstillingen.

Innstillingen bel vedtatt mot 1 stemme.

Forslagene 6-5-4-3 og 6-5-4-4

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

5.5 Bygg- og anleggsvirksomheten

Innstillingene til 551, 552, 553 og 554 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-5-5

Vemund Smedsvik, NTL, sa seg glad for at man får med et punkt om styrking av skatteetaten, men han vil understreke at det ikke er flere skattesjefer man trenger for å styrke skatteetterforskningen, særlig innenfor bygg og anlegg. Han fremsatte et endringsforslag på dette punkt.

LO-lederen sa at det kanskje ikke var så dumt med et strekpunkt som også fagfolkene skjønte.

Kjell Martinsen, Fellesforbundet, sa at han trodde Smedsvik hadde noe rett i det han sa. Han regnet med at vedkommende kom fra skatteetaten.

Jørn Karlsen, Oslo, sa at intensjonen med forslaget er å få en bedre formulering med hensyn til bedre kontroll og koordinering.

Dirigenten: - Hvis det er slik at de som jobber med dette mener at forslaget er bedre formulert, så kan vi vel alle slutte oss til det?

Og slik ble det, enstemmig.

Deretter ble hele punktet i H-programmet med de foretatte endringer, vedtatt enstemmig.

5.6 De tejenesteytende næringer

Redaksjonskomiteens innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-5-2

Arne Kvalvik, FF, Troms, nyttet anledning til å si hvor artig han syntes det var å få være med på et slik vedtak her, og slo fast hvor viktig Nord-Norge-banen vil være for konkurranseevnen i nord-norsk næringsliv.

Forslagene 6-5-6-3 og 6-5-6-4

Redaksjonskomiteens innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 6-5-6-5

Lisbeth Vangen, Hedmark, håpet det var skjedd ved et glipp at komiteen ikke tiltrådte forslaget som hun opprettholdt og håpet istedet at Kongressen ville gjøre noe for å demme opp for overetableringen i varehandelen. Det på sentral styring til, for kommunene makter det ikke.

Yngve Hågensen sa at det ikke var skjedd noen glipp, men komiteen hadde hatt store problemer med hvordan de gode intensjonene i forslaget skulle håndteres. Maratondebatten tirsdag hadde bl.a. vist at dette er problemer som de fagorganiserte er opptatt av. Men hvordan skal vi håndtere spørsmål om en sterkere sentral styring av etableringer i varehandelen, på hvilken måte skal det skje? Han minnet om det kommunale sjølstyre. Komiteen hadde ikke funnet noe godt svar på hvordan en sentral styring skal gjennomføres, og uten det kunne man vanskelig gi det plass i Handlingsprogrammet.

Forslaget fra Lisbeth Vangen falt, og innstillingen ble vedtatt.

Forslagene 6-5-6-6 og 6-5-6-7

Ernst Rolf Olsen, Sjømannsforbundet, opprettholdt forslag nr. 6-5-6-7, og minnet om den skammelige behandlingen norske sjøfolk hadde fått av den forrige regjeringen. LO-kongressen måtte ikke gjøre det samme.

Yngve Hågensen minnet Olsen om at komiteen ikke hadde avvist forslaget, men foreslått oversendelse til Sekretariatet. Det er en type forslag som gjelder akutt handling, og da var den beste behandlingen, etter komiteens mening, å oversende det til Sekretariatet.

Dirigenten minnet om det samme problemet man hadde tidligere, med gode forslag som risikerer å bli nedstemt i realitetsvotering, og dermed blir borte. Etter det ble oversendelse enstemmig vedtatt.

Yngve Hågensen beklaget nok et glipp fra komiteen. Det gjaldt forslaget fra Eli Grippe, som ikke hadde kommet med i innstillinga. Han refererte forslaget, forslag 6-5-1-1, og foreslo at glippen ble rettet opp ved å vedta å sende forslaget over til Sekretariatet.

Det ble enstemmig vedtatt.

Punkt 5 – Handlingsprogrammet, med vedtatte endringer ble så enstemmig vedtatt.

Tor Hultmann, NTL, fikk ordet til forretningsorden, og etterlyste forslaget som hadde nummer 6-8-13 og så ble overført til organisasjonskomitten med nummer 6-4-8. Det var blitt vekk.

Yngve Hågensen mente det hadde skjedd i forbindelse med overføring fra den ene komiteen til den andre. Han hadde nå funnet fram Hultmanns forslag, og refererte det. Komiteen hadde behandlet forslaget i natt, og var enige om å slutte seg til det som nytt strekpunkt under skattepolitikken.

Dirigenten tok det opp til votering og Hultmanns forslag ble vedtatt som nytt strekpunkt under skattepolitikken.

Dirigenten refererte en del søknader om permisjon fra kl. 16.00 av kommunikasjonskensyn. De ble innvilget.

Punkt 9. Styring av arbeidsmarkedet

Redaksjonskomiteen har behandlet innsendte forslag i forslagshefte nr. 597–623 og framsatt forslag P-6-9-1 og P-6-9-10 og fremmer følgende innstilling

Forslag P-5-9-7 og P-6-2-3.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Det vises til forslag til Handlingsprogram.

Forslag P-6-9-1.

Redaksjonskomiteens innstilling: Tiltres. Strekpunkt 6 skal lyde: «– At praksisplasser og sysselsettingstiltak betales med tariffønn for lignende ordinært arbeid så sant opplæring ikke gis.»

Forslag P-6-9-2.

Redaksjonskomiteens innstilling: Nytt forslag til strekpunkt lyder: «– At dagpengesatsen ved arbeidsløshet økes og at hele dagpengesystemet vurderes for å korte ventetiden, og gi bedre dekning for langtidsledige og lette kvalifikasjonskravet for nyutdannede og folk som har hatt omsorgarbeid.»

Forslag P-6-9-3.

Redaksjonskomiteens innstilling: Første og femte strekpunkt tiltres. Andre og siste strekpunkt oversendes Sekretariatet. Tredje og fjerde strekpunkt oversendes Sekretariatet. Nye strekpunkt lyder:

«– At de som er under arbeidstiltak må få samme beskyttelsen i form av tariffavtale som andre arbeidstakere har.»

«– Arbeide for å sikre rettsikkerheten til personer med HIV og AIDS i arbeidslivet og gjøre det mulig for HIV-positive å være åpen om sin situasjon.»

Forslag P-6-9-4.

Redaksjonskomiteens innstilling: Første strekpunkt anses dekket. Andre strekpunkt tiltres og lyder:

«– At arbeidsmarkedstiltak som omskolering, etter- og videreutdanning skjer ved effektiv bruk av offentlige utdanningsinstitusjoner.»

Forslag P-6-9-5.

Redaksjonskomiteens innstilling:

Oversendes Sekretariatet.

Forslag P-6-9-6.
Redaksjonskomiteens innstilling: Anses dekket.

Forslag P-6-9-7.
Redaksjonskomiteens innstilling:
Intensjonene anses dekket.

Forslag P-6-9-8 og P-6-9-9.
Redaksjonskomiteens innstilling:
Oversendes Sekretariatet.

Forslag P-6-9-10.
Redaksjonskomiteens innstilling: Anses dekket.

Forslag 6-9-5.
Tore Gulbrandsen, Tele og Data, opprettholdt forslaget om en lov som gjør det forbudt å legge ned lønnsomme bedrifter hvis det medfører tap av arbeidsplasser og for å stoppe spekulantene.

Forslaget falt. Innstillingen ble vedtatt. De øvrige innstillingene fra Redaksjonskomiteen ble enstemmig vedtatt. Med disse endringene ble hele kapitlet enstemmig vedtatt.

Internasjonalt samarbeid og solidaritet

Yngve Hågensen la fram følgende innstilling:

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet innsendte forslag nr. 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986 og framsatte forslag nr. P-6-22-1, P-6-22-2, P-6-22-3, P-6-22-4, P-6-22-5, P-6-22-6, P-6-22-7, samt forslag P-U-1942-1 med referanse til Sekretariatets forslag til Handlingsprogrammet punkt 22 - Internasjonalt samarbeid og solidaritet og innstiller:

Forslag P-6-22-1:
Tiltres. Endret strekpunkt 10:
«.....arbeide for å ivareta norske arbeidstakers interesser i forhold til utviklingen i Det europeiske fellesskap».

Forslag P-6-22-2:
Tiltres. Nytt avsnitt inn etter første avsnitt i teksten: «Arbeiderbevegelsen kan aldri godta et verdenssarnfunn der noen få lever et menneskeverdig liv, mens det store flertall lever i sult og underernæring, lever i krigsområder, er arbeidsløse eller utnytted grovt av lokale arbeidsgivere og internasjonale storkonsern.»

Nytt sluttavsnitt etter teksten:
«En bærekraftig utvikling må basere seg på økonomisk vekst, men må samtidig ta hensyn til miljøet og behovet for å sikre livsgrunnet på jorda.»

Forslag P-6-22-3:
Dekkes av Sekretariatets forslag.

Forslag P-6-22-4:
Gjelder AIDS og utviklingshjelp. Sendes Sekretariatet.

Forslag P-6-22-5:
Tiltres. Nytt strekpunkt:
«.....engasjere seg sterkt mot bruk av barnarbeid og utnyttelse av barn i enhver form.»

Forslag P-6-22-6:

Første setning dekket av teksten. Annen setning tiltres ikke. Det vises til uttalelse om Fagbevegelsen og Europa.

Forslag P-6-22-7:

Tiltres ikke.

Forslag P-U-1942-1:

Avsnitt tilføyes etter 6. avsnitt i teksten i kapittel 22: «Norges tilknytning til det indre marked må ikke svekke norske bestemmelser om arbeidsmiljø og det ytre miljø. Den skal trygge velferdssamfunnet, kvalitativ vekst og sysselsetting.» Forslag om endringer i kap. 2 og kap. 5 tiltres ikke.

Forslag 6-22-1:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-22-2:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-22-3:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-22-4:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-22-5:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 6-22-6:

Tore Gulbrandsen, Tele og Data, opprettholdt forslaget og viste i den forbindelse til det tidligere vedtaket om fagbevegelsen og Europa.

Trygve Horgen, Oljekartellet, bemerket at det står Norges tilknytning til det indre marked. Det var foreløpig bare snakk om tilpasning, noe det var enighet om mellom ham og redaksjonskomiteens leder (P-U-1942-1) Tilføyelse kap. 22, etter 6. avsnitt.

Dirigenten repliserte: – Du er for tidlig ute, Trygve, det er et annet forslag.

Trygve Horgen: Ja, men likevel...

Ved voteringen falt Tore Gulbrandsens forslag og Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Forslag 6-22-7:

Kåre Syltebø, Tele og Data, mente det var uklart med Kongressens syn på en felles tollunion i forholdet til EF, og opprettholdt forslaget.

Yngve Hågensen, fastholdt at Redaksjonskomiteens innstilling sto fast. Syltebøs forslag ble satt opp mot Redaksjonskomiteens innstilling og Syltebøs forslag falt.

Innstillingen ble vedtatt. Handlingsprogrammet s. 33 og 34 ble satt opp til votering samlet og enstemmig vedtatt.

Punkt 23 – Fred og nedrustning.

Hågensen la fram følgende innstilling fra Redaksjonskomiteen:

Redaksjonskomiteen for øvrige saker har behandlet innsendte forslag nr. 987, 989,

990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001 og framsatte forslag nr. P-6-23-1, P-6-23-2, P-6-23-3, P-6-23-4, P-6-23-5, P-6-23-6, P-6-23-7, P-6-23-8, P-6-23-9, P-6-23-10, med referanse til Sekretariatets forslag til punkt 23 i Handlingsprogrammet om fred og nedrustning, og fremmer følgende innstilling:

Forslag P-6-23-1:
Dekkes av Sekretariatets forslag.

Forslag P-6-23-2:
Tiltres ikke.

Forslag P-6-23-3:
Forslag til tekstendring delvis dekket av Sekretariatets forslag. Forslag til strekpunkt tiltres ikke.

Forslag P-6-23-4:
Anses dekket av Sekretariatets forslag.

Forslag P-6-23-5:
Tiltres. Tillegg til nåværende annet strekpunkt:
«...og større offentlighet om norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk.»

Forslag P-6-23-6:
Tiltres. Nytt strekpunkt:
«...arbeide for avvikling av forsvarsstrategien som bygger på kjernevåpen.»

Forslag P-6-23-7:
Tiltres ikke.

Forslag P-6-23-8:
Tiltres ikke.

Forslag P-6-23-9:
Tiltres. Tilføyes som første avsnitt i teksten:
«Mangel på grunnleggende livsbetingelser i store deler av verden representerer en alvorlig og direkte fare for omfattende konflikter. Å arbeide for internasjonal sosial utjevning med hovedvekt på å redusere forskjellen mellom U-land og I-land er frihetsarbeid i avgjørende forstand.»

Tilføy som første strekpunkt:
«- intensivere arbeidet for utjevning mellom i- og u-land for å trygge fred og frihet.»

Forslagene 23-1 og 23-2 ble enstemmig vedtatt etter innstillingene.

Forslag 23-7

Astrid Lundgren, Telemark, tok opp igjen forslaget 23-7. Hun var enig i at fredsarbeidet er en internasjonal sak, men det er på tide at vi følger opp her hjemme.

Åge Eriksen, Telemark, støttet hennes forslag og sa at vi i Norge bruker 5000 kroner pr. nordmann på militæret. Vi ligger på 2. plass etter USA i bruk av forsvarsmidler mens resten av verden reduserer sine forsvarutgifter. Et vedtak her ville være et positivt signal til fredsarbeidet og at vi støtter nedrustningen.

LO-lederen *Yngve Hågensen* sa at man måtte se innstillingen sammen med andre vedtak på Kongressen. Sammen var vedtakene et godt fundament for den internasjonale aktiviteten i fagbevegelsen. Grunnlaget ligger i innstillingene.

Voteringen:

Redaksjonskomiteens innstilling ble vedtatt.

Forslag 23-8.

Britt Aksnes, Rogaland, tok opp forslag 23-8 og ønsket en realitetsvotering. Forslaget ble satt opp mot redaksjonskomiteens innstilling. Forslaget fra Aksnes ble vedtatt med 162 stemmer.

Forslag 23-9.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa han hadde vært litt rask på tidligere behandling. Han ga likevel ordet til *Olav Boye* angående forslag 23-4.

Olav Boye, Grafisk, sa at det ville være ønskelig om man i innstillingen om en atom-våpenfri sone i Norden får med at den skal være traktatfestet. De to siste Kongressene har foretatt positive vedtak i denne saken etter at *Jens Evensen* på landsmøtet i Kjemisk i 1980 først reiste saken. Med et slikt vedtak viser vi at fredsarbeid er en del av fagbevegelsens arbeid og at dette er en kampsak for fagbevegelsen i Norge.

Yngve Hågensen sa at han kunne godta forslaget med den presisering at dette skjer i samarbeid med alliansepartnerne. Han bytter dermed over fra Redaksjonskomiteens innstilling til *Boyes* forslag.

Boyes forslag ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at dermed hadde en representant fått vedtatt to forslag.

Man tok opp til samlet votering s. 33 og 44 i Handlingsprogrammet, og dette ble vedtatt med endringer og tilføyelser. Enstemmig.

Dagsordens punkt 6 var dermed ferdigbehandlet. LOs politiske verksted hadde stått for produktene. *Dirigenten* fant grunn til å takke Redaksjonskomiteen for et utmerket arbeid og han foreslo en kort pause før neste sak ble behandlet.

Møtet hevet 16.25.

Møtet ble satt igjen kl. 16.30.

Dagsordens punkt 7 – LOs egen organisasjon

Terje Kollbotn, Fellesforbundet, fikk ordet for å fortelle at 164 deltakere hadde skrevet under på et støtteopprop til EB-ansatte. Det var anledning for andre til å skrive under ved henvendelse til ham eller *Ellen Stensrud* utenfor salen etter møtet. En pressekonferanse på Bistroyen etter Kongressen ville være åsted for overrekkelse av støtteerklæringen til de EB-ansatte.

LO-sekretær *Evy Buverud Pedersen* la fram Organisasjonskomiteens innstillinger. Vedlagt innstillingen er de opptatte forslagene.

Innstillingen hadde følgende innhold:

Redaksjonskomiteens forslag til innstilling til forslagene 7-1504, 7-1520 og 7-1524.

Redaksjonskomiteen henviser til at elev- og studentmedlemskapet nettopp har vært gjenstand for utredning og behandling i Sekretariatet.

Redaksjonskomiteen mener at elev- og studentmedlemskapet blir en del av de vurderinger som skal foretas i henhold til sekretariatets forslag 1509. Forslagene foreslås derfor oversendt Sekretariatet.

Forslag til vedtak:
Forslagene oversendes til Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens forslag til innstilling til forslagene 7-1508, 7-1521, 7-1528.

Forslagene gjelder alle samarbeidsavtaler.

LO-kongressen ser det som ønskelig med en avklaring av Norsk Lærerlags forhold til LO i løpet av kongressperioden. Kongressen mener at muligheten for å gjøre et bedre arbeid for lærerne vil øke hvis også Norsk Lærerlag gjennom medlemskap kan komme med i den direkte beslutningsprosessen i LO. Samarbeidsavtalen må derfor aktiviseres, og det forutsettes at begge parter går inn i et mer forpliktende samarbeid i perioden fram til avklaring finner sted. Samme merknad gjelder avtalene med Norsk Skuespillerforbund og Norsk Ballettforbund.

Under henvisning til dette foreslår Redaksjonskomiteen forslagene oversendt til Sekretariatet. I samband med forslag 1509 punkt 3B.

Forslag til vedtak:
Forslagene oversendes Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstilling til forslag 7-1522.

Det er lagt opp til en grundig utredning i kommende kongressperiode for å sikre at neste kongress får konkrete forslag å ta standpunkt til.

Redaksjonskomiteen mener at dette vanskelig kan gjennomføres innen 1991. Kongressen har forøvrig oversendt et forslag til Sekretariatet om å avholde neste kongress i 1992.

Forslag til vedtak:
Forslaget avvises.

Redaksjonskomiteens innstilling til forslag 7-1523.
Til forslaget del 1.

Redaksjonskomiteen vil påpeke at det allerede i dag finnes eksisterende prøveordninger på arbeidsplasser hvor forbundene er enige om dette. Komiteen finner det ikke riktig å vedta pålegg om igangsetting av prøveordninger uten at forbundene er involvert, og aktivt kan støtte ordningen.

Forslag til vedtak:
Forslaget tas ikke til følge.

Til forslaget del 2.

Organisasjonskomiteen er sammensatt av LOs medlemsforbund etter vedtak i Sekretariatet. I forhold til en rekke av de saker komiteen skal behandle, er det ikke hensiktsmessig å innføre en obligatorisk ordning med representanter fra avdelings-/fagforeningsnivå.

Forslag til vedtak:
Forslaget tas ikke til følge.

Forslag 1526

Forslag 1526 er oversendt (mot en stemme) til Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet, for å behandles sammen med tilsvarende forslag.

Redaksjonskomiteens forslag til innstilling til forslag 7-1527.

Redaksjonskomiteen viser til Kongressens behandling av vedtektene, forslag 45 og 46.

Forslaget anses avgjort ved denne behandling.

Redaksjonskomiteens innstilling til forslag 6-24-3.

Redaksjonskomiteen peker på at forbundene gjennom sine vedtekter har regler for medlemmer som blir arbeidsløse.

Når det gjelder ungdom som går direkte fra utdanning til arbeidsløshet, bør det vurderes om disse kan gis et organisasjonstilbud.

Forslag til vedtak:

Sekretariatet bes vurdere om det kan gis et organisasjonstilbud til ungdom som går direkte fra utdanning ut i arbeidsløshet. Dette må sees i sammenheng med elev- og studentmedlemskapsordningen.

Redaksjonskomiteen for organisasjonssaker har vært sammensatt av:

Evy Buverud Pedersen
Anton Solheim
Kjell Johansen
Jens Petter Jensen
Sture Arntzen
Finn Erik Thoresen
Kjellaug Kristiansen Jota
Arnfinn Nilsen
Solfrid Johansen
Rolf Frøysland
Gunnar Andersen
Anne Finnborud
Egon Ivan Løbekk
Grethe Fosli
Bjørn Kolby

Forslag fremmet under debatten til dagsorden punkt 7.

Fra Tore Lundberg, Sekretariatet, foreligger følgende forslag:

Tele- og Dataforbundets forslag nr. 1504 vedrørende elev- og studentmedlemskap utredes samtidig med organisasjonskomiteens forslag til endret organisasjonsstruktur.

Motiveringen framgår i forslag nr. 1504.

Fra Eva Vida Berg, Norsk Kommuneforbund, foreligger følgende forslag:

Jeg fremmer vedlagte forslag som tilleggsforslag til forslag nr. 1508.

Skolens Landsforbund - forslag vedrørende samarbeidsavtale mellom LO og Norsk Lærerlag.

LO-kongressen ser det som ønskelig at forholdet mellom Norsk Lærerlag og andre forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO, avklares i kongressperioden. Samarbeidsavtalen må aktiviseres slik at målsettingen om at samarbeidsavtalen skulle tjene medlemmenes interesser øker. Kongressen mener at den beste løsning vil være at de aktuelle forbund går inn i LO som fullverdige medlemmer og derved får medlemskapets rettigheter og plikter.

Inntil dette kan realiseres vil Kongressen be om at det i samarbeidsavtalene innarbeides en samarbeids-/ tilslutningskontingent for de forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO. En slik kontingent vil etter Kongressens mening gjøre samarbeidet mer forpliktende for partene og derved styrke båndene mellom både organisasjonene og medlemmene.

Fra Finn Wang, Handel og Kontor, foreligger følgende forslag:

Arbeidet med LOs framtidige organisasjonsstruktur må intensiveres. Det må derfor allerede høsten 1991 avholdes ekstraordinær LO-kongress for behandling av forslag og plan for gjennomføring.

Fra *Øyvind Røkenes*, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, foreligger følgende forslag:

Ny setning i punkt 1. Etter setningen som slutter med.... sender forslagene ut til LOs medlemsorganisasjon til debatt. I tillegg skal industriforbundsformen innføres som en prøveordning på arbeidsplasser hvor det er enighet om dette. Konklusjonen av debatten og erfaringene fra forsøkene med industriforbundsformen danner grunnlag for kongressbehandling i 1993.

Hensikten er.....

Punkt 3, første setning endres slik:

Det oppnevnes en ny organisasjonskomite som i tillegg til repr. fra LO/forbundsni-vå har 4 representanter fra klubb-fagforeningsnivå. Det har mandat til, i tillegg til osv.

Fra *Rolf Karlsen*, Norsk Kommuneforbund, foreligger følgende forslag:
Forslag nr. 1504 oversendes sekretariatet for videre vurdering.

Fra *Stein Bruse Hofstedt*, Fellesforbundet, foreligger følgende forslag:

Sekretariatet skal i kongressperioden vurdere alternative arbeidsformer for den praktiske gjennomføring av fremtidige LO-kongresser.

Fra *Leif Sande*, Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund, foreligger følgende forslag:

1. «Vurdere hvordan AUF som felles ungdomsorganisasjon for Arbeiderpartiet og LO påvirker rekruttering av ungdom til LO.»

Punktet vert teke inn mellom 3 a) og 3 b) i forslaget til vedtak.

2. Vurdere og gjennomgå alle sider av sin faglig/politiske virksomhet. Den nåværende tradisjonsbundne samarbeidsmodellen mellom LO og DNA må kritisk gjennomgås, med sikte på å finne fram til samarbeidsmodeller som til enhver tid gir maksimal gjennomslagskraft for LOs politiske målsetninger.

Punktet vert teke inn etter det første forslaget.

Fra *Ragnar Andenæs*, Sogn og Fjordane, foreligger følgende forslag:

At samorganisasjonene for ettertiden blir kalt LO-avdelinger.

Begrunnelse: LO-avdeling er en mer korrekt benevnning. LO-navnet vil ha en større effekt opplysningsmessig.

Fra *Arnhild Prestegaard*, Skolenes Landsforbund, foreligger følgende forslag:

LO-kongressen ser det som ønskelig at forholdet mellom Norsk Lærerlag og andre forbund som pr. i dag har samarbeidsavtale med LO, avklares i kongressperioden. Samarbeidsavtalene må aktiviseres, og det forutsettes at begge parter går inn i et mer forpliktende samarbeid i perioden fram til avklaring finner sted.

Kongressen mener at den beste løsning vil være at de aktuelle forbund går inn i LO som fullverdige medlemmer og dermed får medlemskapets rettigheter og plikter.

Votering

Innstillingene til 1504, 1520 og 1524 ble enstemmig vedtatt.

Samarbeidsavtalene

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, fikk ordet for å berømme redaksjonskomiteen for glimrende tekst i innstilling om samarbeidsavtaler. Han syntes Kongressen kunne slutte seg til innstillingen.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1522

Finn Wang, Handel og Kontor, sa at Fellesforbundets forslag om ny Kongress i

1992 var vedtatt oversendt Sekretariatet og han håpet på en positiv behandling av dette. På denne bakgrunn ville ikke han ta opp sitt forslag 1522 nå.

Forslag 1523

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 1526 var tidligere behandlet.

Jan Bråten fikk likevel ordet til forretningsorden og sa at dette gjaldt AUF som LOs ungdomsorganisasjon. Han var klar over at det var behandlet under Handlingsprogrammet, men han mente dette var en sak som pekte fremover og burde bli behandlet under dette punkt.

Dirigenten sa at også Handlingsprogrammet peker fremover. Han konstaterte at 1527 var behandlet tidligere.

Forslag 6-24-3

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstillinger, forslagene 1509 og 1510 ble tatt opp og ble enstemmig vedtatt.

Stein B. Hofstedts forslag, forslag 1525 foreslo dirigenten oversendt Sekretariatet. Stein Hofstedt sa at det ikke var naturlig at et påbud til Sekretariatet ble oversendt Sekretariatet.

Dirigenten sa at det kunne man gjøre – med de beste ønsker.

Dagsordens pkt. 11 – Avslutning

LO-leder *Leif Haraldseth* sa at det var naturlig for ham ved avslutningen av Kongressen å takke dirigenter og sekretærer for en godt utført jobb. De har hatt en tøff jobb. Vi har ved denne Kongressen hatt et antall talere og antall forslag som har overgått alt det vi har hatt tidligere. Dirigentene har vist en smidighet og fasthet som har gjort at Kongressen er avviklet omtrent helt etter timeplanen. Jeg har kanskje ikke tidligere under denne Kongressen hatt så god føling med stemningen, men jeg tror jeg har alle med meg når jeg sier at de har gjort en glimrende jobb ved dirigentbordet. Hjertelig takk.

Det er vanskelig å forstå omfanget av et så stort arrangement som LO-Kongressen er, men jeg kan illustrere det med noen tall. Før Kongressen hadde LO sendt ut tilsammen 8,9 tonn med papirer, saksdokumenter. Vi har altså vært en god kunde i Postverket. Det lå 5,8 tonn dokumenter i veskene da dere kom hit søndag, og under Kongressen har det vært produsert nye 2,5 tonn dokumenter. Det blir tilsammen over 17 tonn dokumenter. Når man så i tillegg velger en leder fra papirindustrien, ja så skulle forholdet til den industrien være det aller beste. Han ville også takke LOS ansatte, de såkalte rødjakkene, som hadde vist en sporty stå på-holdning under Kongressen. Han ville samtidig takke for en utmerket jobb også under resten av året, og han ba den nye LO-lederen gi de ansatte en skikkelig påskjønnelse for innsatsen.

Det er ikke alltid like hyggelig å være i medienes blendende lys. Jeg har vært et yndet objekt der de siste dagene, men jeg vil likevel si at jeg er glad for at vi har en fri og uavhengig presse. Han ville takke massemedia for at de denne uken har vært med å spre informasjon om LOs arbeid og om vedtakene på Kongressen. Han takket samtidig innenlandske og utenlandske gjester og ba dem ta med en hilsen hjem til sine respektive organisasjoner.

Representantene på Kongressen har vært særdeles aktive både før og etter. Det er resultatene av deres arbeid som nå foreligger. Jeg har lest en god del dokumenter i den siste tiden, og det er grunn til å minne om at det er representantenes innsats som gjør at vi kan betegne dette som en meget vellykket Kongress.

Leif Haraldseth berømmet det gode samarbeidet i Sekretariatet i alle år, – den ubrutte forståelsen og viljen til enighet.

Han hadde tidligere sagt at han har hatt stemmerett der i mange år, mens sjelden brukt den. Evnen til å komme fram til ikke bare gode og fornuftige konklusjoner, har vært supplert med evnen til å nå fram til enstemmighet.

Han takket så de nærmeste kolleger for et åpent, gart og realt samarbeid.

– Det er utrolig mange saker, fra hele spekteret av samfunnslivet, som LO-ledelsen har hendene i, og jeg tror vi kan skyte av oss sjøl og si vi er kommet til konklusjoner som har vært til gagn for medlemmene, sa han.

Og til Yngve: – Du kan trenge alle gode ønsker. Det blir ingen ferie hverken for deg eller de andre i ledelsen, men jeg er overbevist om at dere kommer til å gå helhjertet inn og gjøre en god jobb, og jeg ønsker deg helhjertet til lykke. Det kommer til å sitte en fylkesmann i Drammen og følge interessert med.

– Det er vemodig for meg nå å trekke meg tilbake fra LO. Det er naturligvis et stort skritt for meg, men et relativt lite for menneskeheten, sa Haraldseth og overrakte lederklubba til Yngve som et synlig tegn på den nye verdigheten, før han selv takket for seg som avtroppende LO-leder.

Avskjedstalen til Leif Haraldseth ble hilst med stående og taktfast applaus fra salen.

Den nye lederen *Yngve Hågensen* overtok og takket Kongressen for tilliten på vegne av seg selv og den nyvalgte LO-ledelsen.

– Vi kan love å gjøre alt vi kan for å innfri forventningene og følge opp de vedtak Kongressen har fattet, sa Hågensen. Han ønsket de nyvalgte velkommen i ledelsen, og var sikker på at Liv og Per Gunnar ville følge opp de gode samarbeidstradisjoner.

Videre ønsket han velkommen de nye i Sekretariatet, Kjell Marthinsen, Arne Grøttum, Nils Totland og Arild Øynes, de nye i revisjonsutvalget Trygve Johnsen og Eli Gripne, Bente Halvorsen og Kåre Andersen.

Han takket de som nå trekker seg etter godt utført arbeid. Ut av revisjonsutvalget går Storm Lundberg, Rolf Kaldahl og Håkon Nilsen.

Videre takket han Anton Solheim, Liv Buck og Sverre Worum som går ut av Sekretariatet. De har vært med og gjort en god innsats og sørget for bredde og innsikt.

Videre takket han Tor Andersen som har stått på som konstituert i den tiden Jan Balstad var statsråd.

Spesiell oppmerksomhet viet han Liv Buck som nå går ut etter å ha vært i tjenesten fra 1969, først som kvinnesekretær, siden valgt av Kongressen først i 1973.

– Du har hatt en lang arbeidsdag i LO og mange vil huske deg særlig for innsatsen på det sosiale området, arbeidet for pensjonistene og ikke minst den utmerkede innsatsen i kulturarbeidet.

Hågensen viste til at det er tradisjon med torskemiddag og overrekkelse av spesielle gaver der til dem som går ut av Sekretariatet.

Overrekkelsene her ville bli mer symbolske, sa han.

Til slutt var det Leif Haraldseth som ble takket, etter 25 år i tjenesten.

Først som LO-sekretæren i Drammen, siden valgt av Kongressen fra 1969.

– Jeg har kjent deg i en god del av de siste 20 årene, og vi har vært kolleger siden 1977, og selv om vi nok har forskjellig lynne og stil, har det aldri vært noe problem å samarbeide med deg, med den samarbeidsviljen du alltid har, Leif, sa Hågensen. – Hele huset vil savne deg nå du nå ikke bare skal bo, men også ha jobb i Drammen.

Så gikk den nye LO-lederen i gang med blomsteroverrekkelse, først til sin forgjenger, akkompagnert av stående applaus fra salen, siden til Liv Buck og de andre.

Etter slik å ha vandret rundt i salen og delt ut blomsterbuketter, gikk han på talerstolen og ga ordet til den tidligere LO-formannen.

Tor Aspengren hilste på vegne av de innenlandske gjester med følgende tale:

På vegne av de innenlandske gjester vil jeg takke for at vi har fått komme til denne Kongress. Takk for den gjestfrihet som er vist oss og den omsorg vi har blitt møtt med

av LO-folkene som har opptrådt i sine synlige jakker med den rette røde farge. Håper fargen er valgt med omhu.

Det er alltid interessant å følge en LO-kongress på nært hold. Kongressens ramme – stil og arbeidsmåte denne gang bærer også preg av generasjonsskifte. Denne Kongress vies jo fra mediaenes side stor oppmerksomhet. Den store oppmerksomhet denne gang skyldes ikke minst at lederdebatten begynte alt for 1 år siden, og når det gjelder persondebatt, ja, så er jo det for mediene godtstoff. Oppmerksomheten skyldes selvfølgelig ikke bare personvalg, men i like stor grad for de seriøse iakttagere, hvilke krav skal nå stilles, og hvilke samfunnsmessige konsekvenser slike krav innebærer.

Handlingsprogrammet som vi for første gang forela en Kongress var i 1969, og nå en ser på det materiale og de oppgaver som legges for dagen i dette aktuelle handlingsprogram, som også er LOs arbeidsprogram, ja, da ser en hvilken bredde det har blitt i LOs virksomhet. Den saklige debatt som har funnet sted på dette område, skaper forhåpninger.

Det vil ikke være mulig i en kort hilsen å nevne alt som har hendt og som er nevneverdig, men noen områder må jeg få si litt om.

Først det internasjonale arbeid som har vært utført i perioden. Det var hyggelig å høre generalsekretæren i Frie Faglige Internasjonale John Vandervekens bemerkning om at lille Norge sto som nr. 3 når det gjaldt generell støtte til FFI.

Gledelig er det å se LOs vilje til å satse på aktivt arbeide i Euro-LO, hvor våre internasjonale medarbeidere analyserer og studerer hvilke fordeler og ulemper tollunionen får, det samme med en frihandelsavtale og hva som vil skje om vi holder oss helt utenfor. Faglig press overfor EF og EFTA er også viktig.

På et annet internasjonalt område eller kanskje jeg foreløpig bare skulle si europeisk område – østeuropeisk område – så våger jeg å si at vi nå ser fruktene av vårt arbeide.

Det arbeidet vi opptok i 60-årene med bilaterale øst-vest-kontakter som endte i større internasjonale faglige øst-vestkonferanser i ILOs regi, har for det første medvirket til at vi fikk hull i jernteppet og at samtaler og påvirkning på våre østlige kolleger og deres visitter i våre vestlige fagorganisasjoner har vært sterkt medvirkende til den gledelige demokratiske utvikling vi ser i Sovjet, i Polen og Ungarn. Når vi ser en slik utvikling, har vi ikke råd til å bremse vår aktivitet. Tvert om.

Måtte vi kunne være med også til å få en lignende situasjon i Afrika, og ikke minst i Latin-Amerika, både hva økonomi og fargforeningsfrihet gjelder. Hva dette internasjonale arbeid koster, og det koster ikke lite, som vi så av regnskapene, så er disse pengene bare hjelp til sjølhjelp uten at det skulle være nødvendig å begrunne dette nærmere.

Gledelig er det også at LO satser på opplysning og utdanning. Det jeg har i tankene er det nye Sørmarka som er åpnet i denne kongressperioden. Det har blitt et senter som kan måle seg med hvilket som helst internasjonalt faglig studiecenter, med fine internat – aller siste teknisk utstyr, for ikke å snakke om de audiovisuelle muligheter som forefinnes der ute til nytte og glede for de mange studerende.

Ute på Sørmarka, midt mellom internatet og undervisningsavdelingen, er det laget en miniatyr av et anføli slik vi kjenner det fra Romertiden, og i dette miljø rager bautanen av Martin Tranmæl med sitt karakteristiske kroppsspråk mot horisonten til glede og inspirasjon for kommende studerende generasjoner.

Også organisasjonens struktur er viet ny og forsterket innsats. Dette har vært et vanskelig område å bearbeide, og mange ganger har dette arbeidet vært lagt på is, men med den nye aktivitet som har funnet sted, så ikke bare vil, men må en få løsning på organisasjonsstrukturen, slik at vi slipper å slåss om sjeler og dermed få nye medlemmer som kjenner sitt eget yrke og stilling igjen, og føler seg tilfreds i LO. Jeg sier bevisst LO, for det som for meg er gledelig i denne situasjon, er at alternativet som bare fikk 1 stemme i Sekretariatet i 1973, ser nå ut for å ha stor interesse i diskusjonene. Det er helt livsviktig at vi finner vår form, og om det skulle bli en tung vei å gå

følelsesmessig og arbeidsmessig for mange, så skal vi hjelpe hverandre. Når en vet det, da blir det lettere å kunne ta et tungt løft.

Det er også gledelig å konstatere at miljøet fikk en bred plass i diskusjonen på Kongressen, og at en må konstatere at livsstandarden er like viktig som den materielle levestandard.

Noen ord til ettertanke. Den store arbeidsledigheten ble en svøpe så vel for den faglige som den politiske arbeiderbevegelse, og ga seg utslag i tapet ved høstens stortingsvalg. Dette var noe alle i ansvarlig stilling måtte ha forstått. Det er i dag alminnelig kjent at dette spørsmål var det som ga oss nådestøtet. Det var for øvrig forbausende for oss eldre fagforeningsfolk at uansett stigningen i ledighetstallene, opplevde vi en passivitet og taushet som var skremmende. Mange tolket denne stillhet som om ledigheten var akseptert, og derfor ikke førte til at politikerne gjorde noe. Noen mente også at lojaliteten overfor Regjeringen var utslagsgivende. Jeg tenker tilbake på 60- og 70-årene da vi den gang fikk en ledighet over 30 000, da sa man fra så det gjallet fra grupper – klubber og avdelinger landet over, og det ga resultater.

Denne taushet som nå fant sted, ga seg nemlig utslag i at mennesker som hadde vært våre sympatisører, lot tausheten og misnøyen få fritt utløp ved å stemme på andre partier. Vi så det best ved store tilbakeskritt ved de typiske arbeiderstrøk på østkanten. Full sysselsetting har vært og er så vel den faglige som den politiske arbeiderbevegelses grunnvoll. Svikter vi her, er vi ikke lenger det vi var, og vi vil møte sviktende tillit blant de unge, som vår bevegelse har bruk for. Arbeidsledighet er roten til alt ondt, og det ser vi nok av rundt omkring oss i dag. Johan Nygaardsvold så klart for seg i 1935 at ledigheten måtte avskaffes, og han gikk til valg på dette enkle motto: «Hele folket i arbeid», og det var det han vant stortingsvalget på. Det er det vi må komme tilbake til.

De siste 2 avtaleperioder viste LO og forbundene sarnfunnsansvar, og inngikk avtale om moderasjon og lønnslov, som bl.a. fratok oss retten til lokale forhandlinger om økonomi i perioden. Hva skjedde? Jeg skal bare nevne det verste. Toppledere både innen privat og offentlig sektor fikk opp til 100% tillegg i sine lønninger. Direktørene kjøpte opp billige aksjer med muligheter for millionfortjeneste.

Selv om dette siste ikke var ulovlig, så var det en så alvorlig provokasjon mot de parter som hadde inngått avtale om moderasjon, at de burde vært bøtelagt med det beløp man fikk på det tidspunkt gevinsten kunne beregnes.

Hendingene ble godtatt. Om en skulle komme i en liknende økonomisk krisesituasjon og skulle be LO om moderasjon, så burde svaret være klart. Moderasjonslinjen har en grense. Jeg har også lyst til å peke på vår lojalitet som vi alltid har vist overfor egne meningsfeller som har sittet med bestemmende myndighet. Også her må vi i LO vise nøkternhet. Vi kan aldri vise større lojalitet overfor andre, enn lojalitet og respekt for vår egen organisasjon. Vi har tross alt et relativt godt utgangspunkt for fagbevegelsen. Landets utenlandsgjeld er radikalt forbedret – vår eksport er bedret og lønnsom – prisstigningen under kontroll og økt konkurransevne.

Det som er betenkeligheten er at nå skal den politiske konstallasjon, som ikke maktet oppgaven de påtok seg ved valget i 1985, på nytt inn og styre. Kan vi vente et nytt ragnarokk?

Vi har jo allerede fått vite at f.eks. Arbeidsmiljøloven skal endres på viktige punkter. Sykelønnsordningen med karensdager er tenkt endret, og så har de jo bebudet skattelette – betydelig skattelette, samtidig som de skal avskaffe arbeidsledigheten på 2 år. En behøver jo ikke være økonom for å forstå at dette ikke går.

Nå kamerater, så vel i den faglige som den politiske leir, nå er det viktig at vi står sammen. Vis nå i praksis hva faglig/politisk samarbeid er, og den sittende regjeringss dager er talte.

Kongressen takket Aspengren med stående applaus og Yngve sluttet seg til takken, før han introduserte *Anne- Ragni A. Midtmoen*, som holdt denne takketalen til *Leif Haraldseth* fra Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe:

Tidligere LO-leder og kjære Leif

På sensommeren i fjor hørte jeg på et program i radioen «Sommerminner» hvor Leif fortalte om seg selv og sitt liv, og der han valgte musikk til det han fortalte. En av melodiene han valgte var en Beatles-melodi som er skrevet om til norsk av Lillebjørn Nilsen og heter «Du kan godt få sitte inntil meg, Leif».

Leif uttalte i programmet at denne sangen sikkert var skrevet for han, siden teksten i denne sangen er hentet fra en situasjon på morgentoget fra Drammen til Oslo. For 20 år siden kom Leif med toget fra sin distriktssekretærstilling i Drammen hit til LO-sentralt.

Siden den gangen har du Leif, som jernbanemann, vært med å kjøre LO-toget, og i de siste to åra har du også vært LO-togets fører.

Du har hatt ansvar for å kjøre LO-toget i riktig retning som Norges største arbeidstakerorganisasjon – men dette er bare en del av den jobben du har hatt.

Du har også hatt en jobb som kanskje ikke så mange er klar over – du har vært bedriftsleder og arbeidsgiver – du har vært SJEF i «bedriften» LO.

I tillegg til mitt tillitsverv i Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe er jeg så heldig å ha min arbeidsplass i LO, og har dermed hatt muligheten til å jobbe i nærheten av deg.

– Og det skal du vite, Leif – jeg har alle ansatte i LO med meg når jeg sier at du har vært en GREI – BLID – HYGGE og POSITIV sjef. Du har alltid hatt døra åpen for oss alle.

Enkelte har i løpet av denne kongress-uka forsøkt å skape et bilde av deg Leif, som har vært negativt.

Vi som kjenner deg, og har hatt deg som sjef – vet at det bildet er fullstendig misvisende.

Yngve sa det og jeg gjentar gjerne at vi vil komme til å savne ditt alltid blide åsyn, dine kjappe kommentarer og bemerkninger i vårt daglige liv i LO.

Leif var inne på og nevnte «rødjakkene». Det var en av onsdagens aviser som brukte betegnelsen «rødjakkene».

Alle de ansatte med røde jakker har jobber i og utenfor Kongressalen. Leif har også fått en slik rød jakke med LO-merke. Siden du ikke har brukt din røde jakke under Kongressen, håper vi at du vil bruke den i din nye jobb og heller ikke glemme alle «rødjakkene» i LO.

Men tilbake til ditt arbeidsgiveransvar, Leif.

Vi skal heller ikke glemme alle de andre utover i Norge som du også har vært «arbeidsgiver» for...

Som togfører i LO har du, sammen med Sekretariatet, hatt arbeidsgiveransvar for vår overenskomst LO/ Fagforbundene. Selv om du ikke har deltatt direkte i forhandlingene i overenskomsten vår, er det du som står ansvarlig.

Og det har medlemmene våre ikke glemt!

Det kan jeg bekrefte ved å fortelle deg at vi til de siste forhandlinger fikk inn et forslag om å kreve en LEIF- dag – i tillegg til den GRO-dag vi allerede har.

Men nå har Leif-toget gått – nå er det Yngve som skal overta. Kanskje vi kommer til å kreve en YNGVE- dag.

Kjære Leif!

Det er en ære for meg, som hovedtillitsvalgt for nærmere 800 HK-medlemmer – de kontoransatte i fagbevegelsen – de kontoransatte som jobber i LO, i forbundene, på avdelingskontorene, på fagforeningskontorene osv., og jeg drister meg til å ta med resten av de som jobber i fagbevegelsen – å takke deg for de år du har vært tillitsvalgt i LO og ikke minst for de to siste år du har ført LO-toget.

Når toget nå vender tilbake til Drammen, vil vi i Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe med disse blomster igjen få takke deg Leif, og ønske deg lykke til som Fylkesmann i Buskerud.

Utenlandske gjester takker

Lederen for vesttysk LO. Deutsche Gewerkschaftsbund, *Peter Seideneck*, takket på vegne av de utenlandske gjestene. Han holdt følgende tale:

Kjære venner

På vegne av alle utenlandske gjester og også for meg selv som representant for vest-tysk LO, vil jeg få takke for muligheten til å være tilstede ved drøftingene på deres Kongress. Jeg vil også få takke for den gjestfrihet vi har møtt.

Debatten om deres handlingsprogram har vist oss at fagorganisasjonene i industri-landene står ovenfor samme type utfordringer: følgene av strukturendringer, arbeidstakernes bevissthet er i endring, sosialstaten og prinsippet om sosial rettferdighet er utsatt for press – alt dette krever endring i den faglige politikken og modernisering av den faglige organisasjon. Problemer som trusselen mot miljøet og ødslingen med naturressurser, nye sosiale spørsmål, likestilling mellom mann og kvinne – alle disse problemer krever svar, ikke minst fra fagbevegelsens side.

Mer enn noen gang før er det nødvendig at vi gir slike svar en internasjonal, og framfor alt, en europeisk målestokk.

Euro-LO har organisasjonsgrenser som ikke er identiske med Fellesskapets grenser, og vårt samarbeid i Euro-LO blir stadig viktigere. Nå gjelder det å befestige dette enda mer. Euro-LO og de internasjonale yrkesorganisasjoner må utgjøre kjernen i en ekte europeisk fagbevegelse. Mangfoldet må ikke stå i veien for enhet. Vi må nå styrke Euro-LO politisk og materielt. Om vi ikke gjør det, mister vi en historisk oppgave og skaper vilkår og grunnlag for kapitalen som slik vil få mulighet til å dra nytte av splittelse i fagbevegelsen.

Kjære venner, norsk fagbevegelse vil vite å møte endringene i samfunnet med en framtidsrettet modernisering av politikken og av organisasjonen og slik vite å bevare sine tradisjoner. Det finnes ikke overførbare modeller i Europa. Men det finnes gode eksempler som man kan lære av. Norsk fagbevegelse er et eksempel her.

På vegne av alle internasjonale gjester ønsker jeg dere fasthet og iherdighet, tålmodighet og iver, enhet og kraft til å klare oppgavene som ligger foran dere.

Kongressen heves

LOs nye leder Yngve Hågensen sa at han ville ønske de nye valgte sekretærene i LO velkomne, og han ba dem komme frem ved podiet. De ble varmt applaudert av Kongressen, både Per Gunnar Olsen og Liv Undheim. Olsen har vært Nord-Norge-sekretær i Norsk Kommuneforbund mens Liv Undheim har vært sekretær i Kjemisk.

- Vi står foran avslutningen av Kongressen. Vi er omtrent i mål på det tidspunkt vi antydte i et brev før Kongressen, ca. kl. 18.00. Jeg skal ikke holde på så lenge. Det er min oppriktige mening at det på denne Kongressen er lagt et grunnlag for arbeidet i LO i 90-åra. Vi har nettopp feiret LOs 90-årsjubileum, og vi konstaterte at vi var den dominerende lønnstakerorganisasjon i Norge. Spørsmålet vi har stilt oss er: Er vi dyktige nok til å være den dominerende organisasjon for lønnstakere også i 90-åra? Ville vi være dyktige nok til å bygge den plattformen vi skal stå på. Ja, jeg tror at med de vedtak vi har fattet på denne Kongressen, så er svaret ja. Vi skal fortsette å være den dominerende organisasjon som vi i dag er for 800.000 medlemmer. 90-åra er ikke langt unna, de er bare 65 dager unna.

Jeg takker alle for uka og vil be Tryggve Aakervik synge med oss 1. vers av Internasjonalsen som avslutning. Med disse ord erklærer jeg samtidig LOs 27. ordinære Kongress for avsluttet.

Kongressen var hevet kl. 17.45 og Internasjonalsen avsungen.

Navneliste for Kongressen 1989

Forbundenes representanter:

Arbeiderpartiets presseforbund

(1 representant)
Egil Knudsen

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer

(5 representanter)
Ola Løken
Villy Stenberg
Kari Mürer
Knut Johan Larsen
Magnus Midtbø

Norsk Arbeidsmandsforbund

(10 representanter)
Asbjørn Fjellhaugen
Anne Beth Jacobsen
Halle Mikkelsborg
Oddveig Frisli
Bjørn Tiller
Elisabeth Haaversen
Kjell Svendsrud
Arnor Dahl
Anders Bj. Rodal
Arnfinn Nilssen

Norsk Barnevernpedagogforbund

(1 representant)
Bjørn Christiansen

Norges Offisersforbund

(2 representanter)
Audun Spjell
Peter André Moe

Norsk Elektriker- og Kraftsatsjonsforbund

(11 representanter)
Bjørn Sørensen
Knut Liljeberg
Helge Tystad
John Hedin
Rune Hallstrøm
Gunnar Andersen
Anders Kristoffersen
Johannes Henriksen
Jan Larset
Oddvin Rødal
Ragnar Gregersen

Fellesforbundet

(63 representanter)
Kjell Martinsen
Trygve Johnsen
Jens-Petter Jensen
Finn Nilsen
Torstein Lund
Svein Hille
Kjell Bjørndalen
Kjell Røttereng
Jardar Hendricksen
Kjell Johansen
Knut Buberg
Kjell Henning Johansen
Lauritz Haugen
Juil Melvold
Ellen Stensrud
Steinar Karlsen
Jan Andersen
Roy Pedersen
Svend Petersen
Olav Lund
Kjell Arne Lien
Iver Erling Støen
Ivar Johansen
Terje Olav Lund
Charles Madsen
Kirsten Ringvold
Stein Gundersby
Ivar Uglum
Einar Bjørnsrud
Bjørnar Skogstad
Lars Erik Lilleødegård
Toril Abrahamsen
Viggo Hagen
Ole Moen
Johnny Johnsen
Svein Kvinge
Torfinn Stokke
Dagfinn Lund
Helmudt Dybvik
Olav Sjølyst
Jon Erik Ullestad
Birgot Madsen
Kjell Skjøld
Kjell Sørensen
Leif Furre
Stein Bruse Hofstedt
Terje Kolbotn
Ingebrigt Sølvberg
Johanne Ågotnes
Oddbjørn Aalen

Odd Ulset
Kjell Dahle
Solveig Holm
Rolf Aas
Lars Blekkan
Harald Schjetne
Kari Steen
Kåre Leira
Lars Midtstraum
Jan Håkonsen
Kurt Eivik
Arne Kvalvik
Olav Lindrupsen

Norsk Fengselstjenestemannsforbund
(1 representant)
Roar Øvrebø

Norsk Grafisk Forbund
(5 representanter)
Per Thorkildsen
Finn Erik Thoresen
Jorunn Henriksen
Rune Kristiansen
Olav Boye

Handel og Kontor i Norge
(22 representanter)
Oddvar Irvoll
Sture Arntzen
Gunnborg Hage
Aud Trulsen
Oddvar Berg
Synnøve Simonsen
Rigmor Andreassen
Sven Ole Flensburg
Erling Hagen
Britt Dahl
Åse Dahl
Brit Kvaale
Torill Østbye
Jone Handeland
Kai Viggo Elnes
Merethe Johansen
Anne Marie Wallin
Finn Wang
Annelise Nielsen
Roar Clausen
Gunn-Wenche Delgado
Evy Sværen

**Hotell- og Restaurant-
arbeiderforbundet**
(5 representanter)
Svein Fjæstad

Solfrid Johansen
Iris Hemmingsen
Jan Fjellstad
Torny Værås

Norsk Jernbaneforbund
(6 representanter)
Torggrim Elsrud
Kari Karlsson
Magne Sellæg
Marit Lindvik
Trond A. Bråthen
Geir M. Birkeland

**Norsk Kjemisk
Industriarbeiderforbund**
(12 representanter)
Olav Støylen
Birger Blomkvist
Berit Bjørmark
Lene Paulsen
Jens Brunsvig Hansen
Per Wold
Svein Øvrebø
Øyvind Røkenes
Olaf Albertsen
Alt Mellemseter
John Dalsplass
Almar Bergli

Norsk Kommuneforbund
(57 representanter)
Rolf Karlsen
Oddlaug Fredriksen
Berit Lynnebakken
Astri S. Berg
Tom B. Gundersen
Bjørgulf Froyn
Mari Sanden
Else Moe
Grethe Møystad Olsen
Rolv Skirbekk
Astrid H. Karstensen
Eli Andreassen
Arne Sveen
Hanna Rødberg
Per Fjellvang
Randi Starnes Larsen
Alberth Eidem
Eva Britt Møyland
Sveinung Leerstang
Gerd Landfald-Nielsen
Bjarne Robstad
Eli Duus Mortensen
Toralf Nilsen

Irma Tverstøl
Reidar Tjøstheim
Kjell Jamne
Jan Davidsen
Marit Ramsdal
Helge Vågen
Inger Lindgjerde
Kristoffer Skjolden
Sollaug Sunnarvik
Aslaug Rindarøy
Leidulf Dahle
Randi Aronsen
Knut Larsen
Gudrun Viken
Ole Bjørnås
Jan P. Nilsen
Raghild Ivarjord
Odd Jarle Løvås
Marthe Stensen
Willy Olsen
Brit Stok
Arne Grøttum
Marthe Kjær Andersen
Finn Bærland
Tore Holm
Gunvor Reidarson
Kjell Johansen
Gunhild Johansen
Kåre Bye
Helge Mikkelsen
Eva Vida Berg
Asbjørn Eggen
Odd Strand
Aud Ljøedal

Norsk Lokomotivmannsforbund

(1 representant)
Gunnar Tønder

Norsk Musikerforbund

(1 representant)
Tore Nordvik

Norsk Nærings- Nytelsesmiddelforbund

(11 representanter)
Rolf Frøysland
Johnny Hagen
Per Alf Andersen
Svein Fjellheim
Sigrun Eidem
Kjell Mjaatveidt
Anne K. Nyborg
Otto Skogheim
Irene Wilhelmssen
Tone Haugen
Rolf Sivertsen

Norsk Olje- og Petrokjemisk

Fagforbund
(2 representanter)
Leif Sande
Anna Aabø

Norsk Postforbund

(4 representanter)
Jan Inge Kvistnes
Thorstein Smalberget
Tove Leonhardsen
Thorolf Stephensen

Den Norske Postorganisasjon

(5 representanter)
Arild Øynes
Kjellaug Kristiansen Jota
Jan Dybvik
Anders Stenseth
Johanne Skundberg

Norsk Sjømannsforbund

(4 representanter)
Svenn Tore Olsen
Jan Skrede
Sigmund Storøy
Ernst Rolf Olsen

Skolens Landsforbund

(1 representant)
Gro Standnes

Norsk Sosionomforbund

(2 representanter)
Gerd Reinsvollsvæen
Arne Grønningssæter

Tele- og Dataforbundet

(6 representanter)
Ernst Risan
Tore Gulbrandsen
Frode Opsahl
Lillian Bekkevad
Kåre Syltebø
Helge Moen

Norsk Tjenestemannslag

(14 representanter)
Aud Watnebryn
Eli Gripne
Tor Hultmann
Torkel Eggen
Hans-Petter Aas
Sissel Figenschow Orvik
Vemund Smedsvik

Torhild Hornslien
Tor Arne Solbakken
Øystein Nesje
Unni Evang
Guri Paulsen
Øystein Rønning
Rolf Andreassen

Norsk Transportarbeiderforbund

(5 representanter)
Odd Bach
Arne Semmerud
Jon Heggelund
Ole Fosshaug
Pål Engesæter

Norsk Treindustriarbeiderforbund

(2 representanter)
Øystein Holsæter
Hildegunn Brune

Norsk Vernepleierforbund

(1 representant)
Brit Unni Arntsen

Fylkenes representanter:

Østfold fylke

(3 representanter)
Trude Langenes Ovrum
Terje Blomberg
Harald Tufthaug

Akershus fylke

(2 representanter)
Jan Kopperudmoen
Eva Disch

Oslo fylke

(7 representanter)
Anne Finnborud
Eli Marie Aasen
Erna Ansnes
Arnold Langbråten
Per Klausen
Terje Kalheim
Jørn Karlsen

Hedmark fylke

(2 representanter)
Lisbeth Vangen
Arne Trønnes

Oppland fylke

(1 representant)
Jorunn Olsen

Buskerud fylke

(2 representanter)
Björg Westbø
Roar Flåthen

Vesfold fylke

(1 representant)
Per A. Johnsen

Telemark fylke

(2 representanter)
Åge Eriksen
Astrid Lundgren

Aust-Agder fylke

(1 representant)
Benny Olsen

Vest-Agder fylke

(1 representant)
Lillian M. Olsen

Rogaland fylke

(3 representanter)
Bent Hognestad
Stein Åros
Brit Aksnes

Hordaland fylke

(4 representanter)
Arnulf Ingvaldsen
Nina Solem
Magny Hansen
Ole Lysø

Sogn og Fjordane fylke

(1 representant)
Ragnar Andenæs

Møre og Romsdal fylke

(2 representanter)
Karin Husøy
Arthur Vorren

Sør-Trøndelag fylke

(3 representanter)
Bjarne Saltnes
Margrethe Knudsen
Reidar Lysklætt

Nord-Trøndelag fylke

(1 representant)
Per Lillemark

Nordland fylke
(2 representanter)
Alf Tjønna
Åse Seines Laberg

Troms fylke
(1 representant)
Eva Nora Olsen

Finnmark fylke
(1 representant)
Odin Johansen

Sekretariatet
(15 representanter)
Leif Haraldseth
Ole Knapp
Svein-Erik Oxholm
Liv Buck
Harald Øveraas
Sidsel Bauck
John Stene
Arthur Svensson
Liv Nilsson
Einar Hysvær
Edvin Ramsvik
Jan Werner Hansen
Walter Kolstad
Roar Helgesen
Tore Lundberg

Vararepresentanter
For tillitsvalgte:
Yngve Hågensen
Jan Kr. Balstad
Esther Kostøl
Evy Buverud Pedersen
Tor Andersen

For øvrige medlemmer:
Erling Oen
Leif Thue
Kjell Christoffersen
Gunnar Grimnes
Lars A. Myhre
Anton Solheim
Jan Bråten
Sverre Worum
Nils Totland
(Statstjenestemannskartetlet)

Anne-Ragni A. Midtmoen
(Fagorganisasjonens
funksjonsærgruppe)

Revisjonsutvalget
Storm Lundberg
Rolf Kaldahl
Margot Kvalvik Fon

Observatører

Offshore
Bernt Kallevik
Terje Askeland

Norsk Kantor og organisetforbund
Ivar Mæland

LOs administrasjon
Gunnar Andersen
Tor Harald Berg
Juil Bjerke
Vidar Bjørnstad
Ingeborg Moen Borgerud
Johan Ludvik Carlsen
Jorun Christensen
Karl Nandrup Dahl
Knut Endreson
Bjørn Erikson
Grethe Fossli
Truls Frogner
Kirsti Grevsjøtt
Bjørne Grimrud
Adelheid Gulbrandsen
Erlend Hansen
Gunnar Jan Hansen
Øivind T. Hansen
Lars Holo
Ellen Horneland
Geir Høin
Arnold Johannessen
Lasse W. Jahnsen
Thor-Erik Johansen
Dag Johnsen
Marianne Gran Juriks
Anthony Kallevig
Anne Cathrine Knudsen
Bjørn Kolby
Ellinor Kolstad
Jan Olav Lajord
Leonard Larsen
Egon Ivan Løbekk
Jan Løkken
Egil Folke Moe
Aase Morin
Kåre Myrvold
Magne Nedregård
Eva Ler Nilsen
Knut Nilsen

Ingeborg Hjemlestad Olcay
Ingunn Olsen
Erik Orskaug
Else Marie Osmundsen
Thorstein Pedersen
Børre Pettersen
Kjell Samuelsen
Kaare Sandegren
Haakon Skaug
Lars Olav Sårberg
Jan B. M. Strømme
Einar Stueland
Eidar Trulsen
Vesla Vetlesen
Knut Weum
Bjørn Willadsen
Kai Aagaard
Even Aas

LOs distriktssekretærer

Distriktskontor Østfol
Rolf Thore Hildebrandt

Distriktskontor Oslo/Akershus
Wenche Paulsrud
Øivind Hvattum

Distriktskontor Hedmark
Gunnar Pettersen

Distriktskontor Oppland
Åge Viktor Nordy

Distriktskontor Buskerud
Roar Løver

Distriktskontor Vestfold
Richard Trælnes

Distriktskontor Telemark
Gerhard Lunde Larsen

Distriktskontor Aust-Agder
Arild Stokken

Distriktskontor Vest-Agder
Gudmund Gyberg

Distriktskontor Rogaland
Erling Høiland

Distriktskontor Hordaland
Vigdis Ravnøy

Distriktskontor Sogn og Fjordane
John Bjarne Hjelmland

Distriktskontor Møre og Romsdal
Johnny Rød

Distriktskontor Sør-Trøndelag
Kjell Flønes
Richard Haugen

Distriktskontor Nord-Trøndelag
Liv Hjørdis Thun

Distriktskontor Nordland
Hans Nordahl Jensen
Odd Markus Bakkejord

Distriktskontor Troms
Svein Rasmussen
Rolf Nilsen

Distriktskontor Finnmark
Leif Laurila

Offshorekontoret Bergen
Bjørn Olav Lie

Offshorekontoret Stavanger
Arne-Reidar Larsen

LO-kontoret Lillehammer
Kåre Larsen

LO-kontoret Kårstø
Kåre Lunde

Innenlandske gjester
Samarbeidskomiteen LO/DNA
Gro Harlem Brundtland
Thorbjørn Jagland
Gunnar Berge
Thorbjørn Berntsen

**Arbeidernes Opplysningsforbund
i Norge**
Alf Frotjold
Aage Søgård

Arbeidernes Ungdomsfylking
Sigve Brekke

**Det norske Arbeiderpartis
Kvinnesekretariat**
Åshild Hauan

**Det norske Arbeiderpartis
Faglig/politiske utvalg**
Asbjørn Kristoffersen

Framfylkingen
Liv K. Baklund

Sosialdemokratisk Studentforbund
Hanne Skartveit

**Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole,
Ringsaker**
Knut Aagesen

Sørmarka Studie- og Konferansesenter
Jakob Grava

Landsbanken A/S
Jan Tore Berg-Knutsen

Samvirke forsikring
Thor Andreassen

Folkets Hus Landsforbund
Egil Nilsen

Norsk Folkehjelp
Odd Wivegh

FAFO
Terje Rød Larsen

Tiden Norsk Forlag
Paul Hedlund

Folkeferie
Willy Jansson

Norsk Arbeiderpresse A.S.
Alf Hildrum

Statstjenestemannskartellet
Hans Øverby

Norsk Lærerlag
Per Wøien

Norsk Skuespillerforbund
Rolf Arly Lund

Norsk Ballettforbund
Liv Bjørgum

Norsk Pensjonistforbund
Arild Daleng

Norges Kooperative Landsforening
Jarle Benum
Steinar Halvorsen
Rolf Rønning
Ragnar Hornnes
Bjørn Strand

Norske Boligbyggerlags Landsforbund
Egil Berg

Norges Bonde- og Småbrukarlag
Gjermund Haga

Norges Fikarlag
Einar Hepsø

Arbeidernes Edruskapsforbund
Knut Roger Andersen

Norges Kristne Arbeideres Forbund
Trygve Urhaug

Personlig innbudte
Egil Ahlsen
Per Andersen
Harriet Andreassen
Tor Aspengren
Arthur Bauge
Olav Bratlie
Birger Breivik
Erik Eriksen
Egil Halvorsen
Eva Halvorsen
Fritz W. Hannestad
Per Haraldson
Rolf Hauge
Odd Høidahl
Odd Isaksen
Nils Johannessen
Arild Kalvik
Olaf Karling
Thorvald Karlsen
Sverre Kortvedt
Ragnar Røberg Larsen
Øistein Larsen
Marie Lindqvist
Arne Løken
Svein Morgenlien
Knut Nakken
Henry Nicolaisen
Albert Nordengen
Harald E. Olsen
Torger Oxholm
Ove J. Ragnar
Knut Ribu

Leif Skau
Lars M. Skyøen
Rasmuns Solend
Einar Strand
Arne G. Strangel
Wilhelm Thorsen
Håkon A. Ødegaard
Else Ørbæk
Tryggve Aakervik
Henrik Aasarød
Arne Born
Eigil Alfheim
Svein Tore Sigvaldsen

Utenlandske gjester

Federation General du Travail de Belgique

Landsorganisationen i Danmark
Finn Torgimsson

Funktionærenes og Tjenestemændenes Fællesråd
Anker Christoffersen

Suomen Ammatiliittojen Keskusjärjesta
Pertti Viinanen
Pekka Ahmavaara
Sakari Savander

Toimihenkilo-Ja Virkamiesjärjestoen Keskusliitto
Matti Kinnunen

Confederation General du Travailforce ovrire
Alphonse Bernard

Confederacion Francaise Democratique du Travail

Greek General Confederation of Labour
S. Stamou
K. Psarogianni

Gudmundur P. Jonsson

Histadrut
Daniel Ophir

Confederazione Generale Italiana del Lavoro
Stefano Nicolosi

Confederazione Italiana Sindacati Lavoratorie
Domenico Toucchi
Paolo Signorelli

Letzbuenger Chrestleche Gewerkschaftsbund
Robert Schadeck

Federatie Nederlandse Vakbeweging
Karin Adelmund

Christeljk Nationalvakeverbond
Thomas Swart

Uniao Geral de Trablhadores
Henrique Coelho

Solidariadad de Trabajadores Vascos
Felix Garzia

Union General de Trabajadores de Espana
Luis Mareial

Trade Union Congress

Landsorganisationen i Sverige
Stig Malm
Hans Karlsson

Tänstemännens Centralorganisation
Bjørn Rosengren
Knut Rexed
Lennart Larsson

Schweitzerisher Gewerkschaftsbund
Karl Aeshbach

Palestine Trade Union Federation
Haider Ibrahim Al Almed
Shaher Saed
Moussa Al Jeries

Türkiye Devrimci Isci sendekalari Konfederasyonu

Confederation of Turkish Trade Unions
Orhan Balaban
Nevres Yucel

Deutsche Gewerkschaftsbund
Peter Seideneck

**Confederation of Trade Unions of
Yugoslavia**
Marjan Orezen

Osterreichischer Gewerkschaftsbund
Albert Schreiner

Nordens Faglige Samorganisasjon
Sune Ahlen

**Den Europeiske Faglige
Samorganisasjon**
Markku Jaaskelainen

Frie Faglige Internasjonale
John Vanderverken
Peter Myklebust

Den Faglige rådgivningskomite (TUAC)
John Evans

**Internasjonale Arbeidsorganisasjon
(ILO)**
John Simonds

Samarbeidskomiteen (SAMAK)
Christer Ahlen

Den Norske EF-delegasjon
Tore Malterud

LEGO

1899
1989